

Bible. N.T. Maori

KO TE

KAWENATA HOU

A

TO TATOU ARIKI A TE KAI WHAKAORA

A IHU KARAITI.

HE MEA WHAKAMAORI MAI NO TE REO KARIKI.

LONDON:

PRINTED FOR THE BRITISH AND FOREIGN BIBLE SOCIETY.

1887.

Gift
R. P. Emerson
5-11-31

KO NGA
PUKAPUKA O TE KAWENATA HOU.

	Nga Upoko.		Nga Upoko.
Matiu	28	1 Timoti	6
Maka	16	2 Timoti	4
Ruka	24	Taituha	3
Hoani	21	Pirimona	1
Nga Mahi a nga Apotoro .	28	Nga Hiperu	13
Roma	16	Hemi	5
1 Koriniti	16	1 Pita	5
2 Koriniti	13	2 Pita	3
Karatia	6	1 Hoani	5
Epeha	6	2 Hoani	1
Piripai	4	3 Hoani	1
Korohe	4	Hura	1
1 Teharonika	5	Whakakitenga	22
2 Teharonika	3		

8-2-2-31, 1848

RONGO PAI A MATIU.

UPOKO 1.

Nga tupuna i te taha ki a Hohepa. 18 Haputanga o Meri. 19 Ta te anahera.

KO te pukapuka o te whakatupuranga o Ihu Karaiti, tama a Rawiri tama a Aperahama.

2 Whanau ake ta Aperahama ko Ihaka; whanau ake ta Ihaka ko Hakopa; whanau ake ta Hakopa ko Hura ratou ko ona tuakana ko ona teina; 3 Whanau ake ta Hura raua ko Tamara, ko Parete raua ko Hara; whanau ake ta Parete ko Heteromo; whanau ake ta Heteromo ko Arame; 4 Whanau ake ta Arame ko Aminarapa; whanau ake ta Aminarapa ko Nahona; whanau ake ta Nahona ko Haramono; 5 Whanau ake ta Haramono raua ko Rahapa, ko Poaha; whanau ake ta Poaha raua ko Rutu, ko Opere; whanau ake ta Opere ko Hehe; 6 Whanau ake ta Hehe ko Rawiri kingi;

Whanau ake ta kingi Rawiri raua ko te wahine a Uria, ko Horomona; 7 Whanau ake ta Horomona ko Ropoama; whanau ake ta Ropoama ko Apia; whanau ake ta Apia ko Aha; 8 Whanau ake ta Aha ko Iohapata; whanau ake ta Iohapata ko Iorama; whanau ake ta Iorama ko Ohiaha; 9 Whanau ake ta Ohiaha ko Iotama; whanau ake ta Iotama ko Ahaha; whanau ake ta Ahaha ko Etekiaha; 10 Whanau ake ta Etekiaha ko Manahe; whanau ake ta Manahe ko Amona; whanau ake ta Amona ko Hohaia; 11 Whanau ake ta Hohaia ko Hekoniah ratou ko ona teina, i te whakahekenga ki Papurona:

12 A, muri i te whakahekenga atu ki Papurona, ka whanau ta Hekoniah ko Haratiere; whanau ake ta Haratiere ko Toropapere; 13 Whanau ake ta Toropapere ko Apiuru; whanau ake ta Apiuru ko Eriakimi; whanau ake ta Eriakimi ko

Atoro; 14 Whanau ake ta Atoro ko Haroko; whanau ake ta Haroko ko Akimi; whanau ake ta Akimi ko Eriuru; 15 Whanau ake ta Eriuru ko Ereatare; whanau ake ta Ereatare ko Matana; whanau ake ta Matana ko Hakopa; 16 Whanau ake ta Hakopa ko Hohepa ko te tahu o Meri; whanau ake ta Meri ko Ihu, ko tona ingoa nei ko te Karaiti.

17 Heoi, nga whakatupuranga katoa o Aperahama tae noa ki a Rawiri, tekau ma wha nga whakatupuranga; o Rawiri tae noa ki te whakahekenga ki Papurona, tekau ma wha nga whakatupuranga; a no te whakahekenga ki Papurona tae noa ki a te Karaiti, tekau ma wha nga whakatupuranga.

18 Na, ko te whanautanga tenei o Ihu Karaiti: he mea taumau a Meri tona whaea ma Hohepa, a i te mea kiano raua i tata noa ki a raua, ka kitea kua hapū ia i te Wairua Tapu. 19 Otiira he tangata tika a Hohepa tona tahu, a kahore ona ngakau kia whakakitea nuitia ia, ka mea kia whakarerea pukutia. 20 Otiia i a ia e hurihuri ana i enei mea, na, ka puta moemoea mai tetahi anahera a te Ariki ki a ia, ka mea, E Hohepa, e te tama a Rawiri, kua e hopohopo ki te tango i a Meri i tau wahine: na te Wairua Tapu hoki tona hapū. 21 A e whanau ia, he tama, me hua hoki e koe tona ingoa ko Ihu: no te mea, māna e whakaora tona iwi i o ratou hara. 22 Na, ka oti tenei katoa, katahi ka rite ta te Ariki, i kore-rotia e te poropiti, i mea ai ia, 23 Na, ka hapū te wahina, ka whanau hoki he tama,

A ka huaina e ratou tona ingoa ko Emanuera, (ko tona whakamaoritanga tenei, Kei a tatou te Atua.) 24 A, te aranga ake o Hohepa i te moe, ka meatia e ia ta te anahera a te Ariki i whakahau ai ki a ia, a tango ana ia i tana wahine: 25 A

kihahi i mohio ki a ia whanau noa tana tama matamua : a huaina ana e ia tona ingoa ko IHU.

UPOKO 2.

Nga Maki. 14 Rerenga o Hohepa. 16 Patunga o nga tamariki. 19 Hokinga o Hohepa ma ki Nahareta.

NA, i te mea kua whanau nei a Ihu ki Peterehema o Huria, i nga ra o Kingi Herora, na, ka haere mai etahi Maki i te rawhiti ki Hiruharama, 2 Ka mea, Kei hea tenei kua whanau nei hei kingi mo nga Hurai? i kite hoki matou i tana whetu i te rawhiti, a ka tae mai nei ki te koropiko ki a ia. 3 A, te rongonga o Kingi Herora, ka ohore ratou ko Hiruharama katoa. 4 Na, whakaminea katoatia ana e ia nga tohunga nui, me nga karaipi o te iwi, a ka ui atu ki a ratou ki te wahi e whanau ai a te Karaiti. 5 Ka mea ratou ki a ia, Ki Peterehema o Huria: ko ta te poropiti hoki tenei i tuhituhi ai, 6 A ko koe, e Peterehema, whenua o Hura,

Ehara rawa i te iti rawa i roto i nga kawana o Hura:

E puta mai hoki i a koe he kawana, Hei hepara mo toku iwi mo Ihairaira.

7 Na, ka oti nga Maki te karanga puku e Herora, ka uia marietia ratou ki te wa i puta mai ai te whetu. 8 A unga ana ratou e ia ki Peterehema, i mea ia, Haere, rapua marietia te tamaiti; a ka kitea, ka whakahoki i te korero ki a au, kia haere ai hoki ahau ki te koropiko ki a ia. 9 Na, ka rongo ratou i ta te kingi, ka haere; na, ko te whetu i kite ai ratou i te rawhiti, e haere ana i mua i a ratou, a tae noa, tu noa ki runga ake i te takotoranga o te tamaiti. 10 A, to ratou kiteriga i te whetu, na, ko te tino haringa i hari ai. 11 A ka tae ki roto ki te whare, ka kite i te tamaiti raua ko tona whaea ko Meri, na, tapapa ana ratou, koropiko ana ki a ia: ano ka mawhera o ratou taonga, ka hoatu etahi mea ki a ia, he koura, he parakihe, he maira. 12 A i whakaturatia ratou e te Atua, he mea moemoea, kia kua e hoki ki a Herora, na, haere ana ki to ratou kainga he ara ke.

13 A ka riro ratou, na, ka puta moemoea tetahi anahera a te Ariki ki a Hohepa, ka mea, E ara, tangohia te tamaiti raua ko tona whaea, e rere ki Ihipa, a hei reira koe kia korero ra ano ahau ki a koe: meake hoki rapu a Herora i te tamaiti kia whakangaromia. 14 Na, ka ara ia, ka mau ki te tamaiti

raua ko tona whaea i te po, a haere ana ki Ihipa: 15 A noho ana i reira, mate noa a Herora: na, ka rite ta te Ariki i korerotia e te poropiti, i mea ai ia, He mea karanga naku taku tamaiti i Ihipa. 16 A, te kitenga o Herora ka oti ia te tinihanga e nga Maki, rahi rawa tana riri, ka tono tangata, a patua iho nga tamariki katoa, nga mea e rua nei o ratou tau, me o muri iho, i Peterehema me nga wahi katoa o reira, he mea whakarite ki te taima i uia marietia e ia ki nga Maki. 17 Katahi ka rite ta Heremaia poropiti i korero ai, i mea ai,

18 I rangona he reo ki Rama,

He uhunga, he tangi, he aue nui,

Ko Rahera e tangi ana ki ana tamariki,

A kihai i pai kia whakamarietia, no te mea kua kahore ratou.

19 Ano ka mate a Herora, na, ka puta moemoea te anahera a te Ariki ki a Hohepa ki Ihipa, 20 Ka mea, Ara ake, tangohia te tamaiti raua ko tona whaea, a haere ki te whenua o Ihairaira: kua mate hoki te hunga i whai kia patua te tamaiti. 21 A tona aranga ake, ka mau ki te tamaiti raua ko tona whaea, ka haere ki te whenua o Ihairaira. 22 Otira ka rongo ia ko Arakarauha te kingi o Huria i muri i tona matua i a Herora, ka wehi ki te haere ki reira: otia i whakamaharatia ia e te Atua, he mea moemoea, a haere ana ki nga wahi o Kariri; 23 A ka tae ka noho ki tetahi pa, ko Nahareta te ingoa: i rite ai ta nga poropiti i mea ai, Me hua ia he tangata no Nahareta.

UPOKO 3.

Kauwhautanga a Hoani. 13 Iriiranga o te Karaiti.

NA, i aua ra ka puta mai a Hoani Kai iriri, ka kauwhau i te koraha o Huria, 2 Ka mea, Ripeneta, kua tata hoki te rangatiratanga o te rangi. 3 Ko ta Ihaia poropiti hoki tenei i korero ai, i mea ai,

He reo no tetahi i te koraha e karanga ana,

Whakapaia te huarahi o te Ariki,

Whakatikaia ona ara.

4 A te kakahu o taua Hoani he huruhuru kamera, he hiako hoki te whitiki o tona hope; a ko tana kai he mawhiti-whiti, he honi koraha. 5 Katahi ka haere atu ki a ia a Hiruharama, me Huria katoa, me nga kainga katoa e tutata ana ki Horano, 6 A iriiria ana

e ia ki Horano, me te whāki anō i o ratou hara. 7 A tona kitenga i te tini o nga Parihi o nga Haruki e haere mai ana ki tana iriiringa, ka mea ia ki a ratou, E te uri nakahi, na wai koutou i whakamahara kia rere i te riri meake puta? 8 Na, whakaputaia he hua e rite ana ki o te ripeneta. 9 A kei anga koutou, kei mea i roto i a koutou, Ko Aperahama to tatou matua: ko taku kupu hoki tenei ki a koutou, E ahei ana anō i te Atua te whakaara tamariki ake ma Aperahama i enei kohatu. 10 Na, tenei ka pa te titaha ki te pakiaka o nga rakau: a ki te kahore tetahi rakau e hua i te hua pai, ka tuakina, ka makā ki te ahi. 11 Ko au nei, he iriiri taku i a koutou ki te wai, hei mea ripenatatanga: ko tenei ia e haere mai ana i muri i a au, nui atu tona mana i toku, e kore ahau e tau hei mau i ona hu: māna koutou e iriiri ki te Wairua Tapu, ki te kapura: 12 Ko tana mea tahi kei tona ringa, a e tino tahia e ia tana patunga witi, a e kohia ana witi ki roto ki te whare witi; tena ko te papapa e tahuna ki te kapura e kore e tinea.

13 I reira ka haere mai a Ihu i Kariri ki Horano ki a Hoani, kia iriiria e ia. 14 Otira ka whakakahore a Hoani ki a ia, ka mea, Ko te tikanga ra ko au kia iriiria e koe, a e haere mai ana koe ki a au? 15 Na, ka whakahokia e Ihu, a ka mea ki a ia, Tukua ra aiane; ko te tikanga hoki tenei ma taua kia whakarite i nga mea tika katoa. Na, tukua ana ia e ia. 16 Ano ka oti a Ihu te iriiri, tika tonu ake ia i te wai: na, ko te rangi ka tuwhera ki a ia, a ka kite ia i te Wairua o te Atua e heke iho ana me he kukupa, a tau ana ki runga ki a ia: 17 Na, ko tetahi reo no te rangi, e mea ana, Ko taku Tama tenei i aroha ai, ko taku i ahureka ai.

UPOKO 4.

Whakamatauranga o te Karaiti. 13 Kei Kapereanauma. 17 Ka kauwhau. 18 Ko Pita raua ko Anaru. 21 Ko Hemi raua ko Hoani. 23 Nga turoro.

ME i reira ka arahina a Ihu e te Wairua ki te koraha, kia whakamatautauria e te rewera. 2 Ano ka wha tekau nga ra ka wha tekau nga po i noho puku ai, muri iho ka hiakai. 3 Na, ka tae mai te kai whakamatautau ki a ia, ka mea, Ki te mea ko te Tama koe a te Atua, kiia iho kia meinga enei

kohatu hei taro. 4 Na, ka whakahokia e ia, a ka mea, Kua oti te tuhituhi, E kore e ora te tangata i te taro kau, engari i nga kupu katoa e puta mai ana i te mangai o te Atua. 5 Me i reira ka kawe te rewera i a ia ki te pa tapu, a whakaturia ana ia ki runga ki te keo-keonga o te temepara, 6 A ka mea ki a ia, Ki te mea ko te Tama koe a te Atua, rere atu ki raro: kua oti hoki te tuhituhi.

Ka korerotia iho koe e ia ki ana anahera;

Ma ratou koe e hiki ake ki o ratou ringa,

Kei tutaki tou waewae ki te kohatu. 7 Mea atu ana a Ihu ki a ia, Ka oti ano hoki te tuhituhi, Kua e whakamatautau ki te Ariki ki tou Atua. 8 Ka kawe ano te rewera i a ia ki runga ki tetahi maunga tiketike rawa, a whakakitea katoatia ana ki a ia nga rangatiratanga o te ao, me te kororia o ana mea; 9 A mea mai ana ki a ia, Ko anei mea katoa e hoatu e ahau ki a koe, ki te tapapa koe, ki te koropiko ki a au. 10 Na, ka mea a Ihu ki a ia, Haere atu, e Hatana; kua oti hoki te tuhituhi, Me koropiko koe ki te Ariki ki tou Atua; me mahi ano ki a ia anake. 11 Na, ka mahue ia i te rewera, a ka haere mai nga anahera ka mahi mea māna.

12 Ano ka rongo a Ihu kua tukua a Hoani ki te whare herehere, ka haere ia ki Kariri; 13 A ka mahue Nahareta i a ia, a haere ana, ka noho ki Kapere-nauma, ki te taha o te moana, ki nga kaha o Hapurona o Nepetarima: 14 I rite ai ta Ihaia poropiti i korero ai, i mea ai, 15 Te whenua o Hapurona, me te whenua o Nepetarima,

I te ara o te moana, i tera taha o Horano,

Kariri o nga tauiwi,

16 Te hunga i noho i te pouri, Kua kite ratou i te mārama nui; A ki te hunga i noho i te wahi me te ātārangi o te mate, Kua puta ake te māramatanga ki a ratou.

17 No reira ano a Ihu i timata ai te kauwhau, te mea, Ripeneta, kua tata hoki te rangatiratanga o te rangi.

18 A i a Ihu e haere ana i te taha o te moana o Kariri, ka kite ia i nga tāngata tokorua, he tuakana, he teina, i a Haimona, tona ingoa nei ko Pita, raua ko tona teina ko Anaru, e maka ana i te kupenga ki te moana; he kai hao hoki raua. 19 Na, ka mea ia ki a

raua; Arumia mai au, a maku korna e mea hei kai hao tangata. 20 A mahue ake i a raua nga kupenga, a aru ana i a ia. 21 A, tona haerenga atu i reira, tokorua atu ana i kite ai, he tuakana, he teina, ko Hemi *tama* a Heperi, raua ko tona teina ko Hoani, i te kaupuke i a Heperi i to raua matua, e ta ana i nga korenga o a ratou kupenga; a karangatia ana raua e ia. 22 Mahue tonu ake i a raua te kaupuke me to raua matua, a aru ana i a ia.

23 Na, ka haereerea katoatia Kariri e Ihu, whakaako ana i roto i o ratou whare karakia, kauwhau ana i te rongo pai o te rangatiratanga, me te whakaora i nga mate katoa, i nga turorotanga katoa o te iwi. 24 A haere ana tona rongo puta noa i Hiria: a kawea mai ana e ratou ki a ia nga tangata mate katoa e ngaua ana e te tini o nga mate, e nga mamae, me te hunga e nohoia ana e te rewera, me te hunga haurangi, me nga pararutiki; a whakaorangia ake ratou e ia. 25 A he rahi te hui i aru i a ia i Kariri, i Rekaporihi, i Hiruharama, i Huria, i tera taha ano o Horano.

UPOKO 5.

Kauwhau i runga i te maunga.

A, TONA kitenga i te whakaminenga, ka haere ia ki runga ki te maunga: ano ka noho ia ka haere mai ana akonga ki a ia:

2 Na, ka puaki tona mangai, a ka whakaako ia i a ratou, ka mea,

3 Ka koa te hunga e rawakore ana te wairua: no ratou hoki te rangatiratanga o te rangi.

4 Ka koa te hunga e tangi ana: ka whakamarietia hoki ratou.

5 Ka koa te hunga ngakau māhaki: ka riro mai hoki i a ratou te whenua.

6 Ka koa te hunga e hiakai ana, e hiainu ana ki te tika: e makona hoki ratou.

7 Ka koa te hunga tohu *tangata*: e tohungia hoki ratou.

8 Ka koa te hunga ngakau ma: e kite hoki ratou i te Atua.

9 Ka koa te hunga hohou rongo: ka huaina hoki ratou he tamariki na te Atua.

10 Ka koa te hunga e whakatoia ana mo te tika: no ratou hoki te rangatiratanga o te rangi. 11 Ka koa koutou ina tawai ratou i a koutou, ina whakato, ina puaki i a ratou nga kupu kino katoa

mo koutou, he mea teka, he whakaaro ki a au. 12 Kia hari, kia whakamanamana: e rahi ana hoki te utu mo koutou i te rangi: he penei hoki ta ratou wha katoinga i nga poropiti i mua i a koutou.

13 Ko koutou te tote o te whenua: otira ki te hemo te ha o te tote, ma te aha e whai tikanga tote ai? heoi ano tona painga, na, ka akiritia ki waho, ka takahia e nga tangata. 14 Ko koutou te whakamārama o te ao. E kore e ngaro te pa e tu ana i runga i te maunga. 15 E kore ano e tahuna te rama, a e whakaturia ki raro o te mehua, engari ki runga ki te turanga; a ka tiaho ki nga tangata katoa i roto i te whare. 16 Waihoki kia tiaho to koutou maramatanga ki te aroaro o nga tangata, kia kite ai ratou i ā koutou hanga pai, kia whakakororia ai i to koutou Matua i te rangi.

17 Kei mea koutou i haere mai ahau ki te whakakahore i te ture i nga poropiti ranei: kihai ahau i haere mai ki te whakakahore, engari ki te whakatutuki. 18 He pono nei hoki taku e mea nei ki a koutou, E kore tetahi tongi tetahi tohu ranei o te ture e pahemo, a, te pahemotanga ra ano o te rangi o te whenua, *engari* kia rite katoa ra ano. 19 Na, ki te whakakahore tetahi i tetahi mea iti rawa o enei kupu ako, a ka akona e ia nga tangata kia pera, ka kiia ia ko te iti rawa i te rangatiratanga o te rangi: a ki te whakaritea e tetahi, ki te whakaakona, ka kiia ia he nui i te rangatiratanga o te rangi. 20 Ko taku kupu hoki tenei ki a koutou, Ki te kore e nui ake ta koutou mahi tika i ta nga karaipi ratou ko nga Parihi, e kore rawa koutou e tapoko ki te rangatiratanga o te rangi.

21 Kua rongo koutou, i korerotia e nga tupuna, Kua e patu tangata; a ki te patu tangata tetahi, ka tau te he ki a ia. 22 Na, ko taku kupu tenei ki a koutou, Ki te riri noa tetahi ki tona teina, ka tau te he ki a ia: a ki te mea tetahi ki tona teina, Wairangi! ka tika kia komititia: na, ki te mea tetahi, Poauau! ka tika mona te kapura o Kehena. 23 Na reira ki te mauria e koe to whakahere ki te āta, a ka mahara i reira i hara koe ki tou hoa; 24 Waiho to whakahere i reira i mua o te āta, a haere, mātua houhia te rongo ki tou teina, ka haere ai, ka mau ai i to whakahere. 25 Kia hohoro te whakarite i ta korua korero ko tou hoa tauwhāinga, i a korua ano i te ara, kei tukua koe e te hoa tauwhāinga ki te kai whakawa, a ka tukua e te kai whaka-

wa ki te katipa, a ka makā koe ki te whare herehere. 26 He pono taku e mea atu nei ki a koe, E kore rawa koe e puta mai i reira, kia utua ra ano te patene whakamutunga.

27 Kua rongo koutou, i korerotia e nga tupuna, Kaua e puremu: 28 Na, ko taku kupu tenei ki a koutou, Ki te titiro atu tetahi ki te wahine, he hiakia ki a ia, kua puremu ke ki a ia i roto i tona ngakau. 29 Ki te hē koe i tou kanohi matau, hikarohia, makā atu: he nui ke hoki te pai ki a koe ki te ngaro tetahi wahi ou, a ka kore e makā tou tinana katoa ki roto ki Kehena. 30 Ki te hē ano hoki koe i tou ringa matau, poutoa, makā atu: he nui ke hoki te pai ki a koe ki te mate tetahi wahi ou, a ka kore e makā tou tinana katoa ki Kehena. 31 I korerotia ano, Ki te whakarere tetahi i tana wahine, me hoatu ki a ia tetahi pukapuka whakarere: 32 Na, ko taku kupu tenei ki a koutou, Ki te whakarere tetahi i tana wahine, a ehara i te take puremu, e mea ana ia i te wahine kia puremu: a ki te marena tetahi i te wahine i whakarere, e puremu ana ia.

33 Kua rongo ano koutou, i korerotia e nga tupuna, Kaua e oati teka, engari me whakamana āu oati ki te Ariki: 34 Na, ko taku kupu tenei ki a koutou, Kaua rawa tetahi mea e oatitia; kaua te rangi, ko to te Atua torona hoki ia: 35 Kaua hoki te whenua; no te mea nona ia turanga waewae: kaua hoki a Hiruharama; no te mea ko te pa ia o te Kingi nui. 36 Kaua ano e oatitia tou mātenga, e kore hoki e ahei i a koe te mea kia ma tetahi makawe, kia mangu raneti. 37 Erangi ko tenei hei kupu ma koutou, Ae, ae; Kahore, kahore: no te mea ki te maha atu i ena, no te kino. 38 Kua rongo koutou i korerotia, He kanohi mo te kanohi, he niho mo te niho: 39 Na, ko taku kupu tenei ki a koutou, Kaua e whakauaua atu ki te kino: erangi ki te pakia tou paparinga matau e tetahi, tauri atu hoki tera ki a ia. 40 A ki te mea tetahi kia whakawakia koe, a kia tangohia tou koti, tukua atu hoki tou ngeri ki a ia. 41 A ki te tonoa koe e tetahi kia haere kotahi te maero, kia rua āu e haere tahi ai me ia. 42 Hoatu ki te tangata e tono mea ana i a koe, kaua ano e whakahokia atu te tangata e mea ana ki te taonga tarewa i a koe.

43 Kua rongo koutou i korerotia, Kia aroha atu ki tou hoa tata, kia kino hoki ki tou hoa whawhai: 44 Na, ko taku kupu tenei ki a koutou, Arohaina o koutou hoa whawhai, manaakitia te

hunga e kanga ana i a koutou, kia pai te mahi ki te hunga e kino ana ki a koutou, a inoi atu mo te hunga e whakawhiu ana i a koutou, e whakato i ana i a koutou. 45 Kia whakatupu tamariki ai koutou ki to koutou Matua i te rangi: e mea nei hoki ia i tona ra kia whiti ki te hunga kino ki te hunga pai, kia ua hoki te ua ki te hunga tika ki te hunga he. 46 Ki te aroha hoki koutou ki te hunga e aroha ana ki a koutou, he aha te utu e riro i a koutou? e kore ianei hoki nga pupirikana e pena? 47 A ki te oha atu koutou ki o koutou teina anake, nohea te nui o ta koutou mahi? e kore ianei hoki e pena nga pupirikana? 48 Na, kia tika koutou, kia pera me to koutou Matua i te rangi e tika ana.

UPOKO 6.

Kawohau ano.

KIA tupato kei atawhai koutou i te rawakore i te aroaro o nga tāngata, hei tirohanga ma ratou: penei kahore he utu ki a koutou a to koutou Matua i te rangi.

2 Na, ka atawhai koe i te rawakore, aua e whakatangihiā te tētēre i mua i a koe, kei pera me te hunga tinihanga i roto i nga whare karakia, i nga ara, kia whai kororia ai i nga tāngata. He pono taku e mea nei ki a koutou, Kei a ratou ano te utu mo ratou. 3 Erangi ka atawhaitia e koe te rawakore, kei mohio tou mau i ki ta tou matau e mea ai; 4 Kia ngaro ai tau atawhainga rawakore: a ko tou Matua e kite nei i te wahi ngaro, māna koe e utu nui.

5 Ka inoi hoki koe, kaua e pera me te hunga tinihanga: ko ta ratou hoki e pai ai ko te inoi tu i roto i nga whare karakia, i nga kōkinga o nga ara, kia kitea ai e nga tāngata. He pono taku e mea nei ki a koutou, Kei a ratou ano te utu mo ratou. 6 Na, ka inoi koe, tomo atu ki tou ruma i roto rawa, ano ka kati tou tata, inoi ki tou Matua i te wahi ngaro; a ko tou Matua e kite nei i te wahi ngaro, māna koe e utu nui. 7 Na, ka inoi koutou, aua e whakahuatia noatia ko aua kupu ano, kei pera me nga tau iwi: ki ta ratou hoki ma nga kupu maha e rangona ai ratou. 8 Na, kei rite koutou ki a ratou: e mātau ana hoki to koutou Matua ki nga mea e matea ana e koutou, i te mea kiano koutou i inoi noa ki a ia. 9 Na, kia penei ta koutou inoi: E to matou Matua i te rangi, Kia tapu

tou ingoa. 10 Kia tae mai tou rangatiratanga. Kia meatia tau e pai ai ki runga ki te whenua, kia rite ano ki to te rangi.

11 Homai ki a matou aianei he taro ma matou mo tenei ra. 12 Murua o matou hara, me matou hoki e muru nei i o te hunga e hara ana ki a matou. 13 Ana hoki matou e kawea kia whakawaia; engari whakaoranga matou i te kino: Nou hoki te rangatiratanga, te kaha, me te kororia, ake ake ake. Amine. 14 Ki te whakarerea noatia iho hoki e koutou nga he a nga tângata, ka whakarerea noatia iho ano a koutou e to koutou Matua i te rangi. 15 A ki te kore e whakarerea noatia iho e koutou nga he a nga tângata, e kore ano e whakarerea noatia iho a koutou he e to koutou Matua.

16 Ka noho puku hoki koutou, kei rite ki te hunga tinihanga, kua e whakapoururu te kanohi; e whakaahua ke ana hoki ratou i o ratou kanohi, kia kitea ai e nga tângata e noho puku ana. He pono taku e mea nei ki a koutou, Kei a ratou ano te utu mo ratou. 17 Engari ka noho puku koe, kaukauria tou upoko, horoia hoki tou kanohi; 18 Kei kitea koe e nga tângata e noho puku ana, erangi e to Matua i te wahi ngaro; a ko tou Matua e kite nei i te wahi ngaro, māna koe e utu i te wahi marama.

19 Kua e purangatia he taonga ma koutou ki te whenua, ki te wahi e whakangaro ai te huhu, te waikura, ki te wahi hoki e kerī ai nga tahae, tahae ai. 20 Erangi purangatia ma koutou he taonga ki te rangi, ki te wahi e kore ai e whakangaro te huhu, te waikura, ki te wahi hoki e kore ai e kerī nga tahae, tahae ai: 21 Ko te wahi hoki i o koutou taonga, ko reira ano o koutou ngakau. 22 Ko te kanohi te rama o te tinana: na, ki te atea tou kanohi, e marama katoa tou tinana. 23 Tena ki te kino tou kanohi, ka pouri katoa tou tinana. Na, ki te pouri te maramatanga i roto i a koe, ano te nui o tena pouri! 24 Kahore he tangata e pono te mahi ki nga rangatira tokorua: ka kino hoki ki tetahi, ka aroha ki tetahi, ka u ranei ki tetahi, a ka whakahawea ki tetahi. E kore e pono i a koutou te mahi ki te Atua, ki te taonga. 25 Koia ahau ka mea nei ki a koutou, Kua e manukanuka ki to koutou orange, ki ta koutou e kai ai, ki ta koutou e inu ai; ki o koutou tinana ranei, ki ta koutou e kakahu ai. Ehara oti te orange i te rahi atu i te kai, me te tinana i te kakahu? 26 Tirohia nga manu o te rangi: kahore hoki e rui, kahore e kokoti, e kohikohi ranei ki nga

whare witi; heoi e whangainga ana ratou e to koutou Matua i te rangi. Ehara oti koutou i te mea pai ake i a ratou? 27 Ko wai o koutou e taea e ia te whakaaro iho te hono *tetahi wahi* ki tona roa, kia kotahi te whatianga? 28 A he aha koutou i manukanuka ai ki te kakahu? Maharatia nga rengarenga o te whenua, te tupu; e kore nei e mahi, e kore nei ano e miro: 29 Na, ko taku kupu tenei ki a koutou, Kihai a Horomona, me tona kororia katoa, i rite ki tetahi o enei te whai kakahu. 30 Ha, ki te pe nei ta te Atua whakakakahuranga i te tarutaru o te whenua, e whakatarutaru nei inaianei, a apopo ka makā ki te oumu, e kore ianei tāna i a koutou e rahi ake, e te hunga whakapono iti? 31 Na, kua ra e manukanuka, e mea, He aha ta tatou e kai ai? He aha ta tatou e inu ai? Me whakakakahu tatou ki te aha? 32 (Ko anei mea katoa nei hoki ta nga tauwi e rapu ai;) e mātau ana hoki to koutou Matua i te rangi e matea ana e koutou anei mea katoa. 33 Engari mātua rapua te rangatiratanga o te Atua, me ana mea tika; a ka tapiritia mai enei mea katoa ma koutou. 34 Na, kua ra e manukanuka ki o apopo: ma apopo hoki e manukanuka āna mea ake. Kāti ano i tona ra ano ko te kino ona ake ano.

UPOKO 7.

Kauwhau ano.

KAUA e whakahe, kei whakahekia koutou. 2 Na, ko te whakahenga e whakahe ai koutou, hei whakahenga ano tena mo koutou: a ko te mehua e mehua ai koutou, hei mehua mai ano tena ki a koutou. 3 He aha hoki tau e titiro ki te otaota i roto i te kanohi o tou teina, tē mahara ki te kurupae i roto i tou kanohi? 4 Me pehea ranei to kupu ki tou teina, Iaua, kia kapea atu e ahau te otaota i tou kanohi; a he kurupae ano tena kei roto i tou kanohi? 5 E te tangata tinihanga, mātua kapea mai e koe te kurupae i tou kanohi; katahi koe ka marama ki te kape i te otaota i roto i te kanohi o tou teina.

6 Kua e hoatu te mea tapu ki nga kuri, kua ano e makā a koutou peara ki te aroaro o nga poaka, kei takatakahia e o ratou waewae, a ka tauri mai ka haehae i a koutou.

7 Inoia, a ka hoatu ki a koutou; rapua, a ka kitea e koutou; patukia, a ka uakina ki a koutou: 8 Ka whiwhi hoki

nga tângata katoa ina inoi; ka kite ina rapu; ka uakina hoki ki te tangata e patuki ana. 9 Ko tehea tangata ranei o koutou, ki te inoi ki a ia tana tama ki tetahi taro, e hoatu ranei ki a ia he kohatu? 10 A ki te inoia he ika, e hoatu ranei ki a ia he nakahi? 11 Na e mātau na koutou, te hunga kino, ki te hoatu mea papai ki a koutou tamariki, a, tera noa ake te homaitanga o nga mea papai e to koutou Matua i te rangi ki te hunga e inoi ana ki a ia. 12 Na, nga mea katoa e pai ai koutou kia meatia e nga tângata ki a koutou, meatia ano e koutou ki a ratou: ko ta te ture me ta nga poropiti hoki tenei.

13 E tomo ma te kuwaha kuiti: he wharahi hoki te kuwaha, he nui noa atu te ara e tika ana ki te ngaromanga, a he tokomaha e haere ana ra reira: 14 E kuiti ana hoki te kuwaha, e kiki ana te ara e tika ana ki te ora, a he ruarua te hunga e kitea ai.

15 Kia tupato ki nga poropiti teka e haere mai nei ki a koutou he hipi te kakahu, ko roto ia he wuruhi kai kino. 16 Ma o ratou hua ka mohiotia ai ratou e koutou. E whakia ana ranei te karepe i runga i te tataramoa, te piki ranei i te tumatakuru? 17 Waiho ki he hua ataahua nga hua o nga rakau pai katoa; he hua kino ia nga hua o te rakau kino. 18 E kore te rakau pai e ahei te hua i te hua kino, e kore ano te rakau kino e hua i te hua ataahua. 19 Ka tuakina nga rakau katoa e kore e hua i te hua ataahua, ka makā ki te ahi. 20 Ina, ma o ratou hua ka mohiotia ai ratou e koutou. 21 E kore e tomo ki te rangatiratanga o te rangi nga tângata katoa e mea mai ana ki a au, E te Ariki, e te Ariki; engari ia e mea ana i ta toku Matua i te rangi i pai ai. 22 He tokomaha e mea mai ki a au i taua ra, E te Ariki, e te Ariki; kihai koia matou i poropiti i runga i tou ingoa? he pei rewera hoki i runga i tou ingoa? he tini hoki nga mahi nui i meatia e matou i runga i tou ingoa? 23 Ko reira ano ahau mea ai ki a ratou, Kahore rawa ahau i mohio ki a koutou; mawehe atu i a au, e nga kai mahi i te tutū. 24 Na, nga tângata katoa e rongongo ana ki enei kupu aku, a e mahia ana e ratou, ka whakaritea e ahau ki te tangata mahara i hanga i tona whare ki runga ki te kamaka: 25 A ka ua te ua, ka puta nga waipuke, ka pupuhi nga hau, te tino akinga ki taua whare; kihai hoki i hinga: no te mea i hangā ki runga ki te kamaka. 26 Me nga tângata

katoa hoki e rongongo ana ki enei kupu aku, a kahore e mahi, ka whakaritea ki te tangata whakaaro kore i hanga i tona whare ki runga ki te onepu: 27 Na, ka ua te ua, ka puta nga waipuke, ka pupuhi nga hau, a pa ana ki taua whare; na, kua hinga: he rahi ano tona hinginga.

28 Ano ka mutu enei korero a Ihu, ka miharo te whakaminenga ki tana ako: 29 I rite hoki tana ako i a ratou ki ta te tângata whai mana, kihai hoki i rite ki ta nga karaipi.

UPOKO 8.

Repera. 5 Pononga a te keneturio. 14 Hungawai wahine o Pita. 16 Era atu turoro. 18 Ko wai hei aru i a ia. 23 Tupuhi. 28 Rewera ka peia. 31 Kei roto i nga poaka.

A NO ka heke iho ia i te maunga, he rahi te hui i aru i a ia. 2 Na, ka haere mai tetahi repera, ka koropiko ki a ia, ka mea, E te Ariki, ki te pai koe, e taea ahau e koe te mea kia ma. 3 A ka totoro atu te ringa o Ihu, ka pa ki a ia, ka mea, E pai ana ahau; kia ma koe. A ma tonu iho tona repera. 4 Katahi ka mea a Ihu ki a ia, Kia mahara, kei korerotia ki te tangata; erangi haere, kia kite te tohunga i a koe, mauria atu hoki te whakahere i whakaritea e Mohi, hei mea whakaatu ki a ratou.

5 Ano ka tae a Ihu ki Kaperenauma, ka haere mai ki a ia tetahi keneturio, ka inoi ki a ia, 6 Ka mea, E te Ariki, ko taku pononga kei te whare e takoto ana, he pararutiki, e ngaua kinotia ana. 7 A ka mea a Ihu ki a ia, Ka haere ahau ki te whakaora i a ia. 8 Na, ko te whakahokinga a te keneturio, te meatanga, E te Ariki, ehara ahau i te tikanga tangata e haere ake ai koe ki raro i toku tuanui: engari kia puaki kau to kupu, a ka ora taku pononga. 9 He tangata hoki ahau e whakahaua ana, he hoia ano aku hei whakahaunga maku: ka mea ahau ki tenei, Haere, na, ka haere ia; ki tetahi, Haere mai, a ka haere mai; ki taku pononga hoki, Meatia tenei, a ka meatia e ia. 10 A, te rongongo o Ihu, ka miharo, a ka mea ki te hunga e aru ana, He pono taku e mea nei ki a koutou, Kahore ahau i kite noa i te whakapono hei rite mo tenei te nui i roto i a Ihairara. 11 Ko taku kupu ano tenei ki a koutou, He tokomaha e haere mai i te rawhiti, i te hauauru, a e noho tahi i a Aperahama,

i a Ihaka, i a Hakopa, ki te rangatiratanga o te rangi. 12 Ko nga tamariki ia o te rangatiratanga ka makā ki te pouri i waho: ko te wahi tera o te tangihanga me teteatanga o nga niho. 13 Na, ka mea a Ihu ki te keneturio, Haere, kia rite ki tou whakapono te meatanga ki a koe. A ora ake tana pononga i taua wa pu ano.

14 Ano ka tae a Ihu ki te whare o Pita, ka kite ia i tona hungawai wahine, e takoto mate ana he kiri-ka. 15 Na, ka pa tona ringaringa, mutu ake tona kiri-ka: a ara ake ana ia ki te taka mea ma ratou. 16 Na i te ahiahi he tokomaha te hunga e nohoia ana e nga rewera i mauria mai ki a ia: na, ka peia e tana kupu nga wairua ki waho, a whakaorangia ake e ia te hunga mate katoa: 17 I rite ai ta Ihaka poropiti i korero ai, i mea ai, Nāna i tango o tatou ngōkoretanga, i waha o tatou mate.

18 A, te kitenga o Ihu he rahi te hui e mui ana ki a ia, ka whakahau ia kia whakawhiti ki tawahi. 19 A ka haere mai tetahi karaipi, ka mea ki a ia, E te Kai whakaako, ka aru ahau i a koe ki nga wahi katoa e haere ai koe. 20 A, ka mea a Ihu ki a ia, He rua o nga pokiha, he kowhanga o nga manu o te rangi; tena ko te Tama a te tangata, kahore ona wahi e takoto ai tona mātenga. 21 A i mea tetahi atu o ana akonga ki a ia, E te Ariki, tukua ahau kia mātua haere ki te tanu i toku pāpā. 22 Na, ka mea a Ihu ki a ia, Arumia ahau: a waiho ma nga tupapaku e tanu a ratou tupapaku.

23 Ano, ka eke ia ki te kaupuke, ka aru ana akonga i a ia. 24 Na, tutū a wa te puehu o te moana, a ngaro iho te kaupuke i te ngaru: a i te moe ia. 25 A ka haere ana akonga, ka whakaara i a ia, ka mea, E te Ariki, whakaorangia tatou, ka ngaro tatou. 26 A ka mea ia ki a ratou, He aha ta koutou ē wehi, e te hunga whakapono iti? Me i reira ka ara ia, a riria iho e ia te hau me te moana; a marino noa iho. 27 A miharo noa nga tāngata, ka mea, He tangata aha tenei, ina rongo rawa te hau me te moana ki a ia!

28 Ano ka whiti ia ki tarawahi ki te whenua o nga Kerekehini, ka tutaki ki a ia etahi tāngata tokorua e nohoia ana e te rewera, e haere mai ana i roto i nga urupa, he hunga tutū rawa, tē taea taua ara te haere e te tangata. 29 Na, ka karanga ake raua, ka mea, He aha maua nāu, e Ihu, e te Tama a

te Atua? kua tae mai oti koe ki te whakamamae i a māua i te mea kahore ano i rite te taima? 30 A i tawhiti atu i a ratou tetahi kahui poaka, e kai ana, he tini. 31 A ka inoi nga rewera ki a ia, ka mea, Ki te pei koe i a matou, tukua matou kia haere ki roto ki te kahui poaka. 32 Na, ka mea ia ki a ratou, Haere. A, to ratou putanga mai ki waho, haere ana ki roto ki te kahui poaka; na, ko te tino renga katoatanga o te kahui poaka ra te pari ki te moana, a mate iho ki roto ki te wai. 33 Na, ka whati nga kai whangai, a haere ana ki te pa, korero ana i nga mea katoa, me te meatanga ki te hunga i nohoia e nga rewera. 34 Na, puta katoa mai ana te pa ki waho ki te whakatau i a Ihu; a ka kite i a ia, ka tohe kia haere atu ia i o ratou wahi.

UPOKO 9.

Pararutiki. 9 Ko Matiu. 10 Whakahoatanga o Ihu ki nga pupirikana. 14 mo ana akonga ka kore e noho puku. 20 Wahine mate. 23 Kotiro a Hairuha. 27 Nga matapo tokorua. 32 Wahangu.

NA, ka eke ia ki te kaupuke, ka whiti ki tawahi, ka haere ki tona pa. 2 Na, ka kawea mai e ratou ki a ia tetahi pararutiki, e takoto ana i runga i te moenga; a, te kitenga o Ihu i to ratou whakapono, ka mea ia ki te pararutiki, E tama, kia maia; ka oti ou hara te muru. 3 Na, ka mea etahi o nga karaipi ki a ratou ano, E kohukohu ana tenei tangata. 4 A ka kite a Ihu i o ratou whakaaro, ka mea ia, He aha i kino ai nga whakaaro o roto o o koutou ngakau? 5 Ko tehea hoki te mea takoto noa, ko te mea, Ka oti ou hara te muru; ko te mea ranei, Whakatika, haere? 6 Otira kia mātau ai koutou, he mana-muru hara to te Tama a te tangata i runga i te whenua, (katahi ia ka mea ki te pararutiki,) Whakatika, tangohia ake tou moenga, a haere ki tou whare. 7 Na, whakatika ana ia, haere ana ki tona whare. 8 A, te kitenga o te hui, ka miharo, ka whakakororia i te Atua i honai ai tenei mana ki nga tāngata.

9 A i a Ihu e haere ana i reira, ka kite ia i tetahi tangata, ko Matiu te ingoa, e noho ana i te wahi tango takoha; a ka mea ki a ia, Arumia mai au. Na, whakatika ana ia, aru ana i a ia.

10 A i a ia e noho ana i roto i te whare, na, he tokomaha nga pupirikana me nga tângata hara i haere mai, i noho tahi ki a Ihu ratou ko ana akonga. 11 A te kitenga o nga Parihi, ka mea ki ana akonga, He aha to koutou Kai whakaako ka kai tahi ai me nga pupirikana me nga tângata hara? 12 Otira ka rongo a Ihu, ka mea ki a ratou, Kahore he aha o nga tângata ora e matia ai e te rata, engari o te hunga e mate ana. 13 Na, haere, akona te tikanga o tenei, Ko tāku e pai ai ko te tohu *tangata*, haunga te patunga tapu: kihai hoki ahau i haere mai ki te karanga i te hunga tika, engari i te hunga hara, kia ripeneta.

14 Me i reira ka haere mai ki a ia nga akonga a Hoani, ka mea, He aha i maha ai o matou ko nga Parihi noho-anga pukutanga, a kahore o akonga e noho puku? 15 Na, ka mea a Ihu ki a ratou, E ahei ranei nga tamariki o te whare marena te tangi, i te mea kei a ratou te tāne marena hou? Na, tera e tae mai nga ra, e tangohia ai te tāne marena hou i a ratou, a ko reira noho puku ai ratou. 16 E kore e makā e te tangata tetahi wahi o te kahu hou hei papaki mo te kahu tawhito, no te mea ka riro tetahi wahi o taua kakahu i te whakakapi, a ka nui rawa te pakaru. 17 E kore ano e ringhia te waina hou ki te ipu tawhito: kei pakaru nga ipu, a ka maringi te waina, kore ake nga ipu: erangi e ringhia ana te waina hou ki te ipu hou, a ka ora e rua e rua.

18 I a ia e korero ana i enei mea ki a ratou, na, ka haere mai tetahi rangatira, ka koropiko ki a ia, ka mea, Tenei kua marere taku tamahine: otira māu e haere ake, e whakapa tou ringa ki a ia, a ka ora. 19 Na, ka whakatika a Ihu ratou ko ana akonga, a aru ana i a ia. 20 Na, ko te haerenga ki muri i a ia o tetahi wahine, tekau ma rua nga tau i mate ai i te pakaruhanga toto, a pa ana ki te tani-ko o tona kakahu: 21 I mea hoki i roto i a ia, Kia pa kau ahau ki tona kakahu, ka ora ahau. 22 Na, ka tahuri a Ihu, a ka kite i a ia, ka mea, Kia maia, e ko; na to whakapono koe i ora ai. A ora ake te wahine i taua wa ano. 23 A, te taenga o Ihu ki te whare o te rangatira, a ka kite i nga kai whakatangi putorino me te huihui e ngangau ana, 24 Ka mea ia ki a ratou, Whakaatea: kahore hoki i mate te kotiro, erangi e moe ana.

A kataina iho ia e ratou. 25 Heoi ka oti te huihui te pei ki waho, ka tomo ia ki roto, ka mau ki tona ringa, a ara ake ana te kotiro. 26 A pakū ana tenei rongo puta noa i taua whenua.

27 A i a Ihu e haere atu ana i reira, tokorua nga matapo i aru i a ia, ka karanga ake, ka mea, E te tama a Rawiri, kia aroha ki a maua. 28 A ka tapoko ia ki te whare, ka haere mai nga matapo ki a ia: na, ka mea a Ihu ki a raua, E whakapono ana ranei korua e taea tenei e ahau? Ka mea raua ki a ia, Ae, e te Ariki. 29 Me i reira ka pa ia ki o raua kanohi, ka mea, Kia rite ki to korua whakapono te meatanga ki a korua. 30 Na, kua kite o raua kanohi; katahi ka whakatupato a Ihu i a raua, ka mea, Kia mahara kei rangona e te tangata. 31 Ko raua ia, te putanga ki waho, korerotia nuitia ana ia puta noa i taua whenua.

32 I to raua haerenga atu, na, ka kawea mai ki a ia tetahi tangata wahangu, he rewera tona. 33 A ka oti te rewera te pei, ka whai reo te wahangu; a miharo ana te mano, ka mea, Kahore ano i kitea te penei i roto i a Ihairaira. 34 Otira ka mea nga Parihi, Na te rangatira o nga rewera tāna peinga rewera. 35 Na, ka haereerea e Ihu nga pa katoa me nga kāinga koraha, a ka ako i roto i o ratou whare karakia, ka kauwhau i te rongo pai o te rangatiratanga, me te whakaora i te tini o nga mate, i te tini o nga turorotanga o te iwi. 36 A, tona kitenga i nga mano, ka toko ake tona ngakau aroha ki a ratou, e mauui ana hoki ratou, e marara ke ana, me he hipi hepara kore. 37 Katahi ia ka mea ki ana akonga, Ko te kotinga e nui ana, ko nga kai mahi e ruarua ana; 38 Na, inoi atu ki te Ariki nāna te kotinga, kia tonoa e ia he kai mahi ki tana kotinga.

UPOKO 10.

Ngarenga o te Tekau ma rua.

A KA oti te karanga e ia ana akonga tekau ma rua, ka hoatu ki a ratou he mana hei pei i nga wairua poke, hei whakaora hoki i nga mate katoa me nga turorotanga katoa.

2 Na, ko nga ingoa enei o nga apotoro kotahi tekau ma rua; Te tuatahi, ko Haimona, he ingoa nei nona ko Pita, raua ko tona teina ko Anaru; ko

Hemi *tama* a Heperi, raua ko tona teina ko Hoani; 3 Ko Piripi raua ko Patoromu; ko Tamati raua ko Matiu pupirikana; ko Hemi *tama* a Arapiu raua ko Repiu, he ingoa nei nona ko Tariu; 4 Ko Haimona Kananiti raua ko Hura Ikariote, nāna nei ia i tuku. 5 Ko tenei tekau ma rua i tonoa e Ihu, a i ako ia i a ratou, i mea,

Kaua e haere ki te ara o nga tauwiwi, kaua ano hoki e tomo ki tetahi pa o nga Hamari: 6 Engari me haere ki nga hipi ngaro o te whare o Ihairaira. 7 A me kauwhau haere me ki, Kua tata te rangatiratanga o te rangi. 8 Whakaoranga nga turoro, whakamakia nga repera, whakaarahia nga tupapaku, peia nga rewera; ka riro noa nei i a koutou, me hoatu nōa e koutou. 9 Kaua he koura ma koutou, kaua he hiriwa, kaua he parahi ki roto ki o koutou whitiki; 10 Kaua ano he putea mo te ara; kaua e takiruatia nga koti, kaua he hu, kaua ano he tokotoko; ka ea hoki i te kai mahi tana kai. 11 A ka tomo koutou ki tetahi pa, ki tetahi kāinga koraha ranei, ui atu, Ko wai te tangata pai o reira? a hei reira noho ai, a haere noa. 12 Ano ka tomo ki tetahi whare, me oha atu. 13 A ki te pai te whare, kia tau ta koutou rangimarie ki reira; a ki te kahore e pai, kia hoki mai ta koutou rangimarie ki a koutou. 14 A ki te kahore tetahi e manako ki a koutou, ki te kore e whakarongo ki ā koutou kupu, ka haere koutou ki waho o taua whare, o taua pa ranei, whakangahoroa te puehu o o koutou waewae. 15 He pono taku e mea nei ki a koutou, Erangi to te whenua o Heroma raua ko Komora i te ra whakawa e māmā i to taua pa.

16 Nana, ka tonoa nei koutou e ahau ano he hipi ki roto ki nga wuruhi: na, kia rite ki te nakahi te mahara, kia rite ki nga kukupa te kino kore. 17 Kia tupato ia i nga tāngata: e tukua hoki koutou e ratou ki nga runanga, a e whiua koutou i roto i o ratou whare karakia; 18 A ka kawea koutou ki nga kawana, ki nga kingi, mo te whakaaro ki a au, hei mea whakaatu ki a ratou, ki nga tauwiwi hoki. 19 Ano ka tukua koutou e ratou, kaua e manukanuka ki te pehea, ki te aha, e korero ai koutou; ka hoatu hoki ki a koutou i taua wa ta koutou e korero ai. 20 Ehara hoki i a koutou nga korero, engari ko te Wairua o to koutou Matua te korero ana i roto i a koutou. 21 Na, ka tukua te tuakana e te teina

ki te mate, te tama hoki e te pāpā; ka whakatika nga tamariki ki nga mātua, ka mea kia whakamatea. 22 A ka kinongia koutou e nga tāngata katoa he mea hoki mo toku ingoa; ko te tangata ia e u ana a taea noatia te mutunga, ka ora ia. 23 Na, ka whakatoia koutou i tenei pa, rere atu ki tetahi atu: he pono hoki taku e mea nei ki a koutou, E kore e poto i a koutou nga pa o Ihairaira te haere, ko te Tama a te tangata kua tae mai.

24 Kahore e nui ake te akonga i tona kai whakaako, kahore hoki te pononga e nui ake i tona rangatira. 25 Heoi ma te akonga ko ia kia rite ki tona kai whakaako, ma te pononga hoki kia rite ki tona rangatira. Ko te rangatira o te whare i karangatia e ratou ko Perehepura, tera noa ake ta ratou mo nga tāngata o tona whare. 26 Na, kaua e wehi i a ratou: kahore hoki he mea i hipokina e mahue te hura; kahore hoki *he mea* i ngaro e mahue te mohio. 27 Ko taku e korero nei ki a koutou i te pouri, me korero e koutou i te marama-tanaga: ko ta a koutou taringa e rongo ai, me kauwhau ki runga ki nga whare. 28 Kaua hoki e wehingia te hunga e whakamate nei i te tinana, a e kore e ahei te whakamate i te wairua: engari ko tenei ta koutou e wehi ai, ko ia e kaha nei ki te whakangaro i te wairua raua ko te tinana ki roto ki Kehena. 29 Kahore ianei e hokona nga pihoihoi e rua ki te patene kotahi? a, ki te kahore to koutou Matua e mea, e kore tetahi o raua e marere ki te whenua. 30 Na, ko nga makawe o o koutou māteanga kua oti katoa te tatau. 31 Na, kaua e wehi; erangi ra koutou i nga pihoihoi maha. 32 Na, ki te whakaae tetahi ki a au ki te aroaro o nga tāngata, ka whakaaetia hoki ia e ahau ki te aroaro o toku Matua i te rangi. 33 A, ki te whakakahore tetahi ki a au ki te aroaro o nga tāngata, ka whakakahoretia hoki ia e ahau ki te aroaro o toku Matua i te rangi.

34 Kei mea i haere mai ahau ki te kawe mai i te rangimarie ki te whenua: kihai ahau i haere mai ki te kawe mai i te rangimarie, engari i te hoari. 35 I haere mai hoki ahau ki te mea i te tangata kia whawhai ki tona pāpā, i te tamahine ki tona whaea, i te hunaonga wahine ki tona hungawai wahine. 36 A ko nga hoa-riri o te tangata ko nga tāngata o tona whare ake. 37 Ki te nui ake te aroha o tetahi ki tona pāpā, whaea ranei, a ka iti ki a au, e kore ia e tika-ngatia maku; a ki te nui ake te aroha o

tetahi ki *tana* tama, tamahine ranei, a ka iti ki a au, e kore ia e tikangatia maku. 38 A ki te kore tetahi e mau ki tona ripeka, e aru i muri i a au, e kore ia e tikangatia maku. 39 Te tangata i whiwhi ki te ora, e mate ano ia: a ki te mate tetahi, mona i whakaaro ki a au, ka whiwhi ano ia ki te ora.

40 Ki te manako tetahi ki a koutou, e manako ana ia ki a au, a ki te manako tetahi ki a au, e manako ana ia ki toku kai tono mai. 41 Ki te manako tetahi ki te poropiti i runga i te ingoa o te poropiti, ka riro i a ia te utu a te poropiti; a ki te manako tetahi ki te tangata tika i runga i te ingoa o te tangata tika, e riro i a ia te utu a te tangata tika. 42 A ki te whakainumia e tetahi tetahi o enei mea nonohi, ahakoa kotahi ano te pāta *wai* matao, i runga i te ingoa o te akonga, he pono taku e mea nei ki a koutou, E kore rawa ia e hapa i tona utu.

UPOKO 11.

Nga akonga a Hoani ka ngarea ki a Ihu. 7 Ta Ihu mona. 20 mo nga pa kihai i ripeneta. 25 mo te Rongo pai ka whakapuakina nei ki nga huare.

A KA mutu ta Ihu whakarite korero ki ana akonga kotahi tekau ma rua, ka haere atu ia i reira ki te whakaako ki te kauwhau ki o ratou pa.

2 A, te rongonga o Hoani i roto i te whare herehere ki nga mahi a te Karaiti, ka tonoa e ia etahi o ana akonga tokorua, 3 Ka mea ki a ia, Ko koe ranei tera e haere mai ana, me tatari ranei tatou ki tetahi atu? 4 Na, ka whakahokia e Ihu, a ka mea ki a raua, Haere, korerotia ki a Hoani nga mea e rongo nei, e kite nei korua: 5 Ko nga matapo e titiro ana, ko nga kopa e haereere ana, ko nga repera e meinga ana kia ma, ko nga turi e rongo ana, ko nga tupapaku e whakaarahia ana, a e kauwhautia ana te rongo pai ki te hunga rawakore. 6 A ka koa te tangata e kore e he ki a au. 7 A i a raua e haere ana, ka timata a Ihu, a ka korerotia a Hoani ki te mano, I haere koutou ki te koraha kia kite i te aha? I te kakaho e whakangaueuetia ana e te hau? 8 Ano ra i haere koutou kia kite i te aha? I te tangata he kakahu maeneene ona? na, kei nga whare o nga kingi te hunga i nga kakahu maeneene. 9 Ano ra i haere koutou kia kite i te aha? I te poropiti? ae ra, ko taku kupu tenei ki a koutou, tera atu ano i te

poropiti. 10 Ko ia hoki tenei mona te mea i tuhihia,

Na, ka tonoa e ahau taku karere ki mua i tou aroaro,

Mana e whakapai tou ara ki mua i a koe.

11 He pono taku e mea nei ki a koutou, Kahore ano i whakatika noa i roto i nga whanau a te wahine he rahi ake i a Hoani Kai iriiri: heoi rahi ake i a ia te iti rawa i te rangatiratanga o te rangi. 12 A e tauria ana te rangatiratanga o e rangi no nga ra iho ano o Hoani Kai iriiri a mohoa noa nei, a e riro ana i te hunga taikaha. 13 I poropiti hoki nga poropiti katoa me te ture taea noatia a Hoani. 14 A ki te pai koutou ki te tango, ko Iraia tenei i meinga e haere mai ana. 15 Ki te whai taringa tetahi hei whakarongo, kia rongo ia. 16 Otia me whakarite e ahau tenei whakaturanga ki te aha? E rite ana ki nga tamariki e noho ana i nga kāinga hoko, a e karanga ana ki o ratou hoa, 17 E mea ana, Whakatangi noa matou i te putorino ki a koutou, a kahore koutou i kamikani mai; aue noa matou ki a koutou, a kahore koutou i tangi mai. 18 I haere mai hoki a Hoani, a kihai i kai, kihai i inu, heoi e mea ana ratou, He rewera tona. 19 I haere mai te Tama a te tangata me te kai me te inu, ka mea ratou, Na, he tangata kakai, he tangata iinu waina, he hoa no nga pupirikana, no nga tāngata hara. Otira e whakatikaia ana te whakaaro nui e ana tamariki.

20 Katahi ia ka anga ka tawai ki nga pa i meinga ai te maha o ana merekara, mo ratou kihai i ripeneta: 21 Aue, te mate mou, e Korahina! aue, te mate mou, e Petahaira! me i meatia hoki ki Taira ki Hairona nga merekara kua meatia nei ki a korua, kua ripeneta ke raua, he taratara hoki te kakahu, me te *noho* ano i te pungarehu. 22 Ko taku kupu ia tenei ki a koutou, Erangi to Taira to Hairona e māmā i te ra whakawa i to korua. 23 Me koe hoki, e Kaperenauma, e tiketike ake na, a tutuki noa ki te rangi, ka whakatakā koe ki te reinga: me i meatia hoki ki Horoma nga merekara kua meatia nei ki a koe, kua tu tonu, a taea noatia tenei ra. 24 Ko taku kupu ia tenei ki a koutou, Erangi to te whenua o Horoma e māmā i tou i te ra whakawa.

25 I taua wa ka oho a Ihu, ka mea, He whakawhetai atu taku ki a koe, e Pa, e te Ariki o te rangi o te whenua, no te mea kua hunā e koe enei mea i te hunga mātau, i te hunga mahara, a hurahia atu ana ki nga kohungahunga. 26 Ae ra, e

Pa; i pai hoki te penei ki tau titiro. 27 Kua tukua mai nga mea katoa ki a au e toku Matua: a kahore tetahi e mātau ki te Tama, ko te Matua anake; kahore hoki tetahi e mātau ki te Matua, ko te Tama anake, me te tangata hoki e pai ai te Tama kia-hurahia atu ki a ia. 28 Haere mai ki ahau, e koutou katoa e mauui ana, e taimaha ana, a maku koutou e whakaokioki.

29 Tangohia taku ioka ki runga ki a koutou, kia whakaakona koutou e ahau; he ngakau māhaki hoki toku, he ngakau papaku: a e whiwhi koutou ki te oki-okinga mo o koutou wairua. 30 He ngawari hoki taku ioka, he māmā taku pikaunga.

UPOKO 12.

Tikanga a nga Parihi mo te Hapatī. 22 tangata i te rewera. 31 Kohukohu ki te Wairua Tapu. 38 Te hunga tono tohu. 49 Tona whaea, aha aha.

ITAUA wa i haere a Ihu i te hapatī ra waenga witi; a e mate ana ana akonga i te hiakai, na, ka anga ratou ka kakato i nga witi, ka kai. 2 A, te kitenga o nga Parihi, ka mea ki a ia, Na, o akonga e mea na i te mea e kore e tika kia meatia i te hapatī. 3 Ka mea ia ki a ratou, Kahore koutou i kite i ta Rawiri i mea ai i a ia e mate ana i te hiakai, ratou ko ona hoa; 4 I tona tomo-kanga ki te whare o te Atua, i tana kainga i nga taro aroaro, i nga mea kihai nei i tika kia kainga e ia, e ona hoa ranei, engari ma nga tohunga anake? 5 A kahore ano koutou i kite i roto i te ture, e whakanoatia ana te hapatī e nga tohunga i roto i te temepara i nga hapatī, a kahore he hē? 6 Ko taku kupu ia tenei ki a koutou, Kei konei tetahi e rahi atu ana i te temepara. 7 Otiia me i mātau koutou ki tenei, Ko taku e pai ai ko te tohu tangata, haunga te patunga tapu, kahore koutou i whakahe i te hunga hara kore. 8 Ko te Tama nei hoki a te tangata te Arikī o te hapatī.

9 A, tona haerenga atu i reira, ka haere ia ki to ratou whare karakia: 10 Na, he tangata tera kua memenge tona ringa. A ka ui ratou ki a ia, ka mea, He mea tika ranei te whakaora i te hapatī? he mea hoki kia whakapangia ai e ratou he hē ki a ia. 11 Na, ka mea ia ki a ratou, Ko tehea tangata o koutou, ki te mea kotahi ana hipi, a ka taka ki roto ki te poka i te hapatī, e kore ranei ia e mau ki taua hipi, e hapai ake?

12 Na, tera atu to te tangata pai i to te hipi. Ina, e tika ana ano te mahi pai i nga hapatī. 13 Me i reira ka mea ia ki taua tangata, Torona mai tou ringa. A, te toronga kua ora ano, kua pera me tetahi. 14 Na, ka haere nga Parihi ki waho, ka runanga mona ki te pehea e ngaro ai ia i a ratou. 15 Otiia i mātau a Ihu, a haere atu ana i reira: a he rahi te hui i aru i a ia, a whakaorangia ana ratou katoa e ia; 16 A i whakatupato ano ia i a ratou kei whakakitea ia: 17 Na, ka rite ta Ihaia poropiti i korero ai, i mea ai, 18 Na, taku pononga, tāku i whiriwhiri ai:

Taku i aroha ai, ta toku Wairua i ahuareka ai:

Ka waiho e ahau toku Wairua ki runga ki a ia, A māna e whakapuaki te whakawa ki nga tauwi.

19 E kore ia e totohe, e kore ia e ha-mama;

E kore ano e rangona tona reo i nga ara;

20 E kore e whatiia porokeretia e ia te kakaho i mangungu,

E kore e tineia te muka e whakapaoa ana;

Kia puta ra ano i a ia te whakawa ki te wikitoria.

21 A ka tumanako nga tauwi ki tona ingoa.

22 Me i reira ka kawea mai ki a ia he tangata e nohoia ana e te rewera, he matapo, he wahangu: a whakaorangia ana e ia, no ka korero ka kite taua matapo taua wahangu. 23 A ka ohomauri te mano katoa, ka mea, Ehara ianei tenei i te Tama a Rawiri? 24 A, te rongonga o nga Parihi, ka mea, Ehara i a ia nāna i pei nga rewera nei, engari na Perehepura na te rangatira o nga rewera. 25 A i mātau a Ihu ki a ratou whakaaro, a ka mea ki a ratou, Ki te tauri iho tetahi rangatiratanga ki a ia ano, ka kore; a ki te tauri iho ki a ia ano tetahi pa, tetahi whare ranei, e kore e tu: 26 Na, ki te pei a Hatana i a Hatana ano, e tauri iho ana ki a ia ano; me pehea e tu ai tona rangatiratanga? 27 A ki te mea na Perehepura taku peinga rewera, na wai te peinga a a koutou tamariki? na, ko ratou hei kai whakahe mo koutou. 28 Tena ki te mea na te Wairua o te Atua taku peinga rewera, ina, kua tae noa mai te rangatiratanga o te Atua ki a koutou. 29 Me pehea oti ka tomo ai te tangata ki te whare o te tangata kaha, ka pahua ai i ona taonga, ki te kore ia e mātau

here i taua tangata kaha? ko reira pahua ai i tona whare. 30 Te tangata ehara i te hoa noku, he hoa riri ia ki a au; te tangata kahore e kohikohi tahi māua, e titaritari ana. 31 Koia ahau ka mea nei ki a koutou, Ko nga hara katoa, me nga kohukohu a nga tāngata e murua: tena ko te kohukohu ki te Wairua *Tapu* e kore e murua. 32 A ki te korero whakahe tetahi mo te Tama a te tangata, e murua tāna: tena ki te korero whakahe tetahi mo te Wairua *Tapu*, e kore e murua tāna i tenei ao, e kore ano i tera atu. 33 Meinga ranei te rakau kia pai, a pai iho ona hua; meinga ranei te rakau kia kino, a kino iho ona hua; ma nga hua hoki ka mohiotia ai te rakau. 34 E te uri nakahi, me pehea ka korero pai ai koutou te hunga kino? he puretatanga hoki no te ngakau nga kupu a te mangai. 35 Te tangata pai he pai āna e whakaputa ai i roto i nga taonga pai o te ngakau: te tangata kino hoki he kino āna e whakaputa ai i roto i nga taonga kino. 36 Na, ko taku kupu tenei ki a koutou, Me korero e nga tāngata, i te ra whakawa, te tikanga o nga kupu pokanoa katoa e puaki i a ratou. 37 Ma āu kupu hoki koe ka whakatikaia ai, ma āu kupu ano ka tau ai te he ki a koe.

38 Me i reira ka ki etahi o nga karaipi, o nga Parihi, ka mea, E te Kai whakaako, e mea ana matou kia kite i tetahi tohu i a koe. 39 Na, ka whakahokia e ia, ka mea ki a ratou, E rapu ana te whakatupuranga kino, puremu, ki tetahi tohu; a e kore tetahi tohu e hoatu, ko te tohu anake o Hona poropiti: 40 E toru hoki nga ra a Hona e toru nga po i roto i te kopu o te tohora; waihoki ka toru nga ra, ka toru nga po o te Tama a te tangata ki te ngakau o te whenua. 41 E whakatika ngatahi nga tāngata o Ninewe me tenei whakatupuranga i te whakawakanga, a e whakatau i te hē ki a ratou: i ripeneta hoki ratou i te kauwhautanga a Hona; a tenei tetahi e nui atu ana i a Hona. 42 E whakatika ngatahi te kuini o te tonga me tenei whakatupuranga i te whakawakanga, a e whakatau i te hē ki a ratou: i haere mai hoki ia i nga pito o te whenua ki te whakarongo ki nga whakaaro nui o Horomona; a tenei tetahi e nui atu ana i a Horomona. 43 Ka puta mai te wairua pake i roto i te tangata, ka haereere ra nga wahi maroke rapu okiokinga ai, a tē kitea, 44 Ka mea ia, Ka hoki ahau ki toku

whare i puta mai ai ahau; a, te taenga atu, rokohanga atu e takoto kau ana, oti rawa te tahi, te whakapai. 45 Na, ka haere ia, ka tango i etahi atu wairua tokowhitu, hei hoa mona, he kino noa atu i a ia ano, a ka tomo ratou ka noho ki reira: a kino atu i te timatanga te whakamutunga ki taua tangata. Tera ano e pera tenei whakatupuranga kino.

46 I a ia ano e korero ana ki te mano, na, ko tona whaea ratou ko ona teina e tu ana i waho, e whai ana kia korero ki a ia. 47 A ka mea tetahi ki a ia, Na, tou whaea me ou teina te tu mai nei i waho, e whai ana kia korero ki a koe. 48 Na, ko tana whakahokinga, ka mea ki te tangata i korero ki a ia, Ko wai toku whaea? ko wai hoki oku teina? 49 Na, ka torona atu tona ringa ki ana akonga, a ka mea, Na, toku whaea, oku teina! 50 Ki te meatia hoki e tetahi ta toku Matua i te rangi e pai ai, hei teina ia ki a au, hei tuahine, hei whaea.

UPOKO 13.

Mo te kai rui; 24 Taru kino; 31 Pua nani. 33 Rewena; 44 Taonga ngaro; 45 peara; 47 Kupenga. 53 Ta ratou mona.

ITAUA ra i haere atu a Ihu i te whare, a ka noho ki te taha o te moana. 2 Na, he rahi te hui i huihui ki a ia, a ka eke ia ki te kaupuke noho ai; i te takutai ano te hui katoa e tu ana. 3 A he maha ana korero ki a ratou, he mea whakarite; i mea ia, Na, i haere te kai rui ki te rui; 4 A i a ia e rui ana, ka ngahoro etahi o nga purapura ki te taha o te ara, a, te reanga mai o nga manu, kainga ake: 5 Ko etahi i ngahoro ki nga wahi kamaka, ki nga wahi kihai i nui te oneone: na pihhi tonu ake, kahore hoki i hohonu te oneone; 6 A, te whitinga o te ra, ngaua iho; a, no te mea kahore he putake, memenge noa iho: 7 Ko etahi i ngahoro ki roto ki nga tataramoa; a, te tupunga ake o nga tataramoa, koaootia ana nga purapura: 8 Ko etahi i ngahoro ki te oneone pai, a ka hua, no etahi kotahi rau, no etahi e ono tekau, no etahi e toru tekau. 9 Ki te whai taringa tetahi hei whakarongo, kia rongo ia.

10 A ka haere mai nga akonga, ka mea ki a ia, Na te aha koe i korero whakarite tonu ai ki a ratou? 11 Na, ko tana whakahokinga ki a ratou, ka mea,

No te mea kua hoatu ki a koutou te matauranga ki nga mea ngaro o te rangatiratanga o te rangi, ki a ratou ia kahore i hoatu. 12 Ki te whai mea hoki tetahi, ka hoatu ano ki a ia, a ka maha atu ana: a ki te kahore he mea a tetahi, ko ana ake ka tangohia i a ia. 13 Na reira enei kupu whakarite aku ki a ratou; no te mea kite rawa ratou, a kahore e kite; rongo rawa, kahore hoki e mātau. 14 A ka rite i a ratou te poropititanga a Ihaha, e mea nei,

Rongo noa koutou, kahore e mātau;

Titiro noa koutou, kahore e kite:

15 Kua matotoru hoki te ngakau o tenei iwi,

Kua puhoi nga taringa ki te whakarongo,

Ko nga kanohi kua oti te whakamoe e ratou;

Kei kite o ratou kanohi,

Kei rongo nga taringa,

A ka mātau te ngakau,

Na, ka tauri ratou,

A ka whakaorangia e ahau.

16 Koa tonu ia o koutou kanohi, no te mea ka kite: o koutou taringa hoki, no te mea ka rongo. 17 He pono hoki taku e mea nei ki a koutou, He tokomaha nga poropiti me nga tangata tika i hiahia kia kite i nga mea e kite nei koutou, a kahore i kite; kia rongo hoki i nga mea e rongo nei koutou, a kahore i rongo. 18 Na, whakarongo ki te kupu i whakaritea ki te kai rui. 19 Ki te rongo tetahi ki te kupu o te rangatiratanga, a e kore e mātau, na, ka haere mai te *waitua* kino, ka kapo i te mea ka oti na te rui ki tona ngakau. Ko te tangata tenei i nga purapura i te taha o te ara. 20 Te tangata ia i nga purapura i nga *wahi* kohatu, ko te tangata i rongo ki te kupu, a hohoro tonu te tango mai, hari tonu; 21 Otiia kahore ona pakiaka, he mea nonaianei kau nei: a, te pānga mai o te whakapawera, o te whakatoinga ranei, mo te kupu, na, hē tonu iho. 22 Te tangata ano i nga purapura i waenga tataramoa, ko te tangata i rongo ki te kupu; a, ko te whakaaroranga ki tenei ao, me te hangarau o nga taonga, hei whakakoaoao i te kupu, a kore ake he hua. 23 Te tangata ia i nga purapura i te oneone pai ko te tangata e rongo ana ki te kupu, a e mātau ana; a ka whai hua, ea ake, no tetahi kotahi rau, no tetahi e ono tekau, no tetahi e toru tekau.

24 Tenei ake ano tetahi kupu whakarite i makā e ia ki a ratou, i mea ia, E rite ana te rangatiratanga o te

rangi ki tetahi tangata i rui i te purapura pai ki tana māra: 25 A i nga tangata e moe ana, ka haere mai tona hoa-riri, ruia iho he taru kino ki waenga witi, a haere ana. 26 Ano ka pihi ake te rau, a ka hua, katahi ka kitea hoki nga taru. 27 Na, ka haere mai nga pononga o tana rangatira, ka mea ki a ia, E mara, kihai ianei koe i rui i te purapura pai ki to māra? Nohea ra ona taru? 28 Na, ka ki atu ia ki a ratou, Na te hoa-riri tenei i mea. Katahi ka mea nga pononga ki a ia, E pai ranei koe kia haere matou ki te huihui i ana taru? 29 A ka mea ia, Kahore; kei hutia ngatahitia ano nga witi ina huihuia nga taru. 30 Tukua kia tupu tahi, a taea noatia te kotinga: a i te wa o te kotinga ka mea ahau ki nga kai kokoti, Mātua huihuia nga taru, ka paihere ai hei paihere kia tahuna; ko te witi ia me kahi ki taku whare witi.

31 Tenei ake ano tetahi kupu whakarite i makā e ia ki a ratou, i mea ia, E rite ana te rangatiratanga o te rangi ki te pua nani, i kawea e te tangata, i ruia ki tana māra: 32 He iti rawa ia i nga purapura katoa: a ka tupu, ko te nui rawa o nga otaota, a whakarakau ana, no ka rere mai nga manu o te rangi, ka noho ki ona manga.

33 Tenei ake ano tetahi kupu whakarite i korerotia e ia ki a ratou, E rite ana te rangatiratanga o te rangi ki te rewena i tangohia e tetahi wahine, a whaongia ana ki roto ki nga mehua paraoa e toru, no ka rewenatia katoatia.

34 Ko anei mea katoa i korerotia e Ihu ki te mano, he mea whakarite; a heoi ano āna kupu ki a ratou he kupu whakarite anake: 35 I rite ai ta te poropiti i korero ai, i mea ai,

E puaki i toku mangai nga kupu whakarite;

Ka korerotia e ahau nga mea i ngaro no te timatanga ra ano o te ao.

36 Katahi ka tonoa e Ihu te mano, ka haere ia ki te whare: a ka haere mai ana akonga ki a ia, ka mea, Whakaaturina mai ki a matou te kupu i whakaritea ki nga taru i te māra. 37 Na, ka whakahokia e ia, a ka mea ki a ratou, Te kai rui o te purapura pai ko te Tama a te tangata; 38 Te māra ko te ao; te purapura pai ko nga tamariki o te rangatiratanga; a, nga taru ko nga tamariki a te kino; 39 Te hoa-riri i ruia ai, ko te rewera; te kotinga ko te mutunga o te ao; nga kai kokoti ko nga anahera. 40 Na, e huihuia ana nga taru, e tahuna ana ki te ahi; ka pera

ano i te mutunga o tenei ao. 41 Ka tonono te Tama a te tangata i ana anahera ki te huihui i roto i tona rangatiratanga i nga mea katoa e tutuki ai te waewae me nga kai mahi i te kino; 42 A ka makā e ratou ki roto ki te oumu ahi; ko te wahi tera o te tangihanga me te teteatanga o nga niho. 43 Ko reira te hunga tika whiti ai me te ra, ki te rangatiratanga o to ratou Matua. Ki te whai taringa tetahi hei whakarongo, kia rongo ia.

44 E rite ana ano te rangatiratanga o te rangi ki te taonga i hunā ki te māra; a, te kitenga o tetahi tangata, na, ka hunā e ia, a haere ana, he koa hoki nona, na hokona ana āna mea katoa, a hokona ana taua māra māna.

45 E rite ana ano te rangatiratanga o te rangi ki te kai hokohoko, e rapu ana i nga peara papai: 46 A, tona kitenga i tetahi peara utu nui, haere ana, hokona ana āna mea katoa, a hokona ana taua peara māna.

47 E rite ana ano te rangatiratanga o te rangi ki te kupenga i tukua ki te moana, a haere ana *etahi* o nga *ika* o ia ahua o ia ahua: 48 A ka ki, ka kumea ki uta, a noho ana, kohikohia ana nga *ika* papai ki nga kete, ko nga mea kikino ia i akiritia ki waho. 49 Ka pera ano a te mutunga o te ao: ka haere nga anahera, ka wehewehe i te hunga kino i roto i te hunga tika, 50 A ka maka i a ratou ki roto ki te oumu ahi: ko te wahi tera o te tangihanga, o te teteatanga o nga niho.

51 Ka mea a Ihu ki a ratou, Kua mātau ranei koutou ki enei mea katoa? Ka mea ratou ki a ia, Ae, e te Ariki. 52 Na, ka mea ia ki a ratou, Koia nga karaipi katoa, i akona ki te rangatiratanga o te rangi, i rite ai ki tetahi rangatira whare e whakaputa mai ana i nga mea hou, i nga mea tawhito, i roto i tana toa.

53 A ka mutu enei kupu whakarite a Ihu, ka haere atu ia i reira. 54 A ka tae ki tona kāinga tupu, ka ako i a ratou i roto i to ratou whare karakia, a miharo noa ratou, ka mea, Nohea enei whakaaro nui me nga merekara a tenei tangata? 55 Ebara ianei tenei i te tama a te kamura? He teka ianei ko Meri te ingoa o tona whaea? A ko Hemi, ratou ko Hohi, ko Haimona, ko Hura, ona teina? 56 Me ona tuāhine hoki, kahore ianei ratou katoa i a tatou nei? Nohea ra enei mea katoa a tenei tangata? 57 Heoi ka hē ratou ki a ia. Otira ka mea a Ihu ki a ratou, Kei tona

kāinga, kei tona whare anake te poropiti hapa ai i te honore. 58 A kihai i maha nga merekara i meatia e ia ki reira, i to ratou whakapono-kore hoki.

UPOKO 14.

Ta Herora mo te Karaiti. 8 Ta Heroriaha mo Hoani. 13 Nga mano e rima. 22 Haere ana i runga wai. 34 Whakaora mate.

I TAUA wa ka rongo a Herora te taraki ki te rongo o Ihu, 2 A ka mea ki ana pononga, Ko Hoani Kai iriiri tenei; kua ara mai ia i te hunga mate; a na reira i mahi ai nga merekara i roto i a ia. 3 I hopukia hoki a Hoani e Herora, a hereherea ana e ia, a makā ana ki te whare herehere, he mea hoki na Heroriaha, na te wahine a tona teina a Piripi. 4 I mea hoki Hoani ki a ia, E kore e tika kia riro ia i a koe. 5 A i a ia e mea ana ki te whakamate i a ia, ka wehi i te mano; ki ta ratou hoki he poropiti ia. 6 Otira i te haringa i te ra whanautanga o Herora, ka kanikani te tamahine a Heroriaha i waenganui i a ratou, a ka ahuaureka mai a Herora. 7 Katahi ia ka mea ki a ia, oati rawa, kia hoatu ki a ia tana mea e tono ai. 8 Na, he mea whakaki ia na tona whaea, ka mea, Homai ki' konei ki a au ki runga ano i te rihi te mātenga o Hoani Kai iriiri. 9 Heoi ka pouri te kingi: otiia i whakaaro ia ki te oati, ki te hunga hoki e noho tahi ana me ia, a ka mea kia hoatu. 10 Na, ka tonono tangata ia, a poutoa ana te mātenga o Hoani i roto i te whare herehere. 11 A i mauria mai tona mātenga i runga i te rihi, i hoatu ki te kotiro: a kawea atu ana e ia ki tona whaea. 12 Na, ka haere mai ana akonga, ka tango i te tinana, a tanumia ana e ratou, a haere ana, korero ana ki a Ihu.

13 A, te rongonga o Ihu, ha haere atu ia i reira ra te kaupuke ki te koraha ki tetahi wahi motu ke: ano ka rongo te mano, ka aru mai i a ia ra uta i roto i nga pa. 14 A, ka puta atu a Ihu, ka kite i te huihuinga nui, na, ka aroha ia ki a ratou, a whakaorangia ana e ia o ratou turoro. 15 Ano ka ahiahi, ka haere ana akonga ki a ia, ka mea, He wahi koraha tenei, kua heke noa atu ano te ra; tonoa atu te mano, kia haere ai ratou ki nga kāinga, ki te hoko kai ma ratou. 16 Ano ra ko Ihu ki a ratou, Kahore he mea e haere ai ratou; ma koutou e hoatu he kai ma ratou. 17 A

ka mea ratou ki a ia, Heoi ano a matou i kohei, e rima nga taro, e rua hoki nga ika. 18 Na, ka mea ia, Mauria mai ki konei ki a au. 19 Na, ka mea ia ki te mano kia noho ki runga i te tarutaru, a ka mau ki nga taro e rima, ki nga ika hoki e rua, ka titiro ki runga ki te rangi, ka whakapai, ka whawhati, a hoatu ana e ia nga taro ki nga akonga, a na nga akonga ki te mano. 20 A kai katoa ana ratou, a ka makona : a kotahi tekau ma rua nga kete i kohia ake e ratou, ki tonu i nga whatiwhatinga i toe. 21 A te hunga i kai, me te mea e rima mano nga tane haunga nga wahine me nga tamariiki.

22 Na, akiaki tonu a Ihu i ana akonga kia eke ki te kaupuke, kia whakawhiti ki mua i a ia ki tawahi, i a ia e tono ana i nga mano kia haere. 23 A ka oti te mano te tono, ka kake ia ki runga ki te maunga ki te wahi motu ke ki te inoi : na, kua ahiahi, a ko ia anake i reira. 24 Na, tera te kaupuke te akina ra e te ngaru i waenga moana : i hē hoki te hau. 25 A, i te wha o nga mataaratanga o te po ka haere a Ihu ki a ratou, i haere *maori* i runga i te moana. 26 A, te kitenga o nga akonga i a ia e haere ana i runga i te moana, ka ihiihi, ka mea, He wairua ; a ka aue i te wehi. 27 Na, kua hohoro te korero mai a Ihu ki a ratou, te mea, Kia manawanui, ko ahau tenei ; aua e wehi. 28 Na, ka whakahoki a Pita ki a ia, a ka mea, E te Ariki, ki te mea ko koe tena, kiia mai ahau kia haere atu ki a koe i runga i te wai. 29 Na, ka mea ia, Haere mai. A ka marere atu a Pita i te kaupuke, ka haere i runga i te wai, kia tae ai ki a Ihu. 30 Otiira ka kite ia i te hau e kaha ana, ka wehi ; a ka timata te totohu, ka karanga ake, ka mea, Ahau, e te Ariki, whakaoranga. 31 A hohoro tonu te totoro mai o te ringa o Ihu, ka hopu i a ia, a ka mea ki a ia, E te tangata whakapono iti, he aha koe i ngakau rua ai ? 32 Ano ka eke raua ki te kaupuke, mutu pu te hau. 33 Na, ka haere mai te hunga i runga i te kaupuke, ka koropiko ki a ia, ka mea, He pono ko te Tama koe a te Atua.

34 A, to ratou whitinga atu, ka tae ki te whenua o Keneharetā. 35 A ka mohio nga tāngata o taua wahi ki a ia, ka tono tangata puta noa i nga wahi tutata katoa o reira, hei kawē mai i nga turoro katoa ki a ia ; 36 A ka inoi ki a ia kia pa kau ratou ki te taniko o tona kakahu : a ora ake nga tāngata katoa i pa.

UPOKO 15.

Mo ta nga Parihi he ki ta te Atua kupu. 11 Ko roto hei hoake i te he. 21 Wahine Kanaani. 30 Era atu whakaoranga. 32 Nga 4000 ka whanqia.

NA, ka haere mai ki a Ihu etahi karapi me etahi Parihi o Hiruharama, ka mea, 2 He aha āu akonga ka takahi ai i te whakarereanga iho a nga kaumatua ? Kahore hoki ratou e horoi i o ratou ringa ina kai taro. 3 Na, ka whakahokia e ia, ka mea ki a ratou, Na te aha hoki i waiho ai e koutou ta koutou whakarereanga iho hei takahi mo ta te Atua kupu ako ? 4 I ki hoki te Atua, i mea, Whakahonoretia tou pāpā me tou whaea : a, ki te kohukohua e tetahi tona pāpā, whaea ranei, kia mate ia mate rawa. 5 Ko koutou ia hei mea, Ki te mea tetahi ki tona pāpā ki tona whaea ranei, Taku mea hei atawhainga mou kua whakahe-rea ; 6 Na, kua ia e whakahonore i tona pāpā i tona whaea. Heoi waiho ana e koutou ta koutou whakarereanga iho hei whakahakore i te kupu ako a te Atua. 7 E te hunga tinihanga, tika rawa ta Ihaia i poropiti ai mo koutou, i mea ai,

8 Te iwi nei, ko o ratou mangai hei awahi mai ki ahau, ko nga ngutu hei whakahonore moku ;
Matara noa atu ia i a au o ratou ngakau.

9 Maumau karakia noa ratou ki a au,
Ko ta ratou nei hoki e whakaako ai ko nga whakahau a te tangata.

10 A karangatia ana e ia te mano, ka mea ki a ratou, Kia rongo, kia mātau : 11 E kore te tangata e poke i te mea e tapoko ana ki te mangai ; engari te mea e puta mai ana i roto i te mangai, ma tena e poke ai te tangata. 12 Me i reira ka haere ana akonga, ka mea ki a ia, E mohio ana ranei koe i hē nga Parihi i to ratou rongonga ai i taua kupu ? 13 Na, ka whakahokia e ia, a ka mea, Ka hutia nga mahuri katoa kihai i whakatokia e toku Matua i te rangi. 14 Waiho atu ratou : he matapo ratou e arahi ana i te matapo. A ki te arahina te matapo e te matapo, ka taka tokorua tokorua ki te waikeri. 15 Ka whakahokia e Pita, a ka mea ki a ia, Whakaaturia ki a matou tenei kupu whakarite. 16 A ka mea a Ihu, E kuare ana ano ranei koutou ? 17 Kiano koutou i mātau noa, ko nga mea katoa e tapoko atu ana ki te mangai ka riro ki roto ki te kopu, a e

akiritia ana ki te poka? 18 Tena ko nga mea e puta mai ana i te mangai e haere ake ana i te ngakau; a ma ena e poka ai te tangata. 19 No roto hoki no te ngakau te putanga ake o nga whakaaro kino, o nga kohuru, o nga puremu, o nga moe puku, o nga tahae, o nga whakapae teka, o nga kohukohunga: 20 Ko nga mea enei e noa ai te tangata: tena ko te kai me nga ringa kihai i horoia, e kore te tangata e noa i tena.

21 A ka haere atu a Ihu i reira, ka anga ki nga wahi o Taira o Hairona. 22 Na, ko te haerenga mai i aua wahi o tetahi wahine, he Kanaani, ka karanga ki a ia, ka mea, E te Ariki, e te Tama a Rawiri, kia aroha ki a au; ko taku tamahine e ngaua kinotia ana e te reuera. 23 A kahore ana kupu i whakahoki ai ki a ia. Na, ka haere mai ana akonga, ka ki ki a ia, ka mea, Tonoa kia haere; e karanga ana hoki i muri i a tatou. 24 Otira ka whakahokia e ia, a ka mea, Heoi nga mea i tonoa mai ai ahau ko nga hipi ngaro o te whare o Ihairaira. 25 A ka haere mai tera, ka koropiko ki a ia, ka mea, E te Ariki, kia puta tou whakaaro ki a au. 26 Na, ka whakahokia e ia, a ka mea, Ehara i te tika kia tangohia te taro a nga tamariki, kia makā ma nga kuri. 27 A ka mea tera, Ae ra, e te Ariki: e kai ana ano nga kuri i nga kongakonga e ngahoro iho ana i te tepu a o ratou rangatira. 28 Katahi ka whakahokia e Ihu, a ka mea ki a ia, E tai, nui atu tou whakapono: waiho ano i tāu i pai ai. A ora ake tana tamahine i taua wa pu ano.

29 Na, ka whakatika a Ihu i reira, ka haere ki te taha o te moana o Kariri: a kake ana ki te maunga, noho ana i reira. 30 A he rahi te hui i haere mai ki a ia, i a ratou ano nga kopa, nga matapo, nga wahangu, nga mutu, me te tini ke atu, a tukua iho e ratou ki nga waewae o Ihu; a whakaoranga ana ratou e ia: 31 Miharo noa te mano i to ratou kite-nga ai i nga wahangu e korero ana, i nga mutu e ora ana, i nga kopa e haere ana, i nga matapo e titiro ana: a whakakororiatia ana e ratou te Atua o Ihairaira.

32 Na, ka karangatia e Ihu ana akonga, ka mea, E aroha ana ahau ki te huihui nei, ka toru nei hoki o ratou ra e noho ana ki a au, a kahore ā ratou kai: a e kore ahau e pai kia tonoa pukutia, kei hemo ki te ara. 33 Na, ko te meatanga a ana akonga ki a ia, Nohea ā tatou taro i te koraha, e makona ai tenei ope nui? 34 Na, ka mea a Ihu ki a

ratou, E hia ā koutou taro? Ka mea ratou, E whitu, me nga ika nonohi, toru-toru nei. 35 Na, ka mea ia ki te mano kia noho ki raro ki te whenua. 36 A ka mau ia ki nga taro e whitu, ki nga ika, ka whakawhetai, ka whawhati, a hoatu ana e ia ki ana akonga, a na nga akonga ki te mano. 37 A kai ana ratou katoa, a ka makona: a e whitu nga kete i kohia e ratou, ki tonu i nga whatiwhatinga i toe. 38 A te hunga i kai e wha mano nga tāne, haunga nga wāhine, nga tamariki. 39 A ka oti te mano te tono atu e ia, ka eke ia ki te kaupuke; na kua u ki nga wahi o Makarara.

UPOKO 16.

Ta nga Parihi. 13 Ta te iwi mona. 16 Ta Pita mona. 17 Tana mo Pita. 21 Mate mona. Tana ki a Pita. 24 Kia maia ki te mate.

NA, ka haere mai nga Parihi me nga Haruki, ka whakamātautau, ka tono kia whakakitea e ia ki a ratou tetahi tohu i te rangi. 2 Na, ka whakahokia e ia, a ka mea ki a ratou, Ka ahiahi, ka mea koutou, He paki; ina e whero ana te rangi. 3 A i te ata, He āwhā aiane; e whero ana te rangi, e tuku pu ana. E te hunga tinihanga, e mātau ana koutou ki te titiro ki te mata o te rangi; tē taea e koutou nga tohu o nga taima? 4 E rapu tohu ana te whakatupuranga kino, puremu; a heoi ano nga tohu e hoatu ki a ratou ko te tohu o Hona poropiti. Na, whakarerea ana ratou e ia, a haere ana.

5 A, te unga o ana akonga ki tera taha, kua wareware ki te mau taro atu. 6 Na, ka mea a Ihu ki a ratou, Kia mahara kia tupato i te rewena a nga Parihi a nga Haruki. 7 A ka korororero ratou ki a ratou ano, ka mea, No te mea kahore tatou i mau taro mai. 8 A ka mohio a Ihu, ka mea ki a ratou, He aha koutou ka korororero ai ki a koutou, e te hunga whakapono iti, no te mea kihai i maua mai he taro e koutou? 9 Kiano koutou i mātau noa, kiano koutou i mahara ki nga taro e rima a nga mano e rima, ki te maha hoki o nga kete i riro i a koutou? 10 Ki nga taro hoki e whitu a nga mano e wha, ki te maha ano o nga kete i riro i a koutou? 11 He aha koutou tē mātau ai, ehara i te mea mo te taro taku i mea ai ki a koutou, kia tupato i te

rewena a nga Parihi a nga Haruki? 12 Katahi ratou ka mātau kihai ia i mea kia tupato i te rewena o te taro, engari i te ako a nga Parihi a nga Haruki.

13 Ka tae a Ihu ki nga wahi o Hiharia Piripai, ka ui ia ki ana akonga, ka mea, Ko wai ra ahau te Tama a te tangata ki ta nga tāngata ki? 14 Na, ka mea ratou, Ki ta etahi ko Hoani Kai iriiri: ki ta etahi ko Iraia; ki ta etahi, ko Heremaia, ko tetahi ranei o nga poropiti. 15 Ka mea ia ki a ratou, A ki ta koutou ko wai ahau? 16 Na, ka whakahokia e Haimona Pita, a ka mea, Ko te Karaiti koe, ko te Tama a te Atua ora. 17 Na, ka whakahokia e Ihu, a ka mea ki a ia, Ka koa koe, e Haimona Parahona: ehara hoki i te kikokiko, i te toto, nāna tenei i hura ki a koe, engari na toku Matua i te rangi. 18 Na, ko taku kupu ano tenei ki a koe, Ko koe a Pita, a ka hangā e ahau taku hahi ki runga ki tenei kama-ka; e kore ano e taea taua hahi e nga kuwaha o te reinga. 19 Ka hoatu ano e ahau ki a koe nga ki o te rangatiratanga o te rangi: a ko āu e here ai i te whenua e herea ano i te rangi: ko āu hoki e wewete ai i te whenua e wetekia ano i te rangi. 20 Me i reira ka whakatupato ia i ana akonga, kia kaua e korerotia e ratou ki te tangata ko Ihu ia ko te Karaiti.

21 No reira ake ano i timata ai a Ihu te whakaatu ki ana akonga, kua takoto te tikanga kia haere ia ki Hiruharama, a he maha nga mamae e mamae ai ia i nga kaumatua, i nga tohunga nui, i nga karaipi, a ka whakamatea, a i te toru o nga ra ka ara. 22 Na, ka mau a Pita ki a ia, ka anga ka whakahe ki tāna, ka mea, Aue! kauaka, e te Ariki! kauaka ra tenei e pa ki a koe. 23 Na, ka tauri ia, ka mea ki a Pita, Haere ki muri i a au, e Hatana: he tūtukitanga waewae koe ki ahau: kahore hoki ou ngakau ki nga mea a te Atua, engari ki a te tangata. 24 Katahi a Ihu ka mea ki ana akonga, Ki te mea tetahi kia haere mai ki te whai i a au, me whakahore ia e ia ano, a me amo tona ripeka, ka aru ai i a au. 25 Ki te whai hoki tetahi kia ora, ka mate ano ia; a ki te mate tetahi, mona i whakaaro ki a au, ka kite ano ia i te ora. 26 He aha hoki te pai ki te tangata, ki te riro i a ia te ao katoa, a ka kore he ora mona? He aha hoki ta te tangata e hoatu ai hei utu mona kia ora? 27 Tenei ake hoki ka haere mai te Tama

a te tangata, ratou ko ana anahera, i runga i te kororia o tona Matua; a ko reira hoatu ai e ia ki tenei ki tenei te utu o tāna mahi. 28 He pono taku e mea nei ki a koutou, Tenei ano etahi e tu nei e kore e pāngia e te mate, kia kite ra ano i te Tama a te tangata e haere mai ana i runga i tona rangatiratanga.

UPOKO 17.

Tona whakaahuatanga ketanga. 15 Tamaiti i te rewera. 23 Mate mona. 24 Tana kohikohi mo te temepara.

A KA pahure nga ra e ono, ka mau a Ihu ki a Pita, ki a Hemi raua ko tona teina ko Hoani, na, kawea ana ratou e ia ki runga ki tetahi maunga tiketike ki te wahi motu ke, 2 A ka puta ke tona ahua i to ratou aroaro: a whiti tonu tona mata ano he ra, ma tonu ano ona kakahu ano ko te māramatanga. 3 Na, ka kitea e ratou a Mohi raua ko Iraia e korerorero ana ki a ia. 4 Katahi ka oho a Pita, ka mea ki a Ihu, E te Ariki, he pai kia noho tatou i konei: ki te pai koe, ma matou e hanga etahi wharau ki konei kia toru; kia kotahi mou, kia kotahi mo Mohi, kia kotahi mo Iraia. 5 I a ia ano e koreroro ana, na, ka taumarumarua iho ratou e te kapua mārama: na, he reo no te kapua e mea ana, Ko taku Tama tenei i aroha ai, ko taku i ahua eka ai; whakarongo ki a ia. 6 Ano ka rongo nga akonga, ka takoto tapapa ratou, a rahi atu to ratou matakau. 7 Na, ka haere mai a Ihu, ka pa ki a ratou, ka mea, Whakatika, kaua e wehi. 8 Ano ka ara ake o ratou kanohi, kahore he tangata i kitea e ratou, ko Ihu anake.

9 Na, i a ratou e heke iho ana i te maunga, ka whakatupato a Ihu i a ratou, ka mea, Kaua e korerotia ki te tangata te mea i kitea nei, kia ara ake ra ano te Tama a te tangata i te hunga mate. 10 A ka ui ana akonga ki a ia, ka mea, He aha nga karaipi ka mea ai, ko Iraia kia mātua puta mai? 11 Na, ka whakahokia e Ihu, a ka mea ki a ratou, Ko Iraia ano e mātua puta hei whakatika i nga mea katoa. 12 Ko taku ia tenei ki a koutou, Kua tae noa mai a Iraia, a kihai ratou i mohio ki a ia, heoi meatia ana e ratou ki a ia ta ratou i pai ai. E pera ano te Tama a te tangata te mamae i a ratou. 13

Katahi ka mohio nga akonga ko Hoani Kai iriiri tana i korero ai ki a ratou.

14 Ano ka tae ratou ki te mano, ka haere mai ki a ia tetahi tangata, ka tuturi nga turi ki a ia, ka mea, 15 E te Ariki, kia aroha ki taku tama: he haurangi hoki ia, he kino tona mamae: he maha hoki ona hinganga ki te kapura, he maha ki te wai. 16 A i kawea ia e ahau ki au akonga, heoi kihai ia i taea te whakaora e ratou. 17 Na, ka oho a Ihu, ka mea, E te uri whakaponokore, parori ke, kia pehea te roa o taku nohoanga ki a koutou? Kia pehea te roa o taku manawanuitanga ki a koutou? Kawea mai ia ki konei ki a au. 18 Na, ka riria te rewera e Ihu; a puta ana i roto i a ia; a ora ake te tamaiti i taua wa pu ano. 19 Me i reira ka haere puku nga akonga ki a Ihu, ka mea, He aha ra tē ahei ai i a matou te pei i a ia ki waho? 20 Na, ka mea a Ihu ki a ratou, Na to koutou whakaponokore: he pono hoki taku e mea nei ki a koutou, Ki te mea he whakaponokore to koutou, pera me te pua nani te rahi, e mea koutou ki tenei mauunga, Neke atu i konei ki tera wahi; a ka neke; kahore hoki he mea e kore e taea e koutou. 21 Otira e kore e puta noa te pena, ma te inoi anake, ma te noho puku.

22 A i a ratou e noho ana i Kariri, ka mea a Ihu ki a ratou, Meake tukua te Tama a te tangata ki nga ringa o nga tangata: 23 A ka whakamatea e ratou, a i te toru o nga ra ka ara. A nui atu to ratou pouri.

24 A, to ratou taenga ki Kapere-nauma, ka haere mai ki a Pita nga kai kohikohi i te hawhe hekere, ka mea, E kore ianei tou Kai whakaako e homai i te hawhe hekere? 25 Ka mea ia, E hoatu ano. Ano ka tapoko ia ki te whare, ko Ihu kua korero ki a ia, kua mea, E pehea ana to whakaaro, e Haimona? E tangohia ana e nga kingi o te ao nga takoha taonga me te takoha tangata i a wai? i a ratou ake tama, i a nga tangata ke ranei? 26 Ka mea a Pita ki a ia, I a nga tangata ke. Na, ko te kianga a Ihu ki a ia, Ha, pena ka haere noa nga tamariki.

27 Ahakoa ra kei whai take hē mai ratou ki a tatou, haere ki te moana, pua tetahi matau, a ka eke te ika mā-tāmua, tangohia; na, ka whakatuwhera i tona mangai, ka kite ai koe i tetahi moni: tangohia tena, ka hoatu ki a ratou, hei mea moku, mou.

UPOKO 18.

Ana akonga, kia mahaki te ngakau. 23 Te pononga i pakeke ki tona hoa.

I TAUA wa, ka haere mai nga akonga ki a Ihu, ka mea, Ko wai te nui rawa i te rangatiratanga o te rangi? 2 Na, ka karangatia e Ihu tetahi tamaiti nohinohi, a whakaturia ana e ia ki wanganui i a ratou, 3 Ka mea, He pono taku e mea nei ki a koutou, Ki te kore koutou e whakatahuritia, a e penei me nga tamariki nohinohi, e kore koutou e tomo ki te rangatiratanga o te rangi. 4 Na, ki te whakaiti tetahi i a ia, a ka rite ki tenei tamaiti nohinohi, ko ia te nui rawa i te rangatiratanga o te rangi. 5 A ki te manako tetahi ki tetahi tamaiti nohinohi penei, he whakaaro hoki ki toku ingoa, e manako ana ki a au. 6 Tena ko tenei, ka hē i tetahi tangata tetahi o enei mea nohinohi e whakaponokore nei ki a au, nui ke te pai ki a ia me i whakawerewerea ki tona kaki te kohatu mira kaihe, me i pungaia ia ki te rire o te moana. 7 Aue te mate mo te ao i nga take he! kua tino takoto rawa hoki he putanga mo nga take he; otia aue te mate mo tera tangata e puta ai te take he! 8 Ki te hē koe i tou ringa, i tou waewae ranei, poutoa, makā atu: he nui ke hoki te pai ki a koe kia kopa koe, kia ringa mutu, ina tomo ki te ora, a kia kore e makā ki te ahi kā tonu me nga ringa e rua me nga waewae e rua. 9 Ki te hē hoki koe i tou kanohi, hika-rohia, makā atu: he nui ke hoki te pai ki a koe kia kotahi tou kanohi, ina tomo ki te ora, a kia kore koe e makā ki te kapura o Kehena me te mau ano nga kanohi e rua. 10 Kia mahara kei whakahawea ki tetahi o enei mea nohinohi; ko taku kupu hoki tenei ki a koutou, E titiro tonu ana o ratou anahera i te rangi ki te kanohi o toku Matua i te rangi. 11 I haere mai hoki te Tama a te tangata ki te whakaora i te mea i ngaro. 12 Ka pehea to koutou whakaaro? ki te mea he rau nga hipi a tetahi tangata, a ka kotiti ke tetahi o ratou, e kore ianei e waiho e ia nga tekau e iwa ma iwa, ka haere i runga i nga maunga, rapu ai i te mea i kotiti ke? 13 A ki te kitea, he pono taku e mea nei ki a koutou, tera atu tona hari ki taua hipi, i te hari ki nga tekau e iwa ma iwa kihai i kotiti ke. 14 Waihoki kahore he ngakau o to koutou Matua i te rangi, kia ngaro tetahi o enei mea nohinohi.

15 A ki te hara tou teina ki a koe, haere, korerotia tona hara ki a ia, korua anake: ki te whakarongo ia ki a koe, ka riro i a koe tou teina. 16 A ki te kore ia e whakarongo, kawea atu hei hoa mou kia kotahi, kia tokorua ranei, kia mau ai nga kupu katoa i nga mangai o nga kai whakarongo tokorua tokotoru ranei. 17 A ki te pake ia ki a raua, korerotia ki te hahi: a ki te pake ano ia ki te hahi, me waiho e koe hei tau-tangata, hei pupirikana. 18 He pono taku e mea nei ki a koutou, Ko ā koutou e here ai i te whenua e herea ano ki te rangi: a ko ā koutou e wewete ai i te whenua e wetekia ano ki te rangi. 19 Tenei ano taku kupu ki a koutou, Ki te mea ka tokorua o koutou e rite tahi ana nga whakaaro i te whenua mo tetahi mea e inoi ai raua, e meinga ano mo raua e toku Matua i te rangi. 20 Na te wahi e whakaminea ai te hunga tokorua tokotoru ranei, he whakaaro ki toku ingoa, kei reira ahau kei waenganui i a ratou.

21 Katahi ka haere mai a Pita ki a ia, ka mea, E te Ariki, kia hia nga haranga a toku teina ki a au, me taku whakarere noa iho i tona hara? kia whitu? 22 Ka mea a Ihu ki a ia, E kore ahau e mea ki a koe, Kia whitu: engari, Kia whitu tekau whitu. 23 Koia i whakaritea ai te rangatiratanga o te rangi ki tetahi kingi, i mea kia korerotia ki a ia ana moni e ana pononga. 24 A ka timata ia te ui, ka kawea ki a ia he tangata, tekau nga mano taranata i a ia. 25 A tē whai rawa ia hei utu, ka mea tona ariki kia hokoa ia, tana wahine, me āna tamariki, me ana taonga katoa, hei whakautu. 26 Na, ka tapapa iho taua pononga, ka koropiko ki a ia, ka mea, E te ariki, kia ata hanga ki a au, a ka utua katoatia e ahau ki a koe. 27 Na, ka oho i te aroha te ariki o taua pononga, tuku ana i a ia, a whakarere noatia iho e ia ana moni tarewa. 28 Heoi, te putanga o taua pononga ki waho, ka kite i tetahi o ona hoa pononga, kotahi rau ana pene i a ia: na, hopukia ana e ia, a notia iho te kaki, me te ki ano, Utua taku nama. 29 Heoi, tapapa ana tona hoa pononga ki ona waewae, ka inoi ki a ia, ka mea, Kia ata hanga ki a au, a ka utua katoatia e ahau ki a koe. 30 A kihai ia i pai: heoi haere ana, maka ana i a ia ki te whare herehere, kia utua katoatia ra ano te nama. 31 Na, te kitenga o ona hoa pononga i taua meatanga, nui atu to ratou pouri, a haere ana, whakaaturia

ana ki to ratou ariki nga mea katoa i meatia. 32 Katahi ka karanga tona ariki ki a ia, ka mea ki a ia, Pononga kino, i whakarere noatia e ahau taua moni tarewa katoa i a koe, nāu hoki i inoi ki a au: 33 Ehara oti i te tika kia tohungia e koe tou hoa pononga, me ahau hoki i tohu i a koe? 34 Na, ka riri tona ariki, a tukua ana ia ki nga kai whakamamae, kia utua katoatia ra ano tana nama. 35 Tera ano e pera toku Matua i te rangi ki a koutou, ki te kore e whakarere noatia i roto i o koutou ngakau nga he a te teina o tenei o tenei o koutou.

UPOKO 19.

Mo te whakarere wahine. 10 Mo te kore e marena. 13 Mo nga tamariki. 16 Nga ui a te tangata mo te ora, mo te tika. 23 Me ta te Karaiti mo nga taonga.

A KA mutu enei kupu a Ihu, ka turia atu e ia i Kariri, a ka tae ki nga wahi o Huria, ki tawahi atu o Horano; 2 A he rahi te hui i aru i a ia; a whakarangia ana ratou e ia i reira.

3 Na, ka haere mai nga Parihi ki a ia, ki te whakamatautau i a ia, ka mea ki a ia, He mea tika ranei kia whakarere e te tangata tana wahine mo te tini o te mea? 4 Na, ka whakahokia e ia, a ka mea ki a ratou, Kiano koutou i kite noa, i hangā raua e te Kai hanga i te timatanga he tāne he wahine, 5 A i mea ano ia, Mo konei ka mahue i te tangata tona pāpā tona whaea, a ka piri ki tana wahine: a hei kikokiko kotahi raua tokorua? 6 Na, heoi ano to raua tokoruatanga, engari kotahi ano kikokiko. Na, ko ā te Atua i hono ai, kaua e wehea e te tangata. 7 Ka mea ratou ki a ia, He aha ra a Mohi i ako ai kia hoatu he pukapuka whakarere, ka whakarere ai i a ia? 8 Ka mea ia ki a ratou, Na te pakeke o o koutou ngakau i tukua ai koutou e Mohi kia whakarere i ā koutou wāhine: i te timatanga iho ra ano ia kahore i pena. 9 A tenei taku kupu ki a koutou, Ki te whakarere tetahi i tana wahine, a ehara i te take puremu, a ka marenatia ki tetahi atu, e puremu ana ia: a ki te marena tetahi i te wahine i whakarere, e puremu ana ia. 10 Ka mea ana akonga ki a ia, Ki te penei te tikanga mo te tangata raua ko tana wahine, ehara te marena. 11 Otira ka mea ia ki a ratou, E kore tenei kupu e rite i nga tāngata katoa, engari i te hunga i hoatu ai. 12 He unaka hoki i pena i te whanautanga mai i te

kopu o o *ratou* whaea: ko etahi unaka he mea whakaunaka na te tangata: ko etahi unaka he mea whakaunaka na ratou ano, he whakaaro hoki ki te rangatiratanga o te rangi. Ki te taea tenei te whakarite e tetahi, māna e whakarite.

13 I reira, ka kawea he tamariki nonohi ki a ia, kia whakapa ai ia i ona ringa ki a ratou, a kia inoi: a riria iho ratou e nga akonga. 14 Na, ko te kiana a Ihu, Tukua mai nga tamariki nonohi, aua hoki e araia atu ta ratou haere mai ki a au: no nga penei hoki te rangatiratanga o te rangi. 15 A whakapākia iho e ia ona ringa ki a ratou, a haere atu ana i reira.

16 Na, ko te haerenga mai o tetahi, ka mea ki a ia, E te Kai whakaako pai, he aha te mahi pai maku, e whiwhi ai ahau ki te ora tonu? 17 Na, ko tana meatanga ki a ia, He aha ahau i kiia ai e koe he pai? kahore tetahi i pai, kotahi anake ko te Atua: ki te mea koe kia tomo ki te ora, whakaritea nga ture. 18 Ka mea ia ki a ia, Ehea? Na, ka mea a Ihu, Kaua e patu tangata, Kaua e puremu, Kaua e tahae, Kaua e whakapae teka, 19 Whakahonoretia tou pāpā me tou whaea: me tenei, Kia aroha ki tou hoa tata anō ko koe. 20 Ka mea taua taitama ki a ia, Kua rite i a au anei mea katoa no toku tamarikitanga: tena hoki tetahi mea e hapa ana i a au? 21 Ka mea a Ihu ki a ia, Ki te mea koe kia tino tika, haere, hokoa ou taonga, ka hoatu ki nga rawa-kore, a e whai taonga koe ki te rangi: a haere mai i muri i a au. 22 Na, ka rongo taua taitamariki i taua kupu, haere pouri ana ia: he maha hoki ona taonga.

23 Ka mea a Ihu ki ana akonga, He pono taku kupu ki a koutou, E tapoko whakanaua te tangata taonga ki te rangatiratanga o te rangi. 24 Tenei ano taku kupu ki a koutou, Erangi te haere o te kamera ra te kowhao o te ngira he mea takoto noa, he *whakanaua* rawa ia te haere o te tangata taonga ki roto ki te rangatiratanga o te Atua. 25 Ano ka rongo ana akonga, rahi rawa to ratou miharo, ka mea, Ko wai ra e ora? 26 Na, ka titiro mai a Ihu, ka mea ki a ratou, Ki te tangata e kore tenei e taea; ki te Atua ia e taea nga mea katoa. 27 Katahi ka whakahokia e Pita, a ka mea ki a ia, Na, kua mahue nei i a matou nga mea katoa, kua aru nei i a koe; he aha ra ma matou? 28 Na, ka ki a Ihu ki a ratou, He pono taku e mea nei ki a koutou,

Ko koutou i aru nei i a au, ka taea te whanautanga houtanga, te wa e noho ai te Tama a te tangata ki runga ki te torona o tona kororia, ka noho ano koutou ki runga ki etahi torona kotahi tekau ma rua, ki te whakawa i nga iwi kotahi tekau ma rua o Iharaia. 29 A ki te mea kua mahue i tetahi he whare, he teina, he tuāhine ranei, he pāpā, he whaea, he wahine, he tamariki, he māra, he whakaaro hoki nāna ki toku ingoa, ka tātaki rau nga mea e riro i a ia, a e whiwhi ano ia ki te ora mutunga kore. 30 He tokomaha ia o mua e waiho ki muri; a ko o muri ki mua.

UPOKO 20.

Mana e hoatu tana e pai ai. 17 Mate mona. 20 Patu i te whakakake o Hoani ma. 30 Nga matapo.

TA te mea e rite ana te rangatiratanga o te rangi ki tetahi rangatira whare i haere i te atatu ki te korero kai mahi mo tana māra waina. 2 Ano ka oti te whakarite ki nga kai mahi, kia kotahi ra he pene, tonoa ana ratou e ia ki tana māra waina. 3 A, tona haere-nga atu i te toru o nga haora, ka kite i etahi atu e tu mangere ana i te kāinga hoko, 4 A ka mea ki a ratou, Haere hoki koutou ki te māra waina, a ka hoatu e ahau ki a koutou te mea e tika ana. Na, haere ana ratou. 5 I haere ano ia i te ono, i te iwa o nga haora, a pera ana ano. 6 I te tekau ma tahi o nga haora ka haere atu ano ia, ka kite i etahi atu e tu mangere ana, a ka mea ki a ratou, He aha ta koutou e tu mangere i konei i te ra roa nei? 7 Ka mea ratou ki a ia, No te mea ra kahore he tangata i korero i a matou *ki te mahi*. Ka mea ia ki a ratou, Haere ano koutou ki te māra waina; a ka riro i a koutou te mea e tika ana. 8 Ano ka ahiahi, ka mea te rangatira o te māra waina ki tana kai whakahauihau, Karangatia nga kai mahi, utua hoki ratou, hei o muri timata ai puta noa ki o mua. 9 A, te taenga mai o te hunga i *kore-rotia* i te tekau ma tahi o nga haora, kotahi te pene i riro i tetahi i tetahi. 10 Ka tae mai o mua, hua noa ratou tera atu te mea e riro i a ratou; heoi kotahi ano te pene i riro i tetahi i tetahi. 11 Ano ka riro i a ratou, ka amuamu ki taua rangatira whare, 12 Ka mea, Kotahi te haora i mahi ai enei o muri, a ka oti ratou te whakarite ki a matou ki te hunga i pehia nei e te taimaha e.

te tikākātanga o te ra. 13 A, ka whakahokia e ia, ka mea ki tetahi o ratou, E hoa, kahore aku hē ki a koe: kihai koe i whakarite ki a au me pene? 14 Tangohia tau, a haere: e pai ana ahau kia rite ki tau te mea e hoatu ki tenei o muri. 15 Ehara ianei i te tika kia meatia e ahau tāku e pai ai ki āku mea? E kino ana oti tou kanohi no te mea e pai ana ahau? 16 Heoi, ko o muri e meinga ki mua, ko o mua ki muri: he tokomaha hoki e karangatia ana, he ruarua ia e whiriwhiria.

17 A i a Ihu e haere ana ki Hiruharama, i a ratou i te ara, ka kawea e ia ana akonga kotahi tekau ma rua ki tahaki, a ka mea ki a ratou, 18 Na, e haere ana tenei tatou ki Hiruharama; a ka tukua te Tama a te tangata ki nga tohunga nui, ki nga karaipi, a ka kii ia e ratou kia mate, 19 A ka tukua ia ki nga tauwi kia tawaia, kia whiua, kia ripekatia: a i te toru o nga ra ka ara ake.

20 Me i reira ka-tae ki a ia te whaea o nga tama a Heperi, ratou ko ana tamariki, a ka koropiko, ka inoi ki tetahi mea i a ia. 21 Na, ka mea ia ki a ia, He hiahia aha tou? Ka mea ia ki a ia, Whakaaetia anei tamariki tokorua aku, kia noho, tetahi ki tou matau, tetahi ki tou mauī, i tou rangatiratanga. 22 Na, ko te whakahokinga a Ihu, ka mea ia, Kahore korua e mohio ki ta korua e inoi nei. E ahei ranei korua te inu i te kapa meake inumia e ahau, kia iriiria hoki ki te iriiringa ka iriiria nei ahau? Ka mea raua ki a ia, E ahei ano. 23 Ka mea ia ki a raua, E inu ano korua i taku kapa, e iriiria ki te iriiringa e iriiria ai ahau: ko te noho ia ki toku matau, ki toku mauī, ehara i ahau māna e hoatu, engari ka riro i te hunga i whakaritea nei e toku Matua mo ratou. 24 Ano ka rangona e te tekau, ka riri ki aua hoa tokorua. 25 Otira ka karangatia ratou e Ihu, a ka mea, E mātau ana koutou, ko nga kawana o nga tauwi hei whakatupu rangatira ki a ratou, a ko nga tāngata rarahi hei akiaki i a ratou. 26 E kore e pena i roto i a koutou: engari ki te mea tetahi kia whakatupu tangata rahi i roto i a koutou, me whakatupu kai mahi ia ma koutou; 27 A ki te mea tetahi kia whakatupu tino tangata i roto i a koutou, me whakatupu pononga ano ia ma koutou: 28 Me te Tama hoki a te tangata kihai nei i haere mai kia mahia he mea māna, engari kia mahi ia, a kia tuku i a

ia kia mate hei whakautu mo nga tāngata tokomaha.

29 A i a ratou e haere atu ana i Heriko, he rahi te hui i aru i a ia. 30 Na, tokorua nga matapo e noho ana i te taha o te ara: ka rongo raua ko Ihu tera e haere atu ana, ka karanga ake, ka mea, Kia aroha ki a maua, e te Ariki, e te Tama a Rawiri. 31 A i riria raua e te mano, kia noho puku: heoi rahi ake ta raua karanga, ka mea, Kia aroha ki a maua, e te Ariki, e te Tama a Rawiri. 32 Na, ka tu a Ihu, ka karanga ki a raua, ka mea, Kia abatia korua e ahau? 33 Ka mea raua ki a ia, E te Ariki, kia kite o maua kanohi. 34 Na, ka aroha a Ihu, ka pa ki o raua kanohi: a titiro tonu ake o raua kanohi, a aru ana raua i a ia.

UPOKO 21.

Kei Hiruharama. 12 Nga hohokoho i roto i te temepara. 17 Te piki. 28 U i nga tino tohunga. Purua ake o ratou mangai. 28 Kupu mo ratou.

A NO ka tata ratou ki Hiruharama, a ka tae ki Petapaki, ki maunga Oriwa, na, tokorua nga akonga i tonoa e Ihu, 2 Ka mea ia ki a raua, Haere ki te kāinga e anga mai ana ki a korua; na ka kite tonu korua i tetahi kaihe e here ana raua ko tana kuao: wetekia, ka arahi mai ki a au. 3 A ki te ki tetahi tangata ki a korua, ka mea, E mea ana te Ariki ki a raua māna; na, ka tukua tonutia raua e ia. 4 I meinga katoa tenei hei whakaritenga mo te *kupu* i korero ai te poropiti, i mea ai,

5 Mea atu ki te tamahine o Hiona,

Na, tou kingi e haere mai na ki a koe,

He ngakau māhaki tona, e noho ana i runga i te kaihe,

I te kuao hoki i te tama a te kaihe.

6 Na, haere ana nga akonga, meatia ana ta Ihu i mea ai ki a raua, 7 Arahina mai ana te kaihe me te kuao, a, wharikitia ana o raua kakahu ki runga ki a raua, a whakanohia ana ia ki runga. 8 A he nui rawa te hui ki te whariki i o ratou kakahu ki te ara; ko etahi i tapahi manga mai i nga rakau, a wharikitia ana ki te ara. 9 Ko nga mano i haere i mua, me te hunga i haere i muri, kei te karanga, kei te mea, Ohana ki te Tama a Rawiri: Ka whakapaingia tenei e haere mai nei i runga i te ingoa o te Ariki; Ohana i runga rawa. 10 Ano

ka tapoko ia ki Hiruharama, ka oho katoa te pa, ka mea, Ko wai tenei? 11 Ka mea te mano, Ko Ihu tenei, ko te poropiti o Nahareta o Kariri.

12 A ka tomo a Ihu ki te temepara o te Atua, na, peia katoatia ana e ia te hunga e hoko mai ana, e hoko atu ana i roto i te temepara, a hurihia ake nga tepu a nga kai whakawhitiwhiti moni, me nga nohoanga o te hunga hoko kupa, 13 A ka mea ki a ratou, Kua oti te tuhituhi, Ka karangatia toku whare he whare inoi; heoi kua oti nei te mea e koutou hei ana mo nga kai pahua. 14 A i haere mai ki a ia ki roto ki te temepara nga matapo, me nga kopa; a whakaoranga ake ratou e ia. 15 A, te kitenga o nga tohunga nui me nga karaipi i nga mea whakamiharo i meatia e ia, me nga tamariki e karanga ana i te temepara, e mea ana, Ohana ki te Tama a Rawiri; ka riri, 16 A ka mea ki a ia, E rongo ana koe ki ta enei e mea nei? Ka mea a Ihu ki a ratou, Ae ra; kiano koutou i kite noa, Pumau tonu i a koe te whakamoemiti a te waha o nga kohungahunga me nga mea ngote u? 17 A ka mahue ratou i a ia, haere ana ia ki waho o te pa ki Petani; a moe ana i reira.

18 Na, i te ata, i a ia e hoki ana ki te pa, ka hiakai ia. 19 A, tona kitenga i tetahi piki i te taha o te ara, ka haere ia ki taua *rakau*, heoi kihai i kitea tetahi mea i runga, he rau anake; ka mea ia ki te *rakau*, Kei whai hua koe a, ake ake. A maroke tonu ake te piki. 20 A, te kitenga o nga akonga, ka miharo, ka mea, Ano te hohoro o te maroke o te piki nei! 21 Na, ka whakahokia e Ihu, a ka mea ki a ratou, He pono taku e mea nei ki a koutou, Me he whakapono to koutou, a e kore e ruarua, na, e kore e meatia e koutou ko te penei anake ki te piki nei, engari aha koa mea noa koutou ki tenei maunga, Kia rangā atu koe, kia whakatakā ki te moana; ka meatia. 22 A nga mea katoa e tono ai koutou ina inoi, ki te whakapono, ka riro mai i a koutou.

23 A ka tae ia ki roto ki te temepara, ka haere mai nga tohunga nui me nga kaumatua o te iwi, i a ia ano e ako ana, a ka mea, Tena koa te mana i meatia ai enei mea e koe? na wai hoki i hoatu tenei mana ki a koe? 24 Na, ka whakahokia e Ihu, a ka mea ki a ratou, Maku ano e ui ki a koutou kia kotahi kupu, ki te korerotia e koutou ki a au, maku hoki e korero ki a koutou te mana i mea ai ahau i anei mea. 25 Te iiririga a Hoani, mohea koia? no te

rangi, no nga tātanga ranei? A ka korerorero ratou ki a ratou ano, ka mea, Ki te mea tatou, No te rangi; e mea mai ia ki a tatou, Ha, he aha koutou tē whakapono ai ki a ia? 26 A, ki te mea tatou, No nga tātanga; ka wehi tatou i te mano; ki ta ratou katoa hoki he poropiti a Hoani. 27 Na, ka whakahokia e ratou ki a Ihu, a ka mea, Kahore matou e mohio. Na, ko tana meatanga ki a ratou, E kore ano e korerotia e ahau ki a koutou te mana i mea ai ahau i anei mea. 28 Na, e pehea ana ta koutou whakaaro? Tokorua nga tama a tetahi tangata; a ka haere ia ki to mua, ka mea, E tama, haere ki te mahi aianei ki taku māra waina. 29 Na, ka whakahokia e ia, a ka mea, Kahore au e pai: otira i muri iho ka puta ke tana whakaaro, a haere ana. 30 A tona haerenga ki te tokorua, ka pera ano tana kupu. Na, ka whakahokia mai e tera, a ka mea, E kara, ka haere ahau: a kihai i tae. 31 Ko wai o taua tokorua i mea i ta tona matua i pai ai? Ka mea ratou ki a ia, Ko to mua. Ka mea a Ihu ki a ratou, He pono taku e mea nei ki a koutou, Ko nga pupirikana me nga wāhine puremu e tika ana i mua i a koutou ki te rangatiratanga o te Atua. 32 I haere mai hoki a Hoani ki a koutou ra te ara o te tika, a kihai koutou i whakapono ki a ia: tena ko nga pupirikana me nga wāhine puremu i whakapono ki a ia: ko koutou ia i te koutou kitenga ai, kihai i puta ke a koutou whakaaro i muri, kihai i whakapono ki a ia.

33 Kia rongo ki tetahi atu kupu whakarite: Ki tetahi rangatira i whakato i te māra waina, a talepatia ana, a taka noa, keria ana e ia te takahanga waina i roto, hangā ana tetahi whare tiketike, tukua ana e ia ki nga kai mahi, haere ana ia ki tawhiti: 34 Ano ka tata te po hua, ka tonoa e ia ana pononga ki nga kai mahi, ki te tiki i ona hua. 35 Na, ka mau nga kai mahi ki ana pononga, whiua ana tetahi, whakamatea ana tetahi, a akina ana tetahi ki te kohatu. 36 Na, ka tonoa ano e ia etahi atu pononga, he tokomaha atu i o mua: heoi i peratia ano ratou. 37 Na, muri rawa iho ka tono ia i tana tama ki a ratou, i mea ia, E hopohopo ratou ki taku tama. 38 A, te kitenga o nga kai mahi i te tama, ka mea ki a ratou ano, Ko te tangata tenei mona te kāinga; tena, tatou ka whakamate i a ia, ka tango i tona kāinga. 39 Na, ka mau ratou ki a ia, makā ana ki waho o te māra waina, a whakamatea iho. 40 Na, ka tae mai te rangatira o

te mārā waina, e aha ra ia ki ena kai mahi. 41 Ka mea ratou ki a ia, He nanakia rawa tana whakangaromanga i taua hunga nanakia; a ka tukua te mārā waina ki etahi atu kai mahi, ki te hunga e tukua mai ai ki a ia nga hua i nga po hua. 42 Ka mea a Ihu ki a ratou, Ki ano koutou i kite noa i roto i nga karai-piture,

Ko te kohatu i kapea e nga kai hanga,
Kua meinga tenei hei upoko mo te kokonga:

Na te Ariki tenei,

He mea whakamiharo hoki ki o tatou kanohi?

43 Koia ahau ka mea nei ki a koutou, Ka tangohia te rangatiratanga o te Atua i a koutou, a ka hoatu ki tetahi iwi, no taua rangatiratanga nei o ratou hua. 44 A ki te hinga te tangata ki runga ki tenei kohatu, na, mongamonga noa: ki te taka ia tenei ki runga ki tetahi, na, ngotangota noa ia me he puehu. 45 A ka rongo nga tohunga nui me nga Parihi ki ana kupu whakarite, ka mohio mo ratou ana korero. 46 Na, i a ratou e whai ana kia hopukia ia, ka wehi i te mano, ki ta ratou hoki he poropiti ia.

UPOKO 22.

Kupu ano mo qua tohunga. 15 Ta Hihi mo Hihi. 23 Era atu kupu ana.

A KA oho ake a Ihu, ka korero kupu whakarite ano ki a ratou, ka mea, 2 Ka rite te rangatiratanga o te rangi ki tetahi kingi, i whakatakoto marena mo tana tama, 3 A tonoa ana āna pononga, hei karanga i te hunga i korerotia ki te marenatanga: heoi kihai ratou i pai ki te haere. 4 Ka tono ano ia i ara atu pononga, ka mea, Mea atu ki te hunga i korerotia, Na, kua rite taku tina; kua oti aku puru, aku mea momona te patu, a kua rite katoa nga mea: haere mai ki te marenatanga. 5 Otiira i paopao- ngia e ratou, haere ana ko tetahi ki tana mārā, ko tetahi ki tana hokohoko. 6 Na hopukina ana āna pononga e nga mea i mahue, whakatupukinotia iho ratou, a whakamatea iho. 7 Na, te rongonga o taua kingi, ka riri: a tonoa atu ana āna taua, whakangaromia ana taua hunga kohuru, a tahuna ana to ratou pa. 8 Ka- tahi ia ka mea ki ana pononga, E rite ana te marenatanga, ko te hunga ia i karangatia kihai i pai. 9 Haere ra kou- tou ki nga pekanga o nga ara, a tonoa mai ki te marenatanga te hunga katoa e kite ai koutou. 10 Na, ka haere

ana pononga ki nga ara, a huihūia kotoa- tia mai ana te hunga i kitea e ratou, te hunga kino, te iunga pai: na, ka kiki te marenatanga i nga manuhiri. 11 A, te tapokoranga o te kingi kia kite i nga manuhiri, ka kitea e ia i reira he tangata kahore nei ona kakahu marena: 12 A ka mea ki a ia, E hoa, he aha koe i tomo ai ki konei kahore nei hoki ou kahu marena? Heoi kihai ia i kuihi. 13 Na, ka mea te kingi ki nga kai mahi, Herea ona ringa, ona wae- wae, kawea atu, makā ki te pouri i waho rawa; ko te wahi tera o te tangi me te tēteatanga o nga niho. 14 He tokomaha hoki e karangatia ana, e ruarua ia e whiriwhiria.

15 Me i reira ka haere nga Parihi, ka runanga ki te pehea e mau ai tetahi kupu āna. 16 A ka tonoa mai ki a ia ā ratou akonga, me nga tāngata whaka- Herora, hei mea, E te Kai whakaako, e mātau ana matou he kupu pono tau, a e whakaako ana koe i te ara o te Atua i runga i te pono, e kore ano ta te tangata e whakaaroa e koe: e kore nei hoki koe e titiro ki te kanohi tangata. 17 Tena, korerotia ki a matou, E pe- hea ana to whakaaro? He mea tika ranei te hoatu takoha ki a Hihi, auaka ranei? 18 Otiira i mohio a Ihu ki ta ratou whakaaro kino, a ka mea, He aha ta koutou e whakamatautau na i a au, e te hunga tinihanga? 19 Tena koa, kia kite ahau i te moni takoha. A mauria mai ana e ratou ki a ia he pene. 20 Na, ka mea ia ki a ratou, No wai tenei ahua me te tuhūhinga? 21 Ka mea ratou ki a ia, No Hihi. Katahi ia ka mea ki a ratou, Hoatu ki a Hihi nga mea ā Hihi; ki te Atua ano nga mea ā te Atua. 22 A ka rongo ratou, ka miharo; a mahue ake ia i a ratou, a haere ana.

23 I taua ra ka haere mai ki a ia nga Haruki, e mea nei kahore he aranga, ka ui ki a ia, 24 Ka mea, E te Kai whakaako, i mea a Mohi, Ki te mate te tangata, a kahore āna tamariki, ma tona teina e marena tana wahine, e whakatupu ake he uri mo tona tuakana. 25 Na, tokowhitu taua whanau i a matou, he tuakana he teina: te marenatanga o te tuatahi, ka mate, a bore ona uri, waiho iho tana wahine ma tona teina. 26 Me te tokorua ano me te tokotoru, puta noa i te tokowhitu. 27 A, muri iho i a ratou katoa ka mate ano te wahine. 28 Na, i te aranga, ma wai o te tokowhitu te wahine? i a ratou katoa nei hoki ia. 29 Na, ka whakabokia e

Ihu, a ka mea ki a ratou, E hē ana koutou, tē mohio ki nga karaipiture, ki te kaha ano o te Atua. 30 I te aranga hoki e kore ratou e marena, e kore ano e hoatu kia marenatia, engari ka rite ki nga anahera a te Atua i te rangi. 31 Na, te aranga o te hunga mate, kahore ano koutou i kite i ta te Atua i korero ai ki a koutou, i mea ai, 32 Ko ahau te Atua o Aperahama, te Atua o Ihaka, te Atua o Hakopa? ehara te Atua i te Atua no te hunga mate, engari no te hunga ora. 33 Ano ka rongote mano, ka miharo ki tana ako.

34 Na, te rongonga o nga Parihi, kua kopi i a ia te mangai o nga Haruki, ka whakamine tahi ratou. 35 Na, ka ui tetahi o ratou, he kai ako i te ture, ka whakamatautau i a ia, ka mea, 36 E te Kai whakaako, ko tehea te kupu nui o te ture? 37 Ka mea a Ihu ki a ia, Kia whakapaua tou ngakan, tou wairua, tou hinengaro, ki te aroha ki te Ariki ki tou Atua. 38 Ko te tuatahi tenei, ko te kupu nui. 39 E rite ana ano te tuarua ki tenei, Kia aroha koe ki tou hoa tata, ano ko koe. 40 Kei runga i enei kupu e rua e iri ana te ture katoa me nga poropiti.

41 A i nga Parihi e noho huihui ana, ka ui a Ihu ki a ratou, 42 Ka mea, E pehea ana ā koutou whakaaro ki a te Karaiti? Na wai ia tama? Ka mea ratou ki a ia, Na Rawiri. 43 Ka mea ia ki a ratou, Na te aha ra a Rawiri, i a ia e *nohoia ana* e te Wairua, i karanga ai i a ia he Ariki? i ki hoki ia,

44 I mea te Ariki ki toku Ariki,

Hei toku matau koe noho ai,

Kia meinga ra ano e ahau ou hoa riri hei turanga waewae mou.

45 Na, ka karangatia nei ia e Rawiri he Ariki, a na te aha i tama ai ki a ia? 46 A, hore he tangata i ahei te whakahoki kupu ki a ia, kihai rawa ano tetahi i maia ki te ui ki a ia i taua ra iho ano.

UPOKO 23.

Mo nga Parihi. 34 Ngaromanga mo Hiru-karama.

ME i reira ka korero a Ihu ki te mano ki āna akonga ano, 2 Ka mea, Kei te nohoanga o Mohi nga karaipi ratou ko nga Parihi e noho ana: 3 Nga mea katoa e mea ai ratou hei pupuri ma koutou, puritia, mahia; kei rite ia a koutou mahi ki ā ratou mahi: ta ratou hoki he korero, kahore he mahi. 4 E hersherea ana hoki e ratou nga

wahanga taimaha, he nanakia me ka pikaua, a whakawahā iho ki runga ki nga pokohiwi o nga tāngata; heoi kahore ratou e pai kia whakakorikoria ki tetahi o a ratou maihao. 5 Ko a ratou mahi katoa e meatia ana hei matakita-tinga ma nga tāngata: e whakawhanuitia ana e ratou a ratou pairakere, e whakanuia ana ano nga taniko o o ratou kakahu; 6 Ko ta ratou e rawe ai ko nga nohoanga rangatira i nga hakari, me nga nohoanga rangatira i nga whare karakia, 7 Me nga ohatanga i nga kāinga hoko, kia karangatia ano e nga tāngata, E rapi, E rapi. 8 Otia aua koutou e karangatia, E rapi: kotahi hoki to koutou kai arahi, ko te Karaiti; a he tuakana he teina koutou katoa. 9 Kua ano *tetahi* e karangatia hei matua mo koutou i runga i te whenua: kotahi hoki to koutou Matua, ko tera i te rangi. 10 Aua ano koutou e karangatia he kai arahi: kotahi ano to koutou kai arahi, ko te Karaiti. 11 Ko te nui rawa hoki o koutou, hei kai mahi ia ma koutou. 12 Ki te whakahira hoki tetahi i a ia, ka whakaititia; a ki te whakaiti tetahi i a ia, ka whakahiranga.

13 Aue, te mate mo koutou, e nga karaipi, e nga Parihi, e te hunga tinihanga! e paia ana hoki e koutou te rangatiratanga o te rangi ki te aroaro o nga tāngata: kahore koutou e tomo, kahore ano e tukua te hunga e tomo ana kia tapoko atu. 14 Aue, te mate mo koutou, e nga karaipi, e nga Parihi, e te hunga tinihanga! no te mea ka pau i a koutou nga whare o nga pouaru, a e inoi roa ana, he ahua kau: mo reira he nui rawa te hē e tau ki a koutou.

15 Aue, te mate mo koutou, e nga karaipi, e nga Parihi, e te hunga tinihanga! e taiawhiotia ana hoki e koutou te moana me te whenua, whakaporohiraiti ai i tetahi, ano ka riro mai, ka meinga ia e koutou hei tamaiti mo Kehena *kino* noa atu i a koutou. 16 Aue, te mate mo koutou, e nga kai arahi matapo, e mea nei, Ki te oaitia te whare tapu e tetahi, he mea noa ano; otira ki te oaitia e tetahi te koura o te whare tapu, ka mau tāna!

17 E nga kuare, e nga matapo: ko tehea te mea nui, ko te koura, ko te whare tapu ranei i tapu ai te koura? 18 Mo tenei, ki te oaitia e tetahi te āta, he mea noa ano: otira ki te oaitia te whakahere i runga i te āta, ka mau tāna. 19 E nga kuare e nga matapo, ko tehea te mea nui, ko te whakahere, ko te āta,

ranei i tapu ai te whakahere? 20 Na, ki te oaitia e tetahi te āta, e oaitia ana e ia tera mea, me nga mea katoa i runga. 21 Ki te oaitia e tetahi te whare tapu, e oaitia ana e ia tera mea, me te kai noho o roto. 22 Ki te oaitia hoki e tetahi te rangi, e oaitia ana e ia te torona o te Atua, me te kai noho o runga.

23 Aue, te mate mo koutou, e nga karaipi, e nga Parihi, e te hunga tinihanga! e hoatu ana hoki e koutou te wahi whakatekau o te miniti, o te anihī, o te kumine, a kapea ake nga mea nui o te ture, te whakawa, te tohu tangata, te whakapono: e tika ana ano kia meatia enei, a kia kaua era e kapea. 24 E nga kai arahi matapo, e tātari nei i te waeroa, a horongia ake te kamera.

25 Aue, te mate mo koutou, e nga karaipi, e nga Parihi, e te hunga tinihanga! e horoi nei i waho o te kapa, o te pereti, ko roto ia e ki ana i te pahua, i te taikaha. 26 E te Parihi matapo, mātua horoia a roto o te kapa, o te pereti, kia ma ai hoki a waho o aua mea.

27 Aue, te mate mo koutou, e nga karaipi, e nga Parihi, e te hunga tinihanga! e rite ana hoki koutou ki nga urupa kua oti te pani ki te paru ma, he mea ataahua nei a waho ki te titiro atu, ko roto ia ki tonu i nga iwi tupapaku, me nga mea poke katoa. 28 Me koutou ano, ko waho te tika ana ki ta te tangata titiro, ko roto ia e ki ana i te tinihanga, i te kino.

29 Aue, te mate mo koutou, e nga karaipi, e nga Parihi, e te hunga tinihanga! ko koutou nei hoki hei hanga i nga tanumanga o nga poropiti, hei whakapai-pai i nga urupa o nga tāngata tika, 30 Me te ki ano, Me i nga ra tatou o o tatou mātua, kihai tatou i uru tahi me ratou ki te whakaheke i te toto o nga poropiti. 31 Na, ka whakaatu nei koutou i a koutou ano, ko koutou nga tamariki a te hunga nana i patu nga poropiti. 32 Tena ra, kia ki i a koutou te mehua a o koutou mātua. 33 E nga neke, e te uri nakahi, me aha ka rere ai koutou i te ki tuku ki te reinga? 34 Na, tenei au te tono nei i nga poropiti ki a koutou, i nga tāngata mahara, me nga karaipi: a ko etahi o ratou e whakamatea e koutou, e ripekatia; ko etahi o ratou e whiua i roto i o koutou whare karakia, e whāia hoki i tetahi pa ki tetahi pa: 35 A ka utaina ki a koutou nga toto katoa o te hunga tika i whakahekea ki te whenua, no te toto o Apera, o te tangata tika, a

tae noa ki te toto o Hakaraia, o te tamā a Parakaia, i kohurutia e koutou i te takiwa o te whare tapu, o te āta. 36 He pono taku e mea nei ki a koutou, Tera e pa anei mea katoa ki tenei whakatupuranga.

37 E Hiruharama, e Hiruharama, e whakamate nei i nga poropiti, e aki nei ki te kamaka i te hunga e tonoa ana ki a koe, ano te tini o aku meatanga kia whakaminea o tamariki, kia peratia me te heihei e whakamine nei i ana pi ki raro i ona parirau, a kihai koutou e pai! 38 Na, ka mahue atu ki a koutou to koutou whare kia takoto noa ana. 39 Ko taku kupu hoki tenei ki a koutou, E kore koutou e kite i a au a mua ake nei, kia mea ra ano koutou, Ka whakapaingia ia e haere mai ana i runga i te ingoa o te Ariki.

UPOKO 24.

Mo te temepara. Tona haerenga mai, me nga tohu. 44 Kei rokohina kuaretia.

A, TE putanga o Ihu ki waho, ka haere atu i te temepara: a ka haere ana akonga kia whakakitea ki a ia nga whare i hangā mo te temepara. 2 Na, ka mea a Ihu ki a ratou, Kahore ianei koutou e kite i anei mea katoa? He pono taku e mea nei ki a koutou, E kore e toe ki konei tetahi kohatu ki runga ki tetahi kohatu, engari ka whakahoroa katoatia.

3 A, i a ia e noho ana i runga i mau-nga Oriwa, ka haere puku nga akonga ki a ia, ka mea, Korerotia ki a matou, ko ahea enei mea? he aha hoki te tohu o to haerenga mai, o te mutunga hoki o te ao? 4 Na, ka whakahokia e Ihu, a ka mea ki a ratou, Kia tupato kei mamingatia koutou e te tangata. 5 He tokomaha hoki e haere mai i runga i toku ingoa, e mea, Ko te Karaiti aha, a he tokomaha e mamingatia. 6 A e rongorongo ano koutou ki nga pakanga, ki nga rongo pakanga: kia tupato kei ohorerere koutou: ta te mea kua takoto he putanga mo enei mea katoa, taihoa ia te mutunga. 7 E whakatika hoki tetahi iwi ki tetahi iwi, tetahi rangatiratanga hoki ki tetahi rangatiratanga: a e puta nga po mate kai, me nga mate uruta, me nga ru, ki te tini o te wahi. 8 Otiia ko te timatanga enei katoa o nga maae. 9 Ko reira koutou tukua ai kia tukinotia, a e whakamatea koutou; e whakakinongia e nga iwi katoa, he whakaaro hoki ki toku ingoa. 10 Ko reira ano he

tokomaha e hē, a ka tuku etahi i etahi, ka kino ano etahi ki etahi. 11 He tokomaha ano nga poropiti teka e whakatika, a he tokomaha e mamingatia e ratou. 12 A i te kino ka hua, ka matoke haere te aroha o te tokomaha. 13 Ko te tangata ia e u ana, a taea noatia te mutunga, ka ora ia. 14 A e kauwhautia tenei rongo pai o te rangatiratanga, puta noa i te ao, hei mea whakaatu ki nga iwi katoa; a ko reira puta ai te mutunga.

15 A e kite koutou i te mea whakarihariha, i te mea whakangaro, ta Raniera poropiti i keroro ai, e tu ana i te wahi tapu, (kia mātau te kai titiro pukapuka:) 16 Ko reira kia rere te hunga i Huria ki nga maunga: 17 Te tangata i runga i te whare, kei heke iho ki te tiki mea i roto i tona whare: 18 Kauaka ano te tangata i te māra e hoki ki te tiki i ona kakahu. 19 Aue, te mate mo te hunga e hapū ana, me nga mea hoki e whangai ana ki te u, i aua ra! 20 Me inoi koutou kei rokohanga koutou e te whati i te hotoke, i te hapati ranei: 21 No te mea ka nui te whakapawera o reira, he mea kahore ona rite o te timatanga ra ano o te ao, a mohoa noa nei, e kore ano e pera e takoto ake nei. 22 A, me i kahore aua ra i poroa i waenga, hore he kikokiko e ora: otira ka whakaaroa te hunga i whiriwhiria, a ka poroa aua ra. 23 Ki te mea tetahi ki a koutou i reira, Na, tenei a te Karaiti; na, tera; aua e whakaponohia. 24 E whakatika hoki nga Karaiti teka, me nga poropiti teka, a ka hoatu e ratou nga tohu nunui, me nga mea whakamiharo; a me he mea e taea, ka mamingatia ano te hunga i whiriwhiria. 25 Na, kua korerotia wawetia nei e ahau ki a koutou. 26 Na, ahakoa mea ratou ki a koutou, Na, kei te koraha ia; aua e haere atu: Na, kei nga ruma o roto rawa; aua e whakaponohia. 27 Ka rite hoki ki te uira e puta mai nei i te rawhiti, a hiko tonu atu ki te uru, te haerenga mai o te Tama a te tangata. 28 Ko te wahi hoki i te tūpapaku, ko reira ano huihui ai nga kahu.

29 A, mauri tōnu iho i te whakapawera i aua ra ka whakapouritia te ra, e kore ano e titi te atarau, ka taka iho nga whetu i te rangi, a ka nganeue nga mea kaha o nga rangi: 30 Ko reira ano puta ai te tohu o te Tama a te tangata i te rangi: a ko reira nga iwi katoa o te whenua tangi ai, a e kite ratou i te Tama a te tangata e haere mai ana i runga i nga kapua o te rangi me te kaha me te kororia nui. 31 A e tonoa e ia ana ana-

hera me te tētere tangi nui, a ka huihūia e ratou āna i whiriwhiri ai i nga hau e wha, i etahi pito o te rangi puta noa i etahi pito.

32 Na, kia akona koutou e te piki ki tetahi kupu whakarite; I tona manga e ngawari ana ano, a e puta ana nga rau, ka mohio koutou ka tata te raumati: 33 Waihoki ko koutou, ina kite i enei mea katoa, ka mātau ka tata, kei nga kuwaha. 34 He pono taku e mea nei ki a koutou, E kore rawa tenei whakatupuranga e pahemo, kia puta katoa ra ano anei mea. 35 Ko te rangi me te whenua e pahemo, ko aku kupu ia e kore e pahemo. 36 Otira kahore tetahi tangata e mohio ki taua ra, ki taua haora, kahore nga anahera o te rangi, ko toku Matua anake. 37 Ka rite hoki ki nga ra i a Noa te haerenga mai o te Tama a te tangata. 38 Ka rite hoki ki ta ratou i nga ra i mua atu o te waipuke; e kai ana, e inu ana, e marena ana, e hoatu ana kia marenatia, a tae noa ki te ra i tomo ai a Noa ki roto ki te āka, 39 A kahore ratou i mohio, a, pakaru noa te waipuke, a kahakina katoatia ana ratou; e pera ano te haerenga mai o te Tama a te tangata. 40 I taua wa tokorua ki te māra; kotahi e tangohia, kotahi e waiho. 41 Tokorua wāhine e huri ana i te mira; kotahi e tangohia, kotahi e waiho. 42 Kia mataara rapea: e kore hoki koutou e mohio ki te haora e puta mai ai to koutou Ariki. 43 Kia mohio ki tenei, me i mātau te tangata o te whare ki te mataaratanga e puta mai ai te tahae, kua mataara ia, a kahore i tukua tona whare kia pekaia. 44 Na, kia tatanga ano koutou: no te mea ka puta mai te Tama a te tangata i te haora e kore ai koutou e mahara. 45 Ko wai ra te pononga pono, mahara, i meinga e tona ariki hei rangatira mo ana tāngata, hei hoatu i te kai maratou i te wa e tika ai? 46 Ka koa taua pononga e rokohanga e tona ariki, ina haere mai, e pera ana. 47 He pono taku e mea nei ki a koutou, Ka meinga ia hei rangatira mo ona taonga katoa. 48 Otira ki te mea taua pononga kino i roto i tona ngakau, Ka roa te putanga mai o toku ariki; 49 A ka anga ka patu i ona hoa pononga, ka kai ka inu tahi me te hunga haurangi; 50 E tae mai te ariki o taua pononga i te ra e kore ai ia e mahara, i te haora e kore ai ia e mohio, 51 A ka hatepea putia ia, ka meinga mona wahi i roto i te hunga tinihanga: ko te wahi tera o te tangi me te tēteatanga o nga niho.

UPOKO 25.

Kia mataara. 14 Kei mangere. 13 Ka whakaua.

NA, ka rite te rangatiratanga o te rangi ki nga wahina kotahi tekau, i mau i a ratou rama, a haere ana ki te whakataui i te tāne marena hou; 2 Tokorima o ratou he mahara, tokorima he kuare. 3 Nga kuare i mau i a ratou rama, a kihai i mau i a rama, a kihai i mau i a rama he hinu: 4 Te hunga mahara ia i mau hinu atu i roto i a ratou ipu me a ratou rama. 5 Ka whakaroa te tāne marena hou, ka tunewha ratou katoa, ka moe. 6 A i weanganui po ka pa te karanga, E, ka puta te tāne marena hou! haere ki te whakataui i a ia. 7 Katahi ka ara katoa ana wahina, ka whakapai i a ratou rama. 8 Na, ka mea te hunga kuare ki te hunga mahara, Homai ki a matou tetahi wahi o ta koutou hinu: kua pirau hoki a matou rama. 9 Na, ko te whakahokinga a te hunga mahara, ka mea, *Kahore*; kei kore e ranea ma matou ma koutou: engari me haere koutou ki nga kai hoko, hoko ai i tetahi ma koutou. 10 A, to ratou haerenga atu ki te hoko, ka tae mai te tāne marena hou; a tomo tahi ana me ia ki te marenatanga te hunga kua ata rite: a tutakina ana te tatau. 11 Muri iho ka tae mai era wahina, ka mea, E te Ariki, e te Ariki, uakina ki a matou. 12 Na, ka whakahokia e ia, a ka mea, He pono taku e mea nei ki a koutou, *Kahore* ahau e mohio ki a koutou. 13 Kia mataara rapea koutou, e kore hoki koutou e mohio ki te ra ki te haora, e puta mai ai te Tama a te tangata.

14 E rite ana hoki ki te tangata e haere ana ki tawhiti, a karangatia ana e ia ana pononga ake, a hoatu ana ki a ratou ana taonga. 15 Ki tetahi i hoatu e ia e rima taranata, ki tetahi e rua, ki tetahi kotahi; ki ia tangata ki ia tangata he mea whakarite ki to ratou uaua; a haere tonu ana ia. 16 Na, ko te haerenga o te tangata i a ia nei nga taranata e rima, hokohokona ana au mea e ia, a riro mai ana i a ia e rima atu nga taranata. 17 Pera tonu hoki te tangata i nga mea e rua; e rua atu i riro mai i a ia. 18 Te tangata ia i te mea kotahi haere ana, kei te kerī ki te whenua, a hūnā ana e ia te moni a tona ariki. 19 A, roa rawa iho ka puta te ariki o ana pononga, ka kororotia ana moni e ratou ki a ia. 20 Na, te haerenga mai

o te tangata i a ia nei nga taranata e rima, e rima atu nga taranata i mauria mai e ia, a ka mea, E te ariki, e rima au taranata i homai ai ki a au: na, e rima atu nga taranata kua riro i a au hei tapiri mo era. 21 Ka mea tona ariki ki a ia, Pai rawa, e te pononga pai, e te pononga pono; pono tonu te mahi ki nga mea ruarua, maku koe e mea hei rangatira mo nga mea maha: uru mai koe ki te hari o tou ariki. 22 Me ia ano i a ia nei nga taranata e rua, na, ka haere mai, ka mea, E te ariki, e rua au taranata i homai ai ki a au: na, e rua atu nga taranata kua riro i a au hei tapiri mo era. 23 Ka mea tona ariki ki a ia, Pai rawa, e te pononga pai, e te pononga pono; pono tonu te mahi ki nga mea ruarua, maku koe e mea hei rangatira mo nga mea maha: uru mai koe ki te hari o tou ariki. 24 Na, te haerenga mai o te tangata i a ia nei te taranata kotahi, ka mea, E te ariki, i mātau ahau ki a koe he tangata pakeke koe, e kokoti ana i te wahi kihai i ruia e koe, e kohikohi ana i te wahi kihai i whakatitara e koe: 25 Na, ka wehi ahau, a haere ana, huna ana i to taranata ki te whenua: na, tau na. 26 Na, ko te whakahokinga a tona ariki, ka mea ki a ia, Pononga kino, *pononga* mangere, i mātau koe e kokoti ana ahau i te wahi kihai i ruia e ahua, e kohikohi ana i te wahi kihai i whakatitara e ahau: 27 I tika ano me i kawea e koe taku moni ki nga kai whakawhitiwhiti moni, a ka tae mai ahau, ka riro mai taku me *ona* hua ano. 28 Ko tenei, tangohia te taranata i a ia, hoatu ki tera i nga taranata kotahi tekau. 29 Ki te whai mea hoki tetahi, ka hoatu ano ki a ia, a ka maha atu ana: a ki te kahore he mea a tetahi, ko ana mea ake ka tangohia i a ia. 30 A makā te pononga hua kore ki te pouritanga i waho: ko te wahi tera o te tangi me te teteatanga o nga niho.

31 A te taenga mai o te Tama a te tangata me tona kororia, ratou tahi ko nga anahera tapu katoa, ko reira ia nohe ai ki runga ki te torona o tona kororia: 32 A ka whakaminea ki tona aroaro nga iwi katoa: a e wehea ratou e ia etahi i etahi, ka peratia me te hepara e wehe nei i nga hipi i nga koati: 33 A ka whakaturia e ia nga hipi ki tona matau, me nga koati ki mau. 34 Katahi te Kingi ka mea ki te hunga i tona matau, Haere mai, e te hunga whakapai a toku Matua, nohoia te rangatiratanga kua rite noa ake me koutou no te

orokohanganga ra ano o te ao: 35 I mate hoki ahau i te hiakai, a whangai-
nga ana ahau e koutou: i mate wai
ahau, a whakainumia ana e koutou: he
manene ahau, a whakamanuhiritia ana e
koutou: 36 I tu tahanga, a whakakaka-
huria ana e koutou: he turoro, a tiro-
tirohia ana ahau e koutou: i te whare
herehere ahau, a haere mai ana koutou
ki a au. 37 Na, ko te whakahokinga
a te hunga tika ki a ia, ka mea, E te
Ariki, nonahea matou i kite ai i a koe e
hiakai ana, a whangai ana i a koe? e
mate ana ranei i te wai, a whakainu ana
i a koe? 38 Nonahea matou i kite ai i
a koe e manene ana, a whakamanuhiri
ana i a koe? e tu tahanga ana ranei, a
whakakakahu ana i a koe? 39 Nona-
hea hoki matou i kite ai i a koe e turoro
ana, i te whare herehere ranei, a haere
ana ki a koe? 40 Ko reira whaka-
hokia ai e te Kingi, a ka mea ki a
ratou, He pono taku e mea nei ki a kou-
tou, Ko ta koutou i mea ai ki tetahi o
aku teina iti rawa nei, he meatanga ia
ki a au. 41 Ko reira ia ki atu ai ki te
hunga i te taha ki mau, Mawehe atu i a
au, e te hunga ka oti nei te kanga, ki
te ahi kā tonu, kua kā noa ake mo te
rewera ratou ko ana anahera: 42 I
mate hoki ahau i te hiakai, a kihai i
whangainga e koutou: i mate i te wai, a
kihai i whakainumia e koutou: 43 He
manene ahau, a kihai i whakamanuhiritia
e koutou: i tu tahanga, a kihai i whaka-
kahakahuria e koutou: he turoro ahau, i
te whare herehere, a kihai koutou i tiro-
tiro i a au. 44 Ko reira ano ratou
whakahoki ai ki a ia, mea ai, E te
Ariki, nonahea matou i kite ai i a koe e
mate hiakai ana, e mate wai ana, e ma-
nene ana, e tu tahanga ana, e turoro
ana, i te whare herehere ranei, a kihai i
mahia he mea māu? 45 Ko reira wha-
kahokia ai e ia ki a ratou, a ka mea, He
pono taku e mea nei ki a koutou. I
te mea kihai nei i meatia e koutou ki
tetahi o nga nonohi rawa nei, ina, kihai
i meatia ki a au. 46 Na, ko anei e
haere ki te utu-hara kahore nei e mutu:
ko te hunga tika ia ki te ora tonu.

UPOKO 26.

*Te whakatahoto mona. 6 Te wahine i whaka-
wahi i a ia. 17 Kapenga. 26 Hapa Tupu.
36 Kei te hari. 47 Ka whakaaturia e
Hura. 57 Kei a Kaiapa. 69 Ta Pita.*

A KA mutu anei kupu katoa a Ihu ka
mea ia ki ana akonga, 2 E matau
35

ana koutou kia rua ake ra ko te kapenga,
a ka tukua te Tama a te tangata kia
ripekati. 3 Na, ka whakamine nga
tohunga nui, nga karapi, me nga kau-
matua o te iwi, ki te whare o te tino
tohunga, ko tona ingoa nei ko Kaiapa,
4 Ka whakatakoto korero ki tetahi tini-
hanga e mau ai a Ihu, e whakamatea ai.
5 I mea hoki ratou, Kauaka i te hakari,
kei ngangau te iwi.

6 Na, i a Ihu i Petani, i te whare o
Haimona repera, 7 Ka haere mai he
wahine ki a ia me tetahi pouaka kohatu
ki tonu i te hinu kakara utu nui, a ringi-
hia ana ki runga ki tona mātenga, i a ia
e noho ana. 8 A, te kitenga o ana
akonga, ka riri, ka mea, Hei aha tenei
maumau? 9 He nui hoki te utu me i
hokona tenei hinu kakara, na, ka hoatu
ki te hunga rawakore. 10 A i mohio a
Ihu, a ka mea ki a ratou, He aha ta
koutou e whakapawerawera i te wahine
nei? he mahi pai hoki tana i mea nei ki
a au. 11 Kei a koutou tonu hoki te
hunga rawakore i nga wa katoa; tena
ko ahau e kore e noho tonu i a koutou.
12 I ringihia ai hoki tenei hinu kakara
ki toku tinana, he mea mo toku tanu-
manga. 13 He pono taku e mea nei ki
a koutou, Ko nga wahi o te ao katoa e
kauwhautia ai tenei rongo pai, ka kore-
rotia ano ta tenei wahine i mea ai, hei
whakamaharatanga ki a ia.

14 Katahi ka haere tetahi o te tekau
ma rua, ko Hura Ikariote te ingoa, ki
nga tohunga nui, 15 Ka mea, He aha ta
koutou e pai ai kia homai ki a au, a
maku ia e tuku ki a koutou? A e
toru tekau hiriwa a ratou i whakarite ai
ki a ia. 16 A no reira ake ano ia i rapu
ai i te wa pai e tukua ai ia.

17 Na, i te ra tuatahi e te taro rewe-
na-kore ka haere mai nga akonga ki a
Ihu, ka mea ki a ia, Kohea tau e pai ai
kia takā e matou te kapenga hei kai
māu? 18 Na, ka mea ia, Haere ki te
pa ki ā mea, ka mea atu ki a ia, E mea
ana te Kai whakaako, Ka tata taku
taima; hei a koe matou ko aku akonga
mea ai i te kapenga. 19 A, meatia ana
e nga akonga ta Ihu i whakarite ai ki a
ratou; takā ana e ratou te kapenga. 20
A ka ahiahi, ka mohio ia me te tekau ma
rua. 21 A i a ratou e kai ana, ka mea
ia, He pono taku e mea nei ki a koutou,
ma tetahi o koutou ahau e tuku. 22
A pouri noa iho ratou, ka anga ka korero
takitahi ki a ia, Ko ahau ranei, e te
Ariki? 23 A ka whakahokia e ia, ka
mea, Ko te tangata e toutou tahi nei o
maua ringa ki te rihi, māna ahau e tuku.

24 E haere ana hoki te Tama a te tangata, e pera ana me te mea i tuhituhia mona: otia aue, te mate mo te tangata e tukua ai te Tama a te tangata! he pai mo taua tangata me i kua ia e whanau. 25 Katahi a Hura, tona kai tuku, ka oho mai, ka mea, E te Kai whakaako, ko ahau ranei? Ano ra ko ia ki a ia, Kua korerotia mai na e koe. 26 A i a ratou e kai ana, ka mau a Ihu ki te taro, a ka mutu te whakapai, ka whawhati, na, ka homai ki nga akonga, ka mea, Tangohia, kainga; ko toku tinana tenei. 27 Na, ka mau ia ki te kapa, a ka mutu te whakawhetai, ka homai ki a ratou, ka mea, Inumia tetahi wahi o tenei e koutou katoa; 28 Ko oku toto hoki enei, ko o te kawenata hou, e whakaheke ana mo te tini, hei murunga hara. 29 Na, ko taku kupu tenei ki a koutou, E kore ahau e inu i tenei hua o te waina a mua ake nei, kia taea ra ano taua ra e inumia houtia ai e tatou i te rangatiratanga o toku Matua.

30 Ano ka mutu ta ratou himene, ka haere ki maunga Oriwa.

31 Katahi a Ihu ka mea ki a ratou, Ka hē katoa koutou ki a au i tenei po: kua oti hoki te tuhituhi, Ka patua e ahau te hepara, a ka whakamararatia nga hipi o te kahui. 32 Otira muri iho i toku aranga mai, ka haere ahau ki mua i a koutou ki Kariri. 33 Na, ka whakahokia e Pita, a ka mea ki a ia, Ahakoa hē noa te katoa ki a koe, e kore rawa ahau e hē. 34 Ka mea a Ihu ki a ia, He pono taku e mea nei ki a koe, Ko tenei po ano, i te mea kahore ano i tangi noa te tikaokao, ka toru āu whakakahoretanga ki a au. 35 Ka mea a Pita ki a ia, Ahakoa kua takoto te tikanga kia mate tahi taua, e kore ahau e whakakahore ki a koe. I pera ano te ki a nga akonga katoa.

36 Katahi ka haere ratou ko Ihu ki tetahi wahi, tona ingoa nei ko Kehe-manē, a ka mea ia ki nga akonga, Hei konei koutou noho ai, kia haere ahau ki koina inoi ai. 37 Na, ka mau ia ki a Pita ratou ko nga tamariki tokorua a Heperi, a ka timata te pouri, te tuma-tatenga. 38 Na, ka mea ia ki a ratou, Karapoti pu toku wairua i te pouri, tata pu ki te mate: hei konei koutou noho ai, kia mataara tahi tatou. 39 A haere ana ia ki pahaki tata atu, takoto tapapa ana, ka inoi, ka mea, E toku Matua, ki te mea e ahei, kia pahemo atu tenei kapa i a au: otira kua e waiho i taku e pai ai, engari i tāu. 40 A ka haere mai ia ki nga akonga, rokohanga mai e

moe ana, na, ka mea ia ki a Pita, Ha, ko ta koutou tenei, tē mataara tahi tatou kia kotahi haora? 41 Kia mataara, me te inoi, kei uru ki te whakamatautauranga. E hihiko ana te wairua, ko te kikokiko ia e ngoikore ana. 42 Ka haere atu ano ia, ko te rua o ona hokinga, ka inoi, ka mea, E toku Matua, ki te kore e ahei kia pahemo atu tenei kapa i a au, a me inu ano e ahau, waiho ano i tau i pai ai. 43 A, tona haerenga mai, na, rokohanga mai e moe ana ano ratou; i taimaha hoki o ratou kanohi. 44 Na, ka waiho ano ratou e ia, a haere ana ano, ka inoi, ko te toru o nga inoinga, me te whakahua ano i taua kupu ano. 45 Katahi ia ka haere mai ki ana akonga, ka mea ki a ratou, Moe tonu, takoto marie: na, ka tata te haora, a ka tukua te Tama a te tangata ki nga ringa o te hunga hara. 46 Maranga, ka haere tatou: nana, ka tata te kai tuku i a au.

47 A, i a ia ano e korero ana, na, ka tae mai a Hura, tetahi o te tekau ma rua, he tini hoki nga tāngata i a ia, me nga hoari, me nga patu, he mea tonu mai na nga tohunga nui, na nga kaumatua o te iwi. 48 Kua oti hoki tetahi tohu te whakarite ki a ratou e tona kai tuku, i mea ia, Na, taku tangata e kahi ai, koia tena: hopukia. 49 Na, tika tonu ia ki a Ihu, ka mea, Tena koe, e te Kai whakaako; a kahi ana i a ia. 50 Na, ka mea a Ihu ki a ia, E hoa, i haere mai koe ki te aha? Me i reira ka haere mai ratou, ka pa o ratou ringa ki a Ihu, a hopukia ana ia. 51 Na, ka totoro te ringa o tetahi o nga hoa o Ihu, a unuhia ana tana hoari, na, hāua iho te pononga o te tino tohunga, tapahia ana tona taringa. 52 Katahi ka mea a Ihu ki a ia, Whakahokia iho to hoari ki tona pukoro: ka mate hoki i te hoari te hunga hapai hoari. 53 E hua koe e kore e ahei i a au aiane i te inoi ki toku Matua, a maha atu i nga rihiona anahera kotahi tekau ma rua āna e homai ai ki a au? 54 Nei ra, ma te aha ka rite ai ta nga Karaipiture, ara, ko tenei kia meatia? 55 I taua wa ka mea a Ihu ki nga mano, He tahae ahau i haere mai ai koutou me nga hoari me nga patu ki te hopu i a au? i a koutou ahau e noho ana i te temepara, e ako ana i tena ra i tena ra, a kiai koutou i hopu i a au. 56 Na, i meatia katoatia tenei hei whakaritenga mo nga Karaipiture a nga poropiti. Na, ka whakarere nga ako-nga katoa i a ia, a oma ana.

57 Katahi ka kawea a Ihu e nga kai hopu ki a Kaiapa, ki te tino tohunga, kei reira hoki nga karaipi me nga kaumatua e huihui ana. 58 A i aru a Pita i a ia i tawhiti ki te whare o te tino tohunga, a tomo ana ki roto, noho tahi ana me nga kai mahi, kia kite i te mutunga. 59 Na, ka rapu nga tohunga nui, me nga kaumatua, me te runanga katoa, ki te whakapae teka mo Ihu, kia mate ai ia: 60 Heoi kihai i kitea: he tokomaha hoki nga kai whakapae teka i haere mai, a kihai i kitea. Muri iho ka puta mai nga kai whakapae teka tokorua, 61 A ka mea, I mea ia, E taea e ahau te whakahoro te whare tapu o te Atua, a kia toru nga ra ka oti i a au te hanga. 62 Na, ka whakatika te tino tohunga, ka mea ki a ia, Kahore au kupu? he aha ta enei e whakaatu nei mou? 63 Heoi kihai a Ihu i kuihi. No ka ki mai ano te tino tohunga, ka mea ki a ia, Ko te Atua ora taku whakaoti mou, na, korero mai ki a matou, ko te Karaiti ranei koe, ko te Tama a te Atua? 64 Ka mea a Ihu ki a ia, Kua korerotia mai na e koe: tenei ano taku kupu ki a koutou, Tenei ake ka kite koutou i te Tama a te tangata e noho ana ki matau o te kaha, e haere mai ana i runga i nga kapua o te rangi. 65 Katahi ka haehae te tino tohunga i ona kakahu, ka mea, Kua kohukohu; hei aha atu ma tatou nga kai whakaatu? Na, kua rongo nei koutou i tana kohukohu. 66 E pehea ana a koutou whakaaro? Na, ka whakahokia e ratou, ka mea, Ka tika kia mate. 67 Na, ka tuwhaina tona mata e ratou, ka kurua ia; a ko etahi i papaki i a ia, 68 I mea, Poropiti ki a matou, e te Karaiti, Na wai koe i papaki?

69 Na, i waho a Pita e noho ana, i te marae: a ka haere mai tetahi kotiro ki a ia, ka mea, Ko koe hoki i a Ihu o Kariri. 70 Otira ka whakahore ia i te aroaro o ratou katoa, ka mea, Kahore ahau e mohio ki tau e ki mai na. 71 A ka riro atu ia ki waho ki te whakamahu, ka kite ano tetahi atu kotiro i a ia, a mea ana ki te hunga i reira, I a Ihu o Nahareta ano tenei. 72 A, ka whakahore ano ia, me te oati ano, Kahore ahau e mohio ki tena tangata. 73 A, muri tata iho ka haere mai te hunga e tu mai ana, ka mea ki a Pita, Koia ano, no ratou ano koe; na tou reo hoki koe i kitea ai. 74 Katahi ia ka timata te kanga, te oati, Kahore ra ahau e mohio ki tena tangata. A tangi

tonu iho te tikaokao. 75 Na, ka mahara a Pita ki ta Ihu kupu i mea ai ki a ia, E kore e tangi te tikaokao, ka toru au whakahoretanga ki a au. Na, haere ana ia ki waho, a nui atu tana tangi.

UPOKO 27.

*Kei a Pirato. 3 Taronatanga o Hura. 19
Ta te wahine a Pirato. 24 Tu Pirato mo
te Karaiti. 28 Parapa. 29 Te karaua.
34 Ripekatanga. 50 Tanumanga.*

A KA takiri te ata, ka runanga nga tohunga nui katoa me nga kaumatua o te iwi mo Ihu kia whakamatea: 2 Ano ka oti ia te here, ka arahina atu, a tukua ana ki a Ponotio Pirato, ki te kawana.

3 A, te kitenga o Hura, o te kai tuku i a ia, kua whakaetia ia kia whakamatea, ka puta ke tona whakaaro, a whakahokia ana e ia nga hiriwa e toru tekau ki nga tohunga nui, ratou ko nga kaumatua, 4 Ka mea, Kua hara ahau i taku tukunga i te toto hara-kore. A ka mea ratou, Hei aha ma matou? māu tena e titiro. 5 Na, makā iho e ia nga hiriwa ki te whare tapu, a puta ana ki waho, haere ana, tarona ana i a ia. 6 Na, ka tango nga tohunga nui i nga hiriwa, ka mea, E kore e tika kia pangā enei ki te takotoranga moni, he utu toto hoki. 7 Na, ka runanga ratou, a hokoa ana ki aua mea te māra o te kai hanga rihi, hei tanumanga mo nga manene. 8 Na reira hoki i huaina ai taua māra, Ko te māra o te toto, a mohoa noa nei, 9 Katahi ka rite ta Heremaia poropiti i korero ai, i mea ai, Tangohia ana e ratou nga hiriwa e toru tekau, te utu mo te tangata i whakaritea nei ona utu, i whakaritea nei nga utu e etahi o nga tama a Ihairaira; 10 A hoatu ana mo te māra a te kai hanga rihi; i pera ano me ta te Ariki i whakarite ai ki a au.

11 Na i te tu tera a Ihu i te aroaro o te kawana: a ka ui te kawana ki a ia, ka mea, Ko koe ranei te Kingi o nga Hurai? Ka mea a Ihu ki a ia, Kua korerotia mai na e koe. 12 A ka whakapangia, he hē ki a ia e nga tohunga nui, ratou ko nga kaumatua, kihai ia i whakahoki kupu atu. 13 Katahi ka mea a Pirato ki a ia, Kahore koe e rongo i te tini o nga mea e korerotia nei e ratou mou? 14 Heoi kahore kia kotahi te kupu i whakahokia e ia ki a ia; tino miharo noa te kawana. 15 Na, ko ta te kawana tikanga i taua

hakari he tuku i tetahi herehere ki te iwi, i ta ratou e pai ai. 16 A i reira ano i a ratou tetahi herehere ingoa nui, ko Parapa te ingoa. 17 Ano ra ka mine mai ratou, ka mea a Pirato ki a ratou, Ko wai ta koutou e pai ai kia tukua e ahau ki a koutou? ko Parapa, ko Ihu ranei e karangatia nei ko te Karaiti? 18 I mahara hoki ia he hae no ratou i tukua ai ia. 19 A i a ia e noho ana i runga i te nohoanga whakawa, ka tono tangata tana wahine ki a ia, ka mea, Kei ahatia e koe taua tangata tika: he maha hoki nga mea i pa moemoea mai ki a au inaianei, he mea hoki mona. 20 Otia i whakakia te mano e nga tohunga nui ratou ko nga kaumatua, kia inoia a Parapa, a kia whakangaromia a Ihu. 21 Na, ka whakahokia e te kawana, ka mea ia ki a ratou, Ko tehea o nga tokorua ta koutou e pai ai kia tukua e ahau ki a koutou? Ka mea ratou, Ko Parapa. 22 Ka mea a Pirato ki a ratou, Me aha oti e ahau a Ihu e karangatia nei ko te Karaiti? Ka mea ratou katoa ki a ia, Ripekatia. 23 Na, ka mea te kawana, He aha koia tana kino i mea ai? Heoi nui noa atu ta ratou hamama, ka mea, Ripekatia.

24 A, te kitenga o Pirato kahore ia i whai wahi, engari ka nui atu te ngangau, ka mau ia ki te wai, ka horoi i ona ringa ki te aroaro o te mano, ka mea, Kahore ahau e whai hara ki te toto o tenei tangata tika: ma koutou tenei e titiro. 25 Na ko te whakahokinga a te iwi katoa, ka mea, Hei runga ona toto i a matou, me a matou tamariki. 26 Na, ka tukua e ia a Parapa ki a ratou: a ka oti a Ihu te whiu, ka tukua kia ripekatia.

27 Katahi ka mauria a Ihu e nga hoia o te kawana ki te whare whakawa, a whakaminea mai ana ki a ia te hapu katoa. 28 Na, ka tangohia e ratou ona kakahu, a whakakakahuria ana ia ki te kakahu whero. 29 Ano ka oti tetahi karauna tataramoa te whiri, ka potaea ki tona matenga, me te kakaho ki tona matau: a ka tukua nga turi ki a ia, ka taunu ki a ia, ka mea, Tena koe, e te Kingi o nga Hurai! 30 A ka tuwhaina ia, ka mau ratou ki te kakaho, a patua iho tona matenga. 31 Na, ka mutu ta ratou tawai ki a ia, ka tangohia taua kakahu, whakakakahuria ana ona ki a ia, a arahina ana ia kia ripekatia.

32 A i a ratou e haere ana ki waho, ka kitea e ratou he tangata no Hairini,

ko Haimona te ingoa: a meinga ana ia e ratou kia amo i tona ripeka. 33 To ratou taenga ki te wahi e karangatia nei ko Korokota, e karangatia nei, ko te wahi angaanga, 34 Ka homai e ratou he winika ki a ia kia inumia, he mea whakananu ki te au: a, tana whakamatauranga atu, kihai i pai ki te inu. 35 A ka oti ia te ripeka, ka wehewehea ona kakahu, he mea maka ki te rota: i rite ai te kupu i korerotia e te poropiti, I wehewehea oku kakahu mo ratou, i maka rota hoki mo toku kakahu. 36 Na, noho ana ratou ki te tiaki i a ia i reira. 37 A i whakanohoia ano e ratou ki runga ake i tona matenga te mea i whakawakia ai ia, he mea tuhi-tuhi, KO IHU TENEI KO TE KINGI O NGA HURAI. 38 Na, tokorua ano nga tahae i ripekatia ngatahitia me ia, kotahi ki matau, kotahi ki mau. 39 A ka kohukohu ki a ia te hunga e haere ana ra reira, me te oioi o ratou matenga, 40 Ka mea, Ko koe hei whakahoro i te whare tapu, hei hanga ano i nga ra e toru, whakaorangia koe e koe ano. Ki te mea ko koe te Tama a te Atua, heke iho i te ripeka. 41 I pena ano te tawai a nga tohunga nui, ratou ko nga karai-pi, ko nga kaumatua, i mea, 42 Ko era atu i whakaorangia e ia; tē taea a ia ake te whakaora e ia. Ki te mea ko ia te Kingi o Ihairaira, kia heke iho ia aianei i te ripeka, a ka whakaponu matou ki a ia. 43 I whakawhirinaki ia ki te Atua: māna ia e whakaora aianei ki te pai ia ki a ia: i mea hoki ia, Ko ahau te Tama a te Atua. 44 Me nga tahae ano i ripekatia tahitia me ia, i pera ano ta raua tawai ki a ia.

45 Na, kua pouri a runga o te whenua katoa, no te ono o nga haora a taea noatia te iwa o nga haora. 46 A ka tata ki te iwa o nga haora, ka karanga a Ihu, he nui te reo, ka mea, Eri, Eri, rama hapakatani? ara, E toku Atua, e toku Atua, he aha koe i whakarere ai i a au? 47 A, te rongonga o etahi o te hunga e tu ana i reira, ka mea, E karanga ana te tangata nei ki a Iraia. 48 Na, kua rere tetahi o ratou, kua mau ki te hautai, whakakia ana ki te winika, a whakanohoia ana ki runga ki te kakaho, whakainumia ana māna. 49 Ka mea ehinu, Kāti, kia kite tatou e haere mai ranei a Iraia ki te whakaora i a ia. 50 Na, ka karanga ano a Ihu, he nui te reo, a

tuku atu ana i tona wairua. 51 Na, te arai o te whare tapu kua pakaru, e rua nga wahi, o runga a puta noa ki raro; ru ana te whenua, pakaru ana nga kamaka; 52 Tuwhera noa hoki nga urupa; a he maha nga tinana i ara mai o te hunga tapu kua moe; 53 A puta ake ana i nga urupa i muri iho o tona aranga mai, haere ana ki roto ki te pa tapu, he tokomaha hoki te hunga i kitea ai ratou. 54 Na, te kitenga o te keneturio, me ona hoa tiaki i a Ihu, i te ru, me nga mea i meatia, nui atu to ratou wehi, ka mea, He pono ko te Tama a te Atua tenei. 55 A he tokomaha nga wāhine i reira e matakītiki ana i tawhiti, nga mea hoki i aru i a Ihu i Kariri, i mahi mea māna: 56 I roto i a ratou a Meri Makarini, a Meri whaea o Hemi raua ko Hohi, me te whaea hoki o nga tama a Heperi.

57 A ka ahiahi, ka haere tetahi tangata taonga nui o Arimatia ko Hohepa te ingoa, ko ia ano he akonga na Ihu: 58 I haere ia ki a Pirato, a tonoa ana e ia te tinana o Ihu. Na, ka mea a Pirato kia homai te tinana. 59 Na, ka tango a Hohepa i te tinana, a takaia ana e ia ki te rinena ma, 60 A whakatakatoria ana ki tana urupa hou, i haua e ia ki roto ki te kamaka: na, whakatakā atu ana e ia tetahi kohatu nui ki te kuwaha o te urupa, a haere ana. 61 A i reira ano a Meri Makarini, me tera Meri, e noho ana i te ritenga atu o te tanumanga.

62 Na, i te aonga ake i muri i te takanga *hakari*, ka haere nga tohunga nui me nga Parihi ki a Pirato, 63 Ka mea, E mara, e mahara ana matou ki ta tera tangata tinihanga i mea ai, i a ia ano i te ora, Kia taka nga ra e toru ka ara ahau. 64 Na, whakahaua atu kia tiakina te tanumanga, a tae noa ki te toru o nga ra, kei haere atu ana akonga i te po, tahae ai i a ia, a ka mea ki te iwi, Kua ara i te hunga mate: penei kino atu i to mua to muri hē. 65 Ka mea a Pirato ki a ratou, He kai tiaki ano a koutou: haere, kia puta a koutou whakaaro kei taea atu ia. 66 Na, haere ana ratou, hiritia ana te kohatu, me te *whakanoho* ano i nga kai tiaki, kei taea atu te tanumanga.

UPOKO 28.

Aranga o te Karaiti. 11 Ta nga tino tohunga. 16 Ka puta ki ana akonga. 19 Ka ngare i a ratou.

I TE mutunga o te hapatī i te mea meake puao te *ra* tuatahi o te wiki, ka haere a Meri Makarini me tera Meri atu kia kite i te tanumanga. 2 Na, he nui te ru i puta mai: i heke iho hoki tetahi anahera a te Ariki i te rangi, a haere mai ana, whakatakā atu ana e ia te kohatu i te kuwaha, a noho ana i runga. 3 Tona ahua me te mea he uira, ma tonu hoki tona kakahu, anō he hukarere: 4 A wiri noa iho nga kai tiaki i te wehi ki a ia, whakatupu tupapaku ana. 5 Na, ka oho mai te anahera, ka mea ki nga wāhine, Kei wehi korua: e mātau ana hoki ahau, e rapu ana korua i a Ihu i ripekatia. 6 Kahore ia i konei: kua ara hoki, kua pera me tāna i mea ai. Haere mai kia kite i te wahi i takoto ai te Ariki. 7 A, hohoro te haere, korerotia ki ana akonga, kua ara mai ia i te hunga mate: na tena ia te haere na i mua i a koutou ki Kariri; ko reira koutou kite ai i a ia: na, kua korero nei ahau ki a korua. 8 A hohoro tonu to rana haere mai i te urupa, wehi ana, nui atu te koa, a oma ana ki te korero ki ana akonga. 9 A i a raua e haere ana ki te korero ki ana akonga, na, ko Ihu kua tutaki ki a raua, kua mea, E ia ma. Na, ka haere mai raua, ka pupuri i ona waewae, a koropiko ana ki a ia. 10 Katahi a Ihu ka mea ki a raua, Aua e wehi: haere, ki atu ki oku teina kia haere ki Kariri, ko reira hoki ratou kite ai i a au.

11 A i a raua e haere ana, na, kua tae etahi o nga kai tiaki ki te pa, kua korero ki nga tohunga nui i nga mea katao i meatia. 12 Na, ka huihui ratou ko nga kaumatua, ka runanga, a he nui te moni i hoatu e ratou ki nga hoiā, 13 I mea hoki ratou, Me ki e koutou, I haere mai ana akonga i te po, a tahaetia ana ia, i a matou e moe ana. 14 A ki te tae te rongo o tenei ki te kawana, ma matou ia e whakamarie, a kahore he manukanuka mo koutou. 15 Na, ka tango ratou i nga moni, a meinga ana nga mea i akona ai ratou: heoi e korerotia ana ano tenei e nga Hurai a taea noatia tenei ra.

16 Na, ka haere nga akonga tekau ma tahi ki Kariri, ki te maunga i whakaritea e Ihu ki a ratou. 17 A, to ratou kitenga i a ia, ka koropiko ki a ia: ko etahi ia i ruarua. 18 Na, ka haere mai a Ihu, ka korero ki a ratou, ka mea, Kua tukua katoatia ki

a au te mana o te rangi o te whenua.
19 Na, haere, meinga hei akonga nga
iwi katoa, iriiria i runga i te ingoa o te
Matua, o te Tama, o te Wairua Tapu:
20 Akona ratou kia mau ki nga mea

katoa, i whakahaua e ahau ki a kou-
tou: na, ko au tena hei hoa mo koutou
i nga ra katoa, ā te mutunga ra ano o te
ao. Amine.

KO TE

RONGO PAI A MAKA.

UPOKO 1.

*Hoani Kai iriiri. 9 To Ihu iriiringa. 12
Whakamatautauranga. 14 Kauwhautanga.
16 Karangatanga i a Pita ma. 23 Tana
whakaoranga.*

KO te timatanga o te rongo pai o Ihu
Karaiti, o te Tama a te Atua;

2 Ko te mea hoki ia i tuihuhia i roto
i nga poropiti,

Na ka tonoa e ahau taku karere i
mua i tou aroaro,

Māna e whakapai tou ara ki mua i a
koe.

3 He reo no tetahi i te koraha e kara-
nga ana,

Whakapaia te huarahi o te Ariki,
Whakatikaia ana ara.

4 I te koraha a Hoani e iriiri ana, e kau-
whau ana i te iriiringa ripeneta hei mu-
runga hara. 5 Na, ka haere ki a ia te
whenua katoa o Huria, me nga tāngata
o Hiruharama, a iriiria katoatia ana e ia
ki te awa o Horano, me te whāki ano i o
ratou hara. 6 Na, te kakahu o Hoani,
he huruhuru kamera, he hiako hoki te
whitiki o tona hope; a, tana kai, he ma-
whitiwhiti he honi koraha; 7 A i kau-
whau ano ia, i mea, Tenei te haere mai
nei i muri i a au tetahi e kaha rawa ana
i a au, e kore ahau e tau ki te piko iho
wewete ai i te here o ona hu. 8 Ko au
nei, he iriiri taku i a koutou ki te wai:
māna ia koutou e iriiri ki te Wairua
Tapu.

9 A i ana ra, ka haere mai a Ihu i
Nahareta o Kariri, a ka iriiria e Hoani
ki Horano. 10 A, i reira tonu iho, i a
ia e haere ake ana i te wai, ka kite ia i
nga rangi e tuwhera ana, me te Wairua,
ano he kukupa, e heke iho ana ki a ia:
11 A ka puta mai he reo no te rangi, e
mea ana, Ko koe taku Tama i aroha ai,
taku i ahuaureka atu ai.

12 A i reira pu ano ka tonoa ia e te
Wairua ki te koraha. 13 A e wha te-
kau ona ra i reira i te koraha e whaka-
matautauria ana e Hatana; i roto ano i
nga kararehe mohoa; a ko nga ana-
hera hei kai mahi māna.

14 Na, i muri i a Hoani i tukua ki
te herehere, ka haere a Ihu ki Kariri,
ki te kauwhau i te rongo pai o te ranga-
tiratanga o te Atua, 15 A ka mea, Kua
rite te taima, kua tata hoki te rangati-
ratanga o te Atua: ripeneta, whakapo-
nohia te rongo pai.

16 Na, i a ia e haere ana i te taha o
te moana o Kariri, ka kite i a Haimona
raua ko tona teina ko Anaru e maka ana
i te kupenga ki te moana: he kai hao
hoki raua. 17 Na, ka mea a Ihu ki a
raua, Haere mai i muri i a au, a maku
korua e mea hei kai hao tangata. 18 A
mahue tonu ake i a raua nga kupenga,
aru ana i a ia. 19 A haere tata atu
ana i reira, ka kite ia i a Hemi tama
a Heperi, raua ko tona teina ko Hoani,
i te kaupuke ano raua e ta ana i nga
korenga o a ratou kupenga. 20 Na,
karanga tonu ia i a raua: a mahue ake
i a raua to raua matua a Heperi i te
kaupuke me nga kai mahi, a haere ana
i muri i a ia.

21 A ka tomo ratou ki Kaperenau-
ma; na, haere tonu ia i te hapati ki te
whare karakia, ka whakaako, 22 A
miharo ana ratou ki tana ako: i rite
hoki tana ako i a ratou ki ta te tangata
whai mana, kihai hoki i rite ki ta nga
karaipi. 23 A i to ratou whare kara-
kia tetahi tangata, he wairua poke tona;
a ka karanga ia, 24 Ka mea, Kāti ra,
he aha matou nāu, e Ihu o Nahareta?
kua tae mai koe ki te whakangaro i a
matou? e mātau ana ahau ki a koe, ko
te Mea Tapu a te Atua. 25 A riria iho
ia e Ihu, ka mea ia, Kāti te korero, puta

mai hoki i roto i a ia. 26 Na, ka hae-hae te wairua kino i a ia, nui atu hoki tona reo ki te karanga, a puta mai ana i roto i a ia. 27 A miharo noa ratou katoa, uiui ana ki a ratou ano, mea ana, He aha tenei? he aha tenei whakaakoranga hou? mana tonu nei hoki tana tono i nga wairua poke, a rongo rawa ki a ia. 28 Na, pakū tonu atu tona rongo ki nga wahi katoa e tata ana ki Kariri.

29 A, to ratou putanga i te whare karakia, na, tomo tonu ratou ko Hemi ko Hoani ki te whare o Haimona raua ko Anaru. 30 A i te takoto te hunga-wai wahine o Haimona, he kiri-ka, a korerotia tonutia ana ia e ratou ki a ia. 31 Na, tona taenga atu, ka mau ki tona ringa, whakaarahia ana ia; mutu ake tona kiri-ka, takā ana e ia he mea ma ratou.

32 Na, i te abiahi, i te toenetanga o te ra, ka mauria mai ki a ia nga turoro katoa, me te hunga e nohoia ana e nga rewera. 33 A huihui katoa ana te pa ki te kuwaha. 34 A he tokomaha te hunga e ngaua ana e te tini o nga mate i whakaorangia e ia, he maha hoki nga rewera i peia; kihai ano i tukua nga rewera kia korero, no te mea i mātau ratou ki a ia.

35 Na, i te atatu, i te mea e tino pouri ana, ka ara ia, ka puta ki waho, ka haere ki te wahi koraha, ki reira inoi ai. 36 Na, ka whai a Haimona ratou ko ona hoa i a ia. 37 A ka kitea ia, ka mea ki a ia, E rapu ana nga tāngata katoa i a koe. 38 Katahi ia ka mea ki a ratou, Tatou ka haere ki nga kāinga tata, ki reira ano ahau kauwhau ai: ko taku hoki tena i haere mai ai. 39 Na, ka kauwhau ia i roto i o ratou whare karakia, puta noa i Kariri, ka pei hoki i nga rewera ki waho.

40 A ka haere mai ki a ia tetahi repere, ka inoi ki a ia; te tukunga iho o nga turi ki a ia, ka mea ki a ia, Ki te pai koe, e taea ahau e koe te mea kia ma. 41 Na, ka aroha a Ihu, a ka totoro tona ringa, ka pa ki a ia, ka mea ki a ia, E pai ana ahau; kia ma koe. 42 A puaki kau tona reo, kua kore tona repere, na, kua ma. 43 Na, ka whakatupato ia i a ia, a tonoa tonutia atu ana; 44 I mea hoki ki a ia, Kei korerotia tetahi mea ki te tangata: engari haere, kia kite te tohunga i a koe, a mauria atu mo tou whakamakanga nga mea i whakaritea e Mohi, hei mea whakaatu ki a ratou. 45 Heoi, tona putanga atu, ka anga ka korero nui atu, ka whakapuakina taua mea, a, kihai a Ihu i ahei te haere nui

ki roto ki te pa i muri iho, heoi noho ana ia i waho, i nga wahi koraha: a haere mai ana ratou ki a ia i nga wahi katoa.

UPOKO 2.

Te pararutiki. 14 Matiu ka karangatia. 15 Kei nga pupirikana. 18 Kore noho puku o ana akonga. 23 Kainga witi i te hapati.

A, MURI iho i etahi ra, ka tomo ano ia ki Kaperenauma; a ka rangona kei te whare ia. 2 Na, huihui tonu mai ana, he tini te tangata, a kahore noa iho he wahi e o ai ratou, hore rawa i te taha o te kuwaha: a ka korerotia e ia te kupu ki a ratou. 3 A ka haere mai etahi ki a ia, me te kawe mai i tetahi pararutiki, tokowha ki te kauhoa mai. 4 A, tē taea te whakatata ki a ia i te mano hoki, ka pokaia te tuanui o te wahi i noho ai ia: a ka oti te wawahi, tukua iho ana te moenga i takoto ai te pararutiki. 5 A, te kitenga o Ihu i to ratou whakapono, ka mea ia ki te pararutiki, E tama, ka oti ou hara te muru. 6 Na, i reira etahi o nga karaipi e noho ana, e whakaaroaro ana i o ratou ngakau, 7 Na te aha enei kupu kohukohu a tenei tangata? ko wai hei muru hara? Ko te Atua anake. 8 Na, mo hio tonu a Ihu i roto i tona wairua e penei ana ā ratou whakaaro i roto i a ratou, ka mea ia ki a ratou, He aha koutou ka whakaaroaro ai i enei mea i roto i o koutou ngakau? 9 Ko tehea te mea takoto noa, ko te mea ki te pararutiki, Ka oti ou hara te muru; ko te mea ranei, Whakatika, tangohia ake tou moenga, haere? 10 Otiira kia mātau ai koutou he mana muru hara to te Tama a te tangata i runga i te whenua, (ka mea ia ki te pararutiki,) 11 Ko taku kupu tenei ki a koe, Whakatika, tangohia ake tou moenga, haere ki tou whare. 12 Na, whakatika tonu ake ia, a tangohia ake ana tona moenga, haere atu ana i te aroaro o ratou katoa: no ka miharo ratou katoa, ka whakakororia i te Atua, ka mea, Kahore ano tatou i kite noa i te penei.

13 A haere atu ana ano ia i te taha o te moana; na, ka tae mai te mano katoa ki a ia, a ka whakaakona ratou e ia. 14 A i a ia e haere atu ana, ka kite ia i a Riwai tama a Arapiu e noho ana i te wahi tango takoha, a ka mea ki a ia, Arumia ahau. Na, whakatika ana ia, a aru ana i a ia. 15 A i a ia e noho ana i tona whare, he tokomaha nga pupirikana me nga tāngata hara e noho

tahi ana ki a Ihu ratou ko ana akonga : he tokomaha hoki ratou, a i aru i a ia. 16 A, te kitenga o nga karaipi ratou ko nga Parihi i a ia e kai tahi ana me nga pupirikana me nga tângata hara, ka mea ki ana akonga, He aha ia ka kai tahi ai, ka inu tahi ai, me nga pupirikana me nga tângata hara? 17 Otiira ka rongoa a Ihu, ka mea ki a ratou, Kahore he aha o nga tângata ora e meatia ai e te rata, engari o te hunga e mate ana : kihai hoki ahau i haere mai ki te karanga i te hunga tika, engari i te hunga hara, kia ripeneta.

18 A kei te noho puku nga akonga a Hoani, ratou ko ā nga Parihi : a ka haere mai ratou, ka mea ki a ia, He aha nga akonga a Hoani me ā nga Parihi ka noho puku ai, tena ko āu akonga kahore e noho puku? 19 Na, ka mea a Ihu ki a ratou, E ahei ranei nga tama o te whare marena te noho puku i te mea kei a ratou te tāne marena hou? e kore ratou e ahei te noho puku i nga wa kei a ratou nei te tāne marena hou. 20 Na, tera e tae mai nga ra e tangohia ai te tāne marena hou i a ratou, katahi ratou ka noho puku i aua ra. 21 E kore e tuia e te tangata *tetahi wahi* o te kahu hou, hei papaki mo te kahu tawhito; kei riro *tetahi wahi* o te kahu tawhito i tona whakakapi hou, a ka nui rawa te pakaru. 22 E kore ano e ringihia e te tangata te waina hou ki te ipu tawhito : kei pakaru nga ipu i te waina hou, a ka maringi te waina, kore ake nga ipu : engari me riringi te waina hou ki te ipu hou.

23 A i a ia e haere ana i waenga witi i te hapatu, ka anga ana akonga ka kakato haere i nga puku witi. 24 Na, ka mea nga Parihi ki a ia, Na, he aha ratou ka mea ai i te mea e kore e tika i te hapatu? 25 A ka mea ia ki a ratou, Kahore ano koutou i kite noa i te Rawiri i mea ai, i a ia e ngaua ana e te hiakai, ratou ko ona hoa? 26 I tona tomo-kanga ki te whare o te Atua i nga ra o Apiata tohunga nui, a kainga ana e ia nga taro aroaro, nga mea kihai nei i tika kia kainga, ma nga tohunga anake, a hoatu ana e ia ki ona hoa? 27 A i mea ano ia ki a ratou, Hei mea mo te tangata te hapatu, ehara i te mea ko te tangata mo te hapatu : 28 Waihoki ko te Tama a te tangata te Ariki o te hapatu.

UPOKO 3.

Ringa memenge. 11 *Nga wairua poke.* 13 *Whiriwhiringa o te Tekau ma rau.* 22 *Mo*

tana peinga rewera. 31 *Ko wai tona whaea aha aha.*

A KA tomo ano ia ki te whare kara-kia; na, i reira tetahi tangata kua memenge tona ringa. 2 A ka titiro pu ratou ki a ia, me kore ia e whakaora i a ia i te hapatu; he mea hoki kia pa ai he hē ki a ia. 3 Na, ka mea ia ki te tangata i te ringa memenge, Whakatika ki waenganui. 4 Na, ka mea ia ki a ratou, He mea tika ranei te mahi pai i te hapatu, te mahi kino ranei? te whakaora ranei, te whakamate ranei? A kahore ratou i kiki. 5 Na, ka tiroiro riri ia ki a ratou, he pouri hoki mo te pakeke o o ratou ngakau, a ka mea ki taua tangata, Totoro mai tou ringa. A, te toronga mai o tona ringa, kua ora, kua pera me tetahi. 6 A haere tonu atu nga Parihi ratou ko nga tângata whaka-Herora, ka runanga mona, ki te pehea e ngaro ai ia.

7 Na, ka haere a Ihu ratou ko ana akonga ki te moana : a he nui te tangata i aru i a ia i Kariri, i Huria, 8 I Hiruharama, i Irumia, i tawahi hoki o Horano; me te hunga hoki e tata ana ki Taira ki Hairona, nui atu te huihui; to ratou rongonga ki nga mea i mea ai ia, haere mai ana ki a ia. 9 Na, ka mea ia ki ana akonga kia tatatata tetahi kaupuke iti ki a ia, i te mano hoki, kei tutututea ia e ratou. 10 He tokomaha hoki i whakaorangia e ia; no ka popō mai ki a ia te hunga katoa e mate ana, kia pa ai ki a ia. 11 Me nga wairua poke hoki, to ratou kitenga i a ia, takoto ana ki tona aroaro, karanga, ana, mea ana, Ko te Tama koe a te Atua. 12 A he maha ana kupu ki a ratou kia kua ia e whakakitea e ratou.

13 Na, ka kake ia ki te maunga, a karangatia ana ki a ia āna i pai ai : a ka tae ratou ki a ia. 14 A kotahi tekau ma rau āna i whakarite ai hei hoa mona, hei tononga hoki māna ki te kauwhau, 15 Kia whai mana hoki e ora ai nga mate, e peia ai nga rewera : 16 A huaina iho e ia a Haimona ko Pita; 17 Ko Hemi hoki *tama* a Hēperi, raua ko Hoani teina o Hemi; a huaina iho raua ko Poaneki, ara, Ko nga tama a te whatitiri : 18 Ko Anaru, ko Piripi, ko Patoromu, ko Matiu, ko Tamati, ko Hemi *tama* a Arapiu, ko Tariu, ko Haimona Kananiti, 19 Ko Hura Ikariote hoki, nāna nei ia i tuu.

Na, ka tae ratou ki te whare; 20 A ka huihui mai ano te mano, no kihai rawa ratou i ahei te kai taro. 21

Ano ka rongo ona hoa, ka haere ki te pupuri i a ia: i mea hoki, E haurangi ana ia. 22 Na, ka mea nga karaipi i haere mai i Hiruharama, Kei a ia a Perehepura, a na te rangatira o nga rewera tana peinga rewera. 23 Na, ka karangatia ratou e ia, a ka korero whakaurite ki a ratou, Me pehea a Hatana ka pei ai i a Hatana? 24 Ki te tahuri iho hoki tetahi rangatiratanga ki a ia ano, e kore taua rangatiratanga e tu. 25 Ki te tahuri iho hoki tetahi whare ki a ia ano, e kore taua whare e tu. 26 A ki te whakatika a Hatana, a ka tahuri iho ki a ia ano, e kore ia e tu, engari he mutunga tona. 27 E kore te tangata e ahei te haere ki roto ki te whare o te tangata kaha, pahua ai i ona taonga, ki te kahore e mātua herea te tangata kaha; ko reira pahua ai i tona whare. 28 He pono taku e mea nei ki a koutou, Ko nga hara katoa o nga tama a nga tāngata e murua, me nga kohukohunga e kohukohu ai ratou: 29 Tena ko te tangata e kohukohu ai te Wairua Tapu, e kore e murua tona a ake ake, engari ka tau te hē ki a ia a ake, ake: 30 Moratou i ki, He wairua poke tona.

31 A, te taenga mai o ona teina, ratou ko tona whaea; ka tu i waho, a tono tangata ana ki a ia ki te karanga i a ia. 32 A e noho ana te mano i tetahi taha ona, i tetahi taha, a ka mea ratou ki a ia, Na, tou whaea me ou teina, kei waho e rapu ana i a koe. 33 Na, ko tana whakahokinga ki a ratou, ka mea, Ko wai toku whaea, ko wai hoki oku teina? 34 Na, ka tiroiro ia ki te hunga e noho ana i tetahi taha ona, i tetahi taha, a ka mea, Na, toku whaea, oku teina! 35 Ki te meatia hoki e tetahi ta te Atua i pai ai, hei teina ia ki a au, hei tuahine, hei whaea.

UPOKO 4.

Te kai rui. 21 Hei rama tatou. 26 Ata tupu o te Rongo Pai, 31 A nui noa atu. 37 Te tupuhi.

NA, ka timata ano ia te whakaako i te taha o te moana: a he rahi te hui i huihui ki a ia, no ka eke ia ki runga ki te kaupuke, ka noho ki te moana; a i uta te mano katoa i te taha o te moana. 2 A he maha ana mea i whakaako ai ki a ratou, he mea whakarite, i mea hoki ki a ratou, i a ia e ako ana, 3 Whakarongo: Na, i haere atu te kai rui ki te rui: 4 A i a ia e rui ana, ka

ngahoro etahi ki te taha o te ara, a, te rerenga mai o nga manu o te rangi, na, kainga ake. 5 Ko etahi i ngahoro ki te wahi kamaka, ki te wahi kihai i nui te oneone; a pihi tonu ake, kahore hoki i hohonu te oneone: 6 A, te whitinga o te ra, ngaua iho; a no te mea kahore he putake, memenge noa iho. 7 Ko etahi i ngahoro ki roto ki nga tataramoa, a, te tupunga ake o nga tataramoa, koaoatia ana nga purapura, a, kore ake he hua. 8 Ko etahi i ngahoro ki te oneone pai, a whai hua ana; tona tupu! tona nui! ea ake, no etahi e toru tekau, no etahi e ono tekau, no etahi kotahi rau. 9 A imea ano ia ki a ratou, Ki te whai taringa tetahi hei whakarongo, kia rongo ia.

10 Otira ka mahue ko ia anake, ka ui ki a ia ona hoa me te tekau ma rua ki taua kupu whakarite. 11 Ka mea ia ki a ratou, Kua hoatu ki a koutou te matauranga ki te mea ngaro o te rangatiratanga o te Atua: ki te hunga ia o waho e ra-rototia ana nga mea katoa i te kupu whakarite: 12 Mo te titiro rawa ratou, na, e kore e kite; rongo rawa na, e kore e mātua; kei tahuri, a ka murua o ratou hara. 13 I mea ano ia ki a ratou, Kahore ranei koutou e mātua ki tenei kupu whakarite? a me pehea ka mātua ai koutou ki nga kupu whakarite katoa? 14 Ko te kai rui e rui ana i te kupu. 15 Ko enei te hunga i te taha o te ara, i te wahi e ruia ana te kupu; a, to ratou rongonga ai, na, haere tonu mai a Hatana, kapohia ake te kupu i ruia ki o ratou ngakau. 16 Ko enei ano te hunga i nga purapura i nga wahi kamaka; ko te hunga i to ratou rongonga ai i te kupu, hohoro tonu te tango, hari tonu; 17 Na, kahore o ratou pakiaka, he mea nonaiane i kau nei: heoi, te pānga mai o te whakapawera, o te whakatoinga ranei mo te kupu, hē tonu iho. 18 Ko enei ano te hunga i nga purapura i roto i nga tataramoa; ko nga mea i rongo ki te kupu, 19 Na, te putanga o te whakaaroaronga ki tenei ao, o te hangarau o nga taonga, o nga hiahia ki era atu mea, koaoatia iho te kupu, a kore ake he hua. 20 Ko enei ano te hunga i nga purapura i te oneone pai; ko te hunga e rongo ana ki te kupu, a tango tonu, a whai hua ana, o etahi e toru tekau, o etahi e ono tekau, o etahi kotahi rau.

21 I mea ano ia ki a ratou, Ko raro koia i te mehua te rama whakaturia ai, ina mauria mai, ko raro ranei i te moe-

nga? he teka ianei me whakatu ki runga ki te turanga? 22 E kore hoki tetahi mea i hunā e mahue te whakakite; kahore hoki tetahi mea i hunā, engari kia puta ki te māramatanga. 23 Ki te mea he taringa o tetahi hei whakarongo, kia rongo ia. 24 A i mea ano ia ki a ratou, Kia tupato ki ta koutou e rongo ai: ko te mehua hoki e mehua ai koutou, hei mehua ano tena ki a koutou: a ka tapiritia mai ano he mea ma koutou ma nga kai whakarongo. 25 Ki te whai mea hoki tetahi, ka hoatu ano ki a ia: a ki te kahore he mea a tetahi, ko āna ake ka tangohia i a ia.

26 A i mea ano ia, E rite ana te rangatiratanga o te rangi ki te tangata i makā e ia te purapura ki te oneone; 27 A moe ana, ara ana, i te po i te ao, me te tupu ano tera te purapura na, kua roa, tē matauria te peheatanga. 28 E hua ana hoki te whenua i tona kaha ake ano; ko te rau ki mua, ko reira te puku, muri iho ko te witi pakari i roto i te puku. 29 Otira ka rite nga hua, na, ka hohoro te tuku atu i tana toronaihi, kua taea hoki te kotinga.

30 A i mea ano ia, Me whakarite e tatou te rangatiratanga o te Atua ki te aha? he aha oti te kupu whakarite hei whakaritenga atu ma tatou? 31 E rite ana ki te pua nani, i tona whakatokanga ki te whenua, ko te iti rawa ia o nga purapura katoa i runga i te whenua: 32 A ka oti te whakato, ka tupu, ka nui atu i nga otouta katoa, a ka nui ona manga; no ka noho nga manu o te rangi i tona taumarumarutanga iho.

33 Na, he maha ana kupu whakarite pera i korerotia ai e ia te kupu ki a ratou, a ratou hoki i ahei ai te whakarongo. 34 A heoi ano ana kupu ki a ratou he kupu whakarite anake: a ka mahue ko ratou anake, ka whakaaturia e ia nga mea katoa ki ana akonga.

35 A i mea ano ia ki a ratou i taua ra, i te mea ka ahiahi, Tatou ka whakawhiti ki tawahi. 36 Na, ka tono ratou i te mano kia haere, a ka kawea i a ia, i runga tonu ano ia i te kaupuke. A i a ia ano etahi atu kaupuke no-nohi. 37 Na, ko te putanga o tetahi hau, he tupuhi, a eke ana nga ngaru ki runga ki te kaupuke, a tomo noa. 38 Na, i runga ia i tetahi urunga e moe ana, i te kei: a ka whakaara ratou i a ia, ka mea ki a ia, E te Kai whakaako, kahore o whakaaro ki a tatou ka ngaro nei? 39 Na, ka ara ia, a riria iho e ia te hau, ka mea ia ki te moana, Kāti, whakamutua. Na, mariri iho te hau,

a tino marino ana. 40 Katahi ia ka mea ki a ratou, He aha ta kontou e matakau nei? he aha koutou tē whakaponoi ai? 41 Na, ka matakau whakaharaha ratou, ka mea tetahi ki tetahi, Ko wai tenei, ina rongo rawa te hau me te moana ki a ia?

UPOKO 5.

Tangata i nga rewera. 13 Nga poaka. 25 Pakaruhanga toto. 35 Kotiro a Hairuha.

A, TO ratou whitinga ki tera taha o te moana, ki te whenua o nga Kararini; 2 Na, mahuta kau i te kaupuke, ka tutaki ki a ia tetahi tangata i roto i nga urupa, he wairua poke tona, 3 Kei nga urupa nei tona nohoanga; a, ahakoa he mekameka, kihai ia i taea te here e tetahi tangata: 4 He maha hoki ano herenga ki nga here waeuae, ki nga mekameka, heoi motumotuhia ana e ia nga mekameka, mongamonga noa ano nga here waeuae: a kihai tetahi tangata i ahei te whakamarie i a ia. 5 I nga urupa tonu ia, i nga mau-nga i te po i te ao, e hamama ana, e haehae ana i a ia ki te kohatu. 6 A, tona kitenga i a Ihu i tawhiti, oma ana ia, koropiko ana ki a ia, 7 A he nui tona reo ki te karanga, ka mea, Ko te aha taku, tau, e Ihu, e te Tama a te Atua i runga rawa? Ko te Atua taku whakaoati mou, na, kua ahau e whakamamaetia. 8 He meatanga hoki nāna ki a ia, Puta mai i tenei tangata, e te wairua poke. 9 Na, ka ui ia ki a ia, Ko wai tou ingoa? A ka whakahokia e tera, ka mea, Ko Rihiona toku ingoa: he tokomaha hoki matou. 10 A, nui atu tana inoi ki a ia kia kua ratou e tonoa i taua whenua. 11 Na, kei reira kei nga maunga tetahi kahui poaka e kai ana, tona tini. 12 Na, ka inoi nga rewera katoa ki a ia, ka mea, Tonoa matou ki nga poaka, kia tomo matou ki a ratou. 13 Na, tukua tonutia ana ratou e Ihu. Heoi, te putanga o nga wairua poke, ka tomo ki nga poaka: te tino renga o te kahui ra te pari ki te moana, (me te mea e rua mano;) a paremo iho ki te moana. 14 Na, whati ana nga kai whangai o nga poaka, a korerotia ana ki te pa, ki aua whenua. Na, ka puta mai ratou kia kite i tana mea kua meatia nei. 15 A, to ratou taenga ki a Ihu, ka kite i te tangata i nohoia nei e nga rewera, tera hoki i te rihiona, e noho ana, kua oti te whakakakahu, kua tika nga whakaaro a ka matakau

ratou. 16 A ka korerotia ki a ratou e te hunga i kite, te meatanga ki te tangata i nga rewera, ki nga poaka hoki. 17 Na, ka anga ratou ka tohe ki a ia kia haere atu i o ratou wahi. 18 Ano ka eke ia ki te kaupuke, ka inoi ki a ia te tangata i nga rewera, kia waiho ia hei hoa mona. 19 Otira kihai a Ihu i tuku i a ia, i mea hoki ki a ia, Haere ki tou whare, ki ou whanaunga, ka korero ki a ratou i nga mea nui i meinga e te Ariki ki a koe, tana atawhaitanga ano i a koe. 20 Na, ka haere ia, ka anga ka korero ki Rekaporihi, i nga mea nui i mea ai a Ihu ki a ia: a miharo ana nga tātanga katoa.

21 A, te whitinga ano o Ihu ki tawahi i runga i te kaupuke, he rahi te hui i huihui ki a ia: a i te taha ia o te moana. 22 Na, ko te haerenga mai o tetahi o nga rangatira o te whare karakia, ko Hairuha tona ingoa; a ka kite i a ia, ka takoto ki ona waewae, 23 A he nui tana inoi ki a ia, ka mea, E whakahemohemo ana taku tamahine nohinohi: kia haere ake koe ki te whakapa i ou ringa ki a ia kia ora ai; a ka ora. 24 Na, haere tahi ana raua; a he tini te tangata i aru i a ia, popō tonu ki a ia.

25 Na, ko tetahi wahine e mate ana i te pakaruhanga toto, tekau ma rua nga tau, 26 A he maha nga meatanga a nga rata tokomaha ki a ia, hemo noa ana rawa katoa, tē matūtū ake tetahi wahi, heoi kake haere ana *te mate*; 27 A, tona rongonga ki a Ihu, ka haere mai i muri, i roto i te mano, a pa ana ki tona kakahu. 28 I mea hoki, Ahakoa pa kau ahau ki ona kakahu, ka ora ahau. 29 A mimiti tonu ake te puna o ona toto; no ka mahara a roto o tona tinana kua ora ia i te mate. 30 Na, mohio tonu a Ihu kua puta he mana i roto i a ia, ka tāhūrihuri i roto i te mano, ka mea, Ko wai tenei kua pa nei ki oku kakahu? 31 A ka mea ana akonga ki a ia, E kite ana koe i te mano e popō nei ki a koe, a e mea ana koe, Ko wai tenei kua pa mai ki a au? 32 Heoi tirotiro ana ia kia kite i te wahine i mea nei i tenei mea. 33 Na, ka haere mai te wahine me te wehi me te wiri, i mahara hoki ki te mea i meatia ki a ia, a takoto ana ki tona aruaro, korerotia katoatia ana e ia te tikanga ki a ia. 34 Ano ra ko Ihu ki a ia, E ko, na tou whakapono koe i ora ai; haere marie, kia ora koe i tou mate.

35 I a ia ano e korero ana, ka haere

mai etahi o nga tātanga o te rangatira o te whare karakia, ka mea, Kua mate to tamahine: hei aha ake māu te whakararuru i te Kai whakaako? 36 A, rongu kau a Ihu i te korerotanga o taua kupu, ka mea ia ki te rangatira o te whare karakia, Kua e matakū, ko te whakapono ia kia whakapono. 37 A kihai tetahi tangata i tukua kia haere tahi me ia, ko Pita anake, ko Hemi, ko Hoani teina o Hemi. 38 A, te taenga ki te whare o te rangatira o te whare karakia, a ka kite ia i te ngangau, i te nui hoki o te tangi, o te aue a etahi. 39 Tona tomokanga ki roto, ka mea ia ki a ratou, He aha koutou ka ngangau ai, ka tangi ai? kahore te kotiro i mate, engari e moe ana. 40 Na, kaitaina iho ia e ratou. Heoi ka oti katoa te pei ki waho, ka mau ia ki te pāpā ki te whaea o te kotiro, ratou ko ona hoa, a tomo ana ki te wahi i takoto ai te kotiro. 41 Na, ka mau ia ki te ringa o te kotiro, a ka mea ki a ia, Tarita kumi; ko tona whakamaoritanga tenei, E ko, ko taku kupu tenei ki a koe, e ara. 42 Na, whakatika tonu ake te kotiro, a haere ana; kotahi tekau ma rua hoki ona tau. Na, ko te tino miharotanga i miharo ai ratou. 43 A he nui tana whakatupato i a ratou, kia kua tenei e mohiotia e tetahi tangata; a ka ki kia hoatu he kai māna.

UPOKO 6.

Ihu i Nahareta e whakahaweatia ana. 7 Ka ngarea te tekau ma rua. 14 Nga kupu mona. 27 Matenga o Hoani. 34 Mere kara whangai.

A I haere ia i reira, a ka tae ki tona kāinga tupu; me te aru ano ana akonga i a ia. 2 A ka taka mai te hapatu ka anga ia ka whakaako i roto i te whare karakia; a he tokomaha i to ratou rongonga ai i miharo, i mea, Nohea anei mea a tenei tangata? a he matauranga aha tenei kua homai nei ki a ia, i oti ai anei merekara nui i ona ringa? 3 Ehara ianei tenei i te kamura, i te tama a Meri, i te tuakana o Hemi, o Hohi, o Hura, o Haimona? a kahore ianei ona tuāhine i konei i a tatou? Heoi hē ana ratou ki a ia. 4 Otira ka mea a Ihu ki a ratou, Kei tona kāinga anake, kei ona whanaunga, kei tona whare, te poropiti hapa ai i te honore. 5 A kihai ia i ahei te mea i tetahi merekara ki reira, heoi ano ko te whakapa i ona ringa ki etahi tātanga

ngōikore torutoru kia ora ai. 6 A miharo ana ia ki to ratou whakaponokore.

Na, haereerea ana e ia nga kāinga koraha, a tawhio noa, whakaako ai.

7 Katahi ia ka karanga i te tekau ma rua, a ka anga ka tono i a ratou tokorua tokorua; a hoatu ana ki a ratou he mana hei *pei i* nga wairua poke. 8 I mea ano ia ki a ratou kia kaua tetahi mea e mauria ki te ara, hei te tokotoko anake; kaua he putea, kaua he taro, kaua he moni mo roto i te whitiki: 9 Engari nga hu, e here *na*; kaua ano e takiruatia nga koti hei kakahu. 10 A i mea ano ia ki a ratou, Ka tapoko ki tetahi whare, hei reira noho ai, a haere noa i reira. 11 A ki te kahore etahi e manako ki a koutou, ki te kore e whakarongo ki a koutou, ka haere atu i reira, whakangahoretia te puehu i raro i o koutou waewae hei whakaatu ki a ratou. He pono taku e mea nei ki a koutou, Erangi to Horoma to Komora i te ra whakawa e mā mā i to taua pa. 12 Na, ka haere ratou, ka kauwhau kia ripeneta nga tāngata. 13 A he maha nga rewera i peia, he tokomaha ano nga turoro i kauauria ki te hinu, i whakaorangia.

14 A, te rongonga *ki a ia* o Kingi Herora, (kua nui haere hoki tona ingoa,) ka mea ia, Kua ara a Hoani Kai iriiri i te hunga mate, a na reira i mahi ai nga merakara i roto i a ia. 15 Ka mea etahi, Ko Iraia ia. Ko etahi i mea, He poropiti ia, he pera ranei me tetahi o nga poropiti. 16 Heoi, te rongonga o Herora, ka mea ia, Ko Hoani tenei i poutoa e ahau te mātenga: kua ara ia i te hunga mate. 17 I tono tangata hoki taua Herora a hopukia ana a Hoani, a herea iho ki te whare herehere, he mea hoki mo Heroriaha, wahine a tona tuakana, a Piripi: kua marenatia hoki e ia. 18 Na Hoani hoki i mea ki a Herora, E kore e tika kia riro i a koe te wahine a to teina. 19 Na, ka mauāhara a Heroriaha ki a ia, a ka mea kia whakamatea ia; heoi kihai i taea: 20 I hopohopo hoki a Herora ki a Hoani, i mahara hoki he tangata tika, he tapu, na, ka ata tiaki i a ia; a he maha ana mea i mea ai ia i tona rongonga ai ki a ia, i whakaahuareka ano ki te whakarongo ki a ia. 21 A ka taka mai tetahi wa pai, i ta Herora takanga hapa i tona ra whanautanga ma ana tāngata nunui, ma nga rangatira hoia, ma nga tino tangata o Kariri; 22 Na, te haerenga mai o te tamahine a taua

Heroriaha ki roto, ka kanikani, a ka ahuaureka a Herora, ratou ko te hunga e noho tahi ana, ka mea te kingi ki te kotiro, Māu e tono ki a au tau e pai ai, a ka hoatu e ahau ki a koe. 23 Na, ka oati ia ki a ia, Tāu e tono ai ki ahau, ahakoa ko tetahi taha o taku rangatiratanga, me hoatu e ahau ki a koe. 24 Na, ka haere ia, ka korero ki tona whaea, Me tono e au ki te aha? A ka mea tera, Ki te mātenga o Hoani Kai iriiri. 25 Na, hohoro tonu tona haere ki te kingi, ka tono, ka mea, Tāku i pai ai, kia homai e koe ki a au aianei ko te mātenga o Hoani Kai iriiri ki runga ki te rihi. 26 Heoi, pouiri rawa te kingi; *otira* i whakaaro ki te oati, ki te hunga hoki e noho tahi ana me ia, a kihai i pai kia whakakahoretia tāna. 27 Na, tonoa tonutia ana, he kai patu e te kingi, i mea hoki kia mauria mai tona mātenga: a haere ana tera, poutoa iho e ia tona mātenga i roto i te whare herehere, 28 A mauria mai ana tona mātenga i runga i te rihi, hoatu ana ki te kotiro: a na te kotiro i hoatu ki tona whaea. 29 Ano ka rongo ana akonga, ka haere ka tango i te tinana, a whakatakatoria ana e ratou ki te urupa.

30 Na, ka huihui nga apotoro ki a Ihu, a korerotia ana e ratou ki a ia nga mea katoa i mea ai ratou, i whakaako ai. 31 Na, ka mea ia ki a ratou, Haere mai koutou nei ano ki te koraha, tatou anake, kia tā ai te manawa: he tokomaha hoki e haere mai ana e haere atu ana, no kihai rawa ratou i watea ki te kai. 32 A haere puku ana ratou ki te koraha ki tetahi wahi motu ke, ra te kaupuke. 33 A i kite nga mano i to ratou haerenga, a he tokomaha i mātau ki a ia, na, ka oma ra uta ki reira i roto i nga pa katoa, a ko ratou kua tae, a huihui ana ki a ia. 34 Ano ka puta a Ihu, a ka kite i te hui nui, ka aroha ki a ratou, no te mea i rite ratou ki te hipi hepara-kore: a ka anga ia ka ako i a ratou ki nga mea maha. 35 Na, kua heke noa atu te ra, a ka haere mai ana akonga ki a ia, ka mea, He wahi koraha tenei, kua heke noa atu ano te ra: 36 Tonoa ratou kia haere ki nga whenua ki nga kāinga koraha i tetahi taha, i tetahi taha, ki te hoko taro ma ratou: kahore hoki a ratou mea hei kai. 37 Na, ka whakahokia e ia, a ka mea ki a ratou, Ma koutou e hoatu he kai ma ratou. Ka mea ratou ki a ia, Me haere oti matou ki te hoko taro ki nga pene e rua rau, ka hoatu ai hei

kai mā ratou? 38 Ka mea ia ki a ratou, E hia ā koutou taro? tikina tirohia. A ka mohio ratou, na, ka mea, E rima, e rua hoki nga ika. 39 Ka mea ia ki a ratou kia meinga ratou katoa kia noho, he nohoanga he nohoanga, ki runga ki te tarutaru matomato. 40 Na, ka noho ratou, he rōpū he rōpū, tataki rau, tataki rima tekau. 41 A ka mau ia ki nga taro e rima ki nga ika hoki e rua, a ka titiro ki runga ki te rangi, ka whakapai, ka whawhati i nga taro, a hoatu ana ki ana akonga kia whakata-kotoria ma ratou; i tuwhaina ano hoki e ia nga ika e rua ma ratou katoa. 42 A kai katoa ana ratou, a ka makona. 43 A kotahi tekau ma rua nga kete i kohia e ratou, ki tonu i nga whatiwhatinga, i nga ika hoki. 44 A me te mea e rima mano nga tane i kai taro ra.

45 A akiaki tonu iho ia i ana akonga kia eke ki te kaupuke, kia whakawhiti i mua i a ia ki tawahi ki Petahaira, i a ia e tono ana i te mano kia haere. 46 Na, ka mutu tana poroporoaki, ka haere ia ki te maunga ki te inoi. 47 Na, kua ahihi, a i waenga moana te kaupuke, ko ia anake hoki i uta. 48 Na, ka kite ia i a ratou e ruwha ana i te hoenga; i hē hoki ta ratou hau: a i te wha o nga mataaratanga o te po, ka haere atu ia ki a ratou, i haere *maori* i runga i te moana, me te mea hoki ka pahika ke i a ratou. 49 Ano ka kite ratou i a ia e haere ana i runga i te moana, ka mea ratou, He wairua! a ka aue: 50 I kite hoki ratou katoa i a ia, a ihiihi ana. Na, ka hohoro ia i te korero ki a ratou, a ka mea ki a ratou, Kia manawanui: ko ahau tenei; kua e wehi. 51 Na, ka eke ia ki te kaupuke ki a ratou; a mariri iho te hau: a nui atu to ratou oho mauri, miharo ana. 52 Kihai hoki i mahara ki nga taro: he pakeke hoki no o ratou ngakau.

53 A, to ratou whitinga, ka tae ki te whenua o Kenehareta, a u ana ki uta. 54 A, to ratou mahutatanga i te kaupuke, mohio tonu ratou ki a ia, 55 A oma ana puta noa i taua whenua, a tawhio noa, ka anga ka mau mai i nga turoro i runga i nga moenga, ki te wahi i rongo ai ratou kei reira ia. 56 A i ana haerenga katoatanga ki nga kāinga koraha, ki nga pa, ki nga whenua ranei, ka whakatakororia nga turoro ki nga kāinga hoko, ka inoi ki a ia kia pa kau ratou ki te taniko o tona kakahu: a ora ake nga tāngata katoa i pa ki a ia.

UPOKO 7.

*Ka whakahengia nga akonga. 8 Ta Ihia
24 Wahine Kānāani. 31 Turi, whango.*

NA, ka huihui ki a ia nga Parihi, me etahi o nga karaipi i haere mai i Hiruharama. 2 A, to ratou kite-nga i etahi o ana akonga e kai taro ana me te noa ano nga ringa, ara, kihai i horoia, ka whakahe ratou. 3 E kore hoki e kai nga Parihi, me nga Hurai katoa, ki te kahore i ata horoia nga ringa, e pupuri ana hoki i te whakarerenga iho a nga kaumatua. 4 E kore ano ratou e kai *ina hoki mai* i te kāinga hoko, ki te mea kahore i horoi. He maha hoki era atu mea kua riro mai kia puritia e ratou, nga horoinga a nga kapa, o nga pāta, o nga mea parahi, o nga nohoanga. 5 Katahi ka ui nga Parihi me nga karaipi ki a ia, He aha o akonga tē haere ai i runga i te whakarerenga iho a nga kaumatua, a kahore e horoi i nga ringa ina kai taro? 6 Na, ka whakahokia e ia, a ka mea ki a ratou, Tika rawa ta Ihia i poropiti ai mo koutou mo te hunga tinihanga, te mea hoki i tuhituhia,

Te iwi nei, ko nga ngutu hei whakahonore i a au,

Matara noa atu ia i a au o ratou ngakau.

7 Otira mau mau karakia noa ratou ki a au,

Ta ratou nei hoki e whakaako ai ko nga whakahau a te tangata.

8 Kua whakarerea hoki e koutou ta te Atua kupu ako, pupuri ai i te whakarerenga iho a nga tāngata, i nga horoinga o nga pāta, o nga kapa: he maha hoki nga mea pena e meinga ana e koutou. 9 I mea ano ia ki a ratou, Tena ra ta koutou hanga ki te whakakahore i te whakahau a te Atua, kia mau ai koutou ki ta koutou whakarerenga iho. 10 I mea hoki a Mohi, Whakahonoretia tou pāpā me tou whaea; me tenei, Ki te kohukohua e tetahi *tona* pāpā, whaea ranei, kia mate ia mate rawa: 11 Ko koutou ia hei mea, Ki te mea tetahi ki tona pāpā, ki tona whaea ranei, Ko taku mea hei atawhainga mou, he koropana, ara, he mea i whakaherea, 12 Na, heoi ano a koutou tukunga i a ia, ki te mea i tetahi mea ma tona pāpā ma tona whaea ranei; 13 Ka waiho nei e koutou ta koutou whakarerenga iho, i whakarerea iho nei e koutou, hei whakakahore mo ta te Atua kupu: a he maha nga mea pena e meinga ana e koutou:

14 Na, karangatia ana e ia te mano katoa, a mea ana ki a ratou, Whakarongo koutou katoa, kia mātau koutou: 15 Kahore he mea o waho o te tangata ka tapoko nei ki roto ki a ia hei whakanoa i a ia: engari nga mea e puta ana i roto i a ia, ma enei e noa ai te tangata. 16 Ki te whai taringa tetahi hei whakarongo, kia rongo ia. 17 Ano ka mawehe mai ia i te mano ki te whare, ka ui ana akonga ki a ia ki te tikanga o tena kupu whakarite. 18 Na, ka mea ia ki a ratou, Ha, e kuare ana ano koutou? Kahore koutou i mātau, ko nga mea katoa o waho e tapoko nei ki te tangata, e kore ia e noa i era; 19 No te mea e kore e tapoko ki tona ngakau, engari ki te kopu, a puta ana ki te poka, me te tahi ano i nga kai katoa? 20 I mea ano ia, Ko te mea e puta ake ana i te tangata, ma tera e noa ai te tangata. 21 No roto hoki no te ngakau o nga tāngata te putanga o nga whakaaro kino, o nga puremu, o nga moe puku, o nga kohuru, 22 O nga tahae, o nga hiahia apo, o nga kino, o te tinihanga, o te hiahia taikaha, o te kanohi kino, o te kohukohu, o te whakapehapeha, o te wairangi: 23 No roto te putanga ake o anei kino katoa, a ma reira e noa ai te tangata.

24 Na, ka whakatika atu ia i reira, ka haere ki nga wahi o Taira, o Hairona, a tomo ana ki tetahi whare, kihai i pai kia rongo tetahi tangata: otiaa kihai i ngaro. 25 I rongo hoki ki a ia tetahi wahine, he wairua poke to tana kotiro, a haere ana, takoto ana ki ona waewae: 26 He wahine Kariki hoki ia, no Hairopinihia tona iwi; ka inoi ki a ia kia peia e ia te rewera i roto i tana kotiro. 27 Na, ka mea a Ihu ki a ia, Tukua kia mātau makona nga tamariki: e kore hoki e pai kia tangohia te taro a nga tamariki, kia makā ma nga kuri. 28 Na, ka whakahokia e ia, a ka mea ki a ia, Ae ra, e te Ariki: e kai ana ano nga kuri i raro i te tepu i nga kongakonga a nga tamariki. 29 Na, ka mea ia ki a ia, Koia kei tena kupu, haere; kua puta te rewera i roto i to kotiro. 30 A, tona haerenga ki tona whare, na, rokohanga atu kua puta te rewera, a ko tana kotiro e takoto ana i runga i te moenga.

31 A i hoki ano ia i nga wahi o Taira, o Hairona, a haere ana ki te moana o Kariri, ra waenga o nga wahi o Rekaporihi. 32 Na, ka mauria mai ki a ia he turi e whango ana; ka tohe ki a ia kia whakapākia iho tona ringa

ki a ia. 33 Na, ka tangohia ia i roto i te mano ki tahaki, a kuhua ana ona maihao ki ona taringa, na ka tuwha, ka whakapa ki tona arero; 34 Ka titiro ki te rangi, ka hotu tona manawa, ka mea ki a ia, Epata, ara, Kia puare. 35 Na, puare tonu iho ona taringa, a korokoro noa ana te here o tona arero, na, kua tika ana korero. 36 Katahi ia ka whakatupato i a ratou kia kaua e kore-rotia ki te tangata: otira whakatupato noa ia i a ratou, nui noa atu ta ratou korero; 37 A tino miharo rawa ratou, ka mea, Pai tonu tana meatanga i nga mea katoa: e mea ana ia i nga turi kia rongo, i nga reo kore kia korero.

UPOKO 8.

Nga mano e wha. 10 Nga Parihi e mea ana ki te tohu. 14 Kupu mo ratou. 22 Matapo. 27 Mo tona matenga. 34 Kia maia.

I AUA ra i te mano e nui rawa ana, a kahore he kai ma ratou, ka karanga a Ihu ki ana akonga, ka mea ki a ratou, 2 E aroha ana ahau ki nga tāngata, ka toru nei hoki o ratou ra e noho ana ki a au, a kahore ā ratou kai: 3 A ki te tonoa pukutia e ahau ki o ratou whare, ka hemo ki te ara: i haere mai hoki etahi o ratou i tawhiti. 4 Na, ka whakahokia ki a ia e ana akonga, Me aha te tangata ka makona ai enei i te taro i konei i te koraha? 5 Ka ui ia ki a ratou, E hia ā koutou taro? Ka mea ratou, E whitu. 6 Na, ka mea ia ki te mano kia noho ki te whenua: a ka mau ki nga taro e whitu, ka whakawhetai, ka whawhati, a hoatu ana e ia ki ana akonga kia whakatakatoria; a whakatakatoria ana e ratou ma te mano. 7 He ika ano ā ratou turutoru nei, he mea nonohi: a ka mutu te whakapai, ka mea ia kia whakatakatoria hoki era. 8 Na, kai ana ratou, a ka makona: a kohia ake ana o nga whatiwhatinga i toe e whitu kete. 9 A me te mea e wha mano te hunga i kai: a tonoa ana ratou e ia. 10 Na, eke tonu ia, ratou ko ana akonga, ki te kaupuke, a ka tae ki nga wahi o Taramanuta.

11 Na, ka haere mai nga Parihi, ka anga ka totohe ki a ia, ka rapu tohu i a ia i te rangi, hei whakamatautau mona. 12 Na, ka hotu tona wairua, ka mea ia, He aha tenei whakatupuranga ka rapu ai ki te tohu? he pono taku e mea nei ki a koutou, E kore e hoatu he tohu ki tenei whakatupuranga. 13 Na, mahue

ake ratou i a ia, a eke ana ano ia ki te kaupuke, rere ana ki tera taha.

14 Na, i wareware ratou ki te mau taro, a kotahi anake a ratou taro i te kaupuke. 15 Na, ka whakatupato ia i a ratou, ka mea, Kia mahara, kia tupato i te rewena a nga Parihi, i te rewena hoki a Herora. 16 A ka korerorero ratou ki a ratou ano, ka mea, No te mea kahore ā tatou taro. 17 A ka mohio a Ihu, ka mea ki a ratou, He aha koutou ka korerorero ai no te mea kahore ā koutou taro? kiano koutou i mātau noa, kiano i mahara? e pakeke tonu ana ano ranei o koutou ngakau? 18 He kanohi nei o koutou, a kahore e kite? he taringa nei o koutou, a kahore e rongo? kahore e mahara? 19 I a au i whawhati i nga taro e rima ma nga mano e rima, e hia nga kete ki o nga whatiwhatinga i kohia e koutou? Ka mea ratou ki a ia, Kotahi tekau ma rua. 20 I nga taro hoki e whitu ma nga mano e wha, e hia nga kete ki o nga whatiwhatinga i kohia e koutou? Ka mea ratou, E whitu. 21 Na, ka mea ia ki a ratou, He aha ra koutou tē mātau ai?

22 A, tona taenga ki Petahaira, ka kawea mai e ratou he matapo ki a ia, a ka inoi ki a ia kia whakapangia e ia. 23 Na, ka mau ia ki te ringa o te matapo, ka arahi i a ia ki waho o te kāinga; ka tuwha ki ona kanohi, a whakapakia ana ona ringa ki a ia, ka ui ki a ia me kore ia e kite i tetahi mea. 24 Na, ka titiro ake ia, ka mea, E kite ana ahau i nga tāngata e haereere ana me te mea he rakau. 25 Me i reira ka whakapakia ano nga ringa ki ona kanohi, a ka mea i a ia kia titiro mai: na, ka ora ia, a ka mārama te titiro ki nga tāngata katoa. 26 Na, ka tono ia i a ia ki tona whare, ka mea, Kua e tomo ki te kāinga, kua ano e korerotia ki tetahi i te kāinga.

27 Na, ka haere a Ihu, ratou ko ana akonga, ki nga kāinga o Hiharia Piripai: a i te ara ka ui ia ki ana akonga, ka mea ki a ratou, Ki ta nga tangata ki, ko wai ahau? 28 Na, ko ta ratou whakahokinga, Ko Hoani Kai iriri: ki ta etahi, ko Iraia; a ki ta etahi, ko tetahi o nga poropiti. 29 Na, ka mea ia ki a ratou, A ki ta koutou ki, ko wai ahau? Na, ko te whakahokinga a Pita, ka mea ki a ia, Ko te Karaiti koe. 30 Na ka whakatupato ia i a ratou, kia kua ia e korerotia ki te tangata. 31 Katahi ia ka anga ka whakaako i a ratou, kua takoto te tika-nga kia-maha nga mamea o te Tama

a te tangata, kia whakakinongia hoki e nga kaumatua, e nga tohunga nui, e nga karaipi, a kia whakamatea, kia ara ano hoki ina pahure nga ra e toru. 32 I korerotia mata-nuiā ano tana kupu e ia. A ka mau a Pita ki a ia, ka anga ka whakahe ki tana. 33 Otira ka tahuri ia ka titiro ki ana akonga, ka whakahe ki ta Pita, ka mea, Haere ki muri i a au, e Hatana: kahore hoki ou ngakau ki nga mea a te Atua, engari ki ā te tangata. 34 Na, ka karangatia e ia te mano, ratou ko ana akonga, a ka mea ki a ratou, Ki te mea tetahi tangata kia haere mai ki te whai i a au, me whakakahore ia e ia ano, me amo tona ripeka, ka aru ai i a au. 35 Ki te whai tetahi kia ora, ka mate ia; a ki te mate tetahi, mona i whakaaro ki a au, ki te rongo pai ano hoki, ka ora ia. 36 He aha hoki te pai ki te tangata, ki te riro i a ia te ao katoa, a ka kore he ora mona? 37 He aha hoki ta te tangata e hoatu ai hei utu mona kia ora? 38 Ki te whakama hoki tetahi ki a au me aku korerorero, i tenei whakatupuranga puremu, kino; ka whakama ano te Tama a te tangata ki a ia, ina haere mai i runga i te kororia o tona Matua, ratou ko nga anahera tapu.

UPOKO 9.

1 *Whakaahuatanga hetanga.* 11 *Iraia.* 14 *Wairua kino ka peia.* 30 *Mo tona matenga.* 33 *Kei whakahake.* 38 *He aha te kore noa ai e whai tahi.*

I MEA ano ia ki a ratou, He pono taku e mea nei ki a koutou, Tenei ano etahi o te hunga e tu nei, e kore e pāngia e te mate, kia kite ra ano i te rangatiratanga o te Atua e haere mai ana i runga i te kaha.

2 A ka pahure nga ra e ono, ka mau a Ihu ki a Pita, ki a Hemi, ki a Hoani, na, kawea ana ratou e ia ki runga ki tetahi maunga tiketike, ko ratou anake: a ka puta ke tona ahua i to ratou aroaro. 3 A, kanapa tonu ona kakahu, ma tonu me te hukarere; e kore e taea e te kai horoi i runga i te whenua te mea kia pera te ma. 4 Na, ka kitea e ratou a Iraia raua ko Mohi: e korerorero ana hoki raua ki a Ihu. 5 Na, ka oho a Pita, ka mea ki a Ihu, E te Kai whakaako, he mea pai kia noho tatou ki konei: na, kia hangā e matou etahi wharau kia toru; kia kotahi mou, kia kotahi mo Mohi, kia kotahi mo Iraia. 6 Kahore hoki ia i mātau ki tana e korerorero ai;

i wehi hoki ratou. 7 A'ko tetahi kapua e taumarumaru ana ki runga ki a ratou: a ka puta he reo i te kapua, e mea ana, Kō taku Tama tenei i aroha ai; whakarongo ki a ia. 8 A titiro rawa mai ratou ki tetahi taha ki tetahi taha, kahore a ratou tangata i kite ai, ko ratou anake ko Ihu.

9 A i a ratou e heke iho ana i te mau-nga, ka whakatupato ia i a ratou kia kaua e korerotia ki te tangata ā ratou i kite ai, kia ara ra ano te Tama a te tangata i te hunga mate. 10 A i puritia taua kupu e ratou, ka uiui ki a ratou ano, he aha ra te aranga ake i te hunga mate. 11 A ka ui ratou ki a ia, ka mea, He aha nga karaipi ka mea ai, ko Iraia kia mātua puta mai? 12 Na, ka whakahokia e ia, a ka mea ki a ratou, E puta ana ano a Iraia ki mua, ki te whakatika i nga mea katoa; kua oti ano te tuhituhi mo te Tama a te tangata, kia maha ona mamae, kia whakākahoretia. 13 Ko taku kupu ia tenei ki a koutou, Kua tae mai ano a Iraia, heoi meatia ana e ratou ki a ia ta ratou i pai ai, nga mea hoki i tuhituhia mona.

14 A, tona taenga ki nga akonga; ka kite ia he rahi te hui e karapoti ana i a ratou, me nga karaipi e totohe ana ki a ratou. 15 A kite kau te mano katoa i a ia, ka miharo, a oma ana, oha ana ki a ia: 16 Na, ka ui ia ki nga karaipi, He aha ta koutou e totohe na ki a ratou? 17 Na, ka whakahokia e tetahi i roto i te mano, ka mea, E te Kai whakaako, kua kawea mai e ahau taku tama ki a koe, he wairua reo-kore tona; 18 A i nga wahi e hopu ai te wairua i a ia, ka taia iho: tutū ana te huka, tetea noa iho ona niho, a pakoko haere ana: i mea ano ahau ki āu akonga kia peia ia ki waho; heoi kihai i taea e ratou. 19 Na, ko tana whakahokinga ki a ia, ka mea, E te uri whakapono-kore, kia pehea te roa o taku nohoanga ki a koutou? kia pehea te roa o taku manawanuitanga ki a koutou? Kawea mai ki a au. 20 Na, kawea mai ana ia ki a ia: a, tona kitenga i a ia, na, haea tonutia iho ia e te wairua; a hinga ana ia ki te whenua, ka oke, ka huka. 21 Na, ka ui ia ki tona matua, Pehea te roa o tenei mea i a ia? Ka mea mai ia, No te tamarikitanga: 22 A he maha ana turakanga i a ia ki te kapura, ki te wai, kia ngaro ai: otira ki te taea e koe te aha ranei, arohaina maua, kia puta to whakaaro ki a maua. 23 Ka mea a Ihu ki a ia, Ki te taea e koe te whakapono, ka taea nga mea katoa e te tangata whakapono. 24 Na, karanga

tonu mai te matua o te tama, ka mea, me te heke ano nga roimata, E whakapono ana ahau, e te Ariki; kia puta to whakaaro ki taku whakapono-kore. 25 Na te kitenga o Ihu i te mano e oma mai ana, ka riria e ia te wairua poke, ka mea ki a ia, E te wairua reokore, turi, ko taku ki tenei ki a koe, Puta mai i roto i a ia, kaua ano e tomo ki roto ki a ia a muri ake nei. 26 Na, hama-ma ana tera, a haehae noa iho i a ia, a puta ana ki waho: no ka pera taua tangata me te tupapaku, a he tokomaha i mea, Kua mate. 27 Na, ka mau a Ihu ki tona ringa, ka whakaara i a ia; a ka whakatika ia. 28 A ka tomo ia ki te whare, ka ui puku ana akonga ki a ia, He aha matou tē ahei ai te pei i a ia ki waho? 29 Ano ra ko ia ki a ratou, E kore e puta noa te pena, ma te inoi anake, ma te noho puku.

30 Na, ka hapainga e ratou i reira, a haere ana ra waenganui o Kariri; a kihai ia i pai kia rangona e tetahi. 31 Ko tana hoki tana i whakaako ai ki ana akonga, i mea ai ki a ratou, Ka tukua te Tama a te tangata ki nga ringa o nga tāngata, a ma ratou ia e whakamate; a ka oti ia te whakamate, ka ara ake i te toru o nga ra. 32 Na, kihai ratou i mātau ki taua kupu, a ka matakū ki te ui ki a ia.

33 Na, tona taenga ki Kaperenauma: a i a ia i roto i te whare, ka ui ia ki a ratou, He aha ta koutou i korerorero ai ki a koutou i te ara? 34 A kihai ratou i kiki: ko ta ratou hoki i korerorero ai ki a ratou i te ara, ko wai e nui rawa. 35 Na, ka noho ia, a ka karanga i te tekau ma rua, ka mea ki a ratou, Ki te whai tetahi kia waiho ko ia hei mua, ka waiho ia hei muri i te katoa, hei kai mahi ma te katoa. 36 I mau ano ia ki tetahi tamaiti nohinohi, a whakaturia ana ki waenganui i a ratou: na, ko okooko i a ia, a ka mea ki a ratou, 37 Ki te manako tetahi ki tetahi o nga tamariki penei, he whakaaro ki toku ingoa, e manako ana ia ki a au: a ki te manako tetahi ki a au, ehara ahau i tana i manako ai, engari ko toku kai tono mai.

38 Na, ka oho a Hoani ki a ia, ka mea, E te Kai whakaako, i kite matou i tetahi e pei rewera ana i runga i tou ingoa, a kahore e haefe tahi tatou: na, riria iho e matou, mona kahore e haere tahi tatou. 39 Na, ka mea a Ihu, Kaua ia e riria: ki te mea hoki noku te ingoa e mahi merekara ai tetahi, e kore e hohoro tana korero kino moku. 40 Ko ia hoki ehara i te hoa

riri ki a tatou, no tatou ia. 41 Ki te whakainumia koutou e tetahi ki te kapa wai, he whakaaro ki toku ingoa, no te mea no te Karaiti koutou, he pono taku e mea nei ki a koutou, e kore ia e hapa i tona utu. 42 Na, ki te mea tetahi kia hē tetahi o enei mea nonohi e whakapono nei ki a au, he nui te pai ki a ia ki te whakawerewerea tetahi kohatu mira ki tona kaki, a ka makā ia ki te moana. 43 Na, ki te hē koe i tou ringa, pou-toa: he nui hoki te pai ki a koe kia tomo mutu koe ki te ora, a kia kaula e haere me te mau ano nga ringa e rua ki Kehena, ki te kapura e kore e tineia: 44 Ki te wahi e kore ai e mate to ratou kutukutu, ki te kapura e kore e tineia. 45 Ki te hē ano koe i tou waewae, pou-toa: he nui hoki te pai ki a koe kia tomo kopa koe ki te ora, a kia kaula e makā me te mau ano nga waewae e rua ki Kehena, ki te kapura hoki e kore tineia: 46 Ki te wahi e kore ai e mate to ratou kutukutu, ki te kapura e kore e tineia. 47 Ki te hē ano koe i tou kanohi, makā atu: he pai hoki ki a koe kia tomo kanohi tahi ki te rangatiratanga o te Atua, a kia kaula koe e makā me nga kanohi e rua ki te kapura o Kehena: 48 Ki te wahi e kore ai e mate to ratou kutukutu, ki te kapura e kore e tineia. 49 Ta te mea ka totetia nga tāngata katoa ki te kapura, ka totetia ano nga patunga tapu katoa ki te tote. 50 He pai te tote: otira ki te pirau te tote, ma te aha e whai tikanga tote ai? Kia whai tote i roto i a koutou, kia mau hoki te rongu a tetahi ki tetahi.

UPOKO 10.

Whakarere wahine. 18 Mo nga tamariki. 22 Tangata taonga. 28 Whakarere taonga. 32 Mo tona matenga, aranga. 35 Patu i te whakakake o Hoani ma. 46 Paratimi-ua.

NA, ka whakatika ia i reira, a haere ana ki nga wahi o Huria ra tera taha o Horano: na, ka huihui mai ano nga mano ki a ia; a ka whakaako ano ia i a ratou, ko tana hanga hoki ia. 2 Na, ka haere mai nga Parihi, ka ui ki a ia, He mea tika ranei kia whakarere te tangata i tana wahine? he whakamatautau hoki mona. 3 Na, ka whakahokia e ia, a ka mea ki a ratou, He aha ta Mohi i mea ai ki a koutou? 4 Ka ki mai ratou, I tukua e Mohi kia tuhituhia he pukapuka whakarere, ka whakarere

ai. 5 Na, ka whakahokia e Ihu, a ka mea ki a ratou, Na te pakeke o o koutou ngakau i tuhituhia ai e ia tenei kupu ako ki a koutou. 6 I te orokohanganga ia, i hangā raua e te Atua he tāne he wahine. 7 Mo konei ka mahue i te tangata tona pāpā me tona whaea, a ka piri ki tana wahine; 8 A hei kikokiko kotahi raua tokorua: na, heoi ano to raua tokoruatanga, engari kotahi ano kikokiko. 9 Na, ā te Atua i hono ai, kaula e wehea e te tangata. 10 A i te whare ka ui ano ana akonga ki a ia ki taua mea. 11 A ka mea ia ki a ratou, Ki te whakarere tetahi i tana wahine, a ka marena i tetahi atu, e puremu ana ia, e hara ana ki tera. 12 Ki te whakarere ano te wahine i tana tāne, a ka marenatia ki tetahi atu, e puremu ana ia.

13 Na, ka kawea mai ki a ia etahi tamariki nonohi, kia pa ai ia ki a ratou: otira ka riria e nga akonga te hunga nāna i kawea mai. 14 A, te kitenga o Ihu, ka riri, a ka mea ki a ratou, Tukua nga tamariki nonohi kia haere mai ki a au, kaula hoki ratou e araia atu: no nga penei hoki te rangatiratanga o te Atua. 15 He pono taku e mea nei ki a koutou, Ki te kahore e rite te tango a tetahi i te rangatiratanga o te Atua ki ta te tamaiti nonohi, e kore ia e tomo ki roto. 16 Na, okokona ana ratou e ia, whakapakia iho ona ringa ki a ratou, a manaakitia ana ratou.

17 Na, i a ia e haere ana i te huarahi, ka oma mai tetahi, tukua iho ana nga turi ki a ia, ka ui ki a ia, E te Kai whakaako pai, me aha ahau ka whiwhi ai ki te oranga tonutanga? 18 Na, ka mea a Ihu ki a ia, He aha ahau i kiia ai e koe he pai? kahore tetahi i pai, kotahi anake ko te Atua. 19 E mātau ana koe ki nga ture, Kaula e puremu, Kaula e patu tangata, Kaula e tahae, Kaula e whakapae teka, Kaula e kaia, Whakahonoretia tou pāpā me tou whaea. 20 Na, ka whakahokia mai e tera, a ka mea ki a ia, E te Kai whakaako, kua rite katoa enei mea i a au no toku tamarikitanga ake. 21 Na, ka titiro a Ihu ki a ia, ka aroha ki a ia, ka mea ki a ia, Kotahi te mea kahore nei i a koe: haere, hokona ou mea, ka hoatu ki nga rawakore, a e whai taonga koe ki te rangi: katahi ka amo i te ripeka, ka aru i a au. 22 Otira i mamae ia ki taua kupu, a haere pouri ana: he maha hoki ona taonga.

23 Na, ka tiroto a Ihu, ka mea ki ana akonga, Anō te whakauaua o te

tapoko o te hunga taonga ki te rangatiratanga o te Atua! 24 Na, ka miharo nga akonga ki ana kupu. A ka whakahokia ano e Ihu, ka mea ki a ratou, E tama ma, anō te whakauaua o te tapoko ki to te Atua rangatiratanga o te hunga e whakawhirinaki ana ki nga taonga! 25 Erangi te haere o te kamera ra te kowhao o te ngira he mea takoto noa, he whakauaua rawa ia te haere o te tangata taonga ki roto ki te rangatiratanga o te Atua. 26 Na, rahi rawa to ratou miharo, a ka mea ki a ratou ano, Ko wai ra e ora? 27 Na, ka titiro a Ihu ki a ratou, ka mea, E kore tenei e taea e te tangata, ki te Atua ia e taea ano: e taea hoki nga mea katoa e te Atua. 28 Kātahi ka anga a Pita ka mea ki a ia, Na, kua mahue nei i a matou nga mea katoa, kua aru nei i a koe. 29 Na, ka whakahokia e Ihu, a ka mea, He pono taku e mea nei ki a koutou, Ki te whakarerea e tetahi tangata, he whare, he teina, he tuāhine, he pāpā, he whaea, he wahine, he tamariki, he māra, he whakaaro hoki nāna ki a au, ki te rongo pai ano hoki, 30 Ina, tataki rau nga mea e riro i a ia i tenei wa, he whare, he teina, he tuāhine, he whaea, he tamariki, he māra, me te whakatoinga: a i te ao meake puta, he oranga tonutanga. 31 He tokomaha ia o mua e waiho ki muri; ko o muri hoki ki mua.

32 Na, i te huarahi ratou e haere ana ki Hiruharama; me te haere ano a Ihu i mua i a ratou: na, e miharo ana ratou; e aru matakū ana. Heoi ka mau ano ia ki te tekau ma rua, ka anga ka korero ki a ratou i nga mea meake pa ki a ia, 33 Nana, e haere ana tenei tatou ki Hiruharama; a ka tukua te Tama a te tangata ki nga tohunga nui, ki nga karaiipi; a ka kiia ia e ratou kia mate, ka tukua hoki ia e ratou ki nga tauiri: 34 A ka tawāia ia, ka whiua, ka tuwhaina, ko whakamatea: a i te toru o nga ra ka ara.

35 Na, ka haere ki a ia a Hemi raua ko Hoani, nga tamariki a Heperi, ka mea, E te Kai whakaako, e mea ana maua kia meatia e koe ta maua e inoi ai. 36 Na, ka mea ia ki a raua, He aha ta korua e mea ai kia meatia e ahau ma korua? 37 Ka mea raua ki a ia, Tukua ki a maua kia noho, tetahi ki tou matau, tetahi ki tou mauī, i tou kororia. 38 Na, ko te meatanga a Ihu ki a raua, Kahore korua e mātau ki ta korua e inoi nei; e ahei ranei korua te inu i te kapa ka inumia nei e ahau? kia iriiria ki te

iriiringa ka iriiria nei ahau? 39 Ka mea raua ki a ia, E ahei ano. Ka ki mai a Ihu ki a raua, E inu ano korua i te kapa ka inumia e ahau; e iriiria korua ki te iriiringa e iriiria ai ahau: 40 Tena ko te noho ki toku matau, ki toku mauī, ehara i te mea maku e hoatu, engari *ka riro* i te hunga i whakaritea nei mo ratou. 41 A, te rongonga o te tekau, ka anga ka riri ki a Hemi raua ko Hoani. 42 Na, ka karangatia ratou e Ihu, a ka mea ia ki a ratou, E mahara ana koutou, ko te hunga e kiia ana he kawana no nga tauiri, hei whakatupu rangatira ki a ratou; a ko o ratou tāngata rarahi hei akiaki i a ratou. 43 Otiira e kore e pera i roto i a koutou: engari ki te mea tetahi kia whakatupu tangata rahi i roto i a koutou, me whakatupu kai mahi ia ma koutou: 44 A ki te mea tetahi o koutou kia whakatupu tino tangata, me whakatupu pononga ia ma te katoa. 45 Kihai nei hoki te Tama a te tangata i haere mai kia mahia he mea māna, engari kia mahi ia, kia tuku hoki i a ia kia mate hei utu mo nga tāngata tokomaha.

46 Na, ka tae ratou ki Heriko: a i a ia e haere atu ana i roto i Heriko, ratou ko ana akonga, ko te mano tini, e noho ana a Paratimiua tama a Timiua, he matapo, i te taha o te ara, ki te tono mea māna. 47 A, tona rongonga ko Ihu o Nahareta tena, ka anga ia ka karanga, ka mea, E Ihu, e te Tama a Rawiri, kia aroha ki a au. 48 A he tokomaha ki te riri i a ia kia noho puku: heoi tino rahi ake tana karanga, E te Tama a Rawiri, kia aroha ki a au. 49 Na, ka tu a Ihu, ka mea kia karangatia ia. A karangatia ana e ratou te matapo, ka mea ki a ia, Kia maia, whakatika; e karanga ana ia ki a koe. 50 Na, ka whakarerea e ia tona kakahu, a whakatika ana, haere ana ki a Ihu. 51 Na, ka oho a Ihu, ka mea ki a ia, He aha tāu e hiahia na kia meatia e ahau māu? Ka ki te matapo ki a ia, E te Ariki, kia titiro ahau. 52 Ka mea a Ihu ki a ia, Haere; na tou whakapono koe i ora ai. Na, titiro tonu iho ia, a aru ana i a Ihu i te ara.

UPOKO 11.

Kei Hiruharama. 12, 20 Te piki. 15 Hoko-hoko i roto i te temepara. 27 Nga mangai o nga tino tohunga ka purua.

A NO ka tata ratou ki Hiruharama ki Petapaki ki Petani, a ka tae ki maunga Oriwa, tokorua ana akonga i

tonoa e ia, 2 I mea ano ia ki a raua, Haere ki te kāinga e anga mai ana ki a korua: a tomo kau ki reira, ka kite i tetahi kuao e here ana, kahore ano kia nohoia e te tangata; wetekina, arahina mai. 3 A ki te ki mai tetahi tangata ki a korua, He aha tenei ka meinga ai e korua? ka mea atu, E mea ana te Ariki ki a i māna; na, ka tukua tonutia mai ki konei. 4 Na, haere ana raua, a ka kitea te kuao e here ana ki te kuwaha i waho i te pekanga o te ara; a wetekina mai ana e raua. 5 A ka mea etahi o te hunga e tu ana i reira ki a raua, He aha ta korua e wewete na i te kuao? 6 Na, ka korerotia e raua ki a ratou ta Ihu i mea ai: a tukua mai ana raua e ratou. 7 A ka arahina te kuao ki a Ihu, na, wharikitia ana o raua kakahu ki runga ki a ia; a noho ana ia i runga. 8 Na, he tokomaha i whariki i o ratou kakahu ki te ara: ko etahi i kokoti i nga manga o nga rakau, a wharikitia ana ki te ara. 9 Ko te hunga i haere i mua, me te hunga i haere i muri, i karanga, i mea, Ohana; Ka whakapaingia ia e haere mai ana i runga i te ingoa o te Ariki: 10 Ka whakapaingia te rangatiratanga o to tatou matua o Rawiri, e haere mai ana i runga i te ingoa o te Ariki: Ohana i runga rawa.

11 Na, ka tomo a Ihu ki Hiruharama, ki roto hoki ki te temepara: a tiroirohia iho e ia nga mea katoa, ko te wa hoki ia o te ahiahi, na, haere ana ia ratou ko te tekau ma rua ki Petani.

12 Na, i te aonga ake, i a ratou kua riro mai i Petani, ka hiakai ia: 13 A, tona kitenga i tetahi piki i tawhiti, he rau ona, ka haere atu, me kore e kitea tetahi mea i runga: a, tona taenga atu, kihai i kitea e ia tetahi mea, he rau anake; ehara hoki i te po piki. 14 Na, ka oho a Ihu, ka mea ki taua *rakau*, Kua rawa te tangata e kai i tetahi hua ou ake tonu atu; me te whakarongo ano ana akonga.

15 A ka tae ratou ki Hiruharama: na, te tomokanga o Ihu ki te temepara, ka anga ka pei ki waho i te hunga e hoko atu ana e hoko mai ana i roto i te temepara, a hurihia ake nga tepu o nga kai whakawhitiwhiti moni, me nga nohoanga o nga kai hoko kukupa; 16 Kihai ano i tukua kia kawea tetahi oko e te tangata ra te temepara. 17 A i whakaako ia, i mea ki a ratou, Kahore koia i tuhituhia, Ka karangatia toku whare he whare inoi mo nga tauwiwi katoa? otiia kua meinga nei e koutou hei ana mo nga kai pahua. 18 A i

rongo nga karaipi me nga tohunga nui, a ka rapu ki te pehea e whakangaromia ai ia: i matakau hoki ratou i a ia, no te mea i miharo te mano katoa ki tana ako.

19 Ano ka ahiahi, ka haere ia ki waho o te pa.

20 A i te atatu, i a ratou e haere ana, ka kite i te piki kua maroke ake i nga pakiaka. 21 Na, ka mahara a Pita, ka mea ki a ia, E te Kai whakaako, na, te piki i kangā ra e koe kua maroke. 22 Na, ka whakahokia e Ihu, a ka mea ki a ratou, Kia mau te whakapono ki te Atua. 23 He pono hoki taku e mea nei ki a koutou, Ki te mea tetahi ki tenei maunga, Kia rangā atu koe, kia whakatakā ki te moana; a e kore e ruarua tona ngakau, engari ka whakapomohia e ia te putanga o nga mea i kiia e ia; ka whiwhi ia ki tana i mea ai. 24 Koia ahau ka mea nei ki a koutou, Ko nga mea katoa e tono ai koutou ina inoi, me whakapono ka riro i a koutou, a ka whiwhi koutou. 25 A ka tu koutou ka karakia, ki te mea he take riri to koutou ki tetahi, murua: kia murua ai hoki a koutou hē e to koutou Matua i te rangi. 26 Na, ki te kore koutou e muru, e kore ano to koutou Matua i te rangi e muru i o koutou hē.

27 Na, ka haere ano ratou ki Hiruharama: a i a ia e haereere ana i te temepara, ka haere mai ki a ia nga tohunga nui, me nga karaipi, me nga kaumatua; 28 A ka mea ki a ia, Tena, te mana i meatia ai enei mea e koe? na wai hoki tenei mana i hoatu ki a koe, i mea ai koe i enei mea? 29 Na, ka whakahokia e Ihu, ka mea ki a ratou, Maku ano e ui ki a koutou kia kotahi kupu, a ma koutou e whakahoki mai ki a au, katahi ka korerotia e ahau ki a koutou te mana i mea ai ahau i enei mea. 30 Te iriiringa a Hoani, no te rangi, no nga tāngata ranei? korerotia mai ki a au. 31 A ka korerorero ratou ki a ratou ano, ka mea, Ki te mea tatou, No te rangi; e mea mai ia, Ha, he aha koutou tē whakapono ai ki a ia? 32 A ki te mea tatou, No nga tāngata; ka matakau ratou i te iwi: ki ta ratou katoa hoki he poropiti pōno a Hoani. 33 Na, ka whakahokia e ratou, ka mea ki a Ihu, Kahore matou e kite. Na, ko te whakahokinga a Ihu, ka mea ki a ratou, E kore ano e kore rotia e ahau ki a koutou te mana i mea ai ahau i enei mea.

UPOKO 12.

Mo nga Hurai. 13 Ta Hiha mo Hiha. 18 He o nga Haruki. 28 Te ture nui. 35 Kuaretanga ki a ia. 41 Patene a te pouaru.

NA, ka timataia e ia tetahi kupu whakarite ki a ratou. I whakatoria e tetahi tangata he māra waina, a taiepatia ana ki te taiepa, na, ka keria te takotoranga waina, a hangā ana tetahi whare tiketike, a tukua ana e ia ki nga kai mahi, na, ko tona haere-nga ki tawhiti. 2 A i te po i tika ai ka tonoa e ia he pononga ki nga kai mahi, ki te tiki i etahi hua o te māra waina i nga kai mahi. 3 Na, ka mau ratou ki a ia, a whiua ana, tonoa kautia atu ana. 4 Na, ka tonoa ano e ia ki a ratou tetahi atu pononga; a ka akina ia e ratou ki te kohatu, ngawha iho tona mātenga, a ka oti ia te tukino ka tonoa atu. 5 Na, ka tonoa ano e ia tetahi atu; a whakamatea iho ia e ratou; me era atu, tona tini, ko etahi i whiua, ko etahi i whakamatea. 6 Na, kotahi ake ano tāna, he tama aroha nāna, a muri rawa iho ka tonoa hoki ia ki a ratou, i mea ia, E hopohopo ratou ki taku tama. 7 Na, ka mea aua kai mahi ki a ratou ano, Ko te tangata tenei mona te kāinga; tena, tatou ka whakamate i a ia, a mo tatou te kāinga. 8 Na, ka mau ratou ki a ia, whakamatea iho, a makā ana ki waho o te māra waina. 9 Na, ka pehea te rangatira o te māra waina? ka haere mai ia ka whakangaro i nga kai mahi, a ka hoatu te māra waina ki etahi atu. 10 Kahore koia koutou i kite i tenei karaipiture;

Ko te kohatu i kapea e nga kai hanga

Kua meinga hei upoko mo te kokonga:

11 Na te Ariki tenei,

A he mea whakamiharo ko i tatou kanohi?

12 Na, ka whai ratou kia hopukina ia, otiia i matakū i te mano: i mātau hoki ratou mo ratou te kupu whakarite i korerotia nei e ia: na, whakarerea ana ia, haere ana ratou.

13 Na, ka tonoa e ratou ki a ia etahi o nga Parihi, ratou ko nga tāngata whaka-Herora, hei hopu mo tetahi kupu āna. 14 A, to ratou taenga mai, ka mea ki a ia, E te Kai whakaako, e mātau ana matou lie kupu pono tāu, e kore ano ta te tangata e whakaaroa e koe: e kore ano koe e titiro ki te kanohi tangata, engari e whakaako ana i

te ara o te Atua i runga i te pono. He mea tika ranei te hoatu takoha, ki a Hiha, ebara ranei? 15 Me hoatu ranei e matou, kaua ranei e hoatu? Otiia i mohio ia ki ta ratou tinihanga, a ka mea ki a ratou, He aha koutou ka whakamātautau ai i a au? mauria mai he pene ki a au, kia kite ai ahau. 16 A mauria mai ana. Na, ko tana meatanga ki a ratou, No wai tenei ahua me te tubituhinga? Ka mea ratou ki a ia, No. Hiha. 17 Na, ka whakahokia e Ihu, ka mea ki a ratou, Hoatu ki a Hiha nga mea a Hiha, ki te Atua ano nga mea a te Atua. A miharo ana ratou ki a ia.

18 Na, ka haere ki a ia nga Haruki e mea nei kahore he aranga; ka ui ki a ia, ka mea, 19 E te Kai whakaako, i tubituhi a Mohi ki a matou, Ki te mate te tuakana o tetahi tangata, a ka waiho tana wahine, kahore hoki he tamarihi hei waihotanga iho, me tango tana wahine e tona teina, ka whakatupu uri ai mo tona tuakana. 20 Na, tokowhitu taua whanau i mua, he tuakana he teina: a ka tango to mua i te wahine, a mate iho ia, kahore hoki he uri hei waihotanga iho. 21 Katahi ka tango te tuarua i a ia, ka mate, kahore ano hoki ona uri hei waihotanga iho: pera tonu ano hoki te tuatoru. 22 I tango ano te tokowhitu i a ia, a kahore o ratou uri hei waihotanga iho: muri rawa iho ka mate ano te wahine. 23 Na, i te aranga, i te mea ka ara ratou, ma wai o ratou te wahine? he wahine hoki ia na ratou tokowhitu. 24 Na, ka whakahokia e Ihu, ka mea ki a ratou, Ehara ianei tenei i te mea i hē ai koutou, kahore nei hoki e mohio ki nga karaipiture, ki te kaha hoki o te Atua? 25 I te mea hoki ka ara ratou i te hunga mate, e kore e marena, e kore ano e hoatu kia marena; engari ka rite ki nga anahera o te rangi. 26 Na, te hunga mate, to ratou aranga mai; kahore koutou i kite i roto i te pukapuka a Mohi, i ta te Atua i ki ai ki a ia i tera i te rakan, i mea ai, Ko te Atua ahau o Aperahama, ko te Atua o Ihaka, ko te Atua o Hakopa? 27 Ehara ia i te Atua no te hunga mate, engari he Atua no te hunga ora: na, nui atu to koutou hē.

28 A, te haerenga mai o tetahi o nga karaipi, te rongonga ki a ratou e totohe ana, a ka kite he pai tana whakahoki ki a ratou, ka ui ki a ia, Ko tehea te tuatahi o nga ture katoa? 29 Na, ko te whakahokinga a Ihu ki a ia, Te tuatahi o nga ture katoa, Whakarongo, e Ihairaira: Ko te Ariki ko to tatou Atua he Ariki

kotahi: 30 Kia whakapaua hoki tou ngakau, tou wairua, tou hinengaro, tou kaha, ki te aroha ki te Ariki ki tou Atua: ko te ture tuatahi tenei. 31 A e rite ana ano te tuarua, ko ia tenei, Kia aroha koe ki tou hoa tata, anō ko koe. Kahore he ture ke atu e rahi ake ana i enei. 32 Na, ka mea te karaipi ki a ia Ka pai, e te Kai whakaako, he pono to korero: no te mea kotahi ano te Atua; a kahore atu tetahi ko ia anake: 33 Ko te whakapaunga hoki o te ngakau, o te hinengaro, o te wairua, o te kaha, ki te aroha ki a ia, me te aroha ki *tona* hoa tata, anō ko ia, nui atu tena i nga tahunga tinana me nga patunga tapu katoa. 34 A, te kitenga o Ihu he kupu mohio tana i whakahoki ai, ka mea ki a ia, Kahore koe i matara atu i te rangatiratanga o te Atua. A kihai tetahi tangata i maia ki te ui ki a ia i muri iho.

35 Na, ka ki a Ihu, ka mea, i a ia e whakaako ana i roto i te temepara, Na te aha nga karaipi ka mea ai, he tama na Rawiri a te Karaiti? 36 Na Rawiri ake heki te kupu, ara, na te Wairua Tapu,

I mea te Ariki ki toku Ariki,
Hei toku matau koe noho ai,
Kia meinga ra ano e ahau ou hua riri
hei turanga waewae mou.

37 Na, ka karangatia nei ia e Rawiri ake ano, He Ariki; a nohea ia i tama ai ki a ia? A ahua reka ana te mano tini ki te whakarongo ki a ia.

38 Na, i mea ano ia ki a ratou i tana akoranga, Kia tupato ki nga karaipi, ko ta ratou e rawe ai ko nga kakahu ro-roa ina haereere, me nga ohatanga i nga kainga hoko, 39 Me nga nohoanga rangatira i nga whare karakia, me nga nohoanga rangatira i nga hākari: 40 Ka pau nei i a ratou nga whare o nga pou-arau, a e inoi rau ana, he ahua kau: he nui rawa te mate e pa ki enei.

41 A i te noho a Ihu i te ritenga atu o te takotoranga moni, e matakītiki ana ki te mano e panga moni ana ki te takotoranga moni: a he tokomaha nga tāngata taonga, he maha hoki nga mea i pāngā e ratou. 42 Na, ko te haerenga mai o tetahi pouaru rawakore, makā ana e ia nga mea nohinohi e rua, kotahi ia patene. 43 Na, ka karangatia e ia ana akonga, ka mea ki a ratou, He pono taku e mea nei ki a koutou, Ko ta tenei pouaru rawakore i maka ai, nui atu i ā ratou katoa e maka na ki te takotora-nga moni: 44 Ko ratou katoa hoki, he hira nei o ratou, a makā ana ko tetahi

wahi; ko tenei ia he rawakore, a makā ana āna mea katoa, ara, tona orange katoa.

UPOKO 13.

Temepara ka kore. 9 Nga tohu. 24 Tona haerenga mai. 32 Kia mataara.

A I a ia e haere atu ana i te temepara, ka mea tetahi o ana akonga ki a ia, E te Kai whakaako, nana, te tu o nga kohatu, te tu o nga whare! 2 Na, ka whakahokia e Ihu, ka mea ki a ia, Ka kite koe i enei whare nunui? e kore tetahi kohatu e waiho i runga i tetahi kohatu, engari ka whakahoroa.

3 A i a ia e noho ana i maunga Oriwa i te ritenga o te temepara, ka ui puku ki a ia a Pita, a Hemi, a Hoani, a Anaru, 4 Kororotia mai ki a matou, ko ahea enei mea, a he aha te tohu ina tata enei mea katoa te rite? 5 Na, ko te whakahokinga a Ihu ki a ratou, ka anga ka korero, Kia tupato kei mamingatia e te tangata: 6 He tokomaha hoki e haere mai i runga i toku ingoa, e mea, Ko ahau ia; a he tokomaha e mamingatia. 7 A e rongo koutou ki nga pakanga, ki nga rongo pakanga, kei ohore: kua takoto hoki he putanga *mo au* mea; taihoa ia te mutunga. 8 E whakatika hoki tetahi iwi ki tetahi iwi, tetahi rangatiratanga ki tetahi rangatiratanga: a he tini nga wahi e puta ai te ru, ka puta ano hoki nga po mate kai, me nga whakaohoho: ko nga timatanga enei o nga mamea.

9 Na, kia tupato ki a koutou: ka tukua hoki koutou ki nga runanga; ka whiua i roto i nga whare karakia: a ka whakaturia ki te aroaro o nga kawana, o nga kingi, mo te whakaaro ki a au, hei mea whakaatu ki a ratou. 10 Kua takoto ia te tikanga kia mātua kauwhautia te rongo pai ki nga taiuiwi katoa. 11 A ka arahina koutou, ka tukua atu, kaua e manukanuka wawe ki ta koutou e korero ai, kaua ano e maharahara: engari te mea e hoatu ki a koutou i taua haera, ko tena ta koutou e korero ai: ehara hoki i te mea ma koutou nga korero, engari ma te Wairua Tapu. 12 Na, ka tukua te tuakana e te teina ki te mate, te tamaiti hoki e te pāpā; a e whakatika nga tamariki ki nga mātua, mea ai kia whakamatea. 13 A ka kinongia koutou e nga tāngata katoa, he mea hoki mo toku ingoa: te tangata ia e u ana, a taea noatia te mutunga, ko tenei e ora.

14 A e kite koutou i te mea whakari-hariha, i te mea whakangaro, i ta Raniera poropiti i korero ai, e tu ana i te wahi e kore e tika, (kia mātau te kai titiro pukapuka,) ko reira me rere te hunga i Huria ki nga maunga: 15 Te tangata hoki i runga i te whare kei heke iho ki roto ki te whare, kei tapoko ki te tiki i tetahi mea i roto i tona whare: 16 Kua ano te tangata i te māra e hoki mai ki muri, ki te tiki i tona kakahu. 17 Aue te mate o te hunga e hapū ana, o nga mea hoki e whangai ana ki te u, i aua ra! 18 Ma koutou ia e inoi kei rokohanga koutou e te whati i te hotoke. 19 He whakapawera hoki aua ra, kahore ona rite o te orokohanganga ra ano i hangā nei e te Atua, a mohoa noa nei, kahore hoki he pera i muri nei. 20 A me i kahore aua ra i poroa i waenga e te Ariki, e kore tetahi kikokiko e ora: otira ka whakaaroa te hunga whiriwhiri i whiriwhiria e ia, a ka poroa aua ra i waenga. 21 Ki te mea tetahi ki a koutou i reira, Na, tenei a te Karaiti; Na, tera; kua e whakaponohia: 22 E whakatika hoki nga Karaiti teka, me nga poropiti teka, a ka hoatu e ratou nga tohu me nga mea whakamiharo, a me i taea, ka mamingatia ano te hunga i whiriwhiria. 23 Kia tupato na koutou: na, kua korerotia wa-wetia nei e ahau nga mea katoa ki a koutou.

24 Na, i aua ra, muri iho i taua whakapawera, ka whakapouritia te ra, e kore ano e titi te atarau. 25 Ka taka iho nga whetu o te rangi, a ka ngauene nga mea kaha o nga rangi. 26 Ko reira ano kitea ai te Tama a te tangata, e haere mai ana i runga i nga kapua, me te kaha nui me te kororia. 27 Ko reira ano ia tono ai i ana anahera, a ka huihuia āna i whiriwhiri ai i nga hau e wha, i te pito o te whenua tae noa ki te pito o te rangi.

28 Na, kia akona koutou e te piki ki tetahi kupu whakarite; I tona manga e ngawari ana, a e puta ana nga rau, ka mohio koutou ka tata te raumati: 29 Waihoki ko koutou, ina kite i enei mea e puta mai ana, ka mātau ka tata, kei nga kuwaha. 30 He pono taku e mea nei ki a koutou, E kore tenei whakaturanga e pahemo, kia puta ra ano enei mea katoa. 31 Ko te rangi me te whenua e pahemo: ko aku kupu ia e kore e pahemo. 32 Otiia, kahore tetahi tangata e mātau ki taua ra, ki taua haora, kahore nga anahera o te rangi, kahore te Tama, ko te Matua anake. 33 Kia tupato, kia mataara, me te inoi

ano: kahore hoki koutou e mātau ki te wa, ko ahea ranei. 34 Ka rite hoki ki te tangata e haere ana ki tawhiti, mahue iho i a ia tona whare, a tukua iho e ia nga tikanga ki ana pononga, tana mahi ma tetahi ma tetahi, a ka whakahau iho ki te kai tiaki tatau kia mataara. 35 Ae ra, kia mataara: kahore hoki koutou e mātau ki te wa e haere mai ai te rangatira o te whare, ko te ahiahi, ko waenganui po ranei, ko te tangi o te heihei, ko te atatu ranei: 36 Kei puta whakarere, a ka rokohanga mai koutou e ia e moe ana. 37 Na, taku ka mea atu nei ki a koutou, e meatia ana ano ki te katoa, Kia mataara.

UPOKO 14.

Whakatahoko mona. 6 whakawahinga. 10 Ta Hura. 12 Ta Ihu mona. 22 Kapenga. Hapa tapu. 43 Ta Hura tohu. 46 Ka mau. 53 Whakawahinga. 66 Ta Pita.

NA, kia rua ake nga ra ko te Kape-nga, me te *hakari* o te taro rewena-kore: a ka rapu nga tohunga nui me nga karaipi i tetahi tinihanga e mau ai ia, e whakamatea ai. 2 I mea ano ratou, Kauaka i te hakari, kei ngangau te iwi.

3 A ia ia i Petani i te whare o Hai-mona repera, i a ia ano e noho ana, ka haere mai tetahi wahine me tetahi pouaka kohatu, *ki tonu* i te hinu kakara, he tino nara, he mea utu nui; a wahia ana e ia te pouaka kohatu, ringihia ana ki tona mātenga. 4 A i riri etahi i roto i a ratou, i mea, Hei aha tenei maumau o te hinu kakara? 5 Maha atu hoki i nga pene e toru rau te utu, me i hokona tenei *hinu*, na, ka hoatu ki te hunga rawakore. Na, ka amuamu ratou ki a ia. 6 Ka mea atu a Ihu, Kāti ano u ana; he aha ta koutou e whakapawerawera i a ia? e mahi pai tana i mea nei ki a au. 7 Kei a koutou tonu hoki te hunga rawakore i nga wa katoa, a hei atawhainga ratou ma koutou i nga wa e pai ai koutou: e kore ia ahau e noho tonu ki a koutou. 8 Ko tāna ake kua whakapaua mai e ia: kua whakaaro wawe ia kia whakawahia toku tinana mo te tanumanga. 9 He pono taku e mea nei ki a koutou, Ko nga wahi o te ao katoa e kauwhautia ai tenei rongo pai, ka korerotia ano ta tenei wahine i mea ai, hei whakama-haratanga ki a ia.

10 Na, ka haere a Hura Ikariote, tetahi o te tekau ma rua, ki nga tohu-

nga nui; ki te tuku i a ia ki a ratou. 11 Ano ka rongo ratou, ka hari, ka whakaae kia hoatu he moni māna, Na, ka rapu ia ki te wa pai e tukua ai ia. 12 A i te ra tuatahi o te taro rewena-kore, i te wa e patua ai te Kapenga, ka mea ana akonga ki a ia, Kohea koe pai ai kia haere matou ki te taka, kia kai ai koe i te Kapenga? 13 A tokorua ana akonga i tonoa e ia, ka mea ia ki a raua, Haere ki te pa, a ka tutaki ki a korua he tangata e mau ana i te kahaka wai: haere i muri i a ia. 14 A ka mea ki te tangata o te whare e tomo ai ia, E mea ana te Kai whakaako, Kei hea te ruma e kai ai ma-tou ko aku akonga i te Kapenga? 15 A ka whakaaturia e ia ki a korua he ruma nui i runga, oti rawa te whariki, te whakapai: hei reira taka ai ma tatou. 16 Na, haere ana āna akonga, a, te taenga ki te pa, ka kitea tana i ko-rero ai ki a raua: a, takā ana e raua te Kapenga.

17 Ano ka ahiahi, ka haere atu ia me te tekau ma rua. 18 I a ratou e noho ana, e kai ana, ka mea a Ihu, He pono taku e mea nei ki a koutou, Ko tetahi o koutou, kei toku taha nei e kai ana, māna ahau e tuku. 19 Na, ka pa te pouri ki a ratou, ka ki takitahi ki a ia, Ko ahan koia? me tetahi atu, Ko ahau koia? 20 Na, ka whakahokia e ia, ka mea ki a ratou, Ko tetahi o te tekau ma rua e toutou tahi nei māua ki te rihi. 21 E haere ana te Tama a te tangata, e pera ana me te mea i tuhituhia mona: otiia aue te mate mo te tangata e tukua ai te Tama a te tangata! he mea pai mo taua tangata me i kua ia e whanau.

22 A i a ratou e kai ana, ka mau a Ihu ki te taro, a ka mutu te whakapai, ka whawhati, na, ka homai ki a ratou, ka mea, Tangohia, kainga: ko toku tinana tenei. 23 Na, ka mau ia ki te kapa, a ka mutu te whakawhetai, ka homai ki a ratou: a ka inumia e ratou katoa. 24 I mea ano ia ki a ratou, Ko oku toto enei, ko o te kawenata hou, e whakabekeke ana mo te tini. 25 He pono taku e mea nei ki a koutou, E kore ahau e inu i te hua o te waina a mua ake nei, kia taea ra ano taua ra e inumia houtia ai e ahau i te rangatiratanga o te Atua.

26 Ano ka mutu ta ratou himene, ka haere ki maunga Oriwa.

27 Katahi a Ihu ka mea ki a ratou, Ka hē koutou katoa ki a au i tenei po: kua oti hoki te tuhituhi, Ka patua

e ahau te hepara, a ka whakamararatia nga hipi. 28 Otira muri iho i toku aranga mai, ka haere ahau ki mua i a koutou ki Kariri. 29 Ka mea a Pita ki a ia, Ahakoa hē te katoa, e kore ahau e ā. 30 Na, ka mea a Ihu ki a ia, He pono taku e mea nei ki a koe, Ko akuanei, i tenei po ano, i te mea kahore ano kia rua noa nga tangihanga o te tikaokao, ka toru āu whakakahore-tanga ki a au. 31 Katahi ka tino nui rawa tana meatanga atu, Ahakoa kua takoto te tikanga kia mate tahi taua, e kore ahau e whakakahore ki a koe. I pera ano te korero ā ratou katoa.

32 To ratou taenga ki te wahi, ko tona ingoa nei ko Kehemane; ka mea ia ki ana akonga, Hei konei koutou noho ai, kia inoi ahau. 33 Na, ka mau ia ki a Pita, ratou ko Hemi, ko Hoani, a ka timata te koera te tumatatenga; 34 Na, ka mea ia ki a ratou, Karapoti pu toku wairua i te pouri, tata pu ki te mate: hei konei koutou noho ai, kia mataara. 35 Na, ka haere ia ki pahaki tata atu, ka takoto ki te whenua, ka inoi, me kahore e ahei kia pahemo atu tenei haora i a ia. 36 A ka mea, E Apa, e Pa, ka taea e koe nga mea katoa; tangohia atu tenei kapa i a au: otiia kua e waiho i taku e pai ai, engari i tau. 37 Na, ka haere mai ia, a rokohanga mai e moe ana ratou, a ka mea ki a Pita, E Haimona, e moe ana koe? e kore e taea e koe te mataara kia kotahi haora? 38 Kia mataara, me te inoi, kei uru ki te whakamatautauranga. E hihiko ana te wai-rua, ko te kikokiko ia e ngoikore ana. 39 Ka haere atu ano ia, ka inoi, ka whakahua i taua kupu ano. 40 A, tona hokinga mai, rokohanga mai ano e moe ana (i taimaha hoki o ratou kanohi,) a kihai i mātau ki ta ratou e whaka-hoki ai ki a ia. 41 Na, haere mai ana ano ia, ko te toru o nga haere-nga, a ka mea ki a ratou, Moe tonu, takoto marire: heoi ra, kua taea te haora; na, ka tukua te Tama a te tangata ki nga ringa o te hunga hara. 42 Maranga, ka haere tatou; na, ka tata te kai tuku i a au.

43 A korero kau ia, kua puta a Hura, tetahi o te tekau ma rua, a he tini nga tāngata i a ia, me nga hoari, me nga patu, he mea tonu mai na nga tohunga nui, na nga karaipi, na nga kau-matua. 44 Na, kua oti tetahi tohu te whakarite ki a ratou e tona kai tuku; i mea ia, Ko taku tangata e kihi ai, ko ia tera; hopukina, kia mau te arahi atu. 45 Na, tona taenga mai, tika tonu ki a

fa, ka mea, E te Kai whakaako, e te Kai whakaako; a kahi ana i a ia. 46 Na, ka pa o ratou ringa ki a ia, a hopukina ana ia. 47 Na, ka unuhia he hoari e tetahi o te hunga e tu ana i reira, a hāua iho e ia te pononga o te tohunga nui, a tapahia ana tona taringa. 48 Na, ka ki a Ihu, ka mea ki a ratou, He tahae ahau, i haere mai ai koutou me nga hoari me nga patu ki te hopu i a au? 49 I a koutou ahau e whakaako ana i te temepara i tena ra i tena ra, a kihai koutou i hopu i a au: otira kia rite nga karaipiture. 50 Na, whakarere ana ratou katoa i a ia, a oma ana.

51 Na, ka arumia ia e tetahi taitamariki, heoi nei ona kakahu ko tetahi rinena; a ka hopukina ia e nga taitamariki: 52 Na, ka mahue i a ia te rinena, a oma tahanga ana i a ratou.

53 Katahi, ka kawea a Ihu e ratou ki te tino tohunga: a kua huihui mai ki a ia nga tohunga nui katoa, me nga kaumatua, me nga karaipi. 54 A i aru a Pita i a ia i tawhiti, tae noa ki roto ki te whare o te tohunga nui: a noho tahi ana me nga kai mahi, pānaina ai ki te taha o te ahi. 55 Na, i rapu nga tohunga nui me te runanga katoa i te korero mo Ihu, e whakamatea ai; heoi kihai i kitea. 56 He tokomaha hoki nga kai whakapae teka mona, otia kihai i rite a ratou korero. 57 Na, ka whakatika etahi, ka whakapae teka ki a ia, ka mea, 58 I rongo matou ki a ia e mea ana, Maku e whakahoro tenei whare tapu i hangā e te ringa, a kia toru nga ra ka hangā e ahau tetahi atu, ehara i te mea i hangā e te ringa. 59 Heoi kihai nei ano i rite a ratou korero. 60 Na, ka whakatika te tino tohunga i waenganui, ka ui ki a Ihu, ka mea, Kahore āu kupu? he aha ta enei e whakaatu nei mou? 61 Heoi kihai i kuhi, kahore he kupu i whakahokia e ia. Ka ui ano te tino tohunga ki a ia, ka mea ki a ia, Ko koe ranei a te Karaiti, te Tama a Tera e whakapaingia nei? 62 Ka mea a Ihu ki a ia, Ko ahau ano ia: a tera koutou e kite i te Tama a te tangata e noho ana i te matau o te kaha, e haere mai ana i roto i nga kapua o te rangi. 63 Katahi ka haehae te tino tohunga i ona kakahu, ka mea, Hei aha atu ma tatou nga kai whakaatu? 64 Kua rongo koutou ki te kohukohu: e pehea ana a koutou whakaaro? Na, ka whakaaro ratou katoa ka tika te mate mona. 65 Katahi ka anga etahi ka tuwha ki a ia, ka arai i tona kano-

hi, ka kuru i a ia, ka mea ki a ia, Poropiti mai: i pahiatia ano ia e nga pononga.

66 A i a Pita i te whare i raro, ka haere mai tetahi o nga kotiro a te tohunga nui: 67 A, tona kitenga i a Pita e pānaina ana, ka titiro ki a ia, ka mea, I a Ihu o Nahareta ano hoki koe. 68 Na, ka whakahore ia, ka mea, Kahore ahau e mātau, kahore ano e mahara ki tau korero. Haere ana ia ki te whakamahau; a ka tangi te tikaokao. 69 A ka kite te kotiro i a ia, ka anga ka korero ki te hunga e tu tata ana, No ratou hoki tenei. 70 Na, ka whakahore ano ia. A muri tata iho, ka korero ano ki a Pita te hunga e tu tata ana, He pono no ratou koe; no Kariri hoki koe, e rite na hoki tou reo. 71 Katahi ia ka timata te kanga, te oati, Kahore ahau e mātau ki tena tangata e korero na koutou. 72 Na, kua tuarua te tangi o te tikaokao. A ka mahara a Pita ki te kupu i korero ai a Ihu ki a ia, E kore e tuaruatia nga tangi o te tikaokao, ka toru āu whakahoretanga ki a au. A ka whakaaro ia e ia, na, ka tangi.

UPOKO 15.

Kei a Pirato. 15 Parapa mo te ora; Ihu mo te mate. 17 Karuama tatarumoa. 27 Ripekatanga. 39 Ta te keneturio mona. 42 Tanumanga.

A MEA kau ake te ata ka runanga nga tohunga nui, nga kaumatua, nga karaipi, me te runanga katoa, a ka oti a Ihu te here, ka arahina atu, a tukua atu ana ki a Pirato. 2 A ka ui a Pirato ki a ia, Ko koe ranei te Kingi o nga Hurai? A ka whakahokia e ia, ka mea ki a ia, Kua korerotia mai na e koe. 3 A he maha nga mea i whakawakia ai ia e nga tohunga nui. 4 Ka ui ano a Pirato ki a ia, ka mea, Kahore āu kupu whakahoki? na, te tini o nga kupu e korero nei ratou mou. 5 Heoi kahore ā Ihu kupu; no ka miharo a Pirato.

6 Na, kotahi te herehere e tukua ana ki a ratou i taua hakari, ta ratou e inoi ai. 7 Na, i reira tetahi tangata ko Parapa te ingoa, e here tahi ana me ona hoa tutū, he hunga i patu tangata i te ngangaretanga. 8 Na, ka karanga te mano, ka anga ka tono *kia meatia e ia* tana i mea ai ki a ratou i mua. 9 Na, ka whakahokia e Pirato ki a ratou, ka mea, E pai ana ranei koutou kia tukua

e ahau ki a koutou te Kingi o nga Hurai? 10 I mahara hoki ia he hae i tukua ai ia e nga tohunga nui. 11 Na, ka whakahihiri nga tohunga nui i te mano, engari ko Parapa kia tukua ki a ratou. 12 A ka whakahokia ano e Pirato, ka mea ki a ratou, He aha oti ta koutou e pai ai kia meatia e ahau *ki tenei* e meinga nei e koutou ko te Kingi o nga Hurai? 13 Ka karanga ano ratou, Bipekatia. 14 Na, ka ki a Pirato ki a ratou, He aha koia tana kino i mea ai? Heoi nui noa atu ta ratou hamama, Bipekatia ia. 15 Na, ka mea a Pirato kia whakamanawarekatia te mano, a tukua ana e ia a Parapa ki a ratou, a ka oti a Ihu te whiu, ka tukua kia ripekatia.

16 Na, ka arahina ia e nga hoia ki te marae, ara, ki te whare whakawa, a karangarangatia ana te hapu katoa. 17 A ka whakakakahuria ia ki te *kakahu* papura, a ka oti tetahi karauna tataramoa te whiri, ka potaea ki a ia. 18 Na, ka anga ratou ka oha ki a ia, Tena koe, e te Kingi o nga Hurai! 19 A patua ana e ratou tona māitenga ki te kakaho, tuwha ana ki a ia, a ka tukua nga turi ki a ia, ka koropiko ki a ia. 20 Ano ka mutu ta ratou taunu ki a ia, ka tangohia te *kahu* papura, a whakakakahuria ana ia ki ona ake kakahu, a arahina ana ia kia ripekatia.

21 Na, ka meinga e ratou tetahi tangata e tika ana na reira, a Haimona no Hairini, kia amo i tona ripeka; i haere mai ia i nga whenua, ko te pāpā o Arehanera raua ko Rupuha. 22 Na, ka arahina ia ki tetahi wahi ki Korokota, tona tikanga ina whakamaoritia, Ko te wahi angaanga. 23 A hoatu ana ki a ia he waina, he mea whakananu ki te maira, kia inumia: otira kihai i tangohia e ia. 24 Na, ka oti ia te ripeka, ka wehewehea ona kakahu, he mea maka ki te rota, *ta kitea ai* ko te aha e riro i tetahi i tetahi. 25 Na, ko te toru ia o nga haora, a ka ripeka ratou i a ia. 26 I tuhituhia ano ki runga te mea i whakawakia ai ia, KO TE KINGI O NGHA HUBAI. 27 A tokorua nga tahae i ripekatia ngatahitia me ia; tetahi ki matau, tetahi ki tona mau. 28 Na, ka rite te karaipiture e mea nei, I tāua ngatahitia ia me te hunga hara. 29 A tawai ana ki a ia te hunga e haereere ana i reira, me te oioi o ratou māitenga, ka mea, Ha, ko koe hei whakahoro i te whare tapu, hei hanga ano i nga ra e toru. 30 Whakaorangia koe e koe ano, heke iho hoki i te ripeka. 31 Me nga

tohunga nui, ratou ko nga karaipi, i tawai, i mea tetahi ki tetahi, Ko era atu i whakaorangia e ia, tē taea a ia ake te whakaora e ia. 32 Te Karaiti, te Kingi o Iharaia! kia heke iho i te ripeka, kia kite ai tatou, kia whakapono ai. I tawai hoki ki a ia te hunga i ripekatia ngatahitia me ia.

33 Ano ka taea te ono o nga haora, ka pouri a runga o te whenua katoa, taea noatia te iwa o nga haora. 34 A i te iwa o nga haora, ka karanga a Ihu, he nui te reo, ka mea, Iroi, Iroi, rama hapakatanai? ko te tikanga tenei ina whakamaoritia, E toku Atua, e toku Atua, he aha koe i whakareere ai i a au? 35 A, te rongonga o etahi o te hunga e tu ana i reira, ka mea, Nana, e karanga ana ia ki a Iraia. 36 Na, ka oma tetahi, ka whakakī i tetahi hautai ki te winika, a whakanohoia ana ki te kakaho ka whakainu atu māna, ka mea, Kāti; kia kite tatou e haere mai ranei a Iraia ki te tango i a ia ki raro. 37 Na, he nui te reo i puaki i a Ihu, a hemo ake. 38 Na, kua pakaru te arai o te whare tapu, e rua nga wahi, o runga a puta noa ki raro. 39 A, te kitenga o te keneturio e tu ana, e anga mai ana ki a ia, i penei tana karanga, a ka hemo, ka mea ia, He pono ko te Tama a te Atua tenei tangata. 40 I reira hoki etahi wāhine e matakītaki mai ana i tawhiti: i roto i a ratou a Meri Makarini, a Meri hoki whaea o Hemi potopoto raua ko Hohi, me Haromi hoki; 41 (Ara, nga wāhine i aru nei i a ia, i a ia i Kariri, a i mahi mea māna;) he tokomaha hoki era atu wāhine i haere tahi mai me ia ki Hiruharama.

42 Na, kua tino ahiahi, ko te ra takanga ano ia, ara, ko to mua ake i te hapatī, 43 Na, haere ana a Hohepa o Arimatia, he rangatira runanga, he tangata ano e tatari ana ki te rangatiratanga o te Atua, haere maia ana ia ki a Pirato, inoia ana te tinana o Ihu. 44 Na, ka miharo a Pirato, hua noa kahore ano i mate: a karangatia ana e ia te keneturio, ka ui ki a ia, Kua mate noa ake ranei ia? 45 Ano ka rongo ki te keneturio, ka hoatu te tinana ki a Hohepa. 46 A ka hokona e tera tetahi rinena, a tangohia ana ia ki raro, takaia ana ki te rinena; whakatakotoria ana ia ki roto ki te urupa i hua ki te kamaka, a whakatakā atu ana he kohatu ki te kuwaha o te urupa. 47 I kite ano a Meri Makarini, raua ko Meri whaea o Hohi, i te wahi i whakatakotoria ai ia.

UPOKO 16.

*Ta te anahera. 9 Putanga o Ihu ki a Meri,
12 ki nga tokorua. 14 Ki nga apotoro.
19 Kahenga.*

A, TE pahemotanga o te hapati, ka hokona etahi mea kakara e Meri Makarini, e Meri whaea o Hemi, e Haromi, mo ta ratou haere ki te whakawahi i a ia. 2 Na, i te atatu o te ra tuatahi o te wiki ka haere ratou ki te urupa i te putanga o te ra; 3 A ka mea ki a ratou ano, Ko wai ta tatou hei whakataka i te kohatu i te kuwaha o te urupa? 4 A ta ratou tirohanga atu, ka kite kua hurihia te kohatu: he nui whakarahara hoki. 5 Ano ka tomo ratou ki te urupa, ka kite i tetahi taitamariki e noho ana ki matau, he kakahu ma tona; a ka koera ratou. 6 Na, ka mea ia ki a ratou, Kaua e koera: E rapu ana koutou i a Ihu o Nahareta i ripekatia: kua ara ia; kahore ia i konei: titiro ki te wahi i whakatakotoria ai ia. 7 Otira haere, korerotia atu ki ana akonga, ki a Pita hoki, e haere ana ia i mua i a koutou ki Kariri: ko reira koutou kite ai i a ia, ko tana heki tena i mea ai ki a koutou. 8 A hohoro tonu ta ratou haere mai, oma mai ana i te urupa; i wiri hoki ratou, i koera: kihai rawa hoki i korero ki tetahi tangata; i weli hoki.

9 A, te aranga ake o Ihu i te atatu i te ra tuatahi o te wiki, ka mātua puta ia ki a Meri Makarini, e whitu nei nga

rewera i peia e ia i roto i a ia. 10 Haere ana tera, ka korero ki ana akonga ki mua, i a ratou e pouri ana, e tangi ana. 11 A, to ratou rongonga ai e ora ana ia, a kua kitea e ia, kihai ratou i whakaponohia.

12 Muri iho i enei mea ka puta ia, he ahua ke hoki tona, ki etahi atu o ratou tokorua, i a raua e haere ana, e anga ana ki nga whenua. 13 Na, ka haere raua, ka korero ki era atu: kihai ano hoki ta raua i whakaponohia.

14 Muri iho ka puta ia ki te tekau ma tahi, i a ratou e noho ana ki te kai, a riria iho e ia to ratou whakaponokore, me te pakeke o te ngakau, mo ratou kihai i whakaponohia ki te hunga i kite nei i a ia kua ara. 15 A ka mea ki a ratou, Haere ki te ao katoa, kauwhautia te rongo pai ki nga tangata katoa. 16 Ko ia e whakaponohia ana, a ka oti te iriiri, ka whakaorangia; na, te tangata e kore e whakaponohia, ka tau te he ki a ia. 17 A ka whai tahi enei tohu i te hunga e whakaponohia ana: Ma toku ingoa ratou ka pei rewera ai; ka korerotia ai e ratou nga reo hou; 18 Ka tango ake ai i nga nakahi; a ki te inu i tetahi mea whakamate, e kore e ahatia; ka pa o ratou ringa ki nga turoro, a ka ora.

19 Na, te mutunga o tana korerotanga ki a ratou, ka tangohia te Ariki ki te rangi, a noho ana ki te ringa matau o te Atua. 20 Na, haere ana ratou, kauwhau ana i nga wahi katoa, me te mahi tahi ano te Ariki, me te whakau i te kupu ki nga tohu e whai tahi ana. Amine.

KO TE

RONGO PAI A RUKA.

UPOKO I.

Mo tana pukapuka. 5, 57 Hoani. 26 Anahera ki a Meri. 67 Tu Hakaraia.

NA, he tokomaha kua anga nei ki te whakahaere i te korero o nga mea kua tino whakaaetia nei i roto i a tatou, 2 He mea whakarite tonu ki nga tukunga mai ki a tatou ā nga kai titiro, ā nga kai mahi i te kupu, o te timatanga

iho ano; 3 Koia ahau i mea ai kia ata whakatakina iho nga mea katoa i nga take mai ano, a kia tuhituhi whakatepe atu ki a koe, e Tiopira, e te tangata pai rawa, 4 Kia mātau ai koe ki te tūturu-tanga o nga mea i whakaakona ai koe.

5 No mua, no nga ra o Herora kingi o Huria, tetahi tohunga, ko Hakaraia te ingoa, no te wiki o Apia: tana wahine hoki no nga tamahine a Arona,

tona ingoa ko Erihapeti. 6 A he hunga tika raua i te aroaro o te Atua, kahore he hē o ta raua haere i runga i nga kupu ako katoa me nga tikanga a te Ariki. 7 Na, kahore ā raua tamariki, he pākoko hoki a Erihapeti, a kua maha haere nga ra o tetahi o tetahi.

8 A kei nga mahi tohunga ia i te aroaro o te Atua i te takanga mai o tana wiki, 9 E whakarite ana i nga ritenga a nga tohunga; ka taka mai mana te haere ki roto ki te whare tapu o te Ariki, tahu ai i te whakakakara. 10 Na, i waho te nuinga katoa o te iwi e inoi ana, i te haora whakakakara. 11 A ka kitea e ia tetahi anahera a te Ariki e tu ana ki matau o te āta whakakakara. 12 Na, ka ohore a Hakaraiā i tona kitenga ai, a tau ana te wehi ki a ia. 13 Na, ka mea te anahera ki a ia, Kua e matakū, e Hakaraiā: kua rangona hoki to inoi; a ka whanau ta kōrua tama ko tāu wahine ko Erihapeti; me hua ano e koe tona ingoa ko Hoani. 14 A ka hari, ka whakamanamana koe; he tokomaha hoki e hari ki tona whanautanga. 15 E nui hoki ia ki te aroaro o te Ariki; kua ano ia e inu i te waina, i te wai whakahaurangi ranei; a ka ki ia i te Wairua Tapu, no te kopu mai ano o tona whaea. 16 He tokomaha ano hoki o nga tama a Iharaira ka whakatahuritia e ia ki te Ariki ki to ratou Atua. 17 Ka haere ano ia i tona aroaro i runga i te wairua, i te mana o Iraia, hei whakatahuri i nga ngakau o nga mātua ki nga tamariki, i te hunga turi ki nga whakaaro o te hunga tika; kia rite ai i a ia he hunga e ata rite ana mo te Ariki. 18 Na, ko te meatanga a Hakaraiā ki te anahera, Ma te aha ka mātau ai ahau ki tenei mea? he koroheke nei hoki ahau, kua maha haere hoki nga ra o taku wahine. 19 Na, ka whakahokia e te anahera, ka mea ki a ia, Ko Kāpariera ahau, kei te aroaro o te Atua toku turanga; a kua tonoa mai nei ahau ki te korero ki a koe, ki te whakapuaki i tenei rongopai ki a koe. 20 Nana, ka reokoretia koe, e kore ano e taea te whakapuaki kupu, kia tae mai ra ano te ra e meatia ai enei mea, mou kihai i whakapono ki aku kupu, ka mana nei i te wa e rite ai. 21 A tatari tonu te iwi ki a Hakaraiā, me te miharo ano ki tona roa ki roto ki te whare tapu. 22 A, tona putanga mai, kihai ia i ahei te korero ki a ratou: a ka mahara ratou, kua kite ia i tetahi putanga atua i roto i te whare tapu: na,

ka tungou ia ki a ratou, a mau tonu iho tona wahangu. 23 A ka rite nga ra hei minitātanga māna, ka hoki ia ki tona whare.

24 Na, muri iho i aua ra ka hapū tana wahine a Erihapeti, a e rima nga marama i whakangaro ai ia i a ia, i mea ia, 25 Ko ta te Ariki tenei i mea ai ki a au, i nga ra i titiro mai ai ia, ki te whakamutu i toku tawāinga i roto i nga tāngata.

26 Na, i te ono o nga marama ka tonoa a Kāpariera te anahera e te Atua ki tetahi pa o Kariri, ko Nahareta te ingoa, 27 Ki tetahi wahina i taumautia ma tetahi tangata ko Hohepa te ingoa, no te whare o Rawiri; te ingoa o te wahina ko Meri. 28 Na, te haerenga o te anahera ki roto ki a ia, ka mea, Tena koe, e te wahine kua manakohia nei; kei a koe te Ariki: ko koe te manakitia i roto i nga wāhine. 29 A, tona kitenga i a ia, ka oho ki tana kupu, ka whakaaroaro ki te tikanga o tenei ohatanga. 30 Na, ka mea te anahera ki a ia, Kei matakū koe, e Meri: kua paingia hoki koe e te Atua. 31 Na, ka hapū tena koe, a ka whanau he tama, a me hua tona ingoa ko IHU. 32 Ka nui ia, ka karangatia hoki ko te Tama a te Runga Rawa: a ka hoatu ki a ia e te Ariki e te Atua te torona o Rawiri o tona pāpā: 33 A hei kingi ia mo te whare o Hāpoka ake ake; e kore ano e mutu tona rangatiratanga. 34 Na, ka mea a Meri ki te anahera, E peheatia tenei, kahore nei hoki ahau e mohio ki te tāne? 35 Na, ka whakahokia e te anahera, a ka mea ki a ia, Ka tae mai te Wairua Tapu ki runga ki a koe, a ka taumarumaru iho te kaha o te Runga rawa ki runga ki a koe: mo reira ano hoki ka karangatia tou whanau tapu, Ko te Tama a te Atua. 36 Na, kua hapū ano tena a Erihapeti tou teina, he tama, i tona ruruhitanga; a ko te ono tenei o nga marama ona i karangatia nei he pākoko. 37 Kahore hoki he mea e kore taea e te Atua. 38 Ano ra ko Meri, Na, ko te pononga a te Ariki; kia peratia ahau me tau i korero ai. A mawhe atu ana te anahera i a ia.

39 Na, ka whakatika a Meri i aua ra, a haere kaika ana ki te whenua pukepuke, ki tetahi pa o Hura; 40 A ka tomo ki te whare o Hakaraiā, ka oha ki a Erihapeti. 41 A, te rongonga o Erihapeti i te ohatanga a Meri, ka oho te tamaiti i roto i tona kopū: na, kua ki a Erihapeti i te Wairua Tapu; 42 A he nui tona reo ki te karanga, ka

mea, Ka manaakitia koe i roto i nga wāhine, ka manaakitia ano te hua o tou kopū. 43 Nohea hoki tenei ki a au, kia haere mai te whaea o taku Ariki ki a au? 44 Na, pa kau mai te reo o to ohatanga ki oku taringa, ka oho te tamaiti i toku kopū i te hari. 45 A ka koa ano ia e whakapono ana: ka whakaritea hoki nga mea i korerotia ki a ia e te Ariki. 46 Ka mea a Meri,

Ka whakanui toku wairua i te Ariki,
47 A e hari ana toku wairua ki te Atua ki toku Kai whakaora;

48 Moni i titiro ki te iti o tana pononga:

Ta te mea hoki katahi ahau ka kiia e nga whakatupuranga katoa e haere ake nei, he wahine hari.

49 He nui hoki nga mahi a te Mea Kaha ki ahau;

A e tapu ana tona ingoa.

50 He mahi tohu tana ki te hunga e wehi ana ki a ia,
Ki tenei whakatupuranga ki tenei whakatupuranga.

51 Kua whakaputaina he kaha e ia, ara, e tona ringa;

Nāna te hunga whakakake i marara ai i te whakaaro o ratou ngakau.

52 Kua whakatakā e ia te hunga kaha i nga nohoanga,
A whakateiteitia ake ana te hunga iti.

53 Kua whakakiiia e ia te hunga mate hiakai ki nga mea pai;
A tonoa kautia atu ana te hunga taonga.

54 Kua tautokona e ia a Ihairaira tana pononga,
He whakamaharatanga hoki ki tana mahi tohu;

55 Ki a Aperahama, ratou ko tona whanau ake tonu atu,
Pera hoki me tana i korero ai ki o tatou mātua.

56 A tata tonu ki te toru o nga mara-ma i noho ai a Meri ki a ia, a hoki ana ki tona whare.

57 A ka rite te taima o Erihapeti e whanau ai; na, ka whanau he tama.

58 A, te rongonga o te hunga e noho tata ana, me ona whanaunga, kua whakanuia e te Ariki tona aroha ki a ia; na, ka hari tahi me ia. 59 A i te waru o nga ra ka haere mai ratou ki te kokoti i te tamaiti; a huaia ana e ratou, ko Hakarāia, ko te ingoa hoki o tona pāpā.

60 Na, ka whakahokia e tona whaea, ka mea, Kahore; engari me hua ia ko Hoani. 61 Na, ko ta ratou meatanga ki a ia, Ara, kahore tenei ingoa i huaina

ki tetahi o ou whanaunga. 62 Na, ka tungou ratou ki tona pāpā, ko wai tana e pai ai kia huaia ki a ia. 63 A ka mea ia ki tetahi papa tuhituhi, a ka tuhituhi, ka mea, Ko Hoani hei ingoa mona. A miharo ana ratou katoa. 64 Na, ka whai reo tonu iho tona mangai, me tona arero, a ka korero ia, ka whakapai ki te Atua. 65 A tau ana te wehi ki te hunga katoa e noho tata ana ki a ratou: a ka korerotia enei mea katoa puta noa i te whenua pukepuke katoa o Huria. 66 Na, ka rongoatia enei mea ki roto ki o ratou ngakau e te hunga katoa i rangona ai, ka mea, He tama aha ianei tenei! I a ia hoki te ringa o te Ariki.

67 Na, kua ki a Hakarāia tona pāpā i te Wairua Tapu, a ka poropiti, ka mea, 68 Kia whakapaingia te Ariki te Atua o Ihairaira;

Kua titiro mai hoki ia, kua hoko i tona iwi,

69 A kua whakaarahia ake e ia he hao-na whakaora mo tatou,

I roto i te whare o Rawiri o tana pononga;

70 Ko tana hoki ia i korerotia e te mangai o ana poropiti tapu, no te timatanga ano o te ao:

71 Hei whakaora i a tatou i o tatou hoa whawhai, i te ringa ano o te hunga katoa e kino ana ki a tatou;

72 Hei whakaputanga mo te mahi tohu ki o tatou tupuna,
Hei whakamaharatanga ki tana kawenata tapu;

73 Ki te oati i oati ai ia ki a Aperahama, ki to tatou tupuna,

74 Kia tukua mai e ia ki a tatou he orange i te ringa o o tatou hoa whawhai;

A kia mahi wehi kore ki a ia,

75 I runga i te tapu, i te tika, ki tona aroaro, i nga ra katoa e ora ai tatou.

76 A ko koe, e tama, ka karangatia ko te poropiti a te Runga rawa:

E haere hoki koe i te aroaro o te Ariki, hei whakapai i ona ara;

77 Hei whakamatau i tona iwi ki te whakaoranga,
I o ratou hara e murua ana;

78 He mea hoki na te aroha na te mahi tohu a to tatou Atua;

Na reira hoki i puta ai te puaotanga o runga ki a tatou,

79 Hei whakamārama i te hunga e noho ana i te pouri, i te atarangi hoki o te mate,

Hei whakatika i o tatou waewae ki te huarahi o te rangimarie.

80 Na, ka tupu tana tamaiti, a ka kaha haere tona wairua; a noho ana i nga koraha, taea noatia te ra e whakakitea ai ia ki a Ihairaira.

UPOKO 2.

Whanautanga o Ihu. 10 Anahera ki nga hepara. 25 Ta Himiona. 36 Ana. 42 Te Tamaiti i te temepara.

I AUA ra ka whakatakatoria he tikanga e Hiha Akuhata, kia tuhituhia te ao katoa. 2 No te kawanatanga o Hairinia i Hiria i meatia ai tenei tuhituhinga tuatahi. 3 A ka haere nga tangata katoa kia tuhituhia, ia tangata ia tangata ki tona pa ake ano. 4 A i haere atu ano a Hohepa i Kariri, i te pa o Nahareta, ki Huria, ki te pa o Rawiri, ko Peterehema te ingoa; (no te mea no te whare ia no te kawoi o Rawiri:) 5 Kia tuhituhia ai raua ko Meri tana wahine taumau, ko ia ano e hapu ana. 6 A, i a raua i reira, ka rite nga ra e whanau ai ia. 7 Na, ka whanau tana matamua, a takaia ana e ia ki nga kakahu, ka whakatakatoria ki te takotoranga kai ma nga kararehe; no te mea kahore he wahi mo ratou i te whare.

8 A i taua wahi etahi hepara e noho koraha ana, e tiaki ana i ta ratou kahui i te po. 9 Na, ko te putanga o tetahi anahera a te Ariki ki a ratou, a whiti mai ana te kororia o te Ariki ki a ratou, a tawhio noa: a nui whakaharahara to ratou wehi. 10 Na, ka mea te anahera ki a ratou, Kaua e mataku: ta te mea he kai kauwhau tenei ahau ki a koutou mo te hari nui, meake puta mai ki te iwi katoa. 11 Nonaia nei hoki i whanau ai he Kai whakaora mo koutou i te pa o Rawiri, ara, a te Karaiti te Ariki. 12 A ko te tohu tenei ki a koutou; E kite koutou i te tamaiti ka oti te takai ki te kakahu, e takoto ana i te takotoranga kai ma nga kararehe. 13 A kihai i aha ko te tini noa iho o te ope o te rangi e noho tahi ana me taua anahera, e whakamoemiti ana ki te Atua, e mea ana,

14 *Kia whai kororia te Atua i runga rawa,*

Kia mau te rongo ki runga ki te whenua, me te whakaaro pai ki nga tangata.

15 A ka mawehe atu nga anahera i a ratou ki te rangi, ka mea nga hepara tetahi ki tetahi, Tatou ka haere ki Peterehema, kia kite i tenei mea kua puta

nei, kua whakapuakina mai nei e te Ariki ki a tatou. 16 Na, ka hohoro ratou te haere; a ka kite i a Meri, i a Hohepa, i te tamaiti ano e takoto ana i te takotoranga kai ma nga kararehe. 17 Ano ka kite, ka whakapuakina te mea i korerotia ki a ratou mo tenei tamaiti. 18 A miharo ana nga kai whakarongo katoa ki enei mea, i korerotia nei ki a ratou e nga hepara. 19 Ko Meri ia i ata rongoa i enei mea katoa, whakaaroaro ai i roto i tona ngakau. 20 Na, ka hoki nga hepara, me te whakakororia me te whakamoemiti ki te Atua mo nga mea katoa i rongo nei i kite nei ratou, i rite nei ki nga mea i korerotia mai ki a ratou.

21 Ano ka rite nga ra e waru e kotia ai te tamaiti, ka huaina tona ingoa ko IHU, ko ta te anahera i hua ai i te mea kahore ano i hapu tona whaea.

22 A ka rite nga ra e purea ai te whaea, e whakaritea ai te ture a Mohi, ka kawea ia e ratou ki Hiruharama, kia tapaea atu ki te Ariki; 23 (Kia peratia me te mea i tuhituhia ki te ture a te Ariki, Ko nga tane katoa e oroko puta mai i te kopu, e karangatia e tapu ana ki te Ariki; 24 Kia hoatu ano he patunga tapu, te mea i korerotia i roto i te ture a te Ariki, Kia rua kukupa, kia rua ranei pi kukupa. 25 Na, i Hiruharama tetahi tangata ko Himiona te ingoa; he tangata tika, he tangata whakaaro, e tatari ana ki te whakaharinga o Ihairaira: a kei runga te Wairua Tapu i a ia. 26 Na, kua whakamaharatia mai ia e te Wairua Tapu, e kore ia e kite i te mate, kia kite ra ano ia i ta te Ariki Karaiti. 27 Na, ka haere mai ia ki te temepara, he meatanga na te Wairua: a i nga matua e mau mai ana i te tamaiti i a Ihu, kia meatia ai e raua ki a ia ta te ture i whakarite ai, 28 Ka tango ia i a ia ki ona ringa, a ka whakapai ki te Atua, ka mea,

29 Katahi, e te Ariki, ka tukua to pononga kia haere i runga i te rangi-marie,

Ka pera me tau i korero ai:

30 Ka kite nei hoki oku kanohi i tau whakaoranga,

31 Ka whakatakatoria nei e koe ki te aroaro o nga iwi katea;

32 Hei whakamarama e kite ai nga tau-iwi,

Hei kororia hoki mo tou iwi mo Ihairaira.

33 A miharo tonu a Hohepa raua ko tona whaea ki nga kupu i korerotia mona. 34 Na, ka manaaki a Himiona

i a raua, a ka mea ki a Meri ki tona whaea, Nana, ka waiho tenei tama hei takanga, hei aranga, mo te tini o te tangata i roto i a Ihairaira; hei tohu hoki e korerotia kinotia; 35 (Ae ra, ka tika atu ano te hoari, a puta noa i tou ake wairua,) e hurahia ai nga whakaaro o nga ngakau maha. 36 Me Ana hoki, he poropiti, he tamahine na Panu-
era, no te iwi o Ahera: kua maha haere ona ra, e whitu nga tau o tona wahina-
tanga ake i noho ai ia ki te tane; 37 He pouaru, tata pu ki te waru tekau ma wha ona tau; heoi kihai i mahue i a ia te temepara; he karakia tonu tana, he noho puku, he inoi, i te po i te ao. 38 Na, ka tae mai ia i taua haora ano, ka whakawhetai ki te Ariki, a korerotia ana ia e ia ki te hunga katoa o Hiruharama e tatari ana ki te whaka-
oranga. 39 Ano ka oti nga mea katoa e rite ana ki ta te ture a te Ariki, ka hoki ratou ki Kariri, ki to ratou pa ki Nahareta.

40 Na, ka tupu te tamaiti, a ka kaha haere tona wairua, ka ki i nga whakaaro nui: i a ia ano to te Atua aroha noa.

41 A i haere ona matua i ia tau i ia tau ki Hiruharama ki te hakari o te kapenga. 42 A ka tekau ma rua ona tau, ka haere ratou ki Hiruharama i runga i nga ritenga o te hakari: 43 A ka rite nga ra, i a raua e hoki ana, ka noho te tamaiti a Ihu ki Hiruharama; kihai hoki a Hohepa raua ko tona whaea i mohio. 44 I mea hoki raua kei roto ia i te tira, na, ka haere, kotahi te ra ki te ara; a ka rapu raua i a ia i roto i nga whanaunga, i a raua tangata hoki i mohio ai. 45 A, te kitea ia, hoki ana ki Hiruharama, ki te rapu i a ia. 46 A, muri iho i nga ra e toru ka kitea ia i roto i te temepara, e noho ana i waenganui o nga kai whakaako, e whakarongo ana ki a ratou, e ui ana ki a ratou. 47 A miharo katoa ki tona matauranga, ki ana korero, te hunga i rongu ki a ia. 48 Ano ka kite raua i a ia, ka tino miharo: a ka mea tona whaea ki a ia, E tama, he aha koe i penei ai ki a maua? na, pouri noa iho maua ko to papapa, i a maua i rapu nei i a koe. 49 Ka mea ia ki a raua, He aha korna i rapu ai i a au? kihai korna i mahara, me mea ahau i nga mea a toku Matua? 50 Heoi kihai raua i matau ki te kupu i korerotia e ia ki a raua. 51 Na, ka haere tahi atu ia me raua, ka tae ki Nahareta, a ka ngohangohe ki a raua; ko tona whaea ia i rongoa i enei kupu katoa i roto i tona ngakau.

52 Na, ka kake haere a Ihu te whakaaro nui, te kaumatua, ka paingia ano e te Atua e te tangata.

UPOKO 3.

1, 19 Hoani. 15 Mo Ihu. 28 Nga tupuna o Meri.

NA, i te tekau ma rima o nga tau o te rangatiratanga o Taipiria Hiiha, i a Ponotio Pirato e kawana ana i Huria, i a Herora e tetaraki ana i Kariri, i tona teina hoki i a Piripi e tetaraki ana i Ituria, i te whenua hoki o Tarakonaiti, a ko Rihania e tetaraki ana i Apirini, 2 Ko Anaha raua ko Kaiapa nga tohunga nui, ka puta te kupu a te Atua ki a Hoani tama a Hakaraia ki te koraha. 3 Na, ka haere ia ki nga wahi katoa e patata ana ki Horano, ka kauwhau i te iriiri ripeneta hei murunga hara; 4 I pera ano ia me te mea i tuhituhia ki te pukapuka o nga korero a Ihiaia poropiti, i mea nei, He reo no tetahi i te koraha e karan-
nga ana,
Whakapaia te huarahi o te Ariki,
Whakatikaia ona ara;
5 Ka whakakiaia nga awaawa katoa,
Ka tahoroa nga maunga me nga puke-
puke katoa;
A e meinga kia tika nga wahi kopi-
kopiko,
Ko nga wahi taratara hei ara maene-
ene;
6 A e kite nga kikokiko katoa i te whakaoranga o te Atua.
7 Na, ka mea ia ki nga mano i haere mai kia iriiria e ia, E te uri nakahi, na wai koutou i whakamahara kia rere i te riri meake puta mai? 8 Na, whakaputaina nga hua e rite ana ki o te ripeneta, a kei anga kei mea i roto i a koutou, Ko Aperahama to tatou matua: ko taku kupu hoki tenei ki a koutou, E ahei ana ano i te Atua te whakaara tamariki ake ma Aperahama i roto i enei kohatu. 9 Na, tenei ka pa te titaha ki te pakiaka o nga rakau: a ki te kahore tetahi rakau e hua i te hua pai, ka tua-
kina, ka maka ki te ahi. 10 Na, ka ui nga mano ki a ia, ka mea, Me aha ra matou? 11 Na, ka whakahokia e ia, a ka mea ki a ratou, Ko te tangata i nga koti e rua, kia hoatu ki te tangata kahore ona; me te tangata he kai tana, kia pera ano. 12 Na, ka haere hoki nga pupirikana kia iriiria, a ka mea ki a ia, E te kai whakaako, me aha matou? 13 Ka mea ia ki a ratou, Kei nui ake i nga mea i whakaritea ma koutou ta koutou

e tango ai. 14 Ka ui ano nga hoia ki a ia, ka mea, Me aha hoki matou? Na, ko tana meatanga ki a ratou, Kua e tukinotia tetahi, kua e whakapae teka; kati ano ma koutou ko o koutou utu.

15 Na, i te iwi e tatarai ana, a e whakaaroaro katoa ana i roto i o ratou ngakau ki a Hoani, ko te Karaiti ia, ehara ranei; 16 Ka ki a Hoani, ka mea ki a ratou katoa, Ko ahau nei, he iriiri taku i a koutou ki te wai; kei te haere mai ia tetahi e kaha rawa ana i a au, e kore ahau e tau hei wewete i te here o ona hu: mana koutou e iriiri ki te Wairua Tapu ki te kapura: 17 Ko tana mea tahi kei tona ringa, a ka tino tahia e ia tana patunga witi, e kohia ano e ia te witi ki roto ki tana whare witi; ko te papapa ia e tahuna ki te kapura e kore e tinea.

18 He maha atu ano ana kupu whakahau i kauwhau ai ia ki te iwi. 19 Otira i riria e ia a Herora tetaraki mo Heroriaha wahine a Piripi a tona tuakana, mo nga kino katoa hoki i meinga e Herora; 20 Na, i runga i era katoa, tutakina ana e ia a Hoani ki te whare herehere.

21 A ka poto te iwi te iriiri, i a Ihu ano kua iriiria, a e inoi ana, ka tuwhera te rangi, 22 Na, ka heke iho te Wairua Tapu ki runga ki a ia, he ahua tinana ano hoki tona, anō he kukupa, ka puta ano he reo no te rangi, e mea ana, Ko koe taku Tama i aroha ai, taku i ahuaureka atu ai.

23 Na, a Ihu nei, e whakatatata ana ona tau ki te toru tekau; a ki ta te tangata ki, he tama ia na Hohepa, a ko ia ta Hiru, 24 Ko ia ta Matata, ko ia ta Riwai, ko ia ta Mereki, ko ia ta Iana, ko ia ta Hohepa, 25 Ko ia ta Matatiaha, ko ia ta Amoha, ko ia ta Nauma, ko ia ta Eheri, ko ia ta Nakai, 26 Ko ia ta Maata, ko ia ta Matatiaha, ko ia ta Hemei, ko ia ta Hohepa, ko ia ta Hura, 27 Ko ia ta Hoana, ko ia ta Reha, ko ia ta Horopapere, ko ia ta Haratiere, ko ia ta Neri, 28 Ko ia ta Mereki, ko ia ta Ari, ko ia ta Kohama, ko ia ta Eremorama, ko ia ta Ere, 29 Ko ia ta Hohe, ko ia ta Erietere, ko ia ta Horimi, ko ia ta Matata, ko ia ta Riwai, 30 Ko ia ta Himiona, ko ia ta Hura, ko ia ta Hohepa, ko ia ta Honana, ko ia ta Eriakimi, 31 Ko ia ta Merea, ko ia ta Mainana, ko ia ta Matata, ko ia ta Natana, ko ia ta Rawiri, 32 Ko ia ta Hehe, ko ia ta Opere, ko ia ta Poaha, ko ia ta Haramono, ko ia ta Nahona, 33 Ko ia ta Aminarapa, ko ia ta Arame, ko ia ta Heteromo, ko ia ta Parete, ko ia ta Hura,

34 Ko ia ta Hakopa, ko ia ta Ihaka, ko ia ta Aperahama, ko ia ta Tara, ko ia ta Nahora, 35 Ko ia ta Haruki, ko ia ta Rakau, ko ia ta Pereke, ko ia ta Epere, ko ia ta Haraha, 36 Ko ia ta Kainana, ko ia ta Arapahata, ko ia ta Hema, ko ia ta Noa, ko ia ta Rameka, 37 Ko ia ta Matuhara, ko ia ta Enoka, ko ia ta Iarere, ko ia ta Marereere, ko ia ta Kainana, 38 Ko ia ta Enoha, ko ia ta Heta, ko ia ta Arama, ko ia ta te Atua.

UPOKO 4.

Whakamatautauranga o Ihu. 14 Kauwhautanga. 38 Tangata i te rewera. 38 Hingawai o Pita, me era atu turoro. 41 Nga rewera. 42 Tana inoinga.

NA, ki tonu a Ihu i te Wairua Tapu, a hoki ana i Horano; na, ka kawea ia e te Wairua ki te koraha, 2 A e wha tekau nga ra i whakamatautauria ai ia e te rewera. Kihai ano i kai i tetahi mea i aua ra: ka pahemo, muri iho ka hiakai. 3 Na, ka mea te rewera ki a ia, Ki te mea ko te Tama koe a te Atua, kiia iho tenei kohatu kia meinga hei taro. 4 Na, ka whakahokia e Ihu ki a ia, ka mea, Kua oti te tuhituhi, E kore e ora te tangata ki te taro kau, engari ki nga kupu katoa a te Atua. 5 Katahi te rewera ka kawea i a ia ki runga ki tetahi maunga tiketike, a mea kau iho kua whakakitea katoatia ki a ia nga rangatiratanga katoa o te ao. 6 Ka mea te rewera ki a ia, Maku e hostu ki a koe tenei rangatiratanga katoa, me te kororia o enei mea: kua tukua hoki ki ahau; a ka hostu e ahau ki taku e pai ai. 7 Na, ki te koropiko koe ki toku aroaro, mou katoa. 8 Na, ka whakahokia e Ihu ki a ia, ka mea, Haere ki muri i a au, e Hatana: kua oti hoki te tuhituhi, Me koropiko koe ki te Ariki ki tou Atua, me mahi ano ki a ia anake. 9 Na, ka kawea ia ki Hiruharama, a whakaturia ana ki runga ki te keokeonga o te temepara, a ka mea ki a ia, Ki te mea ko koe te Tama a te Atua, rere atu i konei ki raro: 10 Kua oti hoki te tuhituhi.

Ka korerotia iho koe e ia ki ana anahera kia tiakina koe:

11 Ma ratou koe e hiki ake ki o ratou ringa,

Kei titituki tou waewae ki te kohatu.

12 Na, ka whakahokia e Ihu, ka mea ki a ia, Kua takoto te korero, Aua e whakamatautau ki te Ariki ki tou Atua.

13 A ka mutu katoa te whakamatautau.

tauranga a te rewera, ka mawebe atu i a ia mo tetahi wahi.

14 Na, ka hoki a Ihu i runga i te kaha o te Wairua ki Kariri: a haere ana tona rongo, a puta noa i nga wahi tata katoa. 15 A ka whakaako ia i roto i o ratou whare karakia, me te whakakororia te katoa ki a ia.

16 Na, ka haere ia ki Nahareta, ki te wahi i whangainga ai ia: ka tomo i te ra hapati ki te whare karakia, ko tana hanga hoki ia, ka whakatika ki te korero pukapuka. 17 A ka homai ki a ia te pukapuka a Ihiaia poropiti. Ano ka wherahia te pukapuka, ka tupono ia ki te wahi i tenei tuhituhinga,

18 Kei ahau te Wairua o te Ariki, nāna nei hoki ahau i whakawahi, hei kauwhau i te rongo pai ki te hunga rawakore;

Kua tonoa mai ahau e ia ki te whakaora i te hunga ngakau maru,

Ki te kauwhau ki nga herehere kia haere noa,

Ki nga matapo kia titiro,

Ki te tuku i te hunga e kurna ana kia haere noa atu,

19 Ki te kauwhau i te tau manakohanga mai a te Ariki.

20 Na, ka kopia e ia te pukapuka, a hoatu ana ki te kai tiaki, noho ana. A matatau tonu ki a ia nga kanohi o te hunga katoa i roto i te whare karakia.

21 Katahi ia ka anga ka korero ki a ratou, Nonaianei, i o koutou taringa e *whakarongo* mai nei, i mana ai tenei karaipiture. 22 A i whakapai ratou katoa ki a ia, i miharo ki nga kupu pai i puta i tona mangai. Ka mea ratou,

Ehara ianei tenei i te tama a Hohepa? 23 Ka mea ia ki a ratou, Tera rawa e puaki mai i a koutou tenei kupu whakarite ki a au, E rata, rongoa koe i a koe ano: ko nga mea i rongo ai matou kua meinga ki Kaperenauma, meinga hoki ki konei ki tou whenua. 24 I mea ano ia,

He pono taku e mea nei ki a koutou, E kore te poropiti e manakohia i tona ake whenua. 25 Otira he pono taku e mea nei ki a koutou, He tokomaha nga pouaru i roto i a Ihairaira i nga ra i a Iraia, i te rangi kua oti te kopani i nga tau e toru i nga marama e ono, i te mate-kaitanga nui o te whenua katoa; 26 Heoi kihai i tonoa a Iraia ki tetahi o ratou, ki te wahine pouaru anake, ki Harepata o Hairona. 27 He tokomaha hoki nga repera i roto i a Ihairaira, i nga ra o Eriha poropiti: a kihai tetahi o ratou i whakamakia, ko Naamana anake o Hiria. 28 A ki tonu i te riri te hunga

katoa i te whare karakia, i te rongonga ai ki enei mea; 29 Na, ko to ratou whakatikanga ake, ka maka i a ia ki waho o te pa, a arahina ana ki te pari o te puke i hangā ai to ratou pa, whakataka ai i a ia ki raro. 30 Otira i tika ia ra waenganui o ratou, a haere ana.

31 A ka tae ki Kaperenauma, ki tetahi pa o Kariri, ka whakaako hoki i a ratou i nga hapati. 32 Na, ka miharo ratou ki tana ako: i whai mana hoki tana kupu. 33 A i te whare karakia tetahi tangata he wairua rewera poke tona, a nui atu tona reo ki te karanga, 34 Ka mea, Kāti ra; he aha matou nāu, e Ihu o Nahareta; kua tae mai koe ki te whakangaro i a matou? e mohio ana ahau ki a koe; ko te Mea Tapu a te Atua. 35 Na, riria iho ia e Ihu, ka mea ia, Kāti to korero, puta mai hoki i roto i a ia. Katahi te rewera ka turaki i a ia ki waenganui, a puta mai ana i roto i a ia, kihai hoki tera i ahatia. 36 Na, tau ana te miharo ki a ratou katoa, a ka kororero tetahi ki tetahi, ka mea, He aha tenei kupu? mana tonu nei hoki tana tono i nga wairua poke, kaha tonu, a puta mai ana ki waho. 37 A pakū ana tona rongo puta noa i nga wahi tutata katoa.

38 A, tona whakatikanga i te whare karakia, tomo tonu ki te whare o Haimona, e mate ana te hungawai wahine o Haimona, he nui te kiri-ka; a ka inoi ratou ki a ia mona. 39 Na, ka tu ia ki runga i a ia, a riria iho te kiri-ka; a mutu ake: na, ara tonu ake ia kei te taka mea ma ratou.

40 I te toenetanga o te ra, ka kawea mai ki a ia e nga tāngata katoa nga mea o ratou e mate ana i te tini o nga mate; na, whakapakia iho e ia ona ringa ki tenei ki tenei o ratou, a ora ake ratou. 41 A he tokomaha te hunga i puta mai nga rewera i roto i a ratou; i karanga hoki *awa wairua*, i mea, Ko te Karaiti koe, ko te Tama a te Atua. A riria ana ratou e ia, kihai i tukua kia korero: i mātau hoki ratou ko te Karaiti ia.

42 Ka ao te ra, ka puta atu ia, ka haere ki tetahi wahi koraha: a ka rapu nga mano i a ia, a ka tae ki a ia, na, puritia ana ia, kei whakarerea ratou e ia. 43 Ka mea ia ki a ratou, Me kauwhau e ahau te rangatiratanga o te Atua ki era atu pa ano: koia hoki ahau i tonoa mai ai.

44 A kauwhau ana ia i nga whare karakia o Kariri.

UPOKO 5.

Kei te kaupuke o Pita. 12 Repera. 18 Pararutiki. 27 Matiu. 29 Tana hākari. 34 korenga e nohopuku o ana akonga.

A I te mano e aki mai ana ki a ia ki te whakarongo ki te kupu a te Atua, na, e tu ana ia i te taha o te roto o Kenehareta, 2 Na, ka kite ia i etahi kaupuke e rua e tu ana i te taha o te roto: ko nga kai hao ia kua riro mai i runga, e horoi ana i nga kupunga. 3 Na, ka eke ia ki tetahi o nga kaupuke, ki to Haimona, ka mea ki a ia kia neke atu ki waho tata. Na, noho ana ia, whakakona ana e ia te iwi i runga i te kaupuke. 4 A ka mutu tana korero, ka mea ia ki a Haimona, Neke atu ki te wahi hohonu, ka tuku ai i ā koutou kupunga ki te hao. 5 Na, ko te whakahokinga a Haimona, ka mea ki a ia, E kara, mahi noa matou i te po roa nei, tē mau tetahi: heoi nau na te kupu, me tuku e ahau te kupunga. 6 A, ta ratou meatanga i tenei, he mano tini nga ika i mau i a ratou: a ka whakapakaru ta ratou kupunga. 7 Na, ka tawhiri ratou ki o ratou hoa i tera kaupuke, kia hoe mai hei hoa mo ratou. A, to ratou taenga mai, whakakia ana nga kaupuke e rua, no ka whakatotohu. 8 A, te kitenga o Haimona Pita, ka hinga iho ki nga turi o Ihu, ka mea, Mawehe atu i a au, e te Ariki; he tangata hara hoki ahau. 9 Mau tonu hoki tona miharo me to ona hoa katoa, ki te haonga o nga ika i haao nei e ratou: 10 To Hemi hoki raua ko Hoani, he tama raua na Heperi, he hoa hoki no Haimona. Na, ka mea a Ihu ki a Haimona, Kaua e mataku; i enei wa e takoto ake nei ka hao tangata koe. 11 A ka whakauria nga kaupuke ki uta, mahue ake nga mea katoa i a ratou, a aru ana i a ia.

12 A i a ia i tetahi o nga pa, na, ko tetahi tangata e kapi ana i te repera: a, tona kitenga i a Ihu, ka takoto tapapa, ka inoi ki a ia, ka mea, E te Ariki, ki te pai koe, e taea ahau e koe te mea kia ma. 13 Na, ka totoro tona ringa, ka pa ki a ia, ka mea, E pai ana ahau: kia ma koe. A mutu tonu ake tona repera. 14 Na, ka whakatupato ia i a ia kia kaua e korerotia ki te tangata: Engari haere, kia kite te tohunga i a koe, kawea atu hoki mo to whakamakanga nga mea i whakaritea e Mohi, hei mea whakaatu ki a ratou. 15 Heoi tino pakū atu ana tona rongō: a he tokomaha noa atu i huihui mai ki te whakarongo, kia wha-

kaorangia hoki e ia o ratou ngoikoretanga. 16 Otiira i haere puku ia ki te koraha ki te inoi.

17 A i tetahi o aua ra, e whakaako ana ia, me te noho ano nga Parihi me nga kai whakaako o te ture, i haere mai nei i nga kāinga katoa o Kariri, o Huria, o Hiruharama: a i reira ano te kaha o te Ariki hei whakaora i a ratou. 18 Na, ko etahi tāngata e kawea mai ana i tetahi tangata i runga i te moenga, he pararutiki: a mea noa ratou kia kawea ia ki roto, kia whakatakotoria ki tona aroaro. 19 A, tē kitea e ratou te peheatanga e kawea ai ia ki roto, i te mano hoki, ka kakea te whare, a tukua iho ana ia ra nga toetoe, me te moenga ano, ki wae-nganui ki te aroaro o Ihu. 20 A, tona kitenga i to ratou whakaponu, ka mea ia ki a ia, E hoa, ka oti ou hara te muru. 21 Na, ka anga, ka whakaaroaro nga karaipi me nga Parihi, ka mea, Ko wai tenei nāna nga kupu kohukohu? Ko wai hei muru hara? ko te Atua anake. 22 Otiira i mahara a Ihu ki ā ratou whakaaroaronga, a ka oho, ka mea ki a ratou, He aha ta koutou e whakaaroaro na i roto i o koutou ngakau? 23 Ko tehea te mea takoto noa, ko te mea, Ka oti ou hara te muru; ko te mea ranei, Whakatika, haere? 24 Otiia kia mātau ai koutou he mana muru hara to te Tama a te tangata i runga i te whenua, (ka mea ia ki te pararutiki.) Ko taku kupu tenei ki a koe, Whakatika, tangohia ake tou moenga, haere ki tou whare. 25 Na, whakatika tonu ake ia i to ratou aroaro, a tangohia ake ana te mea i takoto ai ia, haere ana ki tona whare, me te whakakororia i te Atua. 26 A miharo katoa ratou, ka whakakororia i te Atua, ki tonu hoki ratou i te mataku, ka mea, Puta ke nga mea i kite nei tatou i naianei.

27 A, muri i enei mea, ka haere ia, a ka kite i tetahi pupirikana, ko Riwai te ingoa, e noho ana i te wahi tango takoha: a ka mea ki a ia, Arumia mai ahau. 28 Na, whakarerea ake e ia nga mea katoa, a whakatika ana, aru ana i a ia. 29 Na, ka takā e Riwai he hākari nui māna i tona whare: a he tokomaha nga pupirikana me nga tāngata ke i noho tahi ratou. 30 Na, ka amuamu o ratou karaipi me nga Parihi ki ana akonga, ka mea, He aha koutou ka kai tahi ai, ka inu tahi ai me nga pupirikana me nga tāngata hara? 31 Na, ka whakahokia e Ihu, a ka mea ki a ratou, Kahore he aha o nga tāngata ora e meatia ai e te rata, engari

o te hunga e mate ana. 32 Kihai ahau i haere mai ki te karanga i te hunga tika, engari i te hunga hara, kia ripeneta. 33 Na, ka mea ratou ki a ia, He aha nga akonga a Hoani ka hono ai te noho puku, ka inoi ai, me nga *akonga* ano a nga Parihi; ko au ia e kai ana, e inu ana? 34 Na, ko tana meatanga ki a ratou, E taea ranei e koutou te mea kia noho puku nga tama o te whare marena, i te mea kei a ratou te tane marena hou? 35 Na, tera e tae mai nga ra e tangohia ai te tane marena hou i a ratou, katahi ratou ka noho puku i aua ra. 36 I korerotia ano e ia tetahi kupu whakarite ki a ratou; E kore e makā e te tangata tetahi wahi o te kahu hou hei papaki mo te kahu tawhito; kei pakaru i te mea hou, a e kore te papaki i *tangohia* mai i te mea hou e u ki te mea tawhito. 37 E kore hoki te tangata e riringi i te waina hou ki te ipu tawhito; kei pakaru nga ipu i te waina hou, na, ka maringi, a kore ake nga ipu. 38 Engari me riringi te waina hou ki te ipu hou; a ora ake e rua e rua. 39 Ka inu hoki te tangata i te *waina* tawhito, e kore ia e hiahia wawe ki te mea hou: e mea hoki ia, Erangi te mea tawhito.

UPOKO 6.

Hapati. 13 Te Tekau ma rua, 17 turoro. 20 Kawuhau. 47 Turanga pai mo te whare.

NA, i te hapati tuatahi i muri i te ra tuarua, ka haere ia ra wae-nga witi; a katohia ana e ana akonga nga puku witi, kainga ake, he mea komukumuku ki nga ringa. 2 Ka mea etahi o nga Parihi ki a ratou, He aha koutou ka mea ai i te mea e kore e tika kia meatia i te hapati? 3 Na, ka whakahokia e Ihu, a ka mea ki a ratou, Kahore ianei koutou i kite i ta Rawiri i mea ai, i a ia e mate ana i te hiakai, ratou ko ona hoa; 4 I tona tomokanga atu ki te whare o te Atua, a tangohia ana e ia nga taro aroaro, na, kainga ana e ia, hoatu ana hoki ki ona hoa; nga mea kihai nei i tika kia kainga, engari ma nga tohunga anake? 5 I mea ano ia ki a ratou, Ko te Tama a te tangata te Ariki ano hoki o te hapati.

6 A i tetahi atu hapati, ka tomo ia ki te whare karakia, ka whakaako: a kei reira tetahi tangata, ko tona ringa matau kua memenge. 7 A ka titiro pu nga karaipi me nga Parihi ki a ia, me kore ia e whakaora i te hapati; kia ai

hei whakawakanga mona. 8 Na, ka mahara ia ki ā ratou whakaaro, a ka mea ki te tangata i te ringa memenge, Whakatika, e tu ki waenganui. A whakatika ana ia, tu ana. 9 Katahi ka mea a Ihu ki a ratou, Maku e ui ki a koutou tetahi mea; He mea tika ranei te mahi pai i te hapati, te mahi kino ranei? te whakaora, te whakamate ranei? 10 Na, ka tiroiro ia ki a ratou katoa, a ka mea ki taua tangata, Torona mai to ringa. A pera ana ia: na, kua ora ano tona ringa, kua pera me tetahi. 11 Na, ki tonu ratou i te haurangi; a ka korerorero ki a ratou ano, me aha ranei a Ihu e ratou.

12 A i aua ra ka haere ia ki te mau-nga ki te inoi, a he inoi tonu tana i te roa o te po ki te Atua. 13 A ka ao te ra, ka karangatia e ia ana akonga: a kotahi tekau ma rua o ratou āna i whiri-whiri ai, a huiaina ana e ia he apotoro; 14 Ko Haimona, (i huiaina ano hoki ia ko Pita,) ko tona teina, ko Anaru, ko Hemi raua ko Hoani, ko Piripi raua ko Patoromu, 15 Ko Matiu raua ko Tamati, ko Hemi *tama* a Arapiu, ko Haimona e karangatia nei ko Heroti, 16 Ko Hura *teina* o Hemi, ko Hura Ikariote hoki, ko ia ano te kai tuku. 17 Na, ka heke iho ngatahi ratou, a tu ana ki te wahi raora, ratou ko te ropu o ana akonga, me te huihui-nga nui o te iwi i Huria katoa, i Hiruharama, i te taha hoki o te moana o Taira o Hairona, i haere mai nei ki te whakarongo ki a ia, kia whakaorangia hoki o ratou mate; 18 Me te hunga ano e whakatoia ana e nga wairua poke: a whakaorangia ana ratou. 19 A i whai te mano katoa kia pa ki a ia: i puta mai hoki he kaha i a ia, a whakaorangia ana ratou katoa.

20 Na, ka titiro ona kanohi ki ana akonga, a ka mea ia, Ka koa *koutou*, e nga rawakore mo koutou hoki te rangatiratanga o te Atua. 21 Ka koa *koutou* e hiakai nei inaianei: ka makona hoki koutou. Ka koa *koutou* e tangi nei inaianei: e kata hoki koutou. 22 Ka koa koutou, ina kinongia e nga tāngata, ina wehewehea mai i *roto i a ratou*, ina tawāia, ina rukea atu to koutou ingoa, ano he mea kino, mo te whakaaro hoki ki te Tama a te tangata. 23 Kia hari i taua ra, me te tupekepeke: he nui hoki to koutou utu i te rangi: i peneitia hoki nga poropiti e o ratou mātua. 24 Otiira aue, te mate mo koutou mo te hunga taonga! kei a koutou hoki to koutou whakamarietanga.

25 Aue, te mate mo koutou mo te hunga e makona ana! e mate hoki koutou i te hiakai. Aue, te mate mo koutou mo te hunga e kata ana inaianei ka aue hoki koutou, ka tangi. 26 Aue, te mate mo koutou ua korerotia paitia koutou e nga tângata katoa! i penei hoki o ratou mātua ki nga poropiti teka.

27 Na, ko taku kupu tenei ki a koutou e whakarongo mai nei, Arohaina o koutou hoa whawhai; kia pai te mahi ki te hunga e kino ana ki a koutou; 28 Manaakitia te hunga e kanga ana i a koutou, me inoi mo te hunga e whakawhiu ana i a koutou. 29 Na, ki te pakia tou paparinga e tetahi, tahuri atu hoki tetahi; a ki te tangohia tou ngeri e tetahi, kawa e kaiponuhia tou koti. 30 Hoatu ki nga tângata katoa e inoi ana ki a koe; kawa ano e tonoa o mea ki te tangohia e te tangata. 31 Ko ta koutou e pai ai kia meatia e nga tângata ki a koutou, meatia ano e koutou ki a ratou. 32 A ki te aroha koutou ki te hunga e aroha ana ki a koutou, keihea he whakawhetai ki a koutou? e aroha ana hoki te hunga hara ki te hunga e aroha ana ki a ratou. 33 A ki te atawhai koutou i te hunga e atawhai ana i a koutou, keihea he whakawhetai ki a koutou? e pena ana ano te hunga hara. 34 Ki te tuku moni hoki koutou ki te hunga e mea ai koutou ka utua mai e ratou, keihea he whakawhetai ki a koutou? e tuku moni ana hoki te hunga hara ki te hunga hara, mo te pera kia whakahokia ki a ratou. 35 Engari kia aroha ki o koutou hoa whawhai, atawhaitia hoki, tukua atu te moni, kawa ano e whakaaro kia utua mai ta koutou; a e rahi te utu ki a koutou, ka whakatupu tamariki ano hoki koutou ki a te Runga rawa: e atawhai ana hoki ia i te hunga e kore e whakawhetai, i te hunga kino. 36 Kia ngawari rapea koutou, kia pera me to koutou Matua e ngawari ana. 37 Kawa e whakawa, a e kore koutou e whakawakia: kawa e whakatau he a e kore te he e whakatau ki a koutou: houhia te rongo, a e houhia ano te rongo ki a koutou: 38 Hoatu, a ka homai ki a koutou; he mehua pai, pehi rawa, oioi rawa, purena toa ta ratou e homai ai ki te kokorutanga o e koutou kakahu. Ko te mehua hoki e mehua ai koutou, hei mehua ano tena ki a koutou.

39 A ka puaki tana kupu whakarite ki a ratou, E ahei ranei te matapo te arahi i te matapo? e kore ranei e taka toko-

rua ki te waikeri? 40 E kore te akonga e rahi ake i tona kai whakaako: engari ka rite ano ki o ratou kai whakaako nga tângata katoa kua tino pukengatia. 41 He aha tāu e titiro ki te otaota i roto i te kanohi o to teina, tē kite i te kurupae i tou ake kanohi? 42 E pehea ranei to korero ki to teina, E taku teina, iana, kia kapea atu e ahau te otaota i roto i tou kanohi, tē kite i te kurupae i roto i tou kanohi? E te tangata tinihanga, kia mātua kapea atu e koe te kurupae i roto i tou kanohi, katahi koe ka marama ki te kape i te otaota i roto i te kanohi o tou teina. 43 E kore hoki te rakau ataahua e hua i te hua kino; e kore ano te rakau kino e hua i te hua ataahua. 44 Ma ona hua ake nei hoki ka mohiotia ai tenei rakau tenei rakau. E kore hoki e kohia nga piki i runga i nga tataramoa, e kore ano e whakia te karepe i runga i te tumatakuru. 45 He tangata pai, he pai tana e whakaputa mai ai i roto i te taonga pai a tona ngakau; he tangata kino, he kino tana e whakaputa mai ai i roto i nga taonga kino o tona ngakau: he purenatanga hoki no te ngakau nga kupu a te mangai.

46 He aha koutou ka karanga ai ki a au, E te Ariki, e te Ariki, tē mahi i aku korero? 47 Na, te tangata e haere mai ana ki a au, e rongo ana ki aku kupu, a e mahi ana, maku e whakaatu ki a koutou he ritenga aha tona: 48 Ka rite ia ki te tangata i hangā e ia tetahi whare, i kerī, i whakahohonu, a whakatakoto ana i te turanga ki runga ki te kamaka: a, te putanga mai o te waipuke, ka pakaru te roma ki taua whare, heoi kihai i taea te whakangauene: no te mea i hangā ki runga ki te kamaka. 49 Tena ko te tangata i rongo, a kihai i mahi, ka rite ia ki te tangata i hanga i tetahi whare ki runga ki te oneone, a kahore he turanga: te pakarutanga mai o te roma, na, hinga tonu iho; a nui atu te pakarutanga o taua whare.

UPOKO 7.

Keneturio. 11 Naina. 19 Ta Hoani ki a Ihu. 24 Mo Hoani. 30 Ta ratou ki a ia, ki a Ihu. 36 Wahine hara,—tona aroha.

ANO ka mutu enei kupu katoa āna, me te whakarongo ano te iwi, ka tomo ia ki Kaperenauma.

2 Na, e mate ana te pononga a tetahi keneturio, meake marere, tana hoki i mate-nui ai. 3 A, tona rongonga ki a Ihu, ka tonoa ki a ia etahi kaumatua o

nga Hurai, hei mea ki a ia kia haere mai ki te whakaora i tana pononga. 4 A, to ratou taenga mai ki a Ihu, he kaha ta ratou inoi, ka mea, he pai te tangata e meatia ai tenei e ia: 5 E aroha ana hoki ia ki to tatou iwi, nāna hoki i hanga te whare karakia mo matou. 6 Na, haere tahi ana a Ihu me ratou. A i a ia kahore nei i matara mai i te whare, ka tono te keneturio i etahi hoa ki a ia, ka mea ki a ia, E te Ariki, kei maumau ngenge noa koe: ehara hoki ahau i te tikanga tangata e haere ake ai koe ki raro i toku tuanui: 7 Koia tē tae ai taku aro ki te haere atu ki a koe: engari kia puaki mai tau kupu, a ka ora taku pononga. 8 He tangata hoki ahau e whakahaua ana, he hoia ano aku hei whakahauanga maku, na, ka mea ahau ki tenei, Haere, a ka haere; ki tetahi atu hoki, Haere mai, a ka haere mai; ki taku pononga ano hoki, Meatia tenei, a ka meatia e ia. 9 Te rongonga o Ihu ki enei mea, ka miharo ki a ia, a ka tahuri ka mea ki te mano e aru ana i a ia, Ko taku kupu tenei ki a koutou, kahore ano ahau i kite i roto i a Ihara-ira i te whakapono hei rite mo tenei te nui. 10 A, te hokinga atu ki te whare o te hunga i tonoa, rokohanga atu kua ora te pononga i mate.

11 A i te aonga ake, ka haere ia ki tetahi pa, ko Naina te ingoa; a he tokomaha o ana akonga i haere tahi me ia, he rahi hoki te hui. 12 A ka whakatata ia ki te kuwaha o te pa, na, he tupapaku tera e kauhoatia mai ana, he huatahi na tona whaea, a ko ia he pouaru: a he tokomaha o te pa e haere tahi ana me ia. 13 A, te kitenga o te Ariki i a ia, ka aroha ki a ia, ka mea ki a ia, Kaua e tangi. 14 Na, ka haere ia, ka pa ki te kauhoa: a, tu tonu nga kai kauhoa. Na, ko tana meatanga, E tama, ko taku kupu tenei ki a koe, E ara. 15 Na, ka noho te tupapaku ki runga, ka anga ka korero. A hoatu ana ia e ia ki tona whaea. 16 Na, ka tau te wehi ki a ratou katoa: a ka whakakororia i te Atua, ka mea, Kua puta ake i roto i a tatou he poropiti nui; a, Kua titiro mai te Atua ki tona iwi. 17 Na, haere ana tenei korero mona puta noa i Huria, i nga wahi patata katoa ano hoki.

18 A ka korerotia enei mea katoa ki a Hoani e ana akonga. 19 Na, ka karangatia e Hoani etahi o ana akonga tokorua, ka tonoa ki a Ihu, mea ai, Ko koe ranei tera e haere mai ana? me tatari ranei matou ki tetahi atu? 20 A, te taenga mai o aua tātanga ki a ia, ka

mea, Kua tonoa mai maua e Hoani Kai iriiri ki a koe, mea ai, Ko koe ranei tera e haere mai ana? me tatari ranei matou ki tetahi atu? 21 I taua wa pu ano he tokomaha te hunga i whakaorangia e ia i nga turorotanga, i nga mate, i nga wairua kino; a he tokomaha nga matapo i meinga kia kite. 22 A ka whakahokia e Ihu, ka mea ki a raua, Haere korerotia ki a Hoani nga mea e kite nei e rongo nei korua; ko nga matapo e titiro ana, ko nga kopa e haereere ana, ko nga repera kua ma, ko nga turi e rongo ana, ko nga tupapaku e whakaarahia ana, e kauwhautia ana te rongo pai ki te hunga rawakore; 23 Na, ka koa te tangata e kore e hē ki a au.

24 A, te rironga o nga karere a Hoani, ka timata ia, a ka korerotia a Hoani ki te mano, I haere atu koutou ki te koraha kia kite i te aha? I te kakaho e whakangauetia ana e te hau? 25 Ano ra, i haere koutou kia kite i te aha? I te tangata he kakahu maeneene ona? Na, kei nga whare kingi te hunga i nga kakahu whakapaipai, i nga kai papai, 26 Ano ra, i haere koutou kia kite i te aha? I te poropiti? Ae ra, ko taku kupu tenei ki a koutou, tera atu i te poropiti. 27 Mona te mea kua tuhituhia nei,

Na, ka tonoa e ahau taku karere ki mua i tou aroaro,

Māna e whakapai tou huarahi i mua i a koe.

28 Ko taku kupu hoki tenei ki a koutou, Kahore he poropiti nui atu i a Hoani Kai iriiri i roto i nga whanau a nga wāhine: heoi rahi ake i a ia te nohinohi rawa o te rangatiratanga o te Atua. 29 Na, i whakatikaia ta te Atua e te hunga katoa i rongo, e nga pupirikana ano, i iriiria hoki ki te iriiranga a Hoani. 30 Ko nga Parihi ia, ratou ko nga kai whakaako o te ture, i whakakahore ki ta te Atua whakaaro ki a ratou, i a ratou kihai nei i iriiria e ia. 31 A ka mea te Ariki, Me whakarite e ahau nga tātanga o tenei whakapaparanga ki te aha? e rite ana ki te aha? 32 E rite ana ki nga tamariki e noho ana i te kāinga hoko, e karanga ana ki a ratou ano, e mea ana, Whakatangi noa matou i te putorino ki a koutou, a kahore koutou i kanikani; aue noa matou ki a koutou, na, kahore koutou i tangi. 33 I haere mai hoki a Hoani Kai iriiri, a kihai i kai taro, kihai i inu waina; heoi ka mea koutou, He rewera tona. 34 I haere mai te Tama a te tangata me te kai me te inu; a ka mea koutou, Na,

he tangata kakai, he tangata iinu waina, he hoa no nga pupirikana me nga tanga-ta hara! 35 Otira e whakatikaia ana te whakaaro nui e ana tamariki katoa.

36 Na, ka mea tetahi o nga Parihi ki a ia kia kai tahi raua. A ka tomo ia ki te whare o te Parihi, ka noho. 37 A ka mātau tetahi wahine hara o te pa, kei te whare o te Parihi ia e noho ana, na, ka kawea mai e ia tetahi pouaka kohatu e ki ana i te hinu kakara, 38 A tu tangi ana i muri i ona waewae, ka anga ka whakamakuku i ona waewae ki nga roimata, ka muru ki nga makawe o tona mātenga, ka kihi i ona waewae, ka whakawahi ki te hinu kakara. 39 A, te kitenga o te Parihi i karangatia ai ia, ka korero i roto i a ia, ka mea, Me he poropiti tenei, kua mātau ia ki te wahine e pa nei ki a ia, tona peheatanga: he wahine hara hoki. 40 Na, ka korero a Ihu, ka mea ki a ia, E Haimona, he kupu taku ki a koe. Ka mea ia, Korero, e te Kai whakaako. 41 Na, tokorua nga tātanga i a raua te moni a tetahi kai tuku moni: e rima rau nga pene i tetahi, e rima tekau i tetahi. 42 A, tē whai mea raua hei whakautu mai, whakarerea noatia ana e ia ki a raua. Na, mān e korero mai, ko wai o raua e tino nui tona aroha ki a ia. 43 Na, ka whakahokia e Haimona, ka mea, Ki taku whakaaro, ko te tangata nāna te mea nui i whakarerea noatia atu. Na, ko tana meatanga ki a ia, Tika tonu tāu. 44 Na, ka tauri ia ki te wahine, a ka mea ki a Haimona, E kite ana koe i tenei wahine? I haere mai ahau ki roto ki tou whare, kahore i homai e koe he wai mo oku waewae: nāna ia i whakamakuku oku waewae ki nga roimata, a murua iho ki nga makawe o tona mātenga. 45 Kihai koe i kihi i ahau: ko tenei ia kahore ano i mutu-mutu te kihi i oku waewae no taku taenga mai ra ano. 46 Kihai koe i whakawahi i toku mātenga ki te hinu: na, whakawahia ana e ia oku waewae ki te hinu kakara. 47 Koia ahau ka mea nei ki a koe, Kua murua ona tini hara; ina hoki he nui tona aroha: otira i iti nga mea o tetahi i murua, ka iti ano tona aroha. 48 A ka mea ia ki a ia, Kua murua ou hara. 49 Na, ka anga ka korero ona hoa noho ki a ratou ano, Ko wai tenei e muru nei ano hoki i nga hara? 50 Na, ko tana meatanga ki te wahine, Na to whakapono koe i ora ai; haere marie.

UPOKO 8.

Ta nga wahine atawhaitanga i a te Karaiti.
4 Kai rui. 21 Tona whaea, aha, aha.
22 Ki te hau. 26 Rewera. 37 Ta nga Kararini. 43 Wahine mata. 49 Ta Hairuha hotiro.

A MURI iho, ka haereere ano ia ki nga pa ki nga kāinga, ka kauwhau ka whakapuaki i te rongo pai o te rangatiratanga o te Atua: i a ia hoki te tekau ma rua, 2 Me etahi wāhine hoki kua oti nei te whakaora i nga wairua kino, i nga ngoikoretanga, ko Meri e karangatia nei ko Makarini, e whitu nei nga rewera i puta mai i roto i a ia, 3 Ko Hoana hoki te wahine a Kuha, a ta Herora kai whakahauhau, me Huhana, me era atu tona tini, a na ratou i mahi etahi o o ratou taonga hei mea māna.

4 Na kua rahi te hui i mine mai, kua tae hoki ki a ia i tenei pa, i tenei pa, a ka korero kupu whakarite ia: 5 I haere atu te kai rui ki te rui i tana purapura: a, i a ia e rui ana, ka ngahoro etahi ki te taha o te ara; a takahia ana, na, kainga ake e nga manu o te rangi. 6 Ko etahi i ngahoro ki runga ki te toka; te tupunga ake, kua maroke, kahore hoki he makuranga. 7 Ko etahi i ngahoro ki roto ki nga tataramoā; a tupu tahi ana nga tataramoā, koaoatia iho. 8 Ko etahi i ngahoro ki te oneone pai; tupu ana, tatakirau ona hua. Ka mutu enei korero, ka karanga ia, Ko ia he taringa ona hei whakarongo, kia rongo ia.

9 Na, ka ui ana akonga ki a ia, ka mea, He aha te tikanga o tenei kupu whakarite? 10 Ka mea ia, Kua hoatu ki a koutou te matauranga ki nga mea ngaro o te rangatiratanga o te Atua: ki era atu ia, he whakarite nga kupu: kia kite ai ratou, a e kore e kite, kia rongo ai, a kore ake e mātau. 11 Na, tenei te kupu whakarite: Ko te purapura te kupu a te Atua. 12 Era i te huarahi, ko nga kai whakarongo; me i reira ka haere mai te rewera, ka kapo i te kupu i roto i o ratou ngakau, kei whakapono ratou, a ka ora. 13 Era i runga i te toka ko te hunga e tango nei i te kupu me te hari ano i to ratou rongonga ai; kahore ia o ratou pakiaka, whakapono ana ratou ehia ake ano ra, a i te wa o te whakamatautau ka mawhe atu. 14 Tera i ngahoro ki roto ki nga tataramoā, ko te hunga e whakarongo ana, a, te haerenga atu, ka koaoatia e nga whakaaroaronga, e nga taonga, e

nga whakaahuareka o te ao, a hore ake e pakari o ratou hua. 15 Ko tera i te oneone pai, ko te hunga e tika ana, e pai ana te ngakau, a, te rongonga i te kupu, ka pupuri, a hua ana nga hua i runga i te manawanui.

16 E kore e tahuna te rama e tetahi, a e hipokina ki te oko, e waiho ranei i raro i te moenga; engari ka whakaturia ki runga ki te turanga, kia kitea ai te māramatanga e te hunga e tomo mai ana. 17 E kore hoki tetahi mea i hūnā, e mahue te whakakite; e kore ano tetahi mea i ngaro, e mahue te mohio te puta hoki ki te māramatanga. 18 Kia tupato ki ta koutou whakarongo: ki te whai mea hoki tetahi, ka hoatu ano ki a ia; a ki te kahore he mea a tetahi, ko te mea i kiia nāna ake, ka tangohia i a ia.

19 Na, ka haere mai ki a ia tona whaea me ona teina, a kihai ratou i ahei te tutuki atu ki a ia, na te mano hoki. 20 Na, ka korerotia ki a ia, ka mea ratou, Tou whaea me ou teina te tu mai nei i waho, e mea ana kia kite i a koe. 21 Na, ka whakahokia e ia, a ka mea ki a ratou, Ko toku whaea me oku teina enei e rongō nei e mahi nei i te kupu a te Atua.

22 A i tetahi o aua ra, ka eke ia, ratou, ko ana akonga ki te kaupuke: a ka mea ki a ratou, Tatou ka whakawhiti ki tera taha o te roto. Na, rere ana ratou. 23 A i a ratou e rere ana, ka moe ia: na, ko te putanga o tetahi hau, he tupuhi, ki te roto; a ka tomo ratou, tata pu ki te tauri. 24 Na, ka haere ratou, ka whakaara i a ia, ka mea, E kara, e kara, ka mate tatou. Na, ka ara ia, a riria ana e ia te hau, me te ngaru o te moana: a mutu iho, na, kua marino. 25 Na, ka mea ia ki a ratou, Keihea to koutou whakapono? Matakū ana ratou, miharo ana, ka mea ki a ratou ano, Ko wai ra tenei, ka tapa nei ki nga hau ki te moana, a rongō rawa ki a ia?

26 Na, ka rere atu ratou ki te whenua o nga Kararini, ki tawahi atu o Kariri. 27 A, tona haerenga atu ki uta, ka tutaki ki a ia he tangata no te pa, he rewera ona no mua ke, kahore nei ona kakahu i kakahu ai, kihai ano i noho i roto i te whare, engari ki nga urupa. 28 A, tona kitenga i a Ihu, ka karanga, ka takoto ki tona aroaro, a he nui tona reo ki te mea mai, He aha ahau nāu, e Ihu, e te Tama a te Atua i runga rawa? E, kaua ra ahau e whakamamaitia. 29 (I mea hoki ia ki te wairua poke kia puta mai i taua tangata. He

maha hoki nga wa i hopukia ai ia e ia: a e tiakina ana ia, he mea here ki nga mekameka ki nga here waewae; heoi motumotuhia ana e ia nga here, a aia ana e te rewera ki te koraha.) 30 Na, ka ui a Ihu ki a ia, ka mea, Ko wai tou ingoa? Ka mea ia, Ko Rihiona: he tokomaha hoki nga rewera i tomo ki roto ki a ia. 31 Katahi ka inoi ratou ki a ia kia kua ratou e tonoa e ia kia haere ki te hohonu. 32 Na, kei reira tetahi kahui poaka, he maha, e kai ana i runga i te maunga: a ka inoi ratou ki a ia kia tukua ratou kia tomo ki aua poaka. A tukua ana ratou. 33 A, te putanga o aua rewera i roto i te tangata, ka tomo ki roto ki nga poaka: na, ko te tino rerenga o te kahui ra te pari ki te moana, a paremo iho. 34 Ano ka kite nga kai whangai i taua mea i meatia, ka whati, ka haere ka korero ki te pa, ki aua whenua hoki. 35 Na, ka haere mai ratou kia kite i taua mea i meatia; a, to ratou taenga ki a Ihu, ka kite i te tangata i puta nei nga rewera i roto i a ia, kua oti te whakakakahu, kua tika ona whakaaro, e noho ana ki nga waewae o Ihu: a ka matakū ratou. 36 A korerotia ana ki a ratou e te hunga i kite, te whakaoranga o te tangata i nga rewera. 37 Na, ka mea te huihui katoa o nga kāinga patata o nga Kararini kia mawehe atu ia i a ratou; i matakū whakaharahara hoki ratou: a eke ana ia ki te kaupuke, hoki ana. 38 Na, ka inoi ki a ia te tangata i puta nei nga rewera i roto i a ia, kia meinga hei hoa mona: heoi ka tono atu a Ihu i a ia, ka mea, 39 Hoki atu ki tou whare, korerotia nga mea nui kua meinga nei e te Atua ki a koe. Na, haere ana ia, korerotia ana ki te pa katoa nga mea nui i mea ai a Ihu ki a ia.

40 A ka hoki a Ihu, ka koa te mano ki tona taenga mai: e tatari ana hoki ratou katoa ki a ia. 41 Na, ko te haerenga mai o tetahi tangata ko Hairuha te ingoa, he rangatira ano ia no te whare karakia: a takoto ana ki nga waewae o Ihu, ka inoi ki a ia kia tomo ki tona whare: 42 Kotahi tana tamahine, he huatahi, kotahi nei tekau ma rua ona tau, a e whakahe-mohemo ana. Na, i tona haerenga, popō tonu nga mano ki a ia.

43 Na, ko tetahi wahine e mate ana i te pakaruha tōtō, tekau ma rua nga tau, a poto katoa tona oranga ki nga rata, kihai ano i taea te whakaora e tetahi, 44 Ka haere mai ia i muri, ka pa ki te taniko o tona

kakahu : a mutu iho te rere o ona toto. 45 Na, ka mea a Ihu, Ko wai tenei kua pa nei ki a au? Ano ka whakakahore katoa, ka mea a Pita ratou ko ona hoa, E kara, e pipiri ana nga mano ki a koe, e tututute ana, a e mea ana oti koe, Ko wai tenei kua pa nei ki a au? 46 Otira i mea ano a Ihu, Kua pa mai ano tetahi ki a au : e mahara ana hoki ahau kua puta atu he mana i a au. 47 A, te kitenga o te wahine kihai ia i ngaro, haere wiri mai ana, takoto ana i tona aroaro, korerotia ana e ia ki a ia i te aroaro o te iwi katoa te mea i pa ai ia ki a ia, me te hohoro o tona orange. 48 Na, ka mea ia ki a ia, Kia maia, e ko : na to whakapono koe i ora ai; haere marie.

49 I a ia ano e korero ana, ka haere mai tetahi i te *whare* o te rangatira o te *whare* karakia, ka mea ki a ia, Kua mate to tamahine; kua e whakararua te Kai whakaako. 50 A, te rongonga o Ihu, ka whakahokia e ia ki a ia, ka mea, Kua e matakū : ko te whakapono ia kia whakapono, a ka ora. 51 A ka tomo ia ki te *whare*, kihai tetahi i tukua e ia kia tapoko, ko Pita anake, ko Hemi, ko Hoani, me te pāpā raua ko te whaea o te kotiro. 52 A e tangi ana ratou katoa, e aue ana mona. Na, ka mea ia, Kua e tangi; kahore ia i mate, engari e moe ana. 53 A kaitaina iho ia e ratou, i mohio hoki ratou kua mate ia. 54 Otira ka oti katoa te pei e ia ki waho, ka mau ia ki tona ringa, ka karanga, ka mea, E ko, e ara. 55 Na, hoki mai ana tona wairua, a whakatika tonu ake ia : na, ka mea ia kia hoatu he kai māna. 56 A, miharo tonu ona mātua : na, ka whakatupato ia i a ratou kia kua e korerotia taua meatanga ki tetahi.

UPOKO 9.

Ngarenga o ana apotoro. 7 hiahia o Herora. 11 Mano e rima. 18 Nga kupu mona. 23 Kia maia. 28 Whakaahuatanga ketanga. 37 Tamaiti i te reuera. 44 Mo tona matenga ano. 46 Kei whakakake. 51 Ta nga Hamari.

NA, ka karangatia e ia ana akonga kotahi tekau ma rua, a ka hoatu ki a ratou he kaha, he mana, e *peia ai* nga rewera katoa, e ora ai nga mate.

2 A tonoa ana ratou ki te kauwhau i te rangatiratanga o te Atua, ki te whakaora hoki i te hunga e mate ana. 3 A i mea ano ia ki a ratou, Kua

tetahi mea e mauria ki te ara, kua nga tokotoko, kua he putea, kua he taro, kua he moni; kua ano e takiruatia nga koti. 4 A ka tomo koutou ki tetahi *whare*, hei reira noho ai, a haere noa i reira. 5 A ki te kahore etahi e manako ki a koutou, ka haere koutou ki waho o taua pa, na, te puehu nei ano o o koutou wae-wae whakangahorotia atu, hei mea whakaatu ki a ratou. 6 Na, to ratou rironga atu, ka haereerea e ratou nga kāinga, ka kauwhau i te rongo pai, ka whakaora i nga wahi katoa.

7 A, te rongonga o Herora tetaraki ki nga mea katoa i meinga e ia, ka pohehe, no te mea ki ta etahi ki, kua ara mai a Hoani i te hunga mate; 8 Ki ta etahi, kua puta mai a Iraia; ki ta etahi, kua ara mai tetahi o nga poropiti onamata. 9 Na, ka mea a Herora, Kua poutoa e ahau te mātenga o Hoani : a ko wai tenei mona nei enei korero ka rangona nei e ahau? A ka whai kia kite i a ia.

10 Na, te hokinga mai o nga apotoro, ka korerotia ki a ia nga mea katoa i mea ai ratou. A ka tango ia i a ratou, ka haere ko ratou anake, ki tetahi wahi koraha o te pa ko Petahaira nei te ingoa. 11 Ano ka rongo te mano, ka aru i a ia : na, ka pupuri ia i a ratou, ka korerotia ki a ratou te rangatiratanga o te Atua, whakaorangia ana hoki e ia te hunga e mea ana kia rongotia. 12 Na, kua titaha haere te ra, a ka haere te tekau ma rua, ka mea ki a ia, Tonoa te mano, kia haere ai ki nga kāinga ki nga whenua i tetahi taha, i tetahi taha, moe ai, ki te mea kai hoki ma ratou; he wahi koraha hoki tenei i a tatou nei. 13 A ka mea ia ki a ratou, Ma koutou e hoatu he kai ma ratou. Ka mea ratou, Heoi ano ā matou e rima nga taro e rua nga ika; ki te kahore matou e haere ki te hoko kai ma tenei iwi katoa.

14 A me te mea e rima mano nga tāne. A ka mea ia ki ana akonga, Meinga ratou kia noho, kia rima tekau ki te nohoanga. 15 A pera ana ratou, meinga katoatia ana kia noho. 16 Na, ka mau ia ki nga taro e rima, ki nga ika e rua, ka titiro atu ki te rangi, ka whakapai i aua mea, ka whawhati, ka hoatu ki nga akonga wia whakakatoria atu ma te mano. 17 Na, ka kai ratou, ka makona katoa : a kotahi tekau ma rua nga kete i kohia ake e ratou, he toenga na ratou no nga whatiwhatinga.

18 A i a ia e inoi ana ko ia anake, kei a ia ano nga akonga: na, ka ui ia ki a ratou, ka mea, Ko wai ahau ki ta nga tangata ki? 19 Na, ka whakahokia e ratou, ka mea, Ko Hoani Kai iriiri; ki ta etahi, ko Iraia; na, ki ta etahi, kua ara tetahi o nga poropiti onamata. 20 Na, ka mea ia ki a ratou, A ki ta koutou ki, ko wai ahau? Ka whakahokia e Pita, a ka mea, Ko te Karaiti a te Atua. 21 Katahi ia ka whakatupato i a ratou, ka mea kia kaua tenei e korerotia ki te tangata; 22 I mea ano ia, Kua takoto te tikanga kia maha nga mamae o te Tama a te tangata, kia whakakinoa ano ia e nga kau-matua, e nga tohunga nui, e nga karai-pi, kia whakamatea, a i te toru o nga ra ka ara. 23 I mea ano ia ki a ratou katoa, Ki te mea tetahi kia haere mai i muri i a au, me whakakahore ia e ia ano, me amo tona ripeka i nga ra katoa, ka aru ai i a au. 24 Ki te whai hoki tetahi kia ora, ka mate ia: a ki te mate tetahi, mona i whakaaro ki a au, ka ora ia. 25 He aha hoki te painga ki te tangata, ki te riro i a ia te ao katoa, a ko ia ano ka ngaro, ka riro ranei i te he? 26 Ta te mea ki te whakama tetahi ki a au, me aku korero, ka whakama ano te Tama a te tangata ki a ia, ina haere mai i runga i te kororia ona, o tona Matua, o nga ana-hara tapu. 27 Na, he pono taku korero ki a koutou, Tenei ano etahi o te hunga e tu nei e kore e pangia e te mate, kia kite ra ano i te rangatira-tanga o te Atua.

28 A ka tata ki te waru o nga ra i muri i enei korero, ka mau ia ki a Pita ki a Hoani ki a Hemi, ka haere atu ki runga ki te maunga ki te inoi. 29 A i tana inoinga, ka puta ke te ahua o tona mata, a ma tonu tona kakahu, kanapa tonu. 30 Na, tokorua nga tangata e korero tahi ana me ia, ko Mohi raua ko Iraia: 31 I puta kororia mai, a i korero ki tona haerenga meake nei rite i a ia ki Hiru-harama. 32 A i pehia a Pita ratou ko ona hoa e te moe: a, to ratou aranga ake, ka kite i tona kororia, me nga tangata tokorua e tu tahi ana me ia. 33 A i a raua e mawehe atu ana i a ia, ka mea a Pita ki a Ihu, E kara, he mea pai kia noho tatou i konei: na, kia hangā e matou etahi wharau kia toru; kia kotahi mou, kia kotahi mo Mohi, kia kotahi mo Iraia:

tē mohio ia ki tana i mea ai. 34 I a ia e korero ana i enei mea, ka puta mai he kapua, a taumarū iho ana ki a ratou: a matakū ana ratou i to ratou haerenga ki roto ki te kapua. 35 Na, ka puta mai he reo i te kapua, ka mea, Ko taku Tama tenei i aroha ai: whakarongo ki a ia. 36 A, te mutunga o te reo, ko Ihu anake i kitea. A whakarongo kau ana ratou, kihai hoki i korerotia e ratou ki te tangata i aua ra tetahi o nga mea i kite ai ratou.

37 Na, i te aonga ake o te ra, i a ratou kua tatū iho i runga i te maunga, he rahi te hui i tutaki ki a ia. 38 Na, ka karanga mai tetahi tangata i roto i te mano, ka mea, Tena koa, e te Kai whakaako, titiro mai ki taku tama: ko ia anake hoki tāku. 39 Na, te hopukanga a te wairua i a ia, kihai i aha kua hamama; na, ka haehae i a ia me te tutū ano te huka, a marū iho ia, na, whakarere whakauaua ana i a ia. 40 A, i te inoi ahau ki o akonga kia peia ia ki waho: heoi kihai i taea e ratou. 41 Na, ka whakahokia e Ihu, a ka mea, E te uri whakaponokore, parori ke, kia pehea te roa o taku nohoanga ki a koutou, o taku manawanuitanga ki a koutou? Kawea mai to tama ki konei. 42 Na, i a ia e haere mai ana, ka taia iho ia e te rewera, haehaea iho. Na, ka riria te wairua poke e Ihu, a whakaorangia ana te tamaiti, hoatu ana ki tona pāpā. 43 Oho mauri katoa ana ratou ki te nui o te Atua.

A, i ratou e miharo ana ki nga mea katoa i meinga e Ihu, ka mea ia ki ana akonga, 44 Rongoatia enei korero ki roto ki o koutou taringa: meake hoki tukua te Tama a te tangata ki nga ringa o nga tangata. 45 A kihai ratou i mohio ki tenei kupu, kua ngaro hoki, kei kitea taua mea e ratou: a ka matakū ratou ki te ui ki a ia ki taua kupu.

46 Na, ka puta ake he korerorero i roto i a ratou, ko wai o ratou e nui rawa. 47 A ka kite a Ihu i te whakaaroaronga o o ratou ngakau, ka mau ia ki tetahi tamaiti, a whakaturia ana ki tona aroaro, 48 Ka mea ki a ratou, Ki te manako tetahi ki tenei tamaiti, na te whakaaro hoki ki toku ingoa, e manako ana ia ki a au: a ki te manako tetahi ki a au, e manako ana ia ki toku kai tono mai: na, te iti rawa i roto i a koutou katoa ko ia hei mea nui.

49 Na, ka whakahokia e Hoani, ka mea, E kara, i kite matou i tetahi e

pei rewera ana i runga i tou ingoa; a riria iho e matou, mona kahore e haere tahi tatou. 50 A ka mea a Ihu ki a ia, Kaua e riria: ki te mea hoki e hara tetahi i te hoa whawhai no tatou, no tatou ano ia.

51 Ano ka rite nga ra mo tona tango-hanga ki runga, māro pu tona kanohi ki te haere ki Hiruharama: 52 Na, ka tono ia i etahi karere ki mua i tona aroaro: a ka haere ratou, ka tomo ki tetahi kāinga o nga Hamari ki te mea tukunga mai mona. 53 Heoi kihai era i manako ki a ia, e anga ana hoki ona kanohi ki Hiruharama. 54 A, te kite-nga o ana akonga o Hemi raua ko Hoani, ka mea rama, E te Ariki, e pai ana ranei koe kia korerotia e maua he kapura kia heke iho i te rangi, hei whakangaro i a ratou, hei pera me ta Iraia i mea ai? 55 A ka tahuri ia, ka riri ki a raua, ka mea, Kahore korua e mātau no tehea wairua korua. 56 Kihai hoki te Tama a te tangata i haere mai ki te whakamate tangata, engari ki te whakaora. A haere ana ratou he kāinga ke.

57 A i ratou e haere ana i te ara, ka mea tetahi ki a ia, E te Ariki, ka aru ahau i a koe ki nga wahi katoa e haere ai koe. 58 Na, ko te meatanga a Ihu ki a ia, He rua o nga pokiha, he kohanga o nga manu o te rangi; tena ko te Tama a te tangata hore ona wahi e takoto ai tona mātenga. 59 Ka mea ia ki tetahi atu, Arumia mai ahau. A ka mea ia, E te Ariki, tukua ahau kia mātua haere ki te tanu i toku pāpā. 60 Na, ka mea a Ihu ki a ia, Waiho ma nga tupapaku e tanu o ratou tupapaku: ko koe ia me haere ki te kauwhau i te rangatiratanga o te Atua. 61 Ka mea hoki tetahi atu, E te Ariki, ka aru ahau i a koe; otira tukua ahau kia mātua poroporoaki ki te hunga i toku whare. 62 Na, ka mea a Ihu ki a ia, Ki te pa te ringa o tetahi ki te parau, a ka titiro ki muri, e kore ia e tau mo te rangatiratanga o te Atua.

UPOKO 10.

Nyarenga o te Whitu tekau. 17 To ratou hokinga mai. 21 Tana whakawhetai. 30 Ko wai te hoa tata. 41 Tana ki a Mata.

NA, i muri i enei mea ka whakari-tea ano e te Ariki etahi atu e whitu tekau, a tonoa ana ratou takirua takirua ki mua i tona aroaro, ki nga pa katoa ki nga wahi meake nei ia

haere ki reira. 2 I mea ano ia ki a ratou, Ko te kotinga e nui ana, ko nga kai mahi ia e ruarua ana: na, inoi atu ki te Ariki nāna te kotinga, kia tonoa mai e ia he kai mahi ki tana kotinga. 3 Haere: nana, ka tonoa nei koutou e ahau, ano he reme ki waenganui o nga wuruwiri. 4 Kaua e mauria he takoto-ranga moni, kaua he putea, kaua ane he hu: kaua ano e oha atu ki tetahi i te huarahi. 5 A ka tomo koutou ki tetahi whare, ka mātua mea atu, *Kia tau te rangimarie ki tenei whare.* 6 A ki te mea kei reira te tama a te rangimarie, ka tau ta koutou rangimarie ki reira: ki te kahore, e hoki mai ano ki a koutou. 7 Na, hei taua whare koutou noho ai, ka kai ai ka inu ai i ta ratou e homai ai: ka tika hoki te utu mo te kai mahi. Kaua e haereere i tenei whare ki tēra whare. 8 A ka tomo koutou ki tetahi pa, a ka manako mai ratou ki a koutou, kāinga nga mea e whakatakatoria ana ma koutou: 9 Me whakaora te hunga mate o reira, ka mea ki a ratou, Kua tata ki a koutou te rangatiratanga o te Atua. 10 Tena ki te tomo koutou ki tetahi pa, a e kore ratou e manako ki a koutou, me haere atu ki nga huarahi o reira, me ki atu, 11 Te puehu nei o to koutou pa e piri nei ki a matou, tenei te mukua atu nei e matou ki a koutou: otira kia mohio koutou ki tenei, kua tata ki a koutou te rangatiratanga o te Atua. 12 Ko taku kupu tenei ki a koutou, Engari to Horoma i taua ra e māmā i to taua pa. 13 Aue, te mate mou, e Korahina! aue, te mate mou, e Petahaira! me i meatia hoki ki Taira ki Hairona nga merekara kua meatia nei ki a korua, kua ripeneta ke raua, he taratara hoki te kakahu, me te noho i roto i te pungarehu. 14 Otira erangi to Taira to Hairona i te ra whakawa e māmā i to korua. 15 Me koe hoki, e Kaperenauma, e ikeike na, a tutuki noa ki te rangi, ka whakatakā koe ki te reinga. 16 Ki te whakarongo tetahi ki a koutou, e whakarongo ana ia ki a au; a ki te whakakahore tetahi ki a koutou, e whakakahore ana ia ki a au; a ki te whakakahore tetahi ki a au, e whakakahore ana ki toku kai tono mai.

17 Na, ka hoki hari mai aua tekau e whitu, ka mea, E te Ariki, nga rewera na ano rongu tonu ki a matou, he mea hoki na tou ingoa. 18 A ka mea ia ki a ratou, I kite ahau i a Hatana, me te mea he uira, te takanga i te rangi. 19 Na, ka hoatu nei e ahau ki a koutou he mana e haere ai koutou i runga i nga

nakahi i nga kopiona, i te kaha katoa ano o te hoa whawhai: a e kore rawa koutou e mate i tetahi mea. 20 Otira kua e hari ki tenei, ki nga wairua ka riro nei ki raro i a koutou; ko ta koutou ia e tino hari ai, ko o koutou ingoa kua oti te tuhituhi ki te rangi.

21 I taua wa ano ka hari te wairua o Ihu, a ka mea ia, Ka whakawhetai ahau ki a koe, e Pa, e te Ariki o te rangi o te whenua, kua hunā nei hoki e koe enei mea i te hunga mātau i te hunga mahara, a hurahia atu ana ki nga kohungahunga: ae ra, e Pa, i pai hoki te penei ki tau titiro. 22 Kua oti nga mea katoa te tuku ki a au e toku Matua: e kore ano tetahi e mātau ki te Tama ko wai ia, ko te Matua anake; ko wai ranei te Matua, ko te Tama anake, me te tangata ano hoki e pai ai te Tama kia whakakitea ia. 23 Na, ka tauri ia ki nga akonga, ka mea puku atu, Ka hari nga kanohi e kite ana i nga mea e kite nei koutou: 24 Ko taku kupu hoki tenei ki a koutou, he tokomaha nga poropiti me nga kingi i hiahia kia kite i nga mea e kite nei koutou, a kahore i kite; kia rongorongo ano i nga mea e rongorongo nei koutou, a kahore i rongorongo.

25 Na, ka whakatika tetahi kai whakaako o te ture, ka whakamatautau i a ia, ka mea, E te Kai whakaako, me aha ahau ka whiwhi ai ki te oranga tonutanga? 26 Ka mea ia ki a ia, He aha te mea i tuhituhia ki te ture? ka pehea to kororotanga? 27 Na, ka whakahokia e ia, ka mea, Kia whakapaua tou ngakan, tou wairua, tou kaha, tou hinengaro, ki te aroha ki te Ariki ki tou Atua; me aroha hoki ki tou hoa tata, ano ko koe. 28 Ka mea ia ki a ia, Ka tika to kororo: meinga tenei, a ka ora koe. 29 Na, ka mea ia kia whakatika i a ia, a ka ki atu ki a Ihu, Ko wai ra toku hoa tata? 30 Na, ka whakahokia e Ihu, ka mea, I haere atu tetahi tangata i Hiruharama ki Heriko, a ka tutaki ki nga kai pahua, na, ka huiā ona e ratou, ka tukitukia ia, a haere ana, whakarereā iho ia, me te mea kua mate. 31 Na, ko tetahi tohunga e haere noa ana i taua ara: a, tona kiteanga i a ia, ninihi ke atu ana na tahaki. 32 I pena hoki tetahi Riwaiti, tae kau ki taua wahi, ka haere ka titiro, ninihi ke atu ana na tahaki. 33 Na, ko tetahi Hamari e haere ana ki nga whenua, te taenga ki a ia, ka kite i a ia, ka aroha, 34 Na, ka haere atu, ka takai i ona patunga, ringihia iho ki te hinu ki

te waina, ka whakanoho i a ia ki tona ake kararehe, a kawea ana ia ki te whare tira, atawhaitia ana ia. 35 I te aonga ake, i tona haerenga, ka tangohia e ia e rua nga pene, a hoatu ana ki te tangata i te whare, ka mea ki a ia, Māu ia e tiaki; a ki te maha atu āu mea e pau, maku koe e utu ina hoki mai ahau. 36 Na, ki tau whakaaro, ko wai o tenei tokotoru te hoa ona i tutaki nei ki nga kai pahua? 37 Ka mea ia, Ko tera i atawhaitia ai ia. Ka mea ano a Ihu ki a ia, Haere, kia pera ano tau mahi.

38 A i to ratou haerenga atu, ka tomo ia ki tetahi kāinga: na, ko tetahi wahine ko Mātā te ingoa, i whakamanuhiri i a ia ki tona whare. 39 A he teina tona, ko Meri te ingoa, na, ka noho tenei ki nga waewae o Ihu, whakarongo ai ki tana kupu. 40 Na, raruraru noa iho a Mātā i te nui o te mahi tuari, a haere mai ana, ka mea, E te Ariki, he mea noa oti ki a koe kia waiho nei e toku teina maku anake te tuari? na, korero atu kia haere mai ia hei hoa moku. 41 Ka whakahokia e Ihu, ka mea ki a ia, E Mātā, e Mātā, e manukanuka ana koe e raruraru ana ki nga mea maha: 42 Kotahi ia te mea e matea ana: a kua whiriwhiria e Meri tena wahi pai, e kore nei e tangohia i a ia.

UPOKO 11.

Kia kaha ki te inoi. 14 Te wahanga. 29 Tana kanohau. 37 Mo nga Parihi.

A I a ia e inoi ana i tetahi wahi, a ka mutu, ka ki atu tetahi o ana akonga ki a ia, E te Ariki, whakaakona matou ki te inoi, me Hoani hoki i whakaako i ana akonga. 2 Ka mea ia ki a ratou, Ka inoi koutou, mea atu, E to matou Matua i te rangi, Kia tapu tou ingoa. Kia tae mai tou rangatiratanga. Kia meatia tau e pai ai ki ranga ki te whenua, kia rite ano ki to te rangi. 3 Homai ta matou taro ki a matou, to tenei ra to tenei ra. 4 Murua o matou hara; e murua ana hoki e matou o nga tāngata katoa e hara ana ki a matou. Aua hoki matou e kawea kia whakawaia; engari whakaoranga matou i te kino.

5 I mea ano ia ki a ratou, Ko wai o koutou ki te mea he hoa tona, a ka tae atu ki a ia i waenganui po, ka mea ki a ia, E hoa, homai ki a au tetahi taro, kia toru; 6 Kua tae mai hoki taku hoa ki a au i te ara, kahore aku mea e whakatakoto ai ahau māua? 7 A ka whakahokia mai e tera i roto, ka mea, Hoha ki,

kāti ra: kua tutakina noatia ake te tatau, a kei te moenga nei mātou ko aku tamari-riki; e kore e ahei kia whakatika atu ahau ki te hoatu ki a koe. 8 Ko taku kupu tenei ki a koutou, Ahakoa kahore ia i whakatika ki te hoatu ki a ia, ne te mea he hoa nona, ma tana tohe ano ka ara ake ai ia, ka hoatu ai ki a ia i nga mea i tonoa e ia. 9 Ko taku kupu ano tenei ki a koutou, Inoia, a ka homai ki a koutou; rapua, a ka kitea e koutou; patukia, a ka uakina ki a koutou. 10 Ta te mea ka whiwhi nga tāngata katoa ina inoi; ka kite ina rapu; a ka uakina ki te tangata e patuki ana. 11 Ko tehea matua o koutou ki te inoia e tana tama tetahi taro, e hoatu ranei ki a ia he kamaka? a *ki te inoia* he ika, e hoatu ranei ki a ia he nakahi hei ika? 12 A ki te inoia he hua manu, e hoatu ranei ki a ia he kopiona? 13 Ki te mea ko koutou, hunga kino nei, e mātau ana ki te hoatu mea papai ki a koutou tamari-riki: tera noa ake te homaitanga o te Wairua Tapu e te koutou Matua i te rangi ki te hunga e inoi ana ki a ia.

14 Na, e pei rewera ana ia, he wahangu ano hoki ia. A, te putanga o te rewera ki waho, ka korero te wahangu; a miharo ana te mano. 15 Na, ka mea etahi o ratou, Na te rangatira o nga rewera, na Perehepura tana peinga rewera. 16 Na, ka whakamatautau etahi, ka mea ki tetahi tohu i a ia i te rangi. 17 Otia i mātau ia ki ā ratou whakaaro, a ka mea ki a ratou, Ki te tauri iho tetahi rangatiratanga ki a ia ano, ka kore; a *ki te tauri* tetahi whare ki tetahi whare, ka hinga. 18 A ki te tauri iho a Hatana ki a ia ano, me pehea e tu ai tona rangatiratanga? e mea na hoki koutou, na Perehepura taku peinga rewera. 19 Na, ki te mea na Perehepura taku peinga rewera, na wai te peinga a koutou tama? mo konei hei kai whakahe ratou mo koutou. 20 Tena ki te mea na te ringa o te Atua taku peinga rewera, ina, kua tae noa mai te rangatiratanga o te Atua ki a koutou. 21 I te mea ka tiakina tona whare e te tangata kaha, he patu nei tana, ka ata takoto ona taonga: 22 Ki te puta mai ia tetahi e kaha atu ana i a ia, a ka hinga tera, na, ka tangohia ana patu i whakamanawa atu ia, ka tuwhatuwhaia ona taonga. 23 Te tangata ehara i te hoa noku, he hoa riri ia ki a au: te tangata kahore e kohikohi tahi maua, e titaritari ana. 24 Ka puta mai te wairua poke i roto i te tangata, ka haereere ia ra nga wahi wai kore rapu e kiokinga ai; a, tē kitea, ka mea ia, Ka

hoki ahau ki toku whare i puta mai ai ahau. 25 A, te taenga atu, rokohanga atu kua oti te puruma, te whakapaipai. 26 Na, ka haere ia, ka tango i etahi atu wairua tokowhitu, he kino atu i a ia ano; a tomo atu ana, noho ana i reira: a kino atu i te timatanga te whakamutunga o taua tangata.

27 A i a ia e korero ana i enei mea, ka karanga ake tetahi wahine i roto i te mano, ka mea ki a ia, Koa tonu te kopu i kawea ai koe, me nga u i ngotea e koe. 28 Ano ra hoki ia, Engari, koa tonu te hunga e whakarongo ana ki te kupu a te Atua, a e mahi ana.

29 Ano ka rupeke mai te mano, ka anga ia ka korero, He whakatupuranga kino tenei: e rapu ana ki tetahi tohu; a e kore tetahi tohu e hoatu, ko te tohu anake o Hona poropiti. 30 I waiho nei hoki a Hona hei tohu ki nga tāngata o Ninewe, ka pera ano te Tama a te tangata ki tenei whakatupuranga. 31 Ka whakatika ngatahi te kuini o te tonga i te whakawakanga me nga tāngata o tenei whakatupuranga, a ka whakatau i te hē ki a ratou: i haere mai hoki ia i nga pito o te whenua ki te whakarongo ki te whakaaro nui o Horomona; a tenei ano tetahi e nui atu ana i a Horomona. 32 Ka whakatika ngatahi nga tāngata o Ninewe i te whakawakanga me tenei whakatupuranga, a ka whakatau i te hē ki a ratou: i ripeneta hoki ratou i te kauwhautanga a Hona; a tenei ano tetahi e nui atu ana i a Hona.

33 Ka tahuna te rama, e kore e waiho e te tangata ki te *wahi* ngaro, ki raro ranei i te puhera, engari ki runga ki te turanga, kia kitea ai te māramatanga e te hunga e tomo atu ana. 34 Ko te kanohi te rama o te tinana: na, ki te atea tou kanohi, ka mārāma ano tou tinana katoa; tena ki te kino, ka pouri ano hoki tou tinana. 35 Na, kia tupato kei pouri te māramatanga i roto i a koe. 36 Na, ki te mārāma tou tinana katoa, a kahore ona wahi pouri, ka mārāma katoa ano, me te mea ko te mura o te rama e whakamārāma ana i a koe.

37 I a ia e korero ana, ka kiia ia e tetahi Parihi kia tina rahi raua: a ka haere ia ki roto, ka noho. 38 A, te kite-nga o te Parihi, ka miharo, no te mea kahore ia e horoi i mua o te tina. 39 Ka mea te Ariki ki a ia, Tenei koutou, e nga Parihi, te horoi nei i waho o te kapa o te rihi; ko roto ia o koutou e ki ana i te pahua i te kino. 40 E te hunga kuare, kihai ianei i hangā a roto e te kai hanga o waho? 41 Engari hoatu nga mea o

foto hei atawhainga mo nga rawakore; a a ka ma nga mea katoa ki a koutou.

42 Na, aue, te mate mo koutou, e nga Parihi! e hoatu ana hoki e koutou te wahi whakatekau o te miniti, o te ru, o nga otaota katoa, a kapea ake te whakarithite whakawa me te aroha ki te Atua: e tika ana ano ko enei kia meatia, kia kaula ano hoki era e kapea. 43 Aue, te mate mo koutou, e nga Parihi! ko ta koutou hoki e rawe ai ko nga nohoanga rangatira i nga whare karakia, me nga ohatanga i nga kainga hoko. 44 Aue, te mate mo koutou, e nga karaipi, e nga Parihi, e te hunga tinihanga! e rite ana koutou ki nga urupa e ngaro ana, a e kore e kitea e nga tangata e haereere ana i runga.

45 Na, ka whakahokia e tetahi o nga kai whakaako o te ture, ka mea ki a ia, E te Kai whakaako, he whakahe ano hoki mo matou enei korero au. 46 Na, ko tana meatanga, Aue, te mate mo koutou ano, e nga kai whakaako o te ture! e whakawaha ana hoki koutou i nga tangata ki nga kawenga e taimaha rawa ana hei pikaunga, a e kore tetahi o o koutou matihao e pa atu ki ana kawenga. 47 Aue, te mate mo koutou! ko koutou nei hoki hei hanga i nga urupa o nga poropiti, a na o koutou matua ratou i whakamate. 48 Na, he kai whakaatu koutou he kai whakahe ki nga mahi a o koutou matua: na ratou hoki ratou i whakamate, ko koutou hoki hei hanga i o ratou urupa. 49 Na konei ano te matauranga o te Atua i mea ai, Maku e tono he poropiti he apotero ki a ratou, a ka whakamate, ka tukino ratou i etahi o ratou: 50 Kia rapua ai he utu i tenei whakapaparanga mo te toto o nga poropiti katoa, i ringihia nei no te timatanga ra ano o te ao; 51 No te toto o Apera, tae noa ki te toto o Hakaraia i mate ki te takiwa o te ata o te temepara: ae ra, ka mea atu ahan ki a koutou, E rapua he utu i tenei whakapaparanga. 52 Aue, te mate mo koutou, e nga kai whakaako o te ture! kua tangohia hoki e koutou te ki o te matauranga: kihai koutou i tomo ki roto, a i arai i te hunga e tomo ana.

53 Na, i a ia e korero ana i enei mea ki a ratou, ka timata ta nga karaipi ta nga Parihi, a kaha rawa ta ratou tohe ki a ia, he mea kia maha atu ai ana korero: 54 E whanga ana hoki mona, e whai ana kia mau tetahi kupu a tona mangai, e whakapa he ai ratou ki a ia.

UPOKO 12.

Ako hei rite ki nga Parihi. 13 Ako mo te apo taonga, aha, aha. 49 Te tukino mo ratou.

NA, kei te huihui ano tera nga mano, tona tini, no ka takatakahi i a ratou ano, a ka anga ia ka mea ki ana akonga, Ko tenei ta koutou e tupato wawe ai, ko te rewena a nga Parihi, ara, te tinihanga. 2 Kahore hoki he mea i hipokina e mahue te hura; kahore hoki tetahi mea ngaro e mahue te mohio. 3 Mo konei ko ta koutou e korero ai i te pouri, ka rangona i te maramatanga; a ko ta koutou e ki ai ki te taringa i nga ruma i roto rawa, ka kauwhautia i runga i nga whare. 4 Na, ko taku kupu tenei ki a koutou, e oku hoa, Kaua e wehigia te hunga e whakamate nei i te tinana, a, muri iho kahore ake a ratou e mea ai. 5 Engari maku e whakaatu ki a koutou ta koutou e wehi ai: Wehigia ia kei a ia nei te tikanga mo te maka ki Kehe-na i muri i tana whakamatenga; ae ra hoki, ko taku kupu tenei ki a koutou, Kia wehi ki a ia. 6 Kahore ianei e hokona nga pihoihi o rima ki nga patene e rua? a kahore tetahi o ratou e wareware i te Atua. 7 Heoi ko nga makawe nei ano o o koutou matenga oti katoa te tatau. Kaua ra e wehi: erangi koutou i nga pihoihi maha. 8 Ko taku kupu tenei ki a koutou, Ki te whakahe tetahi ki a au ki te aroaro o nga tangata, ka whakaaetia ano ia e te Tama a te tangata ki te aroaro o nga anahera a te Atua: 9 A ki te whakakahore tetahi ki a au ki te aroaro o nga tangata, ka whakakahoretia ano ia ki te aroaro o nga anahera a te Atua. 10 A ki te korero tetahi he whakahe mo te Tama a te tangata, ka murua tona hara: tenei ko te tangata e kohukohua ai te Wairua Tapu, e kore tana e murua. 11 A ka kawea koutou ki nga whare karakia, ki nga rangatira, ki te hunga whai mana; kaula e manukanuka ki te peheatanga ki te aba ranei e whakahoki atu ai koutou, ki ta koutou ranei e korero ai. 12 Ma te Wairua Tapu hoki koutou e ako i taua haora ano ki nga mea e tika ana kia korerotia e koutou.

13 Na, ka mea tetahi i roto i te mano ki a ia, E te Kai whakaako, mea atu ki toku tuakana, kia kotia mai moku tetahi wahi o te kainga. 14 Na, ko tana meatanga ki a ia, E te tangata nei, na wai ahau i mea hei kai whakarite whakawa, hei kai kokoti mo koutou? 15 I mea ano ia ki a ratou, Kia mahara kia tupato

ki te apo: ehara hoki te hua o ona taonga i te mea e ora ai te tangata. 16 Na, ka korerotia e ia tetahi kupu whakarite ki a ratou, ka mea, Hua rawa te whenua o tetahi tangata taonga: 17 Na, ka whakaaroaro ia i roto i a ia, ka mea, Me pehea ahau? kahore hoki aku wahi e kohikohi ai ahau i aku hua. 18 A ka mea ia, Tenei taku e mea ai: ka wawāhia e ahau aku whare witi, a ka hangā kia nui: a ka kohikohia ki reira aku hua katoa, me aku mea papai: 19 Kātahi ahau ka mea ki toku wairua, E toku wairua, ka maha o mea papai kei te rongoa mo nga tau e maha; noho noa iho, e kai, e inu, kia koa te ngakau. 20 Otia ka mea te Atua ki a ia, Kuare, ko a tenei po ano tangohia ai tou wairua i a koe: a ma wai nga mea kua pae na i a koe? 21 Ka penei ano te tangata mona ake ano nga taonga e meatia ana e ia, a kahore e hua nga taonga whakate-Atua.

22 Na, ka mea ia ki ana akonga, Koia ahau ka mea nei ki a koutou, Kaua e manukanuka ki to koutou oranga, ki ta koutou e kai ai; ki te tinana ano, ki ta koutou e kakahu ai. 23 Rahi atu te oranga i te kai, me te tinana i te kakahu. 24 Whakaaroa nga pukeko: kahore nei e whakato, kahore e kotiti; kahore a ratou toa, kahore he whare witi; heoi e whangainga ana ratou e te Atua: tera noa ake koutou i nga manu. 25 Ko wai o koutou e taea e ia te whakaaro iho, te hono atu tetahi wahi ki tona roa, kia kotahi te whatianga? 26 A ki te kore e taea e koutou te mea nohinohi rawa, he aha i manukanuka ai ki tetahi atu? 27 Maharatia nga rengarenga, to ratou tupu: e kore nei e mahi, e kore e miro; na, ko taku kupu tenei ki a koutou, Kihai a Horomona me tona kororia katoa i rite ki tetahi o enei te whai kakahu. 28 Na, ki te penei ta te Atua whakakakahu i te tarutaru, kei te parae nei inaianei, a apopo ka makā ki te oumu; tera noa ake tana i a koutou, e te hunga whakapono iti. 29 Kaua ra e rapu ki ta koutou e kai ai, ki ta koutou e inu ai, kaua e tirengi noa te whakaaro. 30 E rapu ana hoki nga iwi o te ao ki enei mea katoa: a e mahara ana to koutou Matua e matea ana e koutou enei mea. 31 Engari rapua te rangatiratanga o te Atua: a ka tapiritia mai enei mea katoa ma koutou. 32 Kaua e matakū, e te kahui nohinohi; kua pai hoki to koutou Matua ki te homai i te rangatiratanga ki a koutou. 33 Hokona o koutou taonga,

hoatu he mea ma te hunga rawakore; hanga ma koutou he pēke moni e kore e tawhitotia, he taonga ki te rangi e kore e memeha, ki te wahi e kore nei e tata atu te tahae, e kore ano te huhu e kai. 34 Ko te wahi hoki i to koutou taonga, ko reira ano o koutou ngakau.

35 Kia whitikiria o koutou hope, kia kā nga rama; 36 A, te rite mo koutou hei nga tāngata e tatari ana ki to ratou rangatira, ina hoki mai i te marenatanga; mo tona tae rawa mai patukituki ai, na, uaki tonu mai ratou ki a ia. 37 Ka koa nga pononga e rokohina mai e to ratou rangatira e mataara ana ina tae mai: he pono taku e mea nei ki a koutou, ka whitiki ia i a ia, a ka mea i a ratou kia noho, ka haere mai ki te mahi mea ma ratou. 38 A ki te haere inai ia i te rua o nga mataaratanga, ki te haere mai i te toru o nga mataaratanga, a ka rokohina e penei ana ano, ka koa aua pononga. 39 Otira kia mohio koutou ki tenei, me i mātau te tangata i te whare, ki te wa e haere mai ai te tahae, kua mataara ia, a kahore i tukua kia pokaia tona whare. 40 Kia tatanga ra koutou: no te mea e puta mai te Tama a te tangata i te haora e kore ai koutou e mahara.

41 Na, ka mea a Pita ki a ia, E te Ariki, mo matou tenei kupu whakarite e korero nei koe? mo te katoa ranei? 42 Na, ka mea te Ariki, Ko wai ra te tuari pono, mahara, e meinga e tona ariki hei rangatira mo ana tangata, hei hoatu i te mehua kai i te wa e tika ai? 43 Ka koa taua pononga, ki te rokohina e tona rangatira ina tae mai, e pena ana. 44 He pono taku e mea nei ki a koutou, ka meinga ia hei rangatira mo ana taonga katoa. 45 Otira ki te mea taua pononga i roto i tona ngakau, Ka roa te haerenga mai o toku ariki; a ka anga ka whiu i nga pononga tāne i nga pononga wāhine, ka kai, ka inu, ka haurangi; 46 Ka haere mai te rangatira o taua pononga i te ra e kore ai ia e mahara, i te haora e kore ai ia e mohio, a ka hau-topea ia, ka meinga mona wahi i roto i te hunga whakapono-kore. 47 Na, te pononga i mahara ki ta tona rangatira i pai ai, a kihai i whakaaro wave, kihai i mea i tana i pai ai, he maha nga whiu mona. 48 Tena ko ia kihai nei i mātau, a kua mea i nga mea e tika ai kia whiua, he torutoru nga whiu mona. He nui hoki te mea i hoatu ki tetahi tangata, he nui te mea e kiia kia homai e ia: a he nui te mea i tukua atu ki tetahi tangata, hira noa atu te mea e tonoa i a ia.

49 I haere mai ahau ki te maka kapura ki te whenua; a ko te aha taku e pai ai? kia tungia nei ano! 50 Otia he iriiringa toku e iriiria ai ahau; a takare tonu ahau kia oti ra ano. 51 E mea ana ranei koutou, i haere mai ahau ki te homai i te rangimarire ki te whenua? Tenei taku kupu ki a koutou, Kahore; engari i te wehewehe: 52 Ta te mea i nga ra e takoto ake nei ka tokorima i roto i te whare kotahi, ka tahuri ratou ki a ratou ano, tokotoru ki te tokorua, tokorua ki te tokotoru. 53 Tahuri ana ko te pāpā ki te tama, ko te tama ki te pāpā; te whaea ki te tamahine, me te tamahine ki te whaea: te hungawai wahine ki tana hunaonga, me te hunaonga ki tona hungawai wahine.

54 A i mea ano ia ki nga mano, Ka kite koutou i te kapua e puta mai ana i te hauauru, na, mea tonu ake koutou, He ua te haere mai nei; a ko ia ano ia. 55 A ka kite i te tonga e pūpuhi ana, ka mea koutou, Meake ko te werawera; a ko ia ano ia. 56 E te hunga tinihanga, e mātau ana koutou ki te titiro ki te mata o te whenua, o te rangi; he aha koutou tē titiro ai ki tenei taima? 57 He aha hoki koutou ake ano tē whakaaro ai i te mea tika? 58 I a korua ko tou hoa tauwhāinga e haere ana ki te kai whakarite whakawa, hei te huarahi ano kia kaha te mea kia tukua atu koe e ia: kei toia koe e ia ki te kai whakarite whakawa, a ka tukua koe e te kai whakarite whakawa ki te katipa, a ka makā koe e te katipa ki te whare herehere. 59 Ko taku kupu tenei ki a koe, E kore koe e puta mai i reira, kia poto ra ano nga moni iti rawa te utu e koe.

UPOKO 13.

Ripeneta. 6 Piki hua kore. 11 Te piko ka whakaorangia. 24 Kuwaha kuiti. 31 Mo Herora. 34 Hiruharama.

I REIRA ano etahi i taua wa e kore-ro ana ki a ia ki nga tāngata o Kariri, i whakanana nei o ratou toto e Pirato ki a ratou patunga tapu. 2 Na, ko te whakahokinga a Ihu, ka mea ki a ratou, E mea ana ranei koutou, he hara rawa aua tāngata o Kariri i nga tāngata katoa o Kariri, no te mea he pera o ratou mate? 3 Na, ko taku kupu tenei ki a koutou, Kahore: engari ki te kore koutou e ripeneta, ka pera ano hoki koutou katoa te ngaro. 4 Me taua tekau ma waru i horoa nei e te pourewa o Hiroama, a mate iho, e mea ana oti koutou,

he hara rawa ratou i nga tāngata katoa e noho ana i Hiruharama? 5 Ko taku tenei ki a koutou, Kahore: engari ki te kore koutou e ripeneta, ka pera ano koutou katoa te mate.

6 A i korerotia e ia tenei kupu whakarite; He piki ta tetahi tangata, he mea whakato ki tana māra waina; na, ka haere ia, ka rapu hua i runga, a kihai i kitea. 7 Katali ia ka mea ki te kai mahi waina, Na, ka toru oku tau e haere mai ana ki te rapu hua i runga i tenei piki, heoi kahore i kitea: tuakina; hei aha i maumauria ai hoki te whenua?

8 Na, ko ta tera whakahokinga ka mea ki a ia, E te ariki, waiho ano hoki i tenei tau, kia keria ra ano e ahau nga taha, a kia makā he wairakau: 9 A ki te whai hua, ka waiho: ki te kahore, ka tuakina e koe.

10 A i roto ia i tetahi o nga whare karakia e whakaako ana i te hapati. 11 Na, ko tetahi wahine, he wairua ngoikore tona, kotahi tekau ma waru nga tau, piko tonu, kihai rawa i ahei te whakatika ake. 12 A, te kitenga o Ihu i a ia, ka karanga, ka mea ki a ia, E kui, ka oti tou ngoikoretanga te wewete atu. 13 Na, whakapakia iho e ia ona ringa ki a ia: a kihai i aha kua tika, a whakakororia ana i te Atua. 14 Na, ka korero te rangatira o te whare karakia, i riri hoki mo Ihu i whakaora i te hapati, a ka mea ki te mano, E ono nga ra e tika ai te mahi: hei reira koutou haere mai ai kia whakaorangia, kauaka i te ra hapati. 15 Na, ka whakahokia e te Ariki ki a ia, ka mea, Tangata tinihanga, e kore ianei tenei tangata tenei tangata o koutou e wewete i tana kau i te hapati, i tana kaihe ranei, ka arahi atu ai i te turanga ki te whaka-inu? 16 A tenei tamahine nei a Aperahama, i herea nei e Hatana, kotahi tekau ma waru nga tau, kihai ianei i tika kia wetekina tenei here ona i te ra hapati? 17 Ano ka korerotia enei mea e ia, ka whakama katoa te hunga e whakahe ana ki a ia: a hari katoa te mano ki nga mea kororia katoa i meinga e ia.

18 Na, ka mea ia, E rite ana te rangatiratanga o te Atua ki te aha? a me whakarite e ahau ki te aha? 19 E rite ana ki te pua nani i kawea e te tangata, i ruia ki tana kari; a ka tupa, ka whakarakauui; no ka noho nga manu o te rangi ki ona manga. 20 A i mea ano ia, Me whakarite e ahau te rangatiratanga o te Atua ki te aha? 21 E rite ana ki te rewena i tangohia e tetahi wahine, a whaongia ana ki roto ki nga mehua paraoa e toru, no ka rewenatia katoatia.

22 A ka haereerea e ia nga pa, nga kaininga koraha, whakaako ai, me te ahu ano ki Hiruharama. 23 Na, ka mea tetahi ki a ia, E te Ariki, he torutoru koia te hunga e ora? Na, ko tana meatanga ki a ratou. 24 Kia kaha te tohe ki te tomo ma te kuwaha kuiti: ko taku kupu hoki tenei ki a koutou, he tokomaha e whai ki te tomo, a e kore e taea. 25 Kia whakatika kau te tangata i te whare, kia tutakina te tatau, katahi koutou ka anga ka tu ki waho, ka patuki ki te tatau, ka mea, E te Ariki, e te Ariki, uakina ki a matou; na, ka whakahokia mai e ia, a ka mea ki a koutou, Kahore ahau i mohio ki a koutou, nohea ranei; 26 Ko reira koutou timata ai te mea, Kua kai matou kua inu ki tou aroaro, a i whakaako ano koe i o matou huarahi. 27 A ka ki mai ano ia, Ka mea atu ahau ki a koutou, kahore ahau i mātau ki a koutou, nohea ranei; mawhe atu i a au, e nga kai mahi katoa i te kino. 28 Ko te wa tena o te tangihanga me te teteatanga o nga niho, ina kite koutou i a Aperahama, i a Ihaka, i a Hakopa, me nga poropiti katoa, kei te rangatiratanga o te Atua, a ko koutou kua makā ki waho. 29 A ka haere mai ratou i te rawhiti, i te hauauru, i te hauraro, i te tonga, ka noho ki te rangatiratanga o te Atua. 30 Na, tērā etahi o muri e meinga ki mua, me etahi o mua ki muri.

31 I taua ra ka tae etahi o nga Parihi, ka mea ki a ia, Haere, whakareerea a konei: e hiahia ana hoki a Herora kia whakamatea koe. 32 A ka mea ia ki a ratou, Haere mea atu ki taua pokiha, Na, tenei ahau te pei rewera nei, te mahi nei i te mahi whakaora aianei, apopo, a i te toru o nga ra ka oti taku. 33 Otia me haereere ahau aianei, apopo, a tahi ra: e kore hoki e ahei kia mate he poropiti i waho o Hiruharama. 34 E Hiruharama, e Hiruharama, e whakamate nei i nga poropiti, e aki nei ki te kamaka i te hunga e tonoa ana ki a koe; ano te tini o aku meatanga kia whakaminea o tamariki, kia peratia me te heihei e whakamine nei i ana pi ki raro ki ona parirau, a kihai koutou i pail. 35 Na, ka mahue atu ki a koutou to koutou whare kia takoto noa ana: he pono taku e mea nei ki a koutou, E kore koutou e kite i a au, kia tae mai ra ano te ra e mea ai koutou, Ka whakapaingia ia e haere mai ana i runga i te ingoa o te Ariki.

UPOKO 14.

Whakaoranga i te hapati. 7 Kei whakahake, E tahi atu kupu ano ana.

A I tona haerenga ki te whare o tetahi o nga rangatira, he Parihi, ki te kai taro i te hapati, na, titiro pu mai ana ratou ki a ia. 2 Na, he tangata kopu tetere tērā i tona aroaro. 3 Na, ka oho mai a Ihū, ka korero ki nga kai whakaako o te ture, ki nga Parihi, ka mea, He mea tika ranei te whakaora i te hapati? 4 A kihai ratou i kiki. Na, ka mau ia ki a ia, a whakaoranga ana, tukua ana kia haere; 5 Na, ka whakahokia e ia ki a ratou, ka mea, Ki te taka te kaihe, te kau ranei, o tetahi o koutou ki te poka, e kore ianei e hutia ake e ia i reira pu ano i te ra hapati? 6 A kihai i taea e ratou te utu enei kupu ana.

7 Na, ka korerotia e ia tetahi kupu whakarite ki te hunga i karangatia, i tona kitenga i a ratou e whiriwhiri ana i nga nohoanga rangatira; i mea ia ki a ratou, 8 Ki te karangatia koe e tetahi ki te marenatanga, kua e noho ki te nohoanga rangatira; kei karangatia hoki e ia tetahi e nui atu ana i a koe; 9 A ka haere mai te tangata i karangatia ai korua, ka mea ki a koe, Tukua he nohoanga mo tenei; a ka whakama koe, ka haere ki to muri nohoanga noho ai. 10 Engari ka karangatia koe, haere, e noho ki to muri nohoanga; mo te tae rawa mai o te tangata nāna koe i karanga, na, ka mea ia ki a koe, E hoa, neke ake: ko reira hoki koe whai kororia ai i te aroaro o nga tangata e noho tahi ana koutou. 11 Ki te whakanui hoki tetahi i a ia, ka whakaaitia; a ki te whakaaiti tetahi i a ia, ka whakanuia.

12 I mea ano ia ki te tangata nāna nei ia i karanga, E taka koe i te tina, i te hapa ranei, kua e karangatia ou hoa, kua hoki ou teina, kua hoki ou whanaunga, kua ano nga tangata taonga e noho tata ana; kei karangatia ano koe, a ka whai utu koe. 13 Engari ka taka hakari koe, karangatia nga rawakore, nga ngongongongoe, nga kopa, nga matapo: 14 A ka koa koe; kahore hoki a ratou utu ki a koe: engari ka utua koe a te aranga o te hunga tika.

15 Ane ka rongo ki enei mea tetahi o te hunga e noho tahi ana ki te kai, ka mea ki a ia, Ka koa te tangata kai taro i te rangatiratanga o te Atua. 16 Na, ka mea ia ki a ia, I takā he hapa nui e tetahi tangata, a he tokomaha i karangatia: 17 A ka tonoa tana pononga i te haora o te hapa, hei mea ki

te hunga i karangatia, Haere mai; kua rite nei hoki nga mea katoa. 18 Na, ka anga ratou katoa, ka whakakahore ngatahi. Ka mea to mua ki a ia, Kua hokona e ahau he māra, me haere ahau kia kite: e mea ana ahau ki a koe, kia tukua ahau kia whakakahore. 19 Na, ko te meatanga mai a tetahi, E rima takirua nga okiha kua hokona e ahau, ka haere ahau ki te whakamatau: e mea ana ahau ki a koe, kia tukua ahau kia whakakahore. 20 A i mea mai ano tetahi, Kua marenatia ahau ki te wahine, a he mea tenei e kore ai ahau e ahei te haere. 21 Na, te haerenga mai o taua pononga, ka korerotia enei mea ki tona rangatira. Na, ka riri te tangata i te whare, a ka mea ki tana pononga, Hohoro te haere ki nga ara ki nga huarahi o te pa, arahina mai ki konei nga rawakore, nga ngongengonge, nga kopa, me nga matapo. 22 Na, ka mea te pononga, E kara, kua rite tau i mea ai, a tenei ano he wahi *takoto noa*. 23 A ka mea te rangatira ki te pononga, Haere ki nga huarahi ki nga taiepa, toia hoki kia haere mai, kia ki ai toku whare. 24 Ko taku kupu hoki tenei ki a koutou, E kore tetahi o aua tāngata i karangatia ra e kai i taku hapa.

25 Na, he rahi te hui i haere tahi me ia: ka tahuri ia, ka mea ki a ratou, 26 Ki te haere mai tetahi ki a au, a ka kore e whakakino ki tona pāpā, whaea, wahine, tamariki, teina, tuahine, ae ra ki te ora ano mona ake, e kore ia e ahei hei akonga maku. 27 A ki te kore tetahi e mau ki tona ripeka, e haere mai i muri i a au, e kore ia e ahei hei akonga maku. 28 Ko wai hoki o koutou, ki te mea ia ki te hanga taumaihi, e kore e mātua noho ki te tatau i nga utu, e ranea ranei āna mea hei whakaoti? 29 Kei whakatakoto rawa ake ia i te turanga, na, e kore e taea te whakaoti, a ka tawai ki a ia te hunga katoa e titiro ana, 30 Ka mea, I timata te tangata nei te hanga whare, a kihai i taea te whakaoti. 31 Ko tehea kingi ranei e haere ana ki te whawhai ki tetahi atu kingi, a e kore e mātua noho, e whakaaro, e ahei ranei ia me nga mano kotahi tekau, te tu ki te riri i tetahi atu e haere mai ana ki a ia me nga mano e rua tekau? 32 A ki te kahore, i a ia ano i tawhiti, ka tukua he karere, ka mea kia houhia te rongo. 33 Waihoki, ko nga tāngata katoa o koutou e kore e whakarere i ratou mea katoa, e kore e ahei hei akonga maku. 34 He mea pai te tote: otira ki te hemo

te ha o te tote, ma te aha ka whai ha ai? 35 E kore e pai ma te whenua, e kore ano hei whakawairakau; a ka akiritia ki waho. Ko ia he taringa ona hei whakarongo, kia rongo ia.

UPOKO 15.

Haere o nga Parihi ka patua, 11 Tama kuare.

NA, ka whakatata ki a ia nga pupi-rikana katoa me nga tāngata hara, ki te whakarongo ki a ia. 2 A ka amuamu nga Parihi me nga karaipi, ka mea, E manako ana tenei tangata ki nga tāngata hara, a e kai tahi ana me ratou.

3 Na, ka korerotia e ia tenei kupu whakarite ki a ratou, a ka mea, 4 Ko tehea tangata o koutou he rau ana hipi, a ka ngaro tetahi o ratou, e kore ianei e waiho e ia nga tekau e iwa ma iwa i te koraha, a ka haere ki taua mea i ngaro, kia kitea ra ano? 5 A ka kitea, ka waha i runga i ona pokowhiwhi, ka koa. 6 Ano ka tae ki te whare, ka karangatia ona hoa me nga tāngata e noho tata ana, ka mea ki a ratou, Kia hari tahi tatou; kua kitea hoki taku hipi i ngaro. 7 Ko taku kupu tenei ki a koutou, Ka pera ano i te rangi mo te tangata hara kotahi ina ripeneta, nui atu i te hari mo nga tāngata tika e iwa tekau ma iwa, kahore nei ā ratou mea e ripeneta ai.

8 Ko tehea wahine ranei, kotahi nei tekau ana moni, a ki te ngaro tetahi moni, e kore ianei ia e tahu i te rama, e puruma i te whare, e rapu marie, kia kitea ra ano? 9 Ano ka kitea, ka karangatia ona hoa me te hunga e noho tata ana, ka mea, Kia hari tahi tatou; kua kite hoki ahau i taku moni i ngaro. 10 Waihoki, ko taku kupu tenei ki a koutou, He hari kei te aroaro o nga ana-hera o te Atua mo te tangata kino kotahi ina ripeneta.

11 A i mea ano ia, Tokorua nga tama a tetahi tangata: 12 A ka mea to muri o raua ki tona pāpā, E pa, homai ki a au te wahi taonga e wehea e koe moku. Na, ka wehewehea e ia ki a raua tona orange. 13 A kihai i maha nga ra, ka kohikohia e te tama o muri nga mea katoa, a haere ana ki te whenua tawhiti, maumauria ana ona taonga ki reira, he tōreretanga ki te kino. 14 Ano ka poto ana mea katoa, ka mate rawa taua whenua i te kai; a ka timata ia te rawakore. 15 Na, ka haere ia, ka noho ki tetahi o nga tāngata

o taua whenua; a ka tonoa e ia ki ana māra ki te whangai poaka. 16 A i hiahia ia kia whakakāia tona kopu ki nga hua e kainga ana e nga poaka: heoi kihai i hoatu e tetahi ki a ia. 17 A, te hokinga ake o ona whakaaro, ka mea ia, Ano te tini o nga kai mahi a toku pāpā, he nui nea atu a ratou taro, ko ahau ia, ka ngaro i te kai kore! 18 Ka whakatika ahau, ka haere ki toku matua, ka mea ki a ia, E pa, kua hara ahau ki te rangi, ki tou aroaro ano. 19 A heoi ano tikanga kia karangatia ahau he tama nāu: meinga ahau kia rite ki tetahi o o kai mahi. 20 Na, ka whakatika ia, a haere ana ki tona matua. Na, i a ia i tawhiti, ka kite tona matua i a ia, ka aroha, ka oma, hinga iho ki tona kaki, kihi ana i a ia. 21 Na, ko te meatanga a te tama ki a ia, E pa, kua hara ahau ki te rangi, ki tou aroaro ano, a heoi ano tikanga kia karangatia ahau he tamaiti nāu. 22 Na, ka mea te matua ki ona pononga, Mauria mai te kakahu, te mea pai rawa, whakakakahuria atu ki a ia; homai hoki he mowhiti mo tona ringa, he hu hoki mo ona waewae: 23 Ka-wea mai ano te kuao kau, te mea whangai, patua; kia kai tatou, kia koa te ngakau: 24 Ko tenei tama hoki aku i mate, a kua ora; i ngaro, a kua kitea. A ka anga ratou ka koa. 25 Na, kei te māra tana tama matamua: a, tona haerenga mai, ka whakatata ki te whare, ka rongo i te waiata i te kanikani. 26 Na, karangatia ana e ia tetahi o nga tāngata, kā ui atu, he aha ra enei mea. 27 Na, ko ta tera meatanga ki a ia, Kua tae mai to teina; a kua patua te kuao momona a te kau e tou matua, no te mea kua riro ora mai ia. 28 Na, ka riri ia, a kihai i pai kia haere ki roto: me i reira ka haere tona matua ki waho, ka tohe ki a ia. 29 Na, ka whakahokia e ia, ka mea ki tona matua, Na, te tini o nga tau i mahi nei ahau ki a koe, kahore rawa hoki i takahi i to kupu: heoi kahore rawa i homai e koe ki a au he kuao koati, kia koa tahi ai ahau me oku hoa: 30 Tena ka tae mai nei tenei tama āu, i pau nei to orange i a ia, ratou tahi ko nga wāhine puremu, kua patua e koe te kuao momona a te kau māna. 31 Na, ka mea tera ki a ia, E tama, kei a au tonu koe, a māu aku mea katoa. 32 He tika ia kia koa tatou, kia hari: i mate hoki to teina nei, a kua ora; i ngaro, a kua kitea.

UPOKO 16.

Whakaaro tika mo nga taonga. 14 He o ta nga Parihi, 19 Te tangata taonga.

A I mea ano ia ki ana akonga, No mua tetahi tangata taonga, he tuari taonga tona; a ka korerotia ia ki a ia, e manauria ana e ia ana mea. 2 Na, ka karangatia ia, a ka mea ki a ia, He aha tenei e rangona nei e ahau mou? korerotia mai te tikanga o nga mea i tuaritā e koe; e kore hoki e ahei kia waiho koe hei tuari. 3 Na, ko te meatanga a taua tuari i roto i a ia, Me aha ahau? e tangohia ana hoki i a au te tuaritanga e toku ariki: e kore ahau e kaha ki te keri; e whakama ana ahau ki te tono mea maku. 4 E mohio ana ahau ki taku e mea ai, mo toku peinga rawatanga atu i te tuaritanga, ka ai o ratou whare hei tukunga atu moku. 5 Na, ka karangatia e ia tenei tangata tenei tangata o te hunga i a ratou nei etahi mea a tona ariki, a ka mea ki te tuatahi, E hia nga mea a toku ariki i a koe? 6 Na, ka mea tera, Kotahi rau mehua hinu. Na, ko tana meatanga ki a ia, Tangohia to pukapuka, hohoro te noho, tuhituhia e rima tekau. 7 Katahi ia ka mea ki tetahi, E hia hoki i a koe? Ka mea ia, Kotahi rau mehua witi. Na, ka mea ia ki a ia, Tangohia to pukapuka, tuhituhia e waru tekau. 8 A ka whakamoemitiatia te tuari kino e te ariki, mona i whai whakaaro: engari hoki nga tamariki o tenei ao, i to ratou whakapaparanga, e nui ana te whakaaro i to nga tamariki o te marama. 9 Na, ko taku kupu tenei ki a koutou, Waiho te taonga kino hei mea i etahi hoa aroha mo koutou; mo te hē rawa iho o koutou, ka ai he tukunga atu mo koutou ki nga whare ora tonu. 10 Ko ia e pono ana i te mea nohinohi rawa, e pono ano i te mea nui: a ko ia e kore e tika i te mea nohinohi rawa, e kore e tika i te mea nui. 11 Na, ki te kahore i pono ta koutou mahi ki te taonga hē, ma wai e tuku ki a koutou te taonga pono? 12 A ki te kahore koutou i pono i to te tangata ke, ma wai e hoatu he mea ma koutou ake ki a koutou? 13 E kore e ahei i tetahi te mahi ki nga rangatira tokorua: ka kino hoki ki tetahi, ka aroha ki tetahi; ka u ranei ki tetahi, a ka whakahawea ki tetahi. E kore e ahei i a koutou te mahi ki te Atua ki te taonga.

14 A i rongo nga Parihi ki enei mea katoa, he hunga apoapo moni hoki ra-

tou : a ka whakahi ki a ia. 15 Na, ko tana meatanga ki a ratou, Ko koutou te hunga e whakatikatika ana i a koutou ano i te aroaro o nga tångata ; ko te Atua ia e mātau ana ki o koutou ngakau : ko te mea nui hoki ki nga tångata hei mea whakarihariha ki te aroaro o te Atua. 16 *I tutaki* te ture me nga poropiti ki a Hoani : no reira ake i kauwhautia ai te rangatiratanga o te Atua, a taruke ana nga tångata katoa ki roto. 17 Erangi te pahemotanga o te rangi o te whenua e takoto noa ana, e kore ia tetahi tohu o te ture e taka. 18 Ki te whakarere tetahi i tana wahine, a ka marena i tetahi atu, e puremu ana ia : a ki te marena tetahi i te wahine kua whakarerea e te tångata, e puremu ana ia.

19 I mua tetahi tångata taonga, he kahu papura ona, he rinena, i kai ano i nga kai papai i nga ra katoa : 20 Na, ko tetahi tångata rawakore ko Raharuhi te ingoa, ka whakatakotoria ki tona kuwaha, he tuwhenua, 21 A e hiahia ana kia whangainga ki nga kongakonga e ngahoro ana i te tepu a te tångata taonga : i haere mai ano nga kuri, a miti-miti ana i ona mate. 22 Nawaia, ka mate te tångata rawakore, a kawea ana e nga anahera ki te uma o Aperahama : i mate ano te tångata taonga, a tanumia ana ; 23 A tana tirohanga ake i te reinga, i a ia e whakamamaetia ana, ka kite i a Aperahama i tawhiti, me Raharuhi i tona uma. 24 Na, ka karanga ia, ka mea, E pa, e Aperahama, kia aroha ki a au, tonoa mai hoki a Raharuhi ki te tou i te pito o tana matihao ki te wai, hei whakamatao i toku arero ; e mamea ana hoki ahau i tenei muramura. 25 Na, ka mea a Aperahama, E tama, kia mahara kua riro i a koe au mea papai i tou oranga, i kino hoki nga mea i a Raharuhi : na, ka whakamarietia nei ia, a e whakamamaetia ana koe. 26 A haunga enei mea katoa, kua oti te whakapumau tetahi tawha nui ki te takiwa o koutou o matou : a ki te mea etahi ki te whakawhiti atu i konei ki a koutou, e kore e ahei ; e kore ano e whiti mai i kona ki a matou. 27 Ano ra ko tera, Koia ahau ka mea nei ki a koe, e pa, kia tonoa ia ki te whare o toku pāpā : 28 Tokorima hoki oku teina ; kia korero ai ia ki a ratou, kei haere mai hoki ratou ki tenei wahi mamea. 29 Ka mea a Aperahama ki a ia, Kei a ratou a Mohi ratou ko nga pōpiti ; me whakarongo ki a ratou. 30 Ka mea ia, Kahore, e pa, e Aperahama : engari ki te haere tetahi ki a ratou o te hunga mate, ka ripeneta ratou. 31 Na,

ka mea mai tera ki a ia, Ki te kore ratou e whakarongo ki a Mohi, ki nga poropiti, e kore ano e whakaae, ahakoa ara atu te tångata i te hunga mate.

UPOKO 17.

Etahi atu akoranga ana. 7 Kahore he koninga ake mo ta tatou ki te Atua. 11 Nga repera. 22 Tona haerenga mai he huaki tata.

NA, ka mea ia ki nga akonga, E kore e taea te whakakahore te putanga o nga take hē : otia aue, te mate mo te tångata e puta ai ! 2 E nui te pai ki a ia ki te whakawerewerea ki tona kaki te kohatu mira kaihe, kia makā hoki ia ki te moana, a kia kaua ia e whakaha e tetahi o enei mea nohinohi. 3 Kia tupato ki a koutou : Ki te hara ki a koe tou teina, riria ; a ki te ripeneta, murua tāna. 4 A ki te whitu nga haranga ki a koe i te ra tahi, a ka whitu ona hokinga ki a koe i te ra tahi, a ka mea, E ripeneta ana ahau ; murua tāna.

5 A ka mea nga apotoro ki te Ariki, Whakanuia to matou whakapono. 6 Na, ka mea te Ariki, Ki te mea he whakapono to koutou, me te puā nani te rahi, ka mea koutou ki tenei hikamaina, Kia ranga atu koe, kia whakatokia ki te moana ; na, ka rongu ki a koutou. 7 Na, ko wai o koutou he pononga tana e parau ana, e tiaki ana ranei i nga hipi, a, tona hokinga mai i te māra, ka mea tonu atu ki a ia, Haere ake, e noho ki te kai ? 8 A e kore e mea ki a ia, Takā he hapa maku, ka whitiki ai i a koe, ka tuari mai ki a au, a, ka kai ahau ka inu ; a ka mutu enei mea, ka kai hoki koe, ka inu ? 9 E whakawhetai oti ia ki taua pononga, mona i mea i nga mea i whakahaua ai ia ? E mea ana ahau, Kahore. 10 Waihoki ko koutou, ka oti nga mea katoa i whakahaua ai koutou, me ki atu, He pononga kino matou : ta matou i mea ai, ko te mea kua takoto nei te tikanga kia mahia e matou.

11 A i a ia e haere ana ki Hiruharama, ka haere ia ra waenganui o Hamaria, o Kariri. 12 A, i a ia e tomo ana ki tetahi kāinga koraha, kotahi tekau nga tångata i tutaki ki a ia, he repera, na, ka tu mai ratou i tawhiti : 13 A ka karanga, ka mea, E kara, e Ihu, kia aroha ki a matou. 14 A, tona kitenga atu, ka mea ki a ratou, Haere, kia kite nga tohunga i a koutou. A i a ratou e haere ana, na, kua ma. 15 A, te kitenga o tetahi o ratou, kua ora ia, ka hoki mai, a he rahi tona reo ki te whakakororia i te Atua,

16 A takoto tapapa ana ia ki ona wae-wae, ka whakawhetai ki a ia: a no Hamaria ia. 17 A ka oho atu a Ihu, ka mea, Kihai ranei te tekau i whakaorangia? a keihea nga tokoiwa? 18 Heoi ano nga mea i kitea e hoki mai ana ki te homai i te kororia ki te Atua, ko tenei tangata iwi ke. 19 Na, ka mea ki a ia, Whakatika, haere: na to whakapono koe i ora ai.

20 A ka uia ia e nga Parihi, ko ahea puta ai te rangatiratanga o te Atua, na, ka whakahokia e ia ki a ratou, ka mea, E kore e kitea te putanga o te rangatiratanga o te Atua: 21 E kore ano ratou e mea, Na, tenei! na, tera! kei roto hoki i a koutou te rangatiratanga o te Atua.

22 A i mea ano ia ki nga akonga, Tera e tae mai nga ra e hiahia ai koutou kia kite i tetahi o nga ra o te Tama a te tangata, a e kore e kite. 23 A e mea ratou ki a koutou, Na, tenei; na, tera: kua e haere atu, kua e aru atu. 24 Ka rite hoki ki te uira e hiko mai ana i tetahi wahi i raro o te rangi; a tiaho atu ana ki tetahi wahi i raro o te rangi; e pera ano te Tama a te tangata i tona ra. 25 Otia ko te tikanga tenei kia maha nga mamae mona ki mua, kia whakahakino ano hoki e tenei whakapaparanga. 26 Ka rite hoki ki nga ra i a Noa nga ra o te Tama o te tangata. 27 E kai ana ratou, e inu ana, e marena ana, e tukua ana ki te marena, taea noatia te ra i tomo ai a Noa ki te aka, a, te putanga o te waipuke, na, ngaro katoa. 28 Ka rite ano ki nga ra i a Rota; e kai ana ratou, e inu ana, e hoko mai ana, e hoko atu ana, e whakato ana, e hanga whare ana; 29 A, te ra i puta ai a Rota i Horoma, ka uaina he kapura he whanariki i te rangi, na, ngaro katoa. 30 Ka pera ano i te ra e whakahakitea mai ai te Tama a te tangata. 31 I taua ra, kei runga tetahi i te whare, me ona taonga hoki i roto i te whare, kua ia e heke iho ki te tiki i aua mea: te tangata hoki i te māra, kua hoki ia e hoki atu ki nga mea o muri. 32 Kia mahara ki te wahine a Rota. 33 Ki te whai tetahi kia ora ia, ka mate ano ia; a ki te mate tetahi, ka ora ano ia. 34 Ko taku kupu tenei ki a koutou, I taua po tokorua i te moenga kotahi; kotahi e tangohia, kotahi e waiho. 35 Tokorua nga wahine e huri ana; kotahi e tangohia, kotahi e waiho. 36 Tokorua nga tangata i te māra; kotahi e tangohia, kotahi e waiho. 37 Na, ka whakahokia e ratou, ka mea ki a ia, Ko-

hea, e te Ariki? Ka mea ia ki a ratou, Ko te wahi i te tupapaku, ko reira huihui ai nga ekara.

UPOKO 18.

Me inoi. 9 me te whakaiti ano i a koe. 15 Nga tamariki. 18 Arainga a te taonga. 28 Me whakanui ia ki runga ake i nga mea maori. 31 Mo tona matenga. 35 Te matapo.

NA, ka korero ia i tetahi kupu whakarite ki a ratou mo tenei, kia inoi tonu, kia kua e ngoikore; 2 I mea ia, I tetahi pa tetahi kai whakarite whakawa, kihai nei i wehi ki te Atua, kihai ano i hopohopo ki te tangata: 3 A i taua pa ano tetahi pouaru; na, ka haere mai ia ki a ia, ka mea, Whakatikaia taku whakawa i toku hoa tauwhāinga. 4 A roa iho kihai ia i pai: muri iho ka mea ia i roto i a ia, Ahakoa kahore ahau e wehi ki te Atua, e hopohopo ki te tangata: 5 Heoi ka raruraru ahau i te pouaru nei, na, ka whakatikaia e ahau tana whakawa, kei haere tonu mai, a taea noatia iho taku raru. 6 Ka mea te Ariki, Whakarongo ki ta te kai whakarite whakawa kino i mea ra. 7 A e kore ranei te Atua e whakatika i te whakawakanga a ana tangata i whiriwhiri ai, e karanga nei ki a ia i te ao i te po, ahakoa whakaroa noa ia ki a ratou? 8 Ko taku kupu tenei ki a koutou, Ka hohoro ia te whakatika i ta ratou whakawa. Otira ka tae mai te Tama a te tangata, e rokohina mai ranei e ia he whakapono ki runga ki te whenua?

9 Ka korero ano ia i tenei kupu whakarite ki tetahi i u o ratou whakaaro ki a ratou ano he tika, a i whakakorekore ki era atu: 10 Tokorua nga tangata i haere ki te temepara ki te inoi; he Parihi tetahi, ko tetahi he pupirikana. 11 Tu ana te Parihi ko ia anake, ko tana karakia tenei, E te Atua, ka whakawhetai ahau ki a koe, no te mea kahore ahau e rite ki era atu tangata, ki te hunga hao taonga, kino, puremu, moku hoki tē rite ki tenei pupirikana. 12 Takirua aku nohoanga pukutanga i te wiki, e hoatu ana e ahau te wahi whakatekau o aku mea katoa. 13 Ko te pupirikana ia i tu mai i tawhiti, kihai i mea kia anga ake ona kanohi ki te rangi, heoi patuki ana ki tona uma, ka mea, E te Atua, tohungia ahau te tangata hara. 14 Ko taku kupu tenei ki a koutou, Nui atu te tika o tenei i to tera i te hokinga atu ki tona whare: ki te whakanui hoki tetahi i a ia, ka

whakaititia; a ki te whakaiti tetahi i a ia, ka whakanuia.

15 Na, ka kawea mai e ratou ki a ia etahi tamariki nonohi, kia pa ai ia ki a ratou: a, te kitenga o ana akonga, ka riria atu ratou. 16 Otira ka karangatia ratou e Ihu, ka mea ia, Tukua nga tamariki nonohi kia haere mai ki a au, kua hoki ratou e arara atu: no nga penei hoki e rangatiratanga o te Atua. 17 He pono taku e mea nei ki a koutou, Ki te kahore e rite te tango a tetahi i te rangatiratanga o te Atua ki ta te tamaiti nohinohi, e kore rawa ia e tomo ki roto.

18 Na, ka ui tetahi rangatira ki a ia, ka mea, E te Kai whakaako pai, me aha ahau ka whiwhi ai ki te oranga tonutanga? 19 Na, ko te meatanga a Ihu ki a ia, He aha ahau i kua ai e koe he pai? kahore tetahi i pai, kotahi anake, ko te Atua. 20 E matau ana koe ki nga ture, Kua e puremu, Kua e patu tangata, Kua e tahae, Kua e whakapae teka, Whakahonoretia tou papa me tou whaea. 21 Na, ka mea ia, Kua rite i a au anei katoa no taku tamarikitanga ake. 22 A, te rongonga o Ihu ki enei mea, ka mea ki a ia, Kotahi te mea kahore e rite i a koe: hokona o mea katoa, ka tuwha atu ma nga rawakore, a e whai taonga koe ki te rangi: a haere mai i muri i a au. 23 Na, ka rongoi ia ki enei mea, ka pouiri rawa; he nui hoki ona taonga. 24 A ka kite a Ihu i a ia e pouiri rawa ana, ka mea, Ano te whakauaua o te tapoko o te hunga taonga ki te rangatiratanga o te Atua! 25 Ta te mea, erangi te haere o te kamera ra te kowhao o te ngira e takoto noa ana, he whakauaua rawa ia te haere o te tangata taonga ki roto ki te rangatiratanga o te Atua. 26 Na, ka mea nga kai whakarongo, Ko wai ra e ora? 27 Ka mea ia, Ko nga mea e kore e taea e te tangata, e taea e te Atua. 28 A ka mea a Pita, Na, kua whakarerea nei e matou nga mea katoa, a aru ana i a koe. 29 Na, ka mea ia ki a ratou, He pono taku e mea nei ki a koutou, Ki te whakarerea e tetahi tangata he whare, he matua, he tuakana, he wahine, he tamariki, he whakaaro hoki nana ki te rangatiratanga o te Atua, 30 Ina, tini atu nga mea e riro i a ia i tenei wa, a i te ao meake puta ko te oranga tonutanga.

31 A ka mau ia ki te tekau ma rua, ka mea ki a ratou, Na, e haere ana tenei tatou ki Hiruharama, a ka rite katoa nga mea i tuhituhia e nga poropiti mo te Tama a te tangata. 32 Ka tukua hoki ia

ki nga tauiri, ka tawaea, ka whakatupuria kinotia, ka tuwhaina: 33 A ka oti ia te whiu, ka whakamatea: a i te toru o nga ra ka ara. 34 A kihai ratou i matau ki tetahi o enei mea: a he mea huna ki a ratou tenei kupu, kihai hoki ratou i mohio ki nga mea i korerotia.

35 A i a ia e whakatata ana ki Heriko, e noho ana tetahi matapo i te taha o te huarahi ki te tono mea mana: 36 A, tona rongonga i te mano e haere atu ana, ka ui atu, He aha tenei? 37 Ka mea ratou ki a ia, Ko Ihu o Nahareta e haere atu ana. 38 Katahi ia ka karanga, ka mea, E Ihu, e te Tama a Rawiri, kia aroha ki a au. 39 Na, ka riria ia e te hunga i haere i mua kia noho puku: heoi rahi noa ake tana karanga, E te Tama a Rawiri, kia aroha ki a au. 40 Na, ka tu a Ihu, ka mea kia arahina mai ki a ia: ano ka tata, ka ui ki a ia, 41 Ka mea, Kia ahatia koe e ahau? Ka mea ia, E te Ariki, kia titiro ahau. 42 Ka mea a Ihu ki a ia, Titiro: na tou whakaponono koe i whakaora. 43 A titiro tonu ake ia, a aru ana i a ia, me te whakakororia i te Atua: a, te kitenga o te iwi katoa, ka whakamoemiti ki te Atua.

UPOKO 19.

Hakiaha. 11 Nga moni i nga pononga. 28 Kei runga i te hakihe. 37 Ta te mano. 41 Tana tangi. 45 Tana i roto i te temepara.

A KA tomo a Ihu, ka tika i waenganui o Heriko. 2 Na, ko tetahi tangata ko Hakiaha te ingoa i karangatia ai, he rangatira pupirikana, he tangata taonga ano: 3 I whai ia kia kite i a Ihu he pehea ranei ia; heoi kihai i taea e ia i te mano, he tangata poto hoki. 4 Na, ka oma ia ki mua, a kake ana ki tetahi hikamora, kia kite i a ia: meake hoki ia tika ra reira. 5 Ano ka tae a Ihu ki taua wahi, ka titiro atu, ka kite i a ia, a ka mea ki a ia, E Hakiaha, eahua, heke iho; me noho hoki ahau ki tou whare aianei. 6 A hohoro tonu ia te heke iho, koa tonu hoki ki a ia hei manuhiri mana. 7 Na, ka amuamu katoa nga tangata i kitea ai, ka mea, Kua riro ia ki te tangata hara noho ai. 8 Na, ka tu a Hakiaha, ka mea ki te Ariki, E te Ariki, na, he hoatu taku i te hawhe o aku taonga ki te hunga rawakore: a ki te mea kua riro mai i a au te mea a tetahi i te whakapae teka, ka takihatia aku utu. 9 Na, ko te meatanga a Ihu ki a ia, Nonaianei te oranga i tae mai ai ki tenei whare, he tama nei

hoki ia na Aperahama. 10 I haere mai hoki te Tama a te tangata ki te rapu ki te whakaora i te mea i ngaro.

11 A i a ratou e whakarongo ana ki enei mea, ka korerotia ano e ia tetahi kupu whakarite, no te mea e tata ana ia ki Hiruharama, a e mea ana ratou, ko reira pu ano whakakitea mai ai te rangatiratanga o te Atua. 12 Na, ka mea ia, I haere tetahi rangatira nui ki te whenua mamao, kia riro ai i a ia tetahi rangatiratanga, ka hoki mai ai. 13 A kotahi tekau ana pononga i karangatia e ia, a kotahi tekau nga pauna i hoatu e ia ki a ratou, ka mea ki a ratou, Mahia enei, kia hoki mai ra ano ahau. 14 Otira i kino tona iwi ki a ia, ka tono karere i muri i a ia, ka mea, E kore matou e pai ki tenei hei kingi mo matou. 15 A, tona hokinga mai, i te rironga o te rangatiratanga i a ia, na, ka mea kia karangatia ki a ia aua pononga, i hoatu nei e ia te moni ki a ratou, kia kite ai ia i ta tetahi i ta tetahi mahi ai. 16 Ka tae mai to mua, ka mea, E te ariki, ka ngahuru nga pauna kua mahia ki to pauna. 17 A ka mea ia ki a ia, Ka pai, e te pononga pai: pono tonu tau mahi i te mea nohinohi rawa, na, hei rangatira koe mo nga pa kotahi tekau. 18 A, te haerenga mai o te tokorua, ka mea, E te ariki, e rima nga pauna kua mahia ki to pauna. 19 A ka mea ia ki tenei, Hei rangatira ano koe mo nga pa e rima. 20 Na, te haerenga mai o tetahi, ka mea, E te ariki, na, to pauna; i te rongoa hoki i a au i roto i te tauera: 21 I matakū hoki ahau ki a koe, no te mea he tangata uaua koe: e tango ana koe i te mea kihai i whakatakotoria iho e koe, e kotikoti ana i te mea kihai i ruia e koe. 22 Na, ko tana meatanga ki a ia, Kei ta to mangai he whakahēanga maku i a koe, e te pononga kino. I mohio koe he tangata uaua ahau, e tango ana i te mea kihai i whakatakotoria e ahau, e kotikoti ana i te mea kihai i ruia e ahau: 23 A he aha koe tē hoatu ai i taku moni ki te takotoranga moni, penei kua riro mai taua mea i a au, me ona hua ano, i toku taenga mai? 24 Na, ka mea ia ki te hunga e tu tata ana, Tangohia te pauna i a ia, hoatu hoki ki tera i nga pauna kotahi tekau. 25 (Ka mea ratou ki a ia, E te ariki, kotahi nei tekau ana pauna.) 26 Ko taku kupu hoki tenei ki a koutou, Ki te whai mea tetahi, ka hoatu ano ki a ia; a ki te kahore he mea a tetahi, ko ana mea ake ka tangohia i a ia. 27 Tena ko aua hoa riri oku kihai nei i pai ki a au hei

kingi mo ratou, arahina mai ki konei, me patu ki toku aroaro.

28 Ano ka mutu enei korero, ka turia atu e ia ki mua, ka haere ki Hiruharama.

29 Ano ka tata ia ki Petapaki ki Petani, ki te maunga e karangatia nei ko to nga Oriwa, na, tokorua ana akonga i tonoa e ia, 30 I mea ia, Haere korua ki te kāinga e anga mai ana ki a korua; ano ka tomo atu, ka kite korua i tetahi kua o kaihe e here ana, he mea kahore ano i nohoia noatia e te tangata: wetekina, arahina mai. 31 A ki te mea tetahi ki a korua, He aha i wetekina ai e korua? kia penei ta korua ki atu, E mea ana te Ariki ki a ia māna. 32 Na, te haerenga atu o nga tāngata i tonoa, rokohanga atu, rite tonu ki tana i korero ai ki a raua. 33 Na, i a raua e wewete ana i te kua, ka mea ona rangatira ki a raua, He aha korua ka wewete ai i te kua na? 34 Na, ko ta raua meatanga atu, E mea ana te Ariki ki a ia māna. 35 Na, ka arahina mai ia ki a Ihu: a pangā iho e raua o raua kakahu ki runga ki te kua, whakanohia ana a Ihu ki runga. 36 A i a ia e haere ana, ka wharikiria o ratou kakahu ki te huarahi. 37 A, tona tatanga ki te heketanga o maunga Oriwa, na, koa noa iho te huihui katoa o nga akonga, ka anga ka whakamoemiti ki te Atua, he nui hoki te reo, mo nga merekara katoa i kite ai ratou; 38 Ka mea, Ka whakapaingia te Kingi e haere mai ana i runga i te ingoa o te Ariki: He rongō mau ki runga ki te rangi, he kororia ki runga rawa. 39 Na, ka mea etahi o nga Parihi i roto i te mano ki a ia, E te Kai whakaako, riria o akonga. 40 Na, ka whakahokia e ia, ka korero ki a ratou, Ko taku kupu tenei ki a koutou, me i noho puku enei, kua karanga ake nga kamaka.

41 Ano ka tata ia, a ka kite i te pa, ka tangihia e ia, 42 Ka mea, Me i mohio koe, a koe ano, ahakoa i tenei ra nei ano ou, ki nga mea e mau ai tou rongō! ko tenei kua hunā atu i to tirohanga. 43 Tera hoki e tae mai nga ra ki a koe, e hangā ai e ou hoa riri he parepare mou a taka noa, a ka karapotia koe, ka kopania hoki i nga taha katoa. 44 A ka whakahorua koe ki raro, me o tamariki i roto i a koe; e kore ano e waiho tetahi kamaka i runga i tetahi kamaka i roto i a koe; no te mea kihai koe i mātau ki te wa i tirohia ai koe.

45 A ka tomo ia ki te temepara, ka anga ka pei ki waho i te hunga o reira e hoko mai ana e hoko atu ana; 46 A

ka mea ki a ratou, Kua oti te tuhituhi, Ko toku whare hei whare inoi: a kua meinga nei e koutou hei ana mo nga kai pahua.

47 A whakaako ana ia i te temepara i ia ra i ia ra. Otiia e rapu ana nga tohunga nui me nga karaipi me nga rangatira o te iwi kia whakangaromia ia; 48 Heoi kihai i kitea ta ratou e mea ai: no te mea e u ana nga tängata katoa ki a ia, e whakarongo ana.

UPOKO 20.

Te ui ka utua ki te ui. 9 Mara waina. 19 Mo te takoha, 27 Tana ki nga Haruki. 41 Ariki o Rawiri. 45 Mo nga karaipi.

A I tetahi o ana ra, i a ia e whakaako ana i te iwi i roto i te temepara, a e kauwhau ana i te rongo pai, ka tae mai nga tohunga nui, nga karaipi, me nga kaumatua ki a ia, 2 Ka korero ki a ia, ka mea, Korerotia mai ki a matou te mana i mea ai koe i enei mea? na wai hoki i hoatu tenei mana ki a koe? 3 Ka whakahokia e ia, a ka mea ki a ratou, Maku hoki e ui ki a koutou kia kotahi kupu; a ma koutou e mea mai ki a au: 4 Te iriiringa a Hoani, no te rangi ranei, no nga tängata ranei? 5 A ka korero ratou ki a ratou ano, ka mea, Ki te mea tatou, No te rangi; ka mea mai ia, Ha, he aha koutou tē whakapono ai ki a ia? 6 A ki te mea tatou, No nga tängata; ka akina tatou e te iwi katoa ki te kamaka: e mea ana hoki ratou he poropiti a Hoani. 7 Na, ka whakahokia mai e ratou, E kore e kitea nohea ranei. 8 Na, ko te meatanga a Ihu ki a ratou, E kore ano e korerotia e ahau ki a koutou te mana i mea ai ahau i enei mea.

9 Na, ka anga ia ka korero i tenei kupu whakarite ki te iwi; I whakatokia tetahi mära waina e tetahi tangata, a tukua ana ki nga kai mahi, a haere ana ki tawhiti, a maha noa nga ra. 10 A i te po i tika ai ka tonoa he pononga ki nga kai mahi, kia homai ai e ratou ki a ia etahi o nga hua o te mära waina: otira ka whiua ia e nga kai mahi, whakahokia kautia ana. 11 Na, ka tonoa ano e ia tetahi atu pononga: a ka whiua ano ia e ratou, ka tukinotia, whakahokia kautia ana. 12 Na, ka tonoa ano hoki tetahi e ia, te tuatoru: a tukitukia ana ia e ratou, makā ana ki waho. 13 Na, ka mea te rangatira o te mära waina, Me pehea ahau? Ka tonoa taku tama, taku e aroha nei: tera pea

ratou e hopohopo ki a ia ina kite i a ia; 14 A, te kitenga o nga kai mahi i a ia, ka korororero ki a ratou ano, ka mea, Ko te rangatira tenei mona te känga: tena, tatou ka whakamate i a ia, kia riro mai ai te känga mo tatou. 15 Na, makā ana ia ki waho o te mära waina, whakamatea iho. Na, ka aha te rangatira o te mära waina ki a ratou? 16 Ka haere mai ia, ka whakangaro i aua kai mahi, a ka hoatu te mära waina ki etahi atu. A ka rongo ratou, ka mea, Kauaka. 17 Ka titiro ia ki a ratou, ka mea, He aha ra tenei kua oti te tuhituhi,

Ko te kohatu i kapea e nga kai hanga,

Kua meinga tenei hei upoko mo te kokonga?

18 Na, ki te hinga tetahi ki runga ki tenei kohatu, na, mongamonga noa; a ki te hinga tenei ki runga ki tetahi, ngotangota noa ia, ano he puehu.

19 Na, ka whai nga tohunga nui me nga karaipi kia hopukia ia i taua wana; a ka matakū ratou i te iwi: i mohio hoki ratou i korerotia e ia tenei kupu whakarite mo ratou. 20 A ka ata tirohia ia e ratou, tonoa mai ana he kai whakarongo, ko te ahua kei to te hunga tika, hei hopu mo tana korero, kia tukua ai ia ki te rangatiratanga, ki te kaha o te kawana. 21 A ka ui ratou ki a ia, ka mea, E te Kai whakaako, e mohio ana matou he tika tau e korero nei, e whakaako nei, e kore ano e manakohia e koe te kanohi tangata, engari e whakaako pono ana koe i te huarahi o te Atua: 22 He mea tika ranei te hoatu takoha e matou ki a Hiha, kauaka ranei? 23 Otira i kitea e ia to ratou hianga, a ka mea ki a ratou, He aha koutou ka whakamatautau nei i a au? 24 Kia kite ahau i tetahi pene. No wai tona ahua me te tuhituhinga? Na, ka whakahokia e ratou, ka mea, No Hiha. 25 Katahi ia ka mea ki a ratou, Hoatu rapea ki a Hiha nga mea a Hiha, ki te Atua ano nga mea a te Atua. 26 Heoi kihai i taea e ratou te hopu i tetahi korero ana i te aroaro o te iwi: na, ka miharo ratou ki tana kupu, a whakarongo kau ana.

27 Na, ka tae mai etahi o nga Haruki e mea nei kahore he aranga; ka ui ki a ia, 28 Ka mea, E te Kai whakaako, i tuhituhi a Mohi ki a matou, Ki te mate te tuakana o tetahi tangata, a he wahine ano tana, a ka mate uri-kore ano ia, me tango te wahine e tana teina, ka whakaputu uri ai mo tana tuakana. 29 Na, tokowhitu taua whanau: ka tango to

mua i te wahine, a mate uri-kore ana. 30 Na, ka tango te tokorua i te wahine, a ka mate uri-kore ano ia. 31 Na, ka tango te tokotorua i a ia; penei ano nga tokowhitu: kahore ā ratou tamariki i waiho ai, a mate iho ratou. 32 Na, muri iho i te katoa ka mate ano te wahine. 33 Na, i te aranga ma wai o ratou te wahine? he wahine hoki ia na te tokowhitu. 34 Ka whakahokia e Ihu, ka mea ki a ratou, E mārena ana, e hoatu ana ki te mārena, nga tamariki o tenei ao: 35 Tena ko te hunga e pāingia ana kia whiwhi ki tera ao, ki te aranga ano i roto i te hunga mate, e kore e mārena, e kore ano e hoatu ki te mārena: 36 E kore ano ratou e ahei kia mate: e rite ana hoki ki nga anahera; he tamariki hoki ratou na te Atua, he tamariki na te aranga. 37 Na, te aranga o te hunga mate, kua whakakitea mai tena e Mohi i *tana mo* te rakau, i te Ariki e korerotia ana e ia, Ko te Atua o Aperahama, ko te Atua o Ihaka, ko te Atua o Hakopa. 38 Ehara hoki ia i te Atua no te hunga mate, engari no te hunga ora: e ora katoa ana hoki i roto i a ia. 39 Na, ka whakahokia mai e etahi o nga karaipi, ka mea, E te Kai whakaako, e pai ana to korero. 40 A kihai ratou i maia ki te ui ano ki a ia ki tetahi mea.

41 Na, ka mea ia ki a ratou, Na te aha ratou i mea ai he tama na Rawiri a te Karaiti? 42 Kua mea nei a Rawiri i te pukapuka o nga waiata,

I mea te Ariki ki toku Ariki,

Hei toku matau koe noho ai,

43 Kia meinga ra ano e ahau o hoa riri he turanga waewae mou.

44 Na, ka karangatia nei ia e Rawiri he Ariki, a na te aha i tama ai ki a ia?

45 A, i te iwi katoa e whakarongo ana, ka mea ia ki ana akonga, 46 Kia tupato ki nga karaipi, ko ta ratou nei e rawe ai ko nga kakahu roa ina haereere ratou, a e whakapai ana ki nga ohatanga i nga kāinga hoko, me nga nohoanga rangatira i nga whare karakia, me nga nohoanga rangatira i nga hākari; 47 Pau ake hoki i a ratou nga whare o nga pouaru, a e inoi roa ana, he ahua kau: nui rawa te hē e tau ki a ratou.

UPOKO 21.

Te kohikohi pai. 5 Whakangaromanga o Hiruharama. 25 Tohu. 34 Kia mataara.

A, TANA tirohanga ake, ka kite i te hunga taonga, e maka ana i a ratou *moni* hoatu noa ki te takotoranga

moni. 2 A ka kite ia i tetahi pouaru rawakore, e maka ana i nga moni nohi-nohi rawa e rua ki reira. 3 Na, ka mea ia, He pono taku e mea nei ki a koutou, nui ke ta tenei pouaru rawakore i maka ai i ā ratou katoa: 4 Ko ratou katoa hoki, e hira nei o ratou, a makā ana ko tetahi wahi ki roto ki nga mea ma te Atua: ko tenei ia he rawakore, a makā ana e ia tona oranga katoa.

5 A i etahi e korero ana ki te temepara, ka oti nei te whakapaipai ki nga kohatu papai ki nga whakahere, ka mea ia, 6 Na, enei mea e kite nei koutou, tera e tae māi nga ra e kore ai e toe tetahi kohatu i runga i tetahi kohatu, engari ka whakahororo. 7 Na, ka ui ratou ki a ia, ka mea, E te Kai whakaako, ko ahea enei mea? a he aha te tohu ina tata enei mea te puta? 8 A ka mea ia, Kia mahara kei mamingatia koutou: he tokomaha hoki e haere mai i runga i toku ingoa, e mea, Ko ahau ia; a kua tata te taima: na, kei haere i muri i a ratou. 9 Na, ka rongo koutou ki nga taua ki nga whakaoho, kua e matakū: kua takoto hoki te tikanga mo enei mea kia mātua puta mai; taihoa ia te mutunga.

10 Katahi ia ka mea ki a ratou, Ka whakatika tetahi iwi ki tetahi iwi, tetahi rangatiratanga ki tetahi rangatiratanga; 11 A e nui nga ru i te tini o nga wahi, me nga wa o te mate kai, me nga mate uruta; me nga matakū hoki, me nga tohu nui o te rangi. 12 A ko mua ake i anei mea katoa pa ai o ratou ringa ki a koutou, tukino ai i a koutou, tuku ai ki nga whare whakawa, ki nga whare herehere, he mea arahi ki nga kingi ki nga kawana, mo toku ingoa. 13 A ka waiho ki a koutou hei tohu whakaatu. 14 Na, kia tūturu o koutou ngakau, kia kua e whakaaroa wawetia ta koutou kupu e whakahoki atu ai: 15 Maku hoki e hoatu ki a koutou he mangai, he matauranga, e kore e taea te whakahahore, te pehi, e o koutou hoa whawhai katoa. 16 A ka tukua atu koutou e nga mātua, e nga teina, e nga whanaunga, e nga hoa; ka whakamatea ano etahi o koutou. 17 Ka kino ano nga tāngata katoa ki a koutou, he whakaaro ki toku ingoa. 18 Otia e kore e ngaro tetahi makawe o o koutou upoko. 19 Ma te manawanui e mau ai o koutou wairua.

20 Otia ka kite koutou i Hiruharama e karapotia ana e nga taua, ko reira koutou mohio ai, kua tata tona whakangaromanga. 21 Hei reira kia oma te hunga i Huria ki nga maunga; me te hunga i

waenganui o reira kia haere atu; kei haere hoki ki reira te hunga i nga tua-whenua. 22 Ko nga ra hoki enei o te rapunga utu, e rite ai nga mea katoa kua oti te tuihitihi. 23 Otira aue, te mate o te hunga e hapi ana, o nga mea e whangai ana ki te u, i aua ra! e nui hoki te aitua ki te whenua, me te riri ki tenei iwi. 24 A ka hinga ratou i te mata o te hoari, ka riro pārau ki nga iwi katoa: a ka takahia. Hiruharama e nga tau-iwi, kia rite ra ano nga wa o nga tau-iwi. 25 Na, ka whai tohu te ra, te mara-mara, me nga whetu: a i runga i te whenua he pawera no nga tau-iwi, he tumatatenga; me te haruru ano te moana, te ngaru; 26 Ka hemo ano nga tāngata i te matakū, i te tāringa atu ki nga mea e puta mai ana ki te ao: e ngaeue hoki nga mea kaha o nga rangi. 27 Ko reira ano ratou kite ai i te Tama a te tangata e haere mai ana i runga i te kapua, me te kaha ano me te kororia nui. 28 Ano ka timata anei mea te puta, titiro ake, kia ara hoki o koutou mātenga; ka tata hoki to koutou whakaoranga.

29 Na, ka korerotia e ia tetahi kupu whakarite ki a ratou; Titiro ki te piki, me nga rakau katoa; 30 I te mea e pihī ana, na, ka kite koutou, ka mātau noa ake kua tata te raumati. 31 Waihoki, ko koutou, ina kite i enei mea e puta mai ana, ka mātau kua tata te rangatiratanga o te Atua. 32 He pono taku e mea nei ki a koutou, E kore rawa e pahemo tenei whakatupuranga, kia puta enei mea katoa. 33 E pahemo te rangi me te whenua, ko aku kupu ia e kore e pahemo.

34 Otira kia tupato ki a koutou ano, kei taimaha o koutou ngakau i te kakai, i te haurangi, i nga raruraru o te ao, a ka puta whakarere mai taua ra ki a koutou. 35 Ka puta mai hoki, ano he reti, ki nga tāngata katoa e noho ana i te mata o te whenua katoa. 36 Mo konei ra kia mataara, kia inoi tonu, kia paingia ai koutou kia mawhiti i enei mea katoa meake nei puta, kia tu hoki i te aroaro o te Tama a te tangata.

37 A i whakaako ia i te temepara i te awatea; na, i te po ka haere, ka noho ki te maunga i karangatia nei ko to nga Oriwa. 38 A i haere katoa mai te iwi ki a ia i te atatu ki te temepara, ki te whakarongo ki a ia.

UPOKO 22.

Ta nga tino tohunga ratou ko Hura. 7 Kapenga. 19 Hapa tapu. 21 Ta Ihu mo Hura.

24 Mo nga akonga kia kaha e whakatupu rangatira. 39 Kei Oriwa. 47 Ta Hura. 50 Maratu. 54 Ta Pita. 63 A Ihu i te runanga.

NA, kua tata te hakari taro rewena-kore, e karangatia nei ko te kape-nga. 2 A ka rapu nga tohunga nui me nga karaipi ki te pehea e whakamate ai ratou i a ia: i matakū hoki ratou i te iwi.

3 Na, ka tapoko a Hatana ki a Hura, tona ingoa nei ko Ikariote, ko ia nei tetahi o te tekau ma rua. 4 A ka haere ia, ka korero ki nga tohunga nui me nga rangatira hoia, ki te pehea e tukua ai ia ki a ratou. 5 A ka hari ratou, ka whakaae kia hoatu he moni ki a ia. 6 Na, ka whakaae ia, a ka rapu i te wa pai e tukua ai ia ki a ratou, i te mea kahore he huihuinga tangata.

7 Na, ka tae mai te ra o te taro rewena-kore, i tika nei kia patua te kape-nga. 8 Ka tonoa e ia a Pita raua ko Hoani, ka mea, Tikina, takā te kapenga ma tatou, kia kai ai tatou. 9 Na, ka mea raua ki a ia, Kohea koe pai ai kia takā e maua? 10 A ka mea ia ki a raua, Na, ka tomo korua ki te pa, ka tutaki he tangata ki a korua e mau ana i te kahaka wai; e aru korua i a ia ki te whare e tomo ai ia. 11 Ka mea ki te tangata i te whare, E mea ana te Kai whakaako ki a koe, Kei hea te ruma e kai ai matou ko aku akonga i te kapenga? 12 A ka whakaaturia e ia ki a korua he ruma nui i runga, oti rawa te whariki: me taka e korua ki reira. 13 Na, haere ana, a rokohanga atu rite tonu ki tana i korero ai ki a raua: a takā ana e raua te kapenga.

14 A ka rite te haora, ka noho ia, ratou ko nga apotoro kotahi tekau ma rua. 15 Na, ka mea ia ki a ratou, Nui atu toku hiahia kia kai tahi tatou i tenei kapenga, i te mea kahore ano ahau i mate noa: 16 Ko taku kupu hoki tenei ki a koutou, E kore ahau e kai i tenei a muri ake nei, kia tino rite ra ano i te rangatiratanga o te Atua. 17 Na, ka mau ia ki te kapa, ka mutu te whakawhetai, ka mea ia, Tangohia tenei, tuwhaina ma koutou: 18 Ko taku kupu hoki tenei ki a koutou, E kore ahau e inu i te hua o te waina, kia tae mai ra ano te rangatiratanga o te Atua. 19 Na, ka mau ia ki te taro, ka mutu te whakawhetai, ka whawhati, na, ka hoatu e ia ki a ratou, a ka mea, Ko toku tinana tenei e hoatu ana mo koutou: meinga tenei hei whakamaharatanga ki a au. 20 I peneitia ano hoki te kapa, i muri iho i te hapa, i

mea ia, Ko tenei kapa te kawenata hou i runga i oku toto e ringihia ana mo koutou. 21 Otira, tenei kei ahau nei, kei tae tepu, te ringa o te kai tuku i a au. 22 Na, e haere ana te Tama a te tangata, e pera ana me te mea i whakaritea: he aue ia mo te tangata e tukua ai ia! 23 Na, ka anga ratou ka rapu ki a ratou ano, ma wai o ratou tenei e mea.

24 A he tautotohe ano ta ratou, ko wai o ratou e meinga te tangata nui. 25 Na, ka mea ia ki a ratou, Ko nga kingi o nga tauwi hei whakatupu rangatira ki a ratou; a e huaina ana o ratou kai akiaki, He hunga atawhai. 26 Otia kua koutou e pera: engari kia rite ki to muri rawa te mea nui o koutou: kia rite ano te tino tangata ki te kai mahi. 27 Ko wai hoki te mea nui, ko ia e noho ana ki te kai, ko te kai mahi ranei? ehara ranei te tangata e noho ana ki te kai? tenei raia ahau i roto i a koutou te rite nei ki te kai mahi. 28 Na, ko koutou te hunga i noho tahi tatou i oku whakamatautauranga. 29 A ka whakarite ahau i te rangatiratanga mo koutou, i te pera me ta toku Matua i whakarite ai moku; 30 Kia kai kia inu koutou ki taku tepu i toku rangatiratanga, kia noho ano ki runga ki nga torona, whakawa ai i nga iwi kotahi tekau ma rua o Iharaia. 31 Na, ka mea te Ariki, E Haimona, e Haimona, na, kua inoia koutou e Hātana kia tātaria, ano he witi: 32 Otia kua inoi ahau mou, kei hemo tou whakapono: a ka tahuri mai koe, whakahangia ou teina. 33 Na, ka mea tera ki a ia, E te Ariki, e pai ana ahau kia haere hei hoa mou ki te whare herehere, ki te mate hoki. 34 Ano ra ko ia, Tenei taku kupu ki a koe, e Pita, e kore te tikaokao e tangi siane, ka toru āu whakakahoretanga i tou matauranga ki a au.

35 I mea ano ia ki a ratou, I taku tononga i a koutou, a kahore a koutou pēke moni, kahore he putea, kahore he hu, i kore ranei tetahi mea ma koutou? Ka mea ratou, Kahore. 36 Ano ra ko ia ki a ratou, Tena ko tenei ki te mea he pēke moni to tetahi, mauria atu, me te putea ano: me ia hoki kahore ana hoari, kia hokona tona kakahu, ka hoko ai i tetahi. 37 Ko taku kupu hoki tenei ki a koutou, Ko te tikanga tenei, kia rite i a au te mea kua oti nei te tuhituhi, ara, Kua huihuia ia ki te hunga hara: he tutukitanga hoki to nga mea moku. 38 Na, ka mea ratou,

E te Ariki, na, e rua enei hoari. A ka mea ia ki a ratou, Kāti ano.

39 Na, ka puta atu ia, ka haere ki maunga Oriwa, ko tana hanga hoki; me te aru ano ana akonga i a ia. 40 A, te taenga ki taua wahi, ka mea ia ki a ratou, Me inoi kei uru koutou ki te whakamatautauranga. 41 Na, ka mawehe atu ia i a ratou, kei to te taunga kamaka te mataratanga, a ka tukua ona turi, ka inoi, 42 Ka mea, E Pa, ki te pai koe, tangohia atu tenei kapa i a au: otira kauaka e waiho i taku e pai ai, engari i tāu. 43 Na, ka puta mai ki a ia tetahi anahera i te rangi, e whakakaha ana i a ia. 44 A, uaua tonu tana inoi, me te oke ano: a ko tona kakawa, ano he tepe toto e turuturu iho ana ki te whenua. 45 Na, ka ara ia i te inoi, a, te taenga ki ana akonga, rokohanga mai e moe ana ratou, he ngakau pouri hoki. 46 Na, ko tana meatanga ki a ratou, He aha koutou ka moe ai? Whakatika ki te inoi, kei uru ki te whakamatautauranga.

47 A, i a ia e korero ana, na, ko te huihuinga tangata, me tera hoki i karangatia nei ko Hura, ko ia hoki tetahi o te tekau ma rua, e haere ana i mua i a ratou, na, ka whakatata ia ki a Ihu ki te kihi i a ia. 48 Ano ra ko Ihu ki a ia, E Hura, he kihi tāu hei tuku mo te Tama a te tangata? 49 A, te kitenga o ona hoa i nga mea meake meatia, ka mea ratou ki a ia, E te Ariki, me patu ranei matou ki te hoari? 50 Na, hāua iho e tetahi o ratou te pononga o te tohunga nui, a tapahia ana tona taringa matau. 51 Na, ka oho mai a Ihu, ka mea, Kāti ra i tenei. A whakapakia ana tona taringa, na, kua ora. 52 Katahi ka mea a Ihu ki nga tohunga nui, ki nga rangatira o te temepara, ki nga kaumatua, i haere atu ki a ia, He tahae ahau i haere mai ai koutou me nga hoari me nga patu? 53 I a au e noho ana i a koutou i te temepara i ia ra i ia ra, kihai i totoro mai o koutou ringa ki a au: otira no koutou tenei haora, ko te kahanga hoki o te pouri.

54 Na, ka hopu ratou i a ia, ka arahi atu, a kawea ana ia ki roto ki te whare o te tino tohunga. Ko Pita ia i aru mai i tawhiti. 55 Ano ka oti i a ratou he kapura te tahu ki waenga marae, i a ratou e noho tahi ana, ka noho hoki a Pita i waenganui o ratou. 56 Na, ka kitea ia e tetahi kotiro, i a ia e noho ana i te kapura; a matatau tonu mai te tiitiro ki a ia, ka mea, I a ia

ano hoki tenei. 57 Na, ka whakakahore ia ki a ia, ka mea, E ko, kahore ahau e mohio ki a ia. 58 A taro kau iho ka kite tetahi atu i a ia, ka mea, No ratou hoki koe. Na, ka mea a Pita, E mara, kahore. 59 A, me te mea kotahi te haora ki te takiwa, ka tohe ano tetahi atu, ka mea, He pono i a ia ano hoki tenei: nō Kariri hoki. 60 A ka mea a Pita, E mara, kahore ahau e mātau ki tau e mea. A i reira pu ano, i a ia e korero ana, ka tangi te tikaokao. 61 Na, ka tauri te Ariki, ka titiro ki a Pita. A ka mahara a Pita ki te kupu a te Ariki, ki tana meatanga ki a ia, E kore e tangi te tikaokao, ka toru āu whakakahoretanga ki a au. 62 Na, haere atu ana a Pita ki waho, a nui atu tana tangi.

63 Na, ka taunu nga kai pupuri o Ihu ki a ia, ka whiu. 64 A ka hipokina ia, ka pahiatia tona kanohi, ka ui ki a ia, ka mea, Poropiti mai, na wai koe i papaki? 65 A he maha era atu kupu kino i korero ai ratou ki a ia.

66 Ano ka ao te ra, ka huihui nga kaumatua o te iwi, nga tohunga nui, me nga karaipi, a arahina atu ana ia ki to ratou runanga, ka mea ratou, 67 Ko te Karaiti ranei koe? meinga mai ki a matou. Ano ra ko ia ki a ratou, Ki te korerotia e ahau ki a koutou, e kore koutou e whakapono; 68 A ki te ui ahau, e kore koutou e whakahoki kupu ki a au, e kore ano hoki e tuku i a au kia haere. 69 Tenei ake ka noho te Tama a te tangata ki matau o te kaha o te Atua. 70 Na, ka mea ratou katoa, Ko te Tama ranei koe a te Atua? Ano ra kō ia ki a ratou, Kua korerotia mai na e koutou ko ahau ia. 71 Na, ka mea ratou, Hei aha ake he kai whakaatu ma tatou? kua rongu hoki tatou ake i ta tona mangai.

UPOKO 23.

A Ihu i a Pirato. 8 Ta Herora ki a ia. 13 Ko Parapa kia ora: ko Ihu kia mate. 27 Tana ki nga wahine e tangi ana. 33 Tona ripekatanga; 50 Tanumanga.

KATAHI ka whakatika to ratou huihui katoa, a arahina ana ia ki a Pirato. 2 Na, ka anga ratou ka whakapa hē ki a ia, ka mea, Kua mau i a matou tenei tangata e kukume ke ana i te iwi, e mea ana, kia kaua e hoatu te takoha ki a Hiha, e ki ana he kingi ia ko te Karaiti. 3 Na, ka ui a Pirato ki a ia, ka mea, Ko koe ranei te kingi o nga Hurai? Ka whakahokia e ia ki

a ia, ka mea, Kua korerotia mai na e koe. 4 Na, ko te meatanga a Pirato ki nga tohunga nui, ki nga mano, Kahore tetahi hē o tenei tangata i mau i a au. 5 A nui atu ta ratou tohe, ka mea, E whakahihiri ana ia i te iwi, e whakaako ana puta noa i Huria, no Kariri te timatanga, a taea noatia a konei. 6 A, te rongonga o Pirato ki Kariri, ka ui, No Kariri ranei tenei tangata? 7 A ka rongu ia no te rangatiratanga o Herora ia, ka tonoa ia ki a Herora, i Hiruharama hoki ia i aua ra.

8 A, te kitenga o Herora i a Ihu, nui rawa tona hari: no mua hoki tona hiahia kia kite i a ia, he maha hoki nga mea i rangona e ia mona; i mea hoki ia kia kite i tetahi tohu e meinga ana e ia. 9 Na, he maha nga kupu i ui ai ia ki a ia; heoi kahore kau he kupu i whakahokia e ia. 10 Na, tu ana nga tohunga nui me nga karaipi, a kaha rawa ta ratou whakapa hē ki a ia. 11 Na, ka whakorekore a Herora ratou ko ana hoia ki a ia, ka taunu, a ka oti ia te whakakahoku ki te kahu whakapaipai, ka whakahokia atu ki a Pirato. 12 I taua rangi ano ka houhia te rongu a Pirato raua ko Herora: i mua hoki e mauhara ana ki a raua.

13 Na, ka karangatia e Pirato nga tohunga nui, nga rangatira, me te iwi ano, 14 Ka mea ia ki a ratou, Kua kawea mai nei e koutou tenei tangata ki a au, me te ki ano kei te kukume ke ia i te iwi: a ka oti nei ia te uiui e ahau i to koutou aroaro, kihai i mau i a au tetahi hē o tenei tangata i roto i nga mea i whakapangia nei e koutou ki a ia: 15 Kihai ano a Herora: i tonoa hoki koutou e ahau ki a ia; a kahore nei ana mahi e tika ai kia mate ia. 16 Na, me whiu ia e ahau, ka tuku atu ai. 17 (Kua takoto hoki te tikanga kia tukua atu tetahi ki a ratou i te hakari.) 18 Na, ka panui ratou ki te karanga, ka mea, Whakamatea tenei, ko Parapa te tuku mai ki a matou: 19 (Ko tenei hoki i makā ki te whare herehere mo te nananga i nana ai ia i roto i te pa, mo te patu tangata.) 20 Na, ka karanga ano a Pirato, he mea hoki nāna kia tukua a Ihu. 21 Heoi karanga ana ratou, mea ana, Ripekatia ia, ripekatia. 22 Ka mea ano ia ki a ratou, ko te toru o nga meatanga, He aha ra te kino i meinga e tenei tangata? kahore ano i mau i a au tetahi hē ona e mate ai: maku ia e whiu, ka tuku atu ai. 23 Heoi nui atu o ratou reo ki te tohe, ka tono kia ripe-

katia ia. A riro rawa i ngā reo o ratou ko ngā tohunga nui. 24 Na, ka ki a Pirato kia waiho i ta ratou i tono ai. 25 Na, tukua ana ki a ratou te tangata i makā ki te whare herehere mo te nananga mo te patu tangata, ta ratou hoki i tono ai; ko Ihu ia i tukua ki ta ratou i pai ai.

26 A i a ratou e arahi ana i a ia, ka mau ki a Haimona ki tetahi tangata o Hairini, e haere mai ana i ngā whenua, a whakatakotoria ana ki a ia te ripeka, kia amohia i muri i a Ihu.

27 Na, he nui te huihuinga o te iwi i aru i a ia, me ngā wāhine hoki e tangi ana, e aue ana ki a ia. 28 Na, ka tahuri a Ihu ki a ratou, ka mea, E ngā tamahine o Hiruharama, kaua ahau e tangihia, engari me tangi ki a koutou, ki a koutou tamariki. 29 Tera hoki e puta ngā ra e mea ai ratou, Koa tonu ngā pākoko, me ngā kopu kahore ano i whanau, me ngā u kahore ano ingotea. 30 Ko reira timata ai ratou te mea ki ngā maunga, Horo iho ki runga ki a matou: ki ngā pukepuke hoki, Hipokina matou. 31 Ki te meinga hoki enei mea e ratou i te rakau e kaimata ana, ko te aha e meatia i te rakau ka maroke?

32 Na, tokorua ano hoki era, he hunga mahi kino, e arahina ngatahitia ana ratou kia whakamatea.

33 A ka tae mai ratou ki te wahi e karangatia nei ko Angaanga, ka ripeka i a ia ki reira, me aua kai mahi kino, kotahi ki matau, kotahi ki mau. 34 Na, ka mea a Ihu, E Pa, houhia te rongō ki a ratou: kahore hoki ratou e mahara ki ta ratou e mea nei. A whewehēa ana ona kakahu e ratou he mea maka ki te rota. 35 Me te tu ano te iwi matakītaki ai. Na, ka whakahi ratou tahi ko ngā rangatira, ka mea, Ko era atu i whakaorangia e ia; māna ano ia e whakaora, ki te mea ko te Karaiti ia, ko ta te Atua i whiriwhiri ai. 36 I taunu hoki ngā hoia ki a ia, i haere mai me te kawē mai i te winika ki a ia, 37 I mea, Ki te mea ko koe te kingi o ngā Hurai, māu koe e whakaora. 38 A ka tuhituhia te tuhituhinga ki runga i a ia, no Kariki, no Roma, no Hiperu ngā reta, KO TE KINGI TE-NEI O NGĀ HURAI.

39 I kohukohu ano ki a ia tetahi o ngā kai mahi kino i iri ra, i mea, Ki te mea ko koe te Karaiti, whakaorangia koe, tatou hoki. 40 Na, ka whakahokia e tetahi, ka riri ki a ia, ka mea, E

kore ranei koe e matakū ki te Atua; kei tenei mate tahi nei hoki koe? 41 Ka tika raia to taua; ka whiwhi hoki taua ki ngā mea e tika ana mo a taua hānga: ko tenei ia kahore ana mahi hē. 42 Na, ko tana meatanga ki a Ihu, E te Ariki, kia mahara koe ki a au ina haere mai koe i runga i to rangatiratanga. 43 Ano ra ko Ihu ki a ia, He pono taku e mea nei ki a koe, Koaiānei koe noho ai ki a au ki pararaiha.

44 Na, kua tata ki te ono o ngā haora, a ka pouri a runga o te whenua katoa, a, te iwa ra ano o ngā haora. 45 I pouri ano te ra, i pakaru ano hoki te arai o te whare tapu i waenganui. 46 A nui atu te reo o Ihu ki te karanga; i mea ia, E Pa, tenei toku wairua ka tukua atu nei ki ou ringa: ka mutu enei kupu, ka hemo. 47 Na, te kitenga o te keneturio i taua mea, ka whakakororia ia i te Atua, ka mea, He pono, he tangata tika tenei. 48 Me te hunga katoa hoki i huihui ki taua matakītakinga, i to ratou kitenga i aua mea i meatia, ka patuki ki o ratou uma, a hoki ana. 49 A tu mai ana i tawhiti te hunga katoa i mohio ki a ia, ratou ko ngā wāhine i aru mai i a ia i Kariri, matakītaki ana ki enei mea.

50 Na, tera tetahi tangata, ko Hōhepa te ingoa, he tangata noho runanga; he tangata pai, he tangata tika: 51 (Kihai ano i whakaae ki ta ratou whakaaro, ki ta ratou mahi;) no Arimatia ia, no tetahi pa o ngā Hurai: he tangata ano ia e tatari ana ki te rangatiratanga o te Atua. 52 I haere ia ki a Pirato, a tonoa ana e ia te tinana o Ihu. 53 Na, ka tangohia iho e ia taua tinana, a takaia ana ki te rinena, ka waiho ki te rua i haua ki roto ki te kohatu, kahore hoki i takoto noa tetahi tangata ki reira. 54 Na, ko te ra takanga *hakari* ia, a meake puao te hapatī. 55 A i aru mai ano ngā wāhine i haere tahi mai nei me ia i Kariri, a kite ana i te urupa, i te whakatakotoranga ano o tona tinana. 56 Na, ka hoki ratou, ka mahi i ngā mea kakara me ngā hinu.

A noho ana i te hapatī, he whakaaro hoki ki te ture.

UPOKO 24.

Ngā anahera mo tona aranga. 13 Putanga i te ara ki Emaua; 36 Ki ngā apotoro. 50 Kakenga.

NA, i te ra tuatahi o te wiki, i te tino ata po, ka haere ratou ki

te urupa ki te mau i nga mea kakara kua mahia nei e ratou, ratou tahi ko etahi atu. 2 A, rokohanga e ratou kua hurihia te kamaka i te urupa. 3 A, to ratou haerenga ki roto, kihai i kitea te tinana o te Ariki, o Ihu. 4 A, i a ratou e whakaaroaro ana ki tenei, na, tokorna nga tangata i puta ki a ratou, uira tonu nga kakahu. 5 Na, i a ratou e matakua ana, a e kupapa iho ana o ratou kanohi ki te whenua, ka mea raua ki a ratou, He aha koutou ka rapu ai i te tangata ora i roto i te hunga mate? 6 Kahore ia i konei, engari kua ara: kia mahara ki tana i mea ai ki a koutou i a ia i Kariri, 7 Ki tana meatanga, Kua takoto te tikanga kia tukua te Tama a te tangata ki nga ringa o te hunga hara, kia ripekatia, a i te toru o nga ra ka ara. 8 Na, ka mahara ratou ki ana kupu; 9 A hoki ana i te urupa ka korero i enei mea katoa ki te tekau ma tahi, ratou ko era atu katoa. 10 Ko Meri Makarini ratou ko Hoana, ko Meri *whaea* o Hemi, ko o ratou hoa wāhine, nga kai korero i enei mea ki nga apotoro. 11 A ki ta ratou whakaaro he mea tito noa a ratou kupu, a kihai ratou i whakaponohia. 12 Katahi ka whakatika a Pita, ka oma ki te urupa; a, tona pikonga iho ka kite ko nga kakahu takai anake e takoto ana; a hoki ana me te miharo ano i roto i a ia ki tana mea i meatia.

13 Na, tokorna o ratou e haere ana i tana ra ki tetahi kāinga koraha, e ono tekau paronga te mataratanga i Hiruharama, ko Emanha te ingoa. 14 A e korerorero ana raua tetahi ki tetahi ki enei mea katoa i meinga. 15 A i a raua e korerorero ana e uiui ana ki a raua, na, ko Ihu ake ano kua whakatata mai, a haere tahi ana ratou. 16 I puritia hoki o raua kanohi, i kore ai raua e mohio ki a ia. 17 Na, ka mea ia ki a raua, He aha enei kupu e korero nei korua ki a korua, i a korua e haere nei, e ahua pouri nei? 18 Na, ka whakahokia e tetahi, ko Kereopa te ingoa, a ka mea ki a ia, I Hiruharama koe e noho ana, a ko koe anake kahore i mohio ki nga mea kua meinga nei ki reira i enei ra? 19 Ka mea ia ki a raua, Ki ehea mea? Ka mea raua ki a ia, Ki nga mea o Ihu o Nahareta, he poropiti hoki ia, he kaha tana mahi tana kupu, i te araro o te Atua, o te iwi katoa: 20 Ki tona hoatutanga hoki e nga tohunga nui, e o matou ranga-tira hoki, kia tukua ki te mate, a ripe-

katia ana ia. 21 I turanako ano matou ki a ia māna e whakaara a Ihara-ira: na, i te taha ano o enei mea katoa, ko te toru hoki tenei o nga ra i meinga ai enei mea. 22 A miharo noa iho matou ki etahi wāhine a matou, i haere i te atatu ki te urupa; 23 Heoi kihai i kitea tona tinana, a haere mai ana ratou, ka mea, kua kitea ano e ratou he putanga anahera, i mea mai nei kei te ora ia. 24 Na, ka haere atu etahi o o maua hoa ki te urupa, a rokohanga atu, rite tonu ki ta nga wāhine i korero ai: otira kihai ia i kitea. 25 Na, ko tana meatanga ki a raua, E te hunga whakaaro kore, ngakau puhoi ki te whakapono ki nga mea katoa i korero ai nga poropiti: 26 Kahore ianei i takoto te tikanga kia mate a te Karaiti i enei mea, a kia tomo ki tona kororia? 27 Na, ka timata ia ki ta Mohi, ki ta nga poropiti katoa, a whakaaturia ana ki a raua nga mea mona o nga karaipiture katoa. 28 A ka tata ki te kāinga i haere ai ratou: na, ka ahu atu ia, me te mea e haere tonu ana ia. 29 Na, ka tohe raua ki a ia, ka mea, E noho ki a maua: kua ahihi hoki, kua titaha hoki te ra. Na, ka tomo atu ia, ka noho ki a raua. 30 A, tona nohoanga iho ki a raua ki te kai, ka mau ia ki te taro, ka whakapai, ka whawhati, a hoatu ana ki a raua. 31 Na, kua kite o raua kanohi, a ka mohio ki a ia; a ngaro whakarere atu ia i a raua. 32 A ka mea raua ki a raua, Kihai koia o taua ngakau i mumura i roto i a taua, i a ia e korero ana ki a taua i te ara, e whakaatu ana i nga karaipiture ki a taua? 33 Na, ka whakatika raua i taua haora ano, a hoki ana ki Hiruharama, a rokohanga mai kua huihui te tekau ma tahi me o ratou hoa, 34 A e mea ana, Koia rawa ano! kua ara te Ariki, a kua puta mai ki a Haimona. 35 Na, ka korerotia e raua nga meatanga i te ara, to raua mohiotanga hoki ki a ia i te whatiwhatinga o te taro.

36 A, i a raua e korero ana i enei mea, na, ko Ihu ake ano e tu ana i waenganui o ratou, e mea ana ki a ratou, *Kia tau* te rangimarie ki a koutou. 37 Na, koera ana ratou, wehi tonu; i mea hoki he wairua ta ratou i kite ai. 38 Na, ko tana meatanga ki a ratou, He aha koutou ka pororaru ai? na te aha hoki i puta ake ai nga whakaaro-nga i roto i o koutou ngakau? 39 Tirohia oku ringa me oku waewae, ko ahau ano ia: whawhakia ahau, kia kite ai koutou; kahore hoki o te wairua kikokiko, whena ranei, me oku e kitea nei e

koutou. 40 Ano ka korerotia tenei, ka whakakitea ki a ratou ona ringa me ona waewae. 41 A i a ratou kahore nei i whakapono i te hari, a e miharo ana, ka mea ia ki a ratou, He kai ranei ta koutou i konei? 42 Ka hoatu e ratou ki a ia tetahi ika, he mea tunu, me tetahi honikoma. 43 Na, ka tango ia, a kainga ana e ia i to ratou aroaro.

44 I mea ano ia ki a ratou, Ko nga kupu enei i korero ia ahanu ki a koutou, i a au ano i a koutou, me whakarite nga mea katoa kua oti te tuhituhi i roto i te ture a Mohi, i nga poropiti, i nga waiata, moku. 45 Katahi ia ka whakamakoha i o ratou hinengaro, kia mātau ai ki nga karaipitire, 46 A ka mea ki a ratou, Ko te mea tenei i tuhituhia, ko te tikanga ano tenei, ko te Karaiti kia whakamamaetia, kia ara ano i te hunga mate i te toru o nga ra: 47 A kia kau-

whautia te ripeneta me te miunga hara i runga i tona ingoa, ki nga tauwi katoa; ki Hiruharama ano hoki timata ai. 48 Na, ko koutou hei kai whakaatu mo enei mea. 49 A maku e tuku ki a koutou te mea i korerotia i mua e toku Matua: otiia kia noho koutou ki te pa ki Hiruharama, kia whiwhi ra ano ki te kaha i runga.

50 Na, arahina ana ratou e ia ki waho ki Petani, na, kua ara ona ringa, a whakapaingia ana ratou e ia. 51 A i a ia e whakapaj ana i a ratou, ka mawehe atu ia i a ratou, kahakina atu ana ki te rangi. 52 Na, ka koropiko ki a ia, a hoki ana ki Hiruharama, he nui hoki te koa: 53 A noho tonu ana ratou i te temepara, me te whakamoemiti, me te whakapai ki te Atua. Amine.

KO TE

RONGO PAI A HOANI.

UPOKO 1.

*Atuatanga, tangatatanga, mahi, a Ihu. 15
Tu Hoani. 39 Anaru ma.*

I TE timatanga te Kupu, a i te Atua te Kupu, ko te Atua ano te Kupu. 2 I te Atua ano tenei Kupu i te timatanga. 3 Nāna nga mea katoa i hanga; a kahore tetahi mea i kore te hanga e ia o nga mea i hangā. 4 I a ia te ora; a ko te ora te māramatanga mo nga tāngata. 5 I roto i te pouri te Māramatanga e whiti ana; heoi kihai i mau i te pouri. 6 I tonoa mai he tāngata e te Atua, ko Hoani tona ingoa. 7 I haere mai ia hei kai whakaatu, hei whakaatu mo te Māramatanga, kia meinga ai e ia nga tāngata katoa kia whakapono. 8 Ehara ia i te Māramatanga, engari hei kai whakaatu mo te Māramatanga. 9 Ko te Māramatanga pono tera, e mārama ai nga tāngata katoa e haere mai ana ki te ao. 10 I te ao ia, i hangā ano e ia te ao, a kihai te ao i mohio ki a ia. 11 I haere mai ia ki ona, a kihai ona i manako ki a ia. 12 Tena ko te hunga i manako ki a ia, i tukua e ia ki a ratou nga tikanga

e meinga ai ratou hei tamariki ma te Atua, ki te hunga hoki e whakapono ana ki tona ingoa: 13 Ki te hunga ehara nei i te toto, ehara i ta te kikokiko i pai ai, ehara i ta te tangata i pai ai, engari na te Atua i whanau ai. 14 A i whakakikokikotia te Kupu, a noho ana i a matou, (a i kite ano matou i tona kororia, he kororia e rite ana ki to te Tama kotahi a te Matua), ki tonu i te aroha noa me te pono. 15 I korerotia ano ia e Hoani; i karanga tera, i mea, Ko ia tenei i korerotia ra e ahau, Ko ia e haere mai ana i muri i a au e meinga ana ki mua i a au: no mua hoki ia i a au. 16 A kua riro i a tatou katoa tetahi wahi o tona raneatanga, te aroha noa hoki hono iho ano ki te aroha noa. 17 I homai hoki e Mohi te ture, ko te aroha noa me te pono i ahu mai i a Ihu Karaiti. 18 Kahore ano tetahi i kite noa i te Atua; ko te Tama kotahi i te uma o te Matua, nana ia i whakapuaki.

19 Na, ko te korero tenei a Hoani, i te tononga o nga tohunga ratou ko nga Riwaiti e nga Hurai i Hiruharama hei ui ki a ia, Ko wai koa? 20 Na, ka

whakina e ia, kihai i whakakahore, i whaki hoki, Ehara ahau i a te Karaiti. 21 A ui ana ratou ki a ia, Ko wai oti? Ko Iraia koe? Ka mea ia, Kahore. Ko te poropiti oti koe? Ka whakahokia e ia, Kahore. 22 Na, ka mea ratou ki a ia, Ko wai koia koe? hei kupu whakahoki ma matou ki te hunga i tonoa mai ai matou. E pehea ana koe ki a koe? 23 Ka mea ia, He reo ahau no tetahi e karanga ana i te koraha, Whakatikaia te huarahi o te Ariki; he pera ano me ta Ihiaia poropiti i mea ai. 24 A no nga Parihi te hunga i tonoa. 25 Na, ka ui ratou ki a ia, ka mea ki a ia, Na te aha oti koe i iriiri ai, ki te mea ehara koe i a te Karaiti, ehara i a Iraia, ehara i te poropiti? 26 Na, ka whakahokia e Hoani ki a ratou, ka mea, He iriiri taku ki te wai: otiia tena te tu na i waenganui i a koutou tetahi kahore e mohiotia e koutou; 27 Ko ia tenei e haere mai ana i muri i a au, no mua ia i a au; kahore hoki ahau e tau hei wewete i te here o tona hu. 28 I meatia enei mea ki Petapara, ki tawahi atu o Horano, ki te wahi i iriiri ai a Hoani.

29 I te aonga ake ka kite a Hoani i a Ihu e haere mai ana ki a ia, a ka mea, Na, te Reme a te Atua, hei waha atu i te hara o te ao! 30 Ko ia tenei i korero ai ahau, Kei te haere mai i muri i a au tetahi tangata kua meinga ki mua i a au; no mua hoki ia i a au. 31 A kahore ahau i mātau ki a ia; heoi hei whakakite i a ia ki Iharaia, i haere mai ai ahau me taku iriiri ki te wai. 32 Na, ka whakaatu a Hoani, ka mea, I kite ahau i te Wairua e heke iho ana i te rangi, ano he kukupa, a noho ana i runga i a ia. 33 A kahore ahau i mātau ki a ia: engari i ki mai ki a au te kai tono i a au ki te iriiri ki te wai, Te tangata e kite ai koe i te Wairua e heke iho ana, a e noho ana ki runga ki a ia, ko ia tena te kai iriiri ki te Wairua Tapu. 34 A kua kite ahau, kua whakaatu nei hoki, ko te Tama tenei a te Atua.

35 I te aonga ake i te tu ano a Hoani, me ana akonga tokorua; 36 Na, ka titiro ia ki a Ihu e haere ana, a ka mea, Na, te Reme a te Atua! 37 A ka rongo nga akonga tokorua ki a ia e korero ana, a aru ana raua i a Ihu. 38 A, te tahu-ritanga o Ihu, ka kite i a raua e aru ana, ka mea ia ki a raua, E rapu aha ana korua? Na, ko ta raua meatanga ki a ia, E Rapi, (ko te tikanga tenei ina whakamaoritia, E te Kai whakaako,) kei hea tou kāinga? 39 Ka mea ia ki a raua, Haere mai kia kite. Haere ana raua, a

ka kite i tona wahi i noho ai, a noho ana i a ia i taua ra: ko te tekau hoki ia o nga haora. 40 Ko Anaru teina o Haimona Pita tetahi o taua tokorua i rongo nei ki a Hoani, a aru ana i a ia. 41 Ko ia kua kite wawe i tona tuakana ake i a Haimona, ka mea ki a ia, Kua kitea e maua te Mihaia, (ko te tikanga tenei ina whakamaoritia, ko te Karaiti.) 42 Ka arahi ia i a ia ki a Ihu. A ka titiro a Ihu ki a ia, ka mea, Ko Haimona koe tama a Hona: me hua koe ko Kipa, (tona whakamaoritanga, Ko Kohatu.)

43 I te aonga ake ka mea a Ihu kia haere ki Kariri, a, tona kitenga i a Piripi, ka mea ki a ia, Arumia mai ahau. 44 Na, no Petahaira a Piripi, no te pa o Anaru raua ko Pita. 45 Ka kite a Piripi i a Natanahira, ka mea ki a ia, Kua kitea e matou ta Mohi i tuhituhi ai i roto i te ture, ta nga poropiti na, a Ihu o Nahareta tama a Hohepa. 46 Na, ka mea a Natanahira ki a ia, E puta koia tetahi mea pai i Nahareta? Ka mea a Piripi ki a ia, Haere mai kia kite. 47 A, i te kitenga o Ihu i a Natanahira e haere mai ana ki a ia, ka puaki tana kupu mona, Na, te tino tangata o Iharaia, kahore ona tinihanga. 48 Ka mea a Natanahira ki a ia, Nohea koe i mātau ai ki a au? Ka whakahokia e Ihu ki a ia, ka mea, I-te mea kiano koe i karangatia e Piripi, i a koe ano i raro i te piki, i kite ahau i a koe. 49 Na, ka whakahokia e Natanahira, ka mea ki a ia, E Rapi, ko koe te Tama a te Atua, ko koe te Kingi o Iharaia. 50 Na, ka whakahokia e Ihu, ka mea ki a ia, No taku meatanga ki a koe, I kite ahau i a koe i raro i te piki, i whakapono ai koe? rahi atu i enei nga mea e kitea e koe. 51 I mea ano ia ki a ia, He pono, he pono tenei kupu aku ki a koutou, Tukua atu koutou kite ai i te rangi e tuwhera ana, i nga anahera ano a te Atua e piki atu ana e heke iho ana ki te Tama a te tangata.

UPOKO 2.

Te wai hei waina. 12 Kei Kaperenauma. 13 Kei Hiruharama. 14 Ana mahi i reira.

NA, i te toru o nga ra he marenatanga kei Kana o Kariri; a i reira te whaea o Ihu: 2 A i karangatia ana Ihu ratou ko ana akonga ki te marenatanga. 3 A, te potonga o te waina, ka mea te whaea o Ihu ki a ia, Kahore a ratou waina. 4 Ka mea a Ihu ki a ia, Ko te aha taku, tau, e tai? kahore ano kia taetae noatia taku haora. 5 Ka mea

tona whaea ki nga kai mahi, Ko tana e mea ai ki a koutou, meatia. 6 A e ono nga ipu kohatu e tu ana i reira, he tika nga na nga Hurai mo te horoi, e rua e toru nga mehua o tetahi o tetahi ina ki. 7 Ka mea a Ihu ki a ratou, Whakakia nga ipu ki te wai. A whakakia ana e ratou, purena noa. 8 Na, ka mea ia ki a ratou, Tena, utuhia, kawea atu ki te rangatira o te hākari. A kawea ana e ratou. 9 Ano ka whakamatautau te rangatira o te hākari i te wai i whakawaiatia, a kihai i mohio nohea ranei; (ko nga pononga ia i utuhia ai te wai i mohio;) ka karanga te rangatira o te hākari ki te tāne marena hou, 10 Ka mea ki a ia, E whakatakotoria ana e nga tāngata katoa te waina pai i te timatanga; a ka roa te inumanga, mo reira te waina he iti iho nei te pai: ko koe ia, kua tohu i te waina pai mo konei. 11 I meatia tenei timatanga merekara e Ihu ki Kana o Kariri, a whakakitea ana e ia tona kororia; a whakapono ana ana akonga ki a ia.

12 Muri iho i tenei ka haere ia ki Kapereanauma, a ia, tona whaea, ona teina, me ana akonga: a kihai i maha nga ra i noho ai ratou ki reira.

13 Na, kua tata te kapenga o nga Hurai, a ka haere a Ihu ki Hiruharama: 14 Na, rokohanga atu e ia kei roto i te temepara e noho ana nga kai hoko kau, hipi, kukupa, me nga kai whakawhitiwhiti moni. 15 A ka oti tetahi whiu te hanga e ia ki nga aho nonohi, na, whiua katoatia ana ratou e ia ki waho i te temepara, me nga hipi, me nga kau; a ringihia ana te moni a nga kai whakawhitiwhiti moni, hurihia ake nga tepu; 16 I mea ano ia ki nga kai hoko kukupa, Tangohia atu enei i konei; aua te whare o toku Matua e meinga hei whare hokohoko. 17 A ka mahara ana akonga ki te mea i tuhituhia, Ka pau ahau i te aroha ki tou whare. 18 Na, ka whakahokia e nga Hurai, ka mea ki a ia, He aha te tohu e whakakitea ana e koe ki a matou, ina koe ka mea i anei mea? 19 Na, ka whakahokia e Ihu, ka mea ki a ratou, Wawahia tenei whare tapu, a kia toru nga ra ka ara ano i a au. 20 Ano ra ko nga Hurai, E wha tekau ma ono nga tau i hangā ai tenei whare tapu, a e oti ranei te hanga e koe i nga ra e toru? 21 Otira ko te whare tapu o tona tinana tana i korero ai. 22 Na, tona aranga ake i te hunga mate, ka mahara ana akonga ki tana korerotanga i tenei ki a ratou; a whakapono ana ki te karaipiture, ki te kupu hoki i korerotia e Ihu.

23 Na, i a ia i Hiruharama i te kape-

nga, i te hākari, he tokomaha i whakapono ki tona ingoa, i to ratou kitenga i ana merekara i meatia e ia. 24 Otira kihai a Ihu i tuku atu i a ia ki a ratou, i mohio hoki ia ki nga tāngata katoa. 25 A kahore ana meatanga kia whakaaturia te tangata e tetahi: i mātau hoki ia ki te mea i roto i te tangata.

UPOKO 3.

Tu Ihu ki a Nikorima. 14 Me titiro ki a ia, ka kore e mate. 23 Ta Hoani Kai iriuri mona.

NA, he tangata tera no nga Parihi, ko Nikorima tona ingoa, he rangatira no nga Hurai: 2 I haere mai tenei ki a Ihu i te po, a ka mea ki a ia, E Rapi, e mātau ana matou i haere mai koe i te Atua hei kai whakaako, ina hoki e kore tetahi tangata e ahei te mea i anei merekara e meatia nei e koe, ki te kahore te Atua i a ia. 3 Ka whakahokia e Ihu, ka mea ki a ia, He pono, he pono taku e mea nei ki a koe, Ki te kahore te tangata e whanau hou, e kore ia e ahei te kite i te rangatiratanga o te Atua. 4 Ka mea a Nikorima ki a ia, Me pehea ka whanau ai te tangata i tona koroheketa nga? e taea ranei te takirua o nga haerenga ki roto ki te kopu o tona whaea, whanau mai ai? 5 Ka whakahokia e Ihu, He pono, he pono taku e mea nei ki a koe, Ki te kahore te tangata e whanau i te wai, i te Wairua hoki, e kore ia e ahei te tomo ki te rangatiratanga o te Atua. 6 Ko ta te kikokiko e whanau ai he kikokiko; a ko ta te Wairua e whanau ai he wairua. 7 Aua ra e miharo ki taku i mea nei ki a koe, He mea tīturu tenei, ara, kia whanau hou koutou. 8 E pupuhi ana te hau ki tana wahi e pai ai, a ka rongo koe ki tona harurutanga, otiā e kore e mohiotia e koe te wahi i puta mai ai, e tae atu ai ranei: ko te ritenga tenei ki te hunga katoa ka whanau i te Wairua. 9 Ka whakahokia e Nikorima, ka mea ki a ia, Me pehea ka taea ai enei mea? 10 Ka whakahokia e Ihu, ka mea ki a ia, He kai whakaako koe no Ihairaira, a kahore i mātau ki enei mea? 11 He pono, he pono taku e mea nei ki a koe, E korerotia ana e matou ta matou i mātau ai, a e whakaaturia ana ta matou i kite ai; heoi, e kore koutou e tango ki ta matou whakaaturanga. 12 Ki te mea kua korerotia e ahau ki a koutou nga mea o te whenua, a kahore koutou e whakapono, me pehea ka whakapono ai ki te korerotia e ahau ki a koutou nga mea

o te rangi? 13 Kahore hoki he tangata i kake noa ki te rangi, ko ia anake i heke iho i te rangi, ko te Tama a te tangata, e noho mai nei i te rangi. 14 Ka rite hoki ki ta Mohi whakairinga i te nakahi i te koraha; kua takoto te tikanga kia pera te whakairinga o te Tama a te tangata: 15 Kia kahore ai e ngaro te tangata e whakapono ana ki a ia, engari kia whiwhi ki te oranga tonutanga.

16 Koia ano te aroha o te Atua ki te ao, homai ana e ia tana Tama kotahi, kia kahore ai e ngaro te tangata e whakapono ana ki a ia, engari kia whiwhi ai ki te oranga tonutanga. 17 Kihai hoki te Atua i tono i tana Tama ki te ao, ki te whakahē i te ao; engari kia ora ai te ao i a ia. 18 Ko ia e whakapono ana ki a ia, e kore e tau te hē ki a ia: tena ko ia e kore e whakapono, kua whakahengia noatia ake, mona kihai i whakapono ki te ingoa o te Tama kotahi a te Atua. 19 A ko te whakahenga tenei, no te mea kua tae mai nei te māramatanga ki te ao, a nui atu to nga tāngata aroha ki te pouri i to ratou ki te māramatanga, he kino hoki no a ratou mahi. 20 E kino ana hoki ki te māramatanga nga kai mahi katoa i te kino, e kore ano hoki e haere mai ki te māramatanga, kei whakakitea a ratou mahi. 21 Tena ko te kai mahi i te pono, e haere mai ana ki te māramatanga, kia kitea ai ana mahi, i mahia i roto i te Atua.

22 A no muri i anei mea ka haere a Ihu, ratou ko ana akonga, ki te whenua o Huria; a noho tahi ana ratou ki reira, me tana iriiri ano. 23 Na, i te iriiri ano hoki a Hoani ki Enona, ki tetahi wahi e tata ana ki Harema, no te mea he nui te wai o reira: a ka haere mai ratou, ka iriiria. 24 Kahore hoki i pangā noatia a Hoani ki te whare herehere, 25 Na, ka totohe nga akonga a Hoani ki nga Hurai ki te purenga. 26 A ka haere ratou ki a Hoani, ka mea ki a ia, E rapi, te tangata i tera taha na korua i Horano, tau i whakaatu mai na, nana, kei te iriiri ano ia, a e haere ana te katoa ki a ia. 27 Ka whakahokia e Hoani, ka mea, E kore tetahi mea e riro mai i te tangata, ki te kore e homai ki a ia i runga i te rangi. 28 Ko koutou hei kai whakaae ki a au, ki taku meatanga, Ehara ahau i te Karaiti, engari i tonoa mai ahau i mua i a ia. 29 Te tangata i te wahine marena hou, ko ia te tāne marena hou: na, te hoa o te tāne marena hou, e tu ana, e rongo ana ki a ia; ka hari pu ki te reo o te tāne marena

hou: na reira i tino nui ai tenei hari oku. 30 Ko te tikanga tenei, ko ia kia nui haere, ko ahau kia iti haere.

31 Ko ia e haere mai ana i runga kei runga ake ia i te katoa: ko to te whenua no te whenua ia, a no te whenua ana korero: ko ia e haere mai ana i te rangi, kei runga ake ia i te katoa. 32 A ke tana i kite ai, i rongo ai, ko ia tana e whakaatu ai: kahore hoki tetahi tangata e tango atu ki tana whakaaturanga. 33 Ki te manako tetahi ki tana whakaaturanga, kua piri tana tohu ki te pono o ta te Atua. 34 Ko ta te Atua i tono mai ai, e korero ana ia i nga kupu a te Atua: kahore hoki te Wairua e homai e te Atua i runga i te mehua. 35 E aroha ana te Matua ki te Tama, a kua hoatu nga mea katoa ki tona ringa. 36 Ko ia e whakapono ana ki te Tama, he oranga tonutanga tona: a ko ia e kore e whakapono ki te Tama, e kore e kite i te ora; engari ka mau tonu te riri a te Atua ki a ia.

UPOKO 4.

Ki te wahine o Hamaria. 31 Ki ana akonga. 43 Kei Kariri. Te tamaiti mate i Kapere-nauma.

A NO ka mohio te Ariki kua rongo nga Parihi, ko nga akonga a Ihu i mea ai, i iriiri ai, he tokomaha atu i a Hoani. 2 (He ahakoa ra ehara i a Ihu nana i iriiri, na ana akonga ia,) 3 Ka mahue Huria i a ia, a hoki ana ano ki Kariri. 4 Na, te ara mona i tika na Hamaria. 5 A ka haere ia ki tetahi pa o Hamaria, ko Haika te ingoa, e patata ana ki te kāinga i hoatu e Hakopa ki tana tama ki a Hohepa. 6 A kei reira te puna a Hakopa. Na, kua ngenge a Ihu i te haerenga, heoi noho ana ia ki te taha o te puna: a meake ko te ono o nga haora. 7 Na, ka haere mai tetahi wahine o Hamaria ki te ūtu wai: ka mea a Ihu ki a ia, Homai he wai moku. 8 (Kua riro hoki ana akonga ki te pa, ki te hoko kai.) 9 Na, ko te meatanga mai a te wahine o Hamaria ki a ia, He aha koe ka tono mai ai ki te wai i a au, ina he Hurai koe, he wahine ahau no Hamaria? kahore hoki e tātata nga Hurai ki nga Hamari. 10 Ka whakahokia e Ihu, ka mea ki a ia, Me i mātau koe ki ta te Atua e homai ai, ki tenei hoki e mea nei ki a koe, Homai he wai moku; pe nei kua tono koe ki a ia, a kua hoatu e ia te wai ora ki a koe. 11 Ka mea te wahine ki a ia, E kara, kahore au pēre, a e hohonu ana te puna: nohea

tena wai ora āu? 12 He nui ōti koe i to matou matua i a Hakopa, i homai ai te puna ki a matou, a inu ana ia i konei ratou ko ana tamariki, me ana kararehe? 13 Ka whakahokia e Ihu, ka mea ki a ia, E mate ano i te wai nga tāngata katoa e inu ana i tenei wai: 14 Tena ko te tangata e inu ana i te wai e hoatu e ahau ki a ia, e kore e mate i te wai a ake ake; engari te wai e hoatu e ahau ki a ia, hei puna wai i roto i a ia e pupu ake ana, a te oranga tonutanga ra ano. 15 Ka mea te wahine ki a ia, E kara, homai ki a au tenei wai, kei mate ahau i te wai, kei haere mai hoki ki konei ūti ai. 16 Ka mea a Ihu ki a ia, Tikina karangatia to tahu, ka hoki mai ai. 17 Ka whakahokia e te wahine, ka mea, Kahore oku tahu. Ka mea a Ihu ki a ia, He korero tika tau, Kahore oku tahu: 18 Ina hoki kua tokorima ou tahu; a ko ia i a koe nei ehara i te tahu nou: he pono tenei korero āu. 19 Ka mea te wahine ki a ia, E kara, e kite ana ahau he poropiti koe. 20 I karakia o matou mātua i runga i tenei maunga; a e mea ana koutou, ko Hiruharama te wahi e tika ai te karakia. 21 Ka mea a Ihu ki a ia, E tai, whakapono ki a au, meake puta te wa, e kore ai koutou e karakia ki te Matua i runga i tenei maunga, e kore ano i Hiruharama. 22 Kahore koutou e mohio ki ta koutou e karakia nei: e mātau ana matou ki ta matou e karakia nei: no nga Hurai nei hoki te ora. 23 Ōtira meake puta te wa, a tenei ano, e karakia ai nga kai karakia pono ki te Matua i runga i te wairua i te pono: e rapu ana hoki te Matua ki te pera hei karakia ki a ia. 24 He Wairua te Atua: a me karakia nga kai karakia ki a ia i runga i te wairua i te pono. 25 Ka mea te wahine ki a ia, E mātau ana ahau kei te haere mai a te Mihiāia, (e karangatia nei ko te Karaiti); ka tae mai ia, mana nga mea katoa e korero ki a tatou. 26 Ka mea a Ihu ki a ia, Ko ahau ano ia e korero nei ki a koe.

27 Na, ka puta mai i reira ana akonga a ka miharo ki tana korerotanga ki te wahine: heoi kihai tetahi i mea, He aha tau e rapu? He aha koe ka korero ai ki a ia? 28 Na, ka whakarerea e te wahine tana ipu, a haere ana ki te pa, ka mea ki nga tāngata, 29 Haere mai, kia kite i te tangata i korerotia mai ai ki a au nga mea katoa i mea ai ahau: ehara ōti tenei i a te Karaiti? 30 Me i reira ka puta ratou ki waho o te pa, a haere ana ki a ia. 31 A i taua takiwa ano ka tohe

nga akonga ki a ia, ka mea, E te Kai whakaako, e kai ra. 32 Ka mea ia ki a ratou, He kai ano taku hei kai maku, e kore e kitea e koutou. 33 Na, ka mea nga akonga tetahi ki tetahi, I kawea mai ranei e tetahi he kai māna? 34 Ka mea a Ihu ki a ratou, Ko taku kai tenei, ko te mea i ta toku kai tonu e pai ai, kia whakaotia hoki tana mahi. 35 E kore ianei koutou e mea, Kia wha atu nga marama, a ka taea te kotinga? Nana, ko taku kupu tenei ki a koutou, Kia ara ake o koutou kanohi, tirohia nga māra; kua ma noa ake: ko te kotinga tenei. 36 A ka whiwhi te kai kokoti ki te utu, ka kohia ano hoki e ia nga hua mo te oranga tonutanga: kia hari tahi ai te kai rui raua ko te kai kokoti. 37 No konei hoki i pono ai taua ki, E rui ana tetahi, e kokoti ana tetahi. 38 I tōnoa koutou e ahau ki te kokoti i te mea kihai i mahia e koutou: he tangata ke na ratou i mahi, a kua uru koutou ki ā ratou mahi.

39 A he tokomaha nga Hamari o taua pa i whakapono ki a ia, mo te ki a te wahine i mea ra, I korerotia mai e ia ki a au nga mea katoa i mea ai ahau. 40 Ano ka tae nga Hamari ki a ia, ka mea kia noho ia ki a ratou: a e rua nga ra i noho ai ia ki reira. 41 Na, hira noa ake nga tāngata i whakapono, he mea hoki na tana ake kupu; 42 I mea ano ki te wahine, Ehara i te mea na to kupu i whakapono ai matou inaianei: kua rongo nei hoki matou ake, a ka mātau, ko te Karaiti pu tenei, ko te Kai whakaaro o te ao.

43 Ka pahure nga ra e rua, ka turia atu e ia i reira, a haere ana ki Kariri. 44 I mea hoki a Ihu, Kahore he honore o te poropiti i tona kāinga ake. 45 A, tona taenga ki Kariri, ka whakamanuhiritia ia e nga tāngata o Kariri, i kite hoki ratou i nga mea katoa i meatia e ia ki Hiruharama, i te hākari: i haere hoki ratou ki te hākari.

46 A ka tae ano a Ihu ki Kana o Kariri, ki te wahi i meatia ai e ia te wai hei waina. Na, ko tetahi tangata a te kingi, kei Kapere-nauma tana tama e mate ana. 47 Ano ka rongo ia kua tae mai a Ihu i Huria ki Kariri, ka haere atu ki a ia, ka inoi ki a ia kia haere ia ki te whakaara i tana tama: meake hoki marere. 48 Na, ko te meatanga a Ihu ki a ia, Ki te kahore koutou e kite i nga tohu, i nga merekara, e kore koutou e whakapono. 49 Ka mea te tangata a te kingi ki a ia, E te Arikī, haere ake i te mea kahore ano kia

mate noa taku tama. 50 Ka mea a Ihu ki a ia, Haere; kua ora to tama. Na, whakapono ana te tangata ki te kupu i korerotia e Ihu ki a ia, a haere ana. 51 A, i a ia e haere ana, ka tutaki ana pononga ki a ia, ka korero, ka mea, Kua ora to tama. 52 Na, ka ui ia ki a ratou ki te haora i matūtū ake ai ia. Ka mea ratou ki a ia, Nonanahi, no te whitu o nga haora, i mutu ai tōna kā. 53 Na, ka mohio te pāpā ko te tino haora ia i mea ai a Ihu ki a ia, Kua ora to tama: a whakapono ana ia ratou ko tona whare katoa. 54 Ko te rua ano tenei o nga merekara i meatia e Ihu, i muri i tana haerenga i Huria ki Kariri.

UPOKO 5.

*Whakaoranga i te Hapati. 10 Ta nga Hurai.
17 Ana utu ki a ratou.*

MURI iho i enei mea he hākari ta nga Hurai; a haere ana a Ihu ki Hiruharama.

2 Na, kei Hiruharama tetahi wai kaukauranga kei te tatau hipi, tona ingoa Hiperu ko Petehera; e rima ana whakamahau. 3 Na, kei roto i enei e takoto ana tona tini o nga turoro, o nga matapo, o nga kopa, o nga memenge, e tatari ana ki te pokarekarenga o te wai. 4 I heke iho hoki tetahi anahera i te wai i rite ai te kaukauranga, whakapokarekare ai i te wai: a ko ia kua tae wawe i muri iho o te pokarekarenga o te wai, i ora i tona mate, ahakoa he aha he aha. 5 Na, kei reira tetahi tangata, e toru tekau ma waru nga tau i mate ai. 6 A, te kite-nga o Ihu i a ia e takoto ana, a ka mātau ano ka roa ke nei te wa ona e mate ana, ka mea ki a ia, E pai ana ranei koe kia whakaoranga? 7 Ka whakahokia mai e taua turoro ki a ia, E te Ariki, kahore aku tangata hei tuku i a au ki te kaukauranga, ina whakapokarekare te wai: heoi i ahau e haere atu ana, ka heke atu tetahi i mua i a au. 8 Ka mea a Ihu ki a ia, Whakatika, tangohia ake to moenga, haere. 9 A ora tonu ake taua tangata, a tangohia ake ana e ia tona moenga, haere ana.

A ko te hapati taua ra. 10 Na, ka mea nga Hurai ki taua tangata i whakaoranga, Ko te hapati tenei: e kore e tika kia mauria e koe to moenga. 11 Ka whakahokia e ia ki a ratou, Te tangata i whakaoranga ai ahau, nāna

i mea ki a au, Tangohia ake to moenga, haere. 12 Na, ka ui ratou ki a ia, Ko wai tena tangata i mea na ki a koe, Tangohia ake to moenga, haere? 13 Otiia kihai taua tangata i whakaoranga i mohio ko wai ia: i pahuhu atu hoki a Ihu, he tokomaha hoki nga tāngata i taua wahi. 14 Muri iho i enei mea ka kite a Ihu i a ia i roto i te temepara, a ka mea ki a ia, Na, ka oti nei koe te whakaora: kāti te hara, kei kino rawa iho te mea e pa ki a koe. 15 Haere ana taua tangata, korero ana ki nga Hurai, Na Ihu ia i whakaora. 16 Koia nga Hurai i whai ai i a Ihu, i mea ai kia whakamatea ia, mona i mea i enei mea i te hapati. 17 Na, ka whakahokia e Ihu ki a ratou, E mahi ana toku Matua a taea noatia tenei ra; e mahi ana ano ahau. 18 Koia nga Hurai i tino whai rawa ai kia patua ia, ehara hoki i te mea ko tana takahanga anake i te hapati, engari mona i mea ko te Atua tona Matua ake, i mea e rite ana ia ki te Atua te nui.

19 Na, ka whakahokia e Ihu, a ka mea ki a ratou,

He pono, he pono taku e mea nei ki a koutou, E kore e taea e te Tama te mea tetahi mea, e ia anake, engari nga mea e kite ai ia e meatia ana e te Matua: ko tana hoki e mea ai, e meatia ana hoki e te Tama. 20 E aroha ana hoki te Matua ki te Tama, a e whakakitea ana ki a ia nga mea katoa e mea ai ia: a nui atu i anei nga mahi e whakakitea e ia ki a ia, kia mihoro ai koutou. 21 Ko ta te Matua hoki, he whakaara, he whakaora i nga tupapaku; ka pera ano te Tama, ka whakaora i ana e pai ai. 22 E kore hoki te Matua e whakawa i tetahi, engari kua tukua e ia nga whakawa katoa ki te Tama: 23 Kia rite ai te whakahonore a nga tāngata katoa i te Tama ki ta ratou whakahonore i te Matua. Ki te kahore tetahi e whakahonore i te Tama, e whakahore ana ia i te honore mo te Matua nana nei ia i tono mai.

24 He pono, he pono taku e mea atu nei ki a koutou, Te tangata e rongorongo ana ki taku korero, a e whakapono ana ki toku kai tono mai, he ora nga tonutanga tona; e kore ano ia e riro ki roto ki te whakamatenga, engari kua whiti atu i te mate ki te ora. 25 He pono, Meake puta te wa, a tenei ano inaianei, e rongorongo ai nga tupapaku i te

reo o ta te Atua Tama; a, te hunga e rongo ana ka ora. 26 Ta te mea he oranga to te Matua kei roto i a ia; waihoki kua homai e ia ki te Tama, kia whai oranga i roto i a ia; 27 A kua homai ano ki a ia he tikanga mo te whakawa, no te mea ko ia te Tama a te tangata. 28 Kua e miharo ki tenei: no te mea meake puta te wa, e rongo ai i tona reo nga tangata ka-toa i roto i nga urupa, 29 A ka puta mai; ko nga kai mahi o te pai ki te aranga o te oranga; a ko nga kai mahi o te kino, ki te aranga o te whakawakanga.

30 E kore e ahei i a au te mea tetahi mea e ahau anake: rite tonu taku whakawa ki taku e rongo ai: a e tika ana taku whakawa; kahore hoki ahau e rapu i taku i pai ai, engari i ta te Matua i pai ai, nana nei ahau i tono mai. 31 Me he mea ko ahau hei whakaatu i aku aha i aku aha, ehara taku i te whakaatu pono. 32 Tera atu ano tetahi kai whakaatu moku; a e mohio ana ahau he whakaaturanga pono tana e whakaatu nei moku. 33 I tonotangata koutou ki a Hoani, a i whakaaturia e ia te pono. 34 Kahore ahau e manako ki ta te tangata whakaaturanga: engari e korerotia ana e ahau anei mea kia ora ai koutou. 35 He rama ka tera, he rama marama tonu: a he wa ano i pai ai koutou kia hari ki tona marama-tanga. 36 Otiia he kai whakaatu ano toku nui atu i a Hoani: ko nga mahi hoki i homai e te Matua kia whakaotia e ahau, ko aua mahi e mahia nei e ahau, hei whakaatu moku, i tonoa mai ahau e te Matua. 37 Na, te Matua nana nei ahau i tono mai, kua oti ahau te whakaatu e ia. Kahore ano koutou i rongo noa ki tona reo, kahore ano i kite i tona ahua. 38 Kahore ano hoki i mau tana kupu i roto i a koutou; ina kahore ano koutou i whakapono ki tenei i tonoa mai e ia. 39 Whakatakina nga tikanga o nga karaipiture; e mea ana hoki koutou kei reira te oranga tonutanga mo koutou: a ko enei hei kai whakaatu moku. 40 Heoi kahore koutou e pai kia haere mai ki a au, kia whiwhi ai ki te ora. 41 He kororia tangata, kahore au e manako atu. 42 Na, kua matau ahau ki a koutou, kahore te aroha o te Atua i roto i a koutou. 43 Kua tae mai nei ahau i runga i te ingoa o toku Matua, a kahore nei koutou e manako mai ki a au; ki te haere mai tetahi i runga i tona ake ingoa, ka manako koutou ki a ia. 44 Me pehea koutou ka whaka-

pono ai, i a koutou ka whakapai atu nei ki te honore a koutou ki a koutou ano, a kahore e rapu i te honore e puta mai ana i te Atua anake? 45 Kei mea koutou e korerotia to koutou he e ahau ki te Matua: tera te kai korero mo to koutou he, ko Mohi, ko ta koutou e tumanako nei. 46 Me i whakapono hoki koutou ki a Mohi, kua whakapono ano ki a au: tana hoki i tuhituhi ai he mea moku. 47 Tena ko tenei ka kore koutou e whakapono ki ana i tuhituhi ai, ma te aha ka whakapono ai ki aku korero?

UPOKO 6.

Whangainga o nga mano e rima. 15 Ta ratou. 16 Tana mawohenga atu. 22 Ka whaia. 26 Tana. 32 Ko ia te taro ora. 66 Ta ratou. 68 Ta Pita.

MURI iho i anei mea ka whiti atu a Ihu i te moana o Kariri, ara, i to Taipiria. 2 A he rahi te hui i aru i a ia, i kite hoki ratou i ana merekara i mea ai ia ki nga turoro. 3 Na, ka haere a Ihu ki runga ki te maunga, a noho ana i reira ratou ko ana akonga. 4 A kua tata te kapenga, te hākari a nga Hurai. 5 Na, te marangatanga ake o nga kanohi o Ihu, ka kite i te rahi o te hui e haere mai ana ki a ia; ka mea ia ki a Piripi, Kohea tatou hoko ai etahi taro, kia kai ai enei? 6 I penei ai tana ki hei whakamatau mona; i mohio hoki ia ki tana e mea ai. 7 Ka mea a Piripi ki a ia, E kore e ranea ma ratou nga taro o nga pene e rua rau, e kore e riro tetahi wahi iti i tenei i tenei o ratou. 8 Ka mea tetahi o ana akonga ki a ia, a Anaru teina o Haimona Pita, 9 He tamaiti tenei e rima ana taro pare, e rua ika nonohi; heoi hei aha enei ma tenei ope nui? 10 Na, ka mea a Ihu, Meinga nga tangata kia noho. He nui hoki te tarutaru i taua wahi. Na, noho ana nga tangata ki raro, te tokomaha me te mea e rima mano. 11 Na, ka mau a Ihu ki nga taro; a ka mutu te whakawhetai, ka tuwha atu ki nga akonga, a na nga akonga ki te hunga i noho ra; me nga ika ano, ta ratou i pai ai. 12 Ano ka makona ratou, ka mea ia ki ana akonga, Kohikohia nga toenga o nga whatiwhatinga, hei maumauria tetahi wahi. 13 Na, kohikohia ana e ratou, a whakakiiia ana nga kete tekau ma rua ki nga whatiwhatinga o nga taro pare e rima, ki nga toenga a nga tangata i kai ra. 14 A, te kitenga o aua tangata i te merekara i meatia e Ihu, ka mea ratou,

Ko ia ano tenei te poropiti e haere mai ana ki te ao.

15 A i mahara a Ihu, meake ratou haere mai ki te tango i a ia ki te whakakīngi i a ia, na, haere ana ano ia ki te maunga, ko ia anake.

16 Ano ka ahiahi, ka haere ana akonga ki te moana. 17 Na, ka eke ratou ki te kaupuke, ka whakawhiti ki tera taha o te moana ki Kaperenauma. A kua pouri noa ake, kahore ano a Ihu kia tae noa ki a ratou. 18 Na, ko te turaunga o te moana, he nui hoki no te puhaunga o te hau. 19 A, to ratou hoenga atu, e rua tekau ma rima, e toru tekau ranei paronga, ka kite i a Ihu e haere *maori* ana i runga i te moana, a e whakatata ana ki te kaupuke: na, ka matakū ratou. 20 Na, ka mea ia ki a ratou, Ko ahau tenei; aua e matakū. 21 Na, ka mea ratou kia eke ia ki te kaupuke: a kihai i aha kua u te kaupuke ki te wahi i hoe ai ratou.

22 I te aonga ake, ka mahara te mano e tu ana i tera taha o te moana, kahore he poti ke atu o reira, ko tera anake i eke ai ana akonga, a kihai a Ihu i eke tahi ratou ko ana akonga ki te poti, engari ko ana akonga anake i haere; 23 (He poti ke ra ia i u mai i Taipiria ki pahaki atu o te wahi i kai ai ratou i te taro i ta te Ariki whakawhetainga:) 24 A, te kitenga o te mano kahore a Ihu i reira, kahore ano hoki ana akonga, ka eke ano ratou ki nga kaupuke, ka rere ki Kaperenauma ki te rapu i a Ihu. 25 A, to ratou kitenga i a ia i tawahi o te moana, ka mea ki a ia, E Rapi, nonahea koe i tae mai ai ki konei? 26 Ka whakahokia e Ihu ki a ratou, ka mea, He pono, he pono taku e mea nei ki a koutou, Ehara i te mea he kitenga no koutou i nga merekara i rapu ai koutou i a au, engari no te mea i kai koutou i nga taro, a ka makona. 27 Ana e mahia te kai memeha, engari te kai e mau tonu ana ā te oranga tonutanga ra ano, ta te Tama hoki a te tangata e homai ai ki a koutou: kua oti hoki ia te whai tohu e te Atua e te Matua. 28 Na, ka mea ratou ki a ia, Me aha matou e mahi ai i nga mahi a te Atua? 29 Ka whakahokia e Ihu, a ka mea ki a ratou, Ko ta te Atua mahi tenei, kia whakapono koutou ki tana i tono mai ai. 30 Na, ka mea ratou ki a ia, Ko tehea tohu te meatia ana e koe kia kite ai matou, kia whakapono ai ki a koe? tena koe tau mahi? 31 I kai mana o tatou mātua i te koraha; ko te mea hoki tena i tuihuhia, I homai e ia

he taro i te rangi hei kai mā ratou. 32 Na, ko te meatanga a Ihu ki a ratou, He pono, he pono taku e mea nei ki a koutou, Ehara i a Mohi nana i hoatu tena taro ki a koutou i te rangi; engari tenei te hoatu nei te taro pono o te rangi e toku Matua ki a koutou. 33 Ko te taro hoki a te Atua ko ia e heke iho ana i te rangi, e homai ana i te oranga ki te ao. 34 Na, ka mea ratou ki a ia, E te Ariki, homai tenei taro ki a matou i nga wa katoa. 35 Ka mea a Ihu ki a ratou, Ko ahau te taro o te ora: ki te haere mai tetahi ki a au, e kore rawa ia e hiakai; ki te whakapono hoki tetahi ki a au, mutu ake tona mate wai. 36 Otira i mea ano ahau ki a koutou, Kua kite koutou i a au, a kahore i whakapono. 37 Ko a te Matua e homai ai ki a au ka haere katoa mai ki a au; a ki te haere mai tetahi ki a au, e kore rawa e pangā e ahau ki waho. 38 I heke iho hoki ahau i te rangi, ehara i te mea hei mahi i taku i pai ai, engari i ta toku kai tono mai i pai ai. 39 A ko ta te Matua i pai ai, nana nei ahau i tono mai, koia tenei, kia kaua e ngaro i a au tetahi wahi o nga mea katoa i homai e ia ki a au; engari kia whakaarahia ake e ahau a te ra whakamutunga. 40 A ko te pai tenei a toku kai tono mai, ko nga tāngata katoa e kite ana i te Tama, a e whakapono ana ano ki a ia, kia whiwhi ratou ki te oranga tonutanga; maku ano ratou e whakaara ake a te ra whakamutunga.

41 Na, ka korero komuhumuhu nga Hurai ki a ia, mona i mea, Ko ahau te taro i heke iho i te rangi. 42 A ka mea ratou, Ehara oti tenei i a Ihu tama a Hohepa, e mohio nei tatou ki tona pāpā raua ko tona whaea? ha! he pehea tana e ki nei, I heke iho ahau i te rangi? 43 Na, ka whakahokia e Ihu, ka mea ia ki a ratou, Kātī te komuhumuhu i roto i a koutou. 44 Kahore he tangata e ahei te haere mai ki a au, ki te kahore ia e kumea e te Matua i tonoa mai ai ahau: a maku ano ia e whakaara ake a te ra whakamutunga. 45 Kua oti te tuihuhia i roto i nga poropiti, A ka whakaakona katoatia ratou e te Atua. Na, nga tāngata katoa kua rongō ki te Matua, a kua akona, ka haere mai ki a au. 46 Kahore hoki te tangata i kite i te Matua; ko ia anake i puta mai i te Atua, ko ia kua kite i te Matua. 47 He pono, he pono taku e mea nei ki a koutou, Ki te whakapono tetahi ki a au, he oranga tonutanga tona. 48 Ko ahau te taro o te ora. 49 I kai mana o koutou mātua

i te koraha, a kua mate. 50 Ko te taro tenei e heke iho ana i te rangi, kia kai ai te tangata i a ia, a kia kua e mate. 51 Ko ahau te taro ora i heke iho i te rangi; ki te kai tetahi i tenei taro, e ora tonu ia: a, te taro e hoatu e ahau ko oku kikokiko, e hoatu e ahau hei oranga mo te ao.

52 Na, ka totohe nga Hurai tetahi ki tetahi, ka mea, Me pehea e homai ai e tenei tangata ona kikokiko kia kainga e tatou? 53 Na, ko te meatanga a Ihu ki a ratou, He pono, he pono taku e mea nei ki a koutou, Ki te kahore koutou e kai i nga kikokiko o te Tama a te tangata, e inu i ona toto, kahore he oranga i roto i a koutou. 54 Ko ia e kai ana i oku kikokiko, a e inu ana i oku toto, he oranga tonutanga tona; a maku ia e whakaara ake a te ra whakamutunga. 55 He kai pono hoki oku kikokiko, he tino mea oku toto hei inumanga. 56 Ko ia e kai ana i oku kikokiko, a e inu ana i oku toto, e noho ana i roto i a au, me ahau hoki i roto i a ia. 57 Na te Matua ora hoki ahau i tono mai, no te Matua ano toku oranga: waihoki ki te kai tetahi i a au, kei a au he oranga mona. 58 Ko te taro tenei i heke iho i te rangi: e kore e pera me o koutou mātau i kai mana nei, a kua mate: ki te kai tetahi i tenei taro, e ora tonu ia. 59 I korerotia enei mea e ia i roto i te whare karakia, i a ia e whakaako ana i Kapere-nauma.

60 Na, he tokomaha ana akonga i te rongonga ai, i mea, He kupu pakeke tenei; ko wai e ahei te whakarongo atu? 61 A ka mohio a Ihu i roto i a ia, e komuhumu ana ana akonga ki tenei, ka mea ia ki a ratou, E hē ana koutou ki tenei? 62 Ka pehea ra ki te mea ka kitea e koutou te Tama a te tangata, e kake atu ana ki te wahi i noho ai ia i mua? 63 Ko te wairua te whakaara ana; kahore a te kikokiko wahi: he wairua, he oranga, nga kupu e korero nei ahau ki a koutou. 64 Tenei ano ia etahi o koutou kahore o ratou whakapono. I mātau hoki a Ihu no te timatanga ki nga mea kahore o ratou whakapono, ki te tangata ano e tukua ai ia. 65 A ka mea ia, Na konei ahau i mea ai ki a koutou, Kahore he tangata e ahei te haere mai ki a au, ki te kahore e hoatu ki a ia e toku Matua.

66 I taua wa he tokomaha ana akonga i hoki ki muri, a mutu ake ta ratou haere tahi me ia. 67 Na, ka mea a Ihu ki te tekau ma rua, E mea ana ano

ranei koutou kia haere? 68 Na, ka whakahokia e Haimona Pita ki a ia, E te Ariki, me haere matou ki a wai? kei a koe nga kupu o te oranga tonutanga. 69 A kua whakapono matou, kua mātau, ko te Karaiti koe, ko te Tama a te Atua ora. 70 Ka whakahokia e Ihu ki a ratou, He teka ianei kotahi tekau ma rua koutou i whiriwhiria e ahau, a he rewera tetahi o koutou? 71 Ko Hura Ikariote tama a Haimona tana i korero ai: ko te tangata hoki ia meake nei tuku i a ia; ko tetahi o te tekau ma rua hoki ia.

UPOKO 7.

Tana ki ona teina. 10 Kei Hiruharama. 14 Kei te temepara. 40 Ta te ūi mona. 46 Biri a nga Parihi.

I MURI i enei mea ka haereere a Ihu i Kariri: kahore hoki ia i pai ki te haereere i Huria, e rapu ana hoki nga Hurai kia whakamatea ia. 2 Na, kua tata ta nga Hurai hākari wharau. 3 Na, ka mea ona teina ki a ia, Haere atu i konei, anga atu ki Huria, kia kite ai ano o akonga i au mahi e mahi nei koe. 4 E kore hoki tetahi tangata e mea huna i tetahi mea, ki te wahi ia kia ara tona ingoa. Ki te mea koe i anei mea, kia kite te ao i a koe. 5 Kihai hoki ona teina i whakapono ki a ia. 6 Na, ka mea a Ihu ki a ratou, Kahore ano kia taea noatia toku taima: to koutou taima ia kei nga wa katoa. 7 E kore te ao e kino ki a koutou; engari ka kino ki a au, no te mea e whakaaturia ana e ahau e kino ana āna mahi. 8 Haere koutou ki tenei hākari: e kore ahau e haere wawe ki tenei hākari; kahore hoki toku taima kia ata rite noa. 9 A ka mutu tenei korero āna ki a ratou, ka noho ia ki Kariri.

10 Ano ka riro ona teina, ka haere ano ia ki te hākari, ehara i te mea whakakite nui, engari i tuā huna. 11 A i rapu nga Hurai ki a ia i te hākari, i mea, Keihea ia? 12 A he nui te korero komuhumu mona i roto i te mano: ko etahi i mea, He tangata pai ia: ko etahi i mea, Kahore; engari e whakapohehe ana ia i te iwi. 13 Heoi kihai i rahi te korero a tetahi tangata mona, he wehi ki nga Hurai.

14 Na, i waenganui o te hākari, ka haere a Ihu ki roto ki te temepara whakaako ai. 15 A ka miharo nga Hurai, ka mea, Na te aha i hua ai te mohio o tenei tangata, ehara nei hoki ia i te mea whakaako? 16 Ka whakahokia e Ihu ki a ratou, ka mea, Ehara i te

mea naku ake taku e whakaako nei, engari na toku kai tono mai. 17 Ki te pai tetahi tangata ki te mea i tana e pai ai, e mātau ia ki te whakaakoranga, no te Atua ranei, he korero naku ake ranei. 18 Te tangata nāna ake tāna korero, e whai ana ia i tona ake kororia: tena ki te whai tetahi i te kororia o tona kai tono, e pono ana ia, a kahore ona hē. 19 He teka ianei na Mohi te ture i hoatu ki a koutou, a kahore e whakaritea te ture e tetahi o koutou? He aha koutou ka whai nei kia whakamatea ahau? 20 Na, ko te whakahokinga a te mano, ka mea, He rewera tou: ko wai te whai ana kia whakamatea koe? 21 Ka whakahokia e Ihu, ka mea ki a ratou, Kotahi aku mahi i mahi ai, a e miharotia ana e koutou katoa. 22 I homai e Mohi te kotinga ki a koutou; (ehara i te mea na Mohi ake, engari na nga tupuna;) a e kokoti ana koutou i te tangata i te hapati. 23 Ki te kotia te tangata i te hapati, kei takahia te ture a Mohi; e riri ana oti koutou ki a au, moku i whakaora rawa i te tangata i te hapati? 24 Kua e waiho te whakawa i runga i ta te kanohi, engari kia tika ta koutou whakarite.

25 Me i reira ka mea etahi o nga tāngata o Hiruharama, Ehara oti tenei i a ia, i whaia nei e ratou kia whakamatea? 26 Na, maia tonu tana korero, a kahore a ratou kupu ki a ia. E tino mātau ana ranei nga rangatira, ko te tino Karaiti tenei? 27 Otia e mātau ana tatou ki te wahi i puta mai ai tenei: tena ka tae mai a te Karaiti, kahore he tangata e mātau ki te wahi e puta mai ai ia. 28 Na, ka karanga a Ihu i te temepara i a ia e whakaako ana, ka mea, E mātau ana koutou ki a au, e mātau ana ano ki te wahi i haere mai ai ahau: ehara i a au ake taku haere mai; engari e pono ana te kai tono mai i a au; kahore nei ano koutou i mātau noa ki a ia. 29 E mātau ana ahau ki a ia; i puta mai hoki ahau i a ia, nāna ano ahau i tono mai. 30 A i whai fatou kia hopukia ia: otia kihai i pa te ringa o tetahi ki a ia, kahore hoki tona haora i taka noa. 31 A he tokomaha o te mano i whakapono ki a ia, i mea, Ka tae mai a te Karaiti, tera ranei e maha atu ana merekara e mea ai i a tenei e mea nei? 32 I rongo nga Parihi i te mano e kororeroro ana i enei mea mona; na, ka tonoa e nga Parihi ratou ko nga tohunga nui he katipa ki te hopu i a ia. 33 Na, ka mea a Ihu ki a ratou, He iti noa ake te wahi e noho ai au ki a kou-

ton, katahi au ka hoki ki toku kai tono mai. 34 Tera koutou e rapu i a au, heoi e kore koutou e kite: e kore hoki koutou e ahei te haere ake ki te wahi e noho ai ahau. 35 Na, ka mea nga Hurai ki a ratou ano, E haere oti ia ki hea, e kore ai e kitea e tatou? e haere oti ia ki nga konene i roto i nga Kariki, ako ai i nga Kariki? 36 He ki aha tenei e ki mai nei ia, Tera koutou e rapu i a au, a e kore e kite: e kore hoki koutou e ahei te haere ake ki te wahi e noho ai ahau?

37 I te ra whakamutunga, i te ra nui o te hākari, i tu a Ihu, i karanga, i mea, Ki te mate wai tetahi, kia haere mai ia ki a au inu ai. 38 Ki te whakapono tetahi ki a au, ka rite ki ta te karaipiture, ka rere nga awa wai ora i roto i tona kopu. 39 (I korerotia tenei e ia mo te Wairua, meake nei riro i te hunga e whakapono ana ki a ia; kahore hoki te Wairua Tapu kia tae noa mai; no te mea kiano a Ihu i whakakororiatia noatia.) 40 A he tokomaha o te mano i to ratou rongonga ai i tenei kupu, i mea, He pono ko te Poropiti tenei. 41 Ka mea etahi, Ko te Karaiti tenei. Ko etahi i mea, E puta mai ranei a te Karaiti i Kariri? 42 Kahore koia te karaipiture i mea, E puta mai a te Karaiti i te uri o Rawiri, i Peterehema, i te kāinga i noho ai a Rawiri? 43 Na, ka waiho ia hei take wehewehenga ma te mano. 44 Ko etahi o ratou i mea kia hopukia ia: otira kihai i pa nga ringa o tetahi ki a ia.

45 Na, ko te taenga atu o nga katipa ki nga tohunga nui ratou ko nga Parihi; ka mea atu enei ki a ratou, Na te aha ia tē kawea mai ai e koutou? 46 Ka whakahokia e nga katipa, Kahore rawa he tangata i rite ana korero ki a tenei tangata. 47 Na, ka pehia ta ratou e nga Parihi, Kua tinihangatia ano hoki koutou? 48 Kua whakapono koia tetahi o nga rangatira, o nga Parihi ranei ki a ia? 49 Ko tenei hunga ia e kore nei e mātau ki te ture, ka oti ratou te kanga. 50 Ka mea a Nikorima ki a ratou, (tera hoki i haere po mai ki a ia, ko ia hoki tetahi o ratou,) 51 Ka whakahengia ranei te tangata e ta tatou ture, i te mea kahore ano i whakarongo noa ki a ia, i mātau hoki ki tana mahi? 52 Na, ka pehia e ratou, ka mea ki a ia, Ko koe hoki no Kariri? Mau e rapu, e titiro: kahore hoki kia ara noa tetahi poropiti i Kariri.

53 Na, hoki ana ratou ki tona whare ki tona whare.

UPOKO 8.

Te wahine puremu. 18 Tana haunohau.

NA, ka haere a Ihu ki maunga Oriwa. 2 A i te atatu ka hoki ano ia ki te temepara, a tae katoa mai ana te iwi ki a ia; na, ka noho ia, ka whakaako i a ratou. 3 Katahi ka arahina mai ki a ia e nga karaipi ratou ko nga Parihi tetahi wahine i hopukia e puremu ana; a whakaturia ana ki waenganui. 4 Ka mea ratou ki a ia, E te Kai whakaako, i hopukia putia te wahine nei e puremu ana. 5 A i whakahau a Mohi ki a matou i roto i te ture, kia akina nga penei ki te kohatu: tena koa tau ki? 6 I penei ai ratou he whakamatautau mona, kia whai take ai ratou e whakapangia ai he hē ki a ia. Ka piko a Ihu, a tuhituhi ana tona ringa ki te whenua. 7 A ka tohe tonu ratou ki te ui ki a ia, ka whakatika ake ia, ka mea ki a ratou, Te tangata o koutou kahore ona hara, māna te kohatu matamua e aki ki a ia. 8 Na, ka piko ano ia, ka tuhituhi ki te whenua. 9 A, to ratou rongonga ai, ka ngau o ratou hē i roto i o ratou ngakau, ka haere takitahi atu ki waho, na nga kaumatua i timata, a poto noa o muri rawa: a ko Ihu anake i mahue, me te wahine hoki e tu ana i waenganui. 10 A te marangatanga ake o Ihu, kahore ana tangata i kite ai, ko te wahine anake, na, ka mea ia ki a ia, E tai, keihea aua kai whakapa hē ou? Kahore ano ranei tetahi kia whakatau noa i te hē ki a koe? 11 Ano ra ko tera, Kahore, e te Ariki. Ka mea a Ihu ki a ia, Kahore ano hoki ahau e whakatau i te hē ki a koe: haere, kāti te hara.

12 I ki atu ano a Ihu ki a ratou, i mea, Ko ahau te whakamarama o te ao: ki te aru tetahi i a au, e kore ia e haere i te pouri, engari ka whiwhi ki te māramatanga o te ora. 13 Na, ka mea nga Parihi ki a ia, Ko koe ano tou kai whakaatu; ehara tau i te whakaaturanga pono. 14 Ka whakahokia e Ihu, a ka mea ki a ratou, Ahakoa ko ahau ano toku kai whakaatu, e pono ana taku whakaaturanga: no te mea e mātau ana ahau ki te wahi i haere mai ai ahau, ki te wahi hoki e haere atu nei ahau; ko koutou ia kahore e mātau ki te wahi i haere mai ai ahau, ki te wahi ano e haere atu nei ahau. 15 Na te kikokiko ta koutou tikanga whakawa; e kore ahau e whakawa i tetahi. 16 A ki te whakawa ahau, e tika ana taku wha-

kawa; ehara hoki i te mea ko ahau anake, engari ko maua ko te Matua nāna nei ahau i tono mai. 17 Kua oti ano hoki te tuhituhi i roto i ta koutou ture, E pono ana te whakaaturanga a nga tāngata tokorua. 18 Ko ahau hei kai whakaatu moku, a hei kai whakaatu ano moku te Matua nāna nei ahau i tono mai. 19 Na, ka mea ratou ki a ia, Keihea tou Matua? Ka whakahokia e Ihu, Kahore koutou e mātau ki a au, kahore ano ki toku Matua: me i mātau koutou ki a au, kua mātau ano ki toku Matua. 20 I korerotia enei kupu e Ihu i te whare takotoranga taonga, i a ia e whakaako ana i roto i te temepara: a kahore tetahi i hopu i a ia; kiano hoki tona haora i taka noa.

21 Me i reira ka ki atu ano a Ihu ki a ratou, E haere atu ana ahau, a tera koutou e rapu i a au, e mate ano hoki i roto i to koutou hara: e kore koutou e ahei te haere ake ki te wahi e haere ai ahau. 22 Na, ka mea nga Hurai, E whakamate oti ia i a ia ano? ina ia ka mea, E kore koutou e ahei te haere ake ki te wahi e haere ai ahau. 23 Ano ra ko ia ki a ratou, No raro nei koutou; no runga ahau: no tenei ao koutou; ehara ahau i tenei ao. 24 Koia ahau i mea ai ki a koutou, E mate koutou i roto i o koutou hara: ki te kore hoki koutou e whakapono ko ahau ia, e mate koutou i roto i o koutou hara. 25 Katahi ratou ka mea ki a ia, Ko wai koe? Na, ka mea a Ihu ki a ratou, Ko taku ano i korero ai ki a koutou i te timatanga. 26 He maha aku mea mo koutou e korero ai, e whakawa ai: otira e pono ana toku kai tono mai; a e korerotia ana e ahau ki te ao nga mea i rongu ai ahau ki a ia. 27 Kihai ratou i mātau ko te Matua tana i korero ai ki a ratou. 28 Katahi a Ihu ka mea ki a ratou, Kia oti te Tama a te tangata te whakairi e koutou, ko reira koutou mātau ai ko ahau ia, a e kore e meatia tetahi mea e ahau ake; engari ko a toku Matua i whakaako mai ai ki a au, ko enei aku e korero nei. 29 Kei a au nei ano toku kai tono mai: kihai ahau i waiho e te Matua ko ahau anake; no te mea e mahi tonu ana ahau i nga mea e paingia ana e ia. 30 I a ia ano e korero ana i enei mea, he tokomaha i whakapono ki a ia.

31 Me i reira ka mea a Ihu ki nga Hurai i whakapono ki a ia, Ki te mau tonu koutou ki taku kupu, he tino akonga koutou naku; 32 A e mātau koutou ki te pono, ma te pono ano koutou ka

rangatira ai. 33 Ka whakahokia e ratou ki a ia, He whanau matou no Aperahama, kahore matou i waiho noa hei pononga ma tetahi tangata: he aha tau e mea, Ka whakarangatiratia koutou? 34 Ka whakahokia e Ihu ki a ratou, He pono, he pono taku e mea nei ki a koutou; He pononga na te hara nga kai mahi katoa o te hara. 35 E kore te pononga e noho tonu i te whare: ko te Tama ia e noho tonu ana. 36 Na, i te mea ka whakarangatiratia koutou e te Tama, he tino rangatira koutou. 37 E mātau ana ano ahau, he whanau koutou na Aperahama; heoi e whai ana koutou kia whakamatea ahau, he kore hoki no taku kupu e mau i roto i a koutou. 38 E korerotia ana e ahau taku i kite ai ki toku Matua: a e mahi ana koutou i a koutou i kite ai ki to koutou matua. 39 Ka whakahokia e ratou, ka mea ki a ia, Ko Aperahama to matou matua. Ka mea a Ihu ki a ratou, Me he tamariki koutou na Aperahama, kua mahia e koutou nga mahi a Aperahama. 40 Tena ko tenei e whai ana koutou kia whakamatea ahau, te tangata nāna i korero te pono ki a koutou, taku hoki i rongu ai ki te Atua: kihai a Aperahama i pena. 41 E mahi ana koutou i nga mahi a to koutou matua. Katahi ratou ka mea mai ki a ia, Kihai matou i whanan poriro mai; kotahi to matou Matua, ko te Atua. 42 Ka mea ano a Ihu ki a ratou, Me he mea ko te Atua to koutou Matua, kua aroha koutou ki a au: i haere mai hoki ahau i te Atua, a kua tae mai nei; kihai hoki ahau i haere noa mai, engari nāna ahau i tono mai. 43 He aha ra koutou tē mātau ai ki taku korero? no te mea e kore koutou e ahei te whakarongo ki taku kupu. 44 Na to koutou matua koutou, na te rewera, a e pai ana kia mea i ta to koutou matua i hiahia ai. He kai kohuru ia no te timatanga, a kihai i mau ki te pono, no te mea kahore he pono i roto i a ia. I te mea ka korero teka ia, e korerotia ana e ia āna: he korero teka hoki tana, ko te matua hoki ia o tena mea. 45 I taku korerotanga i te pono, kahore koutou e whakaponu ki a au. 46 Ko wai o koutou hei whakaatu he hara toku? Ki te pono taku korero, he aha koutou tē whakaponu ai ki a au? 47 E whakarongo ana te tangata a te Atua ki nga korero a te Atua: koia koutou tē whakarongo ai, no te mea ehara koutou i te Atua. 48 Na, ka whakahokia e nga Hurai, ka mea ki a ia, Kahore koia i

tika ta matou i mea ra, No Hamaria koe, a he rewera tou? 49 Ka whakahokia e Ihu, Kahore oku rewera; engari e whakahonore ana ahau i toku Matua, ko koutou ia te whakahahore ana i te honore moku. 50 Kahore aku whai i te kororia moku: tera ano te kai whai, te kai whakatikatika. 51 He pono, he pono taku e mea nei ki a koutou, Ki te pupuri tetahi i taku kupu, e kore ia e kite i te mate, ake ake. 52 Ka mea ano nga Hurai ki a ia, Katahi matou ka mohio he rewera tou. Kua mate a Aperahama ratou ko nga poropiti; a e mea ana koe, Ki te pupuri tetahi i taku kupu, e kore ia e pangia e te mate, ake ake. 53 He nui oti koe i to matou matua i a Aperahama kua mate nei? kua mate ano nga poropiti: ki tau ko wai kee? 54 Ka whakahokia e Ihu, Ki te whakahonore ahau i a au ano, he hōnore noa toku: ko toku Matua hei whakahonore i a au; ko ta koutou e mea nei, Ko ia to koutou Atua. 55 Heoi kahore koutou i mātau ki a ia; ko ahau ia e mātau ana ki a ia: a ki te mea ahau, Kahore ahau e mātau ki a ia, he tangata teka ahau, he pena ano me koutou: otira e mātau ana ahau ki a ia, a e pupuri ana i tana kupu. 56 I hari to koutou matua a Aperahama, mona ka kite i toku ra: i kite ia, a koa ake. 57 Katahi ka mea nga Hurai ki a ia, Kahore ano i rima tekau noa o tau, a kua kite koe i a Aperahama? 58 Ka mea a Ihu ki a ratou, He pono, he pono taku e mea nei ki a koutou, Kahore ano a Aperahama kia whanau noa, ko au tenei. 59 Na, ka mau ratou ki etahi kohatu hei epa atu ki a ia: heoi huna ana a Ihu i a ia, puta mai ana i roto i te temepara na waenganui o ratou, a tika tonu atu.

UPOKO 9.

*Te matapo, 8 Kei nga Parihi. 85 Kei a Ihu.
39 Ta Ihu.*

NA, i a Ihu e haere ana, ka kite ia i tetahi i matapo, no tona whanautanga mai ano. 2 Na, ka ui ana akonga ki a ia, ka mea, E te Kai whakaako, ko wai i hara, ko tenei, ko ona mātua ranei, i whanau matapo ai ia? 3 Ka whakahokia e Ihu, Ehara i te mea ko tenei kua hara, ko ona mātua ranei: engari kia ai ia hei whakakitenga mo nga mahi a te Atua. 4 Me mahi e ahau nga mahi a toku kai tono mai i te mea e ao ana: meake ko te po e kore ai e taea te mahi e tetahi tangata. 5 I te

mea i a au i te ao nei, ko ahau te māra-
matanga o te ao. 6 Ka mutu enei
korero ana, ka tuwha ia ki te whenua,
a pokepokea ana tetahi paru ki te hu-
ware, pania atu ana te paru ki nga
kanohi o te matapo, 7 Na, ka mea ki
a ia, Haere ki te horoi ki te kaukauranga
i Hiroama, (ko Tono te whakamaorita-
nga.) Na, haere ana ia, horoi ana, a
hoki titiro mai ana. 8 Me i reira ka
mea nga tāngata e noho tata ana, ratou
ko nga tāngata i kite i tona matapota-
nga i mua, Ehara ianei tenei i taua
tāngata i noho ra, i tono mea māna?
9 Ka mea etahi, Ko ia tenei: ko etahi
i mea, Me ia ano te ahua: ka mea ia,
Ko: ahau ra tā. 10 Katahi ratou ka
mea ki a ia, Na te aha ra i kite ai ou
kanohi? 11 Ka whakahokia e ia, a
ka mea, Na tetahi tāngata ko Ihu te
ingoa i pokepoke paru, a pania ana e
ia ki oku kanohi; i mea ano ia ki a
au, Haere ki Hiroama horoi ai: na,
taku haerenga atu, taku horoinga, kite
ana ahau. 12 Na, ka mea ratou ki a
ia, Keihea ia? Ka mea ia, E kore ahau
e mohio.

13 Ka kawea atu ki nga Parihi taua
tāngata i matapo i mua ra. 14 A no te
hapati i pokepokea ai e Ihu te paru,
i meinga ai ona kanohi kia kite. 15
Na, ka ui ano nga Parihi ki a ia, ki te
pehea i kite ai ia. Ka mea ia ki a ratou,
I pania e ia he paru ki oku kanohi, na,
horoi ana ahau, kite ana. 16 Na, ka
mea etahi o nga Parihi, Ehara tenei i te
tāngata na te Atua, ina hoki tē whakarite
ia i te hapati. Ka mea etahi, Ma te aha
e taea ai anei meremera e te tāngata
hara? Na, ka wehewehea ratou. 17 Ka
mea ano ratou ki te matapo, E pehea
ana koe ki a ia, ki tana meatanga i ou
kanohi kia kite? Ka mea ia, He poro-
piti ia. 18 Heoi kahore nga Hurai i
whakapono i matapo taua tāngata, a kua
meinga kia kite, karangatia noatia e
ratou nga mātua ona i meinga nei kia
kite. 19 Na, ka ui ratou ki a raua, ka
mea, Ko ta korua tama tenei, e mea
nei korua i whanau matapo mai? na te
aha ra ia i titiro ai inaianei? 20 Ka
whakahokia ki a ratou e ona mātua,
ka mea, E mohio ana ano maua, ko ta
maua tama tenei, a i whanau matapo
mai ano: 21 Ko te mea ia i kite ai ia
inaianei, kahore i mohiotia e maua; ka-
hore ano hoki maua e mohio na wai i
mea ona kanohi kia kite: he kaumatua
ia; ui atu ki a ia: māna ia e korero.
22 I penei ona mātua, no te mea i ma-
taku raua i nga Hurai: kua takoto noa

ake hoki ta nga Hurai tikanga, na, ki
te whakaae tetahi, ko te Karaiti ia, me
pei ki waho o te whare karakia. 23 Koia
ona mātua i mea ai, He kaumatua ia; ui
atu ki a ia. 24 Na, ka karangatia ano
e ratou te tāngata i matapo i mua ra,
a ka mea ki a ia, Hoatu he kororia ki
te Atua; e mātua ana matou he tāngata
hara tenei. 25 Na, ka whakahokia e ia,
a ka mea, Kahore ahau e mātua he tā-
ngata hara ranei ia: kotahi ano taku e
mātua nei, i matapo ahau i mua, a kua
kite tenei. 26 Ka mea ano ratou ki a
ia, I aha ia ki a koe? I peheatia ou
kanohi i meinga ai e ia kia kite? 27 Ka
whakahokia e ia ki a ratou, Kua korero-
tia noatia ake e ahau ki a koutou, a kihai
koutou i whakarongo: he aha ka hiahia
ai koutou kia rongorongo ano? e mea ana oti
koutou kia meinga hei akonga māna?
28 Na, whakahia ana ratou ki a ia, ka
mea, Ko koe tana akonga; ko matou ia he
akonga na Mohi. 29 E mātua ana matou
i korero te Atua ki a Mohi: ko tenei
tāngata ia kahore matou e mātua ko tona
wahi i haere mai ai. 30 Na, ko te
whakahokinga a taua tāngata, ka mea
ki a ratou, Ha! he mea whakamiharo ra
tenei, kahore koutou i mātua ki tona
wahi i haere mai ai, heoi kua meinga e
ia oku kanohi kia kite. 31 E mātua ana
ra tatou, e kore te Atua e whakarongo
ki nga tāngata hara: tena ki te karakia
tetahi ki te Atua, a ka mea i tana e pai
ai, ka rongorongo ki a ia. 32 Kahore rawa
i rangona no te timatanga ra ano o te ao,
i whakatirohia e tetahi nga kanohi o te
tāngata i whanau matapo mai. 33 Ki
te mea kihai i puta mai tenei tāngata i
te Atua, e kore e taea e ia tetahi mea.
34 Na, ka whakahokia e ratou, ka mea
ki a ia, I whanau pu koe i roto i nga
hara, a ko koe hei whakaako i a
matou? Na, peia ana ia e ratou ki
waho.

35 I rongorongo a Ihu kua oti ia te pei e
ratou ki waho; a, tona kitenga i a ia,
ka mea ki a ia, E whakapono ana ranei
koe ki te Tama a te Atua? 36 Ka
whakahokia e ia, a ka mea, Ko wai ia,
e te Ariki, ka whakapono ai ahau ki a
ia? 37 Ka mea a Ihu ki a ia, Kua kite
koe i a ia, ko ia hoki tenei e korero
nei ki a koe. 38 Na, ko tana meatanga
mai, E te Ariki, e whakapono ana ahau.
Na, koropiko ana ia ki a ia. 39 Katahi
a Ihu ka mea, I haere mai ahau ki tenei
ao ki te whakarite whakawa, he mea e
kite ai te hunga kahore nei i kite; e
whakamatapotia ai hoki te hunga e kite
ana. 40 A, ka rangona enei mea e etahi

o nga Parihi e tu tahi ana mo ia, ka mea ratou ki a ia, E matapo ana ano ranei matou? 41 Ka mea a Ihu ki a ratou, Me i matapo koutou, kahore o koutou hara: tena ka mea na koutou, E kite ana matou; na, e mau na to koutou hara.

UPOKO 10.

Te tatau. Heparā pai. 19 Ta ratou mona. 24 Ana mahi hei tohu mona. 40 Kei Horano.

HE pono, he pono taku e mea nei ki a koutou, Ki te kahore tetahi e tomo ra te kuwaha ki te kāinga hipi, a ka piki ke, he tahae ia, he tangata pahua. 2 Tena ko te tangata e tomo ana ra te kuwaha, ko te hepara ia o nga hipi. 3 Ka uaki te kai tiaki tatau ki a ia; a ka rongo nga hipi ki tona reo: na, ka karangatia e ia ana hipi ake, to tenei ingoa to tenei ingoa, a ka arahina ki waho. 4 A ka oti ana ake hipi te tuku ki waho, ka haere ia ki mua i a ratou, a ka aru nga hipi i a ia: e mātau ana hoki ratou ki tona reo. 5 E kore ia ratou e aru i te tauhou, engari ka oma i a ia: e kore hoki e mātau ki te reo o nga tauhou. 6 I korerotia tenei kupu whakarite e Ihu ki a ratou: heoi kihai ratou i mohio ki nga mea i korerotia e ia ki a ratou.

7 Na, ka mea ano a Ihu ki a ratou, He pono, he pono taku e mea nei ki a koutou, Ko ahau te tatau o nga hipi. 8 He tahae, he kai pahua te huinga katao i haere mai i mua i a au: heoi kihai nga hipi i whakarongo ki a ratou. 9 Ko ahau te tatau: ki te waiho ahau hei huarahi tomokanga atu ma tetahi, e ora ia, a ka haere ki roto ka haere ki waho, ka kite hoki i te kai. 10 Heoi ano ta te tahae e haere mai ai, he tahae, he patu, he whakamoti hoki: i haere mai ahau kia whiwhi ai ratou ki te ora, ina, tona nui noa atu. 11 Ko ahau te hepara pai: he hepara pai, ka tuku i a ia ano kia mate mo nga hipi. 12 Tena ko te tangata e utua ana, ehara nei i te hepara, ehara nei i a ia nga hipi, tona kitenga i te wuruhi e haere mai ana, whakarerea ake e ia nga hipi, oma ana: na, ka hopukia ratou e te wuruhi, a whakamararatia ana nga hipi. 13 Ka oma te tangata e utua ana, no te mea e utua ana ia, a kahore ana whakaaro ki nga hipi. 14 Ko ahau te hepara pai, e mātau ana hoki ki aku, a e matauria ana ahau e aku, 15 Pera tonu me to te Matua matauranga ki a au, me toku

matauranga hoki ki te Matua: e tuku ana hoki ahau i a au ki te mate mo nga hipi. 16 He hipi atu ano aku, ehara nei i tenei kāinga: me arahi mai ratou e ahau, a ka rongo ratou ki toku reo; a e whakakotahitia te kahui, kotahi ano hoki hepara. 17 Koia te Matua ka aroha mai ai ki a au, no te mea e tuku ana ahau i a au kia mate, kia whakaora ake ai ano ahau i a au. 18 Ehara i te mea ma tetahi tangata ahau e whakamate, engari maku ano ahau e tuku ki te mate. Kei a au te tikanga mo te tuku atu, kei a au ano te tikanga mo te whakaora. Na toku Matua tenei ture kua riro mai nei i a au.

19 Katahi ka wehewehea nga Hurai, na enei kupu hoki. 20 He tokomaha o ratou i mea, He rewera tona, e haurangi ana; he aha koutou ka whakarongo ai ki a ia? 21 Ko etahi i mea, Ehara enei i nga kupu a te tangata e nohoia ana e te rewera. E ahei koia i te rewera te mea i nga kanohi o nga matapo kia kite?

22 A i Hiruharama ano tenei, i te hākari horohoranga, i te mea ko te hotoke. 23 E haereere ana a Ihu i te temepara i te whakamahau o Horomona. 24 Na, ka karapotia ia e nga Hurai, a ka mea ratou ki a ia, Kia pehea te roa o tau mahi whakaruaria i o matou ngakau? Ki te mea ko te Karaiti koe, korerotia matanuitia mai ki a matou. 25 Ka whakahoki a Ihu ki a ratou, Kua korerotia e ahau ki a koutou, a kahore koutou e whakapono: ko nga mahi e mahi nei ahau i runga i te ingoa o toku Matua, ko enei hei kai whakaatu moku. 26 Otira e kore koutou e whakapono, no te mea ehara koutou i te hipi naku, ko taku hoki ia i mea ai ki a koutou. 27 E rongo ana aku hipi ki toku reo, a e mātau ana ahau ki a ratou, e aru ana hoki ratou i a au: 28 A e hoatu ana e ahau ki a ratou he orange tonutanga; e kore ano ratou e ngaro ake ake, e kore ano tetahi e tango i a ratou i roto i toku ringa. 29 Nui atu i te katao toku Matua, nana nei ratou i homai ki a au; e kore ano ratou e taea e tetahi te tango i roto i te ringa o toku Matua. 30 Ko ahau ko te Matua, kotahi maua. 31 Katahi ka mau ano nga Hurai ki te kohatu hei aki ki a ia. 32 Ka whakahokia e Ihu ki a ratou, He maha nga mahi pai kua whakakitea nei e ahau ki a koutou, he mea na toku Matua; mo tehea o aua mahi ka akina ai ahau e koutou? 33 Ka

whakahokia e nga Hurai ki a ia, ka mea, Ehara te mahi pai i te mea e akina ai koe; engari mo te kohukohu; mo te mea hoki ko koe tangata nei ano, e whakaatua na i a koe. 34 Ka whakahokia e Ihu ki a ratou, Kahore ranei i tuihuhia i roto i ta koutou ture, I mea ahau, He atua koutou? 35 Ki te huaina e ia he atua te hunga i tae mai nei te kupu a te Atua ki a ratou, a e kore e taea te whakakahore te karaipiture; 36 E mea ana oti koutou ki ta te Matua i whakatapu ai, i tono mai ai hoki ki te ao, E kohukohu ana koe; noku i mea, Ko te Tama ahau a te Atua? 37 Ki te kore ahau e mahi inga mahi a toku Matua, auahau e whakaponohia. 38 Tena ki te mahi ahau, ahakoa kahore koutou e whakapono ki a au, whakaponohia nga mahi: kia mātau ai koutou, kia whakapono ai, ko te Matua kei roto i a au, me ahau hoki kei roto i a ia. 39 Na, ka whai ano ratou kia hopukia ia: heoi puta atu ana ia i o ratou ringa;

40 Na, ka haere ano ia ki tera taha o Horano, ki te wahi i mātua iriiri ai a Hoani; a noho ana i reira. 41 A he tokomaha i haere ki a ia; i mea ratou, Kihai a Hoani i mahi i tetahi merekara: he pono ia nga mea katoa i korerotia e Hoani mo tenei. 42 A he tokomaha o reira i whakapono ki a ia.

UPOKO 11.

Ko Raharuhi. 47 Ta Kaiapa ma mona. 49 poropititanga mona. 54 Rapu kuu ana.

NA, kei te mate tetahi tangata, a Raharuhi o Petani kāinga o Meri raua ko tona tuakana ko Māta. 2 (Ko taua Meri ia nāna nei i whakawahi te Ariki ki te hinu, i muru hoki i ona waewae ki ona makawe; he tungane nona a Raharuhi i mate nei.) 3 Na, ka tono tangata mai nga tuāhine ki a ia, ka mea, E te Ariki, tenei kei te mate tau tangata e aroha nei. 4 Te rongonga o Ihu, ka mea ia, Ehara tenei i te mate e mate rawa ai ia, engari hei mea mo te kororia o te Atua; ma tenei hoki ka whai kororia ai te Tama a te Atua. 5 Na, i aroha a Ihu ki a Māta, raua ko tona teina, ki a Raharuhi hoki. 6 Ano ka rongo ia ki tona matenga, e rua ona ra i noho ai ki taua wahi ra ano. 7 Muri iho i tenei ka mea ia ki ana akonga, Tatou ka haere ano ki Huria. 8 Ka mea nga akonga ki a ia, E te Kai whakaako, i

whai nga Hurai i mua tata ake nei kia akina koe ki te kohatu; a e haere atu ano koe ki reira? 9 Ka whakahokia e Ihu, He teka ianei tekau ma rua nga haora o te ra? Ki te haere tetahi i te awatea, e kore ia e tūtuki, no te mea e kite ana ia i te māramatanga o tenei ao. 10 Tena ka haere tetahi i te po, ka tūtuki ia, no te mea kahore he whakamarama i roto i a ia. 11 Ka korerotia anei mea e ia: na, muri iho ka mea ia ki a ratou, Kei te moe to tatou hoa a Raharuhi; otia ka haere ahau ki te whakaara i a ia i te moe. 12 Na, ko te meatanga a ana akonga, E te Ariki, me he mea kei te moe ia, e ora. 13 Kaore ko tona matenga ta Ihu i korero ai: ko ratou ia i mea, mo te takotoranga ina moe tana korero. 14 Katahi, ka mea nui a Ihu ki a ratou, Kua mate a Raharuhi. 15 A e hari ana ahau, he whakaaro hoki ki a koutou, no te mea kahore ahau i reira, kia whakapono ai koutou; ahakoa ra kia haere tatou ki a ia. 16 Na, ka mea a Tamati, e karangatia nei ko Ririmu, ki ona hoa akonga, Kia haere ano tatou, kia mate tahi me ia.

17 Na, te taenga atu o Ihu, rokoha-nga atu e wha ona ra i roto i te urupa. 18 Na, e tata ana Petani ki Hiruharama, kotahi pea tekau ma rima paronga: 19 A he tokomaha nga Hurai i tae mai ki a Māta raua ko Meri, ki te whakamarie i a raua mo to raua tungane. 20 A, te rongonga o Māta, tena a Ihu te haere mai na, ka whakatau i a ia: ko Meri ia i noho i roto i te whare. 21 Na, ka mea a Māta ki a Ihu, E te Ariki, me i konei koe, kihai i mate toku tungane. 22 Heoi e mātau nei ano ahau, ko tau e inoi ai ki te Atua, e homai e te Atua ki a koe. 23 Ka mea a Ihu ki a ia, E ara ano to tungane. 24 Ka mea a Māta ki a ia, Ka mātau ahau e ara ano ia i te aranga a te ra whakamutunga. 25 Ka mea a Ihu ki a ia, Ko ahau te aranga me te ora: ko ia e whakapono ana ki a au, ahakoa kua mate, e ora ano: 26 E kore ano e mate ake ake nga tāngata katoa e ora ana, a e whakapono ana ki a au. E whakapono ana ranei koe ki tenei? 27 Ka mea ia ki a ia, Ae, e te Ariki: e whakapono ana ahau, ko te Karaiti koe, ko te Tama a te Atua, e haere mai ana ki te ao. 28 A ka mutu enei korero ana, ka haere, ka karanga puku i tona teina i a Meri, ka mea, Kua tae mai te Kai whakaako, a e karanga ana ki a koe. 29 Ano

ka rongo ia, hohoro tonu te whakatika a haere mai ana ki a ia. 30 Na, kahore a Ihu i tomo noa ki te kāinga; heoi kei taua wahi ano ia i tutaki ai a Māta ki a ia. 31 A, te kitenga o nga Hurai e noho ana ki a ia i roto i te whare, e whakamarie ana i a ia, ka hohoro a Meri te whakatika, te puta ki waho, ka aru ratou i a ia, ka mea, E haere ana ia ki te urupa, ki reira tangi ai. 32 Ano ka tae a Meri ki te wahi kei reira nei a Ihu, a ka kite i a ia, ka takoto ki ona waewae, ka mea ki a ia, E te Ariki, me i konei koe, kihai i mate toku tungane. 33 Ano ka kite a Ihu i a ia e tangi ana, me nga Hurai i haere tahi mai me ia e tangi ana, ka ngunguru ia, ara, tona wairua, ka koingo, 34 A ka mea, I whakatakotoria ia e koutou ki hea? Ka mea ratou ki a ia, E te Ariki, haere mai kia kite. 35 Tangi ana a Ihu. 36 Na, ka mea nga Hurai, Nana, tona aroha ki a ia! 37 Na, ka mea etahi o ratou, He kai whakatitiro tenei i nga kanohi o te matapo, a kahore ranei i taea e ia te mea i tenei tangata kia kaua e mate? 38 Na, ka ngunguru ano a Ihu i roto i a ia, ka haere ki te urupa. He ana ia, kua oti te pa ki te kohatu. 39 Ka mea a Ihu, Tangohia te kohatu. Ka mea ki a ia a Māta tuahine o te tupapaku, E te Ariki, kua piro noa ake ia: ko te po wha hoki tenei. 40 Ano ra ko Ihu ki a ia, Kihai koia ahau i mea ki a koe, Ki te whakapono koe, e kite koe i te kororia o te Atua? 41 Na, ka tangohia e ratou te kohatu i te wahi i takoto ai te tupapaku. Na, ka ara ake nga kanohi o Ihu, ka mea ia, E Pa, ko taku whakawhetai tenei ki a koe, mou i whakarongo ki a au. 42 I mahara ano ahau e rongo tonu ana koe ki a au: heoi he whakaaro ki te hunga e tu mai nei i korero ai ahau, kia whakapono ai ratou, nau ahau i tono mai. 43 Ano ka penei tana ki atu, he nui tona reo ki te karanga, E Raharuhi, puta mai. 44 Na, ko te puta-nga mai o te tupapaku, he mea here nga ringa me nga waewae ki nga takai: he mea takai tona mata ki te tauera. Ka mea a Ihu ki a ratou, Wetekia, tukua kia haere.

45 Na, he tokomaha nga Hurai i haere mai nei ki a Meri, a, to ratou kite-nga i nga mea i mea ai a Ihu, ka whakapono ki a ia. 46 Ko etahi o ratou i haere ki nga Parihi, i korero ki a ratou i nga mea i mea ai a Ihu.

47 Na, ka whakaminea he runanga e nga tohunga nui ratou ko nga Parihi,

a ka mea, Kei te aha tatou nei? he mahaha hoki nga merekara e meatia nei e tenei tangata. 48 Ki te penei ta tatou tuku i a ia, ka whakapono katoa ki a ia: a ka haere mai nga Roma, ka tango i to tatou kāinga, i to tatou iwi. 49 Na, ko tetahi o ratou, ko Kaiapa, ko te tohunga nui o ia tau, ka mea ki a ratou, kahore koutou e mātāu ki tetahi mea, 50 Tē whakaaro, he pai mo tatou ki te mate te tangata kotahi mo te iwi, a kahore e ngaro te iwi katoa. 51 Na, ehara tenei korero i te mea nāna ake: engari ko te tohunga nui ia mo tera tau, a ka poropiti, kia mate a Ihu mo taua iwi; 52 A haunga taua iwi anake, engari kia whakaminea kia kotahi nga tamariki a te Atua kua marara noa atu. 53 No taua ra ake ano ka runanga ratou kia whakamataa ia.

54 Koia i mutu ai te haere matanui o Ihu i roto i nga Hurai. Heoi haere atu ana ia i reira ki te wahi e tata ana ki te koraha, ki tetahi pa ko Eperaima te ingoa, a noho ana i reira ratou ko ana akonga.

55 Na, kua tata te kapenga a nga Hurai: a he tokomaha i haere atu i taua whenua i mua o te kapenga ki Hiruharama, ki te pure i a ratou. 56 Na, ka rapu ratou i a Ihu, a ka kororero ki a ratou ano, i a ratou e tu ana i te temepara, E pehea ana a koutou whakaaro? e kore ranei ia e haere mai ki te hākari? 57 Na, kua takoto te tikanga a nga tohunga nui ratou ko nga Parihi, ki te mātāu tetahi tangata ki te wahi e noho ai ia, me whakaatu, kia hopukia ai ia e ratou.

UPOKO 12.

Ta Meri whakawahinga. 12 Haere nui ana a Ihu ki Hiruharama. 20 Nga Kariki. 37 Pakeke tonu nga Hurai. 44 Ta Ihu ki a ratou.

NA, e ono nga ra i mua ake o te kapenga ka haere a Ihu ki Petani, kei reira nei a Raharuhi i mate ra, i whakaarahia ake nei e ia i te hunga mate. 2 A taka ana e ratou he hapa māna ki reira, ko Māta te kai taka: ko Raharuhi tetahi o te hunga i noho tahi me ia. 3 Na, ka mau a Meri ki tetahi pauna hinu kakara, he tino nara, he mea utu nui, a whakawahia ana e ia nga waewae o Ihu, me te muru ano i ona waewae ki ona makawe; ki noa te whare i te kakara o te hinu. 4 Na, ka mea tetahi o ana akonga, a Hura Ika-riote tama a Haimona, tenei meake nei

taku i a ia; 5 He aha tenēi hinu tē hokoa ai ki nga pene e toru rau, ka hoatu ai ki te hunga rawakore? 6 I korerotia ai tenei e ia, ehara i te mea he whakaaro nona ki te hunga rawakore; erangi no te mea he tahae ia, i a ia hoki te putea, ko ia hoki hei mau i nga mea i whaonga *ki roto*. 7 Na, ko te meatanga a Ihu, Waiho ra u ana: i tohungia tenei e ia mo te ra o toku tanumanga. 8 Kei a koutou hoki nga rawakore i nga wa katoa; ko au ia e kore e noho tonu i a koutou.

9 He tokomaha o nga Hurai i mātau, kei reira a Ihu: a haere mai ana, ehara i te mea mo Ihu anake, erangi kia kite hoki i a Raharuhi, i whakarahia e ia i te hunga mate. 10 Otira kua takoto te whakaaro a nga tohunga nui kia whakamatea ano a Raharuhi; 11 Nana hoki i tokomaha ai nga Hurai i haere, i whakapono ki a Ihu.

12 I te aonga ake ka rongo te mano tini i haere mai nei ki te hākari, e haere mai ana a Ihu ki Hiruharama, 13 Ka mau ratou ki nga manga nikau, haere ana ki te whakatau i a ia, me te karanga, Ohana: ka whakapaingia te Kingi o Ihairara e haere mai ana i runga i te ingoa o te Ariki. 14 Ano ka kite a Ihu i tetahi kuao kaihe, ka noho ia i runga; ka pera ano me te mea i tuhihia, 15 Kua e matakū, e te tamahine o Hiona: na, kei te haere mai tou Kingi, e noho ana i runga i te kuao kaihe. 16 Otia kihai ana akonga i mātau wawe ki anei mea: engari ka oti a Ihu te whakakororia, katahi ratou ka mahara kua tuhihia enei mea mona, a kua meinga ano enei mea ki a ia. 17 I whakaae ano te hunga i tona taha i tana karangatanga i a Raharuhi i roto i te urupa, i tana whakaarahanga hoki i a ia i te hunga mate. 18 Na konei hoki te mano i whakatau ai i a ia, i rongo hoki ratou, kua meinga tenei merakara e ia. 19 Na, ka mea nga Parihi ki a ratou ano, Ka kite ranei koutou kahore a koutou wahi? na, kua riro te ao ki te whai i a ia.

20 Na, he Kariki etahi o te hunga i haere mai ki te hākari ki te karakia: 21 A haere mai ana enei ki a Piripi o Petahaira o Kariri, a ki ana ki a ia, mea atu ana, E kara, e hiabia ana matou kia kite i a Ihu. 22 Haere ana a Piripi, korero ana ki a Anaru: na Anaru ano raua ko Piripi i korero ki a Ihu. 23 Ka ki a Ihu ki a raua, ka mea, Kua tae mai te haora e whakakororiatia ai te Tama a te tangata. 24 He pono,

he pono taku e mea nei ki a koutou, Ki te kore tetahi pata witi e marere ki te oneone, a e pirau, ka takoto ko ia anake: tena ki te pirau, he nui ona hua. 25 Ki te aroha tetahi ki te ora, ka mate ano ia; a ki te kino tetahi ki te ora i tenei ao, ka tūturu ki a ia te ora ake ake. 26 Ki te mea tetahi ko ia hei kai mahi maku, me aru ahau e ia: a, te wahi e noho ai ahau, ko reira ano taku kai mahi: a ki te mahi tetahi i aku mahi, ma toku Matua ia e whakahonore. 27 Kua pouri tenei toku wairua; a kia pehea atu ahau? E Pa, whakaorangia ahau i tenei wa: otira ko te mea tenei i haere mai ai ahau ki tenei wa. 28 E Pa, whakakororiatia tou ingoa. Na, ka puta he reo i te rangi, Kua whakakororiatia e ahau, a e whakakororiatia ano. 29 A, te rongonga o nga tāngata e tu ana i reira, ka mea, He whaitiri: ko etahi i mea, Kua korero tetahi anahera ki a ia. 30 Ka whakahokia e Ihu, ka mea, Ehara tenei reo i puta mai nei i te mea moku, engari mo koutou. 31 Ko aianei te whakawa mo tenei ao: ko aianei makā ai te rangatira o tenei ao ki waho. 32 A ki te whakairihia ake ahau ki runga i te whenua, maku nga tāngata katoa e kukume ki a au. 33 I penei ia hei whakaatu i te mate e mate ai ia. 34 Ka whakahokia e te mano ki a ia, Kua rongo matou ki ta te ture, e ora tonu ana a te Karaiti: a he aha tau e mea, Me whakairi te Tama a te tangata? Ko wai koia tenei Tama a te tangata? 35 Ano ra ko Ihu ki a ratou, He wahi iti nei te maunga o te mārāmātanga i roto i a koutou. Haere ra i te mea e wahi mārāmātanga ana koutou, kei rokohina koutou e te pouri: ko ia hoki e haere ana i te pouri e kore e kite i te wahi e haere ai ia. 36 I te mea kei a koutou te mārāmātanga, me whakapono ki te mārāmātanga, kia meinga ai koutou he tamariki na te mārāmātanga.

I korerotia e Ihu enei mea, a haere ana, huna ana i a ia, *kei kitea* e ratou. 37 Heoi ahakoa i meatia e ia aua merakara mahaki to ratou aroaro, kihai ratou i whakapono ki a ia: 38 I rite ai te korero a Ihaia poropiti, tana i mea ai,

E te Ariki, ko wai i whakapono ki ta matou korero?

I whakakitea hoki ki a wai te ringa o te Ariki?

39 Koia hoki ratou tē ahei ai te whakapono, kua mea nei hoki a Ihaia,

40 I whakamatapotia e ia o ratou kanohi, i whakapakeketia o ratou

ngakau; kei kite nga kanohi, kei mātau hoki te ngakau,

Kei tadhuri ratou,

A ka whakaorangia e ahau.

41 I korerotia enei mea e Ihāia, i te wa i kite ai ia i tona kororia, i puaki ai hoki tana kupu mona. 42 He ahakoa ra he tokomaha ano nga rangatira i whakapono ki a ia; otira kihai i whakaake *ki a ia*, he whakaaro hoki ki nga Parihi, kei peia ratou ki waho o te whare karakia: 43 Ko ta te tangata honore hoki ta ratou i rawe ai, a kapea ake ta te Atua honore.

44 Na, ka karanga a Ihu, ka mea, Ki te whakapono tetahi ki a au, ehara ahau i tana i whakapono mai ai, engari ko toku kai tono mai. 45 A ko ia e kite ana i a au, e kite ana hoki i toku kai tono mai. 46 Kua tae mai nei ahau hei whakamarama mo te ao, kei noho i te pouri tetahi e whakapono ana ki a au. 47 Na, ki te rongo tetahi ki aku kupu, a e kore e whakapono, e kore ahau e whakahe i a ia: kihai hoki ahau i haere mai ki te whakahe i te ao, engari ki te whakaora i te ao. 48 Ko ia e whakahore ana ki a au, a e kore e tango ki aku kupu, tena ano te kai whakahe mona; te kupu i korerotia e ahau, ko tena hei whakahe mona a te ra whakamutunga. 49 No te mea ehara i a au ake aku korero; engari na te Matua i tonoa mai ai ahau, nana i tuku mai te ture ki a au, mo taku e korero ai, mo taku e ki ai. 50 A e mahara ana ano ahau he orange tonutanga tana ture: na, aku e korero nei, rite tonu ki ta te Matua i mea mai ai ki a au taku korero.

UPOKO 13.

Horoiinga i nga waewae, me tana ako. 18 Mo Hura. 31 Kia aroha. 36 Ki a Pita.

NA, i mua ake o te hākari o te kape-nga, ka mahara a Ihu kua taka tana wa e haere atu ai ia i tenei ao ki te Matua; aroha ana ia ki ona o te ao nei, arohaina ana ratou taea noatia te mutunga. 2 Na, te mutunga o te hapa, kua whakamaharatia noatia ake ano hoki e te rewera te ngakau o Hura Ikariote, *tama* a Haimona, kia tukua ia; 3 A ka mahara a Ihu kua oti nga mea katoa te homai e te Matua ki ona ringa, a i haere mai ia i te Atua, a e hoki atu ana ki te Atua; 4 Ka whakatika ia i te hapa, ka whakarere i ona kakahu; ka mau ki te tauera, ka whitiki i a ia. 5 Me i reira ka ringihia e ia he wai ki te

pehana, a ka anga ka horoi i nga waewae o nga akonga, ka muru hoki ki te tauera i whitikiria ai ia. 6 A, tona haerenga ki a Haimona Pita; ka mea tera ki a ia, E te Ariki, e horoi ana koe i oku waewae? 7 Ka whakahokia e Ihu, ka mea ki a ia, E kore koe e mātau aianei ki taku e mea nei: otira e mātau koe a mua ake nei. 8 Ka mea a Pita ki a ia, E kore rawa koe e horoi i oku waewae. Ka whakahokia e Ihu ki a ia, Ki te kore ahau e horoi i a koe, kahore āu wahi i roto i a au. 9 Ka mea a Haimona Pita ki a ia, E te Ariki, aua ra ko oku waewae anake, engari ko oku ringa me toku mātenga. 10 Ka mea a Ihu ki a ia, Ki te mea i te horoi tetahi, kahore atu he aha mana, ko te horoi anake i ona waewae, e ma katoa ana hoki ia: a e ma ana ano koutou; he teka ia te katoa. 11 I mohio hoki ia ki te tangata e tukua ai ia; koia ia i mea ai, Kahore koutou katoa i ma.

12 A ka oti o ratou waewae te horoi, a ka mau ia ki ona kakahu, ka noho ano, na, ka mea ki a ratou, E mātau ana ranei koutou ki taku i mea nei ki a koutou? 13 E karangatia ana ahau e koutou, E te Kai whakaako, E te Ariki: a e tika ana ano ta koutou korero; ko ahau hoki ia. 14 Na, kua horoia nei o koutou waewae e ahau e *to koutou* Ariki, e *to koutou* Kai whakaako; me horoi ano hoki e koutou nga waewae o tetahi o o tetahi. 15 Kua hoatu nei hoki e ahau he tauira ma koutou, kia rite ai ta koutou mahi ki taku i mea nei ki a koutou. 16 He pono, he pono taku e mea nei ki a koutou, Kahore te pononga i nui ake i tona rangatira; e kore ano te tangata i tonoa e nui atu i tona kai tono. 17 Ki te mātau koutou ki enei mea, ka koa ki te meatia e koutou. 18 Ehara taku i te korero mo koutou katoa: e mātau ana ahau ki aku i whiriwhiri ai: otira kia rite ai te karai-piture, Ko ia e kai taro tahi nei maua kua hiki ake tona rekereke ki a au. 19 Na, ka korerotia nei e ahau ki a koutou i te mea kahore ano i puta noa, mo te puta rawa mai, kia whakapono ai koutou, ko ahau ia. 20 He pono, he pono taku e mea atu nei ki a koutou, Ki te tango tetahi ki taku e tono ai, e tango ana ia i a au; a ki te tango tetahi i a au, e tango ana ki toku kai tono mai.

21 Ano ka korerotia e Ihu enei mea, ka pouri tona wairua, a ka korero ia, ka mea, He pono, he pono taku e mea nei ki a koutou, ma tetahi o koutou ahau e tuku. 22 Na, ka titiro nga ako-

nga tetahi ki tetahi, ka pohehe, ko wai ranei tana i korero ai. 23 Na, i te whakawhirinaki ki te uma o Ihu tetahi o ana akonga, ta Ihu hoki i aroha ai. 24 Na, ka tungou a Haimona Pita ki a ia kia ui atu, ko wai ranei tana i korero ai. 25 Na, ka takoto atu ia ki te uma o Ihu, a ka mea ki a ia, E te Ariki, ko wai koia? 26 Ka whakahokia e Ihu, Ko te tangata e hoatu ai e ahau te maramara taro ki a ia, ina toua iho e ahau. Ano ka toua iho e ia te maramara taro, ka hoatu ki a Hura Ikariote *tama* a Haimona. 27 A muri iho i te maramara taro, ka tomo a Hatana ki roto ki a ia. Na, ka mea a Ihu ki a ia, Eahua te mea i tau e mea ai. 28 Kahore ia tetahi o te hunga i taua hapa i mātau mo te aha tenei i kore-rotia nei e ia ki a ia. 29 I mea hoki etahi, no te mea i a Hura te putea, koia a Ihu i mea ai ki a ia, Hokoā nga mea ma tatou mo te hākari; kia hoatu ranei tetahi mea ma nga rawakore. 30 Na, ka tangohia e ia te maramara taro, haere tonu atu ki waho: he po ano hoki.

31 A, tona rironga ki waho, ka mea a Ihu, Katahi te Tama a te tangata ka whakakororiatia, a ka whai kororia ano te Atua i a ia. 32 Ki te whai kororia te Atua i a ia, ka whai kororia ano ia i roto i te Atua ake, ina, ka hohoro ia te whakakororia e ia. 33 E nga tamariki, poto kau nei taku noho i a koutou. Tera koutou e rapu i a au: a ko taku i mea ai ki nga Hurai, E kore koutou e ahei te haere ake ki te wahi e haere ai ahau; ko taku kupu ano tena ki a koutou. 34 He ture hou taku ka hoatu nei ki a koutou, Kia aroha koutou tetahi ki tetahi; kia rite ki toku aroha ki a koutou, waiho ki aroha koutou tetahi ki tetahi. 35 Ma konei ka mātau ai te katoa, he akonga koutou naku, me ka aroha koutou tetahi ki tetahi.

36 Ka mea a Haimona Pita ki a ia, E te Ariki, e haere ana koe ki hea? Ka whakahokia e Ihu ki a ia, E kore koe e ahei te aru i a au aianei ki te wahi e haere atu nei ahau; a mua ia ka aru koe i a au. 37 Ka mea a Pita ki a ia, E te Ariki, he aha ahau tē aru ai i a koe aianei? Ka tuku ahau i a au kia mate, he whakaaro naku ki a koe. 38 Ka whakahokia e Ihu ki a ia, E tuku oti koe i a koe ki te mate, he whakaaro nau ki a au? He pono, he pono taku e mea nei ki a koe, E kore e tangi te tikaokao, kia toru ra ano āu whakaka-horetanga ki a au.

UPOKO 14.

Tana whakamarie. 6 Ko ia te ara, aha, aha. 16 Mo te Wairua. 27 Mo tana rangimarie.

KEI pouri o koutou ngakau: e whakapono ana koutou ki te Atua, whakapono hoki ki a au. 2 He ma-ha nga nohoanga i roto i te whare o toku Matua: me he kahore, kua kore-rotia e ahau ki a koutou. Ka haere ahau ki te mea i tetahi wahi hei tukunga ake mo koutou. 3 A ki te haere ahau ki te mea wahi hei tukunga ake mo koutou, ka haere mai ano ahau, ki te tango i a koutou ki a au; kia noho ai hoki koutou ki te wahi e noho ai ahau. 4 Na, e mātau ana koutou ki te wahi e haere atu nei ahau, e mātau ana ano hoki ki te huarahi. 5 Ka mea a Tamati ki a ia, E te Ariki, kahore matou e mātau ki te wahi e haere na koe; me pehea ka mātau ai matou ki te huarahi? 6 Ka mea a Ihu ki a ia, Ko ahau te huarahi, te pono, me te ora: e kore rawa tetahi tangata e haere ake ki te Matua, ki te kahore ahau. 7 Me i mātau koutou ki a au, kua mātau ano ki toku Matua: na, i enei ake wa ka mohio koutou ki a ia, kua kite ano hoki i a ia. 8 Ka mea a Piripi ki a ia, E te Ariki, whakakitea te Matua ki a matou, a ka tatu o matou *ngakau*. 9 Ka mea a Ihu ki a ia, Roa noa atu toku nohoanga i a koutou, a kahore ano koe i mātau noa ki a au, e Piripi? Ko ia kua kite i a au kua kite hoki i te Matua; a he aha koe ka mea ai, Whakakitea te Matua ki a matou? 10 E kore ianei koe e whakapono, ko ahau kei roto i te Matua, a ko te Matua kei roto i a au? ko nga kupu e korero nei ahau ki a koutou, ehara i te korero naku ake: engari na te Matua e noho ana i roto i a au, ko ia te mea ana i nga mahi. 11 Whakapono mai ki a au, kei roto ahau i te Matua, a ko te Matua kei roto i a au: a ki te kahore, whakaaro ki nga mahi, ka whakapono ai ki a au. 12 He pono, he pono taku e mea atu nei ki a koutou, Ki te whakapono tetahi ki a au, ko nga mahi e mea nei ahau, e meinga ano e ia; a nui atu i anei āna e mea ai; no te mea e haere ana ahau ki toku Matua. 13 A ko ta koutou e inoi ai i runga i toku ingoa, e meatia tenei e ahau, kia whai kororia ai te Matua i te Tama. 14 Ki te inoia tetahi mea e koutou i runga i toku ingoa, maku e whakamana mai. 15 Ki te aroha koutou ki a au, kia mau

ki aku ture. 16 A ka inoi ahau ki te Matua, a māna e homai ki a koutou tetahi atu Kai whakamarie, hei noho tonu ki a koutou; 17 Te Wairua o te pono; e kore nei e riro i te ao, no te mea e kore e kite i a ia, e kore ano e mātau ki a ia: otiā e mātau ana koutou ki a ia; kei a koutou hoki ia e noho ana, a ka noho ano i roto i a koutou. 18 E kore koutou e waiho pani e ahau: e haere mai ano ahau ki a koutou. 19 Taro ake a heoi ano kitenga o te ao i a au; ko koutou ia e kite i a au: e ora ana ahau, a ka ora ano koutou. 20 A taua ra koutou mātau ai kei roto ahau i toku Matua, a ko koutou kei roto i a au, me ahau hoki kei roto i a koutou. 21 Te tangata kei a nei aku ture, a e puritia ana e ia, ko ia te aroha ana ki a au: a ki te aroha tetahi ki a au, ka arohaina ia e toku Matua, a ka aroha ahau ki a ia, ka whakaatu i a au ki a ia. 22 Ka mea a Hura ki a ia, hau-nga a Ikariote, E te Ariki, me pehea tau whakaatu i a koe ki a matou, a kahore ki te ao? 23 Ka whakahokia e Ihu, ka mea ki a ia, Ki te aroha tetahi ki a au, e puritia e ia taku kupu: a ka arohaina ia e toku Matua, ka haere atu maua ki a ia, ka noho tonu ki a ia. 24 Ki te kahore tetahi e aroha ki a au, e kore e puritia e ia aku kupu: na, ehara i a au ake te kupu e rongoro nei koutou, engari na te Matua i tonoa mai ai ahau.

25 Kua korerotia nei e ahau anei mea ki a koutou, i a au e noho nei i a koutou. 26 Na, te Kai whakamarie, te Wairua Tapu, e tonoa mai e te Matua i runga i toku ingoa, māna koutou e whakaako ki nga mea katoa, māna koutou e whakamahara ki nga mea katoa kua korerotia nei e ahau ki a koutou. 27 He rangimarie taku e waiho nei ki a koutou, tenei taku rangimarie te hoatu nei e ahau ki a koutou; e kore e rite ki ta te ao hoatutanga taku hoatutanga ki a koutou. Kei pouri o koutou ngakau, kei matakau. 28 Kua rongoro na koutou ki taku i mea ai ki a koutou, E haere ana ahau, a ka hoki mai ano ki a koutou. Me i aroha koutou ki a au, kua hari koutou, noku i mea, E haere ana ahau ki te Matua: e nui ana hoki toku Matua i a au. 29 Na, kua korero nei ahau ki a koutou, i te mea kahore ano i puta, mo te puta rawa mai, ka whakapono koutou. 30 E kore e maha ake aku korero ki a koutou: e haere mai ana hoki te ariki o tenei ao, a kahore ana wahi i roto i a au; 31 Otiā kua mātau ai te ao, e aroha ana ahau ki te Matua;

a ko ta te Matua i whakahau mai ai ki a au, ko taku tena e mea nei. Whakatika, ka haere atu tatou i konei.

UPOKO 15.

Te Waina. 18 Kia u ina tukinotia. 26 Kai Whakamarie.

KO ahau te waina pono, ko toku Matua te kai mahi. 2 Ko nga manga katoa i roto i a au e kore e whai hua, e tangohia e ia: a nga manga katoa e whai hua ana, ka whakapaia e ia, kia maha atu ai ona hua. 3 Na, kua ma tenei koutou i te kupu i korerotia e ahau ki a koutou. 4 Kia u koutou ki roto ki a au, me ahau hoki i roto i a koutou. Ka rite hoki ki te manga e kore e whai hua ko ia anake, ki te kahore e u ki te waina; e kore ano hoki koutou, ki te kore e u ki roto ki a au. 5 Ko ahau te waina, ko koutou nga manga: ki te u tetahi ki roto ki a au, me ahau hoki i roto i a ia, ka maha o tera hua: ki te motu ke hoki i ahau, e kore tetahi mea e taea e koutou. 6 Ki te kore e u tetahi ki roto ki a au, ka makā atu ia, ano he manga, a ka maroke; na, ka kohikohia, ka makā ki te kapura, ka tahuna. 7 Ki te u koutou ki roto ki a au, a ka u ano aku kupu i roto i a koutou, e inoia e koutou ta koutou e pai ai, a ka meatia ma koutou. 8 Ka whakakororiatia toku Matua ki te penei, ki te whai hua maha koutou: a ka meinga koutou he akonga naku. 9 Rite tonu ki to te Matua aroha ki a au toku aroha ki a koutou: kia u ki toku aroha. 10 Ki te pupuri koutou i aku ture, ka u koutou ki toku aroha: me ahau hoki kua pupuri nei i nga ture a toku Matua, a ka u nei ki tona aroha. 11 Kua korerotia anei mea e ahau ki a koutou, kia pumau ai toku koa i roto i a koutou, kia nui rawa ai ano to koutou koa. 12 Ko taku ture tenei, Kia aroha koutou tetahi ki tetahi, me ahau hoki kua aroha nei ki a koutou. 13 Kahore he aroha o tetahi i rahi ake i tenei, ara, kia tuku te tangata i a ia ano kia mate mo ona hoa. 14 Ko koutou oku hoa, ki te meatia e koutou aku e whakahau nei ki a koutou. 15 Heoi ano taku meatanga he pononga koutou; e kore hoki te pononga e mohio ki ta tona ariki e mea ai: engari kua oti koutou te hua e au hei hoa; ko aku mea katoa hoki i rongoro ai ahau ki toku Matua, kua oti te whakakite e ahau ki a koutou. 16 Kahore koutou i whiri-whiri i a au, engari naku koutou i whiri-

whiri, a naku ano koutou i mea kia haere kia whai hua, kia mau tonu hoki o koutou hua: a ko ta koutou e inoi ai ki te Matua i runga i toku ingoa, ka hoatu ki a koutou. 17 Ko aku whakahau enei ki a koutou, kia aroha koutou tetahi ki tetahi. 18 Ki te mea e kinongia ana koutou e te ao, e mohio ana koutou i kinongia ahau i mua i a koutou. 19 Ki te mea no te ao koutou, e arohaina e te ao ona: tena ko tenei ehara nei koutou i te ao, a naku ano koutou i whiriwhiri i roto i te ao, koia te ao ka kino ai ki a koutou. 20 Kia mahara ki te kupu i korero ai ahau ki a koutou, E kore te pononga e rahi ake i tona ariki. Ki te mea i whakatoia ahau e ratou, ka whakatoia ano koutou; ki te mea i pupuri ratou i taku kupu, ka pupuri ano ratou i ta koutou. 21 Otira e meatia katoatia anei mea e ratou ki a koutou he whakaaro ki toku ingoa, no te mea kahore ratou i mohio ki toku kai tono mai. 22 Me i kaua ahau te haere mai, te korero ki a ratou, penei kahore o ratou hara: tena ko tenei kahore a ratou whakaorara mo to ratou hara. 23 Te tangata e whakakino ana ki a au, e whakakino ana hoki ki toku Matua. 24 Me i kaua te mahia e ahau i roto i a ratou nga mahi kahore i mahia e tetahi atu, penei kahore o ratou hara: tena ko tenei kua kite ratou, kua whakakino ano hoki ki a maua ko toku Matua. 25 *Ma tenei* ia ka rite ai te kupu i tuhituhia ki ta ratou ture, Kua kino noa ratou ki a au. 26 Otia ka tae mai te Kai whakamarie e tonoa mai e ahau ki a koutou i te Matua, te Wairua o te pono, e puta mai ana i te Matua, ko ia hei kai whakaatu moku: 27 Ko koutou ano hei kai whakaatu, no te mea i ahau koutou no te timatanga iho ra ano.

UPOKO 16.

Mo te tukinotanga ano. 7 Tu te kai whakamarie. 23 Te inoi i runga i tona ingoa. 33 Era atu kupu ana.

KUA korerotia e ahau enei mea ki a koutou, kei hē koutou. 2 Ka peia atu koutou i roto i nga whare karakia; a meake puta te wa e mea ai nga kai whakamate katoa i a koutou, he mahi pai ta ratou ki te Atua. 3 Na, e meatia enei mea ki a koutou, no te mea kahore ratou i mohio ki te Matua, kahore hoki ki a au. 4 Otia kua korerotia anei mea e ahau ki a koutou, mo te puta rawa mai o taua wa, ka mahara koutou ki aua

mea, he mea korero naku ki a koutou. Na, kihai enei mea i korerotia e ahau ki a koutou i te timatanga, no te mea e noho ana ahau i a koutou. 5 Na, e haere ana tenei ahau ki toku kai tono mai; a kahore tetahi o koutou i ui mai ki a au, Ko hea koe? 6 Otira i taku korerotanga nei i enei mea ki a koutou, ka ki o koutou ngakau i te pouri. 7 Na, he pono taku korero ki a koutou; Nui atu te pai mo koutou ki te haere ahau: ki te kahore hoki ahau e haere, e kore te Kai whakamarie e tae mai ki a koutou; a ki te haere ahau, maku ia e tono mai ki a koutou. 8 Na, ka tae mai ia, māna e whakaatu ki te ao te hara, te tika, me te whakawa: 9 Te hara, mo ratou kahore e whakapono ki a au; 10 Te tika, no te mea e haere ana ahau ki toku Matua, a heoi ano to koutou kitenga i a au; 11 Te whakawa, no te mea kua whakatikaia te whakawa mo te rangatira o tenei ao. 12 Tenei ake aku mea maha e korero ai ahau ki a koutou, otia e kore e taea e koutou te mau aianei. 13 Na, ka tae mai ia, te Wairua o te pono, māna koutou e arahi ki te pono katoa: ehara hoki tana i te korero nāna ake; engari ka korerotia e ia nga mea e rongorongo ai ia: māna hoki e whakakite ki a koutou nga mea e puta mai ana. 14 Ka whakakororiatia ahau e ia: ka tango hoki ia i aku mea, a ka whakaaturia ki a koutou. 15 Nga mea katoa i te Matua, naku: koia ahau i mea ai, ka tangohia e ia aku mea, a ka whakaaturia ki a koutou. 16 Taro ake a e kore koutou e kite i a au: a taro ake ano, ka kite koutou i a au, no te mea ka haere ahau ki te Matua. 17 Na, ka mea etahi o ana akonga tetahi ki tetahi, He aha tenei e mea nei ia ki a tatou, Taro ake a e kore koutou e kite i a au: taro ake ano ka kite ano koutou i a au: me tenei, No te mea e haere ana ahau ki te Matua? 18 Na, ka mea ratou, He aha tenei e mea nei ia, Taro ake? e kore tatou e mātau ki tana e mea nei. 19 A i mohio a Ihu e hiahia ana ratou ki te ui atu ki a ia, a ka mea ki a ratou, E rapu ana koutou ki a koutou ano ki taku i mea ra, Taro ake a e kore koutou e kite i a au: a, taro ake ano ka kite ano koutou i a au? 20 He pono, he pono taku e mea nei ki a koutou, Ka tangi koutou, ka aue, ko te ao ia hari: e pouri ano koutou, otira ka meinga to koutou pouri hei hari. 21 I te mea ka whakamae te wahine, ka pouri, no te mea ka tae mai tona wa: ka whanau tana ta-

maiti, heoi ano maharatanga ki te mamae, i te hari hoki, no te mea ka whanau he tangata ki te ao. 22 Na, tenei koutou te pouri nei: e kite ano ia ahau i a koutou, a ka hari o koutou ngakau, e kore hoki e tangohia i a koutou to koutou hari e tetahi. 23 Na, i taua ra e kore koutou e ui ki tetahi mea i a au. He pono, he pono taku e mea nei ki a koutou, Ko a koutou e inoi ai ki te Matua i runga i toku ingoa, e homai e ia ki a koutou. 24 Kahore ano i inoia noatia e koutou tetahi mea i runga i toku ingoa: inoia, a ka whiwhi koutou, kia tino nui ai to koutou koa.

25 He mea whakarite taku korerotanga i enei mea ki a koutou: otia meake puta te wa e kore ai ahau e korero kupu whakarite ki a koutou, engari ka marama taku korero ki a koutou mo te Matua. 26 A taua ra ka inoi koutou i runga i toku ingoa; a e kore ahau e mea ki a koutou, e inoi ahau ki te Matua mo koutou: 27 E aroha ana hoki te Matua ake ano ki a koutou, mo koutou hoki i aroha ki a au, a i whakapono i haere mai ahau i te Atua. 28 I haere mai ahau i te Matua, a kua tae mai nei ki te ao: ka mahue ano i a au te ao, a ka haere ki te Matua. 29 Ka mea ana ako-nga ki a ia, Na, kua marama to korero, ehara tau korero i te kupu whakarite. 30 Katahi matou ka mohio, tenei koe te mohio nei ki nga mea katoa, a e kore e mea ma tetahi e ui ki a koe: na konei matou i whakapono ai i haere mai koe i te Atua. 31 Ka whakahokia mai e Ihu ki a ratou, Katahi koutou ka whakapono? 32 Na, meake puta te wa, a kua puta nei ano, e whakamararatia ai koutou ki tana mea ki tana mea, a ka waiho ko ahau anake; otia he teka ko ahau anake, no te mea kei a au nei te Matua. 33 Kua korerotia e ahau anei mea ki a koutou, kia whai marietanga ai koutou i roto i a au. Ta koutou i te ao nei, he matemate: otia kia maia; kua taea e ahau te ao.

UPOKO 17.

Tana inoi ki tona Matua mo ana akonga, ratou ko te hunga whakapono.

KA korerotia enei mea e Ihu, na, ka anga ake ona kanohi ki te rangi, ka mea, E Pa, kua taea te haora: whakakororiatia to Tama, kia whakakororiatia ai ano hoki koe to Tama: 2 Kua tukua mai nei hoki e koe ki a ia nga tikanga mo nga kikokiko katoa, kia

hoatu e ia te oranga tonutanga ki te hunga katoa kua homai nei e koe ki a ia. 3 A ko te oranga tonutanga tenei, kia mātau ratou ki a koe, *ko koe* anake te Atua pono, ki a Ihu Karaiti ano hoki i tonoa mai nei e koe. 4 Kua whakakororiatia koe e ahau i runga i te whenua: ka oti i a au te mahi i homai e koe kia mahia e ahau. 5 Na, kia whai kororia ahau aianei i a koe ake, e Pa; hei te kororia i kororiatia ai ahau i a koe mua atu o te ao. 6 Kua whakapuakina e ahau tou ingoa ki nga tāngata i homai e koe ki a au i roto i te ao: nou ratou, nau ano hoki ratou i homai ki a au; a kua puritia e ratou tau kupu. 7 Katahi ratou ka mātau nau nga mea katoa i homai nei e koe ki a au; 8 No te mea kua hoatu e ahau ki a ratou nga kupu i homai e koe ki a au; a kua tango ratou, kua tino mātau ano, i haere mai ahau i a koe, kua whakapono ano ratou, nau ahau i tono mai. 9 Mo ratou taku inoi: kahore aku inoi mo te ao, engari mo āu i homai ai ki a au; nau hoki ratou. 10 Aku katoa, nau ano, naku hoki āu; a ka whai kororia ahau i a ratou. 11 Na, heoi ano taku noho i te ao; kei te ao nei ano enei, ko ahau ia ka haere atu ki a koe. E te Matua tapu, puritia i runga i tou ingoa te hunga kua homai e koe ki a au, kia kotahi ai ratou, me tāua nei. 12 I ahau ano e noho ana i a ratou i te ao, i puritia ratou e ahau i runga i tou ingoa: kua tiakina e ahau āu i homai ai ki a au, a kahore tetahi o ratou i ngaro, ko te tama anake o te ngaromanga; kia rite ai te karaipiture. 13 Na, ka haere atu nei ahau ki a koe; a e korerotia ana e ahau enei mea i te ao nei, kia tino nui ai toku koa i roto i a ratou. 14 Kua hoatu e ahau tau kupu ki a ratou; a e kino ana te ao ki a ratou, no te mea ehara ratou i te ao, me ahau hoki ehara nei i te ao. 15 Kahore aku inoi kia tangohia atu ratou e koe i te ao, engari kia tiakina ratou e koe kei kino. 16 Ehara ratou i te ao, me ahau hoki ehara i te ao. 17 Whakatapua ratou e koe i runga i to pono: ko tau kupu te pono. 18 Nau ahau i tono mai ki te ao, he pena ano taku tono i a ratou ki te ao. 19 A he whakaaro ki a ratou i whakatapu ai ahau i a au, kia tapu ai hoki ratou i te pono. 20 Ehara taku i te inoi mo enei anake, engari mo te hunga e meinga e ta ratou kupu kia whakapono ki a au; 21 Kia kotahi ai ratou katoa; me koe hoki, e Pa, i roto i a au, me ahau ano i roto i a koe, kia kotahi ai hoki ratou i roto i a tāua: kia whakapono ai

te ao, nau ahau i tono mai. 22 Kua hoatu ano e ahau ki a ratou te kororia i homai e koe ki a au; kia kotahi ai ratou, me taua nei hoki he kotahi: 23 Ko ahau i roto i a ratou, ko koe hoki i roto i a au, kia tino tutuki ai ratou ki te kotahitanga: kia mohio ai ano te ao, nau ahau i tono mai, a e rite ana tou aroha ki a ratou ki tou aroha ki a au. 24 E Pa, e mea ana ahau kia noho tahi ki a au, ki te wahi e noho ai ahau, āu i homai ai ki a au; kia kite ai ratou i toku kororia kua homai nei e koe ki a au: no mua atu hoki i te hanganga o te ao tou aroha ki a au. 25 E te Matua tika, ahakoa te ao tē mohio ki a koe, e mohio ana ano ahau ki a koe, a kua mohio ano enei, nau ahau i tono mai. 26 Kua whakapuakina ano tou ingoa e ahau ki a ratou, a ka whakapuakina ano: kia mau ai i roto i a ratou te aroha i arohaina ai ahau e koe, me ahau ano i roto i a ratou.

UPOKO 18.

Ta Hura. 6 Nga kai hopu. 10 Maraku. 12 Whare o te tino tohunga. 15 Ta Pita. 19 Ta Kaiapa. 28 Kei a Pirato. 40 Ko Parapa kia ora.

KA mutu enei korero a Ihu, ka haere ia, ratou ko ana akonga ki tera taha o te manga wai, ara o Kerono. Na, he kāri kei reira, a tapoko atu ana ia, ratou ko ana akonga. 2 I matauria ano taua wahi e Hura, e te tangata e tukua ai ia: he maha hoki nga hokinga o Ihu, ratou ko ana akonga ki reira. 3 Na, ka hoatu ki a Hura tetahi matua me etahi katipa e nga tohunga nui, ratou ko nga Paribi, a haere mai ana ki reira, me nga roherohe, me nga rama, me nga patu. 4 A i mātau a Ihu ki nga mea katoa meake pa ki a ia, ka puta atu, ka mea ki a ratou, Ko wai ta koutou e rapu? 5 Ka whakahokia e ratou ki a ia, Ko Ihu o Nahareta. Ka mea a Ihu ki a ratou, Ko ahau ia. A, i te tu ano i roto i a ratou a Hura, tona kai tuku. 6 Na, tana korerotanga ki a ratou, Ko ahau ia, hoki ana ratou ki muri, hinga ana ki te whenua. 7 Na, ka ui ano ia ki a ratou, Ko wai ta koutou e rapu? Ka mea ratou, Ko Ihu o Nahareta. 8 Ka whakahokia e Ihu, Kua mea ahau ki a koutou, Ko ahau ia: ki te mea e rapu ana koutou i a au, tukua enei kia haere: 9 Kia rite ai te kupu i korerotia e ia, Kahore i ngaro tetahi o te hunga i homai e koe ki a au. 10 Na, he hoari ta

Haimona Pita, unuhia ana e ia, a hua iho te pononga a te tohunga nui, tapahia ana tona taringa matau. Te ingoa o taua pononga ko Maraku. 11 Ka mea a Ihu ki a Pita, Kuhua to hoari ki te takotoranga: auaka ranei te kapa i homai e toku Matua ki a au e inumia e ahau?

12 Me i reira ka hopukina a Ihu e taua matua, e te rangatira me nga katipa o nga Hurai, a hereherea ana ia. 13 Na, ka mātua kawea ia e ratou ki a Anaha; ko ia hoki te hungawai o Kaiapa, ko Kaiapa hoki te tohunga nui mo ia tau. 14 Ko Kaiapa te kai whakatakoto i te whakaaro ki nga Hurai, Nui atu te pai ki te mate te tangata kotahi mo te iwi.

15 Na, ka arumia a Ihu e Haimona Pita, raua ko tetahi atu o nga akonga: i mohiotia hoki taua akonga e te tohunga nui, a tomo tahi ana me Ihu ki te whare o te tohunga nui. 16 Ko Pita ia i tu i te kuwaha i waho. Na, ka puta atu taua akonga i mohiotia nei e te tohunga nui, ka korero ki te kai tiaki o te tatau, a arahina ana a Pita ki roto. 17 Na, ko te meatanga a te kotiro tiaki o te tatau ki a Pita, Ehara ianei koe i tetahi o nga akonga a tenei tangata? Ka mea ia, Ehara. 18 Na, i te tu tera nga pononga me nga katipa, i whakaungia hoki e ratou te kapura waro, i te makariri: a inaina ana ratou: tu tahi ana ano a Pita me ratou, inaina ana.

19 Na, ka uia a Ihu e te tohunga nui ki ana akonga, ki tana ako. 20 Ka whakahokia e Ihu ki a ia, I mārama tonu taku korero ki te ao; i ako tonu ahau i roto i te whare karakia, i te temepara hoki, i te wahi i huihui tonu ai nga Hurai; kahore hoki tetahi mea i korerotia pukutia e ahau. 21 He aha koe ka ui ai ki a au? ui atu ki te hunga i rongu ki taku i mea ai ki a ratou: nana, e mohio ana ratou ki aku i korero ai. 22 Tana korerotanga i enei kupu, ka papaki i a Ihu tetahi o nga katipa i tu ra, ka mea, E pena ana koe ki te tohunga nui? 23 Ka whakahokia e Ihu ki a ia, Ki te kino aku korero, whakaaturia te kino: a ki te pai, he aha koe i papaki ai i a au? 24 Na, ka tonoa hereheretia atu ia e Anaha ki a Kaiapa tohunga nui.

25 A i te tu ano a Haimona Pita, e inaina ana. Ka mea ratou ki a ia, Ehara ianei koe i tetahi o ana akonga? Ka whakahore ia, ka mea, Ehara. 26 Ka mea tetahi o nga pononga a te

tohunga nui, he whanaunga nona i tapinga nei te taringa e Pita, Kihai ianei ahau i kite i a koe, korua tahi i te kōri? 27 Na, ka whakakahore ano a Pita: a tangi tonu iho te tikaokao.

28 Katahi ka arahina a Ihu e ratou i a Kaiapa ki te whare whakawa: a ka puao te ata; ko ratou ia kihai i tomo ki te whare whakawa, kei poke ratou; engari kia kai ai ratou i te kapeunga. 29 Na, ka puta a Pirato ki a ratou, ka mea, He aha ta koutou korero whakawa mo tenei tangata? 30 Ka whakahokia e ratou, ka mea ki a ia, Me i kaua ia te mahi i te kino, kihai i kawea mai e matou ki a koe. 31 Na, ko te meatanga a Pirato ki a ratou, Tangohia atu, whakawakia, kei ta koutou te ture. Ka ki mai nga Hurai ki a ia, E kore e tika kia whakamatea tetahi tangata e matou: 32 I rite ai hoki te kupu i korerotia e Ihu, tana hoki i korero ai hei whakaatu i te mate e mate ai ia.

33 Me i reira ka tomo ano a Pirato ki te whare whakawa, a ka karanga i a Ihu, ka mea ki a ia, Ko te Kingi ranei koe o nga Hurai? 34 Ka whakahokia e Ihu ki a ia, Nau ake ano tenei kupu, he korero ranei moku na te tangata ke ki a koe? 35 Ka mea a Pirato, He Hurai koia ahau? Na tou iwi, na nga tohunga nui ano hoki, koe i kawea mai ki a au: i aha koia koe? 36 Ka whakahokia e Ihu, Ehara toku rangatiratanga i tenei ao: me he mea no tenei ao toku rangatiratanga, kua tatau aku pononga, kei tukua ahau ki nga Hurai: tena ko tenei ehara toku rangatiratanga i konei. 37 Na, ka mea a Pirato ki a ia, He kingi oti koe? Ka whakahokia e Ihu, Kua korerotia mai na e koe he kingi ahau. Ko te mea tenei i whanau ai ahau; na tenei hoki ahau i haere mai ai ki te ao, hei kai whakaatu mo te pono. E whakarongo ana ki toku reo nga tangata katoa o te pono. 38 Ka mea a Pirato ki a ia, He aha te pono?

A, te puakanga o tenei ki, hoki ana ia ki waho ki nga Hurai, ka mea ki a ratou, Kahore tetahi hē o tenei tangata i mau i a au. 39 Otia he ritenga tenei na koutou, kia tukua e ahau ki a koutou tetahi tangata i te kapenga: na, e pai ana ranei koutou kia tukua e ahau ki a koutou te Kingi o nga Hurai? 40 Heoi karanga katoa ano ratou, ka mea, Auaka tenei, engari a Parapa. Na, he tahae a Parapa.

UPOKO 19.

E tukinotia ana a Ihu. 4 Ta Pirato mona. Ka ripekatia. 23 Ta nga hoia. 26 Tona whaea. 28 Matenga. 31 Tona werohanga. 38 Tanumanga.

KATAHI ka mau a Pirato ki a Ihu, ka whiu i a ia. 2 A ka whiria e nga hoia he karauna tataramoa, potaea ana ki tona mātenga, whakakakahuria ana hoki ia ki te kahu papura, 3 Na, ka mea ratou, Tena koe, e te Kingi o nga Hurai! a pakia ana ia. 4 Ka haere ano a Pirato, ka mea ki a ratou, Na, tenei te arahina atu nei e ahau ki a koutou, kia mohio ai koutou, kahore rawa i mau i a au tetahi hē ona. 5 Na, ka puta a Ihu ki waho, me te karauna tataramoa i runga i a ia, me te kahu papura. Ka mea a Pirato ki a ratou, Na, te tangata nei! 6 A, te kitenga o nga tohunga nui ratou ko nga katipa i a ia, ka karanga ratou, ka mea, Ripekatia, ripekatia. Ka ki atu a Pirato ki a ratou, Tangohia atu ia e koutou, ripekatia: kahore hoki i mau i a au tetahi hē ona. 7 Ka whakahokia e nga Hurai ki a ia, He ture ta matou, a ki ta matou ture, he mea tika kia mate ia, mona i mea ko te Tama ia a te Atua. 8 A, te rongonga o Pirato i tenei ki, nui rawa tona wehi; 9 Ka tomo ano ia ki te whare whakawa, a ka mea ki a Ihu, No hea koe? Heoi kahore a Ihu kupu whakahoki ki a ia. 10 Na, ka mea a Pirato ki a ia, E kore koe e korero ki a au? kahore koe e mohio, kei a au te tikanga mo te ripeka i a koe, kei a au ano te tikanga mo te tuku i a koe kia haere? 11 Ka whakahokia e Ihu, Kahore o tikanga ki a au, me kahore i homai ki a koe i runga: koia i nui rawa ai te hara o te kai tuku i a au ki a koe. 12 Na, i reira ake ano ka whai a Pirato kia tukua ia kia haere: otia ka karanga nga Hurai, ka mea, Ki te tukua tenei e koe, ehara koe i te hoa no Hiha: ki te whakakingi tetahi tangata i a ia, he whakakahore tana i a Hiha. 13 Ano ka rongo a Pirato i tenei korero, ka arahina e ia a Ihu ki waho, a noho ana ki runga ki te nohoanga whakawa, ki te wahi e karangatia nei ko te Whariki kohatu, ki te reo Hiperu, ko Kapata. 14 Ko te takanga ia o te kapeunga, tata pu ki te ono o nga haora: a ka mea ia ki nga Hurai, Na, te koutou Kingi! 15 Na, ko ta ratou karangatanga, Whakamatea, whakamatea, ripekatia. Ka mea a Pirato ki a ratou, Kia

ripeka kōia ahau i to koutou Kingi? Ka whakahokia e nga tohunga nui, Kahore o matou kingi, ko Hiha anake. 16 Katahi ia ka hoatu e ia ki a ratou kia ripekatia. A ka mau ratou ki a Ihu, ka arahi atu.

17 A amo ana ia i tona ripeka, haere ana ki te wahi e karangatia nei ko te wahi o te angāanga, tona ingoa ki te reo Hiperu, ko Korokota: 18 Na, ripekatia ana ia e ratou ki reira, a ia me tera tokorua atu, kotahi ki tetahi taha kotahi ki tetahi taha, ko Ihu i waenganui. 19 Na, tuhituhia ana e Pirato tetahi ingoa, whakapiritia ana ki te ripeka. Ko te tuhituhi tenei, KO IHU O NAHARETA, KO TE KINGI O NGA HURAI. 20 A he tokomaha nga Hurai i korerotia ai tenei ingoa: i tata hoki ki te pa te wahi i ripekatia ai a Ihu: i tuhituhia hoki ki te reo Hiperu, ki te reo Kariki, ki te reo o Roma. 21 Na, ka mea nga tohunga nui o nga Hurai ki a Pirato, Aua e tuhituhia, Ko te Kingi o nga Hurai; engari, Nāna i mea, Ko ahau te Kingi o nga Hurai. 22 Ka whakahokia e Pirato, Ko taku i tuhituhi ai kua tuhituhia.

23 A ka oti a Ihu te ripeka e nga hoia, ka mau ratou ki ona kakahu, wehea ake kia wha nga wahi, ki ia hoia he wahi; me te koti ano: na, kahore he tui o te koti, he mea whatu iho i runga a puta noa. 24 Na, ka mea ratou tetahi ki tetahi, Kua e haea e tatou, engari me maka ki te rota *kia kitea ai*, mo wai ranei: na, ka rite te karaipiture e mea nei,

I wehewehea oku kakahu mo ratou, I maka rota hoki mo toku weruweru. Ko ta nga hoia tenei i mea ai. 25 Na, i te taha o te ripeka o Ihu tona whaea e tu ana, ratou ko te teina o tona whaea, ko Meri wahine o Kereopa, ko Meri Makarini. 26 A, te kitenga o Ihu i tona whaea, me te akonga hoki i aroha ai ia e tu tahi ana, ka mea ia ki tona whaea, E tai, nana, to tamaiti! 27 Katahi ia ka mea ki taua akonga, Na, to whaea! No taua haora ake ano, i tango ai taua akonga i a ia ki tona whare.

28 Muri iho i tenei, ka mohio a Ihu ka oti nga mea katoa, na, ka mea ia, hei whakaritenga hoki mo te karaipiture, He mate wai toku. 29 Na, tera e tu ana tetahi oko, ki tonu i te winika: a ka whakakia e ratou tetahi hautai ki te winika, whakanohia ana ki runga ki te hihopa, hoatu ana ki tona mangai. 30 A, te inumanga nei o te winika e

Ihu, ka mea ia, Kua oti: na, ka tuohu tona mātena, tukua atu ana te wairua.

31 Na, i mea nga Hurai, kia kua e mau nga tinana ki te ripeka i te hapati, ko te Takanga hoki ia, ko te ra nui hoki taua hapati, ka mea ratou ki a Pirato kia whatiia o ratou waewae, kia tango-hia atu hoki. 32 Na, ka haere nga hoia, ka whawhati i nga waewae o to mua, me o tera i ripekatia ngatahitia me ia. 33 A, to ratou taenga ki a Ihu, ka kite kua mate noa ake ia, kihai i whatiia e ratou ona waewae: 34 Engari i werohia tona kaokao e tetahi o nga hoia ki te matia, a puta tonu he toto he wai. 35 A ko te tangata i kitea ai, ko ia ano te kai whakaatu, e pono ana ano tana whakaaturanga: a e mohio ana ano ia he korero pono tana, he mea ra kia whakapono ai koutou. 36 I meatia hoki enei mea, kia rite ai te karaipiture, E kore tetahi iwi ona e whatiia. 37 A e mea ana ano tetahi atu karaipiture, Ka titiro ratou ki ta ratou i wero ai.

38 Muri iho i enei mea, ka inoi a Hohepa o Arimatia ki a Pirato kia tangohia e ia te tinana o Ihu; he akonga ia na Ihu, otiia he mea huna i te wehi ki nga Hurai: a whakaae ana a Pirato. Na, ka haere ia, ka tango i te tinana o Ihu. 39 I haere mai ano a Nikorima, tera i haere ra i mua ki a Ihu i te po, me te mau ano i te maira, i te aroa, he mea whakananu, kia kotahi pea rau pauna. 40 Na, ka tango raua i te tinana o Ihu, takaia ana ki nga kakahu rinena me nga mea kakara, ko ta nga Hurai ritenga hoki ia mo te tanu. 41 Na, he kārī kei te wahi i ripekatia ai ia; a i roto i taua kārī tetahi urupa hou, he mea kahore ano i takotoria noatia e tetahi. 42 Na, ka whakatakotoria a Ihu e raua ki reira, no te mea he ra takanga ia no nga Hurai; a e tata ana te urupa.

UPOKO 20.

Meri ki te rua. 3 Pita raua ko Hoani. 11 Putanga ki a Meri; 19 ki ana akonga. 24 Ta Tamati.

I TE ra tuatahi o te wiki ka haere a Meri Makarini ki te urupa i te atatu, i te mea e pouri ana ano, a ka kite i te kohatu kua tangohia atu i te urupa. 2 Na, ka oma ia, ka haere ki a Haimona Pita, raua ko tera akonga i aroha ai a Ihu, a ka mea ki a raua, Kua tangohia e ratou te Ariki i te urupa, a kahore matou e mohio ki te wahi i waiho ai ia e ratou.

3 Na, ka puta atu a Pita, me taua akonga, ka haere ki te urupa. 4 A oma ngatahi ana raua: otiia i hohoro tera akonga i a Pita, a ko ia kua tae wawe ki te urupa. 5 Na, piko iho ana ia, ka kite i nga takai rinena e takoto ana; heoi kihai i tapoko ki roto. 6 Na, ka haere mai ano a Haimona Pita, i muri i a ia, a, tona tomokanga ki te urupa, ka kite i nga takai rinena e takoto ana, 7 Me te tauera i takai ai tona mātenga, kihai i takoto tahi me nga takai rinena, he mea whakakopa ia ki tetahi wahi i tahaki. 8 Katahi ka tomo tera akonga, i tae wawe mai nei ki te urupa, kite ana, whakaponu ana. 9 Kiano hoki ratou i mohio noa ki te karaipiture, Kua takoto te tikanga kia ara ake ia i te hunga mate. 10 Na, hoki ana ano nga akonga ki te kāinga.

11 Ko Meri ia tu tonu i waho o te urupa tangi ai: a i a ia e tangi ana, ka piko iho ki te urupa, 12 Ka kite i nga anahera tokorua, he ma nga kakahu, e noho ana, ko tetahi ki te mātenga, ko tetahi ki nga waewae, i te wahi i takoto ai te tinana o Ihu. 13 A ka mea raua ki a ia, E tai, he aha tau e tangi? Ka mea ia ki a raua, Kua tangohia e ratou toku Ariki, a e kore ahau e mātau ki te wahi i whakatakotoria ai ia. 14 A ka penei ana korero, ka tahuri whakamuri, ka kite i a Ihu e tu ana, otiia kihai i mohio ko Ihu ia. 15 Ka mea a Ihu ki a ia, E tai, he aha tau e tangi? ko wai tau e rapu? Hua noa ia ko te kai ngaki kāri, na, ko tana meatanga ki a ia, E mara, ki te mea kua mauria atu ia e koe, korerotia ki a au te wahi i whakatakotoria ai ia, a maku ia e tango atu. 16 Ka mea a Ihu ki a ia, E Meri. Ka tahuri atu tera, ka mea ki a ia, E Raponi; (ko te tikanga tenei, E te Kai whakaako.) 17 Ka mea a Ihu ki a ia, Kei pa ki a au; kiano hoki ahau i kake noa ki toku Matua; engari haere ki oku teina, ka mea ki a ratou, ka kake ahau ki toku Matua, ki to koutou Matua; ki toku Atua, ki to koutou Atua. 18 Haere ana a Meri Makarini, korero ana ki nga akonga, kua kite ia i te Ariki, a kua korerotia mai e ia enei mea ki a ia.

19 I taua ra tuatahi ano o te wiki, i te ahiahi, i nga tatau e kati ana o te wahi i huihui ai nga akonga i te wehi i nga Hurai, ka haere mai a Ihu, ka tu i waenganui, a ka mea ki a ratou, *Kia tau* te rangimarie ki a koutou. 20 A ka puaki tenei kupu āna, ka whakakitea e ia ona ringa me tona kaokao ki a

ratou. Na, hari tonu nga akonga, i te ratou kitenga i te Ariki. 21 Ka mea ano a Ihu ki a ratou, *Kia tau* te rangimarie ki a koutou: i tonoa mai ahau e te Matua, ka pera ano taku tono i a koutou. 22 Ka korerotia tenei, ka whakaha mai ia, a ka mea ki a ratou, *Kia riro* atu te Wairua Tapu i a koutou: 23 Ki te whakarere noatia atu e koutou nga hara o etahi, ka whakarere o ratou; a ki te whakamaui o etahi e koutou, ka mau ano.

24 Ko Tamati ia ko tetahi o te tekau ma rua, tetahi o ona ingoa ko Ririmu, kahore ia i a ratou i te taenga mai o Ihu. 25 A, te meatanga a era akonga ki a ia, Kua kite matou i te Ariki; ka mea ia ki a ratou, Ki te kahore ahau e kite i te ngaunga a nga whao i ona ringa e kuhu i toku matihao ki te ngaunga a nga whao, e kuhu hoki i toku ringa ki tona kaokao, e kore e whakaponohia e ahau.

26 A ka pahemo ano nga ra e waru, na, kei roto ano ana akonga, ratou ko Tamati: ka haere mai a Ihu i te mea e kati ana nga tatau, ka tu i waenganui, ka mea, *Kia tau* te rangimarie ki a koutou. 27 Katahi ia ka mea ki a Tamati, Torona mai to matihao, kia kite hoki koe i oku ringa; torona mai hoki to ringa, ka kuhu ki toku kaokao: aua e whakateka, engari me whakaponu. 28 Na, ka whakahokia e Tamati, ka mea ki a ia, E toku Ariki, e toku Atua. 29 Ka mea a Ihu ki a ia, No to kitenga i a au, i whakaponu ai koe, e Tamati: ka koa te hunga kahore i kite, a kua whakaponu.

30 He maha ano era atu tohu i oti i a Ihu, i te aroaro o ana akonga, kahore nei i tuhituhia ki tenei pukapuka: 31 Otiia kua tuhituhia enei, kia whakaponu ai koutou ko Ihu te Karaiti, ko te Tama a te Atua; kia whiwhi ai hoki ki te oranga i runga i tona ingoa, ina whakaponu.

UPOKO 21.

Putanga ano ki ana akonga. 15 Tana ki a Pita. 18 Mo to Pita matenga. 20 Mo Hoani.

MURI iho i enei mea ka whakakite a Ihu i a ia ki nga akonga i te moana o Taipiria; ko tana whakakitenga tenei: 2 E noho tahi ana a Haimona Pita, a Tamati, ko Ririmu nei tona ingoa, a Natanahira o Kana o Kariri, nga tama a Heperi, tokorua

atu ano o ana akonga. 3 Ka mea a Haimona Pita ki a ratou, Ka haere ahau ki te hao. Ka mea ratou ki a ia, Tatou tahi te haere. Haere ana ratou, a eke tonu atu ki runga ki te kaupuke; a i taua po kihai i mau tetahi mea. 4 Na, ka puao te ata, ka tu a Ihu ki tatahi: otiia kihai nga akonga i mohio ko Ihu ia. 5 Na, ko te meatanga a Ihu ki a ratou, E tama ma, kahore a koutou kai? Ka whakahokia e ratou ki a ia, Kahore. 6 Ka mea ia ki a ratou, Makā te kupenga ki te taha matau o te kaupuke, a ka mau etahi. Na, ta ratou makanga atu, kihai i taea te kukume i te tini o nga ika. 7 Katahi ka mea te akonga i arohangia e Ihu ki a Pita, Ko te Ariki. A, te rongonga o Haimona Pita, ko te Ariki, ka whitikiria tona kakahu, (e tu kau ana hoki-ia,) a rere ana ki te moana. 8 Ko era akonga ia i hoe mai i runga i te poti; (kihai hoki i mamao atu i te whenua, me te mea e rua rau whatianga,) e kukume ana i te kupenga me nga ika. 9 A, to ratou uranga ki uta, ka kite i te kapura waro me nga ika e takoto ana i runga, me tetahi taro. 10 Ka mea a Ihu ki a ratou, Homai etahi o nga ika kua mau na i a koutou. 11 Na, haere ana a Haimona Pita, a kumea ana e ia te kupenga ki uta, ki tonu i nga ika nunui, kotahi rau e rima tekau ma toru: a ahakoa tini, kihai i pakaru te kupenga. 12 Ka mea a Ihu ki a ratou, Haere mai ki te kai. Heoi kihai tetahi o nga akonga i maia ki te ui ki a ia, Ko wai koe? i mohio hoki ko te Ariki. 13 Na, ka haere mai a Ihu, ka mau ki te taro, a homai ana e ia ki a ratou, me nga ika. 14 Ko te toru tenei o nga putanga o Ihu ki ana akonga, i muri i tona aranga ake i te hunga mate.

15 A ka mutu ta ratou kai, ka mea a Ihu ki a Haimona Pita, E Haimona, tama a Hona, rahi atu raneti tou aroha ki a au i to enei? Ka mea tera ki a ia, Ae, e te Ariki; e mohio ana koe e aroha ana ahau ki a koe. Ka mea ia ki a

ia, Whangainga aku reme. 16 Ka mea ano ia ki a ia, ko te rua o nga meatanga mai, E Haimona, tama a Hona, e aroha ana koe ki a au? Ka mea tera ki a ia, Ae, e te Ariki; e mohio ana koe e aroha ana ahau ki a koe. Ka mea ia ki a ia, Whangainga aku hipi. 17 Ka mea ia ki a ia, ko te toru o nga meatanga, E Haimona, tama a Hona, e aroha ana koe ki a au? Ka pouri a Pita no te mea ka toru ana meatanga ki a ia, E aroha ana koe ki a au? Ka mea ano ki a ia, E te Ariki, e mohio ana koe ki nga mea katoa; e mohio ana koe ai koe e aroha ana ahau ki a koe. Ka mea a Ihu ki a ia, Whangainga aku hipi. 18 He pono, he pono taku e mea nei ki a koe, I to tamarikitanga, i whitiki koe i a koe, i haere ki tau wahi i pai ai: ka koroheketia koe, ka whakamarokia e koe ou ringa, a he tangata kē māna koe e whitiki, e kawē ki te wahi e kore ai koe e pai. 19 I korerotia tenei e ia, hei tohu mo te mate e whakakororia ai ia i te Atua. A ka puaki tenei kupu āna, ka mea ia ki a ia, Haere mai i muri i a au. 20 A, te tahuritanga o Pita, ka kite i te akonga i aroha ai a Ihu e aru ana; tera hoki i whakawhirinaki ki tona uma i te hapa, a i mea, E te Ariki, ko wai te kai tuku mou? 21 A, te kitanga o Pita i a ia, ka mea ki a Ihu, E te Ariki, e aha ra tenei? 22 Ka mea a Ihu ki a ia, Ki te pai ahau kia noho tonu ia kia tae mai ra ano ahau, hei aha mau? haere mai koe i muri i a au. 23 Heoi ka puta atu tenei kupu ki nga hoa, e kore taua akonga e mate: otiia kihai a Ihu i mea ki a ia, E kore ia e mate; engari, Ki te pai ahau kia noho tonu ia kia tae mai ra ano ahau, hei aha mau?

24 Ko taua akonga tenei e whakatu nei i enei mea, ko te kai tuhihihi hoki ia i enei mea: a e mohio ana ano matou e tika ana tana whakaaturanga.

25 Na, tera atu ano tona tini o nga mea i mea ai a Ihu, me i tuhia katoatia, e mea ana ahau, e kore te ao nei ano e whai takotoranga mo nga pukapuka e tuhia. Amine.

NGA MAHI A NGA APOTORO.

UPOKO 1.

Ihu ki ana akonga. 9 Kakenga. 15 Te whakakapi mo Hura.

TO mua korero he mea tuhituhi naku, e Tiopira, mo nga mea katoa i timata ai a Ihu te mahi, te ako, 2 Taea noatia te ra i tangohia ake ai ia, i muri i tana akoranga, ara i ta te Wairua Tapu, ki nga apotoro i whiriwhiria e ia, 3 He maha hoki nga tohu i whakakite ora ai ia i a ia ki a ratou, i muri i tona matenga; e wha tekau ano nga ra i kitea ai e ratou, i korerotia ai e ia nga mea o te rangatiratanga o te Atua: 4 A ka huihui tahi ia me ratou, ka mea ia kia kua ratou e haere atu i Hiruharama, engari kia taria te mea i korerotia i mua e te Matua, i rongo ra koutou ki a au: 5 I iriri hoki a Hoani ki te wai; ko koutou ia e kore e maha ake nga ra ka iririria ki te Wairua Tapu.

6 A ka tamene mai ratou, ka ui ki a ia, ka mea, E te Ariki, ko te wa ianei tenei e whakahoki ai koe i te rangatiratanga ki a Iharaia? 7 Na, ko tana meatanga ki a ratou, E kore e riro i a koutou te mohio ki nga wa ki nga taima, kua waiho e te Matua māna ake te tikanga. 8 Engari ka riro he kahua i a koutou, ina haere mai te Wairua Tapu ki runga ki a koutou: a hei kai whakaatu koutou moku ki Hiruharama, ki Hura katoa, ki Hamaria hoki, a tae noa ki te pito whakamutunga o te ao. 9 Ano ka mutu tana korero i enei mea, i a ratou ano e titiro ana, ka tangohia atu ia; a toremi atu i to ratou tirohanga ki roto ki te kapua. 10 A i a ratou e titiro matatau atu ana ki te rangi, i a ia e haere ana, na, tokorua nga tāngata e tu ana i to ratou taha, he ma nga kakahu; 11 E mea mai ana, E nga tāngata o Kariri, he aha ta koutou e tu e matakītaki atu na ki te rangi? ko tena Ihu kua tangohia atu na i a koutou ki te rangi, ka pera ano tona haerenga mai me ia i tirohia atu na e koutou e haere ana ki te rangi.

12 Na, hoki ana ratou ki Hiruharama, i te maunga e karangatia nei ko Oriwa, he wahi tata ki Hiruharama, he

haerenga hapati. 13 A ka tomo ratou, ka kake ki te ruma i runga, ki te wahi i noho ai a Pita, a Hemi, a Hoani, a Anaru, a Piripi, a Tamati, a Patoromu, a Matiu, a Hemi *tama* a Arapiu, a Haimona Heroti, a Hura *teina* o Hemi. 14 Anei katoa kotahi tonu te whakaaro i u ai ki te inoi, ki te karakia, me nga wāhine, me to Ihu whaea me Meri, me ona teina.

15 I aua ra ka whakatika a Pita i waenganui o nga akonga, ka mea, (na, te maha o nga ingoa ki te huihui, kotahi rau e rua tekau,) 16 E hoa ma, e *akua* teina, i tika ano kia whakaritea tenei karaipiture, ta te Wairua Tapu i korerotia i mua e te mangai o Rawiri mo Hura, mo te kai arahi o nga kai hopu i a Ihu. 17 I huihui tahitia hoki ia ki a tatou, i a ia ano tetahi wahi o tenei mahi. 18 Na, hokoa ana e taua tangata tetahi wahi ki te utu o te kino; a taka tupou iho, koara pu i waenganui, pakaru katoa ki waho ona whekau. 19 I rangona ano e te hunga katoa e noho ana i Hiruharama; na reira taua wahi i huaina ai, ko Akerama, he *kupu* no to ratou reo mo tenei, ko te kāinga o te toto. 20 Kua oti hoki te tuhituhi ki te pukapuka o nga waiata,

Kia ururuatia tona nohoanga,

Kaua hoki tetahi e noho ki reira;

a,

Kia riro tana mahi tiroiro i tetahi atu.

21 Na, ko te tikanga tenei, Ko nga tāngata i haere tahi nei tatou, i nga wa katoa i haereere mai ai i haereere atu ai te Ariki, a Ihu i roto i a tatou, 22 Hei te iriiringa a Hoani timata ai, a tae noa ki te ra i tangohia ake ai ia i a tatou, me waiho tetahi o era hei hoa mo tatou ki te whakaatu i tona aranga mai. 23 A tokorua a ratou i whakarite ai, ko Hohepa i karangatia nei ko Pahapa, tetahi atu o ona ingoa ko Hutuha, raua ko Matiaha. 24 Na, ka inoi ratou, ka mea, Ko koe, e te Ariki, te mohio ana ki nga ngakau o te katoa, mau e whakakite ko wai o tenei tokorua tau i whiriwhiri ai, 25 Kia riro i a ia tetahi wahi o tenei mahi minita, o te apotorotanga, i taka atu nei a Hura,

UPOKO 1, 2.

he mea kia haere ai ia ki tona wahi. 26 Na, ka hoatu e ratou o rana rota; a ka tau te rota ki a Matiaha; a uru ana ia ki nga Apotoro tekau ma tahi.

UPOKO 2.

Wairua Tapu. 4 Rao he. 6 Ta te mano. 14 Ta Pita. 37 Te iririranga. 41 Te hahi.

A KA taka mai te ra o te Petekoha, e noho tahi ana ratou katoa, kotahi ano te whakaaro. 2 Na, puta whakarere mai ana he harurutanga no te rangi, ano he hau nui e kerī ana, a ki katoa te whare i noho ai ratou. 3 Heoi puta mai ana ki a ratou etahi arero he mea manganga, ano he ahi, a tau ana ki runga ki tetahi ki tetahi o ratou. 4 Na, ki katoa ratou i te Wairua Tapu, a ka timata te korere, rere ke ana nga reo, rite tonu ki ta te Wairua i hoatu ai ki a ratou kia korerotia.

5 A i Hiruharama e noho ana etahi Hurai, he hunga whakaaro, no nga iwi katoa i raro o te rangi. 6 Na, ka haere te rongo o tenei, ka whakarapopoto te mano, ka pororaru, no te mea ka rangona e tera e tera toa reo e korerotia ana e ratou. 7 Na, ka oho ratou katoa, ka miharo, ka mea tetahi ki tetahi, Na, ehara ianei enei katoa e korero nei i te hunga no Kariri? 8 A ma te aha tatou ka rongo nei ia tangata ia tangata i o tatou reo o to tatou whanautanga? 9 Te hunga o Patia, o Miria, o Erama, nga mea e noho ana i Mehopotamia, i Huria, i Kaparokia, i Ponoto, i Ahia, 10 I Perukia, i Pamapurua, i Ihipa, i nga wahi o Ripia e patata ana ki Hairini, me nga manuhiri o Roma, nga Hurai, nga porohiraiti, 11 Nga Kariti, nga Arapi, e rongo ana tatou i a ratou e whakapuaki ana i nga mahi nui a te Atua, a no tatou ano nga reo. 12 A miharo katoa ana ratou, pohehe ana, ka mea tetahi ki tetahi, He aha tenei? 13 Ko etahi i whakamanu-manu, i mea, E ki ana ratou i te waina reka.

14 Otira ka whakatika a Pita me te tekau ma tahi, ka karanga ake, ka mea ki a ratou, E nga tangata o Huria, koutou katoa e noho ana i Hiruharama, kia mohio koutou ki tenei, kia whai taringa mai ki aku kupu: 15 Kahore hoki o enei haurangi me ta koutou e whakaaro nei, ko te toru hoki tenei o nga haora o te ra. 16 Engari ko te mea tenei i korerotia e Hoera poropiti;

17 A tenei ake kei nga ra whakamutunga, e ai ta te Atua;

Ka ringihia e ahau toku Wairua ki nga kikokiko katoa:

A e poropiti a koutou tama, a koutou tamahine,

E kite ano a koutou taitamariki i nga kitenga,

A ka moemoea o koutou kaumatua:

18 I aua ra ano ka ringihia e ahau toku Wairua ki aku pononga tane, Ki aku pononga wahine, a ka poropiti ratou:

19 Ka hoatu ano e ahau nga mea whakamiharo i te rangi i runga,

Me nga tohu ki te whenua i raro;

He toto, he kapura, he paoa pongere:

20 Ko te ra ka rere ke, ka pouri,

Ko te mara ka whakatoto,

I te mea kiane i puta noa mai taua ra nui o te Ariki e rahi nei te rongo:

21 Na, ko reira ora ai te hunga katoa e karanga ana ki te ingoa o te Ariki.

22 E nga tangata o Ihairara, kia rongo koutou ki enei kupu; Ko Ihu o Nahareta, he tangata i whakakitea nuitia e te Atua ki a koutou, i runga i nga merekara, i nga mea whakamiharo, i nga tohu i mea te Atua kia mahia e ia i waenganui o koutou, e mahara ana ano ra koutou: 23 Ko tenei tangata i tukua atu, he whakaaro i whakatakotoria, he mea hoki i mohiotia noatia ake e te Atua, tangohia ana e koutou, whakamatea iho, he mea titi e nga ringa kino; 24 Na te Atua ia i whakaara ake, nana i wewete nga marae o te mate: no te mea e kore ia e taea te pupuri e taua mate. 25 Ko ta Rawiri korero hoki tenei mona,

Kua kite noa ake ahau i te Ariki i mua tonu i toku aroaro;

Kei toku matau nei ia; a e kore ahau e whakakorikoria:

26 Koia i koa ai toku ngakau, i whakamanamana ai hoki toku arero;

I takoto tumanako ai ano oku kikokiko:

27 No te mea e kore e waiho e koe toku wairua i te po,

E kore ano e tukua to Mea Tapu kia kite i te pirau.

28 Kua whakakitea e koe ki a au nga huarahi o te ora;

Purena tonu toku koa i tou aroaro.

29 E hoa ma, e aku teina, e tika ana kia hangai te kupu ki a koutou mo te tupuna mo Rawiri, kua mate ia, kua tanumia, kei a tatou ano tona urupa, a taea noatia tenei ra. 30 He poropiti ano ia, a i mahara ano kua oati te Atua i te oati ki a ia, ka whakaputaina

ake a te Karaiti he hua no tona hope, he mea hoki no te kikokiko, hei noho ki runga ki tona torona; 31 I kite wawe ia i tenei, a korerotia ana te aranga o te Karaiti, ara, tona wairua kihai i waiho i te reinga, kihai ano tona kikokiko i kite i te pirau. 32 Kua whakaarahia ake tenei Ihu e te Atua: ko matou katoa nga kai whakaatu. 33 Na, ka oti nei ia te whakaikike e te ringa matau o te Atua, a ka homai ki a ia e te Matua te Wairua Tapu i korerotia i mua, kua ringihia mai e ia tenei, e kite nei e rongoro nei koutou. 34 Kahore hoki a Rawiri i kake ki te rangi; heoi e mea ana ia,

I mea te Arika ki toku Arika, Hei toku ringa matau koe noho ai,

35 Kia meinga ra ano e ahau ou hoa riri hei turanga waewae mou.

36 Mo reira ra kia mātatau pu te whare katoa o Iharaia, kua meinga e te Atua hei Arika, hei Karaiti, taua Ihu i ripekatia na e koutou.

37 To ratou rongonga ai, ka pawerawera o ratou ngakau, a ka mea ki a Pita ratou ko ara atu apotoro, E hoa ma, e nga tuakana, me aha matou? 38 Na, ko te meatanga a Pita ki a ratou, Ripeneta, kia iriiria tena tangata tena tangata o koutou i runga i te ingoa o Ihu Karaiti, hei murunga hara; a ka riro i a koutou te homaitanga o te Wairua Tapu. 39 Ki a koutou hoki ki a koutou tamariki te kupu homai, ki te hunga katoa ano o tawhiti, ki nga mea e karanga ai te Arika to tatou Atua. 40 A he maha atu ara kupu i korero ai, i kauwhau ai ia, i mea ai, Kia ora koutou i tenei whakatipuranga tutū. 41 Na, nga mea i tango hari i tana kupu i iriiria, a tata tonu ki te toru o nga mano nga wairua i honoa mai i taua ra. 42 A u tonu ratou ki te ako a nga apotoro, ki te whakahoatanga, ki te whawhati taro, ki te inoi.

43 A tau ana te wehi ki nga wairua katoa; he maha hoki nga mea whakamiharo me nga tohu i meinga e nga apotoro. 44 I noho tahi ano te hunga whakapono katoa, i huihuia katoatia ano hoki a ratou mea; 45 A hokoa ana e ratou nga kāinga, me nga taonga, a tuwhaina ana ma te katoa, rite tonu ki te mate o tetahi o tetahi. 46 Noho tonu ano hoki ratou i tenei ra i tenei ra i te temepara, kotahi tonu ano te ngakau, a whawhati taro ana i ia whare i ia whare, kai ana i a ratou kai i runga i te koa, i te ngakau tapatahi; 47 E whakamoemiti ana ki te Atua, e paingia ana hoki e te

iwi katoa. A honoa ana e te Arika i nga ra katoa ki te hahi te hunga e whakao-rangia ana.

UPOKO 3.

Te kopa. 12 Ta Pita kauwhau.

NA, e haere tahi ana a Pita raua ko Hoani ki te temepara i te haora inoi i te iwa o nga haora. 2 Na, ka kawea mai tetahi tangata, he kopa no te kopu mai ano o tona whaea, he mea whakatakoto i nga ra katoa ki te kuwaha o te temepara i karangatia nei ko Ataahua, ki te tono mea māna i te hunga e tomo ana ki te temepara; 3 A, tona kitenga i a Pita raua ko Hoani meake tomo ki te temepara, ka tono ia ki tetahi mea māna. 4 Na, ka titiro matatau a Pita raua ko Hoani ki a ia, a ka mea, Titiro mai ki a maua. 5 Na, ka tatari ake ia ki a raua, hua noa, ka riro mai tetahi mea a raua māna. 6 Ano ra ko Pita, Kahore aku hiriwa aku koura; na, taku nei, me hoatu tenei e ahau ki a koe: Whakatika i runga i te ingoa o Ihu Karaiti o Nahareta, haere. 7 Na, ko tana hopukanga i tona ringa matau, kei te whakaara: na, kaha tonu iho ona waewae me nga pona. 8 Heoi, tana mokowhitinga ake, tu ana, haere ana, tomo tahi ana me raua ki te temepara, haere ana, tupeke ana, whakamoemiti ana ki te Atua. 9 A ka kite te iwi katoa i a ia e haere ana, e whakamoemiti ana ki te Atua, 10 A ka mahara, ko ia ano tera i noho ki te tono mea māna ki te tatou Ataahua o te temepara: na, ka ohorere ratou, ka miharo ki taua mea i pa ki a ia.

11 A, i te kopa i whakao-rangia nei e pupuri ana i a Pita raua ko Hoani, ka oma mai te iwi katoa ki a ratou ki te whakamāhau i karangatia nei ko ta Horomona, rahi rawa te miharo. 12 A, te kitenga o Pita, ka mea ki te iwi, E nga tangata o Iharaia, he aha ta koutou e miharo ki tenei? he aha hoki koutou ka titiro pu mai ai ki a maua, me te mea he mana no maua ake, he ngakau karakia ranei i meatia ai tenei kia haere? 13 Na te Atua o Aperahama, o Ihaka, o Hakapa, na te Atua o tatou mātua, i whakakororia tana Tama a Ihu; ta koutou i tuku na, i whakakahore na i te aroaro o Pirato, i a ia ra i mea kia tukua ia kia haere. 14 Heoi whakakahoretia ana e koutou te Mea Tapu, te Mea Tika, a inoia ana ko te

tangata kohuru kia tukua ki a koutou; 15 A patua ana e koutou te take o te ora; na, kua whakaarahia nei ia e te Atua i te hunga mate; a ko nga kai whakaatu nei ano matou. 16 A na tona ingoa na te whakapono hoki ki tona ingoa i whakakaha tenei tangata, e kite nei e mātau nei koutou; ae, ko te whakapono ki a ia te mea nāna i hoatu tenei tino oranga ki a ia i te aroaro o koutou katoa. 17 Na, e *aku* teina, e mahara ana ahau, na te kuare tena mahi a koutou ko o koutou rangatira. 18 Heoi, nga mea a te Atua i whakakitea i mua e nga mangai o ana poropiti katoa, mo te Karaiti kia whakamamaetia, kua rite enei i a ia. 19 Na, ripeneta ra koutou, tahuri hoki, kia murua ai o koutou hara, ina tae mai nga wa o te tānga manawa i te aroaro o te Ariki, 20 A ka tonoa e ia a Ihu Karaiti, i kauwhautia nei ki a koutou i mua: 21 Kua takoto nei te tikanga kia noho ia ki te rangi, kia tae mai ra ano nga wa o te whakahokinga o nga mea katoa, o ta te Atua i korerotia e nga mangai o ana poropiti tapu katoa, o te timatanga ra ano o te ao. 22 I mea ra hoki a Mohi ki nga tupuna, Ma te Ariki ma to koutou Atua e whakaara ake he poropiti mo koutou i rote i o koutou teina, he penei ano me ahau te ahua; ko ia ta koutou e whakarongo ai i nga mea katoa e mea ai ia ki a koutou. 23 A nga wairua katoa e kore e whakarongo ki taua poropiti, ka whakamatea rawatia i rote i te iwi. 24 Na, nga poropiti katoa o Hamuera ibo ano, me o muri nei, te hunga katoa i korero, i poropititia ano enei ra e ratou. 25 Ko koutou nga tamariki a nga poropiti, o te kawenata hoki i whakatakotoria e te Atua ki o tatou tupuna, i a ia i mea ki a Aperahama, Ma tou uri ka manaakitia ai nga hapu katoa o te ao. 26 Ka oti nei tana Tama a Ihu te whakaara e te Atua, ka mātua tonoa mai nei ia e ia ki a koutou, hei manaaki i a koutou, hei whakatahuri i tenei i tenei i o koutou hara.

UPOKO 4.

Ka mau a Pita ma. 5 E whakawakia ana. 8 Ta Pita. 13 Ta ratou. 19 Ta Pita-ma. 23 Ta te hahi. 31 Ta te Atua. 32 To ratou aroha.

AI a raua e korero ana ki te iwi, ka whakaekia raua e nga tohunga, e te rangatira o te temepara, e nga

Haruki, 2 I riri mo ta raua ako i te iwi, mo te kauwhautanga hoki i runga i a Ihu, i te aranga i roto o te hunga mate. 3 Na, ka pa o ratou ringa ki a raua, a ka meinga kia tiakina kia ao ra ano te ra; no te mea kua ahiahi noa ake. 4 Ahakoa ra he tokomaha i whakapono o te hunga i rongoi te kupu; te tokomahatanga o nga tāngata, me te mea e rima nga mano.

5 Na, i te aonga ake, ka huihui o ratou rangatira, nga kaumatua, me nga karaipi, ki Hiruharama, 6 Ratou ko te tino tohunga ko Anaha, ko Kaiapa, ko Hoani, ko Arehanera, me nga whanau-nga katoa o te tohunga nui. 7 Ano ka whakaturia raua ki waenganui, ka uia, Tena koa te mana, te ingoa i meatia ai tenei e korua? 8 A ki tonu a Pita i te Wairua Tapu, ka mea ki a ratou, E nga rangatira o te iwi, e nga kaumatua o Iharaia, 9 Ki te uia maua aiane ki te mahi pai ki te tangata ngoikore, ki te peheatanga i whakaoranga ai ia; 10 Kia mohio koutou katoa, me te iwi katoa o Iharaia, na te ingoa o Ihu Karaiti o Nahareta i ripekatia na e koutou, i whakaarahia ake ano e te Atua i te hunga mate, nāna tenei i tu ora ai i to koutou aroaro. 11 Ko te kohatu tenei i whakakahoretia e koutou, e nga kai hanga, a kua meinga nei hei upoko mo te kokonga. 12 Kahore hoki he oranga i tetahi ake: kahore hoki he ingoa ke atu i raro o te rangi kua homai ki nga tāngata, e ora ai tatou.

13 Na, ka kite ratou i te maia o Pita raua ko Hoani, a ka mātau ki a raua ehara i te mea whakaako, a he hunga ware, ka miharo ratou; ka mahara hoki he hoa raua no Ihu. 14 A ka kite i te tangata i whakaoranga e tu tahi ana ratou, kahore a ratou kupu hei whakahoki. 15 Na, ka tono ratou i a raua kia haere ki waho o te runanga, a ka kororero ki a ratou ano, 16 Ka mea, Me aha e tatou enei tāngata? ka kite katoa hoki te hunga e noho ana i Hiruharama, he merekara ingoa nui kua meinga nei e raua; e kore ano e ahei te whakokore e tatou. 17 Otia kua e tukua kia horapa atu ki roto ki te iwi; engari kia kaha ta tatou whakawehi i a raua, kia kua e korerotia tenei ingoa ki tetahi tangata, i nga wa e takoto ake nei. 18 A karangatia ana raua e ratou, ka mea ki a raua, Kia kua rawa e korero, kia kua e whakaako, runga i te ingoa o Ihu. 19 Na, ko te whakahokinga a Pita raua ko Hoani ki a ratou, ka mea, Whakaaroa e koutou, ka

tika ranei ki te aroaro o te Atua ko koutou kia whakarangona, a kua te Atua? 20 E kore hoki e ahei kia kua e korerotia e maua nga mea i kite ai, i rongo ai matou. 21 Heoi whakawehi ana ano ratou ki a raua, a tukua ana kia haere, kihai hoki i kitea te mea e whiua ai raua, i *wehi hoki* i te iwi: i whakakororia katoa hoki i te Atua mo taua mea i meatia. 22 No te mea kua wha tekau ke nga tau o te tangata i meinga nei ki a ia tenei merekara whakaara.

23 A ka oti raua te tuku, ka haere ki o raua hoa, a korerotia katoatia ana nga mea i korero ai nga tohunga nui me nga kaumatua ki a raua. 24 A, to ratou rongonga ai, ka karanga tahi ratou ki te Atua, ka mea, E te Ariki, ko koe te Atua i hangā ai te rangi me te whenua, te moana, me o reira mea katoa: 25 Nau te kupu i *korerotia* e te mangai o to pononga o Rawiri,

He aha ka nana ai nga tauwi,
Ka whakaaro horihori ai te iwi?

26 I whakatika nga kingi o te whenua,

I huihui ngatahi nga rangatira ki te
Whawhai ki te Ariki raua ko tana Karaiti.

27 He pono nei hoki te huihuinga o Herora, o Ponotio Pirato, o nga tauwi, ratou ko te iwi o Iharaia, ki to Tama tapu ki a Ihu i whakawahia e koe, 28 Ki te mea i ta tou ringa, i ta tou whakaaro i whakakato ai i mua kia meatia. 29 Na, titiro iho, e te Ariki, aianei ki ā ratou kupu whakawehi: a tukua ki o pononga kia tino maia te korero i to kupu, 30 Whakamarokia mai tou ringa ki te whakaara; a kia meatia nga tohu me nga mea whakamiharo, i runga i te ingoa o to Tama tapu o Ihu. 31 Te mutunga o ta ratou inoi, ka ngauene te wahi i whakamine ai ratou; a ki katoa ana ratou i te Wairua Tapu, na, maia noa iho ratou ki te korero i te kupu a te Atua.

32 Kotahi ano ngakau, kotahi ano wairua o te mano o te hunga whakapono: kihai ano tetahi i mea, māna ake tetahi o ana taonga; heoi he mea huihui noa iho a ratou mea katoa. 33 A nui atu te kaha i whakapuakina ai e nga apotoro te aranga o te Ariki o Ihu; he nui ano te aroha noa i runga i a ratou katoa. 34 Kahore hoki tetahi o ratou i rawakore: ko te hunga hoki he kāinga, he whare o ratou, hokona ana e ratou, a mauria mai ana nga utu o nga mea i hokoa, 35 A

whakatakotoria ana ki nga waewae o nga apotoro: na, ka tuwhaina ma ia tangata ma ia tangata, he mea whakaurite ki te mate o tetahi o tetahi.

36 A ko Hohi i huaina e nga apotoro ko Panapa, (ko te tikanga tenei ina whakamaoritia, Ko te tama a te whakamarietanga,) he Riwaiti, ko Kaiperu tonā kāinga, 37 He wahi whenua tonā, na hokoa ana, a mauria mai ana nga moni, whakatakotoria ana ki nga waewae o nga apotoro.

UPOKO 5.

Anania ma—korero teka. 18 Ka mau nga apotoro. 19 Ta te anahera: 21 Ta ratou. 22 Nga katipa. 27 Kei te runanga. 29 Ta Pita ma. 33 Ka waiho i ta Kamariere.

NA, ka hokona he kāinga e tetahi tangata, ko Anania te ingoa, raua ko tana wahine, ko Hapaira; 2 A wehea ketia atu ana e ia tetahi wahi o te utu, me te mohio ano tana wahine, ka mauria mai tetahi wahi, a whakatakotoria ana ki nga waewae o nga apotoro. 3 Na, ko te meatanga a Pita, E Anania, na te aha i whakakia ai tou ngakau e Hatana kia teka koe ki te Wairua Tapu, a kia wehea atu tetahi wahi o te utu o te whenua? 4 He teka ianei nou ake i te mea kahore ano i riro, a ka oti te hoko, i a koe ano te tikanga mo te pehea mo te pehea? na te aha tenei mea i whakaaroa ai i roto i tou ngakau? kihai koe i teka ki te tangata, engari ki te Atua. 5 A, te rongonga o Anania i enei kupu, hinga ana, mate rawa: a he nui te wehi i tau ki te hunga katoa i rongo i enei mea. 6 Na, ka whakatika nga taitamariki, takai ana i a ia, maua atu ana ki waho, tanumia ana.

7 A ka tata te takiwa ki te toru o nga haora, ka tomo mai tana wahine, kihai i mohio ki taua meatanga. 8 Na, ko te meatanga a Pita ki a ia, Korero mai ki a au, ko nga utu tera i hokoa ai e korua te whenua? Ka mea mai ia, Ae, koia tena. 9 Ka mea a Pita ki a ia, He aha korua i ngakau tahi ai ki te whakamatautau i te Wairua o te Ariki? Nana, kei te kuwaha nga waewae o te hunga i tanumia ai to tāne, a ma ratou koe e kawē ki waho. 10 Na, hinga tonu iho ia ki ona waewae, mate rawa: a, te haerenga mai o nga taitamariki, rokohanga mai kua mate, na, kawea ana ki waho, tanumia ana ki te taha o tana tāne. 11 A nui

atu te wehi o te hahi katoa, o te hunga katoa ano i rangona ai enei mea.

12 A ne nga apotoro nga ringa i meinga ai nga tohu maha, me nga mea whakamiharo, i roto i te iwi; (a i noho ratou katoa ki te whakamahau o Horomona, kotoahi ano te ngakau. 13 Kihai hoki tetahi o era ata i maia te uru ki a ratou: a whakanuia ana ratou e te iwi. 14 A nui atu te hunga whakaponono i honoa ki te Ariki, tona tini o te tane o te wāhine.) 15 I mauria atu ano e ratou nga turoro ki nga ara, he mea whakatakoto ki nga moenga ki nga whariki, kia taumarumaru iho ai ko te atarangi kau o Pita ki tetahi o ratou, i a ia e haere ana. 16 A he tokomaha i huihui mai ki Hiruharama i nga pa o tetahi taha o tetahi taha, me te mau mai ano i nga turoro, i te hunga ano e whakatoia ana e nga wairua poke: a whakaorangia katoatia ana ratou.

17 Me i reira ka whakatika te tohunga nui, ratou ko ona hoa katoa, (te titorehanga ki nga Haruki,) ki tonu i te riri, 18 Ka pa o ratou ringa ki nga apotoro, a makā ana e ratou ki te whare herehere nui. 19 Otiā na tetahi anahera a te Ariki i uaki nga tatau o te whare herehere i te po; arahina ana ratou e ia ki waho, ka mea ia, 20 Haere, e tu i roto i te temepara, ka korero ki te iwi i nga kupu katoa o tenei ora. 21 A, to ratou rongonga ai, tomo ana ki te temepara i te atatu, ako ana. Na, te haerenga mai o te tohunga nui, ratou ko ona hoa, huihuia ana e ratou te runanga me nga kaumatua katoa o nga tama a Ihairaira, ka tono tangata ki te whare herehere hei tiki i a ratou. 22 A, te taenga atu o nga katipa, kihai ratou i kitea i roto i te whare herehere, na, ka hoki atu, ka korero, 23 Ka mea, Rokohina atu e matou e tutaki ana ano te whare herehere, u tonu, me nga kai tiaki e tu ana i waho o nga tatau: te whakapuaratanga, kahore kau i kitea tetahi i roto. 24 Ano ka rongo te tohunga, ratou ko te rangatira o te temepara, ko nga tohunga nui, ki enei kupu, ka pororaru he aha ranei te tukunga iho o tena mea. 25 Na, ko te haerenga mai o tetahi, ka korero ki a ratou, ka mea, Na, te hunga i makā ra e koutou ki te whare herehere, e tu mai ra i te temepara, e ako ana i te iwi. 26 Katoahi ka haere te rangatira, ratou ko nga katipa, a arahina mai ana ratou, he mea ata hanga: i wehi hoki i te iwi, kei akina

ki te kohatu. 27 A ka oti ratou te arahi mai, ka whakaturia ki roto i te runanga: na, ka ui te tohunga nui ki a ratou, 28 Ka mea Kihai koia matou i ata whakatupato i a koutou kia kaua e ako i runga i tenei ingoa? na, kua ki nei Hiruharama i ta koutou ako, a e mea ana koutou kia whakairia nga toto o tenei tangata ki a matou. 29 Na, ko te whakahokinga a Pita, ratou ko nga apotoro, ka mea, Erangi te whakarongo ki te Atua, kaua ki te tangata. 30 Na te Atua o o tatau tupuna i whakaara ake a Ihu, kua whakamatea na e koutou, he mea whakairi ki te rakau. 31 Kua oti tenei te whakanoho ki runga e te ringa matau o te Atua, hei Pirinihi, hei Kai whakaora, hei homai i te ripe-neta i te murunga hara ki a Ihairaira. 32 A ko matou ana kai whakaatu i enei mea; ko te Wairua Tapu ano i homai e te Atua ki te hunga e rongo ana ki a ia.

33 A, to ratou rongonga ai, mamea pu ratou, a ka runanga kia whakamatea ratou. 34 Na, ka whakatika tetahi o nga Parihi i roto i te runanga, ko Kama-riete te ingoa; he kai whakaako i te ture, he tangata e whakanuia ana e te iwi katoa, ka mea, kia nekehia atu nga apotoro ki waho tetahi wahi; 35 Na, ko tana meatanga ki a ratou, E nga tāngata o Ihairaira, kia tupato ki ta koutou e mea ai ki enei tāngata. 36 I mua hoki i enei ra ka whakatika a Teura, me te ki ano, ko ia tetahi tāngata nui; a tata tonu ki te wha o nga rau te tokomaha o nga tāngata i huihui ki a ia: na, marū iho ia; whakamararatia ake hoki te hunga katoa i rongo ki a ia, kore ake. 37 A muri iho i taua tangata, ka whakatika a Hura o Kariri i nga ra o te tuhituhinga, a he tini te tangata i kumea ki te whai i a ia; ngaro iho ano ia; marara ake te hunga katoa i rongo ki a ia. 38 Na, ko taku kupu tenei ki a koutou, Kāti te mea ki enei tāngata, waiho; ki te mea hoki na te tangata tenei whakaaro, tenei mahi, tera e kahore noa iho: 39 Tena. na te Atua, e kore rawa e taea te whakakahore e koutou; kei kitea pea e whawhai ana koutou ki te Atua. 40 A rongo rawa ratou ki a ia: na, ka karanga i nga apotoro, ka whiu, ka whakatupato, kia kaua e korero i runga i te ingoa o Ihu, a tukua ana kia haere. 41 Heoi haere hari atu ana ratou i te aroaro o te runanga, no te mea i paingia ratou kia whaकिनotia mo tona ingoa. 42 A i tenei ra i tenei ra, hore rawa kia mutu

ta ratou ako ta ratou kauwhau i a Ihu Karaiti, i roto i te temepara, i tenei whare i tenei whare.

UPOKO 6.

Nga rikona mo nga rawakore. 6 Tepene. 12 Ka whakawakia.

NA, i aua ra, i te mea ka tokomaha haere nga akonga, ka amuamu nga Hurai whaka-Kariki ki nga Hiperu, no te mea i hapa a ratou pouaru i nga mea i tuwhaina i tenei ra i tenei ra. 2 Katahi ka karangatia e te tekau ma rua te mano o nga akonga, ka mea E kore e pai kia whakarearea e matou te kupu a te Atua, a ko te mahi tepu ma matou. 3 Na, tirohia iho, e nga teina, i roto i a koutou kia tokowhitu nga tangata e korerotia paitia ana, e ki ana i te Wairua Tapu i te mahara, a ma matou ratou e whakatu ki tenei mahi. 4 Ko matou ia ka u tonu ki te inoi, ki te mahi i te kupu. 5 A pai katoa te mano ki taua korero: na, whiriwhiria ana e ratou a Tepene, he tangata e ki ana i te whakapono, i te Wairua Tapu, ratou ko Piripi, ko Porokoru, ko Nikanora, ko Timona, ko Paramena, ko Nikora he porohiraiti no Anatioka: 6 Na, whakaturia ana ratou ki te aroaro o nga apotoro: ka inoi era, ka whakapa i nga ringa ki a ratou.

7 Heoi tupu ana te kupu a te Atua; tino nui haere ana te tokomaha o nga akonga i Hiruharama; a he tokomaha rawa nga tohunga i tahuri mai ki te whakapono.

8 A ki tonu a Tepene i te whakapono i te kaha, he nui hoki nga merekara me nga tohu i meatia e ia i roto i te iwi. 9 Na, ka whakatika etahi o te whakaminenga e karangatia nei, no nga Ripe-retini, me etahi o nga tangata o Hairini, o Arehanaria, o te hunga hoki o Kirikia, o Ahia, totohe ai ki a Tepene. 10 A kihai i tau i a ratou te whakatae ki te mohio, ki te wairua i korero ai ia. 11 Na, ka whakaki ratou i etahi tangata hei mea, i rongo matou i a ia e korero kohukohu ana mo Mohi, mo te Atua ano hoki. 12 A whakaohokia ana e ratou te iwi, nga kaumatua, me nga karaipi, na, whakaekae ana ia e ratou, hopukia ana, kawea ana ki te runanga. 13 A whakaturia ana e ratou etahi kai whakapae teka hei mea, Kahore e mutu te korero a tenei tangata i nga kupu kohukohu mo tenei kainga tapu, mo te ture: 14 I rongo hoki matou ki a ia e mea ana,

Ma tenei Ihu o Nahareta e pakaru te kainga nei, e whakaputa ke nga ritenga i homai e Mohi ki a tatou. 15 A ka titiro pu ki a ia te hunga katoa e noho ana i te runanga, ka kite i tona mata, ano he mata anahera.

UPOKO 7.

Ta Tepene korero whakapapa. He whaka-haere i ta te Atua, i ta ratou ko o ratou tupuna. 52 i ta ratou ki a Ihu. 54 Ka riri. 59 Tona matenga.

KATAHI ka mea te tohunga nui, He pono ranei enei mea? 2 Na, ko tana meatanga,

E hoa ma, e aku tuakana, e aku matua, whakarongo; I puta te Atua o te kororia ki to tatou matua ki a Aperahama, i a ia i Mehopotamia, i te mea kiano i noho noa ki Karana, 3 I mea ki a ia, Haere atu i tou whenua, i ou whanaunga, a haere mai ki te whenua e whakakitea e ahau ki a koe. 4 Na, ko tana haerenga mai i te whenua o nga Karari, noho ana ki Karana: a, te matenga o tona papā, ka whakahekeka mai ia ki tenei whenua e noho nei koutou. 5 A kihai i homai tetahi kainga mona i konei, kahore noa iho he turanga waewae: heoi i mea mai ia, e homai a konei hei kainga mona, mo tona whanau ano i muri i a ia, i te mea kahore ano ana tamariki. 6 I penei ano te korero a te Atua, e noho manene tona whanau ki te whenua ke: ka meinga hoki hei pononga, a e wha rau o nga tau e tukinotia ai. 7 Na, te iwi e meinga ai ratou hei pononga, ka whakawakia e ahau, e ai ta te Atua: muri iho i tenei ka puta mai ratou, a ka karakia i tenei wahi ki a au. 8 A i homai ano e ia ki a ia te kawenata o te kotinga: a whanau ake tana tama ko Ihaka, a i te tuawaru o nga ra ka kotia; a na Ihaka a Hakopa; na Hakopa hoki nga tupuna kotahi tekau ma rua. 9 Na, ka hae nga tupuna, a hokoa ana a Hohepa ki Ihipa: otira i a ia te Atua; 10 Nāna ia i whakaora i ona matenga katoa, a homai ana ki a ia he pai, he matauranga i te aroaro o Parao kingi o Ihipa; a meinga ana e tera hei kawana mo Ihipa, mo tona whare katoa. 11 Na, ko te putanga o te mate kai ki te whenua katoa o Ihipa, o Kanana, he nui te mate: kihai rawa i kitea he orange e o tatou matua. 12 Ano ko rongo a Hakopa, e whai witi ano a Ihipa, ka matua tonoa e ia o tatou

mātua. 13 A i te rua o nga haerenga ka whakaaturia a Hohepa ki ona tuakana; a ka kitea e Parao te iwi o Hohepa. 14 Na, ka tono tangata a Hohepa ki te tiki i tona pāpā i a Hakopa, me ona huānga katao, e whitu tekau ma rima nga wairua. 15 Na, ka heke a Hakopa ki Ihipa, a ka mate, a ia, me o tatou mātua. 16 Ka kawea ratou ki Hikeme, ka whakatakotoria ki te urupa i hokoa e Aperahama, he mea hoko ki te moni i nga tama a Emora pāpā o Hikeme. 17 Ano ka tata te wa mo te mea i korerotia i mua, i oaitia e te Atua ki a Aperahama, ka tupu te iwi, ka tini haere ki Ihipa. 18 A whakatika noa tetahi atu kingi kihai nei i mohio ki a Hohepa. 19 Tinihangatia ana e tenei to tatou iwi, whakatupuria kinotia ana o tatou mātua, meinga ana kia makā atu a ratou tamariki kei ora. 20 I taua wa ka whanau a Mohi, he mea ataahua ki te Atua, e toru nga marama i whangainga ai ia i roto i te whare o tona pāpā. 21 A ka oti ia te maka atu, ka tangohia ake e te tamahine a Parao, a atawhaitia ana hei tamaiti māna. 22 Na, ka whakaakona a Mohi ki nga whakaaro mohio katao o nga Ihipi, kaha rawa te kupu, te mahi. 23 A ka tino wha tekau ona tau, ka mea a roto o tona ngakau, kia kite ia i ona tuakana, i nga tama a Ihairaira. 24 A ka kite ia i tetahi e whakaturia kinotia ana, ka awhinatia e ia, a rapua ana e ia he utu mo te mea i tukinotia, patua iho e ia te Ihipi. 25 Hua noa e mohio ona tuakana, nona te ringa e homai ai e te Atua te whakaoranga mo ratou: heoi kihai ratou i mohio. 26 Na, i te aonga ake ka puta ano ia ki etahi e whawhai ana ki a raua, ka tohe kia houhia ta raua rongo, ka mea, E hoa ma, he teina he tuakana korua; he aha tetahi ka kino ai ki tetahi? 27 Heoi turakina atu ana ia e te tangata nana te hē ki tona hoa; i mea ia, Na wai koe i mea hei rangatira hei kai whakarite whakawa mo maua? 28 E mea ana koe ki te whakamate i a au, me koe i whakamate i te Ihipi inanahi? 29 Na, ka oma a Mohi i taua korero, a noho manene ana i te whenua o Miriana; a whanau ana ki reira ana tama tokorua. 30 A ka tino rite nga tekau e wha o nga tau, ka puta ki a ia i te koraha o maunga Hinai tetahi anahera a te Ariki, i roto i te muraahi i te rakau. 31 A, te tirohanga a Mohi, ka miharo ki taua kitenga: a i a ia e whakatata ana ki te matakītiki, ka puaki te reo o te Ariki ki a ia,

32 Ko ahau te Atua o ou mātua, te Atua o Aperahama, te Atua o Ihaka, te Atua o Hakopa. Heoi wiri noa a Mohi, kihai i ngoto te titiro atu. 33 Na, ko te kianga a te Ariki ki a ia, Wetekia nga hu o ou waewae: he whenua tapu hoki te wahi e tu na koe. 34 Kua kite ahau, kua kite ahau i te matenga o toku iwi i Ihipa, kua rongo hoki i to ratou auetanga, a kua heke iho nei ki te whakaora i a ratou. Na, haere mai, me tonu koe e ahau ki Ihipa. 35 Ko taua Mohi i whakakahoretia ra e ratou, i mea ra ratou, Na wai koe i mea hei rangatira hei kai whakarite whakawa? ko ia ano i tonoa e te Atua hei rangatira, hei kai whakaora, he mea ki mai na te anahera i puta ki a ia i roto i te rakau. 36 Nāna ratou i arahi mai ki waho, i muri iho i tana mahinga i nga mea whakamiharo i nga tohu ki te whenua o Ihipa, ki te moana Whero, ki te koraha, i nga tau e wha tekau. 37 Ko taua Mohi ano tenei nāna nei i mea ki nga tama a Ihairaira, Ma te Ariki ma to koutou Atua e whakaara ake he poropiti mo koutou, i roto i o koutou teina, he penei ano me ahau; ko ia ta koutou e rongo ai. 38 Ko ta te hahi tangata tenei i te koraha, ko te hoa o te anahera i korero ki a ia i maunga Hinai, o o tatou mātua ano hoki: i riro mai ano i a ia nga ture ora kia homai ki a tatou: 39 Kihai nei o tatou mātua i pai ki te whakarongo ki a ia, heoi peia ana ia e ratou, a hoki ana o ratou ngakau ki Ihipa. 40 A mea ana ratou ki a Arona, Hangā ma tatou etahi atua hei haere ki mua i a tatou: ko tenei Mohi hoki i arahina mai ai tatou i te whenua o Ihipa, kahore tatou e mātua i ahatia ranei. 41 Heoi hangā ana e ratou he kuao kau i aua ra, a tapaea ana he patunga tapu ma taua whakapakoko, a koa ana o ratou ngakau ki nga mahi a o ratou ringa. 42 Na, ka tahuri te Atua, ka tukua ratou kia karakia ki te ope o te rangi: kia pera me te mea i tuhia ki te pukapuka a nga poropiti,

E te whare o Ihairaira, i homai koia e koutou ki a au nga patunga tapu me nga whakahere,

I nga tau e wha tekau i te koraha?

43 Na, kua mau koutou ki te tapenakara a Moroka,

Ki te whetu o to koutou atua o Remapana,

Ki nga whakapakoko i hangā e koutou hei koropikonga atu;

Na, maku koutou e kawea atu ki ko atu i Papurona.

44 I o tatou tupuna te tapenakara o te whakaaturanga i te koraha, tana hoki i whakarite ai, i mea ai ki a Mohi kia hangā e ia, kia rite ki te ahua i kite ai ia. 45 A, te rironga mai i o tatou tupuna, na, mauria mai ana e ratou ko Hohua ki te whenua o nga tauwi, i peia nei e te Atua i te aroaro o o tatou tupuna, a taea noatia nga ra i a Bawiri; 46 Na, i paingia tera e te Atua, a ka mea ia kia kitea tetahi tapenakara mo te Atua o Hakopa. 47 Na Horomona ia i hanga he whare mona. 48 He ahakoa e kore a te Runga rawa e noho ki nga whare i hangā e te ringa, ko ta te poropiti hoki tena i mea ai,

49 Ko te rangi taku torona,
Ko te whenua taku turanga waewae:
He whare pehea ta koutou e hanga ai moku? e ai ta te Ariki:

A ko tehea te wahi e okioki ai ahau?
50 Ehara koia i toku ringa nana enei mea katoa i hanga?

51 E te hunga kākī maro, kahore nei i kotia te ngakau, te taringa, tutū tonu koutou ki te Wairua Tapu: rite tonu ta koutou ki ta o koutou tupuna. 52 Ko tehea o nga poropiti kihai i whakatupuria kinotia e o koutou mātua? a marū iho i a ratou te hunga i poropititia ai te haerenga mai o te Tika: ko koutou nei ena kai tuku, ona kai whakamate: 53 Kua riro ano i a koutou te ture, he mea whakatakoto mai na nga anahera, heoi kihai i mau i a koutou.

54 A, to ratou rongonga i enei mea, mamae pu o ratou ngakau, tetea noa iho nga niho ki a ia. 55 Otiia ki tonu ia i te Wairua Tapu, a titiro pu ana ki te rangi, ka kite i te kororia o te Atua, me Ihu e tu ana ki te ringa matau o te Atua; 56 Na, ko tana kianga atu, Nana, ka kite ahau i nga rangi e tu-whera ana, me te Tama a te tangata e tu ana i te ringa matau o te Atua. 57 Na, nui atu to ratou reo ki te hama-ma, purua ana o ratou taringa, tahi tonu te amohanga mai ki a ia, 58 Makā ana e ratou ki waho o te pa, akina iho ki te kamaka: i whakatakotoria ano e nga kai whakaatu o ratou kakahu ki nga waewae o tetahi taitamariki, ko Haora te ingoa. 59 Heoi akina ana a Tepene ki te kamaka e ratou, i a ia e karanga ana, e mea ana, E te Ariki, e Ihu, tenei toku wairua ki a koe. 60 Na, tukua ana e ia nga tūri, a nui atu tona reo ki te karanga, E te Ariki, ana tenei hara e whakairia ki a ratou. A, tana kererotanga i tenei, ka moe.

UPOKO 8.

Piripi ki Hamaria. 14 A Pita-ma ka ungi ki reira. 18 Haimona Mahutu. 26 Unaka o Etiopia.

A I reira a Haora e whakaae ana ki tona matenga.

Na, he nui te whakatoinga o te hahi i Hiruharama i taua wa: a marara katoa ratou, puta noa i nga wahi o Huria, o Hamaria; kahore ia nga apotoro. 2 A, na te hunga whakaaro a Tepene i kawē i tana, he nui hoki te tangihanga i tangihia ai ia e ratou. 3 Ko Haora ia, raru ana i a ia te hahi, tomo ana ki tenei whare ki tenei whare, toia ana nga tāne nga wāhine, a hoatu ana ki roto ki te whare herehere.

4 Na, nga mea i marara atu, haere noa atu ana me te kauwhau i te kupu. 5 I haere ano a Piripi ki te pa o Hamaria, a kauwhau ana i a te Karaiti ki a ratou. 6 Na, kotahi ano te ngakau o nga tāngata ki te whakarongo ki nga mea i korero ai a Piripi, i a ratou e rongo ana, e kite ana, i nga merekara i mea ai ia. 7 I puta mai hoki nga wairua poke i roto i te tini e nohoia ana, he nui hoki te reo ki te karanga: he tokomaha ano nga pararutiki, nga kopa, i whakaoranga. 8 A, nui atu te hiri o taua pa.

9 Na, ko tetahi tangata ko Haimona te ingoa, no mua nei tana mahi makuta i roto i tana pa, e ki ana he tangata nui ia, a miharo noa te iwi o Hamaria. 10 A i whakarongo katoa ki a ia te iti te rahi, i mea, Ko te kaha nui o te Atua tenei tangata. 11 I whakarongo ai ratou ki a ia, kua roa ke hoki to ratou miharotanga ki ana mahi makutu. 12 Ano ka whakapono ratou ki a Piripi, e kauwhau ana i nga mea o te rangatira-tanga o te Atua, o te ingoa hoki o Ihu Karaiti, ka iriiria ratou, nga tāne, nga wāhine. 13 Me Haimona ano i whakapono ano ia, i iriiria, a u ana ki a Piripi; a, tona kitenga i nga merekara, i nga tohu munui i meinga, ka miharo.

14 A ka rongo nga apotoro i Hiruharama, ko Hamaria kua tango i te kupu a te Atua, ka tenoa ki a ratou a Pita raua ko Heani: 15 To raua taenga atu, ka inoi mo ratou kia riro mai te Wairua Tapu i a ratou: 16 (Kahore hoki ia i taua mea ki tetahi o ratou: i iriiria kautia i runga i te ingoa o te Ariki o Ihu.) 17 Me i reira ka whakapakia nga ringa ki a ratou, a ka riro mai te

Wairua Tapu. 18 A, te kitenga o Haimona, na te pānga o nga ringa o nga apotoro i hoatu ai te Wairua Tapu, ka mauria mai he moni ki a ratou. 19 Ka mea ia, Homai hoki ki a au tenei mana, kia riro ai te Wairua Tapu i te tangata e whakapakia atu e oku ringa. 20 Na, ko te meatanga a Pita ki a ia, Kia pirau ngatahi korua ko to moni, ina koe ka mea, ma te moni ka whiwhi ai ki nga mea e homai ana e te Atua. 21 Kahore he wahi mou, kahore he taunga mou ki tenei mea: kahore hoki i tika tou ngakau i te aroaro o te Atua. 22 Na, ripenetatia tenei kino au, inoi ki te Atua, me kore e murna te whakaaro a tou ngakau. 23 Kua kite hoki ahau i a koe, kei te au kawa, kei te here o te kino. 24 Na, ko te whakahokinga a Haimona, ka mea, Ma korua e inoi moku ki te Ariki, kei pa ki a au tetahi o nga mea kua korerotia na e korua.

25 A ka mutu ta raua whakaatu, ta raua kauwhau i te kupu a te Ariki, ka hoki ki Hiruharama, a he maha nga kāinga o nga Hamari i kauwhautia ai e raua te rongo pai.

26 Na, ka ki tetahi anahera a te Ariki ki a Piripi, ka mea, Whakatika, haere ki te tonga, ki te ara e maro ana i Hiruharama ki Kaha; he wahi koraha tena. 27 Whakatika ana ia, haere ana: na, ko tetahi tangata o Itiopia, he unaka, he tangata nui na Kanarahi kuini o nga Itiopia, ko te kai tiaki ia o ana taonga katoa, i haere mai ki Hiruharama ki te karakia. 28 A e hoki ana, e noho ana i runga i tona hariata, me te korero i a Ihaia poropiti. 29 Na, ko te meatanga a te Wairua ki a Piripi, Haere, awhitia atu ki te hariata ra. 30 Heoi oma atu ana a Piripi, a ka rongo ki a ia e korero ana i a Ihaia poropiti, ka mea atu, E mātau ana ranei koe ki tau e korero na? 31 Ano ra ko ia, Me pehea koia, ki te kore tetahi e arataki i a au? Na, ka mea ia ki a Piripi kia eke ki runga, noho tahi ai raua. 32 A, te wahi o te karaipiture i korero nei ia, ko ia tenei,

Ano he hipi i arahina ia kia patua;

A me te reme i te aroaro o tona kai kukuti e wahangu ana,

Kihai i kuihi tona waha:

33 I tona whakaitinga i whakakorea he whakarite whakawa mona:

Ma wai hoki tona whakatupuranga e korero?

Kua tangohia hoki ia kei ora ki te whenua.

34 Na, ka oho te unaka, ka mea ki a 131

Piripi, Tena koe, mo wai tenei korero a te poropiti? mona ranei, mo te tangata ke ranei? 35 Na, ka puaki te mangai o Piripi, a ka timata i taua karaipiture ano, kauwhautia ana e ia a Ihu ki a ia. 36 A i a raua e haere ana i te ara, ka tae ki tetahi wai: a ka mea te unaka, Na, he wai; he aha ahau tē iri-iria ai? 37 Mea atu ana a Piripi, Ki te whakapono katoa tou ngakau, e ahei ano. Na, ka whakahokia e ia, a ka mea, E whakapono ana ahau ko Ihu Karaiti te Tama a te Atua. 38 Katahi tera ka mea kia tu te hariata: a heke ana raua ki te wai, a Piripi raua ko te unaka, a iriiria ana ia e ia. 39 A, to raua haerenga ake i te wai, kahakina atu ana a Piripi e te Wairua o te Ariki, a heoi ano to te unaka kitenga i a ia: na, haere hari ana ia i tona ara. 40 Ko Piripi ia i kitea ki Ahota: na, haereere ana ia ki te kauwhau ki nga pa katoa, tae noa ki Hiharia.

UPOKO 9.

Haora ki Ramahiku. 4 Ihu ki a ia. 18 Iri-iriranga. 20 Kauwhautanga. 23 Oranga noatanga. 26 Kei Hiruharama. 32 Tu Pita ki a Amia, 36 ki a Tapita.

KO Haora ia, he whakawehi tonu, he patu ta tona ngakau mo nga akonga a te Ariki, a haere ana ki te tohunga nui; 2 Kei te tono pukapuka i a ia ki nga whakaminenga i Ramahiku, mo te tutaki rawa ake ki etahi tāngata e anga penei ana, nga tāne, nga wāhine, ka herea e ia, ka kawea ki Hiruharama. 3 I a ia ano e haere ana, a ka whakataki ki Ramahiku; na, whiti whakarere mai ana ki a ia he māramatanga no te rangi: 4 Hinga ana ia ki te whenua, ka rongo i tetahi reo e mea ana ki a ia, E Haora, e Haora, he aha tau e whakato i nei i a au? 5 Ano ra ko ia, Ko wai koe, e te Ariki? Ka mea te Ariki, Ko Ihu ahau, e whakatoia nei e koe: ehara tau, te whana ki nga koikoi. 6 Na, wiri ana ia, ihiihi ana, ka mea, E te Ariki, kia aha ahau? Ano ra ko te Ariki ki a ia, Whakatika, tomo atu ki te pa, a ka korerotia ki a koe tau e mea ai. 7 Na, nga tāngata i haere tahi ra ia, tu reo kore ana ratou, rongo kau ana ki te reo, kahore i kitea he tangata. 8 A, te whakaitanga ake o Haora i te whenua, te mawheratanga o ona kanohi, hore rawa ana tāngata i kite ai: na, ka arahina ringaringatia ia, a kawea ana ki Ramahiku. 9 A e toru ona ra kihai ia i kite, kihai i kai, kihai i inu.

10 Na, i Ramahiku tetahi akonga, ko Anania te ingoa; a ka puta te Ariki, ka mea ki a ia he mea kitenga, E Anania. A ka mea tera, Tenei ahau, e te Ariki. 11 Ano ra ko te Ariki ki a ia, Whakatika, haere ki te ara e karangatia nei ko Tika, ka rapu i roto i te whare o Hura ki *tetahi tangata* ko Haora te ingoa, no Tarahu: kei te inoi hoki ia, 12 A kua kite moemoea i tetahi tangata, ko Anania te ingoa, e tomo ana, e whakapa ana i *tona* ringa ki a ia, kia kite ai. 13 Na, ko te whakahokinga a Anania, E te Ariki, he tokomaha aku i rongoi ai ki tenei tangata, ki te nui o ana kino i mea ai ki tou hunga tapu i Hiruharama: 14 A tenei ano kei a ia he tikanga i nga tohunga nui, kia herea katoatia te hunga e karanga ana ki tou ingoa. 15 Heoi ka mea te Ariki ki a ia, Haere: he mea whiriwhiri ia naku, hei mau mo toku ingoa ki te aroaro o nga tauwi, o nga kingi, o nga tama a Ihairaira: 16 Ka whakakitea atu hoki e ahau ki a ia nga mea nui e mamea ai ia mo toku ingoa. 17 Na, haere ana a Anania, tomo ana ki roto ki te whare; ka whakapa i ona ringa ki a ia, ka mea, E *taku* teina, e Haora, na te Ariki na Ihu i puta ra ki a koe i te ara i haere mai na koe, nāna ahau i tono mai, kia kite ai koe, kia ki ai hoki i te Wairua Tapu. 18 Na, marere tonu iho *etahi mea*, ano he unahi, i ona kanohi, a kite tonu ake ia, ka whakatika, ka iriiria. 19 Na, ka kai ia, ka whai kaha.

Na, noho ana a Haora ki nga akonga i Ramahiku i etahi ra. 20 A kauwhautia tonutia atu e ia a te Karaiti i roto i nga whare karakia, ko te Tama ia a te Atua. 21 A miharo tonu te hunga katoa i rongoi, ka mea, Ehara ianei tenei i te kai whakangaro o te hunga i karanga ki tenei ingoa i Hiruharama, a ko te mea ano tenei i haere mai ai ia, kia herea ratou, kia arahina ki nga tohunga nui? 22 Heoi ka kaha haere a Haora, a whakapororautia ana e ia nga Hurai e noho ana i Ramahiku, i a ia e whakakite ana ko te Karaiti ano tenei.

23 A ka maha nga ra ka pahure, ka runanga nga Hurai kia whakamatea ia: 24 Heoi i mātau a Haora ki ta ratou whakapapanga *mona*. A whanga tonu ratou ki nga tataui i te ao i te po, kia whakamatea ia. 25 Na, ka mau nga akonga ki a ia i te po, a tukua iho ana e ratou, ra te taiepa i roto i te kete.

26 A, te taenga o Haora ki Hiruharama, ka whai kia uru ki nga akonga: otia i wehi katoa ratou i a ia, kihai

i whakapono he akonga ia. 27 Na, ka tango a Panapa i a ia, a arahina ana ki nga apotoro, a korerotia ana e ia ki a ratou tona kitenga i te Ariki i te ara, tana korerotanga hoki ki a ia, tona maia hoki ki te kauwhau i Ramahiku i runga i te ingoa o Ihu. 28 Na, ka noho ia i a ratou, haereere atu ana haereere mai ana i Hiruharama. 29 A maia rawa ia te kauwhau i runga i te ingoa o te Ariki o Ihu, korero ana, totohe ana ki nga Hurai whaka-Kariki: otia ka whakangakau ratou kia whakamatea ia. 30 A ka mohio nga tuakana, ka arahina ia ki raro ki Hiharia, a tonoa ana ki Tarahu.

31 Na, ka whai tanga manawa nga hahi, puta noa i Huria, i Kariri, i Hamaria, tupu ana te whakaaro; a haere ana i runga i te wehi o te Ariki, i te whakamarietanga ano a te Wairua Tapu, ka whakatokomahatia.

32 A i a Pita e haereere ana ki nga *kāinga* katoa, ka haere ki raro ki nga tātanga tapu e noho ana i Raira. 33 A ka kitea i reira tetahi tangata, ko Ainia te ingoa, e waru ona tau i takoto ai i runga i te moenga, he pararutiki. 34 Na, ko te meatanga a Pita ki a ia, E Ainia, ka ora koe i a Ihu Karaiti: whakatika, wharikitia tou moenga. Na, whakatika tonu ake ia. 35 A i kite katoa i a ia te hunga e noho ana i Raira, i Hirona, a tauri ana ki te Ariki.

36 Na, i Hopa tetahi akonga e noho ana, ko Tapita te ingoa, te whakamaoritanga, ko Roka: he mahi tonu ta taua wahine i nga mahi pai, he atawhai rawakore. 37 A i aua ra, ka turotia ia, ka mate rawa: a ka oti ia te horoi e ratou, ka whakatakotoria ki te runga ruma. 38 Na, e tata ana Raira ki Hopa, a, te rongonga o nga akonga, kei reira a Pita, ka tonoa e ratou tokorua nga tātanga ki a ia hei mea, kia kua ia e whakaroa ki te haere ki a ratou. 39 Na, whakatika ana a Pita, haere tahi ana ratou. Tona taenga atu, ka arahina ki te ruma i runga: a i tona taha e tu ana nga pouaru katoa, e tangi ana, e whakakite ana i nga koti i nga kakahu i hangā e Roka, i a ia e noho ana i a ratou. 40 Na, ka tonea ratou katoa e Pita ki waho, ka tukua ona tari, ka inoi; na, tauri ana ia ki te tupapaku, ka mea, E Tapita, e ara. Na, ka titiro ona kanohi: a ka kite i a Pita, ka noho ki runga. 41 Na, hoatu ana e ia *tona* ringa ki a ia, whakarahia ana e ia, a ka oti te karanga nga tātanga tapu me nga pouaru, hoatu ana i a ia. 42 A ka rangona tenei puta noa i Hopa; he tokomaha hoki i whaka-

pono ki te Ariki. 43 A he maha ona ra i noho ai ia ki Hopa, ki a Haimona kai mahi hiako.

UPOKO 10.

Koroniria. 11 Putanga ki a Pita. 24 Kei a Koroniria-ma. 48 To ratou iririranga.

NA, i Hiharia tetahi tangata ko Koroniria te ingoa, he keneturio no te pu i karangatia nei ko to Itari; 2 He tangata karakia ia, e wehi ana i te Atua, ratou ko tona whare katoa, he maha ana mahi atawhai ki te iwi, me te inoi tonu ano ki te Atua. 3 I kite nui ia, i te mea ka tata ki te iwa o nga haora o te ra, i tetahi anahera a te Atua, he mea kitenga, e haere mai ana ki a ia, e mea ana hoki ki a ia, E Koroniria. 4 Na, ka titiro pu atu ia ki a ia, a ka wehi, ka mea, He aha, e te ariki? Ka ki mai tera ki a ia, Kua puta ake o inoi me o mahi atawhai, hei whakamaharatanga ki te aroaro o te Atua. 5 Na, tonoa aianei he tangata ki Hopa, ki te tiki i a Haimona, te rua nei o ona ingoa ko Pita: 6 He manuhiri ia na Haimona kai mahi hiako, kei te taha nei o te moana tona whare: māna e korero ki a koe tau e mea ai. 7 A, te rironga o te anahera i korero nei ki a Koroniria, tokorua ana tātanga i karangatia e ia, me tetahi hoia karakia no te hunga e piri tonu ana ki a ia; 8 A ka oti *enei* mea katoa te korero ki a ratou, ka tonoa ratou e ia ki Hopa.

9 Na, i te aonga ake, i a ratou e haere ana, a ka whakatata ki te pa, ka kake a Pita ki runga ki te tuanui, i te ono o nga haora, ki te inoi: 10 Na, ka nui tona mate kai, ka mea ia ki te kai: otira, i a ratou e taka ana, ka puta te ngakau matakite ki a ia; 11 Na, ka kite i te rangi e mawhera ana, me tetahi mea e heke iho ana ki a ia, ano he kakahu nui, he mea here i nga pito e wha, a tatu rawa ki raro ki te whenua: 12 A i runga ano i taua mea nga mea waewae-wha katoa o te whenua, me nga kararehe mohao, me nga mea ngokingoki, me nga manu o te rangi. 13 Na, ko te putanga o te reo ki a ia, E Pita, e ara; patua, e kai. 14 Na, ko te kianga atu a Pita, Kahore, e te Ariki; kiano hoki ahau i kai i te mea noa, i te mea poke. 15 Na, ka tuaruaia ano te reo ki a ia, Ko ā te Atua i mea ai kia mā, aua e whakanotia e koe. 16 A ka toru nga meatanga o tenei: ka whakahokia taua mea ki te rangi.

17 Heoi, i a Pita e whakaaroaro ana i roto i a ia ki te tikanga o te kitenga.

nei, na, ko nga tātanga i tonoa e Koroniria kua ui ki te whare o Haimona, a e tu ana i te kuwaha, 18 E karanga ana, e ui ana, me kahore he manuhiri i kona, a Haimona, te rua nei o ona ingoa ko Pita. 19 A, i a Pita e whakaaro ana ki taua kitenga, ka mea te Wairua ki a ia. Nana, tokotoru enei tātanga e rapu nei ki a koe. 20 Na, whakatika, heke atu, haere tahi koutou, kei ruarua; naku hoki ratou i tono mai. 21 Na, ka haere iho a Pita ki aua tātanga i tonoa mai ki a ia e Koroniria; ka mea, Ko ahau tenei e rapua nei e koutou: he aha tenei e tu nei koutou? 22 Na, ka mea ratou, Ko Koroniria ra, he keneturio, he tangata tika, e wehi ana i te Atua, e korerotia paitia ana e te iwi katoa o nga Hurai, kua whakamaharatia ia e tetahi anahera tapu kia tikina mai koe ki tona whare, kia rongō ai ia ki etahi kupu i a koe. 23 Na, karangatia ana ratou e ia ki roto hei manuhiri māna.

A i te aonga ake ka haere tahi ratou ko Pita; i haere tahi ano etahi teina i Hopa. 24 Na, i te aonga ake, ka tomo ratou ki Hiharia. A e tatari ana a Koroniria ki a ratou, kua oti hoki te huihui mai ona whanaunga, me ona hoa tupu. 25 Na, i a Pita e tomo atu ana, ka tutaki a Koroniria ki a ia, hinga ana ki ona waewae, koropiko ana. 26 Otira ka whakaara a Pita i a ia, ka mea, E tu ki runga; he tangata ano hoki ahau. 27 Na, ka korerorero raua, a, te tomokanga ki roto, ka kite he tokomaha kua mene mai. 28 Na, ko tana meatanga ki a ratou, E mātau ana koutou e kore e tika kia huihui te tangata o nga Hurai, kia haere atu ranei ki te tangata iwi ke: otia kua whakakitea e te Atua ki a au kia kaua e kiia te tangata he noa, he poke. 29 Koia ahau i haere mai ai, tē whai kupu i taku tikinga ake: na, ka ui nei ahau, he aha te mea i tikina ake ai ahau? 30 Ka mea a Koroniria, I te noho puku ahau a taea noatia tenei haora, i te wha o enei ra ka pahemo nei; a i te iwa o nga haora, ka inoi ahau i roto i toku whare; na, ko te turanga o tetahi tangata i toku aroaro, kanapa tonu te kakahu. 31 Ka mea mai, E Koroniria, kua rangona to inoi, e maharatia ana hoki āu mahi atawhai i te aroaro o te Atua. 32 Na, tonoa he tangata ki Hopa, ki te tiki i a Haimona, te rua nei o ona ingoa ko Pita; he manuhiri ia i roto i te whare o Haimona kai mahi hiako, i te taha o te moana; ka tae mai ia, māna e korero ki a koe. 33 Na, tono tonu atu ahau ki a koe; a tika

tonu tau mahi; tou haerenga mai. Na, tenei matou katoa kei te aroaro o te Atua, whakarongo ai ki nga mea katoa i whakahaua e te Atua ki a koe. 34 Na, ka puaki te mangai o Pita, ka mea,

He pono, ka kite ahau kahore a te Atua whakapai kanohi. 35 Engari ki te wehi tetahi tangata o nga tini iwi ki a ia, ki te mahi tika, ka paingia e ia. 36 Te kupu i homai e ia kia whakapuakina ki nga tama a Iharaia, te kauwhau o te rongo ka mau i a Ihu Karaiti: (ko ia te Ariki o te katoa:) 37 E matau ana ano koutou ki taua kupu, i kauwhautia nei puta noa i Huria, no Kariri te timatanga, i muri i te iriiringa i kauwhautia e Hoani; 38 He mea mo Ihu o Nahareta i whakawahia nei e te Atua ki te Wairua Tapu, ki te kaha: a haereere ana ki te mahi pai, ki te whakaora i te hunga katoa i pehia e te rewera; no te mea i a ia te Atua. 39 A ko matou nga kai whakaatu o nga mea katoa i mea ai ia ki te whenua o nga Hurai, ki Hiruharama; a whakamatea ana ia e ratou, he mea whakairi ki runga ki te rakau: 40 I whakaarahia ake tenei tangata e te Atua i te toru o nga ra, a meinga ana kia kitea nuitia; 41 Ehara i te mea e te iwi katoa, engari e nga kai whakaatu i whiriwhiria e te Atua i mua, ara e matou i kai tahi i inu tahi nei me ia, i muri i tona aranga ake i te hunga mate. 42 A i mea ia ki a matou kia kauwhau ki te iwi, kia whakaatu, ko ia ta te Atua i whakarite ai hei Kai whakarite whakawa mo nga tangata ora, mo nga tangata mate. 43 He kai whakaatu nga poropiti katoa mona, ara, ma tona ingoa ka whiwhi ai ki te murunga hara nga tangata katoa e whakapono ana ki a ia.

44 I a Pita e korero ana i enei kupu, ka tau te Wairua Tapu ki te hunga katoa e whakarongo ana ki te kupu. 45 A miharo ana te hunga whakapono o te kotinga, nga mea i haere tahi mai i a Pita, no te mea kua ringihia mai ano hoki te Wairua Tapu, kua homai ki nga tauwi; 46 I rongo hoki ratou ki nga reo i korero ai, i whakanui ai ratou i te Atua. Katahi ka oho a Pita, 47 E ahei ranei te whakakahore e tetahi te wai, kei iriiria enei, kua whiwhi tahi nei me tatou ki te Wairua Tapu? 48 Na, ka mea ia kia iriiria ratou i runga i te ingoa o te Ariki. A ka tohe ratou kia noho ia i etahi ra.

UPOKO 11.

Pita.—Mo tona haerenga ki a Koroniria. 19 Rongo pai kei nga whenua. 22 Panapa ka unga ki a ratou. 26 Karaitiana. 27 Atawhai ki nga rawakore.

A I rongo nga apotoro me nga tuakana i Huria, kua tango ano hoki nga tauwi ki te kupu a te Atua. 2 Na, te taenga o Pita ki Hiruharama, ka whakawakia ia e te hunga o te kotinga, 3 i mea ratou, I haere koe ki roto ki nga tangata kihai i kotia, a kai tahi ana koutou. 4 Na, ka timata a Pita, ka korero whakatepe atu ki a ratou, ka mea, 5 I te pa ahau i Hopa e inoi ana: a ka kite moemoea i tetahi kitenga, ko tetahi mea e heke iho ana, ano he kakahu nui, he mea tuku iho i te rangi ki nga pito e wha; a tae tonu mai ki a au: 6 A ka titiro pu atu ahau ki reira, ka whakaaro ahau, a ka kitea nga mea wae wae wha o te whenua, me nga kararehe mohoa, me nga mea ngokingoki, me nga manu o te rangi. 7 A ka rongo ahau i te reo e mea ana ki a au, E ara, e Pita; patua, e kai. 8 Heoi ka ki atu ahau, Kahore, e te Ariki: kiano hoki tetahi mea e noa ana, e poke ana, i tapoko noa ki toku mangai. 9 Na, ka whakahoki ano te reo ki a au i te rangi, ko te rua o nga meatanga, Ko a te Atua i mea ai kia ma, aua e whakanoatia e koe. 10 A ka toru nga meatanga o tenei: ka hutia katoatia ake ano ki te rangi. 11 Na, i reira pu ano kua tae ake nga tangata tokotoru ki te whare i noho ai ahau, he mea tono mai no Hiharia ki a au. 12 Na, ka mea te Wairua ki a au kia haere tahi matou, kia kaua ahau e ruarua. I haere tahi ano i a au enei teina tokoono, a tomo ana matou ki te whare o taua tangata: 13 Na, ka korerotia mai e ia ki a matou tona kitenga i te anahera i tona whare e tu ana, e mea ana ki a ia, Tonoa etahi tangata ki Hopa, tikina a Haimona, te rua nei o ona ingoa ko Pita; 14 Māna e korero ki a koe etahi kupu, e ora ai koutou ko tou whare katoa. 15 A, taku timatanga ki te korero, ka tau te Wairua Tapu ki a ratou, ka pera ano me ia ki a tatou i te timatanga. 16 Katahi ahau ka mahara ki te kupu a te Ariki, ki tana i mea ai, I iriiri ra a Hoani ki te wai; ko koutou ia ka iriiria ki te Wairua Tapu. 17 Na, ka rite nei ta te Atua mea i hoatu ai ki a ratou, ki tana nei ki a tatou, ki te hunga kua whakapono ki te Ariki ki a

Ihu Karaiti; he aha ahan, hei arai i ta te Atua? 18 Ano ka rongo ratou ki enei mea, mutu pu ta ratou korero, heoi ka whakakororia i te Atua, ka mea, Koia hoki, kua homai e te Atua ki nga tauwi te ripeneta e ora ai.

19 Na, te hunga i whakamararatia i te tukinotanga i puta ake i to Tepene, haereere ana ratou, a tae noa ki Piniki, ki Kaiperu, ki Anatioka, me te kauwhau ano i te kupu ki nga Hurai anake, kahore ki etahi atu. 20 Etahi tangata hoki o ratou no Kaiperu, no Hairini, i haere enei ki Anatioka, i korero ki nga Hurai whaka-Kariki, i kauwhau i te Arikiki i a Ihu. 21 A i a ratou te ringa o te Arikiki: he tokomaha rawa hoki i whakaponu, i tahuri ki te Arikiki. 22 Na, te taenga o te rongo o enei mea ki nga taringa o te bahi i Hiruharama, ka tonoa e ratou a Panapa kia haere ki Anatioka. 23 A, tona taenga atu, tona kitenga i te aroha noa o te Atua, ka hari, ka whakahau i a ratou katoa kia u te ngakau, kia piri ki te Arikiki. 24 He tangata pai hoki ia, ki tonu i te Wairua Tapu i te whakaponu: a he nui te hunga i honoa ki te Arikiki. 25 Me i reira ka haere atu a Panapa ki Tarahu, ki te rapu i a Haora: 26 A, tona kite-nga i a ia, ka kawea ia ki Anatioka. A kotahi to raua tino tau i huihui ai ki te hahi, he nui hoki te hunga i whakakona. A i matua huaina nga akonga he Karaitiana ki Anatioka.

27 I aua ra ka haere mai etahi poropiti i Hiruharama ki Anatioka. 28 A ka whakatika tetahi o ratou, ko Akapu te ingoa, ka korero, *he mea whakaaoko* e te Wairua, meake he mate nui i te hiakai pa ai ki te whenua, a puta noa: i puta ano tenei i nga ra o Karauria Hiha. 29 Na, ka whakatakoto tikanga nga akonga, ara, nga mea i whai rawa, tenei tenei, kia tonoa he mea ma nga tuakana e noho ana i Huria: 30 I pera ano ratou, i mea kia kawea ki nga kau-matua e nga ringa o Panapa raua ko Haora.

UPOKO 12.

Matenga o Hemi. 3 Hereherenga o Pita. 7 Ka whakaputaina mai e te anahera. 20 Matenga o Herora.

NA, i taua wa, ka totoro nga ringa o kingi Herora ki te tukino i etahi o te hahi. 2 A whakamatea ana e ia a Hemi tuakana o Hoani ki te hoari. 3 A, tona kitenga he pai ki nga Hurai,

ka anga ia, ka hopu ano i a Pita. (Ko nga ra ia o te taro rewena-kore.) 4 Ano ka mau ia, ka makā ki te whare herehere, a tukua ana ki nga hoia kotahi tekau ma ono kia tiakina; i mea, ko muri iho i te kapenga ka whakaputaina ki waho ki te iwi. 5 Na, ka puritia a Pita ki roto ki te whare herehere: otia kihai i mutumutu te inoi a te hahi ki te Atua mona. 6 Ano ka tata ia te arahina ki waho e Herora, i taua po e moe ana a Pita i wae-nganui o nga hoia tokorua, he mea here ki nga mekameka e rua: me nga kai tiaki i te tatau, e tiaki ana i te whare herehere. 7 Na, ko te turanga o tetahi anahera a te Arikiki ki tona taha, tiaho ana te māramatanga i roto i te whare: na, ka papaki ia i te kaokao o Pita, ka whakaaia i a ia, ka mea, E ara, hohoro. A marere iho ona mekameka i nga ringa. 8 Na, ko te meatanga a te anahera ki a ia, Whitiikiria tou, herea ou hu. A meinga ana e ia. Ka mea ano ki a ia, Kakahuria tou kakahu, haere mai i muri i a au. 9 Na, ka haere ia ki waho, ka aru i a ia; a kihai i mahara he pono ta te anahera i mea ai; hua noa he rekanga kanohi tana i kite nei. 10 Ano ka mahue te tuatahi, te tuarua o nga kai tiaki, ka tae ki te tatau rino i te putanga atu ki te pa; tuwhera noa ana ki a raua: puta ana raua ki waho, haere ana, puta rawa i tetahi ara, mawehe tonu atu te anahera i a ia. 11 A, te hokinga ake o nga whakaaro o Pita, ka mea ia, Katihi ahau ka tino mohio, kua tono mai te Arikiki i tana anahera, hei tango i a au i roto i te ringa o Herora, i nga mea katoa ano e taria nei e te iwi o nga Hurai. 12 Ano ka whakaaro e ia, ka haere ki te whare o Meri, whaea o Hoani, te rua nei o ona ingoa ko Maka; he tokomaha hoki kua huihui ki reira ki te inoi. 13 A, te patukinga a Pita ki te tatau o te whatitoka, ka tae mai he kotiro ki te whakarongo, ko Rora te ingoa. 14 Ano ka mohio ia ki te reo o Pita, kihai i nakina te tatau i te hari, heoi oma ana ki roto, ki te korero ki te tunga o Pita i te tatau. 15 Na, ka mea ratou ki a ia, E haurangi ana koe. Heoi ka tohe tonu ia he pono. Na, ka mea ratou, Ko tona anahera. 16 Me te patuki tonu ano tera a Pita: a, ta ratou uakanga, ka kite i a ia, ka miharo. 17 Na, ka pepehi atu tona ringa i a ratou kia kua e kuihi, ka korerotia ki a ratou tona whakaputanga mai e te Arikiki i te whare herehere. A ka mea, Korerotia enei mea ki a Hemi, ratou ko nga teina.

Na, ka puta mai ia, a haere ana he wahi ke. 18 Na, ka ao te ra, kihai i iti te pororaru o nga hoia, i ahatia ranei a Pita. 19 Na, ka rapu a Herora i a ia, a, tē kitea, ka whakawa i nga kai tiaki, a ka mea kia whakamatea. Na, haere atu ana ia i Huria ki raro ki Hiharia noho ai.

20 A he nui te riri a Herora ki te hunga o Taira, o Hairona: otira ka puta ngatahi mai ratou ki a ia, a ka oti a Parahitu te kai tiaki o te whare moenga o te kingi te whakaki e ratou, ka tono kia houhia te rongu; no to te kingi whenua hoki nga kai o to ratou. 21 A i tetahi ra i whakaritea, ka kakahu a Herora i tetahi kakahu kingi, ka noho ki runga ki te torona, a whakatu ana ki a ratou. 22 Na, ko te karangatanga a te huihui, He reo atua, ehara i to te tangata. 23 A i reira pu ano ka patua ia e tetahi anahera a te Ariki, no te mea kihai i hoatu e ia te kororia ki te Atua: a kainga ana ia e te kutukutu, hemo ake.

24 Na, ka tupu te kupu a te Atua, ka nui haere.

25 A ka hoki a Panapa raua ko Haora i Hiruharama, i te otinga o ta raua mahi, me te kawe mai i a Hoani, te rua nei o ona ingoa ko Maka.

UPOKO 13.

Paora raua ko Panapa ka ungā. 13 Ta Paora ki a Erima. 14 Kei Anatioka. 45 Ta nga Hurai, 46 I tahuri ai a Paora ma ki nga Tauiri.

NA, i te hahi i Antioka etahi poropiti, me etahi kai whakaako: ko Panapa ko Himeona i karangatia nei ko Nikera, ko Rukia no Hairini, ko Ma-naena he mea whakatupu ngatahi nei raua ko Herora tetaraki ano, me Haora ano. 2 A, i ratou e karakia ana ki te Ariki, e noho puku ana, ka mea te Wairua Tapu, Motuhia mai ki a au a Panapa raua ko Haora ki te mahi i karangatia ai raua e ahau. 3 Na, ka noho puku ratou, ka inoi, ka popoki iho o ratou ringa ki a raua, a tonoa ana kia haere.

4 Na, ka tonoa nei raua e te Wairua Tapu, ka haere ki Herukia; a rere atu ana i reira ki Kaiperu. 5 Na, i a raua i Harami, ka kauwhautia e raua te kupu a te Atua i roto i nga whare karakia o nga Hurai: i a raua ano a Hoani hei kai mahi. 6 A, to ratou putanga ki tera taha o te motu ki Papaho, ka

kitea tetahi kai makutu, he poropiti teka, he Hurai, ko Parahitu te ingoa: 7 I te tino kawana ia i a Herekiu Paora; he tangata mahara a *Herukia*; a karangatia ana e ia a Panapa raua ko Haora, i hiahia kia rongu i te kupu a te Atua. 8 Otira i tautohe ki a raua a Erima te kai makutu, (ko te whakamaoritanga hoki tenei o tona ingoa,) i mea kia tahuri ke te tino kawana i te whakapono. 9 Na, te tino tirohanga pūtanga ki a ia a Haora, (ara a Paora,) ki tonu i te Wairua Tapu, 10 Ka mea, Ki tonu koe i te tinihanga, i nga tini mahi pokanoa; tama a te rewera, hoa riri o nga mahi tika katoa! e kore ianei e mutu to whakaputa ke i nga ara tika a te Ariki? 11 Na, aianei *pa ai* te ringa o te Ariki ki a koe, ka matapotia koe, e kore e kite i te ra a taka noa tetahi wa. Na, taka tonu iho ki a ia he kuhu me te pouri; a haereere noa ia ki te rapu kai arahi. 12 A, te kitenga o te tino kawana i taua meatanga, ka whakapono, i miharo hoki ki te ako a te Ariki.

13 Na, ka rere atu a Paora ratou ko ona hoa i Papaho, ka u ki Pereka i Pamapurua: a whakarere ana a Hoani i a raua, hoki ana ki Hiruharama. 14 Ko raua ia haere atu ana i Pereka, tae tonu atu ki Anatioka i Pihiria, a tomo ana ki te whare karakia i te ra hapati, noho ana, 15 A ka mutu te korerotanga o te ture me nga poropiti, ka tono tangata nga rangatira o te whare karakia ki a raua, ka mea, E hoa ma, ki te mea he kupu whakaako ta kourua ki te hunga nei, korerotia. 16 Na, ka tu a Paora ki runga, ka tawhiri tona ringa, ka mea,

E nga tāngata o Iharaia, e te hunga e wehi ana ki te Atua, whakarongo mai. 17 Na te Atua o tenei iwi o Iharaia i whiriwhiri o tatou mātua, a whakanuia ana e ia tenei iwi, i a ratou e noho manene ana i te whenua o Ihipa, a i runga tonu te ringa i arahina mai ai ratou e ia i reira. 18 Na, me te mea e wha tekau nga tau i atawhaitia ai ratou e ia i te koraha. 19 A ka whitu nga iwi ka ngaro i a ia ki te whenua o Kanaana, ka wehewehea e ia ki te rota to ratou whenua mo ratou. 20 A, muri iho i enei mea, i te mea ka tata ki nga tau e wha rau e rima tekau, ka hoatu e ia he kai whakarite whakawa, taea noatia a Hamuera poropiti. 21 Katahi ratou ka mea ki tetahi kingi: a hoatu ana e te Atua ki a ratou a Haora, tama a Kihī, he tangata no te pu o Peniamine, a e wha tekau nga tau. 22 A ka oti ia te whakataka, ka whakaarahia ake a Rawiri hei kingi

mo ratou; i whakaaturia hoki ia e ia, i korerotia, Kua kitea e ahau a Rawiri tama a Hehe, he tangata e whakaaetia ana e toku ngakau; ka meatia e ia nga mea katoa e pai ai ahan. 23 He uri no tenei tangata, he Kai whakaora mo Ihairaira, a Ihu i whakaarahia nei e te Atua, ko tana hoki tena i korero ai i mua: 24 No mua tata ano hoki i tona haerenga mai, te kauwhautanga a Hoani i te iriri ripeneta, ki te iwi katoa o Ihairaira. 25 A ka tutuki a Hoani ki tona tutukitanga, ka mea ia, Ko wai koia ahau ki ta koutou whakaaro? ehara ra ahau i a ia, engari tera te haere mai ana tetahi i muri i a au, ko ona hu e kore ahau e tau hei wewete. 26 E aku tuakana, e nga tamariki o te kawei o Aperahama, e te hunga i roto i a koutou e wehi ana ki te Atua, kua homai te kupu o tenei oranga kia whakapuakina ki a koutou. 27 Kihai te hunga e noho ana i Hiruharama, me o ratou rangatira, i mohio ki a ia, ki nga reo ano o nga poropiti e korerotia ana i nga hapatu katoa. Na, kua rite i a ratou aua reo, i a ratou i tuku i a ia ki te mate. 28 Ahakoa kihai i kitea e ratou he mea e mate ai ia, ka tohe ratou ki a Pirato kia whakamatea ia. 29 Ano ka rite katoa i a ratou nga mea i tuhituhia mona, tangohia iho ana ia i te rakau, whakatakotoria ana ki roto ki te urupa. 30 Heoi na te Atua ia i whakaara ake i te hunga mate: 31 A he maha nga rite i kitea ai ia e te hunga i haere tahi i a ia i Kariri ki Hiruharama, ko ratou hoki hei kai whakaatu mona ki te iwi. 32 Na, he kauwhau tenei maua ki a koutou i te rongo pai, i korerotia i mua ki nga matua, 33 Kua mana tenei i te Atua, hei mea ma tatou, ma a ratou tamariki, i a ia i whakaara nei i a Ihu; ko te mea hoki tena i tuhituhia i te rua o nga waiata, Ko koe taku Tama, nonaiane koe i whakatupuria ai e ahau. 34 Ko tana korero ano tenei mona i whakaarahia nei e ia i te hunga mate, tē hoki ano ki te pirau i muri iho, Ka hoatu e ahau ki a koutou nga mea tapu, nga mea pono o Rawiri. 35 Koia hoki ia i mea ai i tetahi atu waiata, E kore koe e tuku i tou Mea Tapu kia kite i te pirau. 36 Ko Rawiri hoki i mahi i ta te Atua i pai ai i tona whakatupuranga ano, a moe iho, whakatakotoria ana ki ona matua, kite ana i te pirau. 37 Ko tenei ia i whakaarahia ake nei e te Atua, kihai ia i kite i te pirau. 38 Na, kia mohio koutou, e aku tuakana, na tenei tangata te murunga hara e kauwhautia nei ki a koutou; 39 A māna

nga tangata katoa, e whakapono ana, ka whakatikaia ai i nga mea katoa, e kore nei koutou e whakatikaia i runga i ta Mohi ture. 40 Na, kia mahara, kei pa ki a koutou te mea i korerotia e nga poropiti;

41 Titiro mai, e te hunga whakahawea, ka miharo ai, a whakangaromia iho:

Ka mahia hoki e ahau he mahi i o koutou ra,

He mahi e kore e whakaponohia e koutou, ki te whakapuakina e te tangata ki a koutou.

42 A ka puta mai nga Hurai i roto i te whare karakia, ka tobe nga tauwi kia kauwhautia ano aua kupu ki a ratou, i to muri iho hapatu. 43 Heoi ka pākārukaru te huihui, he tokomaha nga Hurai me nga porohiraiti karakia i aru i a Paora raua ko Panapa: a ka korero raua ki a ratou, ka ako kia mau tonu ratou ki te aroha noa o te Atua.

44 Na, i to muri iho hapatu, ka huihui mai te pa, me te mea ko ratou katoa, ki te whakarongo ki te kupu a te Atua. 45 A, te kitenga o nga Hurai i te huihui, ka ki ratou i te hae, ka whakakahore ki nga mea i korerotia e Paora, ka whakateka, ka kohukohu. 46 Katahi a Paora raua ko Panapa ka korero maia atu, ka mea, I takoto te tikanga kia mātua korerotia te kupu a te Atua ki a koutou: na, ka peia nei e koutou, ka whakaaro koutou e kore e pai te oranga tonutanga mo koutou, na, ka tahuri atu nei maua ki nga tauwi. 47 I penei hoki te ako a te Ariki ki a matou,

Kua waiho koe e ahau hei mārama ki nga tauwi,

Kia ai koe hei oranga puta noa i nga pito o te whenua.

48 Na, te rongonga o nga tauwi, ka hari, ka whakakororia i te kupu a te Ariki: a ka whakapono te hunga i rite mo te oranga tonutanga. 49 A pakū ana te kupu a te Ariki puta noa i taua whenua. 50 Otira i whakaohokia nga wāhine karakia e nga Hurai, me nga wāhine rangatira, me nga tāngata nunui o te pa, a ara ana i a ratou he whakatoinga mo Paora raua ko Panapa, peia ana raua i o ratou wahi. 51 Heoi ruia atu ana e raua te puehu o o raua wae wae ki a ratou, a haere ana ki Ikoniuma. 52 Na, ki tonu nga akonga i te hari, i te Wairua Tapu.

UPOKO 14.

Tukinotia ana i Ikoniuma. 8 Kopa i Raihitara. 19 Ta ratou ki a Paora. 21 Kauwhau tonu. 26 Hoki ana ki Anatioka.

NA, i Ikoniuma, ka haere tahi raua ki roto ki te whare karakia o nga Hurai, a ka korero, no ka whakapono tona tini o nga Hurai o nga Kariki. 2 Na nga Hurai whakateka ia i whakaoho i whakakino nga ngakau o nga tauwi ki nga teina. 3 Na, he nui te wa i noho ai raua, i maia ai te korero i nga mea a te Ariki, me te whakaae ano ia ki te kupu o tona aroha noa, me te homai ano e ia nga tohu me nga mea whakamiharo kia meatia e o raua ringa. 4 Otia i wehewehea nga tangata o te pa: ko etahi i u ki nga Hurai, ko etahi ki nga apotoro. 5 A i nga tauwi, ratou ko nga Hurai, ko o ratou rangatira, e huaki mai ana ki te whakutupu kino, ki te aki i a raua ki te kohatu. 6 Ka tupato raua, a rere ana ki Raihitara, ki Rerepe, ki nga pa o Raikaonia, ki pahauki tata atu ano hoki: 7 A kauwhautia ana e raua te rongo pai ki reira.

8 A i Raihitara e noho ana tetahi tangata waewae ngoikore, he kopa no te kopu mai o tona whaea, kahore i haere i mua iho: 9 I rongo tenei i a Paora e korero ana: a, te tirohanga putanga atu o tera ki a ia, ka kite he whakapono tona e ora ai; 10 He nui noa atu tona reo ki te ki atu, E tu ou waewae ki runga. Na, mokowhiti ake ana ia, haere ana. 11 A, te kitenga o nga tangata i ta Paora i mea ai, ka ara to ratou reo, to Raikaonia, ka mea, Kua heke iho nga atua ki a tatou, no nga tangata te ahua. 12 A huaina ana e ratou a Panapa ko Hupita, a Paora ko Merekurai, no te mea ko ia te pu korero. 13 Na, ka kawea mai e te tohunga o Hupita, o tera i te ngutu o to ratou pa, he puru he tupare ki nga kuwaha, a ka mea kia patua he whakahere e ratou ko nga tangata. 14 A, te rongonga o nga apotoro, o Panapa raua ko Paora, ka haehae i o raua kakahu, a rere ana ki roto ki nga tangata, ka karanga atu, 15 Ka mea, E mara ma, he aha koutou ka mea ai i anei mea? He tangata hoki maua e rite tahi ana ki a koutou te tu, a e kauwhau ana kia tahuri ke koutou i enei mea tekateka noa ki te Atua ora, nana nei i hanga te rangi, me te whenua, te moana, me o reira mea katoa: 16 I nga whakatipuranga hoki

kua pahemo atu, i tukua e ia nga iwi katoa kia haere i o ratou ara ake. 17 Otia kihai i tukua e ia kia kahore he kai whakaatu mona; i atawhai hoki, i homai ano e ia ki a tatou te ua o te rangi, me nga po hua, i makona ai o tatou ngakau i te kai, i te koa. 18 A ka korerotia enei kupu, na, mutu whakauaua i a raua ta nga tangata meatanga ki te patu whakahere ma raua.

19 Na, ko te haerenga mai o etahi Hurai i Anatioka, i Ikoniuma, ka whakaki i te iwi. a akina ana a Paora ki te kohatu, toia ana ki waho o te pa, hua noa kua mate. 20 Otia, i nga akonga e tu ana i tona taha, ka whakatika ia, haere ana ki roto ki te pa: a i te aonga ake ka haere raua ko Panapa ki Rerepe. 21 Ano ka kauwhau raua i te rongo pai ki taua pa, a ka tokomaha ka meinga hei akonga, na, hoki ana raua ki Raihitara, ki Ikoniuma, ki Anatioka, 22 Whakau ana i nga wairua o nga akonga, whakahu ana i a ratou kia mau tonu ki te whakapono, kua takoto hoki te tikanga, me na runga i nga matenga maha te ara atu mo tatou ki te rangatiratanga o te Atua. 23 I whakarite kaumatua ano raua mo ratou i tenei hahi i tenei hahi, me te inoi ano raua, me te noho puku, a tukua atu ana ratou ki te Ariki i whakapono nei ratou. 24 Na, ka haere raua na waenganui o Pihiria, tae tonu atu ki Pamapurua. 25 A ka oti te kauwhau e raua te kupu ki Pereka, ka haere ki raro ki Ataria: 26 A rere ana i reira ki Anatioka, ki te wahi i tukua ai raua ki te aroha noa o te Atua mo te mahi ka oti nei i a raua. 27 Na, ka tae atu, ka huihuia te hahi, ka korerotia nga mea i mahi tahi ai te Atua me raua, tana uakanga hoki i te tatau o te whakapono ki nga tauwi. 28 A kihai i iti te wa i noho ai raua i reira ki nga akonga.

UPOKO 15.

Tautohetohe mo te kotinga. 6 Te hinota. 18 Ta Hemi. 22 Te pukapuka. 36 Paora raua ko Panapa ka wehea.

NA, te taenga ake o etahi i Huria, ka whakaako i nga teina, na, Ki te kore koutou e kotia, kia rite ki ta Mohi, e kore koutou e taea te whakaora. 2 Na, kihai i iti te whawhai, te uiui a Paora raua ko Panapa ki a ratou, ka whakaritea ko Paora ko Panapa ko etahi atu hoki o ratou, kia haere ki nga apotoro ki nga kaumatua ki Hiruharama, ki tenei tautohenga. 3 Heoi arahina ana ratou e te

hahi, haere ana ra Piniki, ra Hamaria, ka korerotia te tauritanga o nga tauwi: a nui atu te hari o nga teina katoa. 4 A, to raua taenga ki Hiruharama, ka whakamanuhiritia e te hahi, e nga apotero hoki ratou ko nga kaumatua, ka korerotia nga mea i mahi tahi ai te Atua me raua. 5 Na, te whakatikanga o etahi tangata whakapono no te titorehanga ki nga Parihi, ka mea, me kokoti ratou, me ako hoki kia whakaritea te ture a Mohi.

6 Na, ka huihui nga apotero ratou ko nga kaumatua ki te whakaaro ki tenei mea. 7 A ka nui te tautohetoho, ka whakatika a Pita, ka mea ki a ratou,

E nga tuakana, ka mātau koutou, noku te mangai i roto i a tatou i whiriwhiria e te Atua i nga ra o mua hei mea e rongo ai nga tauwi ki te kupu o te rongo pai, e whakapono ai hoki. 8 I whakaae hoki ki a ratou te Atua e mātau nei ki nga ngakau, i a ia i hoatu i te Wairua Tapu ki a ratou, rite tahi ki tana ki a tatou; 9 A kahore i puta ke tona whakaaro ki a tatou ki a ratou, i o ratou ngakau kua ma i a ia i runga i te whakapono. 10 Ko tenei, he aha koutou ka whakamatautau ai i te Atua, ka whakatakoto ioka ai ki te kaki o nga akonga, he mea kihai nei i taea te mau e o tatou mātau, e tatou hoki? 11 Heoi ka whakapono nei tatou, tera tatou e ora i runga i te aroha noa o te Ariki o Ihu Karaiti, pera tahi me ratou.

12 Na, noho puku ana te mano katoa, whakarongo ana ki a Panapa raua ko Paora e korero ana i nga tohu i nga mea whakamiharo, i mea ai te Atua kia mahia e raua i roto i nga tauwi. 13 A ka mutu ta raua, ka whakahoki a Hemi, ka mea, E nga tuakana, whakarongo ki a au:

14 Kua korerotia e Himiona ta te Atua tirohanga mai i mua, tana tango-hanga i tetahi iwi i roto i nga tauwi mo tona ingoa. 15 A e rite ana ki tenei nga korero a nga poropiti; i tuhia hoki,

16 I muri o enei mea ka hoki ahau, Ka hangā ano e ahau te tapenakara o Rawiri, kua hinga nei; Ka hangā ano e ahau ona wahi kua horoa, A ka whakaarahia ano:

17 Kia rapu ai nga toenga o nga tangata ki te Ariki, Nga tauwi katoa hoki i karangatia nei toku ingoa ki runga ki a ratou, E ai ta te Ariki, e mahi nei i enei mea katoa.

18 E mohiotia ana e te Atua ana mahi katoa no te timatanga ra ano o te ao.

19 Na, ko taku whakaaro tenei, kia kaua e whakararu te hunga e tauri ana mai ki te Atua i roto i nga tauwi: 20 Engari kia tuhi atu ki a ratou, kia mawehe atu i nga poke o nga whakapakoko, i te moe tabae, i te mea kua nōtia te kaki, i te toto. 21 No nga whakatupuranga hoki o mua nga kai kauwhau i a Mohi i tenei pa i tenei pa, he mea korero i roto i nga whare karakia i nga hapati katoa.

22 Katahi ka pai nga apotero ratou ko nga kaumatua me te hahi katoa, kia whiriwhiria etahi tangata i roto i a ratou, kia tonoa hei hoa mo Paora raua ko Panapa ki Anatioka; a Hura i karangatia nei ko Pahapa, raua ko Hira, he hunga ingoa nui i roto i nga teina: 23 Ka tuhia hoki enei mea hei mauranga; Na nga apotero ratou ko nga kaumatua ko nga tuakana ki nga teina o roto i nga tauwi, i Anatioka, i Hiria, i Kirikia; tena koutou: 24 Na, ka rongo nei matou, tera etahi i haere atu nei i a matou, i whakararu i a koutou ki nga korero, i whakapohehe i o koutou ngakau, i mea, Kia kotia koutou, kia whakaritea hoki te ture: kahore nei a matou kupu ki a ratou: 25 Kotahi tonu ta matou whakaaro kia whiriwhiria etahi tangata, kia tonoa ki a koutou, hei hoa mo a matou tangata e aroha nei, mo Panapa raua ko Paora. 26 He hunga i tuku nei i a raua ki te mate hei mea mo te ingoa o to tatou Ariki o Ihu Karaiti. 27 Na, kua tonoa nei e matou a Hura raua ko Hira, ma raua hoki e korero a kupu atu aua mea ano. 28 I pai hoki ki te Wairua Tapu, ki a matou hoki, kia kaua e whakakatoritia ki a koutou tetahi atu whakataimaha, ko enei mea tika anake; 29 Kia mawehe koutou i nga mea e patua ana ma nga whakapakoko, i te toto, i te mea kua nōtia te kaki, i te moe tabae: ka tiakina koutou i enei mea, ka pai ta koutou mahi. Kia ora koutou.

30 A, to ratou tukunga atu, ka haere ki Anatioka: na, ka huihuia te mano, ka hoatu te pukapuka: 31 A ka oti te korero, ka koa ratou mo te kupu whakahau. 32 Na, he maha nga kupu a Hura raua ko Hira i whakahau ai, i whakau ai i nga teina; he poropiti hoki raua. 33 A roa iho raua, ka tukua e nga teina i runga i te rangimarie ki nga apotero. 34 Heoi i pai a Hira kia noho ki reira. 35 I noho hoki a Paora raua ko Panapa ki Anatioka, i whakaako i kauwhau i te

kupu a te Ariki, ratou tahi ko tera hunga tokomaha.

36 Na, muri iho i etahi ra ka ki atu a Paora ki a Panapa, Tāua ka hoki ka tirotiro i o taua teina i nga pa katoa, i kauwhautia i e taua te kupu a te Ariki, to ratou peheatanga. 37 A ka mea a Panapa kia mauria hei hoa a Hoani e karangatia nei ko Maka. 38 Ki ta Paora ia, na, i whakarere ia i a raua ki Pāmapuria, kihai hoki i haere tahi me raua ki te mahi, e kore e pai kia uru ia ki to raua tira. 39 Heoi, nui atu to raua ngare, i mawehe ai raua i a raua: a mauria ana e Panapa a Maka, rere ana ki Kaipuru; 40 Na, tango ana a Paora i a Hira, haere ana, he mea tuku ki te aroha noa o te Atua e nga teina. 41 A haere ana ia ra Hiria ra Kirikia, whakau ana i nga hahi.

UPOKO 16.

Timoti. 14 Riria. 16 Te wairua whiro. 19 Ka whiua a Paorama, ka hereherea. 26 Te ru, te aha, te aha. 31 Te Kai tiaki.

NA, ka tae atu ia ki Rerepe ki Raihitara: a, i reira tetahi akonga ko Timoti te ingoa, he tama na tetahi wahine whakapono, he Hurai, tona pāpā he Kariki: 2 I pai te korero mona a nga teina i Raihitara i Ikoniuma. 3 I mea a Paora kia haere ia hei hoa mona; a tangohia ana ia, kotia ana, mo nga Hurai hoki e noho ana i aua wahi: i mātau hoki ratou katoa he Kariki tona pāpā. 4 A, to ratou haereerenga i nga pa, ka tukua hei pupuri ma ratou nga tikanga i whakaritea e nga apotoro e nga kaumatua i Hiruharama. 5 Na, ka whakaukia nga hahi ki te whakapono, ka nui haere hoki i tenei ra i tenei ra.

6 Na, haere ana ratou na waenganui o Pirikia, o te whenua hoki o Karatia, ka araia ratou e te Wairua Tapu i kore ai e korero i te kupu ki Ahia; 7 Te taenga atu ki Maibia, ka whakamatauria te haere ki Pitinia: heoi kihai i tukua e te Wairua. 8 Na, kapea ana Maibia, ka haere ki Toroa. 9 A ka kitea e Paora he kitenga i te po; He tangata no Makeronia e tu ana, e tohe ana ki a ia, e mea ana, Whiti mai ki Makeronia, awhinatia matou. 10 Ano ka kitea te kitenga, ka mea tonu matou kia haere ki Makeronia, i whakaaro hoki, na te Ariki matou i karanga ki te kauwhau i te rongo pai ki a ratou.

11 Heoi, te rerenga i Toroa, ka tika tonu matou ki Hamotarakia, ao ake te ra ki Neapori; 12 I reira ano ki Piripai, ko

te pa nui ia o taua wahi o Makeronia, he koroni: a noho ana matou i taua pa a taka noa etahi ra. 13 Na, i te ra hapatu ka haere matou ki waho o te pa ki te awa, ko te wahi tera i kiia hei karakiatanga; a ka noho, ka korero ki nga wāhine i huihui mai ra. 14 Na, ka whakarongo tetahi wahine ko Riria te ingoa, he kai hoko papura, no te pa o Taiataira, he wahine karakia ki te Atua: he mea whakapuare tona ngakau e te Ariki, i rongo ai ia ki nga mea i korerotia e Paora. 15 Ano ka oti ia te iriri, ratou ko tona whare, ka tohe ia, ka mea, Ki te mea kua whakaaro koutou he pono taku mahi ki te Ariki, tomo mai koutou, e noho ki toku whare. Na, ka tohea matou e ia.

16 Na, i a matou e haere ana ki te inoi, ka tutaki ki a matou tetahi kotiro, he wairua Whiro nei tona, he nui te utu i riro i a ia mo ana rangatira, i a ia e poropiti ana: 17 Ka whai ia i a matou ko Paora, ka karanga, ka mea, He pononga enei tāngata no te Atua i runga rawa, e whakapuakina ana e ratou te ara o te ora ki a tatou. 18 Na, he maha nga ra i mea ai ia i tenei. Otia ka hoha a Paora, ka tauri, ka mea ki te wairua, Ko taku kupu tenei ki a koe i runga i te ingoa o Ihu Karaiti, puta mai i roto i a ia. A puta mai ana i taua haora ano.

19 Na, te kitenga o ona rangatira, kua kore he mahinga moni ma ratou, ka mau ki a Paora raua ko Hira, ka toia ki te kāinga hoko ki nga rangatira; 20 A ka mauria raua ki nga kai whakarite whakawa, ka mea, Ka raru to tatou pa i enei tāngata, he Hurai hoki; 21 E whakapuakina ana hoki e raua he ritenga e kore nei e tika kia whakaatia, kia mahia e tatou e nga tāngata o Roma. 22 Na, ko te whakatikanga mai o te mano ki a raua; ka haea o raua kakahu e nga kai whakarite whakawa, ka mea kia whiua ki te rakau. 23 A ka maha o raua whiunga, ka makā ki te whare herehere, ka akona te kai tiaki herehere, kia mau tana pupuri i a raua: 24 Te rironga i a ia o taua kupu, ka makā raua ki te whare herehere i roto rawa, ka whakauria o raua waewae ki te rakau. 25 Na, ka inoi a Paora raua ko Hira i waenganui po, ka waiata atu ki te Atua; me te whakarongo ano nga herehere ki a raua. 26 Na, ka pa whakarere mai he ru nui, i ngarue ai nga turanga o te whare herehere: a puare tonu nga tatou katoa, whakakorokoroa ana nga hereenga o nga tāngata katoa. 27 A ka oho te kai tiaki herehere i te moe, tona

kitenga i nga tatau o te whare herehere e puare ana, ka unuhia tana hoari, ka mea kia patu i a ia ano, hua noa kua oma nga herehere. 28 Na, ka nui te reo o Paora ki te karanga, ka mea, Kau-aka tetahi mea kino e meatia ki a koe: tenei hoki matou katoa. 29 A karanga- tia ana he rama, ka rere ki roto, ka haere wiri mai, ka takoto ki te aroaro o Paora raua ko Hira, 30 Ka arahina hoki raua ki waho, ka mea, E hoa ma, me aha ka ora ai ahau? 31 Ka mea raua, Me whakapono ki te Ariki ki a Ihu Ka-rait, ka ora ai koe, koutou tahi ko tou whare. 32 Na, ka korerotia te kupu a te Ariki ki a ia, ki nga tātanga katoa hoki i roto i tona whare. 33 A ka mauria raua i taua haora o te po, ka horoia o raua whiunga; na, iriiria tonu- tia iho ia me ana tātanga katoa. 34 A ka arahina raua ki tona whare, ka wha- katuria he tepu kai, ka koa hoki, i a ia kua whakapono nei ki te Atua me tona whare katoa.

35 Ka ao te ra, ka tonoa nga ka- tipa e nga kai whakarite whakawa, i mea, Tukua aua tātanga. 36 Na, ka korerotia e te kai tiaki herehere enei kupu ki a Paora, Kua tono tātanga mai nga kai whakarite whakawa, e mea ana, kia tukua atu korua: tena ra puta atu, haere i runga i te rangimarie. 37 Na, ko te kianga atu a Paora ki a ratou, Kua whiua nuihia nei maua, i te mea kahore i whakawakia, he tātanga hoki no Roma, kua makā hoki ki te whare herehere; ko tenei hoki ka makā pukutia atu ki waho? Kahore ra hoki; engari ma ratou e hae- re mai e arahi maua ki waho. 38 Na, ka korerotia enei kupu e nga katipa ki nga kai whakarite whakawa: a ka rongorou no Roma raua, ka wehi. 39 Na, ka haere ratou, ka tohe ki a raua, a ka arahi ki waho, ka ki kia haere atu i te pa. 40 Na, te putanga mai i te whare herehere, ka tomo ki te whare o Biria: ano ka kite raua i nga teina, ka whakahau i a ratou, ka haere.

UPOKO 17.

1 Paora i Teharonika. 10 Kei Peria. 15 Atene, — te totohetanga.

NA, ka haereere raua i Amapipori, i Aporonia, ka tae ki Teharonika; kei reira te whare karakia o nga Hurai: 2 Ka tomo atu hoki a Paora ki a ratou, ko tona ritenga hoki, a e toru nga hapati i korororero ai ki a ratou i roto i nga karaipiture, 3 E whakapuaki ana, e

korero ana, kua takoto te tikanga kia mamea a te Karaiti, kia ara mai hoki i te hunga mate; ko tenei hoki te Karaiti, ko Ihu e kauwhautia nei e ahau ki a kou- tou. 4 Na, ka whakapono etahi o ratou, ka piri hoki ki a Paora raua ko Hira; tokomaha hoki o nga Kariki karakia, kihai hoki i ruarua nga wāhine rangatira. 5 Heoi ka hae nga Hurai whakateka, a ka tango ki a ratou i etahi tātanga kino o te hunga mangere, ka huihuia nga tātanga, ka whakaoho i te pa; na, ko te huakanga ki te whare o Hahona, ka mea kia kawea raua ki te iwi. 6 A, tē kitea raua, ka toia a Hahona ratou ko etahi teina ki nga rangatira o te pa, ka karanga, Kua tae mai ki konei nga tā- ngata i whakatutungia ai te ao; 7 Kua puritia hoki e Hahona: tika ke nga mahi a tenei hunga katoa i nga ture a Hihi, e mea ana, tēra atu tetahi kingi, ko Ihu. 8 Na, ka rongorou te mano ratou ko nga rangatira o te pa ki enei mea, ka raru. 9 Na ka tango ratou i etahi moni pupuri i a Hahona ratou ko era atu, a ka tuku atu i a ratou.

10 Na, ka tono tonu nga teina i a Paora raua ko Hira i te po ki Peria: to raua taenga atu, ka haere ki te whare karakia o nga Hurai. 11 Engari enei i nui atu te ahua rangatira i to nga tātanga o Teharonika, i hohoro tonu ratou te tango i te kupu, a i tenei ra i tenei ra i rapu i roto i nga karaipiture i te tikanga o enei mea. 12 Na, he tokomaha o ratou i whakapono; kihai hoki i ruarua nga wāhine rangatira o nga Kariki, me nga tāne hoki. 13 Heoi ka mātau nga Hurai o Teharonika, tēra te kupu a te Atua te kauwhautia ana e Paora ki Peria, ka haere hoki ratou ki reira ki te whakaoho i te iwi. 14 Katahi ka tono nga teina i a Paora kia haere, me te mea ko te moana: ko Hira ia raua ko Timoti i noho ki reira. 15 Na, ka kawea a Paora e ona kai arahi ki Atene: a ka riro mai he kupu ki a Hira raua ko Timoti kia hohoro te haere ki a ia, ka hoki ratou.

16 Na, i a Paora e tatari ana ki a raua i Atene, ka oho tona wairua i roto i a ia, i tona kitenga i te pa e ki ana i te wha- kapakoko. 17 Na, totohe ana ia i roto i te whare karakia ki nga Hurai, ratou ko nga tātanga karakia, i te kāinga hoko hoki ki nga tātanga i pono ki a ia i nga ra katoa. 18 A ka ngangare ki a ia etahi tohunga o nga Epikureana, o nga Toika. Na etahi i mea, He aha ta tenei tangata korororero e mea nei? i mea etahi, Me te mea he kai whakapuaki i

etahi atu tauhou: mo tana kauwhau i a Ihu, i te aranga ki a ratou. 19 Na, ka mau ratou ki a ia, ka kawea ki Areopaka, ka mea, Kia mohio matou, he aha ranei tenei akoranga hou e korerotia nei e koe? 20 Poka ke hoki nga mea e mauria mai nei e koe ki o matou taringa: koia matou i mea ai kia mohio, he aha enei mea. 21 (Heoi hoki ta nga tångata katoa o Atene, ratou ko nga manuhiri e noho ana i reira, e watea ai, ko te korero ranei, ko te whakarongo ranei ki tetahi mea hou.) 22 Na, ka tu a Paora i waenganui o Areopaka, ka mea.

E nga tångata o Atene, i nga mea katoa ka kite ahau he ahua nui ke to koutou wehi ki nga atua maori. 23 I a au hoki e haereere ana, e matakita ki ana i nga mea e karakia nei koutou, ka kitea e ahau he āta i tuhia nei a runga, MO TE ATUA NGARO. Heoi ko ta koutou e karakia kuare nei, ko ia taku e whakaatu nei ki a koutou. 24 Te Atua nāna i hanga te ao me nga mea katoa i roto, ko ia nei te Ariki o te rangi o te whenua, e kore ia e noho ki nga whare i hangā nei e te ringa; 25 E kore ano e mahia he mea māna e te ringa tangata, me te mea he mate nona ki tetahi aha ranei, ko ia hoki hei homai i te ora, i te manawa, me nga mea katoa, ki nga tångata katoa; 26 Kotahi ano te toto i hangā ai e ia nga iwi katoa o nga tångata, hei noho ki te mata katoa o te whenua, nāna hoki i whakatakoto o ratou wa i whakaritea i mua, me nga kaha o to ratou nohoanga; 27 Kia rapu ai ratou ki te Ariki, me kore e whawha, e kite i a ia, ahakoa ra kahore ia i matara atu i a ratou katoa; 28 Nāna hoki tatou i ora ai, i korikori ai, i noho ai; i pera hoki te korero a etahi o o koutou kai tito, Ko tatou hoki tona uri. 29 Na, he uri nei tatou no te Atua, e kore e tika kia mea tatou, kei te rite te atua-tanga ki te koura, ki te hiriwa, ki te kohatu, ki te mea i whakairoa e te mohio e te whakaaro o te tangata. 30 Na, kahore i whakaaroa e te Atua nga wa o te kuaretanga; inaianei ia kua whakahau i nga tångata katoa o nga wahi katoa kia ripeneta: 31 Kua rite hoki i a ia he ra e whakawa ai ia i te ao i runga i te tika, ara, ma te tangata kua whakaritea nei e ia; kua tukua nei hoki he tohu ki nga tångata katoa, i tana whakaarahanga i a ia i te hunga mate.

32 Na, ka rangona e ratou te aranga mai o te hunga mate, ka tawai etahi; ko etahi i mea, Taihoa matou e whakarongo ki tenei mea i a koe. 33 Heoi

puta atu ana a Paora i waenganni i a ratou. 34 Ko etahi tångata ia i piri ki a ia, i whakapono: i roto i a ratou a Rionahia no Areopaka, ko tetahi wahine ko Bamari te ingoa, ratou ko etahi atu.

UPOKO 18.

1 *Twi teneti ki Koriniti.* 12 *Ta Kario.*
24 *Aporo.*

MURI iho i enei mea ka haere a Paora i Atene, ka tae ki Koriniti; 2 Na, tona kitenga i tetahi Hurai ko Akuira te ingoa, i whanau ki Ponoto, he mea tae hou mai i Itari, raua ko tana wahine ko Pirihira; (kua ki hoki a Kara-uria kia haere atu nga Hurai katoa i Boma:) ka haere ia ki a rana. 3 A no te mea kotahi ta ratou mahi, ka noho ia ki a raua, ka mahi: he tui teneti hoki ta raua mahi. 4 Na, ka korerorero ia i roto i te whare karakia i nga hapati katoa, e tohe ana ki nga Hurai ratou ko nga Kariki.

5 A, te taenga mai o Hira raua ko Timoti i Makeronia, ka takare te ngakau o Paora, ka whakapuaki ki nga Hurai ko Ihu te Karaiti. 6 Heoi i a ratou ka whakatika mai, ka kohukohu, ka ruia ona kakahu, ka mea ia ki a ratou, Hei runga i o kontou mātenga o koutou toto; ka ma ahau: ko tenei ka haere ahau ki nga tauwi. 7 Na, tona haerenga i reira, ka tae ki te whare o tetahi tangata, ko Hutuha te ingoa, he tangata karakia ki te Atua, ko tona whare i tata ki te whare karakia. 8 Na, ka whakapono ki te Ariki a Kirihipu, te rangatira o te whare karakia, me tona whare katoa; he tokomaha hoki nga Koriniti, i a ratou ka rongo, i whakapono, i iriiria hoki. 9 A ka korero moemoea te Ariki ki a Paora i te po, Kana e wehi, engari me korero, kei noho puku: 10 Kei a koe hoki ahau, e kore hoki tetahi tangata e pa ki a koe, e hoatu i te kino ki a koe: he nui hoki ake tångata i tenei pa. 11 Na, kotahi te tau e ono marama i noho ai ia, i whakaakona ai te kupu a te Atua i roto i a ratou.

12 Na, i a Kario e noho ana hei kawana mo Akaia, ka whakatika ngatahi nga Hurai ki a Paora, a kawea ana ia ki te nohoanga whakawa, 13 Ka mea, E kukume ana tenei i nga tångata ki tetahi karakia ki te Atua e tika ke ana i ta te ture. 14 A ka whano ka puaki te mangai o Paora, na, ka mea a Kario ki nga Hurai, E nga Hurai, me he mea ko tetahi hanga hē, tetahi mahi kino ranei,

e tika kia ata whakarongo ahau ki a koutou: 15 Ko tenei he totohe korero, he mea ki nga ingoa, ki ta koutou ture, kei a koutou te whakaaro; e kore hoki ahau e pai kia waiho ahau hei kai whakarite mo ena mea. 16 Na, peia atu ana ratou i te nohoanga whakawa. 17 Na, ka mau nga Kariki katoa ki a Hotene, rangatira o te whare karakia, a whiua ana ia i mua o te nohoanga whakawa. Heoi kihai a Kario i whakaaro ki tetahi o enei mea.

18 A ka maha nga ra i noho ai a Paora, ka poroporoaki ia ki nga teina, a rere ana ki Hiria, ratou ko Pirihira ko Akuira; he mea moremore tona upoko i Kenekerea: he ki taurangi hoki nana. 19 Te taenga ki Epeha, ka mahue raua reira: a ko ia i tomo ki te whare karakia, korororero ai ki nga Hurai. 20 A ka mea ratou kia roa atu te wa e noho ai ia ki a ratou, kihai ia i whakaae; 21 I poroporoaki ki a ratou, i mea, Kua takoto rawa te tika-nga kia mahi ahau i tenei hakari ka tata nei ki Hiruharama: e hoki mai ano ia ahau ki a koutou, ki te pai te Atua. Na, rere ana ia i Epeha. 22 A ka u ki Hiharia, ka haere atu, ka oha atu ki te hahi, a haere ana ki Anatioka. 23 A roaroa iho, ka haere, a haereerea marietia ana e ia te whenua o Karatia, o Pirikia, me te whakau i nga akonga katoa.

24 Heoi i haere mai tetahi Hurai ki Epeha, ko Aporo te ingoa, i whanau ki Arehanaria, he pu korero, he tangata kaha ki nga karaipiture. 25 I whakaa-kona tenei tangata ki te ara o te Ariki; he tangata ia e toko tonu ake ana te ngakau, ka korero ia, tika tonu hoki tana whakaako i nga mea a te Ariki; heoi ano tana i matau ai ko te iriiringa a Hoani. 26 Ka anga ano ia, ka korero nui i roto i te whare karakia: a ka rongo a Akuira raua ko Pirihira ki a ia, ka mau raua ki a ia, a ata whakaaturia ana e raua ki a ia te ara o te Atua. 27 Ano ka mea ia kia haere ki Akaia, ka tuhituhi nga teina ki nga akonga, ka kiia atu ia hei manuwahi ma ratou: a, tona taenga atu, ka whakakhangia e ia te hunga i meinga nei e te aroha noa kia whakapono: 28 Kaha rawa hoki tana whawhati i ta nga Hurai i roto i te huihui; whakaaturia ana e ia ta nga karaipiture mo Ihu, ko ia te Karaiti.

UPOKO 19.

1 *Tuaruatanga o te Iriiringa:—Te whakapahanga. 11 Merehara. 14 He pokanoa. 18 Pukapuka makutu ka tahuna. 24 Imitiriu-ma ka oho.*

I A Aporo i Koriniti, ka puta atu a Paora na nga wahi o runga, ka haere ki Epeha: a tupono atu ko etahi akonga. 2 Ka mea ia ki a ratou, Kua riro ranei te Wairua Tapu i a koutou i muri i to koutou whakaponoatanga? Ano ra ko ratou ki a ia, Kiano matou i rongo noa he Wairua Tapu tenei. 3 Ka mea ia ki a ratou, I iriiria oti koutou ki roto ki te aha? Ka mea ratou, Ki roto ki ta Hoani iriiringa. 4 Na, ka mea a Paora, Ta Hoani iriiringa he iriiringa ripeneta. I mea ia ki te iwi, kia whakapono ratou ki tetahi e haere mai ana i muri i a ia, ara ki a Karaiti Ihu. 5 A ka rongo ratou, ka iriiria i runga i te ingoa o te Ariki o Ihu. 6 Na, ka whakapakia iho nga ringa o Paora ki runga ki a ratou, a ka tae mai te Wairua Tapu ki a ratou; na, ka korerotia e ratou nga reo, ka poropiti hoki. 7 A tata tonu ki te tekau ma rua aua tangata katoa.

8 Na, ka tomo ia ki te whare karakia, ka korero maia atu, a e toru nga marama i korororero ai, i kukume mai ai ki nga mea o te rangatiratanga o te Atua. 9 A ka pakeke etahi, ka whakateka, ka whakahawea ki taua ritenga i te aroaro o te mano, ka mawehe atu ia i roto i a ratou, ka wahi ke i nga akonga, ka korororero i tenei ra i tenei ra i roto i te kura o tetahi tangata, ara o Tairanu. 10 Na, e rua ona tau i penei ai; a ka rongo katoa te hunga e noho ana i Ahia, nga Hurai, nga Kariki, i te kupu a te Ariki a Ihu. 11 Na, ehara i te merekara noa ake a te Atua i mea ai kia meatia e nga ringa o Paora. 12 I mauria mai hoki i tona tinana ki te hunga mate nga tauera, me nga aporona, a mutu ake o ratou mate, i puta mai ano nga wairua kino i roto i a ratou. 13 Katahi ka anga etahi o nga Hurai haereere noa, he hunga pei wairua, ka whakahua i te ingoa o te Ariki o Ihu ki runga ki etahi i nga wairua kino, ka mea, He whakahua tenei na matou ki a koutou i a Ihu, i ta Paora e kauwhau nei. 14 Na, i pera ano nga tama tokowhitu a Hewa a tetahi Hurai, he tohunga nui ano ia. 15 Na, ka whakahoki te wairua kino, ka mea, E mohio ana ahan ki a Ihu, e matau ana

ki a Paora; ko koutou ia, ko wai ra? 16 Na, ko te tupeketanga mai o te tangata, i a ia nei te wairua kino, ki a ratou, kua kaha i a ratou, taea ana ratou e ia, no ka oma tahanga ka oma mamae atu i taua whare. 17 A i mohiotia tenei e nga Hurai katoa, e nga Kariki, e noho ana i Epeha; ka tau te wehi ki a ratou katoa, a whakanuia ana te ingoa o te Ariki o Ihu. 18 A he tokomaha i haere mai o te hunga whakapono, i whaki, i whakakite i a ratou mahi. 19 He tokomaha ano o te hunga i mahi i nga mahi tinihanga, i huihui mai i a ratou pukapuka, a tahuna ana ki te aroaro o te katoa: a ka taua nga utu o aua *pukapuka*, ka kitea e rima tekau mano hiriwa. 20 Koia ano te nui o te tapu o te kupu a te Atua, te kaha.

21 Ano ka rite enei mea, ka mea a Paora i roto i tona wairua, kia tika na Makeronia, na Akaia, kia haere ki Hiruharama; i mea ia, Ka tae ahau ki reira, ko Roma ano taku e tiki ai e titiro. 22 A tokorua ana i tono ai ki Makeronia o te hunga e mahi ana ki a ia, ko Timoti raua ko Eratu; ko ia hoki, he roaroa iho tana noho ki Ahia.

23 A i taua wa kihai i nohinohi te ngangau i puta ake i taua tikanga. 24 Ko tetahi tangata hoki ko Rimitiriu te ingoa, he kai mahi hiriwa, nana nei i hanga nga temepara hiriwa o Riana, a kihai i nohinohi nga utu i tika mai i tana mahi ki nga kai hanga; 25 Na, ka whakaminea ratou e ia me ara kai mahi o nga pera, a ka mea E mara ma, e matau ana koutou, na tenei mahi a tatou rawa. 26 Na, e kite ana, e rongoa ana koutou, ehara i te mea ko Epeha anake, engari he iti te wahi o Ahia katoa kua mahue nei i tenei Paora te kukume, te whakapeau ke i te tini o te tangata, e mea ana ia, Ehara enei i te atua, e hanga nei e te ringa: 27 Na, ehara i te mea ko ta tatou nei wahi anake ka tata te kore noa iho; tera e whakakahoretia te temepara o te atua nui o Riana, a meake memeha noa iho tona nui, e karakiatia nei e Ahia katoa, e te ao. 28 Na, to ratou rongonga ai ka ki i te riri, ka karanga ake, ka mea, He nui a Riana o nga Epehi. 29 Na, ka tutu te puehu o te pa katoa: a ka hopukia e ratou a Kaiu raua ko Aritaku, he hunga no Makeronia, he hoa haere no Paora, a kokiri ngatahi ana ki te whare matakitaki. 30 A i a Paora e mea ana kia tomo ki roto ki te iwi, kihai ia i tukua e nga akonga. 31 Na, ka unga tangata etahi o nga rangatira o Ahia, i

pai nei ki a ia, ka mea kia kua ia e tuku i a ia ki roto ki te whare matakitaki. 32 Heoi puta ke te karanga a etahi a etahi: raruraru ke hoki taua whakaminenga; te nuinga kihai i matau ki te mea i huihui ai ratou. 33 Na, ka akiakina atu a Arehanera i roto i te hui, na nga Hurai ia i mea kia whakatika. A tawhiri ana te ringa o Arehanera, i mea hoki kia korerotia e ia ta ratou ki te iwi. 34 Heoi ka matau ratou he Hurai ia, kotahi tonu te reo o te katoa ki te karanga, (a tata noa ki te rua o nga haora,) He nui a Riana o nga Epehi. 35 A ka marire iho te huihui i te kai whakarite, ka mea ia, E nga Epehi, ko wai te tangata kahore e mohiotia e ia ko te pa o nga Epehi te kai tiaki temepara o te atua nui o Riana, o te *whakapakoko* ano i taka iho i a Hupita? 36 Na, ka kore nei enei mea e taea te whakorekore, erangi kia ata noho, kua hoki e hikaka te mahi. 37 Kua arahina mai nei hoki e koutou enei tangata, ehara nei i te hunga tahae mea tapu, ehara ano i te hunga kohukehu ki to koutou atua. 38 Na, ki te mea he kupu ta Rimitiriu ratou ko ona hoa mahi mo tetahi tangata, e taea te whakawa, tenei ano nga kawana: ma ratou ratou e whakawa. 39 Na, ki te mea he mea ke ta koutou e whai na, waiho ma te runanga tika te ritenga. 40 Ko wai hoki ka tohu? tera pea tatou e whakawakia mo tenei ngangautanga onaiane, kahore hoki he take e tika ai ta tatou korero mo tenei huihui. 41 Ano ka puaki enei *kupu* ana, ka tonoa atu e ia te whakaminenga.

UPOKO 20.

1 Paora ki Makeronia, 2 Ki Kariki, 3 Ka hoki, 6 Kei Toroa, 17 Kei Miretu, 18 Tana ako ki nga kaumatua o te hahi o Epeha.

TE mutunga o te ngangau, ka karangatia e Paora nga akonga, ka awhitia, a turia atu ana e ia, haere ana ki Makeronia. 2 A ka haereerea e ia aua wahi, a ka maha ana kupu i whakahau ai i a ratou, haere ana ia ki Kariki; 3 A ka toru ona marama ki reira, i nga Hurai ano e whakatakoto whakaaro ana mona, i a ia meake rere ki Hiria, ka mea ia kia hoki ma Makeronia. 4 A i haere tahi ano ia ia a tae noa ki Ahia, a Hopate o Peria; a Aritaku raua ko Hekunu o Teharonika; a Kaiu o Rerepe, a Timoti; ratou ko Tikiku ko

Toropimu o Ahia. 5 I haere anei i mua ki Toroa tatarai ai ki a matou. 6 Na, i te mutunga o nga ra o te taro rewena-kore ka rere matou i Piripai, a po rima ka tae ki a ratou ki Toroa; a e whitu nga ra i noho ai ki reira.

7 Na, i te ra tuatahi o te wiki, i te mea kua huihui nga akonga ki te wha-whati taro, ka kauwhau a Paora ki a ratou, e mea ana hoki ki te haere i te aonga ake; a ka kumea roatia tana korero ā waenganui po ra ano. 8 Heoi he maha nga rama i te ruma i runga i te wahi i huihui ai ratou. 9 A i te mata-pihi e noho ana tetahi taitamariki, ko Utiku te ingoa, na, au tonu te moe i parangia ai ia: a ka roa tonu nei te kauwhau a Paora, na, ka pehia rawatia ia e te moe, a ka iho i te toru o nga whakapaparanga o nga ruma, tangohia rawatia ake kua mate. 10 Na, ka heke iho a Paora, a hinga ana ki runga ki a ia, awhi ana i a ia, ka mea, Kei ngangau koutou; kei roto hoki i a ia tona wairua. 11 Na, ka kake atu ano ia, ka whawhati taro, ka kai, a ka roa rawa te korerotanga a puao noa, ka haere. 12 Heoi arahina oratia atu ana e ratou taua taitama, kihai hoki i nohinohi te koa.

13 Na, ko matou kua riro i mua ki te kaupuke, a rere ana ki Aho, i mea kia utaina a Paora i reira: nāna hoki i whakarite, i mea hoki ko ia me ra uta. 14 A ka tutaki ki a matou ki Aho, ka utaina ia, a rere ana matou ki Mitirini. 15 Rere atu ana matou i reira, i te aonga ake ka taea te ritenga atu o Kio; ao ake ano ka u ki Hamo, a noho ana ki Torokiriuma; ao ake ano ka u ki Miretu. 16 I mea hoki a Paora kia rere i waho ake o Epeha, kei roa ia ki Ahia: i porangi hoki me kore e rokohanga atu ia e te ra o te Petekoha ki Hiruharama.

17 Na, ka tono tangata ia i Miretu ki Epeha, hei tiki i nga kaumatua o te hahi. 18 A, to ratou, taenga ki a ia, ka mea ia ki a ratou,

"E matau ana koutou ki taku tikanga i roto i a koutou i nga ra katoa, no te ra tuatahi iho ano o toku taenga mai ki Ahia, 19 Pāpaku noa iho te ngakau i mahi ai ahau ki te Ariki, he maha ia nga roimata, me nga whakamatautau-ranga i pa ki a au, i nga Hurai e whakakatoa whakaaro ana moku: 20 Kihai i puritia e ahau tetahi o nga mea pai; i whakakitea atu ano ki a koutou, i akona nuitia ki a koutou, i tenei whare hoki i tenei whare, 21 I kauwhautia hoki ki nga Hurai, ki nga Kariki, te ripeneta whaka-te-Atua, me te whaka-

pono ki to tatou Ariki, ki a Ihu Karaiti. 22 Na, tenei ahau te haere nei ki Hiruharama, he hereherenga na te Wairua, kahore hoki e mohio ki nga mea e pa ki a au i reira: 23 Heoi ano ko te te Wairua Tapu e whakaatu nei i tenei pa i tenei pa, e mea ana, e taria mai ana ahau e nga mekameka e nga mate. 24 Otiia kahore aku whakaaro ki tetahi o enei mea, e kore ano ahau e ihupuku ki te ora, engari kia koa ahau ina taea taku e whai nei, me te mahi i homai ki a au e te Ariki e Ihu, ara kia whakaaturia te rongopai o te aroha noa o te Atua. 25 Na, e mohio ana tenei ahau, heoi ano kitenga o toku mata e tetahi o koutou, e te hunga i kauwhau haere nei ahau i te rangatira-tanga o te Atua i roto i a koutou. 26 Koia ahau ka mea nei ki a koutou aianei, Kahore oku poke i nga toto o tetahi tangata. 27 Kihai hoki ahau i manawapa ki te kauwhau i te whakaaro katoa a te Atua ki a koutou. 28 Na, kia tupato ki a koutou, ki te kahui katoa ano i meinga ai koutou e te Wairua Tapu hei kai tiro-tiro, whangaia te hahi a te Atua, i hokona nei e ia ki ona ake toto. 29 E mohio ana hoki ahau ki tenei, ka riro ahau, tera e puta ki a koutou nga wuruhi nanakia, e kore nei e tohu i te kahui. 30 A ka whakatika ano etahi tāngata i roto i a koutou, korero ai i nga mea parori ke, kukume ai i nga akonga hei whai i a ratou. 31 Na, kia mataara, kia mahara ano ki nga tau e toru kihai nei ahau i mangere i te po i te ao ki te whakatupato i tenei, i tenei o koutou, me te tangi ano ahau. 32 Na, tenei ahau, e aku teina, te tuku nei i a koutou ki te Atua, ki te kupu hoki o tona aroha noa, e kaha nei ki te whakatupu ake, ki te hoatu hoki i tetahi wahi ki a koutou i roto i te hunga katoa kua oti te whakatapu. 33 Kihai i hiahia-tia e ahau te hiriwa, te koura, te kakahu ranei, o tetahi. 34 E mohio ana ano koutou, na enei ringa i mahi nga mea i matea e ahau, e oku hoā. 35 I whakakite ahau i nga mea katoa ki a koutou, kia penei te mahi te atawhai i te hunga ngoikore, kia mahara hoki ki nga kupu a te Ariki a Ihu, ki tana i mea ai, Te whakawhiwhi, nui atu te hari i to te whiwhi.

36 Te mutunga o enei kupu, ka tukua ona turi ki raro, ka inoi tahi ia me ratou katoa. 37 He nui hoki te tangi o te katoa; hinga iho ratou ki runga ki te kaki o Paora, ka kahi i a ia; 38 I tino mamae pu hoki ratou i te kupu i mea

ai ia, heoi ano to ratou kitenga i tona mata. Na, ka arahi ratou i a ia ki te kaupuke.

UPOKO 21.

1 Rere tonu. 3 Kei Taira; 7 Toromai. 8 Hiharia. 10 Ta Akapu. Hei aha mana? 17 Kei Hiruharama. 23 Tikanga a Hemi ma. 27 Ka mau.

HEOI ka motu ke matou i a ratou, ka rere, a tika tonu atu, taea noatia a Koha, ao ake te ra, kei Roro, ā, Patara: 2 Na, ka rokohanga tetahi kaupuke e whakawhiti atu ana ki Piniki, a eke ana matou ki runga, rere ana. 3 A ka kitea Kaiperu, ka mahue atu i te taha ki mau, a rare ana ki Hiria, u noa ki Taira: e waiho ana hoki e te kaupuke tona utanga ki reira. 4 A ka kitea nga akonga, e whitu nga ra i noho ai matou ki reira: a ka korero ratou ki a Paora, he mea na te Wairua, kia kaua ia e haere ki Hiruharama. 5 A ka rite aua ra o matou, ka puta atu matou, ka haere; me te kawē ano ratou katoa, nga wāhine, nga tamariki, i a matou a waho ra ano o te pa: na, ka tukua o matou tui ki te tahatai, ka inoi. 6 Katahi ka awhi matou tetahi ki tetahi, a eke ana ki te kaupuke; ko ratou i hoki ki o ratou kāinga.

7 A, te mutunga o to matou rerenga mai i Taira, ka tae ki Toromai, na, ka oha atu ki nga teina, a kotahi te ra i noho ai ki a ratou. 8 I te aonga ake ka turia e matou ko Paora ma, ka haere ki Hiharia: a tomo ana ki te whare o Piripi kai kauwhau, ko ia nei tetahi o nga tokowhitu; a noho ana i a ia. 9 Na, tokowha ana tamahine, he wahina, he poropiti. 10 A ka maha o matou ra i noho ai, ka haere mai tetahi poropiti i Huria, ko Akapu te ingoa. 11 A, te taenga mai ki a matou, ka mau ki te whitiki o Paora, herea iho e ia ona ake ringa me ona waewae, ka mea, Ko ta te Wairua Tapu korero tenei, E peneitia te here o te tangata nona tenei whitiki e nga Hurai i Hiruharama, e tukua atu ano ia ki nga ringa o nga tauwi. 12 Heoi, to matou rongonga i enei mea, ka tohe matou ko nga tāngata o taua kāinga, kia kaua ia e haere ki Hiruharama. 13 Na, ko te whakahokinga mai a Paora, He aha ta koutou e tangi, e whakangakaukore nei i a au? ehara hoki i te mea ko te here anake taku e pai ai, engari ko te mate ano hoki ki Hiruharama, mo te ingoa o te Ariki

i Ihu. 14 A, tē rongo ia, ka mutu ta matou, ka mea, Kia meatia ta te Ariki e pai ai.

15 A ka pahemo enei ra, ka takai matou i a matou mea, a haere ana ki Hiruharama. 16 I haere tahi ano i a matou etahi o nga akonga o Hiharia, me te kawē ano i a Nahona o Kaiperu, he akonga tawhito, hei tukunga atu mo matou.

17 A, to matou taenga ki Hiruharama, na, koa noa iho nga teina ki a matou hei hoa mo ratou. 18 I te aonga ake ka haere tahi matou ko Paora ki a Hemi: i reira ano nga kaumatua katoa. 19 Na, ka oha ia ki a ratou, ka korerotia takitahitia nga mea i mea ai te Atua kia meatia e ia i roto i nga tauwi. 20 Na, to ratou rongonga ai, ka whakakororia i te Ariki, ka mea ki a ia, Kua kite koe, e to matou teina, i nga mano tini o nga Hurai kua whakapono nei; a e uaua katoa ana ki te ture. 21 Kua rongo ano hoki ratou ki a koe, e whakaako ana i nga Hurai katoa i roto i nga tauwi, kia whakarere a Mohi, e mea ana kia kaua ratou e kokoti i nga tamariki, kia kaua ano e haere i runga i nga ritenga o mua. 22 Na, me pehea? tera e rupeke mai te huihui: e rongo hoki ratou ki tou taenga mai. 23 Na, me mea e koe tenei e korerotia nei e matou ki a koe: Tokowha o matou tāngata, he kupu taurangi ta ratou; 24 Tangohia enei, kia purea ngatahitia koutou, mau ano e utu a ratou mea, kia waruhia ai o ratou mātenga: a ka kite katoa ratou he teka noa nga mea i korerotia mou; engari e tika ana tou haere, a kei te whakarite ano koe i te ture. 25 Ko nga tauwi ia kua whakapono, kua tuhituhi atu matou, kua whakatakoto i te tikanga kia kaua tenei e meatia e ratou, ko tenei anake, kia tupato ratou i nga mea e patua ana ma nga whakapakoko, i te toto, i te mea kua notia te kaki, me te moe tahae. 26 Na, ka mau a Paora ki aua tāngata, a i te aonga ake ka pure tahi ka haere tahi ratou ki roto ki te temepara, hei whakaatu ka whakaritea nga ra mo te purenga, kia whakahere ra ano he whakahere mo tetahi mo tetahi o ratou.

27 Heoi ka tata nga ra e whitu te taka, ka kitea ia i roto i te temepara e etahi Hurai o Ahia: na ratou i whakaoho te mano katoa, a ka pa o ratou; ringa ki a ia, 28 Ka karanga, E nga tāngata o Ihairaira, awhinatia mai: Ko te tangata tenei e whakaako nei i nga tāngata katoa o nga wahi katoa ki nga mea whakahe mo te iwi, mo te ture, mo tenei kāinga:

kua kawea ano e ia etahi Kariki ki roto ki te temepara, a ka noa nei i a ia tenei wahi tapu. 29 (I kite hoki ratou i mua he hoa nona i roto i te pa a Toropimu o Epeha; a tohu noa ratou, kua kawea ia e Paora ki roto ki te temepara.) 30 Na, ka oho te pa katoa, ka oma mai nga tātanga: a ka mau ki a Paora, toia ana ia ki waho o te temepara: a tutakina tonutia atu ana nga tataua. 31 Na, i a ratou e whai ana kia patua ia, ka tae te rongo ki te rangatira mano o te hapu *hoia*, kua tutū te puehu i Hiruharama katoa. 32 Na, hohoro tonu tana mau ki etahi hoia me etahi keneturio, a oma iho ana ki a ratou: a, to ratou kitenga i te rangatira mano me nga hoia, ka mutu te patu i a Paora. 33 Na, ka whakatata te rangatira mano, ka tango i a ia, ka mea kia herea ki nga mekameka e rua; a ka ui ko wai ia, i aha hoki ia. 34 He kupu ano ta tetahi, he kupu ano ta tetahi, i roto i te mano: a, tē rongo ia ki te tikanga i te ngangau, ka mea kia arahina ia ki te pa. 35 Na, te taenga ki te pikitanga, ka hikitia ia e nga hoia i te taututututenga hoki a te tangata. 36 I aru mai hoki te huihui o te iwi, me te karanga, Whakamatea ia.

37 Ano ka whano a Paora te kawea ki roto ki te pa, ka mea ki te rangatira mano, E pai ranei kia korero ahau i tetahi *kupu* ki a koe? Ka mea ia, E mātau ana ranei koe ki te reo Kariki? 38 Ehara oti koe i tana Ihipi i whakaputu i te tutū i mua i enei ra, a kawea ana e ia nga tātanga kohuru e wha mano ki te koraha? 39 Ka mea a Paora, He tangata ahau no nga Hurai, no Tarahu o Kirikia, he tangata tupu no tera pa, ehara *ano* i te pa ingoa kore: na, ko taku inoi tenei ki a koe, tukua ahau kia korero ki te iwi. 40 Na, tukua ana e ia, a tu ana a Paora ki te pikitanga, ka tawhiri tona ringa ki te iwi. Na, mutu pu te turituri, ka korero ia, no nga Hiperu te reo, ka mea,

UPOKO 22.

1 *Tana taki i runga i te pikitanga.* 24 *Ora noa i te whiu.*

E HOA ma, e *aku* tuakana, e *aku* mātua, whakarongo ki tenei korero aku ki a koutou.

2 (A ka rongo ratou ko te reo Hiperu tana i korero ai ki a ratou, na, mutu rawa te kiki: a ka mea ia,)

3 He tangata ahau no nga Hurai, i whanau ki Tarahu o Kirikia, i whakatu-

puria i roto i tenei pa ki nga waewae o Kamariere, i ata whakaakona ki te tino tikanga o te ture a nga mātua, i uaua ano ahau mo te Atua, i pena me koutou katoa inaianei. 4 A whakatoia ana e ahau *nga tātanga* o tenei tikanga, a mate noa; herea ana e ahau nga tātanga, nga wāhine, a tukua ana ki nga whare herehere. 5 Ma te tohunga nui ratou ko nga kaumatua katoa e whakatika tenei aku: i riro mai hoki i a au a ratou pukapuka ki nga teina, a haere ana ahau ki Ramahiku, kia herea kia arahina te hunga ano o reira ki Hiruharama kia whakamamatea. 6 I a au ano e haere ana, a ka whakatata ki Ramahiku i te poutumarotanga, ka whiti whakarere mai ki a au he māramatanga nui no te rangi. 7 A hinga ana ahau ki te whenua, ka rangona he reo e mea ana ki a au, E Haora, e Haora, he aha tau e whakatoi nei i a au? 8 Na, ka whakahokia e ahau, Ko wai koe, e te Ariki? Ka mea ia ki a au, Ko Ihu ahau o Nahareta, e whakatoia nei e koe. 9 I kite ano oku hoa i te māramatanga, a wehi ana; otira kihai i rongo i te reo ona i korero ki a au. 10 Ka mea ahau, Me aha ahau, e te Ariki? Ka mea te Ariki ki a au, Whakatika, haere ki Ramahiku; a ka korerotia ki a koe ki reira nga mea katoa kua whakari-tea kia meinga e koe. 11 Ano ra kahore ahau i kite, na te kororia hoki o taua māramatanga, ka arahina a ringatia e aku hoa haere, ka tae ki Ramahiku. 12 Na, ko tetahi tangata ko Anania, he tangata karakia, i rite tonu nei ki ta te ture *ana mahi*, e korerotia paitia ana e nga Hurai katoa e noho ana i *reira*, 13 Haere mai ana ia ki a au, a tu ana, ka mea ki a au, E *taku* teina, e Haora, titiro ake. A i taua haora ano ka titiro ahau ki a ia. 14 I mea ano ia, Na te Atua o o tatou mātua koe i whiriwhiri, kia mātau ki tana e pai ai, kia kite i a te Tika, kia rongo hoki i te reo o tona mangai. 15 No te mea ko koe hei kai whakaatu māna ki nga tātanga katoa, mo nga mea i kite ai, i rongo ai koe. 16 Na, he aha tau e whakarua nei? whakatika, kia iriiria koe, kia horoia ou hara, me te karanga ano ki te ingoa o te Ariki. 17 A, taku hokinga mai ki Hiruharama, i a au e inoi ana i roto i te temepara, ka puta te ngakau matakite ki a au; 18 A ka kite ahau i a ia e mea ana ki a au, Eahua, kia hohoro te haere atu i Hiruharama: e kore hoki ratou e tango i to korero moku. 19 Na, ko taku meatanga atu, E te Ariki,

e matau ana ratou, he kai herehere ahau, he kai whiu i roto i nga whare karakia, i te hunga i whakapono ki a koe: 20 A i te whakahakenga o nga toto o tou kai whakaatu o Tepene, i reira ahau e tu ana, e whakaae ana ki tona whakamatenga, e tiaki ana hoki i nga kakahu o ona kai whakamate. 21 Na, ko tana meatanga ki a au, Haere: ka ungā hoki koe e ahau ki tawhiti ki nga tauwi.

22 A whakarongo ana ratou ki a ia taea noatia tenei kupu, na, ka hamama ratou, ka mea, Whakamatea atu te koroke nei i runga i te whenua: e kore hoki e pai kia ora ia. 23 Heoi i a ratou e karanga ana, e rukeruke ana i o ratou kakahu, e akiri ana i te puehu ki te rangi, 24 Ka ki te rangatira kia kawea ia ki te pa, ka mea kia whiua, kia uia; kia mātau ai ia ki te mea i penei ai ratou te karanga ki a ia. 25 A i a ratou e here ana i a ia ki nga here, ka mea a Paora ki te keneturio e tu ana i reira, He mea tika ranei kia whiua e koutou te tangata o Roma, i te mea kahore ano i mau noa tona hē?

26 Na, te rongonga o te keneturio, ka haere, ka korero ki te rangatira mano, ka mea, Kia tupato ki tau e mea ai: no Roma hoki te tangata nei. 27 Na, ka haere mai te rangatira mano, ka mea ki a ia, Korero mai ki a au, no Roma koe? Ka mea ia, Ae. 28 Na, ka whakahoki te rangatira mano, He nui te utu i hokona ai e ahau tenei tangatawhenuatanga. Ka mea a Paora, He tangata whenua ra ahau no toku whanautanga. 29 Na, whakarerea tonutia iho ia e te hunga e mea ana ki te ui ki a ia: i matakū ano te rangatira mano, i tona rongonga ai no Roma ia, mona hoki i herea.

30 I te aonga ake ka mea ia kia mātau ki te tikanga, ki te mea i whakawakia ai ia e nga Hurai, a ka wewete i ona here, ka mea kia haere mai nga tohunga nui, me to ratou runanga katoa, a arahina iho ana a Paora, whakaturia ana ki to ratou aroaro.

UPOKO 23.

1 Kei te runanga a Paora e korero ana. 2 Ka pakia. 11 Ia te Atua ki a ia. 14 Te whakapapa mona. 23 Ka kawea ki Hiharia.

NA, ka titiro pu a Paora ki te runanga, a ka mea, E hoa ma, e aku tuakana, tika tonu ki taku mahara taku whakahae i te aroaro o te Atua, a taea noatia tenei ra. 2 Na, ka mea a Anania tohunga nui ki te hunga e tu ana i tona taha, kia pakia tona mangai. 3 Ano

ra ko Paora ki a ia, Tenei ake ka papaki te Atua i a koe, e te pakitara kua oti te pani ki te paru ma: kaore, kia noho koe ki te mea ki a au i ta te ture i whakatakoto ai, heoi kapea ana e koe ta te ture, kiia ana ahau e koe kia pakia? 4 Na, ka mea te hunga e tu tata ana, E whakamanumanu ana koe ki te tohunga nui o te Atua? 5 Ano ra ko Paora, Kihai ahau i mātau, e aku tuakana, ko ia te tohunga nui: kua oti hoki te tuhi-tuhi, Ana e korerotia kinotia te rangatira o tou iwi. 6 Ano ka kite a Paora no nga Haruki etahi, ko etahi no nga Parihi, ka karanga ia i roto i te runanga, E hoa ma, e aku tuakana, he Parihi ahau, he tama na te Parihi: ko te aranga o te hunga mate e tumanakohia nei, te mea e whakawakia nei ahau. 7 A, tana korerotanga i tenei, ka totohe nga Parihi ki nga Haruki: a ka wehea te huihui. 8 E mea ana hoki nga Haruki, kahore he aranga, kahore he anahera, kahore he wairua: ko nga Parihi ia e whakaae ana ki aua mea e rua. 9 A ka nui te ngangare: ka whakatika nga karaipi o to te Parihi taha, ka totohe, ka mea, Kahore ano i mau i a matou te hē o tenei tangata: engari ki te mea kua korero tetahi wairua ki a ia, tetahi anahera ranei, aua tatou e whawhai ki te Atua. 10 Ano ka nui te ngangau, ka matakū te rangatira mano kei motumotuhia a Paora e ratou, ungā ana e ia nga hoia kia heke atu, ki te tango i a ia i roto i a ratou, kia arahina hoki ki te pa.

11 A i taua po ka tu te Ariki ki tona taha, ka mea, Kia mea, e Paora: me whakaatu ana e koe ki Roma, me pera me tau whakaaturanga i aku mea ki Hiruharama.

12 Ao ake te ra, ka huihui etahi o nga Hurai, ka maka oati ki a ratou ano, ka mea, kia kaua ratou e kai, kai kaua e inu, kia whakamatea ra ano a Paora. 13 A e wha tekau ngahoro nga tāngata nāna tenei oaititanga. 14 Na, ka haere ratou ki nga tohunga nui ratou ko nga kaumatua, ka mea, Mau pu ta matou oati i oati ai, kia kaua e pa kai, kia mate ra ano a Paora i a matou. 15 Na, ma koutou tahi ko te runanga e ki atu ki te rangatira mano kia arahina iho ia ki a koutou apopo, me ki atu e mea ana koutou kia ata mohiotia nga mea mona: ko matou ia, i te mea kiano ia i tata noa, ka whai mahara ki te whakamate i a ia. 16 A, te rongonga o te iramutu o Paora ki ta ratou whakaaro whakapapa, na, ka haere ia, ka tomo ki te pa, ka

korero ki a Paora. 17 Katahi ka karanga a Paora ki tetahi keneturio, ka mea, Arahina atu te tamaiti nei ki te rangatira mano: he korero hoki tana ki a ia. 18 Na, ka mau ia ki a ia, ka arahi ia ia ki te rangatira mano, ka mea, I karanga te herehere a Paora i a au, i mea kia arahina tenei tamaiti ki a koe, he korero hoki tana ki a koe. 19 Na, ka mau te rangatira mano ki tona ringa, ka haere ki tabaki, ka ui atu, He aha tau mea hei korerotanga ki a au? 20 Ano ra ko tera, Kua whakatakoto whakaaro nga Hurai kia mea ki a koe, kia arahina iho a Paora apopo ki te runanga, ano e ata uia tetahi atu mea mona. 21 Na, aua koe e rongo ki a ratou: e wha hoki tekau ngahoro tātanga o ratou e whanga ana ki a ia, kua puaki ta ratou oati, kia kaua e kai, kia kaua e inu, kia mate ra ano ia i a ratou: na, kua rite tenei ratou, e tatari ana ki te kupu whakaae i a koe. 22 Katahi ka tukua atu taua tamaiti e te rangatira mano, a ka mea ia, Kaua e korerotia ki tetahi to whakaaturanga mai i enei mea ki a au. 23 Na, tokorua nga keneturio i karangatia e ia; i mea ia, Kia rite mai etahi hoia kia rua rau hei haere ki Hiharia, me etahi hoia eke hoiho kia whitu tekau, me te tahi hunga mau matia kia rua rau, i te toru o nga haora o te po; 24 Kia rite mai hoki nga kararehe, hei whakanohoanga iho mo Paora ki runga, kia kawea oratia ai ia ki a Pirika ki te kawana. 25 I penei te pukapuka i tuhia e ia:

26 Na Karauria Raihia ki a Pirika ki te kawana pai rawa, Tena koe. 27 I hopukia tenei tangata e nga Hurai, a i a ia ka tata te whakamatea e ratou, ka puta atu ahau me nga hoia, a tangohia mai ana ia; i rongo hoki ahau no Roma ia. 28 I mea ano ahau kia rongo i te take i whakawakia ai ia e ratou, a arahina ana ki to ratou runanga: 29 Na, ka kite ahau he kupu tautohe no to ratou ture i whakawakia ai ia, kahore hoki ona hē i tika ai te mate, te here ranei. 30 A ka korerotia mai ki a au, meake whanga nga Hurai mo tenei tangata, na, tonoa tonutia e ahau ki a koe, i mea hoki ahau ki ona kai whakawa, kia korerotia ki a koe nga mea mona. Hei kona ra.

31 Na, ka mau nga hoia ki a Paora, ka pera me te mea i korerotia ki a ratou, a arahina ana ia i te po ki Anati-patari. 32 Ao ake te ra ka tukua atu nga tātanga eke hoiho hei hoa haere mona, a hoki ana ki te pa: 33 A,

to ratou taenga atu ki Hiharia, ka hoatu te pukapuka ki te kawana, a whakaturia ana a Paora ki tona aroaro. 34 A, te tirohanga iho a te kawana, ka ui, No tehea kawanatanga ia? A ka rongo no Kirikia; 35 Ka mea ia, Ka whakarongo ahau ki a koe, ina tae mai ano hoki ou kai whakawa. I mea ano ia kia tiakina ia i roto i te whare whakawa o Herora.

UPOKO 24.

1 *Ka whakawakia ano. 10 Tana korero. 22 Ta te Kawana.*

NA, ka pahure nga ra e rima, ka haere atu a Anania te tohunga nui ratou ko nga kaumatua, ko tetahi kai korero, ko Tereturu, whakakite ai i nga hē o Paora ki te kawana. 2 A ka oti ia te karanga, ka timata a Tereturu te whakawa, ka mea,

Nau i hua ai te rangimarie ki a matou, he ata ngarahu hoki nau i pai ai nga mea i meatia ki tenei iwi, 3 Nui atu ta matou whakawhetai mo aua mea ka riro mai nei i a matou, i nga wa katoa i nga wahi katoa, e Pirika, e te tangata pai rawa. 4 Otiia e kore e nui atu taku whakaware i a koe; tena, he ngawari nei hoki koe, whakarangona mai ta matou kupu kotahi nei. 5 I mau hoki tenei tangata, ano he mate uruta, e whakaoho ana i nga Hurai katoa o te ao, ko ia hoki te tino take o te titorehanga ki ta nga Nahareti: 6 I mea hoki ia kia whakanoatia te temepara: na, ka hopu matou i a ia, a ka mea kia meatia ki a ia ta to matou ture i whakatakoto ai. 7 Na, ka puta a Raihia rangatira mano, rupahu noa iho, tangohia ana e ia i o matou ringa, 8 A ungā ana ona kai whakawa kia haere ki a koe: mau e ui ki a ia, kia rongo ai koe ki enei mea katoa e whakawakia nei ia e matou. 9 A i whakaae ano nga Hurai, i mea, Koia ano tena.

10 Na, ko te whakahokinga a Paora, i ta te kawana tungoutanga ki a ia kia korero,

E matau ana ahau, ka maha ou tau e whakawa nei koe i tenei iwi, koia i pai ai toku ngakau ki te tohe i te tika oaku mea: 11 E takoto kau ana hoki hei mohiotanga mau, kahore i maha ake i te tekau ma rua nga ra oku i haere mai nei ki Hiruharama ki te karakia. 12 Kihai ano ahau i mau i a ratou i roto i te temepara e totohe ana ki tetahi, e mea ana ranei i te mano kia tutū,

UPOKO 25.

kahore i nga whare karakia, kahore ano hoki i te pa: 13 E kore ano e taea e ratou te whakatau ki a au nga mea e whakawakia nei ahau e ratou. 14 Otira me whaki tenei e ahau ki a koe, ko ta ratou ritenga e ki nei he titorehanga, ko taku tena i a au e karakia nei ki te Atua o oku mātua; e whakapono ana hoki ahau ki nga mea katoa kua oti te tuhituhi i roto i te ture, i ta nga poropiti: 15 E tumanako ana ki ta te Atua, ki ta ratou ake ano e whakaae nei, *ara* tenei ake ka ara nga tāngata mate, nga tāngata tika nga tāngata hē. 16 Tenei ano taku e whai nei, kia hara kore tonu toku hinegaro i te aroaro o te Atua, o nga tāngata. 17 Na, muri iho i nga tau e maha, ka tae mai ahau ki te kawe mai i nga mea atawhai rawakore ki toku iwi, me nga whakahere. 18 I kitea ahau i reira e etahi Hurai o Ahia, e purea ana i roto i te temepara, kahore he huihui, kahore he ngangau. 19 Ko te tikanga ra kia haere mai ratou ki a koe ki te whakawa, ki te mea he mea ta ratou moku. 20 Ma enei ake ano ranei e korero, me i kitea e ratou he hē toku, i a au ano e tu ana i te runanga, 21 Ko taua kupu kotahi pea i karanga ai ahau, i a au e tu ana i roto i a ratou, Ko te aranga o te hunga mate te mea e whakawakia nei ahau e koutou inaianei.

22 Heoi ka rongoa a Pirika ki enei mea, ka ungā atu ratou, he nui atu hoki no tona mohio ki taua ritenga, ka mea ia, Kia tae mai a Raihia rangatira mano, ka tino rapu ahau ki te tika nei o a koutou mea. 23 Na, ka mea ia ki te keneturio kia tiakina a Paora, kia waiho noa ano ia, kia kava e riria ona hoa ina mahi *ki a ia*, ina haere mai ki a ia.

24 Na, muri iho i etahi ra ka tae mai a Pirika raua ko tana wahine ko Ruruhira, he Hurai, ka mea ia kia tikina a Paora, a ka whakarongo ki a ia ki te whakapono ki a te Karaiti. 25 A i a ia e korero ana ki nga mea o te tika, ki te hiahia kia pehia, ki te whakawakanga amua, ka wiri a Pirika, ka mea, Haere aianei; kia watea ahau, ka karangatia koe e ahau. 26 Tohu noa hoki ka hoatu ki a ia he moni e Paora kia tukua ai ia: koia i hono ai te tiki i a ia, te korero ki a ia. 27 Na, muri iho i nga tau e rua ka riro mai a Porohia Petuha hei whakakapi mo Pirika, a ka mea a Pirika kia manawarekatia nga Hurai, na, ka waiho e ia a Paora kia here ana.

1 *Kei a Petuha e whakawakia ana.* 10 *Ma Hihi te whakawa.* 14 *Akaripa.*

TE taenga o Petuha ki te kawana-tanga, ka toru nga ra, ka haere atu i Hiharia ki Hiruharama. 2 Na, ka korero te tohunga nui, me nga rangatira o nga Hurai ki a ia mo Paora, ka tohe ki a ia, 3 Kia whakaaetia ta ratou mona, kia tikina atu ia ki Hiruharama, he whanga hoki ta ratou mona kia whakamatea ki te ara. 4 Na, ka whakahokia e Petuha, me pupuri a Paora ki Hiharia; e hohoro ana hoki tona haere *ki reira*. 5 I mea ano ia, Me haere tahi ano ki raro nga mea o koutou e watea ana, ki te whakawa i taua tangata, ki te mea he *kino* tana.

6 A ngahuru noa atu nga ra i noho ai ia ki a ratou, ka haere ia ki Hiharia; ao ake te ra ka noho ki te nohoanga whakawa, a ka mea kia arahina mai a Paora. 7 Tona taenga mai, e tu ana tera nga Hurai i haere mai i Hiruharama, he maha he nui nga hē i whakapangia e ratou ki a Paora; heoi kihai i u ta ratou. 8 A ka utua e ia, Kahore rawa oku hara ki te ture a nga Hurai, kahore ki te temepara, kahore ano ki a Hihi. 9 Heoi ka mea a Petuha kia manawarekatia nga Hurai, a ka ki ki a Paora, ka mea, E pai ana koe kia haere ki Hiruharama, ki reira whakawakia ai mo enei mea ki toku aroaro? 10 Ano ra ko Paora, E tu ana ahau ki te whakawakanga a Hihi, ko te wahi tika tenei hei whakawakanga moku: kahore aku hē ki nga Hurai, kua tino kitea na hoki e koe. 11 Me he hē toku, a kua meinga e ahau tetahi mea e tika ai te mate, e kore ahau e kino kia mate: tena ko tenei he teka nga mea e whakapangia nei e ratou ki a au, e kore e ahei kia tukua ahau e tetahi i a ratou. He karanga tenei naku ki a Hihi. 12 Na, ka kororeroro a Petuha ki te runanga, ka mea, Kua karanga koe ki a Hihi, me haere koe ki a Hihi.

13 A muri iho i etahi ra, ka tae mai a kingi Akaripa raua ko Pereniki ki Hiharia, ki te oha ki a Petuha. 14 A ka po maha raua e noho ana i reira, ka korerotia e Petuha ki te kingi nga meatanga ki a Paora, ka mea, Tenei tetahi tangata kua waiho e Pirika e here ana: 15 A, toku taenga ki Hiruharama, ka korerotia mai ia e nga tohunga nui, e nga kaumatua o nga Hurai, ka tono ratou kia whakawakia ia. 16 Na,

ko taku whakahokinga atu ki a ratou, Ehara i te ritenga na nga tängata o Roma kia tukua he tangata kia mate, i te mea kiano i tutataki noa te tangata e whakawakia ana ki nga kai whakawa, me tuku ano ia ki te whakahoki kupu ki te kupu whakawa. 17 A, to ratou minenga ki konei, kihai ahau i whakaroa; ao ake te ra ka noho ahau ki te nohoanga whakawa, ka mea kia arahina mai taua tangata. 18 A, te turanga o nga kai whakawa, kihai tetahi hē o aku i whakaaro ai i korerotia e ratou mona: 19 Heoi he kupu tautohenga no ta ratou karakia ta ratou i mea ai ki a ia, ko tetahi Ihu ano i mate, a e kiia ana e Paora kei te ora. 20 Heoi pohewa noa iho ahau ki taua tautohenga, a ka mea me kore ia e pai kia haere ki Hiruharama, ki reira whakawakia ai mo au mea. 21 A, te karangatanga a Paora kia waiho ia kia whakarangona tana e Akuhata, ka mea ahau kia waiho ia, kia tukua ra ano ki a Hiha. 22 Ka mea a Akaripa ki a Petuha, E hiahia ana ano ahau kia rongu i ta tera tangata. Ka mea ia, Ko apopo koe rongu ai ki a ia.

23 I te aonga ake ka tae atu a Akaripa raua ko Pereniki, me nga whaka-paipai maha, a tomo ana ki te whare whakarongo, ratou ko nga rangatira mano, ko nga tängata nunui o te pa, a ka ki a Petuha, ka mauria mai a Paora. 24 Na, ko te kiangā mai a Petuha, E kingi Akaripa, e koutou katoa e noho nei tatou, ka kite koutou i tenei tangata i tohe mai ai ki a au te huihui katoa o nga Hurai i Hiruharama, i konei ano hoki, i karanga ai, Ehara rawa i te tika kia waiho ia i te ora. 25 A, toku kitenga kahore ana mahi e tika ai te mate, a ka karanga ano ia ki a Akuhata, ka mea ahau kia ungā atu ia. 26 Kahore ia aku tino mea e tuhituhi atu ai ahau mona ki toku ariki. Koia ahau ka arahi mai nei i a ia ki a koutou, ki a koe rawa ano, e kingi Akaripa, kia whai mea ai ahau hei tuhituhinga atu, ua mutu te uiui. 27 Ki taku hoki he mea hē kia ungā atu he herehere, a kia kaua e korerotia te mea i whakawakia ai ia.

UPOKO 26.

1 Ta Paora ki a Akaripa-ma. 24 Ta Petuha
31 Whakamutunga.

NA, ko te meatanga a Akaripa ki a Paora, Tena korerotia o koreroro.
151

Katahi ka totoro te ringa o Paora, kei te korero:

2 He koanga ngakau tenei ki a au, e kingi Akaripa, kia korerotia e ahau ki a koe aianei nga mea katoa e whakawakia nei ahau e nga Hurai: 3 He mohio rawa hoki koe ki nga ritenga katoa me nga tautohenga a nga Hurai: tena koa, whakarongo marie ki a au. 4 E mohio ana nga Hurai katoa ki taku whakahaere o toku tamarikitanga ake, no te oroko timatanga ra ano i roto i toku iwi i Hiruharama; 5 Mohio tonu ratou ki a au o mua iho, me i pai ratou ki te whakaatu; taku mahi, no ta te titorehanga pakeke rawa o ta tatou karakia, no ta nga Parihi. 6 Tenei ahau te tu nei, te whakawakia nei mo te tumanakotanga ki te mea i korerotia e te Atua i mua ki o tatou mātua: 7 Ko te uru ano ki tenei ta o tatou iwi kotahi tekau ma rua e tumanako nei, i a ratou e mahi tonu nei *ki te Atua* i te ao i te po. Ko tenei, e kingi Akaripa, e tumanakohia atu nei, te mea e whakawakia nei ahau e nga Hurai. 8 Koia, ki ta koutou e kore e whakaponohia ta te Atua whakaarahanga i te hunga mate? 9 Ko ahau nei, i whakaa-ro ahau ko te mea tika kia maha nga mea e mahia e ahau hei pehi mo te ingoa o Ihu o Nahareta. 10 Ae, i meinga ano tenei e ahau ki Hiruharama: he tokomaha ano te hunga tapu i uakina e ahau ki nga whare herehere, he mea tuku hoki nga tikanga na nga tohunga nui ki a au; a ka whakamatea ratou, i te whakaae ano ahau. 11 He maha ano aku whiunga i a ratou i roto i nga whare karakia katoa, i meinga ano ratou e ahau kia kohukohu; heoi haurangi noa iho ahau ki a ratou, whaia ana e ahau, a taea noatia nga pa o tawhiti. 12 Nawai, i a au e haere ana ki Ramahiku, me nga tikanga me te kupu whakaae a nga tohunga nui, 13 I te poutumaro-tanga, e te kingi, ka kitea e ahau i te ara he māramatanga i te rangi, e tiaho ana ki a au, ki oku hoa haere ano, tera atu i te māramatanga o te ra. 14 Heoi hinga katoa ana matou ki te whenua, ka rongu ahau i te reo e korero ana ki a au, no nga Hiperu ano hoki te reo, e mea ana, E Haora, e Haora, he aha tau e whakatōi nei i a au? ehara tau te whana ki nga koikoi. 15 Ano ra ko ahau, Ko wai koe, e te Ariki? Ka mea ia, Ko Ihu ahau e whakatōia nei e koe. 16 Otira whakatika, e tu ou waewae ki runga: ko te

mea tenei i puta ai ahau ki a koe, kia meinga koe hei kai mahi, hei kai whakatu mo nga mea i kite nei koe, me nga mea ano e kitea ai ahau e koe. 17 Ka whakaorangia koe i te iwi, i nga tauwi, ka tonoa nei koe e ahau ki a ratou, 18 Hei whakatitiro i o ratou kanohi, hei whakatahuri i a ratou i te pouri ki te maramatanga, i te kaha o Hatana ki te Atua, kia whiwhi ai ratou ki te murunga hara, i runga i te whakapono ki a au, ki tetahi wahi ano i roto i te hunga ka oti te whakatapu. 19 No reira, kihai ahau i whakatuturi, e kingi Akaripa, ki to te rangi kitenga: 20 Heoi i matua korero ahau ki te hunga i Ramahiku, i Hiruharama, ki te whenua katoa ano o Huria, ki nga tauwi hoki, kia ripeneta, kia tahuri ki te Atua, me te mahi ano i nga mahi tika o te ripeneta. 21 No reira nga Hurai i hopu ai i a au i te temepara, i whai ai kia whakamatea ahau. 22 Heoi ka awhinatia mai ahau e te Atua, ka tu tonu nei ahau, a mohoa noa nei, me te korero ki te iti ki te rahi, kahore aku kupu ke ake i ta nga poropiti ratou ko Mohi i mea ai meake puta: 23 Ara, ko te Karaiti kia mate, ko ia te matamua o te aranga o te hunga mate, a mana e whakapuaki te maramatanga ki te iwi, ki nga tauwi.

24 I a ia e korero ana i enei mea, nui atu te reo o Petuha ki te karanga, E Paora, e haurangi ana koe; na te nui o to korero pukapuka i haurangi ai koe. 25 Ano ra ko ia, Kahore oku haurangi, e Petuha, e te tangata pai rawa; engari he pono, he whai whakaaro, aku kupu e whakapuaki nei. 26 E matua ana hoki te kingi ki enei mea, i maia ai ahau ki te korero ki a ia: e mea ana hoki ahau, kahore tetahi o enei mea i ngaro i a ia; kihai hoki tenei mea i mahia i te kokonga. 27 E whakapono ana ranei koe ki nga poropiti, e Kingi Akaripa? e mea ana ahau, tenei koe te whakapono nei. 28 Ano ra ko Akaripa ki a Paora, Wahi iti kua riro atu ahau ki tau ki ta te Karaiti kitanga. 29 Na, ko te meatanga a Paora, Pai tonu kia inoi ahau ki te Atua kia kua e iti, engari kia tino nui, kia kua ano e *waiho* i tou kotahi, engari kia tino rite ki a au te hunga katoa e whakarongo nei ki a au inaianei: ko enei mekameka ia kia kore.

30 A ka mutu enei korero ana, ka

whakatika te kingi, raua ko te kawana, me Pereniki, me te hunga i noho tahi ratou: 31 Na, haere ke ana ratou, ka kororero ki a ratou ano, ka mea, Kahore he hanga a tenei tangata e tika ai te mate, te here ranei. 32 Katabi ka mea a Akaripa ki a Petuha, Ka tukua tenei tangata kia haere, me i kua ia te karanga ki a Hihia.

UPOKO 27.

1 *E rere ana ki Roma.* 10 *Tana whakatupato.* 14 *Tupuhi.* 41 *Ora noa.*

A NO ka takoto te tikanga kia rere matou ki Itari, ka tukua a Paora, me era atu herehere ki tetahi keneturio, ko Huriu te ingoa, no te hapu o Akuhata. 2 Na, eke ana matou ki tetahi kaupuke o Ataramitiuma, e tika ana ra nga kainga o Ahia, rere ana matou; ko Aritaku o Teharonika he tangata no Makeronia, to matou hoa. 3 Po tahi ka u ki Hairona. Na, ka ngawari te mahi a Huriu ki a Paora, a tukua ana ia kia haere ki ona hoa kia atawhaitia. 4 Rere ana i reira, ka miri haere matou i te taha o Kaiperu, no te mea i hē te hau. 5 Whiti ana matou i te moana o Kirikia, o Pampurua, ka u ki Maira o Raikia. 6 Na, ka mau i te keneturio he kaupuke ki reira no Arehanaria, e rere ana ki Itari; ka utaina matou ki runga. 7 A ka po maha i puhoi ai te rere, ka whiti whakauaua ki te ritenga atu o Hiniru, a, tē tukua matou e te hau, ka miri haere matou i te taha o Kariti i te ritenga atu o Haramone; 8 A ka pahemo whakauaua a reira, ka u matou ki tetahi kainga, ko Nga Kokoru atahua te ingoa; e tata ana a reira ki te pa o Rahia.

9 A ka maha nga ra ka pahemo, na, kua kino te rerenga, no te mea kua pahemo ke te po noho puku, ka whakatupato a Paora, 10 Ka mea ki a ratou, E mara ma, e kite ana ahau i te kino i te nui o te hē e pa mai i tenei rerenga, ehara i te mea ko te utanga anake me te kaupuke, engari ko tatou ano. 11 Heoi ka whakaae te keneturio ki ta te rangatira, raua ko te tangata nona te kaupuke, whakanuia ake e ia ta raua i ta Paora i korero ai. 12 A, tē pai taua kokoru hei tunga i te hotoke, i mea te tokomaha kia rere atu ano i reira, me kore e u ki Piniki, ki reira tu ai i te hotoke; he kokoru ia no Kariti, e anga ana ki te uru ma tonga ki te uru ma raki.

13 A ka pa rekareka te tonga, ka mea ratou kua taea ta ratou i whakaaro ai, ka hutia; miri haere ana i Kariti. 14 Na, kihai i roa ka puta ke he hau nui whakaharaha, ko Urokaraiora te ingoa. 15 A ka kahakina te kaupuke, tē ngongo ki te hau, na, ka tukua kia paea. 16 Na, ka miri i te taha ruru o tetahi motu, tona ingoa ko Karaura; ka riro whakauaua mai te poti i a matou: 17 A ka hutia ake, ka hangā ki te whakau, ka whakawhaiawhitia te tangere o te puke; ano ka matakū kei eke ki te tahuna, ka tukua te ra, a ka paea haeretia. 18 Ano ka tino akina matou e te tupuhi, i te aonga ake: ka akiritia *nga utanga*; 19 A i te toru o *nga ra*, ka makā atu e o matou ringa ake nga mea ake o te kaupuke. 20 A he maha nga ra i kore ai e puta te ra me nga whetu, kihai ano i iti te tupuhi i akina ai matou, na, ka mahue katoa ta matou whakaaro ki te ora. 21 Heoi ka roa te nohoanga pukutanga, na, ka tu a Paora i waenganui o ratou, ka mea, E mara ma, engari ra me i rongo koutou ki a au, a kihai i rere mai i Kariti, kei pa mai tenei kiho, tenei mate. 22 Na, ko taku kupu tenei ki a koutou, Kia mārama te ngakau: e kore hoki e mate tetahi o koutou, ko te kaupuke anake. 23 I tu hoki ki toku taha i tenei po he anahera na te Atua, nāna nei ahau, ko ia taku e karakia atu nei, 24 I mea mai, Aua e matakū, e Paora; me tu koe ki te aroaro o Hiha: nana, kua hoatu ki a koe e te Atua te hunga katoa e rere tahi na koutou. 25 Na, kia mārama te ngakau, e hoa ma: e whakapono ana hoki ahau ki te Atua, e rite ano ki tana i korero mai ai ki a au. 26 Otira kua tikato te tikanga kia eke tatou ki tetahi motu.

27 Na, i te tekau ma wha o nga po, i a matou e kahakihakina ana i Aria, i waenganui po, ka mea nga kai mahi kaupuke ka tata tetahi whenua ki a ratou; 28 Na, ka whakatātūtū ratou, ka kite e rua tekau maro: a ka neke tata atu, ka whakatātūtū ano, ka kite kotahi tekau ma rima maro. 29 Na, ka matakū kei paea matou ki nga toka, ka tukua nga punga e wha i te kei, ka hiahia ki te awatea. 30 A i nga kai mahi kaupuke e mea ana kia oma atu i te kaupuke, a e tukū ana i te poti ki te moana, he whakaware, kia kiia ai e tukua ana etahi punga i te ihu, 31 Ka mea a Paora ki te kene-

turio ratou ko nga hoia, Ki te korē enei e noho ki te kaupuke, e kore koutou e taea te whakaora. 32 Katahi ka kotia nga whakaheke o te poti e nga hoia, a tukua ana kia taka atu. 33 A i te mea meake puao te ra, ka tohe a Paora ki a ratou ka o: kia kai, ka mea, Ko te tekau ma wha tenei o ngara e tatari nei koutou, e noho puku nei, tē o te kai. 34 Koia ahau ka tohe nei kia kai: ko tetahi mea hoki tenei e ora ai koutou: e kore hoki e ngahoro tetahi huruhuru o te upoko o tetahi o koutou. 35 A, tana kore-rotanga i enei *kupu*, na, ka mau ki te taro, ka whakawhetai ki te Atua i te aroaro o te katoa: a ka wha-whati, ka timata te kai. 36 Na, ka mārama nga ngakau o ratou katoa, a ka kai ano ratou. 37 Na, e rua rau e whitu tekau ma ono matou katoa i te kaupuke. 38 Ano ka makona i te kai, ka whakamama ratou i te kaupuke, ka akiritia te witi ki te moana. 39 A ka ao te ra kihai ratou i mohio ki tera whenua: a, te kitenga i tetahi kokorutanga he one to reira, na, ka mea ratou me kore e ahei te aki atu i te kaupuke ki roto. 40 Na, kotia ana e ratou nga punga, tukua ana ki te moana, i whakakoro-koroa ano nga here o te urungi, ka hutia ano te ra nui ki te hau, ka tika atu ki te one. 41 A ka puta atu ki tetahi wahi, he tai papaki rua, ka whakaekea te kaupuke; a titi tonu te ihu, mau tonu, ko te kei i pakaru i te kaha o te ngaru. 42 A ki ta nga hoia whakaaro me whakamate nga herehere, kei kau tetahi ki uta, kei oma. 43 Ko te keneturio ia i mea kia whakaorangia a Paora, a kihai i tukua ki ta ratou i whakaaro ai; na, ka mea ia, kia mātua peke atu te hunga e mātau ana ki te kau, kia kau ki uta: 44 Eia atu, etahi i runga i nga papa, etahi i runga i etahi o *nga mea* o te kaupuke. Heoi tae ora katoa ana ratou ki uta.

UPOKO 28.

1 *Kei Merita.* 3 *Te neke.* 8 *Ana whakaoranga.* 11 *E rere ana ano.* 17 *Korero ki nga Hurai.* 30 *Kei Roma e noho ana, e rua tau.*

A KA ora ratou, katahi ka mohio ko Merita te ingoa o te motu. 2 Na, kihai i nohinohi te atawhai a nga tāngata maori ki a matou: ka tahuna he kapura, a whakamanuhiritia ana matou katoa, no te mea e ua ana te ua, no te

matao hoki. 3 Na, ka kohikohia e Paora he pupu wahie, a makā, ana e ia ki te kapura: heoi puta mai ana he neke i te werawera, ka mau ki tona ringa. 4 A, te kitenga o nga tāngata maori i te ngarara e werewere ana ki tona ringa, ka mea ratou tetahi ki tetahi, Koia, he tangata kohuru tenei, ka ora nei ia i te moana, na, kihai i tukua e te Tika kia ora. 5 Otiia i ruia atu e ia te ngarara ki te kapura, a kihai i mate, kihai i aha. 6 Na, whanga noa ratou kia tetere ia, kia hinga whakarere ranei, kia mate: heoi ka roa noa to ratou whanganga, a, te kitenga kahore he aha i pa ki a ia, ka puta ke, ka mea, he atua ia.

7 I taua wahi te kāinga o te tino rangatira o te motu, ko Pupiria te ingoa: he manuhiri matou nāna; e toru nga ra i atawhaitia ai matou e ia. 8 Na, i te takoto te pāpā o Pupiria, e mate ana i te kiri ka, i te koripi: heoi ka tomo a Paora ki a ia, ka inoi, ka whakapa i ona ringa ki a ia, a ora ake. 9 A, te meatanga o tenei, na, ka haere mai ano era atu o te motu he mate o ratou, a ka ora: 10 A nui atu te honore i whakahonoretia ai matou e ratou; a i to matou renga ka utaina nga mea e pai ana ma matou.

11 A muri iho i nga marama e toru, ka rere matou i runga i tetahi kaupuke o Arehanaria, i tu nei ki taua motu i te hotoke, ko Katoro raua ko Poruku te ingoa. 12 Na, ka u ki Hairakuha, a e toru o matou ra i noho ai ki reira. 13 Na, ka awhio ake matou i reira, a ka u ki Rekiuima: ka po tahi ka pa te tonga, a i te rua o nga ra ka u ki Puteori: 14 Ano ka kitea nga tuakana i reira, ka tohea matou kia noho i a ratou, kia whitu nga ra: heoi haere ana matou ki Roma. 15 A ka rongo nga tuakana o reira ki a matou, ka haere ake ki te whakatau i a matou ki Apiuwhoruma, ki Wharetoru: a, te kitenga o Paora i a ratou, ka whakawhetai ki te Atua, ka ora te ngakau.

16 Na, ka tae matou ki Roma, a ka hoatu nga herehere e te keneturio ki te rangatira hoia: ko Paora ia i tukua kia noho motu ke raua ko tetahi hoia hei tiaki i a ia.

17 A, i muri i nga ra e toru, ka huihua e Paora nga tino tāngata o nga Hurai: a, to ratou minenga mai, ka mea ia ki a ratou, E hoa ma, e aku tuakana, kahore nei aku hara ki te iwi, ki nga ritenga ranei a nga mātua, i tukua ai ahau i Hiruharama hei herehere ki nga ringa o nga tāngata o Roma. 18 A,

toku whakawakanga e ratou, ka mea ratou kia tukua ahau, no te mea kahore he take e mate ai ahau. 19 Heoi ka whakahe tonu nga Hurai; e taea hoki te aha? karanga ana ahau ki a Hiha; kahore ia aku mea e whakawa ai ahau i toku iwi. 20 Koia ahau i karanga ai i a koutou kia kite, kia korero ki a koutou: no te mea hoki ko ta Ihairaira e tumanako atu nei te mea i herea ai ahau ki tenei mekameka. 21 Na, ko ta ratou meatanga ki a ia, Kahore he pukapuka mou i tae mai ki a matou i Huria, kahore ano tetahi o nga tuakana i haere mai nei i kawē kupu mai, i korero mai ranei i tetahi kino mou. 22 Otiia e mea ana matou kia rongo ki a koe i au whakaaro: e mohio ana hoki matou ki tenei tikanga, e korerotia kinotia ana i nga wahi katoa.

23 A ka oti te whakarite he ra ki a ia, he tokomaha i haere mai ki a ia ki tona whare; a whakakitea ana e ia ki a ratou, whakaaturia ana te rangatiratanga o te Atua, me te tiki ano i ta te ture a Mohi i ta nga poropiti, hei kukume i a ratou ki nga mea o Ihu, no te ata a ahiahi noa. 24 Ko etahi whakapono ki nga mea i korerotia, ko etahi kihai i whakapono. 25 A, tē rite a ratou korero, ka puta atu ratou, me te korero ano a Paora i tetahi kupu, Tika tonu te korero a te Wairua Tapu i a Ihiaia poropiti ki o tatou mātua, 26 I mea nei, Haere ki tenei iwi, mea atu,

Rongo noa koutou, e kore e mātau; Titiro noa koutou, e kore e kite: 27 Kua matotoru hoki te ngakau o tenei iwi, E puhoi ana nga taringa ki te whakarongo, O ratou kanohi kua whakamoea e ratou; Kei kite nga kanohi, Kei rongo nga taringa, Kei mātau te ngakau, A ka tahuri ratou, Ka ora i a au.

28 Na, kia mohio koutou, ka tukua te whakaoranga a te Atua ki nga tau iwi, a ka rongo ratou.

29 A ka mutu enei korero āna, ka haere nga Hurai, he nui hoki ta ratou tautohetohe ki a ratou ano.

30 A e rua tino tau i noho ai a Paora ki tona whare i utua e ia, a tukua tonutia mai ana e ia te hunga katoa e tomo mai ana ki a ia; 31 A maia tonu ia ki te kauwhau i te rangatiratanga o te Atua, ki te whakaako i nga mea o te Ariki o Ihu Karaiti, kihai ano i riria.

HUNGA O ROMA.

UPOKO 1.

1. *Mona, 3 mo Ihu. 8 Mo ratou. 16 Mo tana rongo pai. 18 Mo ta te Atua ki te mahi he. 21 He o nga Tauwiwi.*

NA Paora, pononga a Ihu Karaiti, i karangatia hei apotoro, i motuhia ki te rongo pai a te Atua, 2 (I korerotia e ia i mua, ara e ana poropiti i roto i nga Karaipiture tapu), 3 Mo tana Tama, mo to tatou Ariki mo Ihu Karaiti, i whanau nei he uri no Rawiri, no te wahi ki te kikokiko; 4 I whakapuakina mai nei ko te Tama a te Atua i runga i te kaha, i runga i ta te Wairua o te tapu, i te mea ka whakaarahia i te hunga mate: 5 Nāna nei matou i whiwhi ai ki te aroha noa, ki te mahi apotoro, kia ngohengohe ai, kia whakapono ai nga iwi katoa, hei mea mo tona ingoa: 6 No ratou nei hoki koutou, he hunga karanga na Ihu Karaiti: 7 Ki te hunga katoa i Roma e arohaina nei e te Atua, ka oti nei te karanga hei hunga tapu: *Kia tau* ki a koutou te aroha noa me te rangimarie, he mea na te Atua na to tatou Matua, na te Ariki hoki na Ihu Karaiti.

8 Taku tuatahi he whakawhetai ki toku Atua, i roto i a Ihu Karaiti, mo koutou katoa, no te mea e korerotia ana to koutou whakapono i te ao katoa. 9 Ko te Atua, e mahi nei toku wairua ki a ia i roto i te rongo pai o tana Tama, hei kai whakaatu moku, mo te mau tonu o taku maharahara ki a koutou, i aku karakiatanga i nga wa katoa; 10 E inoi ana me kore e pai te Atua ko tenei haerenga nei oku ki a koutou, kia whakatikaia. 11 Nui atu hoki toku hiahia kia kite i a koutou, kia whakawhiwhia ai hoki koutou e ahau ki tetahi hoatutanga, he mea wairua, kia whakaungia ai koutou; 12 Ara, kia ora ngatahi ai toku ngakau me o koutou i te whakapono o tatou tahi, o koutou, oku, 13 Na, e kore ahau e mea, e aku teina, kia ngaro i a koutou, te maha o aku meatanga kia haere atu ki a koutou, (heoi araia mai ana ahau, a mohoa noa nei,) kia whiwhi ai ano ahau ki

tetahi hua i roto i a koutou, ki te pera me o era tauwiwi. 14 Nga Kariki, nga tautāngata, nga mohio, nga whakaarokore, he nama ta ratou kei runga i a au. 15 A, e ngakau nui ana ano ahau kia whakapaua taku ki te kauwhau i te rongo pai ki a koutou ano i Roma. 16 Kahore hoki oku whakama ki te rongo pai o te Karaiti: ko te kaha hoki ia o te Atua hei whakaora mo nga tāngata katoa e whakapono ana; mo te Hurai ki mua, mo te Kariki ano hoki. 17 Kei reira hoki e whakakitea ana ta te Atua tika, he mea no te whakapono ki te whakapono: kua oti nei hoki te tuhi-tuhi, Ma te whakapono e ora ai te tangata tika.

18 E whakakitea iho ana hoki i te rangi ta te Atua riri ki nga karakia-koretanga katoa, ki nga hē o nga tāngata e pupuri ana i te pono i runga i te hē; 19 Kei roto hoki i a ratou e mārama ana nga mea o te Atua e taea te mohio; kua whakamaramatia nei hoki e te Atua ki a ratou. 20 Nga mea hoki ona, kahore nei i kitea, e kitea nuitia ana, no te hanganga iho ra ano o te ao, e mohiotia ana hoki ki nga mea i hangā, ara tona kaha o tua iho, me tona Atuatanga; e kore ai he kupu whakahoki ma ratou: 21 I a ratou nei hoki e mātau ana ki te Atua, kihai ratou i whakakororia i a ia hei Atua, kihai i whakawhetai; heoi kua kuare o ratou whakaaro, a pouri ana o ratou ngakau pohehe. 22 I a ratou e mea ana he mohio ratou, na, he wairangi, 23 A whakaputaina ketia ake te kororia o te Atua e kore nei e pirau, kia rite ki te ahua o te tangata pirau noa, o nga manu, o nga wae wha, o nga mea ngokingoki.

24 Koia hoki ratou i tukua ai e te Atua ki te mahi poke, i runga i nga hiahia o o ratou ngakau, a whakatutuatia iho o ratou tinana e ratou whakarato: 25 Whakarerea ake e ratou to te Atua pono, ka mau ke ki te teka, a karakia ana, mahi ana ki te mea hanga, kapea ake te Kai hanga, ko ia nei tē whaka-paingia ake ake. Amine.

26 Koia ratou i tukua ai e te Atua ki nga hiahia tūtūa: a ratou wāhine hoki, mahue ake te tikanga maori, kei te ngau ke noa atu: 27 Me nga tāne ano, whakarere ake e ratou te tikanga maori ki te wahine, ano he ahi te kānga o to ratou hiahia ki a ratou ano; nga tāne ki nga tāne, mahi ai i te hanga whakama, me te whiwhi ano ratou ki te utu e rite ana mo ta ratou ngaunga ketanga.

28 A i a ratou kibai nei i pai kia mau tonu te Atua ki o ratou mahara, tukua ana ratou e te Atua ki te hinengaro hē, kia mahia nga mea kahore e tau kia mahia. 29 Ki tonu ratou i nga mahi hē katoa, i te moepuku, i te kino, i te apo, i te mauahara; whawhao rawa i te hae, i te kohuru, i te totohe, i te hianga, i te whano ke; he hunga kohumuhumu, 30 He hunga ngau-tuara, kino ki te Atua, he hunga whakahihi, whakakake, whakapehapeha, he kai tito i nga mea kino, e turi ana ki nga mātua, 31 Kahore o ratou matauranga, he hunga kupu taka, kahore nei he aroha, he hunga takahi kawenata, kahore e tohu tangata: 32 E mātatau nei ano ratou ki ta te Atua tikanga, e tika te mate mo nga kai mahi i enei mea, heoi mahia ana e ratou ko aua mea na ano, whakaae ana hoki ki te hunga e pera ana te mahi.

UPOKO 2.

1 *To whakahe hei whakanui i te he mou ake; 14 ahakoa Tauwiwi, 17 ahakoa Hurai.*

NA, kahore he kupu whakahoki māu, e te tangata katoa e whakahe ana: i a koe hoki e whakahe na i tera, e whakatau ana koe i te he ki a koe ano; kei te mahi hoki koe, te kai whakahe, i aua mea na ano. 2 Na, e mātatau ana tatou kei runga i te pono te whakahekanga a te Atua mo nga kai mahi i aua mea. 3 Ko tāu whakaaro ranei tenei, e te tangata e whakahe ana ki nga kai mahi i aua mea, a e mahi na ano koe i aua mea, ko koe o ora i ta te Atua whakahe? 4 E whakahawea ana ranei koe ki tona ngawari, ki tana tikanga mahaki, ki tona manawanui, e ranea tonu nei; tē mahara ko te ngawari o te Atua hei arahi i a koe ki te ripeneta? 5 Heoi pakeke tonu koe, kahore e ripeneta tou ngakau, e puranga ana koe i te riri mou, mo te ra o te riri, o te whakakitenga mai ano i ta te Atua whakaritenga tika i te whakawa; 6 Ko tana e homai ai ki tetahi ki tetahi, ka rite ki ā ratou mahi: 7 Ki te hunga e whai ana ki te

kororia, ki te honore, ki te matengakore, me te mau ano ki te mahi pai, he oranga tonutanga: 8 Ki te hunga ia e totohe ana, a e turi ana ki te pono, e whakarongo ana hoki ki te hē, he riri, he aritarita; 9 He pawera, he rarunga, mo nga wairua tangata katoa e mahi ana i te kino, mo te Hurai ki mua, mo te Kariki ano hoki: 10 He kororia ia, he honore, he rangimarie, mo nga tāngata katoa e mahi ana i te pai, mo te Hurai ki mua, mo te Kariki ano hoki: 11 Kahore hoki ā te Atua whakapai kanohi. 12 Te hunga hoki i hara turekore, ka ngaro turekore ano hoki: me te hunga i hara i runga i te ture, kei te ture ano he whakahe mo ratou; 13 (He teka hoki ko nga kai whakarongo o te ture e tika ki ta te Atua; engari ko nga kai mahi o te ture e whakatikaia. 14 I te mea hoki e mahia noatia ana nga mea o te ture e nga tauwiwi, kahore nei o ratou ture, ko anei, kahore nei o ratou ture, hei ture ano ki a ratou: 15 E whakakite nei hoki ratou i te mahi a te ture he mea tuhituhi ki o ratou ngakau, me te whakaae tahi ano o ratou hinengaro: ko a ratou whakaaro ano kei te whakahehe kei te whakatikatika ranei i tetahi i tetahi;) 16 I te ra e whakaritea ai te whakawa e te Atua mo nga mea ngaro a nga tāngata, he mea whakarite tonu ki taku rongo pai, hei meatanga ma Ihu Karaiti.

17 Na, e karangatia ana koe he Hurai, e whakawhirinaki ana ki te ture, ko te Atua hoki tau e whakamanamana ai, 18 E mohio ana hoki ki tana e pai ai, e kitea ana e koe nga mea e rere ke ana, he mea whakaako na te ture; 19 E u ana hoki to whakaaro, ko koe hei kai arahi mo nga matapo, hei māramatanga mo te hunga i roto i te pouri, 20 Hei kai tohutohu mo nga kuare, hei kai whakaako mo nga kohungahunga; kei a koe ano hoki te ahua o te matauranga raua ko te pono i runga i te ture. 21 He kai whakaako koe i tera atu, e kore ianei koe e whakaako i a koe ano? e kauwhau na koe kia kaua e tahae, e tahae ana ranei koe? 22 E mea na koe, Kaua e puremu, e puremu ana ranei koe? e whakarihariha na koe ki nga whakapakoko, e tahae ana ranei koe i nga mea tapu? 23 E whakamanamana na koe ki te ture, kei te whakaiti ranei koe i te Atua i te mea ka takahi koe i te ture? 24 Na koutou hoki i kohukohua ai te ingoa o te Atua i roto i nga tauwiwi, i peratia ai me te mea kua oti te tuhituhi. 25 E whai wahi ana hoki te

kotinga, ki te mahia e koe te ture: tena ki te takahi koe i te ture, ka riro tou kotinga hei kotinga kore. 26 Na, ki te mau i te kotinga kore nga tikanga o te ture, e kore ianei tona kotinga kore e kiia hei kotinga? 27 A ki te rite te ture i te mea kihai i kotia maoritia, e kore ianei ia e whakahe ki a koe, ki te tangata i te kupu tuhituhi, i te kotinga, i a koe e takahi na i te ture? 28 Ehara hoki to waho i te Hurai; ehara ano te kotinga i te mea no waho no te kikokiko: 29 Engari ko to roto te Hurai, a, te kotinga no te ngakau, he mea wairua, he teka na te kupu tuhituhi; ehara ano hoki i te mea e whakamemititia ana e te tangata, engari e te Atua.

UPOKO 3.

1 *Nga homaitanga ki nga Hurai, 3 mau tonu.*
9 *Heoi hei te he ano ratou.* 20 *Tatou katoa,*
21 *Na Ihu anake i tika ai.* 31 *Te ture ia tu tonu.*

HA, he aha ra te pai i hua ki te Hurai? he aha te rawa o te kotinga? 2 He nui ra i nga mea katoa: te tuatahi, kua oti te tuku ki a ratou nga kupu a te Atua. 3 Tena iana, ki te mea kihai etahi i whakapono, e taka ranei to te Atua pono i to ratou whakapono kore? 4 Kahore rapea: engari ko te Atua kia pono, a he teka kau nga tangata katoa; ko te mea hoki ia i tuhituhia,

Kia tika ai tau i to korerotanga,

Kia puta ai tau ina whakawakia koe.

5 Ha, ki te mea na to tatou hē i kitea nuitia ai to te Atua tika, me pehea he kupu ma tatou? E hē ana ranei te Atua, i a ia e whakapa ana i te riri? (he kupu tangata tenei naku.) 6 Kahore rapea: penei ka pehea ta te Atua whakarite whakawa mo te ao? 7 Na, ki te mea na taku teka i hira rawa ai to te Atua pono hei kororia mona; he aha ano au i whakahengia ai hei tangata hara? 8 Tē ki ranei (ko te kupu whakapae teka tenei mo matou, ki ta etahi hoki ko ta matou kupu tenei,) Tatou ka mahi i te kino, kia puta ai he pai? tika tonu te tau o te he ki a ratou.

9 He aha koia? ko matou te hunga pai? Kahore ra hoki: kua oti hoki te whakaatu e matou ko nga Hurai, ko nga Kariki, kei raro katoa i te hara; 10 Ko te mea hoki ia i tuhituhia,

Kahore he tangata tika, kahore kia kotahi:

11 Kahore he tangata e mātau ana,

Kahore he tangata e rapu ana i te Atua.

12 Kua peka ke ratou katoa, kua kino ngatahi;

Kahore he tangata e mahi ana i te pai, kahore kia kotahi.

13 He urupa puare noa o ratou koro-koro;

E patipati ana o ratou arero;

Kei roto i o ratou ngutu te wai whakamate o nga nakahi:

14 Ki tonu o ratou mangai i te kanga, i te nanakia:

15 O ratou waewae, hohoro tonu ki te whakaheke toto:

16 He whakangaromanga, he ngakau pouri, kei o ratou ara:

17 Kahore hoki ratou i mohio ki te ara o te rangimarie:

18 Kahore te wehi o te Atua i mua i o ratou kanohi.

19 Na, e mātau ana tatou ki nga kupu a te ture, he mea korero ki te hunga i te ture: kia purua ai nga mangai katoa, kia tu hē ai te ao katoa i te aroaro o te Atua. 20 No te mea kahore he mahi o te ture e tika ai tetahi kikokiko i tona aroaro: ma te ture hoki ka mohiotia ai te hara. 21 Otia kua whakamaramatia inaianei te tika a te Atua, motu ke i te ture, he mea whakaatu na te ture, na nga poropiti; 22 Ara te tika a te Atua e na runga mai ana i te whakapono ki a Ihu Karaiti ki te hunga katoa, e whakapono ana: kahore hoki he pokanga ketanga: 23 Kua hara katoa hoki, kahore e taea e ratou te kororia o te Atua; 24 He mea whakatika utu kore na tona aroha noa, i runga i ta Karaiti Ihu hokonga: 25 Ko ia hoki ta te Atua i whakaatu ai i mua hei whakamarietanga, i runga i te whakapono, he mea na ona toto; kia whakakitea ai tana tika, i te mea ka whakapahemotia nei nga hara o mua, he mea hoki na to te Atua manawanui; 26 Hei whakakite i tana tika i tenei wa nei ano: he mea hoki kia tika ai ia, me te whakatika ano i te tangata e whakapono ana ki a Ihu. 27 Na, keihea te whakamanamana? Kua arata atu. E tehea ture? e to nga mahi? Kahore: engari e te ture o te whakapono. 28 Koia matou ka mea ai, kei te whakapono he tika mo te tangata, motu ke i nga mahi o te ture. 29 Ko te Atua oti ia o nga Hurai anake? he teka ianei no nga tauwi ano hoki? Ae ra, no nga tauwi ano hoki: 30 Kotahi nei hoki te Atua, māna e whakatika te kotinga i runga i te whakapono, me te kotinga kore ina whakapono. 31 E taka ranei

te ture i ta matou, ara i te whakapono? Kahore rapea: engari na ta matou i u ai te ture.

UPOKO 4.

1 *Te whakapono o Aperahama hei tika mona, 10 i te mea kihai i kotia. 13 I runga ano i tera te kupu whakaari. 16 Hei matua ia ki te hunga whakapono. 24 Ko to tatou whakapono hei tika mo tatou.*

HE aha ra, ki ta tatou, te mea i riro mai i a Aperahama, i to tatou matua i runga i te kikokiko? 2 Me he mea hoki na nga mahi i tika ai a Aperahama, he mea tana e whakamanamana ai ia; otira kahore i to te Atua aroaro. 3 E pehea ana hoki te Karaipiture? I whakapono a Aperahama ki te Atua, a ka whakairia hei tika mona. 4 Na, he tangata e mahi ana, e kore e kii te utu mona he mea aroha noa, engari he mea mo tana. 5 Tena he tangata kahore e mahi, engari e whakapono ana ki te kai whakatika i te tangata karakia kore, ka whakairia tona whakapono hei tika. 6 Pera hoki me ta Rawiri i ki ai mo te hari o te tangata, ka whakairia nei e te Atua he tika ki a ia, motu ke i nga mahi,

7 Ka hari te hunga kua oti a ratou mahi tutu te muru,

O ratou hara te hipoki:

8 Ka hari te tangata e kore nei e whakairia e te Ariki he hara ki a ia.

9 Na, tenei haringa, mo te kotinga ranei, mo te kotinga kore ranei? e mea ana hoki tatou, I whakairia te whakapono hei tika mo Aperahama. 10 He pehea te whakairinga? i a ia i te kotinga, i te kotinga kore ranei? He teka i a ia i te kotinga, engari i te kotinga kore. 11 A riro ana i a ia te kotinga hei tohu, hei hiri mo te tika i runga mai i tona whakapono, i te mea kahore ia i kotia; kia waiho ai ia hei matua ki te hunga katoa e whakapono ana i runga i te kotinga kore; ara kia whakairia ai ano hoki te tika ki a ratou: 12 Hei matua ano ki te kotinga, ki te hunga ehara i te mea ko te kotinga anake to ratou, engari e takahi ana hoki i runga i nga tapuae o taua whakapono o to tatou matua o Aperahama, i a ia kahore ano i kotia. 13 Te kupu hoki ki a Aperahama ratou ko ona uri mo te ao ka riro i a ia kihai i na runga mai i te ture; engari i na runga i te tika o te whakapono. 14 Me i riro hoki i te hunga ture, kua tikanga-kore te whakapono, kua taka te kupu whakaari: 15

Ta te ture hoki e mahi ai, he riri: me he mea hoki kahore he ture, kahore he hara. 16 Koia i narototia ai i te whakapono, kia waiho ai ma te aroha noa; kia u ai te kupu whakaari ki te whanau katoa; ehara i te mea ki to te ture anake, engari ki to te whakapono o Aperahama; ko ia nei hoki te matua o tatou katoa, 17 (Ko te mea hoki ia i tuhituhia, Kua waiho koe e ahau hei matua ki nga iwi maha,) i te aroaro o tana i whakapono ai, o te Atua e whakaora nei i nga tupapaku, e karanga nei i nga mea kahore i konei me te mea kei konei nei ano. 18 Ahakoa kahore nei he rawa, u tonu tona manakonako ki a ia ka meinga hei matua mo nga iwi maha, ki te mea i korerotia, Ka penei tou whanau. 19 Kihai ano i ngokore tona whakapono, kihai ia i mahara iho ki tona tinana kua tupapakutia uoatia ake, (wahi iti nei hoki kua kotahi rau ona tau,) ki te tupapakutanga hoki o te kopu o Hera: 20 Heoi kihai ia i ruarua, i whakateka ki ta te Atua kupu whakaari; engari kaha tonu tona whakapono, whakakororia ana ia ki te Atua; 21 U tonu hoki tana whakaaro e taea e ia te mea tana i korero ai. 22 Koia hoki i whakairia ai ki a ia hei tika. 23 Otira ehara i te mea he whakaaro ki a ia anake i tuhituhia ai taua whakairinga ki a ia; 24 Engari ki a tatou ano hoki; ka whakairia hoki ki a tatou, ki te whakapono ki te kai whakaara i a Ihu i to tatou Ariki i te hunga mate: 25 I tukua nei mo to tatou he, i whakaarahia ano hoki mo tatou kia whakatikaia.

UPOKO 5.

1 *Na te whakapono i mau ai te rongo; 2 i tumanako ai. 8 Na reira ano i ora ai. 12 Na Arama te mate. 17 Na Ihu te ora.*

NA, ka tika nei tatou i te whakapono, ka mau ta tatou rongo ki te Atua, he mea na to tatou Ariki na Ihu Karaiti: 2 Nāna hoki te whakatatanga ma tatou, i runga i te whakapono ki tenei aroha noa e tu nei tatou, a whakamanamana ana tatou, i te mea ka tumanako nei ki te kororia o te Atua. 3 Ehara hoki i te mea ko tera anake, engari e whakamanamana ana ano tatou ki nga mamea: e mohio ana hoki, ko ta te mamea e mahi ai he manawanui; 4 Ta te manawanui he matauranga; ta te matauranga he tumanako: 5 E kore ano e whakama i te mea ka tumanako nei: kua ringihia hoki te aroha o

te Atua ki o tatou ngakatu e te Wairua Tapu kua homai nei ki a tatou. 6 I a tatou hoki e ngoikore ana, i te wa i rite ai, ka mate a te Karaiti mo te hunga karakia kore. 7 E mate whakauaua hoki tetahi mo te tangata tika: tera pea ia tetahi e maia ki te mate mo te tangata pai. 8 Heoi e whakakitea nuitia ana e te Atua tona aroha ki a tatou, i a tatou hoki e hara ana, ka mate a te Karaiti mo tatou. 9 Na, tera noa ake he whakaoranga mo tatou e ia i te riri, i a tatou ka tika nei i ona toto. 10 I te mea hoki he hōa wha-whai tatou, ka hōhia ta tatou rongo ki te Atua i runga i te matenga o tana Tama; na, ka mau nei te rongo, tera noa ake he whakaoranga mo tatou, i a ia kua ora nei. 11 A, ehara i te mea ko tera anake, engari e whakamanamana ana ano tatou ki te Atua, he mea na to tatou Ariki na Ihu Karaiti, nana nei tenei hōhanga rongo i a tatou.

12 Na, ka rite ki te putanga mai o te hara ki te ao, he mea na te tangata kotahi, me te mate ano i runga i te hara, a horapa ana te mate ki nga tāngata katoa; no temea kua hara katoa: 13 (I te ao nei hoki te hara, a taea noatia te ture: otira e kore e whakairia te hara i te mea kahore he ture. 14 Ahakoa ra he mana kingi to te mate no Arama iho ano taea noatia a Mohi, ki te hunga ano hoki kihai nei i rite to ratou hara ki to Arama pokanga ketanga, he ahua nei hoki ia no tenei tāria nei. 15 Otira kihai i rite ki te hara te mea i homai noa mai. Na te hara nei hoki o te kotahi i mate ai te tokomaha, waihoki, tera noa atu te huanga ki te tokomaha o to te Atua aroha noa, o te mea homai hoki i runga i te aroha noa o te tangata kotahi, o Ihu Karaiti. 16 Kihai ano hoki i rite te mea i homai ki to te kotahi i hara: no te kotahi hoki te whakawakanga i tau ai te he; no nga hara maha ia te mea i homai noa mai hei whakatika. 17 Na te hara nei hoki o te kotahi i kingi ai te mate, he mea na te tangata kotahi; waihoki tera noa ake he kingitanga i runga i te ora mo te hunga ka riro mai nei i a ratou te aroha noa e hua tonu nei, me te tika i homai noa nei, he mea na te kotahi na Ihu Karaiti). 18 Ae ra, na te hara kotahi i tau ai te he ki nga tāngata katoa, waihoki na te tika kotahi *te mea homai noa* ki nga tāngata katoa, e tika ai, e ora ai. 19 E rite ana hoki ki te tangata kotahi i tutū nei, a whai hara iho te tokomaha, waihoki ka ngohengohe nei te kotahi, ka whai tika te tokomaha. 20

I puta mai ano hoki te ture kia nui ai te hara. Heoi i te hara e nui noa ana, kua hua noa ake te aroha noa: 21 Na, ko te hara te kingi i mua, a he mate tona tukunga iho; waihoki hei kingi ano te aroha noa i runga o te tika, he oranga tonutanga te tukunga iho, he mea hoki na Ihu Karaiti na to tatou Ariki.

UPOKO 6.

Kaua e hara; 3 Kua iriiria nei hoki; 18 Kua whakaae ki nga mahi a te tika; 23 To te hara utu hoki he mate.

HA, kia pehea a tatou korero? Kia u tonu tatou ki te hara, kia hua ai te aroha noa? 2 Kahore rapea. Ka whakatupapakutia nei tatou ki te hara, keihea ake he nohōanga mo tatou i runga i taua hara? 3 Kahore ianei koutou i mohio, ko tatou kua iriiria nei ki roto ki a Karaiti Ihu, kua iriiria ki roto ki tona matenga? 4 Na, kua tanumia ngatahitia nei tatou me ia i te iriiringa ki roto ki te mate: kia rite ai ki a te Karaiti i whakaaraha ake nei i te hunga mate e te kororia o te Matua, waihoki ko tatou kia haere i roto i te houtanga o te ora. 5 Ki te mea hoki kua honoa tatou ki te ahua o tona matenga, ka honoa ano tatou ki to tona aranga: 6 E mohio ana hoki ki tenei, kua ripekatia ngatahitia to tatou tangata tawhito me ia, kia hemo ai te tinana o te hara, kia mutu ai ta tatou mahi ki te hara. 7 Ki te mate hoki tetahi, kua mawheto ia i te hara. 8 Na, ki te mea kua mate tahi tatou ko te Karaiti, e whakapono ana tatou e ora tahi ano tatou me ia: 9 E mātau ana hoki tatou, ka ara nei a te Karaiti i te hunga mate, heoi ano ona matenga; kahore he kingitanga o te mate ki a ia a mua ake nei. 10 Ko tona matenga hoki, he matenga kotahi ki te hara: tona oranga ia, he oranga ki te Atua. 11 Waihoki mahara iho ki a koutou, kua whakatupapakutia koutou ki te hara, e ora ana ia ki te Atua, i roto i a Ihu Karaiti i to tatou Ariki.

12 Mo konei ra aua te hara e kingi i roto i te koutou tinana mate, e ngohengohe ai koutou ki ta te hara, i runga i nga hiāhia o taua tinana nei. 13 Kaua ano e tukua o koutou wahi hei mahi hē ma te hara: engari tukua atu koutou ki te Atua, he hunga kua ora i roto i te hunga mate, me o koutou wahi hei mahi tika ki te Atua. 14

E kore hoki te hara e waiho hei rangatira mo koutou: ehara hoki koutou i te ture, engari no te aroha noa.

15 He aha koia? kia hara oti tatou, no te mea ehara tatou i te ture, engari no te aroha noa? Kahore rapea. 16 Kahore oti koutou i mātau, ki te tuku koutou i a koutou ki tetahi hei pononga, he pononga koutou na tera kua ngohengohe na koutou ki tana; na te hara ranei, a mate iho, na te ngohengohe ranei, a tika ake? 17 Ko tenei me whakawhetai ki te Atua, he pononga koutou i mua na te hara, heoi kua ngohengohe o koutou ngakau ki te ahua o te ako i whakaritea nei mo koutou. 18 Na ka atea nei koutou i te hara, he pononga koutou na te tika. 19 He kupu tangata tenei naku, na te ngoikore o to koutou kikokiko: na, i tukua o koutou wahi hei pononga ma te poke ma te tutū ki te mahi tutū; waihoki me tuku o koutou wahi aianei hei pononga ma ta tika, puta ake he tapu. 20 I te mea hoki he pononga koutou na te hara, e atea ana koutou i te tika. 21 Na i taua wa he aha nga hua i a koutou o nga mea e whakama na koutou? he mate hoki te mutunga o aua mea. 22 Tena ko tenei ka atea nei koutou i te hara, a ka meinga hei pononga ma te Atua, nga hua ki a koutou he tapu, a, te tukunga iho he orange tonutanga. 23 Ko nga utu hoki o te hara he mate; ko ta te Atua ia i homai ai he orange tonutanga, i roto i a Karaiti Ihu i to tatou Ariki.

UPOKO 7.

Kua mawheto mai tatou i te ture. 14 No te tangata te he.

KAHORE ano koutou kia mātau, e aku teina, (e korero ana hoki ahau ki te hunga mātau ki te ture,) hei rangatira te ture mo te tangata i te wa e ora ai ia? 2 Te wahine tāne hoki, e mau ana ano ia i te ture ki te tāne, i a ia ano e ora ana; a ki te mate te tāne, kua mawheto i te ture a te tāne. 3 Na, i te orange o te tāne, ka karangatia ia he wahine puremu, ki te riro ia i te tangata ke: tena ka mate te tāne, e atea ana ia i te ture; tō meinga he wahine puremu ki te riro i te tangata ke. 4 Me koutou ano hoki, e aku teina, kua tupapakutia ki te ture e te tinana o te Karaiti; kia riro ai koutou i tetahi atu i whakaarahia nei i te hunga mate, kia whai hua ai tatou ki

te Atua. 5 I a tatou hoki i te kōkōkō, e mahi ana nga hihiritanga o nga hara e *whakaohokia nei* e te ture i roto i o tatou wahi, a hua ake ko te mate. 6 Ko tenei kua mawheto mai nei tatou i te ture, i te mea ka mate nei tera i puritia ai tatou; kia mahi ai tatou i runga i te houtanga o te wairua, auaka i runga i te tawhitotanga o te kupu tuhituhi.

7 Kia pehea ra he kupu ma tatou? He hara ranei te ture? Kahore rapea. Engari kihai ahau i mātau ki te hara, me i kua te ture; kahore hoki ahau i mohio ki te hiahia, me i kua te ture te mea mai, Aua koe e hiahia. 8 I mau hoki te hara ki te ture hei whakaoho, a mahia ana nga hiahia katoa i roto i ahau. Ki te kore hoki te ture ka mate te hara. 9 I ora hoki ahau i mua i te korenga o te ture: te taenga mai o te kupu ako, kua ora ano te hara, a mate iho ahau. 10 Na, taua kupu ako i *meinga* mo te ora, kitea rawatia ake, hei whakamate tenei moku. 11 I mau hoki te hara ki te kupu ako hei whakaoho, a tinihangatia iho ahau, na, mate iho ahau i a ia. 12 Ae ra, e tapu ana te ture, me te kupu ako ano e tapu ana, e tika ana, e pai ana. 13 I meinga koia te mea pai hei mate moku? Kahore rapea. Engari na te hara, kia mohiotia ai he hara, i mea te mea pai hei mahi mate moku; no ka ai te kupu ako hei mea i te hara kia nui noa atu te hara. 14 E mātau ana hoki tatou no te wairua te ture: ko ahau ia no te kikokiko, he mea hoko atu hei pārau ma te hara. 15 Ko taku hoki e mahi nei kahore e maharatia iho e ahau: kahore hoki e mahia e ahau taku i pai ai; heoi taku i kino ai, meatia ana tenei e ahau. 16 Na, ki te mahia e ahau taua mea pu kihai nei ahau i pai atu, e whakaae ana ahau ki te ture he pai. 17 Ko tenei ehara i ahau i mahia ai, engari na te hara e noho nei i roto i a au. 18 E mātau ana hoki ahau, kahore he mea pai e noho ana i roto i a au, ara, i roto i toku kikokiko: ko te hiahia hoki kei a au, ko te mea ia i te pai kahore e kitea e au. 19 Te pai hoki e hiahiatia ana e ahau, kahore e mahia e ahau: engari te kino kihai nei au i pai, mahia ana tenei e ahau. 20 Na, ki te mahia e ahau taua mea pu kihai nei au i pai atu, ehara i a au nāna taua mea i mahi, eugari na te hara e noho nei i roto i ahau. 21 Na, kua kitea e ahau te ture, ara, i ahau e hiahia ana kia mea i te pai, tata tonu

te kino ki ahau. 22 E ahuaureka ana hoki ahau ki te ture a te Atua, ara, to roto tangata: 23 Heoi kua kitea e ahau tetahi atu ture i roto i oku wahi, e whawhai ana ki te ture a toku hinengaro, a e mea ana i a au hei taurekareka ma te ture a te hara, ma tenei i roto nei i oku wahi. 24 Aue, te mate i ahau! ma wai ahau e whakaora i te tinana o tenei mate? 25 Whakawhetaitonu ahau ki te Atua, i runga i a Ihu Karaiti i to ta tou Ariki. Na, ahau ake nei ano ka mahi ko toku hinengaro ki te ture a te Atua; ko toku kikokiko ia ki te ture a te hara.

UPOKO 8.

*Ko wai e hia, He tika? 17 Pai ki a ratou.
5 Ta te ngakau maori. 6 Ta te Wairua.
29 He mea whakarite te pai no mua. 38
Mau o tana.*

NA, kahore e tau te hē inaianei ki te hunga i roto i a Karaiti Ihu, kahore nei e haere i runga i ta te kikokiko, engari i ta te Wairua. 2 Na te ture hoki a te Wairua o te ora i roto i a Karaiti Ihu, ahau i atea ai i te ture o te hara, o te mate. 3 Te mea hoki kihai i taea e te ture, he ngoikore nona i te kikokiko, tonoa mai ana e te Atua tana Tama, i te ahua o te kikokiko hara, mo te hara ano, a whakataua ana te hē ki te hara i roto i te kikokiko: 4 Kia rite ai to te ture tika i roto i a tatou, kahore nei e haere i runga i ta te kikokiko, engari i ta te Wairua. 5 Te hunga hoki i runga i ta te kikokiko, whakaaro ana ratou ki o te kikokiko; a te hunga i runga i ta te Wairua, ki o te Wairua. 6 To te whakaaro hoki ki te kikokiko he mate; to te whakaaro ia ki te Wairua he ora, he rangimarie. 7 He tikanga whawhai hoki ki te Atua te whakaaro ki te kikokiko: e kore nei hoki e ngawari ki te ture a te Atua, kahore ano e ahei *kia ngawari*. 8 Na, e kore e taea e te hunga i te kikokiko te whakamanawareka ki te Atua. 9 Na, kahore koutou i te kikokiko, engari i te Wairua, ki te mea e noho ana te Wairua o te Atua i roto i a koutou. Na, ki te kahore te Wairua o te Karaiti i tetahi, ehara tenei i a ia. 10 Tena ki te mea kei roto a te Karaiti i a koutou, he tupa-paku te tinana i te hara; he ora ia te wairua i te tika. 11 Na, ki te noho i roto i a koutou te Wairua o te kai whakaara o Ihu i te hunga mate, māna, ma te kai whakaara o te Karaiti i roto i te

hunga mate, e whakaora o koutou tinana mate ki tona Wairua e noho na i roto i a koutou.

12 Na, e *aku* teina, kahore he rawa e tohe ai te kikokiko ki a tatou, kia noho i runga i ta te kikokiko. 13 Ki te noho hoki koutou i runga i ta te kikokiko, ka mate: tena ki te mea ko te Wairua ta koutou hei whakamate i nga mahi a te tinana, ka ora. 14 Te hunga hoki e arahina ana e te Wairua o te Atua, he tama ratou na te Atua. 15 He teka hoki he wairua pononga kua riro mai nei i a koutou, e matakua ai ano hoki *koutou*; engari kua riro i a koutou te Wairua whakatamariki, e karanga ai koutou, E Apa, e Pa. 16 Ko taua Wairua ra ano hei whakaake ake ki o tatou wairua, he tamariki tatou na te Atua: 17 A ki te mea he tamariki, mo tatou te kāinga; mo tatou te kāinga o te Atua, mo tatou tahi ko te Karaiti; ki te mate tahi tatou me *ia*, kia whakakororiatia ngatahitia ai hoki tatou.

18 Ki taku whakaaro iho hoki, he kore noa iho nga mamae o tenei wa, *ki te whakaritea* ki te kororia e whakakitea mai ki a tatou a mua. 19 Tumanako tonu nei hoki te mea i hanga, tatari tonu ki te whakakitenga mai o nga tama a te Atua. 20 Kua oti hoki te tekateka noa te mea hei rangatira mo te mea i hangā, ehara i te mea na tenei te whakaake, engari na te kai whakarite, me te tumanako ano, 21 Tera te mea hanga e whakaateatia mai i ta te pirau whakataurekarekatanga, whakarangatiratia ake ki roto ki te kororia o nga tamariki a te Atua. 22 E mohio ana hoki tatou, kei te aue tahi, kei te mamae tahi, nga mea hanga katoa taea noatia tenei ra. 23 Ehara i te mea *ko ratou* anake, ko tatou nei ano kua whiwhi nei ki te hua matamua, ara, ki te Wairua, ina, e aue ana hoki tatou i roto i a tatou, e tatari ana ki te whakatamarikitanga, *ara*, ki te whakaoranga o o tatou tinana. 24 Ka ora hoki tatou i a tatou ka tumanako atu nei: tena ka kitea te mea e tumanakotia atu ana, kore ake te tumanako: he aha hoki te tangata ka tumanako ai ki te mea kua kitea nei e ia? 25 Na, ki te tumanako atu tatou ki te mea kahore nei e kitea, ka ata tāria marietia atu e tatou.

26 Ko te Wairua ano hei hoa mo tatou e ngoikore nei: kahore hoki tatou e mātau ki ta tatou e inoi ai kia tika: ko te Wairua nei ano ia te inoi ana mo tatou, ona aue e kore e taea te whakahua. 27 A, te kai titiro i nga

ngakau, e mohio ana ia ki te whakaaro o te Wairua, rite tonu hoki ki ta te Atua i *pai ai* tana inoi mo te hunga tapu. 28 Na, e mātau nei tatou, kei te mahi tahi nga mea katoa i te *pai* mo te hunga e aroha ana ki te Atua, he mea karanga nei ratou i runga i *tana* i whakatakoto ai. 29 Ko āna hoki i mohio ai i mua, i whakaritea ano e ia i mua kia rite ki te ahua o tana Tama, kia ai ia hei muanga i roto i nga teina tokomaha. 30 A, āna i whakarite ai i mua, ko enei ano i karangatia e ia: a, āna i karanga ai, ko enei ano i whakatika e ia: a, āna i whakatika ai, ko enei ano i whakakororiatia e ia.

31 Na, kia pehea ta tatou korero ki enei mea? Ki te mea ko te Atua hei hoa mo tatou, ko wai hei whawhai ki a tatou? 32 Kīhai nei i kaiponuhia e ia tana ake Tama, heoi tukua mai ana e ia mo tatou katoa, e kore ianei e tapiritia noatia mai e ia ki a ia nga mea katoa mo tatou? 33 Ma wai e whakapa hē ki a te Atua i whiriwhiri ai? Ko te Atua hei whakatika. 34 Ko wai hei whakatauhē? Ko te Karaiti i mate, ae ra kua ara ano, a kei te ringa matau ano o te Atua, ko ia hoki kei te inoi mo tatou. 35 Ma wai tatou e momotu kē i te aroha o te Karaiti? Ma te whakapawera, ma te rarunga, ma te whakatoi, ma te mate kai, ma te kakahu kore, ma te mate ka tata, ma te hoari ranei? 36 Ko te mea hoki ia i tuhituhia,

Na te whakaaro ki a koe matou i whakamatea ai i te ra-roa nei;

Kiia ana matou hei hipi e patua ana.

37 Engari i enei mea katoa nui atu te wiktoria i a tatou, he mea na te kai aroha i a tatou. 38 U tonu hoki taku whakaaro, e kore te mate, e kore te ora, e kore nga anahera, e kore nga rangatira, e kore nga kaha, e kore nga mea onaianei, e kore nga mea e puta mai a mua, 39 E kore te tiketike, e kore te hohonu, e kore tetahi atu mea hanga, e kaha ki te momotu i a tatou i te aroha o te Atua, i tera i roto nei i a Karaiti Ihu i to tatou Ariki.

UPOKO 9.

Tona pouri ki nga Hurai. 7 Kua puta he he uri mo Aperahama. 18 Na te Atua ake ano tana mahi toku. 21 To tatou nei rite. 25 Aua tikanga nei āna he mea whakaatu no mua. 32 Take i he ai nga Hurai.

HE pono taku korero i roto i a te Karaiti, kahore aku teka, (me te whakaaro ano taku hinengaro ki a au i

roto i te Wairua Tapu,) 2 Nui atu taku pouri, mau tonu te mamae o toku ngakau. 3 He pai hoki ki a au me i kangā ahau, me i motuhia i a te Karaiti, mo aku teina, mo oku whanaunga o te wahi ki te kikokiko: 4 No Ihairaira nei ratou; no ratou nei te whakatamarikitanga, te kororia, nga kawenata, te homaitanga o te ture, te karakia, me nga kupu whakaari; 5 No ratou nei nga mātua, no ratou ano a te Karaiti no te wahi ki te kikokiko, ko ia nei kei runga ake i nga mea katoa, te Atua e whakapaingia ana ake ake. Amine. 6 Ehara ia i te mea, kua taka te kupu a te Atua. Te hunga hoki o Ihairaira, ehara i te mea no Ihairaira katoa: 7 Ahakoa he uri no Aperahama, ehara ratou katoa i te tamariki: engari, Kei a Ihaka te karangatanga mo ou uri. 8 Ara ko nga tamariki a te kikokiko ehara enei i te tamariki na te Atua: engari nga tamariki a te kupu whakaari, ka kiia ratou he uri. 9 Ko te kupu whakaari hoki tenei, Kia taka ki tenei wa ka haere mai ahau, a ka whanau ta Hera tama. 10 Na, ehara i te mea *ko tenei* anake; na, i a Ripeka ano hoki kua hāpī i tetahi, i a Ihaka i to matou matua; 11 (I nga *tama* hoki kahore ano i whanau noa, kahore ano hoki i mahi i te *pai*, i te kino ranei, he mea kia u ai ta te Atua i whakatakoto ai mo te whiriwhiringa, ehara i nga mahi, engari na te kai karanga;) 12 Ka korerotia ki a ia, Ko te tuakana hei pononga ma te teina: 13 Ko te mea ia i tuhituhia, Kua aroha ahau ki a Hakopa, kua kino ki a Eha.

14 Kia pehea ra ta tatou korero? He tikanga hē koia kei te Atua? Kahore rāpea. 15 I mea hoki ia ki a Mohi, E tohu ahau ki taku e tohu ai, e atawhai ahau ki taku e atawhai ai. 16 Ae ra, ehara i te mea na te kai hiahia, ehara i te mea na te kai oma, engari na te Atua na te kai tohu. 17 E mea nei hoki te Karaipiture ki a Parao, Mo konei pu ano koe i whakaarahia ai e ahau, kia ai koe hei whakakitenga mo toku kaha, kia korerotia ai hoki toku ingoa ki te whenua katoa. 18 Na, ko tana e *pai* ai e tohungia, a ko tana e *pai* ai e whakapakeketia.

19 Na, tera koe e mea ki a au, He aha ia i riri ai ano? ko wai hoki i whakakeke ki tana i *pai* ai? 20 Ha, te tangata nei, ko wai koe hei whakahoki kupu ki te Atua? Ma te mea hanga koia e mea ki *tona* kai hanga, He aha ahau i hanga ai e koe kia penei? 21 He teka ianei kei te kai hanga rihī te

tikanga mo te paru, kia hangā tetahi wahi o taua mea i pokepokea hei oko honore, a ko tetahi wahi hei mea honore kore? 22 He aha hoki, ki te mea i pai te Atua kia whakakitea tana riri, kia whakapuakina tona kaha, a puta nui ana tona manawanui ki nga oko riri kua whakaritea nei mo te whakangaromanga? 23 Kia whakakitea ano hoki te hua o tona kororia ki nga oko e tohungia ana, kua rite noa ake nei i a ia mo te kororia, 24 Ki a tatou, i karangatia nei e ia, ehara i te mea no nga Hurai anake, engari no nga tauwi ano hoki? 25 Ko tana kupu ano tena i ta Hoha,

Ehara i te iwi noku, heoi ka karangatia e ahau Ko toku iwi;

He wahine hoki e arobaina ana te wahine kihai i arohaina.

26 A tenei ake i te wahi i korerotia ai ki a ratou, Ehara koutou i te iwi noku;

Ko reira ratou karangatia ai he tama na te Atua ora.

27 Ta Ihaia karanga hoki mo Ihairaira, Ahakoa i rite ki te onepu o te moana te tokomaha o nga tama a Ihairaira, he toenga e ora: 28 Na, e whakaotia e ia te mahi, e poroa hoki i runga i te tika: poro rawa hoki ta te Ariki mahi e mahi ai ki runga ki te whenua. 29 Ko ta Ihaia hoki ia i ki ai i mua,

Me kahore te toe i te Atua o nga mano he whanau mo tatou,

Kua pera tatou me Horoma, kua rite ano hoki ki Komora.

30 Na, kia pehea ta tatou korero? Ko nga tauwi kihai nei i whai i te tika, kua mau i a ratou te tika, ara, to te whakapono tika. 31 Ko Ihairaira ia, i whai nei i te ture o te tika, kahore i taewa ratou te ture o te tika. 32 Na te aha? No te mea kihai ratou i ra runga i te whakapono, ra runga ke ana ratou i nga mahi o te ture. I tūtuki hoki o ratou wae ki te kamaka tūtukinga; 33 Ko te mea hoki ia i tuhituhia,

Na, ka whakatakotoria e ahau ki Hiona he kamaka tūtukinga, he kohatu whakahinga:

Na, nga tāngata katoa e whakapono ana ki a ia e kore e whakama.

UPOKO 10.

To te ture tika; to te whakapono; 12 Hurai, Tauwi rite tonu. 19 He mea korero tenei i mua.

E AKU teina, ta toku ngakau i pai ai, i inoi ai ki te Atua ko ia tenei,

ko Ihairaira kia ora. 2 E whakaae ana hoki ahau ki a ratou, he ngakau nui ano to ratou ki te Atua, otia ehara i te mea mohio. 3 I a ratou hoki e kuare ana ki ta te Atua tika, a e whai ana kia whakaukia to ratou ake tika, kahore ratou i ngohengohe ki te tika a te Atua. 4 Ko te Karaiti hoki te tukunga iho o te ture hei tika mo nga tāngata whakapono katoa. 5 Kua tuhituhia nei hoki e Mohi ta te ture tika, Te tangata e whakarite ana i aua mea, e ora ia i aua mea. 6 Ko te kupu ia tenei o ta te whakapono tika, Aua e mea i roto i tou ngakau, Ko wai hei kake ki te rangi? (ara ki te tiki atu i a te Karaiti ki raro:) 7 Ko wai ranei hei heke atu ki te hohonu? (ara ki te tiki atu i a te Karaiti i roto i te hunga mate.) 8 E pehea ana oti? E tata ana ki a koe te kupu, kei tou mangai, kei tou ngakau: ko ia ia, ko te kupu o te whakapono e kauwhau nei matou; 9 Ara ki te whakaae tou mangai ko Ihu te Ariki, a ka whakapono tou ngakau na te Atua ia i whakaara ake i te hunga mate, e ora koe. 10 Ma te ngakau hoki kia whakapono ka tika ai; ma te mangai kia whakaae ka ora ai. 11 E mea ana hoki te Karaipiture, Nga tāngata katoa e whakapono ana ki a ia e kore e whakama. 12 Kahore hoki he rerenga kētanga o te Hurai, o te Kariki: e hua tonu ana hoki nga taonga a taua Ariki na ano o nga tāngata katoa, ki te hunga katoa e karanga ana ki a ia. 13 E ora hoki nga tāngata katoa e karanga ana ki te ingoa o te Ariki. 14 A me pehea ta ratou karanga ki a ia, ki te kahore i whakapono ki a ia? me pehea hoki ta ratou whakapono ki a ia, ki te kahore i rongo ki a ia? me pehea hoki e rongo ai, ki te kahore he kai kauwhau? 15 Me pehea hoki e kauwhau ai, ki te kahore e tonoa? ko te mea hoki ia i tuhituhia, Ano te ataahua o nga wae-wae o nga kai kauwhau o te maunga rongo, e kauwhau ana i nga mea pai!

16 Otira kahore ratou katoa i ngohe-ngohe ki te rongo pai. E mea ana hoki a Ihaia, E te Ariki, ko wai i whakapono ki ta matou rongo? 17 Ina, na te rongo te whakapono, a i rongo ai, na te kupu a te Atua. 18 Na, ko taku kupu tenei, Kahore ranei ratou i rongo?

Koia ra ia, kua puta atu to ratou reo ki te whenua katoa,

A ratou kupu hoki ki nga topito o te ao.

19 Na, ko taku kupu tenei, Kahore,

ianeī a Ihairaira i mohio? Na Mohi te kupu tuatahi.

Maku koutou e mea kia hae ki te *hunga* ehara i te iwi.

Ka meinga e ahau te iwi poauau hei whakaho i a koutou ki te riri.

20 Maia rawa ia ta Ihaira i mea ai, Kua kitea ahau e te *hunga* kihai nei i rapu i a au;

Kua matauria ahau e te *hunga* kihai nei i ui ki a au.

21 Tana kupu ia mo Ihairaira, Pau katoa te ra me te totoro atu ano oku ringa ki te iwi tutu, *ki te iwi* whakahawea.

UPOKO 11.

Nga morehu. 7 Era atu kua tukua ki te pakeke. 18 Kua nga tauwi e whakamana-mana. 26 Tenei ake ko Ihairaira. 33 Ngaro o a te Atua tikanga.

NA, ko taku kupu tenei, Kua peia oti e te Atua tana iwi? Kahore rapea. No Ihairaira hoki ahan, no te uri o Aperahama, no to Peniamine iwi. 2 Kahore ano te Atua i pei i tana iwi i mohio ai i mua. Kahore oti koutou i mātau ki ta te Karaipiture korero i ta Iraia? i inoi ra hoki ia ki te Atua, i whakahe i a Ihairaira, i mea, 3 E te Ariki, kua patua e ratou o poropiti, kua whakaboroa o āta; ko ahau anake hoki kua mahue nei, a e whai ana ratou kia patua ahau. 4 Heoi e pehea mai ana ki a ia te ki tapu? E whitu mano tāngata kua waiho e ahau maku, kahore nei i piko te turi ki a Paara. 5 Waihoki i tenei wa nei ano he toenga tenei, he whiriwhiringa na te aroha noa. 6 A ki te mea na te aroha noa, ehara i te mea na nga mahi: penei ehara te aroha noa i te aroha noa. Ki te mea hoki na nga mahi, ehara i te mea aroha noa: penei ehara te mahi i te mahi. 7 Ha, e pehea ana? Ko ta Ihairaira e rapu nei, kihai tenei i taea e ratou; otira kua taea e te whiriwhiringa, ko era atu ia i whakapakeketia: 8 (Ko te mea hoki ia i tuhituhia, Kua hoatu ki a ratou e te Atua he wairua hiamoe, he kanohi e kore ai ratou e kite, he taringa e kore ai e rongo;) a taea noatia tenei ra. 9 E mea ana hoki a Rawiri,

Kia whakatupu mahanga to ratou tepu,

Hei rore hoki, hei tūtukinga waewae, hei utu ano ki a ratou:

10 Kia whakapouritia o ratou kanohi, kei kite ratou,

164

Kia piko tonu ano o ratou tuara. 11 Na, ko taku kupu tenei, He tūtuki to ratou e hinga ai? Kahore rapea: engari na to ratou hinginga te orange o nga tauwi, he mea kia hae ai ratou. 12 Na, hei taonga nei mo te ao to ratou hinginga, a hei taonga mo nga tauwi to ratou whakaitinga: tera noa ake ano to ratou whakanuinga.

13 Ki a koutou, ki nga tauwi tenei kupu aku, ko te apotoro nei hoki ahau ki nga tauwi; e whakanui ana ahau i taku mahi minita: 14 Me kore e hae nga tāngata o toku kikokiko, kia ora ai etahi o ratou i a au. 15 Ko to ratou makanga atu nei hoki hei houhanga rongo ma te ao, a ka aha to ratou tangohanga mai? he teka ianeī he orange ake i roto i te *hunga* mate? 16 Ki te mea hoki e tapu ana te mea matamua, ka pera ano te puranga: a ki te tapu te pakiaka, e pera ano nga manga. 17 Ki te whatiia hoki etahi o nga manga, a ka honoa atu koe te oriwa ngahere ki roto ki aua *manga*, ka whiwhi ngatahi ki te pakiaka, ki te momonatanga ano o te oriwa; 18 Aua e whakapehapeha ki nga manga. A ki te whakapehapeha koe, ehara i te mea nau i mau ake ai te pakiaka, engari na te pakiaka koe. 19 Na, tera koe e mea, I whatiia atu nga manga, kia honoa iho ai ahau. 20 E pai ana; na te whakapono kore ratou i whatiia atu ai, a na te whakapono koe i tu ai. Aua e whakakake, engari kia wehi: 21 Na kihai nei i tohungia nga manga tupu e te Atua, *kia tupato* kei kore pea koe e tohungia. 22 Na, tirohia iho te ngawari, me te pakeke, o te Atua: pakeke ki te *hunga* i hinga; ngawari ki a koe, ki te u koe ki tana *tikanga* ngawari: ki te kahore, ka tapahia hoki koe. 23 Me ratou ano, ki te kore e u ki te whakapono kore, ka honoa ano: e taea hoki ratou e te Atua te hono mai ano. 24 He oriwa ngahere nei hoki koe i te rakau tupu, a ka tapahia mai, honoa kētia mai ki te oriwa pai; ina, tera noa ake he hononga mo enei, mo nga *manga* tupu, ki to ratou oriwa ake.

25 E kore hoki ahau e pai, e aku teina, kia kuare koutou ki tenei mea ngaro, kei mea koutou he mātau koutou; kua tau te pakeke ki a Ihairaira, mo tetahi wahi, kia riro mai ra ano te whakanuinga o nga tauwi. 26 Ko reira a Ihairaira katoa ora ai: ko te mea hoki ia i tuhituhia,

Tera e puta mai te Kai whakaora i Hiona,

A māna e kaupare atu te karakia-kore i a Hakopa:

27 Ko taku kawenata hoki tenei ki a ratou,

Ina ka tangohia e ahau o ratou hara.

28 Na, i runga i te rongo pai, e hoariritia ana *ratou*, he whakaaro ki a koutou; a i runga i te whiriwhiringa, e arohaina ana *ratou*, he whakaaro ki nga mātua. 29 I a te Atua homaitanga hoki, i tana karangatanga, kahore e puta ke te whakaaro. 30 Ka rite hoki ki a koutou kihai i whakapono i mua ki te Atua, na, inaianei kua tohungia, he mea na te ratou whakapono kore: 31 Waihoki ko enei kahore i whakapono inaianei, a ka tohungia nei koutou, ka tohungia hoki ratou. 32 Kua oti hoki te katoa te kopani e te Atua ki roto ki te whakateka, he mea kia tohungia katoatia ai.

33 Ano te hohonu, te hua o a te Atua whakaaro, o tona mohio! e kore āna tikanga e taea te whakaaro, āna huarahi e kore e taea te rapu! 34 Ko wai hoki te mohio ana ki te hinengaro o te Ariki? ko wai hoki tona hoa whakatakoto whakaaro? 35 Ko ta wai hoki kua hoatu ki a ia i mua, a ka whakahokia he utu ki a ia? 36 Nga mea katoa nei hoki nāna, kei runga ano i a ia, e ahua ana hoki ki a ia: mona te kororia ake tonu atu. Amine.

UPOKO 12.

Whakaaroa ana mahi aroha, a whaia tana e pai ai. 8 Kei whakakake. 6 Tahuri ki tau mahi ake. 9 Aroha, etc. 19 Kei rapu utu.

KOIA ahau ka akiaki nei i a koutou, e *aku* teina, kia whakaaroa nga mahi tohu a te Atua, kia tapaea atu o koutou tinana hei whakahere ora, e tapu ana, e manakohia ana e te Atua, he mahi na to koutou hinengaro. 2 A kua to koutou ahua e rite ki to tenei ao: engari kia rere kē, ara kia whakahoutia o koutou hinengaro, kia whakamatautauria ai e koutou ta te Atua e pai ai, te mea e pai ana, e manakohia ana, e tino rite ana.

3 Ko taku kupu hoki tenei ki nga tāngata katoa i roto i a koutou, he mea na te aroha noa i homai nei ki a au, Kua te whakaaro e kake ki runga ake i te mea i tika kia whakaaroa; engari kia ata whakaaro, kia rite ki ta te Atua wahi whakapono i tuwha ai ki tetahi ki tetahi. 4 E rite ana hoki ki o tatou wahi ka maha nei i te tinana kotahi, a

aua wahi katoa kihai i kotahi te mahi ma ratou: 5 Waihoki ko tatou tokomaha, he tinana kotahi i roto i a te Karaiti, ko tatou takitahi ia he wahi no tatou tahi. 6 Na, ka rere kē nei nga mea i homai ki a tatou, he mea e rite ana ki te aroha noa i homai ki a tatou, ki te mea he mahi poropiti, kia rite ki te tikanga o te whakapono; 7 He mahi minita, *kia u* ki te mahi minita; te kai whakaako, *kia u* ki te whakaako; 8 Te kai whakahauhau, *kia u* ki te whakahauhau; te kai hoatu, kia tapatahi te ngakau; te kai tohutohu, kia uaua; te kai atawhai, kia mārama te ngakau. 9 Te aroha, hei te mea tinihanga kore. Whakariharibangia te kino; *kia u* ki te pai. 10 Te ngakau aroha o tetahi ki tetahi, kia rite ki to te tuakana raua ko te teina; *kia nui* te whakahonore a tetahi i tetahi; 11 Kia uaua, kua e mangere; *kia toko tonu* ake te wairua; me te mahi ano ki te Ariki; 12 Kia hari i runga i te tumanako; *kia manawanui* ki te whakapawera; *kia u* ki te inoi; 13 Whakawhiwhia te hunga tapu ina rawakore; *kia mau* ki te atawhai manuhiri. 14 Manaakitia te hunga e tukino ana i a koutou: manaakitia, kua e kanga. 15 Kia hari tahi me te hunga hari, tangi tahi me te hunga tangi. 16 Kia kotahi te whakaaro o koutou tetahi ki tetahi. Kua e whakakake te whakaaro, engari me whakauru ki roto ki te hunga iti. Kei mea ake koutou he mohio koutou. 17 Kua e utua ta tetahi kino ki te kino. Whakaaroa wawetia he pai ki te aroaro o nga tāngata katoa. 18 Ki te taea, whakapaua ta koutou kia mau te rongo ki nga tāngata katoa. 19 Aua e rapu utu mo koutou, e *aku* hoa aroha, engari neke atu i te riri: kua oti hoki te tuhituhi, Maku te rapu utu; maku te hoatu utu, e ai ta te Ariki. 20 Na, ki te mate kai tou hea-riri, whangainga; ki te mate wai, whakainumia: ki te penei hoki to mahi, ka purangatia e koe he waro kapura ki tona mātenga. 21 Kei hinga koe i te kino, engari kia hinga te kino i tou pai.

UPOKO 13.

Whakamua nga kai whakahaere tikanga. 8 Ko te aroha anake kia tarewa. 11 Nga mahi hē whakarerea.

KIA ngohengohe nga wairua katoa ki nga mana nunui. Kahore hoki he mana, no te Atua anake: nga mana o tenei wa nei he mea whakarite na te

Atua. 2 Na, ki te whakakeke tetahi ki te mana, e whakakeke ana ki ta te Atua i whakarite ai: a, te hunga whakakeke, te mea mo ratou he whakatau hē. 3 Ehara hoki nga rangatira i te whakawehi mo nga mahi pai, engari mo nga mahi kino. E mea ana koe kia kaua e wehi i te mana? meatia te pai, a he whakamoemiti tana e homai ai ki a koe: 4 He minita hoki ia na te Atua ki a koe mo te pai. Tena ki te mahi kino koe, e wehi ra; ehara hoki tana i te mau noa i te hoari: he minita hoki ia na te Atua, he kai rapu utu hei riri i te kai mahi i te kino. 5 Koia i takoto ai te tikanga kia ngohengohe *koutou*, ehara i te mea he whakaaro kau ki te riri, engari ki ta te hinengaro ano hoki. 6 Na konei hoki koutou i hoatu ai i te takoha: na te Atua hoki ratou minita, he hunga hoki e mau tonu ana ki tenei mea pu ano. 7 Na, hoatu nga mea i tika ki te katoa: he takoha-tangata ki te tangata i tika ai te takoha-tangata; he takoha-taonga ki te tangata i tika ai te takoha-taonga; he wehi ki te tangata i tika ai te wehi; he honore ki te tangata i tika ai te honore.

8 Kei waiho kia takoto roa ana te mea i tika kia hoatu ki tetahi, ko te aroha anake o tetahi ki tetahi: ka rite hoki te ture i te tangata e aroha ana ki tera atu. 9 Ko tenei hoki, Kaua e puremu, Kaua e patu tangata, Kaua e tahae, Kaua e whakapae teka, Kaua e hiahia ki ta te tangata; a ki te mea tera atu ano tetahi kupu ako, ka whakapopototia ki roto ki tenei kupu, ara, Kia aroha ki tou hoa tata, ano ko koe. 10 E kore te aroha e hanga kino ki tona hoa: ko te aroha hoki te whakaringenga o te ture.

11 Tenei ano hoki tetahi, e mohio ana tatou ki te taima, *kua taka noa ake* te wa e ara ai tatou i te moe: engari hoki tenei e tata ana to tatou oranga i to te wa i whakapono ai tatou. 12 Kua sua atu te po, ka tata te ao: mo konei ra kia whakarerea e tatou nga mahi o te pouri, kia kakahuria iho nga kakahu whawhai o te maramatanga. 13 Kia pai ta tatou haere, kia rite ki to te awatea; kauaka i nga kakainga i nga haurangitanga, kaua i nga hē moenga i nga hiahia taikaha, kaua i te whawhai, i te hae. 14 Engari kakahuria iho te Ariki a Ihu Karaiti, a kaua e whakaaroa wawetia te kikokiko, kia mahia ona hiahia.

UPOKO 14.

Kei he te ngoikore i o tautohetohenga. 13 Kia manawapa ki a ia hei he i a koe.

TE tangata e ngoikore ana te whakapono whakahoaia mai, kauaka ia ki nga totohenga whakaaro. 2 Ta tetahi hoki i whakapono ai me kai e ia nga mea katoa: te tangata ngoikore ia e kai otaota ana. 3 Kaua te tangata e kai ana e whakahawea ki te tangata kahore e kai; kaua hoki te tangata kahore e kai e whakahē i te tangata e kai ana: kua manakohia hoki ia e te Atua. 4 Ko wai koe e whakahē na i ta tera pononga? ma tona rangatira ia e whakatu, e whakahinga ranei. Ina ka whakaturia ano ia: e taea hoki ia e te Atua te whakatu. 5 Ki ta tetahi ki, nui atu tetahi ra i tetahi ra: ki ta tetahi ki, rite katoa nga ra. Kia u marire nga whakaaro a tetahi a tetahi. 6 Te tangata e whakaaro ana ki te ra, he whakaaro ki te Ariki tana whakaaro; a, te tangata e kore e whakaaro ki te ra, he whakaaro ki te Ariki tana kore e whakaaro. Te tangata e kai ana, he whakaaro ki te Ariki tana kainga, e whakawhetai atu ana hoki ia ki te Atua; a, te tangata kahore e kai, he whakaaro ki te Ariki tana korenga e kai, e whakawhetai ana ano ia ki te Atua. 7 Ehara hoki i te mea mona ake ano te oranga o tetahi o tatou, ehara hoki i te mea mona ake te matenga o tetahi. 8 Ta te mea ahakoa ora, e ora ana tatou ki te Ariki; ahakoa mate, e mate ana ki te Ariki: na, ahakoa ora, ahakoa mate, no te Ariki tatou. 9 Ko te mea hoki tenei i mate ai a te Karaiti, i ara ake ai ano, i ora ai ano, kia waiho ai ia hei rangatira mo te hunga mate, mo te hunga ora. 10 Ko koe na, he aha koe i whakahē ai i tou teina? me koe na hoki, he aha koe i whakahawea ai ki tou teina? e tu katoa hoki tatou ki te noboanga whakawa o te Karaiti. 11 Kua oti hoki te tuhi-tuhi,

E ora ana ahau, e ai ta te Ariki, ina e piko katoa nga turi ki a au,

A e whakaara nga arero katoa ki te Atua.

12 Ae ra ka korerotia e tenei e tenei o tatou te tikanga o ana mahi ki te Atua.

13 Na, kati ta tatou whakahē tetahi i tetahi; engari ko tenei kia rite i a koutou, kia kaua e whakatakotoria he tūtukinga *wawae* he whakahinga ranei mo te teina. 14 E mohio ana ahau, u tonu

toku whakaaro i roto i te Ariki i a Ihu, kahore he mea nona ake ano tona noa: engari ki te mea tetahi e noa ana tetahi mea, e noa ano ki a ia. 15 Otiia ki te mea na te kai tou teina i pouri ai, kahore e mau ana tou haere i runga i te aroha. Kei mate i to kai te tangata i mate nei a te Karaiti mona. 16 Na, kei korerotia kinotia ta koutou pai. 17 Ehara hoki te rangatiratanga o te Atua i te kai, i te wai; engari he tika, he rangimarie, he hari i roto i te Wairua Tapu. 18 Te tangata hoki ko enei hei mahinga māna ki a te Karaiti, ka manakohia ia e te Atua, ka paingia hoki e nga tāngata. 19 Na, kia whaia e tatou nga mea e mau ai te rongo, nga mea ano hoki e hangā ai te pai o tetahi o tetahi. 20 Kua e waiho te kai hei whakahoro mo ta te Atua mahi. E ma ana ano nga mea katoa; otiia e kino ana ki te tangata ki te mea he tūtukitanga wae-wae nei tana kainga. 21 He mea pai ano kia kua e kai kikokiko, kia kua e inu waina, aha ranei e tūtuki ai tou teina, e hinga ai ranei, e ngoikore ai ranei. 22 He whakapono tau? waiho i a koe ano ki te aroaro o te Atua. Ka hari te tangata kahore e whakatau i te hē ki a ia ano mo te mea i whakapaia atu e ia. 23 Ki te ruarua ia tetahi, a ka kai, kua tau te hē ki a ia; no te mea ehara i te *kai* whakapono: he hara hoki ia mea katoa kihai nei i *puta ake* i te whakapono.

UPOKO 15.

Whakaaroa nga ngoikore. 3 Ta te Karaiti. 7 Kia pera ano tatou. 16 Nga wahi e haere ai ia.

TE mahi tika ma tatou, ma te hunga kaha he pikau i nga ngoikoretanga o te hunga kaha kore; kua hoki e whaia ko ta tatou ake i ahuaereka ai. 2 Me whai e tatou kia ahuaereka mai tona hoa tona hoa, kia *whai* pai ai, hei hanga mo te where. 3 Kihai hoki a te Karaiti i whai ki tana ake i ahuaereka ai; engari i rite ki te mea kua oti te tuhituhi, kua tau ki a au nga tawai-nga a te hunga e tawai ana i a koe. 4 Na, nga mea i tuhituhia i mua he mea tuhituhi hei whakaako i a tatou, kia whai tumanakotanga ai tatou, i te mea ka whakamanawanui, ka whakamarietia hoki e nga Karapiture. 5 A ma te Atua o te manawanui, o te whakamarie, e homai ki a koutou kia kotahi te whakaaro a tetahi ki tetahi, kia rite ki ta Karaiti Ihu: 6 Kia

kotahi ai te ngakau, kia kotahi ai te waha, e whakakororia ai koutou i te Atua, ara, i te Matua o to tatou Ariki o Ihu Karaiti. 7 Na, me whakahoa koutou tetahi ki tetahi, kia rite ki a te Karaiti i mea nei i a tatou hei hoa mona kia whai kororia ai te Atua. 8 Na, ko taku kupu tenei, He minita a Ihu Karaiti ki te kotinga, he whakaaro ki te pono o te Atua, kia u ai nga mea i whakaaria ki nga mātua: 9 Kia whakakororia ai ano hoki nga tauwi i te Atua mo tana mahi tohu, kia pera ai me te mea i tuhituhia,

Mo konei ka whakawhetai ai ahau ki a koe i waenganui o nga tauwi, Ka himene ai ki tou ingoa.

10 Tenei ano tetahi kupu āna; Kia hari tahi, e nga tauwi, me tona iwi.

11 Tenei ano hoki, Whakamoemititia te Ariki, e nga tauwi katoa; Whakamoemititia ano ia, e nga iwi katoa.

12 E mea ana ano a Ihaia, Tera e whai pakiaka a Hehe, Me tetahi e whakatika ana hei rangatira mo nga tauwi; Ko ia hei tumanakohanga ma nga tauwi.

13 Na, ma te Atua, nāna nei te tumanako, e whakaki koutou ki te hari katoa, ki te rangimarie, i runga i te whakapono, kia hua ai to koutou tumanako, i runga i te kaha o te Wairua Tapu.

14 Na, e u ana ano toku ake whakaaro ki a koutou, e aku teina, e ki ana i te pai, whawhao rawa ki te matauranga katoa, a e taea ano e koutou te whakatupato tetahi i tetahi. 15 Otiia i nui ai tetahi wahi o taku maia ki te tuhituhi ki a koutou, e aku teina, he whakamahara hoki i a koutou, he mea na te aroha noa kua homai nei ki a au e te Atua. 16 I meinga ai ahau hei minita ma Ihu Karaiti ki nga tauwi, hei mahi i nga mea tapu o te rongo pai a te Atua, kia manakohia ai te whakahere a nga tauwi, he mea whakatapu na te Wairua Tapu. 17 Na, kua whai whakamanamananga nei ahau i roto i a Karaiti Ihu i nga mea a te Atua. 18 E kore hoki ahau e maia ki te korero ki tetahi mea kihai nei i meinga e te Karaiti kia mahia e ahau, e taku kupu e taku mahi, hei mea kia ngohengohe mai nga tauwi, 19 I runga i te kaha o nga tohu, o nga mea whakamiharo, i runga i te kaha o te Wairua o te Atua; no ka whakapaua e ahau te kauwhau i te

rongo pai o te Karaiti ki Hiruharama, a taka noa ki Irurikuma. 20 Ko ia tenei taku tohe ki te kauwhau i te rongo pai, ehara i te mea ki nga wahi kua whakahuatia na a te Karaiti ki reira, kei hanga whare ahau ki runga ki ta tera tangata turanga: 21 Engari kia rite ki te mea kua oti te tuihuhu,

Te hunga kihai nei ia i korerotia ki a ratou, e kite ratou:

A, te hunga kihai nei i rongo, e mātau ratou.

22 Na konei ano i maha ai oku whakawarenga, 16 tae atu ai ahau ki a koutou. 23 Inaianei ia kua kore nei he wahi maku i enei whenua, a ka maha nei aku tau i nui ai toku hiahia kia haere ki a koutou: 24 Kei toku haerenga atu ki Hipani, ka tae ahau ki a koutou: e mea ana hoki ahau tera ahau e kite i a koutou i toku haerenga atu, a ka kawea ano e koutou ki reira, kia mātua ora tetahi wahi o toku ngakau i a koutou. 25 Inaianei ia e haere ana tenei au ki Hiruharama, ki te mahi mea ma te hunga tapu. 26 Kua pai hoki a Makeronia raua ko Akaia kia meinga tetahi kohikohi mo nga rawakore o te hunga tapu i Hiruharama. 27 I pai ano; a e tika ana ano kia homai ki a ratou. Kua uru nei nga tauwiwi ki a ratou mea o te wairua, waihoki e tika ana ano kia mahia mai e enei etahi mea o te kikokiko ma ratou. 28 Na, kia oti tenei i a au, a hiri rawa tenei hua *hei mea ma ratou*, ka tika atu ahau na to koutou *wahi* ki Hipani. 29 E mātau ana ano ahau, ka haere atu ahau ki a koutou, tera au e haere i runga i te hua noa iho o te manaakitanga o te rongo pai o te Karaiti.

30 Na, he tohe tenei naku ki a koutou, e *aku* teina, kia whakaaro koutou ki to tatou Ariki ki a Ihu Karaiti, ki te aroha hoki o te Wairua, a kia tohe tahi tatou, ara kia inoi ki te Atua, moku; 31 Kia whakaorangia ahau i te hunga whakateka i Huria; kia manakohia ano e te hunga tapu taku mea e mahi nei mo Hiruharama; 32 Kia haere hari ai ahau ki a koutou, ki te pai te Atua, kia ora tahi ai o tatou ngakau. 33 Na, *kia noho* te Atua o te rangimarie ki a koutou katoa. Amine.

UPOKO 16.

Ana owhatanga. 17 *Mawehē atu i nga tangata wehewehe.* 21 *Owhatanga a ona hoa.*

TENA to matou tuahine a Pipi te tukua atu e ahau ki a koutou, he

kai mahi ia na te hahi i Kenekerea: 2 Hei manuhiri ia ma koutou i roto i te Ariki, kia rite ki ta te hunga tapu tika-nga, a ki te matea e ia tetahi mea a koutou, ma koutou e atawhai: he tokomaha hoki ana i atawhai ai, ahau ano hoki.

3 Oha atu ki a Pirihihi raua ko Akuiira, ki oku hoa mahi i roto i a Karaiti Ihu: 4 Na raua nei hoki o raua kaki i toku kia ora ai ahau: ehara hoki i te mea ko ahau anake e whakawhetai ki a raua, engari ko nga hahi katoa hoki o nga tauwiwi. 5 *Oha atu* ano ki te hahi i to raua whare. Oha atu ki a Epainetu ki taku i aroha ai, ko ia hoki ta te Karaiti matamua o Akaia. 6 Oha atu ki a Meri, he nui tana mahi ki a matou. 7 Oha atu ki a Anaroniku raua ko Hunia, oku whanaunga, oku hoa herehere ano hoki, he ingoa nunui nei o raua i roto i nga apotoro, no mua nei i a au to raua urunga ki a te Karaiti. 8 Oha atu ki a Amapiria, ki taku i aroha ai i roto i te Ariki. 9 Oha atu ki a Urapane, ki to matou hoa mahi i roto i a te Karaiti, ki a Takuha ano hoki ki taku i aroha ai. 10 Oha atu ki a Apere e paingia ana i roto i a te Karaiti. Oha atu ki a Aritopuru ma. 11 Oha atu ki a Heroriona ki toku whanaunga. Oha atu ki a Nakihi ma, ki nga mea i roto i te Ariki. 12 Oha atu ki a Taripina raua ko Taripoha, e mahi nei i roto i te Ariki. Oha atu ki a Perahi e arohaina nei, he nui nei tana mahi i roto i te Ariki. 13 Oha atu ki a Rupuha i whiriwhiria i roto i te Ariki, ki tona whaea, ara, ki to maua tahi. 14 Oha atu ki a Ahunikiritu, ratou ko Perakona, ko Herama, ko Pataropa, ko Herami, ki nga teina ano e *noho ana* i a ratou. 15 Oha atu ki a Piroroku, raua ko Huria, ki a Nireu, raua ko tona tuahine, ki a Orimapa ratou ko te hunga tapu katoa e *noho ana* i a ratou. 16 Oha atu tetahi ki tetahi, hei te kahi tapu ano. Tenei te oha atu nei nga hahi o te Karaiti ki a koutou.

17 He tohe tenei naku ki a koutou, e *aku* teina, tirohia iho te hunga e mea ana i nga wehewehenga, i nga mea whakahinga, he mea puta kē i te whakaakoranga i whakaakona ai koutou: tahuri atu i a ratou. 18 Ehara hoki to tatou Ariki a Ihu Karaiti i ta ratou e mahi atu nei, engari ko o ratou kopu; a he whakapati he kupu pai ta ratou, hei tinihanga mo nga ngakau o te hunga kino kore. 19 Ko to koutou ngohengohe-tanga mai ia kua pakū ki nga tāngata

katoa. Koia ahau ka hari nei ki a koutou: a e mea ana ano ahau kia whai whakaaro koutou ki te pai, kia atea hoki i te kino. 20 Na, tera te Atua o te rangimarie e hohoro te kuru i a Hatana ki raro i o koutou waewae.

Kia tau ki a koutou te aroha noa o to tatou Ariki o Ihu Karaiti. Amine.

21 Tenei te oha atu nei ki a koutou a Timoti taku hoa mahi, a Ruhiu, a Hahona, a Hohipate, oku whanaunga. 22 Ko ahau tenei ko Teretiu, ko te kai tuhituhi o tenei pukapuka, te oha atu nei ki a koutou i roto i te Ariki. 23 Tenei te oha atu nei ki a koutou a Kaiu te kai atawhai oku, o te hahi katoa. Tenei te oha atu nei a Eratu kai tiaki o nga mea o te pa, raua ko te teina ko Ku-

aratu. 24 *Kia tau* ki a koutou katoa te aroha noa o to tatou Ariki o Ihu Karaiti. Amine.

25 Na, he kaha nei te *Atua* ki te whakau i a koutou, i runga i nga ritenga o taku rongo pai, e te kauwhautanga hoki o Ihu Karaiti, o te whakakitenga mai ano o te mea ngaro, kihai nei i rangona no te timatanga ra ano o te ao, 26 A kua whakamaramatia mai inaiane e nga Karaipiture a nga poropiti, he mea whakarite mai na te Atua ora tonu, a whakapuakina mai ana ki nga tauhiwi katoa kia ngohengohe ai ratou ki ta te whakapono: 27 *Waiho atu* i te Atua, ko ia nei anake te Mea mātau, te kororia i roto i a Ihu Karaiti, ake ake. Amine.

KO TE PUKAPUKA TUATAHI A PAORA APOTORO

KI TE

HUNGA O KORINITI.

UPOKO 1.

Owhatanga, whakawhetai. 10 *Kia kotahi.* 12 *Kaua e wehewehe.* 18 *To te ao matauranga.* 21 *Ta te Atua.* 26 *Ekara i te mea ko te hunga wunui.* 27 *Engari ko nga kuare ana i karanga ai.*

NA Paora, i paingia e te Atua kia karangatia hei apotoro maa Ihu Karaiti, na te teina hoki na Hotene, 2 Ki ta te Atua hahi e noho ana i Koriniti, ki te hunga kua oti te whakatapu i roto i a Karaiti Ihu, kua karangatia hei hunga tapu, ratou ko te hunga katoa i nga wahi katoa e karanga ana ki te ingoa o Ihu Karaiti o to tatou Ariki, to ratou, to tatou: 3 *Kia tau* ki a koutou te aroha noa, me te rangimarie, he mea na te Atua na to tatou Matua, na te Ariki hoki na Ihu Karaiti.

4 He whakawhetai tonu taku ki toku Atua mo koutou, mo te aroha noa a te Atua kua homai nei ki a koutou i roto i a Karaiti Ihu; 5 No te mea kua hua nga mea katoa, nga korero katoa, nga matauranga katoa, ma koutou i roto i a ia; 6 Mo te whakaaturanga na hoki i a te Karaiti kua u na i roto i a koutou. 7 I kore ai koutou e hapa i tetahi ho-

maitanga; i a koutou e tatari na ki te whakakitenga mai o to tatou Ariki o Ihu Karaiti: 8 Māna ano koutou e whakau taea noatia te mutunga, hei hunga e kore e ekengia e te kupu i te ra o to tatou Ariki o Ihu Karaiti: 9 Pono tonu te Atua, nāna nei koutou i karanga kia uru tabi ki tana Tama ki a Ihu Karaiti ki to tatou Ariki.

10 He tohe tenei naku ki a koutou, e aku teina, i runga i te ingoa o to tatou Ariki o Ihu Karaiti, kia kotahi ta koutou katoa korero, kia kaua he wehewehenga i roto i a koutou; engari kia tino tika koutou, kia kotahi te ngakau, kia kotahi te whakaaro. 11 Kua oti hoki koutou, e aku teina, te korero ki a au e te hunga o te whare o Koroi, he tau-tohetohe ena kei roto i a koutou. 12 Ko taku kupu ano tenei, Ko te ki tenei a tetahi a tetahi o koutou, Ko ahau no Paora; Ko ahau no Aporo; Ko ahau no Kipa; Ko ahau no te Karaiti. 13 Kua oti koia a te Karaiti te wahi? i ripekatia ranei a Paora mo koutou? i iriiria ranei koutou ki runga ki te ingoa o Paora? 14 E whakawhetai ana tenei ahau ki te Atua, no te mea kihai ahau i iriiri i tetahi o koutou, ko Kirihipu anake

raua ko Kaiu; 15 Kei mea tetahi i iriiri ahau i runga i toku ingoa. 16 I iriiri ano ahau i nga tângata o te whare o Tapanā: heoi, kahore ahau e mahara ki taku iriiringa i tetahi atu. 17 Kihai hoki ahau i tonoa e te Karaiti ki te iriiri, engari ki te kauwhau i te rongo pai: ehara i te mea i runga i te mohiotanga ki te korero, kei whakakahoretia te ripeka o te Karaiti.

18 Ki te hunga hoki e whakangaromia ana he mea kuare te korero o te ripeka; ki a tatou ia e whakaorangia nei ko te kaha o te Atua. 19 Ka oti hoki te tuhituhi,

Ka ngaro i a au te whakaaro nui o te hunga whakaaro,

Ka kore hoki i a au te mahara o te hunga mahara.

20 Keihea te tangata whakaaro? keihea te karaipi? keihea te tangata tohe o tenei ao? kahore ano koia i whakakuaritia e te Atua te whakaaro nui o tenei ao? 21 I te mea hoki i runga i o te Atua whakaaro nui, kihai nga whakaaro nui o te ao i mātau ki te Atua, na, ka pai te Atua kia meinga te kuaretanga o te kupu kauwhau hei whakaaro i te hunga e whakapono ana. 22 Ta nga Hurai nei hoki he tono tohu, ta nga Kariki he rapu whakaaro nui: 23 Ta matou ia he kauwhau i a te Karaiti kua oti nei te ripeka, he tūtukitanga waewae ki nga Hurai, he mea kuare ki nga Kariki; 24 Ki te hunga ia e karangatia ana, ki nga Hurai, ki nga Kariki, ko te Karaiti ko te kaha o te Atua, ko to te Atua whakaaro mohio. 25 No te mea he kuaretanga no te Atua, nui atu i nga tângata te mohio; he ngoikoretanga no te Atua, kaha atu i nga tângata.

26 Ka kite nei hoki koutou, e aku teina, i to koutou karangatanga, ehara i te mea he tokomaha te hunga whakaaro o te wahi ki te kikokiko e karangatia ana, ehara i te mea he tokomaha te hunga nunui, ehara i te mea he tokomaha nga rangatira: 27 Engari i whiriwhiria e te Atua nga mea kuare o te ao, hei mea e whakama ai te hunga whakaaro; a kua whiriwhiria ano e te Atua nga mea ngoikore o te ao, hei mea e whakama ai nga mea kaha; 28 Kua whiriwhiria hoki e te Atua nga mea ware o te ao, me nga mea e kinongia ana, me nga kahore noa iho, hei whakakahore i nga tino mea; 29 Kia kore ai e whakamanamana tetahi kikokiko ki tona araro. 30 Nāna hoki koutou i roto i a Karaiti Ihu, kua meinga ia hei take whakaaro nui mo tatou, he mea na te

Atua, hei tika, hei whakatapu, hei hoko: 31 Kia rite ai ki te mea kua oti te tuhituhi, Ki te whakamanamana tetahi, me whakamanamana ki te Ariki.

UPOKO 2.

Tana kauwhau ehara i te pai kupu; 4 engari hei runga i te kaha o te Atua. 6 E kore ano e mohiotia e te ngakau māori.

I A au ano e aku teina, i haere ki a koutou, kihai au i haere me te pai kupu, me te hua ranei o te whakaaro, i taku kauwhautanga atu ki a koutou i te whakaaturanga a te Atua. 2 I takoto hoki taku whakaaro kia kaua ahau e mātau ki tetahi mea i roto i a koutou, ko Ihu Karaiti anake, ko ia hoki i ripekatia. 3 I a au ano i a koutou, i runga ahau i te ngoikore, i te wehi, i te wiri nui. 4 Taku kupu hoki me taku kauwhau, ehara i te kupu whakapati no a te tangata whakaaro nui, engari he whakakitenga na te Wairua, na te kaha: 5 Kei mau hoki to koutou whakapono i runga i o te tangata whakaaro nui, engari i to te Atua kaha.

6 Ki te hunga tino tika ano ia e whai whakaaro ana ano ta matou korero: ehara ia i te whakaaro mohio no tenei ao, no nga rangatira ranei o tenei ao ka memeha nei: 7 Engari e korerotia ana e matou nga whakaaro nui o te Atua i roto i te mea ngaro, era i hunā ra, a te Atua i whakatakoto ai i mua o te ao, hei whakakororia mo tatou. 8 Kihai nei i mātau i tetahi o nga rangatira o tenei ao: me i mātau hoki, kihai i ripekatia e ratou te Ariki o te kororia. 9 Heoi ka rite ki te mea kua oti te tuhituhi,

Kahore te kanohi i kite, kahore te taringa i rongo,

Kahore ano i tapoko noa ki te ngakau o te tangata,

Nga mea kua rite mai i te Atua mo te hunga e aroha ana ki a ia.

10 Heoi kua whakakitea mai ki a tatou e te Atua, ara, e tona Wairua: e rapu ana hoki te Wairua i nga mea katoa, i nga mea hohonu o te Atua. 11 Ko wai hoki te tangata e mātau ana ki nga mea a te tangata? ko te wairua anake o te tangata i roto i a ia: waihoki ko nga mea a te Atua, e kore e matauria e tetahi, engari e te Wairua o te Atua. 12 Ehara i te ao te wairua kua riro nei i a tatou, engari ko te Wairua e ahu mai nei i te Atua; kia mātau ai tatou ki nga mea kua oti nei te homai ki a

tatou e te Atua. 13 A i a matou ka korero nei i aua mea, ehara nga kupu i te mea whakaako e te whakaaro mohio o te tangata, engari he mea whakaako na te Wairua Tapu; e whakariterite ana i nga mea wairua ki nga mea wairua. 14 E kore ia te tangata i te ngakau maori e tango i nga mea o te Wairua o te Atua: he mea kuare hoki ki a ia: e kore ano e ahei te mātau, ma te Wairua hoki ka kitea ai. 15 Otiia ki te mea kei tetahi te Wairua, ka kitea e ia nga mea katoa, e kore ano ia e kitea e tetahi. 16 Ko wai hoki te mātau ana ki te hinengaro o te Ariki, e whakaako ai ia i a ia? Kei a tatou ia te hinengaro o te Karaiti.

UPOKO 3.

He tamariki hau ratou nei te wehewehe. 7 He kai whakato hau ratou, nga kai hauwhau. 11 Ko te Karaiti te turanga. 16 Ko ratou te temepara. 17 Na, kia pai.

KIHAH ano ahau, e aku teina, i ahei te korero ki a koutou, me taku ki he hunga i te Wairua, engari i te kikokiko, ano he kohungahunga i roto i a te Karaiti. 2 He waiu, ehara i te kai māro taku i whangai atu ra ma koutou: kiano hoki koutou i kaha noa, kahore nei ano e kaha inai-anei. 3 Kei te kikokiko na ano koutou: i te mea hoki kei a koutou te hae, te totohe, nga wehewehe, ehara oti koutou i te hunga i te kikokiko, a e haere ana i runga i ta te tangata rite-nga? 4 I tetahi hoki ka ki nei, Ko ahau no Paora; me tetahi atu, Ko ahau no Aporo; ehara oti koutou i te hunga i te kikokiko? 5 Ko wai ra a Paora, ko wai a Aporo? ehara ianei i nga minita i whakapono ai koutou, i runga hoki i ta te Ariki i homai ai ki tetahi ki tetahi? 6 Nāku i whakato, na Aporo i whakamakuku; na te Atua ia i mea kia tupu. 7 Heoi, he kore noa iho te kai whakato, he kore noa iho te kai whakamakuku, engari te Atua nāna nei i mea kia tupu. 8 Na, te kai whakato, te kai whakamakuku, kotahi tonu raua: a, ka rite ki tana ake mahi tona utu e riro i tetahi i tetahi. 9 He hōa mahi hoki inatou no te Atua: he ngakinga koutou na te Atua, he whare hanga na te Atua.

10 Rite tonu taku ki ta te Atua aroha noa i homai nei ki a au, he pera me ta te kai hanga mohio; kua takoto i a au te tūnga, a ko tetahi atu kei te hanga whare ki runga. Kia tupato ia

tetahi tetahi ki tana whare e hanga ai ki runga. 11 E kore hoki tetahi e ahei te whakatakoto i tetahi tūnga kē atu i tēra kua oti nei te whakatakoto, ara, i a Ihu Karaiti. 12 Na, ki te hangā e tetahi ki runga ki tenei tūnga he koura, he hiriwa, he kohatu utu nui, he rakau, he tarutaru, he otouta; 13 E whakakitea te mahi a tetahi a tetahi: ma te ra hoki e whakaatu, ma te kapura hoki e hura; a ka whakamatautauria e te kapura te mahi a tetahi a tetahi, tona peheatanga. 14 Ki te mau tonu ta tetahi mahi e hanga ai ki runga, e riro mai he utu i a ia. 15 Ki te wera te mahi a tetahi, ka maumauria tana: heoi e ora ano ia, otira me te mea i roto i te ahi.

16 Kahore oti koutou i mātau, he whare koutou no te Atua; kei roto hoki i a koutou te Wairua o te Atua e noho ana? 17 Ki te hē i tetahi te whare o te Atua, ka hē ano ia i te Atua; e tapu ana hoki te whare o te Atua, ko taun whare nei ano koutou.

18 Kei tinihanga tetahi ki a ia ano. Ki te mea tetahi o koutou he tangata whakaaro ia no tenei ao, me whakaputu kuare ia kia whai whakaaro ai. 19 Ki te Atua hoki he mea kuare nga whakaaro mohio o tenei ao: kua oti hoki te tūhitihi, Ka mau i a ia te hunga whakaaro i runga i to ratou tinihanga. 20 Me tenei hoki, E mātau ana te Ariki ki nga whakaaro o te hunga whakaaro, he tekateka noa. 21 Na, kei whakamanamana tetahi ki te tūngata: na koutou hoki nga mea katoa; 22 Paora, Aporo, Kipa, te ao, te ora, te mate, nga mea onaianei, nga mea e takoto mai nei, na koutou katoa; 23 No te Karaiti hoki koutou; no te Atua ano a te Karaiti.

UPOKO 4.

He kai mahi a Paora ma. 7 Kei whakanuia kautia. 8 Kei te ora nga Koriniti; 9 Kei te whakahengia a Paora ma. 15 He matua ano ia no ratou.

TE tikanga mo ta te tangata whakaaro ki a matou koia tenei, he kai mahi na te Karaiti, he tuari hoki no nga mea ngaro a te Atua. 2 Na, to nga tuari e matenuitia ana koia tenei, kia kitea tetahi e pono ana. 3 Ki a au ia he mea nohinohi rawa ta koutou kupu moku, ta te tangata kupu ranei moku; kahore nei hoki aku kupu moku ano: 4 Kahore ano kia mau noa

i a au tetahi aha aku; heoi e kore tenei e ai hei whakatika moku: te kai whakapuaki kupu hoki moku ko te Ariki. 5 Na, kaula e whakawakia wawetia tetahi mea, kia tae mai ra ano te Ariki, a māna e whakamarama nga mea huna o te pouri, e whakakite hoki nga whakaaro o nga ngakau: ko reira whakamoemititia ai tetahi tetahi e te Atua.

6 He mea whakararo kē hoki enei naku, e aku teina, ki a maua ko Aporo, he whakaaro ki a koutou; kia ai maua hei whakaako i a koutou kia kaula te whakaaro e neke ki runga ake i te mea kua oti te tuhituhi, kia kaula koutou e whakapēhēhē, e hapai ake i tetahi ki runga ake i tetahi. 7 Na wai hoki koe i rere kē ai? ko tehea mea hoki āu ehara i te mea homai ki a koe? Na, he mea i homai nei ki a koe, he aha koe ka whakamanamana ai, me te mea ehara i te mea homai? 8 Kua makona na koutou, kua hua o koutou taonga, i a matou ka motu kē mai nei, e kingi ana koutou: koia ano te pai me i kingi tonu koutou, kia kingi tahi ai tatou. 9 Ki taku whakaaro hoki kua waihe matou nga apotero e te Atua mo muri rawa, ano he hunga mo te mate: kua meinga hoki matou hei matakitinga ma te ao, ma nga anahera, ma nga tāngata. 10 Ko matou he kuare mo ta te Karaiti, ko koutou ia he hunga whai whakaaro i roto i a te Karaiti; ko matou he ngoikore, ko koutou ia he hunga kaha; ko koutou he kororia, te matou ia he honore-kore. 11 Tutuki tonu mai ki tenei wa nei auo to matou matenga i te kai, i te wai, kahore o matou kakahu; e kurua ana, kahore hoki o matou kāinga tumau; 12 E mauia ana matou, ko o matou ringa hei mahi: e taunutia ana, manaa ki tonu matou; e whakatoia ana, whakaririka kau ana matou: 13 Ka korerotia kinotia, ka whakamarie atu matou: kua meinga matou kia rite ki te paru tahianga o te ao, ki te para o nga mea katoa, taea noatia tenei ra.

14 Kihai ahau i tuhituhi i enei mea kia whakama ai koutou, engari he whakaputo tenei naku i a koutou, ara i aku tamariki aroha. 15 No te mea ahakoa ka tekau mano o koutou kai whakaako i roto i a te Karaiti, heoi kahore e tokomaha nga mātua; he whanau hoki koutou naku, i roto i a Karaiti Ihu i runga i te rongo pai. 16 Koia ahau ka tohe nei ki a koutou, kia rite ta koutou ki taku. 17 Koia ka

tonoa nei e au ki a koutou a Timoti, taku tama aroha, tama pono i roto i te Ariki, māna koutou e whakamahara ki oku ara i roto i a te Karaiti, ki taku e whakaako nei i nga wahi katoa i roto i nga hahi katoa. 18 Na e whakapēhēhē ana etahi, e mea ana e kore au e haere ki a koutou. 19 Otira meake au haere ki a koutou, ki te pai te Ariki; a ehara i te kupu, engari ko te kaha o te hunga e whakapēhēhē ana, taku e titiro ai. 20 No te mea ehara te rangatiratanga o te Atua i te kupu, engari he kaha. 21 Ko tehea ta koutou e pai ai? kia haere ahau ki a koutou me te whiu, me te aroha ranei, me te wairua māhaki?

UPOKO 5.

Te tangata moe he, 5 peia. 7 Te he, peratia me te rewena. Kia tapatahi.

KUA pakū noa atu te rongo he puremu kei roto i a koutou, he puremu ano ia kahore nei e whakahuatia i roto i nga tauiri, ara, kua riro i tetahi te wahine a tona pāpā. 2 A e whakapēhēhē ana koutou, tē pouri koutou, tē mea kia tangohia i roto i a koutou te tangata, nana tenei mahi. 3 Ko ahau ia, ahakoa kei tawhiti toku tinana, kei kona ano toku wairua, a kua whakahē noa ake i te kai mahi o tenei mea, me te mea kei kona ano ahau; 4 Me huihui koutou me toku wairua ano, i runga i te ingoa o to tatou Ariki o Ihu Karaiti, i runga i te kaha o to tatou Ariki o Ihu Karaiti, 5 Ka tuku ai i taua tu tangata ki a Hatana, hei whakangaro mo te kikokiko, kia ora ai te wairua i te ra o te Ariki, o Ihu. 6 Kahore e pai ta koutou whakapēhēhē. Kahore koutou e mātau he iti nei te rewena rewenatia ake te puranga katoa? 7 Na, tahia ki waho te rewena tawhito, a hei puranga hou koutou, me koutou hoki e rewena kore na. Kua patua hoki mo tatou a te Karaiti ta tatou kapenga: 8 Na, kia kai tatou i te hakari, auaka te rewena tawhito, auaka ano te rewena o te mauahara, o te kino, engari hei te rewena kore, ara, hei te tinihanga kore, hei te pono.

9 I tuhituhi atu nei ahau ki a koutou i roto i te pukapuka, kia kaula e whakahoa ki nga tāngata puremu: 10 Ehara ia i te mea rawa mo te hunga puremu o tenei ao, mo te hunga apo, hao taonga, karakia whakapakoko; penei

me haere atu koutou i roto i te ao. 11 Na, ka tuihuhu atu nei ano ahau ki a koutou, kia kua e whakahoā, ki te mea he tangata puremu tetahi e karangatia ana he teina, he apo ranei, e karakia ana ranei ki te whakapakoko, he taunu ranei, he whakahaurangi ranei i a ia, he hao taonga ranei; kua rawa koutou ko taua tu tangata e kai tahi. 12 Hei aha ra maku te whakawa i era ano o waho? e kore koia koutou e whakawa i te hunga o roto? 13 Te hunga ia o waho ma te Atua ratou e whakawa. Na, motuhia atu taua tangata kino i roto i a koutou.

UPOKO 6.

Ta ratou mahi whakawa i nga hōa. 9 Kua rere he nei hoki he mahi ma ratou inaianei. 13 Kia pōke kore.

KI te mea he totohe ta tetahi o koutou ki tetahi, e whai ngakan ranei ia ki te whakawa ki te aroaro o te hunga hē, a kauaka ki te aroaro o te hunga tapu? 2 Kahore oti koutou i mātau ma te hunga tapu e whakawa te ao? a ki te riro ma koutou e whakawa te ao, e kore ranei koutou e tau hei whakarite i nga mea iti rawa? 3 Kahore koutou i mātau ko tatou hei whakarite whakawa mo nga anahera? a kauaka oti nga mea o tenei ao? 4 Ki te mea he whakawakanga a koutou ki nga mea o tenei ao, whakanohia te hunga ingoa iti o te hahi hei whakarite. 5 Tenei korero aku he mea kia whakama ai koutou. Koia ranei, kahore rawa kia kotahi he tangata whakaaro i roto i a koutou, hei whakarite ina whakawa ona teina i a raua? 6 Heoi kei te whakawa te tuakana i te teina, i te aroaro ano hoki o te hunga whakapono kore? 7 Na, hē rawa ta koutou na, ara ta koutou whakawa i tetahi i tetahi. He aha tē whakaririka kau ai ina ahatia koutou? he aha hoki tē tangohia noatia atu ai a koutou mea? 8 Heoi e mahi hē ana koutou, e tango ana i ta tera, a he tuakana ano koutou he teina. 9 Kahore oti koutou e mātau, e kore te hunga whakahaere hē e whiwhi ki te rangatiratanga o te Atua. Kei tiniha ngatia koutou; e kore te hunga moepuku, e kore te hunga karakia whakapakoko, e kore te hunga puremu, e kore te hunga whakawahine te hunga ranei e mea ana i te tāne hei wahine, 10 E kore te hunga tahae, e kore te

hunga apo, e kore te hunga whakahaurangi i a ratou, e kore te hunga taunu, e kore te hunga hao taonga, e whiwhi ki te rangatiratanga o te Atua. 11 He pera ano etahi o koutou i mua: otira kua horoia koutou, kua whakatapua, kua whakatikala i runga i te ingoa o te Ariki o Ihu, he meatanga hoki na te Wairua o to tatou Atua.

12 Tika tonu nga mea katoa maku, otira e kore e pai nga mea katoa: tika tonu nga mea katoa maku, otira e kore e waiho e au tetahi mea hei rangatira moku. 13 Ko nga kai ma te kopu, a ko te kopu mo nga kai: heoi ka ngaro tenei i te Atua me era ano hoki. Na, ehara rawa te tinana hei mea mo te moepuku, engari ma te Ariki, a ko te Ariki hei Ariki mo te tinana. 14 Na, na te Atua i ara ai te Ariki, waihoki māna tatou ka ara ai, ara ma tona kaha. 15 Kahore oti koutou i mātau, he wahi no te Karaiti o koutou tinana? kia tangohia koia e ahau nga wahi o te Karaiti, a, waiho iho hei wahi mo te wahine puremu? Kahore rapa! 16 Kahore koutou i mātau, ki te honoa tetahi ki te wahine puremu, kotahi ano te tinana? e ki ana hoki ia, Hei kikokiko kotahi raua tokorua. 17 Otira ki te honoa tetahi ki te Ariki, kotahi tonu te wairua. 18 Rere atu ra i te moepuku. No waho o te tinana nga hara katoa e hara ai te tangata; te tangata ia e puremu ana, e hara ana ia ki tona ake tinana. 19 Kahore koutou i mātau, he whare to koutou tinana no te Wairua Tapu i roto na i a koutou, i homai nei e te Atua, a ehara i te mea no koutou ake koutou? 20 Kua oti hoki koutou te hoko ki te utu: na, whakakororiatia te Atua ki o koutou tinana, ki o koutou wairua; na te Atua hoki ena.

UPOKO 7.

Mo te marena. 10 Mau o taua hēre. 17-20 Kati ano i tau na. 25 Mo te takahau, mo te marena.

NA, nga mea i tuihuhu mai ra koutou ki a au: he mea pai ano mo te tangata kia kua e pai ki te wahine. 2 Otira me whakaaro kei puremu, a kia rite ma te tāne ko tana wahine ake, ma te wahine ano ko tana tāne ake. 3 Kia puta ta te tāne whakaaro pai ki te wahine, hei te mea e tika ana: ta te wahine ano ki te tāne. 4 Ehara te wahine i te rangatira o tona tinana ake, engari te tāne: me

te tâne ano, ehara ia i te rangatira o tona ake tinana, engari te wahine. 5 Kua e kaiponuhia ta tetahi ta tetahi; ki te kore e rite te whakaae a tetahi a tetahi mo tetahi wa, kia atea ai korua ki te noho puku ki te inoi; ka hoki mai ai ano ki a korua, kei ai to korua hiahia taikaha hei whakawainga ma Hatana i a korua. 6 Otira he mea whakaae noa tenei korero aku, ehara i te tikanga whakatakoto. 7 Taku hoki i pai ai, kia penei nga tângata katoa me ahau nei. Otira e hoatu ana e te Atua ki ia tangata ki ia tangata te mea mona ake, ki tetahi ko tenei ki tetahi ko tera.

8 Na, ko taku kupu tenei ki nga takakau, ki nga wāhine pouaru, He mea pai mo ratou kia kāti tonu me au nei. 9 Otira ki te kore e taea te whakamanawauui, me marena: he pai hoki te marena, he kino ia te ka o te ngahau. 10 Ko taku whakahau ia tenei ki te hunga whai hoa, ehara i a au, engari na te Ariki, Aua te wahine e mawehe atu i tana tâne: 11 A, ki te mawehe atu ia, me noho hoa-kore, me hohou ranei te rongu ki tana tâne: kua ano te tâne e whakarere i tana wahine. 12 Na, ki era atu naku tenei kupu, ehara i te Ariki: Ki te mea he wahine whakapono kore ta tetahi o nga teina, a ka whakaae taua wahine kia noho tahi raua, kua ia e whakarerea. 13 Ki te mea hoki he tâne whakapono kore ta tetahi wahine, a ka whakaae kia noho tahi raua, kua ia e whakarerea. 14 No te mea e whakatapua ana te tâne whakapono kore e te wahine, e whakatapua ana hoki te wahine whakapono kore e te tâne: me he kahore, kua poke a korua tamariki; tena ko tenei e tapu ana. 15 Ki te mawehe atu ia te whakapono kore, māna e mawehe atu. E kore tetahi teina, tuahine ranei, e mau i nga mea penei: otira kua karangatia tatou e te Atua ki te rangimarie. 16 I mohiotia hoki e koe ki te aha, e tai, e kore e ora i a koe to tâne? i mohiotia hoki e koe ki te aha, e te tâne, e kore e ora i a koe to wahine? 17 Heoi kia rite te haere ki ta te Atua i tuwha ai ki tetahi ki tetahi, ki ta te Ariki karangatanga i tetahi i tetahi. Ko taku hoki tenei e whakatakoto nei i roto i nga hahi katoa. 18 He mea kokoti tetahi i tona karangatanga ai? kua e whakakahoretia tona kotinga. He mea kokoti kore tetahi i tona karangatanga ai? kua ia e kotia. 19 He mea kore noa iho te kotinga, he mea kore noa iho ano te

kotinga kore, engari te pupuri i a te Atua ture. 20 Te mahi a tetahi a tetahi i tona karangatanga ai, kia mau tonu ia ki tena. 21 He pononga koe i tou karangatanga ai? kua e manukanuka: otira ki te watea he haerenga noatanga atu mou, tena ra. 22 He pononga tetahi i tona karangatanga ai i roto i te Ariki, he tangata tuku noa ia na te Ariki: a ki te mea ehara i te pononga i tona karangatanga ai, he pononga ano ia na te Karaiti. 23 Kua oti koutou te hoko ki te utu; aua e meinga hei pononga ma te tangata. 24 E aku teina, te mahi a tenei a tenei i tona karangatanga ai kia mau ia ki tena, me te whakaaro ano ki te Atua.

25 Na, nga wahina, kahore a te Ariki tikanga ki a au; tenei ia taku whakaaaro, ara ta te tangata i a ia nei ta te Ariki atawhai, i pono ai. 26 Ki taku whakaaro hoki he pai tenei mo te whakararu o tenei wa, ara, e pai ana kia kati tonu te tangata. 27 Kua herea koe ki te wahine? kua e whai kia wetekia. Ka oti koe te wewete mai i te wahine? kua e whaia he wahine. 28 Otia ki te marena ano koe, kahore ou hara; ki te marena ano hoki te wahina, kahore ona hara. Otia e pa mai te whakararu i te kikokiko ki taua hunga pena: heoi me ata hanga ahau ki a koutou. 29 Tenei ia taku korero, e aku teina, e tutata ana te wa: heoi inaianei kia rite te hunga whai wahine ki te hunga kahore nei a ratou; 30 Me te hunga e tangi ana, ki te hunga kahore nei e tangi; me te hunga e hari ana, ki te hunga kahore nei e hari; me te hunga e hoko ana, ki te hunga rawakore; 31 Me te hunga i a ratou tenei ao, ki te hunga kahore nei e hē ta ratou ki te ao: e memeha haere ana hoki te ahua o tenei ao. 32 Na, e mea ana tenei au kia kua koutou e manukanuka. Ta te takakau e manukanuka ai ko nga mea a te Ariki, me pehea tana whakamanawareka ki te Ariki: 33 He tangata whai hoa, ko nga mea o te ao tana e manukanuka ai, me pehea tana whakamanawareka ki tana wahine. 34 Takoto kē ana ta te wahine whai hoa, takoto kē ana ta te wahina. He wahine takakau, tana e manukanuka ai ko nga mea a te Ariki, kia tapu ai te tinana, te wairua: he wahine whai hoa, tana e manukanuka ai ko nga mea o te ao, me pehea tana whakamanawareka ki tana tâne. 35 Tenei korero aku he mea kia hua ai he pai mo koutou ake; ehara i te mea kia mahangatia ai koutou,

engari kia ahua pai ai te mahi, kia u ai koutou ki te Ariki, kia kaua e kumea kētia. 36 Na, ki te mea tetahi e hē ana tana tikanga ki tana wahina, ki te pahika ke i tona kaumatuatanga, a kei tena te tikanga, māna e mea tana e pai ai, kahore ona hara: kia marenatia raua. 37 Ki te u tonu ia te ngakau o tetahi, a kahore he mea hei turaki i tana, a kei a ia ake ano te tikanga mo tana e pai ai, kua oti ano hoki tenei te whakatakoto e tona ngakau kia waiho tana hei wahina, e pai ana ano tana mahi. 38 Na, e pai ana te mahi a te tangata e tuku ana kia marenatia; pai ake ia te mahi a te tangata kahore e tuku kia marenatia. 39 E mau ana te wahine i te ture i te orange o tana tāne; ki te mate ia te tāne, kua atea; e marenatia ano ia ki tana e pai ai; otira i roto i te Ariki. 40 Ki taku whakaaro ia, nui atu tona koa ki te kāti tonu ia: na, ki taku ki kei a au ano hoki te Wairua o te Atua.

UPOKO 8.

Nga kai i whakaherea ma te whakapakoko. 8 Kia whai whakaaro ki nga ngoikore. 11 Ahakoa huare ratou, me aroha.

NA, nga mea e patua ana ma nga whakapakoko, e mohio ana tatou kei a tatou katoa te matauranga. Ta te matauranga he whakapupuhi; ta te aroha ia ko te hanga i te whare. 2 Ki te mea tetahi e mātau ana ia ki tetahi mea, kahore tona matauranga ki tetahi mea kia rite noa ki te tikanga o te matauranga. 3 Ki te aroha ia tetahi ki te Atua, kua matauria tenei e ia. 4 Na, te kai i nga mea e patua ana ma nga whakapakoko, e mahara ana tatou he kore noa iho te whakapakoko i te ao, kahore hoki he Atua kē, kotahi anake. 5 Ahakoa hoki he mea enei e karangatia nei he atua, i te rangi ranei, i te whenua ranei, (he tini nei hoki nga atua, he tini nga ariki;) 6 Ki a tatou ia kotahi ano Atua ko Matua, ko te take ia o nga mea katoa, a e ahua ana tatou ki a ia; kotahi hoki Ariki ko Ihu Karaiti, nāna nei nga mea katoa, nāna hoki tatou. 7 Otira kahore o te katoa matauranga: ki ta etahi hoki, he mea i patua ma te whakapakoko ta ratou e kai nei, me te whakaaro ano ki te whakapakoko, a taea noatia tenei wa; a poke iho to ratou hinengaro i kaha-kore nei. 8 Ehara raia te kai i te mea e paingia ai tatou e te Atua: no

te mea ahakoa kai tatou, e kore e kake to tatou pai; ahakoa kahore e kai, e kore e iti ta tatou pai. 9 Engari, kia tupato ki tenei wahi i tukua ki a koutou, kei ai hei whakahinga mo te hunga ngoikore. 10 Ki te mea hoki ka kite tetahi i a koe, i te mea mohio, e noho ana ki te kai i roto i te temepara o te whakapakoko, e kore koia e neke ake tona hinengaro, ara, to te mea ngoikore. ki te kai i nga mea e patua ana ma te whakapakoko? 11 Na, ma tou matauranga ka ngaro ai te teina ngoikore, he whakaaro nei ki a ia i mate ai a te Karaiti. 12 Na, ki te penei to koutou hara ki nga teina, ta koutou patu i to ratou hinengaro ngoikore, e hara ana koutou ki a te Karaiti. 13 Mo konei, ki te hē taku teina i te kai, e kore rawa ahau e kai kikokiko ake tonu atu, kei hē i a au taku teina.

UPOKO 9.

Tana mahi utu kore, nana ake. 7 Kei te Rongo pai hoki he kai ma te miniti. 15 Tana ia he ata hanga ki a ratou; 24 he pehi hoki i ona hiahia.

HE teka ianei he apotoro ahau? he teka ianei kei a au ano nga tikanga moku? kihai ianei ahau i kite i a Ihu Karaiti i to tatou Ariki? ehara oti koutou i taku mahi i roto i te Ariki? 2 Ahakoa ehara ahau i te apotoro ki era atu, he apotoro ano ia ahau ki a koutou: ko koutou hoki te hiri o toku apotorotanga i roto i te Ariki. 3 Ko taku utu tenei ki oku kai ui; 4 He teka ianei kei a matou te tikanga mo te kai, mo te inu? 5 He teka ianei kei a matou te tikanga mo te whakahaere i te tuahine, ara, i te hoa wahine, mo te pera me era apotoro, me nga teina o te Ariki, ratou ko Kipa? 6 Ko maua anake ranei ko Panapa, kahore ranei i a maua te tikanga kia kaha e mahi? 7 Ko wai ka haere hei hoia, a nāna ake ano nga utu mona? ko wai e whakato ana i te māra waina, a kahore he hua o reira e kainga e ia? ko wai hoki e whangai ana i te kahui, a kahore e kai i te waiu o te kahui? 8 No te tikanga tangata ranei enei kupu aku? a ehara ranei i te ture enei korero? 9 Kua oti hoki te tuhituhi i roto i te ture a Mohi, Kua e whakamokatia te mangai o te kau patu witi. Ko nga kau koia ta te Atua i whakaaro ai? 10 Mo tatou ranei te tino tikanga o ana korero? He whakaaro ra ki a tatou i tuhituhia

I. KÖRINITI:

ai: he tika hoki kia parau te kai parau i runga i te tumanako; a, te tangata e patu witi ana, hei runga ano i te tumanako ki tetahi wahi mana. 11 Kua ruia e matou nga mea wairua ma koutou, he mea nui ianei ki te kotia e matou a koutou mea o te kikokiko? 12 Kua uru nei etahi atu ki tenei tika-nga a koutou, a kauaka ranei matou? Otiia kihai matou i mea ki tenei tika-nga; engari e whakamanawanui ana ki nga mea katoa, kei ai ta matou hei arai mo te rongo pai o te Karaiti 13 Kahore oti koutou i mātau, na, te hunga e mahi ana i nga mea tapu, e kai ana i nga mea o te temepara? me nga kai tiaki o te āta ma ratou ano tetahi wahi o to te āta? 14 Pera tonu ano ta te Ariki i whakarite ai mo nga kai kauwhau o te rongo pai, hei runga i te rongo pai he orange mo ratou. 15 Na, kihai ahau i mea ki tetahi o enei mea: kahore hoki ahau i tuhituhi i enei mea kia pena mai ano ki a au: ki a au hoki he pai te mate, engari taku whakamanamana, kaua tetahi e whakakahore i tena. 16 No te mea ahakoa kauwhau ahau i te rongo pai, kahore maku whakamanamana: kua takoto hoki tenei hei mahi maku; he aue ano maku ki te kore ahau e kauwhau i te rongo pai. 17 Ki te whai ngakau hoki ahau ki tenei mahi, he utu toku: a ki te kore he ngakau, he mahi tuari tenei kua tukua ki a au. 18 Na, he aha koia te utu moku? ara, ka meinga e ahau kia kore e utua te rongo pai o te Karaiti, ina kauwhautia e ahau; kei hē i a au nga tikanga o te rongo pai kua tukua ki a au. 19 Ehara ahau i te pononga na tetahi, heoi kua waiho ahau e ahau ano hei pononga ma te katoa, kia tokomaha atu ai e riro mai i a au. 20 Na, whaka-Hurai ana ahau ki nga Hurai, kia riro ai i a au nga Hurai; me te mea i raro ahau i te ture ki te hunga i raro i te ture, kia riro ai i a au te hunga i raro i te ture; 21 Me he tangata ture kore ahau ki te hunga ture kore, (ehara i te mea he ture kore ki te Atua, he ture nei hoki ta te Karaiti ki a au,) kia riro ai i a au te hunga ture kore. 22 Me he ngoikore ahau ki te hunga ngoikore, meinga ana ahau hei mea katoa ki te katoa, kia pau rawa ai taku hei whakaora i etahi. 23 I meinga ai tenei e ahau he whakaaro ki te rongo pai, kia whiwhi tahi ai tatou ki tona pai. 24 Kahore oti koutou i mātau ki te

hunga e oma whakataetae ana, e oma katoa ana ratou, kotahi ano ia mona te utu whakahonore? Kia tika ta koutou oma, kia whiwhi ai koutou. 25 A, nga tāngata katoa e whakataetae ana e whakakoromaki ana i nga hiahia katoa. Ratou, kia whiwhi ai ki te karauna pirau; tatou ia, ki te mea e kore e pirau. 26 Ko ahau nei hoki, kahore i ngaro taku oma; e kuru ana ahau, kahore ia e rite ki te kai patu o te hau: 27 Engari e pēhia ana e ahau toku tinana, a meinga ana hei pononga maku; kei kauwhau pea ahau ki etahi atu, a ko au ka akiritia atu.

UPOKO 10.

Te kapua o mua, me te hamaka, hei tohu. 7 Me o ratou whiunga ano. 14 Kei huihua ta te Ariki ki ta nga whakapokoko. 24 Kia whai whakaaro ki nga teina ngoikore.

EAKU teina, e kore ahau e pai kia kuare koutou, i raro i te kapua o matou mātua katoa, i haere katoa ano hoki ra roto i te moana; 2 A iriiria katoatia ana ratou ki a Mohi, i roto i te kapua, i roto hoki i te moana; 3 A, te kai i kainga e ratou katoa, te mea wairua, kotahi tonu; 4 Te wai ano hoki i inumia e ratou katoa, te mea wairua, kotahi tonu; i inu hoki ratou i ta te mea wairua, ara, i ta te Toka i whai nei i a ratou: a, taua Toka ra ko te Karaiti. 5 Otiia kihai te Atua i ahuaureka ki te nuinga o ratou; i tura-kina iho hoki ratou i te koraha. 6 Na, enei mea hei tohu ki a tatou, kia kaua e hiahia ki nga mea kino, kei pera me ratou i hiahia ra. 7 Kaua ano koutou e karakia ki nga whakapokoko, kei pera me etahi o ratou; kua oti na hoki te tuhituhi, I noho te iwi ki te kai ki te inu, a whakatika ana ki te takaro. 8 Kaua ano tatou e puremu, kei pera me etahi o ratou i puremu, a hinga ana e rua tekau ma toru nga mano i te ra kotahi. 9 Kaua ano tatou e whakamatautau i a te Karaiti, kei pera me etahi o ratou i whakamatautau ra, a ngaro ana i nga nakahi. 10 Kaua hoki koutou e amuamu, kei pera me etahi o ratou i amuamu, a ngaro ana i te kai whakangaro. 11 Na, i pa enei mea katoa ki a ratou hei tohu: a kua tuhituhia nei hei whakatupato i a tatou, i te hunga ka tae nei ki nga whakamutunga o te ao. 12 Na, te tangata e mea ana e tu ana ia, kia tupato ia kei hinga. 13 Kahore ano kia pono ki a koutou

fetahi whakamatautauranga e rere ke ana i to te tangata: a e pono ana te Atua, e kore nei e tuku kia nui ake i to koutou kaha te whakamatautauranga mo koutou; a ki te whakamatautauranga koutou, ka meatia e ia he putanga, kia u ake ai koutou.

14 Na, e oku hōa aroha, rere atu i te karakia whakapakoko. 15 Taku korero nei he mea ki te hunga mahara; whakaaroa taku e mea nei. 16 Te kapa whakapainga e whakapai nei tatou, ehara koia i te inumanga tahitanga i te toto o te Karaiti? te taro e whatiwhatia nei e tatou, ehara ianei i te kainga tahitanga i te tinana o te Karaiti? 17 No te mea kotahi ano taro, kotahi ano tinana tatou tokomaha; kotahi tonu nei hoki tana taro e kainga nei e tatou katoa. 18 Whakaaroa a Ihairaira o te kikokiko: he teka ianei ko te hunga e kai ana i nga patunga tapu, e uru tahi ana ki to te āta? 19 Na, he pehea ra taku korero? he tikanga mea ranei te whakapakoko? he tikanga mea ranei te mea e patua ana ma te whakapakoko? 20 Na, nga mea e patua ana e nga tuiwi, e patua ana ma nga rewera, he teka ma te Atua: a e kore ahau e pai kia uru tahi koutou ko nga rewera. 21 E kore koutou e ahei te inu i te kapa a te Ariki, me te kapa ano a nga rewera: e kore koutou e ahei te kai i to te Ariki tepu, i to nga rewera tepu hoki. 22 E mea ana ranei tatou kia hae mai te Ariki? e kaha koia tatou i a ia?

23 E tika ana nga mea katoa maku, otira e kore e pai katoa: e tika ana nga mea katoa maku, otira e kore te whare e hangā e nga mea katoa. 24 Kaua tetahi e rapu ki tana ake, engari me rapu katoa i ta tera i ta tera. 25 Kai-nga nga mea katoa e hokoa ana i te makete, kaua e uiui, kei hē te hinengaro: 26 No te Ariki hoki te whenua, me ona tini mea. 27 Na, ki te karangatia koutou e tetahi o te hunga whakapono kore, a e pai ana kia haere; kainga nga mea katoa e whakatakotia ana ki to koutou aroaro, kaua e uiui, kei hē te hinengaro. 28 Ki te mea ia tetahi ki a koutou, I patua tenei ma te whakapakoko, auā e kai, me whakaaro ki te kai whakaatu, ki te hinengaro hoki: no te Ariki hoki te whenua, me ona tini mea: 29 I a au i mea nei, Ki te hinengaro, ehara i te mea nou, engari no tera: he aha hoki roku herekoretanga i whakahengia ai e to tera hinengaro? 30 Ki te mea

hoki na te aroha nos ahau i kai ai; he aha ahau i korerotia kinotia ai mo te mea i whakawhetai ai ahau? 31 Na, ahakoa kai, ahakoa inu, aha ranei, meinga katoatia hei whakakororia mo te Atua. 32 Kei waiho koutou hei tūtukitanga waeae ki nga Hurai, ki nga Kariki, ki te hahi ranei o te Atua: 33 Kia penei me au e whakamanawareka nei i te katoa i nga mea katoa, i ahau kahore nei e rapu i te pai moku ake, engari i to te tokomaha, kia ora ai ratou.

UPOKO 11.

Mo te hipoki ina karakia. 17 He o a ratou huihui, 21 i te mea e kia ana i te Hapa. 23 Ta te Karaiti mo te Hapa.

KIA rite ta koutou ki taku, me taku nei ka rite ki ta te Karaiti.

2 Na, e whakamoemiti ana ahau ki a koutou, e aku teina, mo koutou ka mahara ki a au i nga mea katoa, ka pupuri ano i nga whakarereanga iho, i aku i tuku atu ra ki a koutou. 3 E mea ana ahau kia mātau koutou, ko te Karaiti te upoko o nga tāne katoa; ko te tāne te upoko o te wahine; a ko te Atua te upoko o te Karaiti. 4 Te tangata e inoi ana, e poropiti ana ranei, me te hipoki ano te upoko, e whakaiti ana ia i tona upoko. 5 Me te wahine e inoi ana, e poropiti ana ranei, a kahore he hipoki o te upoko, e whakaiti ana ia i tona upoko: e rite ana hoki ki te upoko kua oti te heu. 6 Ki te kahore hoki te wahine e hipokina, kia waruhia hoki ia: ki te mea ia he mea whakama ki te wahine kia waruhia, kia heua ranei, me hipoki. 7 E kore hoki e tika mo te tāne kia hipokina tona upoko, ko te ahua hoki ia me te kororia o te Atua: ko te wahine ia te kororia o te tāne. 8 Ehara hoki i te mea no te wahine te tāne, engari no te tāne te wahine; 9 Kihai ano te tāne i hangā ma te wahine, engari ko te wahine ma te tāne. 10 Koia i tika ai hei runga i te upoko o te wahine te tohu o te mana, he mea mo nga anahera. 11 Ahakoa ra e kore te tāne e motuhia mai i te wahine, e kore ano te wahine e motuhia mai i te tāne, i roto i te Ariki. 12 No roto hoki i te tāne te wahine, waihoki i na te wahine mai te tāne: na te Atua ano ia nga mea katoa. 13 Ma koutou ake ano e whakaaro: he mea tika ranei kia inoi hipoki kore te wahine ki te Atua? 14 E kore ranei te whakaaro-maori nei ano e ako i a koutou, ki te

I, KORINITHI.

mea he makawe roroa o te tāne, he mea whakaturua ia mona? 15 Tena ki te mea he makawe roroa o te wahine, hei whakakororia ia mona: ina hoki kua hoatu ki a ia te makawe hei hipoki. 16 Otiia ki te mea he ahua tohe to tetahi, kahore a matou ritenga pera, kahore hoki a nga hahi a te Atua.

17 Na, i a au e korero nei i tenei, kahore aku whakamoemiti, kahore hoki koutou e whakamine mo te pai, engari mo te kino. 18 Te tuatahi, i a koutou ka whakamine ki roto ki te hahi, ka rongorongo ahau he wehewehenga kei roto i a koutou; a e whakaponohia ana e ahau tetahi wahi. 19 Kua takoto hoki kia whai titoreranga koutou, kia kitea ai te hunga e paingia ana i roto i a koutou. 20 Na, ka huihui koutou ki te wahi kotahi, ehara i te mea ki te kai i te hapa a te Ariki. 21 I te mea hoki e kai ana, ko tana ake hapa ta tetahi ta tetahi e tango wawe ai: a e hiakai ana tetahi, e haurangi ana tetahi. 22 Kahore koia o koutou whare e kai ai e inu ai koutou? e whakahawea ana ranei koutou ki te hahi a te Atua, a e mea ana kia whakama te hunga kahore nei a ratou mea? Kia pehea atu taku kupu ki a koutou? kia whakamoemiti ahau ki a koutou mo tenei mea? e kore ra ahau e whakamoemiti. 23 Kua riro mai hoki i a au ta te Ariki, taku i tuku atu ra ki a koutou, ara, i tangohia te taro e te Ariki e Ihu, i taua po i tukua ai ia: 24 A ka mutu te whakawhetai, ka whatitia e ia, na, ka mea ia, Tangohia, kainga; ko toku tinana tenei ka whatiwhatia nei mo koutou: meinga tenei hei whakamaharatanga ki a au. 25 Me te kapa ano i te mutunga o te hapa, me tana mea ano, Ko tenei kapa te kawenata hou i runga i oku toto: meinga tenei i nga inumanga katoatanga hei whakamaharatanga ki a au. 26 I nga wa katoa hoki e kai ai koutou i tenei taro, e inu ai i tenei kapa, e whakakitea ana e koutou te matenga o te Ariki, kia tae mai ra ano ia. 27 Mo reira ki te kai hē tetahi i tenei taro, ki te inu hē i te kapa a te Ariki, ka whai hara ia i te tinana i nga toto o te Ariki. 28 Engari kia uiui te tangata ki a ia ano, ka kai ai i taua taro, ka inu ai i taua kapa. 29 No te mea ki te kai hē, ki te inu hē tetahi, e kai ana e inu ana i te whakawakanga mona, tē whakaaro ko te tinana o te Ariki. 30 Na konei hoki he tokomaha i roto i a koutou e ngoikore ana, e mate ana, a he tokomaha ano kua moe. 31 Me i whakawa hoki

tatou i a tatou ano, kihai i whakataua te hē ki a tatou. 32 Na, ka whakawakia, he mea whakaako tatou na te Ariki, kei tukua ngatahitia tatou me te ao ki te hē. 33 Heoi, e aku teina, ka huihui koutou ki te kai, me tatari tetahi ki tetahi. 34 A ki te hiakai tetahi, hei roto i tona whare kai ai; kei ai to koutou huihuinga hei take whakawa. Era atu mea hoki maku e whakatika, ina tae atu ahau.

UPOKO 12.

Ahakoa maha nga mahinga, kotahi tonu te tinana, a me whai whakaaro ratou tetahi ki tetahi.

NA, kahore ahau e pai, e aku teina, kia kuare koutou ki nga mea wairua. 2 E mātau ana koutou he tauwi koutou i mua, he mea kahaki ki nga whakapakoko reo kore, me koutou i kahakina ra. 3 Koia ahau ka whakakite nei ki a koutou, e kore tetahi tangata, na te Wairua nei o te Atua ana korero, e ki, he mea kanga a Ihu: e kore ano e taea e tetahi te mea ko Ihu te Ariki, ki te kahore te Wairua Tapu.

4 Na, poka ke nga mea e homai ana, kotahi ano ia Wairua. 5 A poka ke nga minitanga, kotahi ano ia Ariki. 6 Poka ke ano nga mahi; kotahi ano ia Atua hei mahi i nga mea katoa i roto i te katoa. 7 Otiia e homai ana ki tetahi ki tetahi te whakakitenga a te Wairua hei pai. 8 E homai ana hoki ki tetahi e te Wairua te kupu whakaaro; ki tetahi atu te kupu mātau, he mea na taua Wairua ano; 9 A ki tetahi ko te whakapono, na taua Wairua ra ano; ki tetahi atu ko nga mana whakaara, na taua Wairua ano; 10 Ki tetahi atu ko nga mahi meremere; ki tetahi atu ko te mahi poropiti; ki tetahi atu ko te matauranga ki nga wairua; ki tetahi atu ko nga reo ke; ki tetahi atu ko te whakamaoritanga i nga reo: 11 Na, enei mea katoa he mea mahi na taua Wairua kotahi ra ano, ko ia hei tuwha i tana e pai ai ki tetahi ki tetahi.

12 Kotahi hoki te tinana, a he tini ona wahi, a nga wahi katoa o taua tinana kotahi, ahakoa tini, kotahi ano tinana; e penei ana hoki a te Karaiti. 13 Kotahi nei hoki te Wairua i iriiria ai tatou katoa ki roto ki te tinana kotahi, nga Hurai, nga Kariki, nga herehere, nga rangatira; kotahi tonu te Wairua i whakainumia mai mo tatou katoa.

14 Ehara hoki te tinana i te wahi kotahi, engari he tini. 15 Ki te mea te waewae, He teka no te tinana ahau, ehara hoki ahau i te ringa; ma kona oti ka whakakahoretia ai hei wahi mo te tinana? 16 Ki te mea te taringa, He teka no te tinana ahau, ehara hoki ahau i te kanohi; he teka koia no te tinana ia? 17 Me he mea he kanohi te tinana katoa, keihea te wahi hei whakarongo? Me he mea he whakarongo ta te katoa, keihea te wahi hei hongi? 18 Ko tenei, kua oti i te Atua te whakanoho tenei wahi tenei wahi ki roto ki te tinana, āna hoki i pai ai. 19 A me he mea kotahi ano wahi ratou katoa, keihea te tinana? 20 Ko tenei he tini nga wahi, kotahi ano ia tinana. 21 A e kore te kanohi e ahei te mea ki te ringa, Kahore aku mahi māu: te mahunga ranei ki nga waewae, Kahore aku mahi ma korua. 22 Engari, nga wahi o te tinana e kiia ana he ngoikore; nui rawa te mahi ma era: 23 A, nga wahi o te tinana e kiia ana e tatou e iti ana te honore, nui atu te honore e meatia iho ana e tatou ki era; a nui atu te ataahua ki o tatou wahi ataahua kore. 24 O tatou wahi ataahua hoki kahore he aha e meatia ai; heoi he mea huihui marire na te Atua nga wahi o te tinana, he mea whakarite marie, nui atu hoki te honore i hoatu e ia ki te wahi i hapa: 25 Kei wehewehea te tinana; engari kia kotahi tonu te whakaaro o nga wahi mo tetahi mo tetahi. 26 Ki te mamea tetahi wahi, mamea tahi ana nga wahi katoa; a ka whakakahoretia tetahi wahi, hari tahi ana nga wahi katoa. 27 Na, ko koutou te tinana o te Karaiti, he wahi ano nona tenei tenei. 28 Kua whakanohoia ano e te Atua etahi i roto i te bahi; nga apotoro ki mua; tuarua ko nga poropiti; tuatoru ko nga kai whakaako; muri iho ko nga merekara; me i reira ko nga mana whakaora, ko nga hoa mahi, ko nga kai whakahaere tikanga, ko nga reo ke. 29 He apotoro oti katoa? he poropiti oti katoa? he kai whakaako oti katoa? he kai mahi merekara oti katoa? 30 Kei te katoa oti nga mana whakaora? he reo ke oti o te katoa hei korero? he kai whakamaori oti katoa? 31 Na, whaia nga homaitanga papai rawa; tenei ano te ara tino pai rawa te whakaaturia nei e ahau ki a koutou.

UPOKO 13.

Nui ahe te aroha i te katoa. 4 Tihanga o te aroha. 8 Tona mau.

AHAKOA korero noa ahau i nga reo o nga tātanga o nga anahera, ki te kahore oku aroha, ka rite ahau ki te parahi tangi, ki te himipora tatangi. 2 Ahakoa kei a au te mahi poropiti, a kitea ana e ahau nga mea ngaro katoa, me te matauranga katoa, a ahakoa kei a au katoa te whakapono, e taea ai te whakaneke nga maunga, ki te kahore oku aroha, ehara rawa ahau. 3 Ahakoa ka hoatu e ahau aku taonga katoa hei whangai i te hunga rawakore, ahakoa ka tukua e ahau toku tinana kia tahuna, ki te kahore oku aroha, kahore rawa he pai ki a au. 4 E manawanui ana te aroha, e atawhai ana; e kore te aroha e hae; e kore te aroha e whakaiti, e kore e whakapehapeha, 5 Kahore ona tikanga whanoke, e kore e whai ki āna ake, e kore e riri wawe, e kore e whakairi kiho; 6 E kore e hari ki te hē, engari ka hari tahi me te pono; 7 E whakamanawanui ana ki nga mea katoa, e whakapono ana ki nga mea katoa, e whakaaro pai ana ki nga mea katoa, e whakaririka tau ana ki nga mea katoa. 8 E kore rawa te aroha e taka: na, ahakoa mahi poropiti, e memeha; ahakoa reo he, e mutu; ahakoa matauranga, e memeha. 9 E mātau ana hoki tatou ko tetahi wahi *anake*, e poropiti ana tatou ko tetahi wahi *anake*; 10 Otira ka tae mai te tino mea, ko reira memeha ai taua wahi. 11 I taku tamarikitanga, i rite aku korero ki ā te tamariki, i rite toku ngakau ki to te tamariki, i rite oku whakaaro ki o te tamariki; taku kau-matuatanga, whakarearea ake e ahau nga mea tamariki. 12 Inaianei hoki he titiro pouriuri ta tatou i roto i te whakaata; ko reira ia he kanohi he kanohi: inaianei e mātau ana ahau ko tetahi wahi *anake*; ko reira ia ahau mohio ai me ahau e mohiotia nei. 13 Na, tenei te mau nei te whakapono, te tumanako, te aroha, enei e toru; te mea nui rawa ia o enei ko te aroha.

UPOKO 14.

Te poropiti, nui atu i te reo he. 12 Ko te hahi ia hia whai pai te tino mea nui. 26 He mea hē hoki te whakararuraru. 34 Kua nga wahine e korero i roto i te hahi.

WHAI te aroha; matenuitia nga mea wairua, te mea nui rawa ia

kia poropiti koutou. 2 Ki te mea he reo *ke* te korero a tetahi, ehara tana i te korero ki nga tangata, engari ki te Atua: e kore hoki tetahi e rongu; heoi e korero ana ia, ara te wairua, i nga mea ngaro. 3 Na, te tangata e poropiti ana, tana korero ki nga tangata hei hanga i te pai, hei whakahauihau, hei whakamarie. 4 He tangata korero reo *ke*, nona ake te pai e hangā ana e ia; ki te poropiti ia tetahi, ko te hahi tana e hanga ai. 5 He pai ki a au me i korero koutou katoa i nga reo *ke*, erangi ia kia poropiti koutou: nui atu hoki te poropiti i te kai korero i nga reo *ke*, ki te kore ia e whakamaori, hei hanga mo te whare, ara, mo te hahi. 6 Na, e *aku* teina, ki te haere atu ahau ki a koutou me te korero i nga reo *ke*, ma te aha ka whai pai ai koutou i a au, ki te mea ehara taku korero ki a koutou i te whakakite, i te matauranga, i te mahi poropiti, i te whakaako? 7 Me nga mea whakatangī ano kahore nei he ora, ahakoa putorino, ahakoa hāpa, ki te kore e puta ke te tangi, me pehea ka mohiotia ai te rangi o te putorino, o te hāpa ranei? 8 Ki te kahore hoki e mārama te tangi o te teteru, ko wai e takatu ki te wha-whai? 9 Waihoki ko koutou, ki te kahore o koutou arero e korero i te kupu mārama, me pehea ka mohiotia ai te mea i korerotia? e korero hoki koutou ki te hau. 10 Tenei pea kei te ao ana reo maha, heoi kahore he reo tikanga kore. 11 Na, ki te kore e kitea e ahau te tikanga o te reo, hei tau tangata ahau ki te tangata e korero ana; a hei tau tangata ki a au taua tangata e korero ana. 12 Me koutou ano, ka matenui na ki nga mea wairua, me whai kia hira ta koutou pai hei hanga i te whare, ara, i te hahi. 13 Na, te tangata e korero ana i te reo *ke*, me inoi kia taea e ia te whakamaori. 14 Ki te mea hoki he reo *ke* toku ina inoi, ko toku wairua te inoi ana; ko toku mahara ia e hua kore ana. 15 Me pehea ra? Ka inoi ahau i runga i te wairua, ka inoi ano i runga i te mahara: ka waiata ahau i runga i te wairua, ka waiata ano i runga i te mahara. 16 Me pehea oti te tangata e noho ana i te wahi o te kuare ka mea ai, Amine ki tau whakawhetainga, ina whakapai atu koe i runga i te wairua? e kore hoki ia e mohio ki tau e korero ai. 17 E pai ana ano tau whakawhetai, otia e kore to tera pai e hangā. 18 He whakawhetai taku ki toku Atua, no te mea maha atu oku reo e korero ai i o kou-

tou katoa: 19 Ki taku ia, na, taku korero i nga kupu e rima i roto i te hahi i runga i toku mahara, hei ako mo era atu, pai atu i nga kupu kotahi tekau mano o te reo *ke*.

20 E *aku* teina, aua o koutou mahara e whakatupu tamariki: he mauahara ia me whakatupu tamariki, engari ko nga mahara me whakatupu kaumatua. 21 Ka oti te tuhituhi i roto i te ture, He tangata reo *ke*, he ngutu ke hei kai korero maku ki tenei iwi; heoi e kore ratou e rongu ki a au, e ai ta te Ariki. 22 Hei tohu hoki nga reo *ke*, he teka ki te hunga whakapono, engari ki te hunga whakapono kore: ko te mahi poropiti ia ehara i te mea ki te hunga whakapono kore, engari ki te hunga whakapono. 23 Na, ki te huihui te hahi katoa ki te wahi kotahi, a ko te katoa kei te korero i nga reo, na kua tapoko mai te hunga kuare, te hunga whakapono kore ranei, e kore ranei ratou e mea e haurangi ana koutou? 24 Tena ko tenei ka poropiti katoa, a ka tapoko mai tetahi whakapono kore, kuare ranei, ka mau tana hē i te katoa, ka whakawakia e te katoa: 25 Ka whakakitea hoki nga mea ngaro o tona ngakau; na ka takoto tapapa ia, ka koropiko ki te Atua, me tana ki ake ano, He pono kei roto i a koutou te Atua.

26 A e pehea ana tena, e *aku* teina? Ka huihui-koutou, he waiata ta tetahi o koutou, he whakaako ta tetahi, he reo ta tetahi, he whakakitenga ta tetahi, he whakamaoritanga ta tetahi. Kia meinga nga mea katoa hei hanga mo te whare. 27 Ki te korero tetahi i te reo *ke*, kia tokorua, kei neke ake i te tokotoru, kia takikotahi ia *kei te korero*; a kia kotahi hei whakamaori. 28 A ki te kahore he kai whakamaori, kua ia e korero i roto i te hahi; engari me korero ki a ia ake ano, ki te Atua ano hoki. 29 Kia tokorua kia tokotoru nga poropiti hei korero, a ma tetahi e hurihuri. 30 Ki te whakakitea mai ia *tetahi mea* ki tetahi e noho noa ana, kia mutu te korero a to mua. 31 E ahei ano koutou katoa te poropiti takitahi, kia ako ai te katoa, kia whakamarietia ai te katoa. 32 E ngohengohe ana hoki ki nga poropiti nga wairua o nga poropiti. 33 Ehara hoki ia i te Atua o te whakarururu, engari no te rangimarie; e pera ana hoki i roto i nga hahi katoa o te hunga tapu.

34 Kua a koutou wāhine e korero i roto i nga hahi: e kore hoki ratou e

tukua kia korero; engari me whakaro-ngo marie, ko ta te ture hoki tena e mea nei. 35 Ki te hiahia hoki ratou ki te ako i tetahi mea, me ui ki o ratou tahu i roto i te whare: he mea whakama hoki kia korero nga wāhine i roto i te hahi. 36 I puta mai koia te kupu a te Atua i a koutou? i tae atu ranei ki a koutou anake?

37 Ki te mea tetahi he poropiti ia, he tangata ranei i te Wairua, māna e whakaae ki aku e tubitubi atu nei ki a koutou, he ture na te Ariki. 38 Otira ki te kuare tetahi, kia kuare ano ia.

39 Na, e aku teina, matenuitia te mahi poropiti, kua hoki e riria te korero i nga reo ke. 40 Kia ahua pai, kia tika te meatanga o nga mea katoa.

UPOKO 15.

Kua ara a te Karaiti; 12 Ka ara ano tatou. 23 Ko ia nei te matamua. 35 Te tinana, ina ara. 51 Te hunga e rokohina oratia ki te ao.

NA, me whakaatu e ahau ki a koutou, e aku teina, te rongo pai i kauwhautia e ahau ki a koutou, ta koutou hoki i whakaae na, ta koutou hoki e tu na: 2 Te mea hoki e ora na koutou, ki te u koutou ki te kupu i kauwhau ai ahau ki a koutou, ki te mea ehara to koutou i te whakapono noa. 3 I hoatu na hoki e ahau ki a koutou i te tuatahi te mea i riro mai i a au, ara, i mate a te Karaiti mo o tatou hara, i pera me ta nga karaipiture; 4 A i tanumia, i ara ake ano i te toru o nga ra, i pera me ta nga karaipiture. 5 Na, ka kitea e Kipa, muri iho e te tekau ma rua: 6 Muri iho, ka kitea e etahi hoa, he tokomaha ake i nga rau e rima i te kitenga kotahi; tenei ano kei te ora te nuinga o ratou, ko etahi kua moe. 7 Muri iho, ka kitea e Hemi; muri iho, e nga apotero katoa. 8 A muri rawa iho, ka kitea e ahau ano hoki, ano he tamaiti kokoti tau. 9 Ko te iti rawa hoki ahau o nga apotero, kahore e tau kia karangatia he apotero, moku i whakatoi i te bahi a te Atua. 10 Heoi na te aroha noa o te Atua tenei ahua oku: kihai ano tona aroha noa ki a au i maumauria; heoi nui atu taku mahi i ta ratou katoa: ehara ia i te mea naku, engari na te aroha noa o te Atua i mahi tahi me ahau. 11 Na, ahakoa naku, ahakoa na ratou, ko ta matou kauwhau tenei, ko ta koutou ano tenei i whakapono ai.

12 Na, e kauwhautia nei a te Karaiti, tona aranga ake i te hunga mate, a he

pehea te kupu a etahi o koutou, kahore he aranga ake o te hunga mate? 13 Ki te kahore hoki he aranga o te hunga mate, kihai ano a te Karaiti i ara. 14 A ki te kahore a te Karaiti i ara, mau-mau noa ta matou kauwhau, maumau noa to koutou whakapono. 15 A e kitea ano matou he kai whakaatu teka i ta te Atua; no te mea ka whakaaturia nei e matou te Atua, tana whakaaranga ake i a te Karaiti: kihai nei i whakaarhia e ia, ki te kahore te hunga mate e ara. 16 Ki te kahore hoki te hunga mate e whakaarhia, kihai ano a te Karaiti i whakaarhia: 17 A ki te kahore a te Karaiti i ara, he mea hanga noa to koutou whakapono; kei roto tonu koutou i o koutou hara. 18 Me te hunga hoki kua moe atu i roto i a te Karaiti, kua ngaro ratou. 19 Ki te mea kei tenei ao anake he tumanakotanga ma tatou ki a te Karaiti, nui atu te pouiri mo tatou i o nga tāngata katoa.

20 Ko tenei kua ara a te Karaiti i te hunga mate, kua waiho hei matamua mo te hunga kua moe. 21 Na te tangata nei hoki te mate, waihoki na te tangata te aranga o te hunga mate. 22 I roto hoki i a Arama ka mate katoa nga tāngata, waihoki i roto i a te Karaiti ka whakaorangia katoatia. 23 Otiia tenei tenei i tona ake turanga; ko te Karaiti te matamua; muri iho ko te hunga o te Karaiti a tena haerenga mai. 24 Ko reira te mutunga, ina oti te rangatiratanga te hoatu e ia ki te Atua, ara ki te Matua; ina memeha i a ia nga kawanatanga katoa, nga mana katoa, me te kaha. 25 Kua takoto hoki te tikanga kia kingi ia, kia meinga katoatia ra ano e ia nga hoa-riri ki raro i ona waewae. 26 Te hoa-riri whakamutunga e whakakahoretia ko te mate. 27 Ka oti hoki nga mea katoa te pēhi e ia ki raro i ona waewae. Otira i te kīanga nei, Ka oti nga mea katoa te pēhi ki raro i a ia; e marama ana tenei *kua waiho* i waho te kai pēhi o nga mea katoa ki raro i a ia. 28 A ka oti nga mea katoa te pēhi e ia ki raro i a ia, ko reira ano te Tama riro ai ki raro i te kai pēhi o nga mea katoa ki raro i a ia, kia katoa ai te Atua i roto i te katoa.

29 Penei ka aha te hunga e iriiria ana hei whakakapi mo te hunga mate, ki te kore rawa te hunga mate e ara? he aha hoki ratou ka iriiria ai hei whakakapi mo te hunga mate? 30 He aha ano tatou ka tu wehi ai i nga wa

katoa? 31 Na, taku oati, ko taku whakamanamana mo koutou i roto i a Karaiti Ihu i to tatou Ariki, ina mo te mate ahau i tenei ra i tenei ra. 32 Ha, hawhai ana ahau ki te kararehe i Epeha, pera ana me te tangata, he aha te pai ki ahau, ki te kahore te hunga mate e ara? Kia kai tatou kia inu, ko apopo hoki tatou mate ai. 33 Kei whakapohehetia koutou: ki te kino nga hoa, ka heke ki te kino nga tikaunga pai. 34 Oho ake ki te tika, kua hoki e hara; kahore hoki o etahi matauranga ki te Atua: i korero ai ahau kia whakama ai koutou.

35 Otira tera tetahi e ki mai, E peheatia te whakaarahanga o te hunga mate? a he tinana aha to ratou ina haere mai? 36 Kuare! tau e whakato na e kore e puta ki te ora, ki te kahore e mate: 37 A tau e whakato na, ehara i te tinana e puta ake a mua tau e whakato na, engari he kakang kau no te witi ranei, no tetahi atu mea ranei: 38 E hoatu ana hoki e te Atua ki taua *kakano* he tinana, tana i pai ai, a ki tenei kakano ki tenei kakano tona ake tinana. 39 Ehara i te kikokiko kotahi nga kikokiko katoa: engari rere ke to te tangata kikokiko, rere ke to te kararehe kikokiko, rere ke to te ika, rere ke to te manu. 40 Etahi tinana no te rangi, etahi tinana no te whenua: otiia rere ke te kororia o nga mea o te rangi, rere ke to nga mea o te whenua. 41 He kororia ke to te ra, he kororia ke to te marama, he kororia ke to nga whetu: poka ke hoki te kororia o tetahi whetu o tetahi whetu. 42 He pera ano te aranga o te hunga mate. E whakatokia pirautia ana; e whakaaraha pirau koretia ana: 43 E whakatokia honore koretia ana; e whakaaraha kororiatia ana: e whakatokia ngokoretia ana; e whakaaraha kahatia ana: 44 E whakatokia ana he tinana maori; e whakaaraha ana he tinana wairua. Te mea maori he tinana ano, te mea wairua he tinana ano. 45 He penei hoki te mea i tuhituhia, Te tangata tuatahi a Arama i meinga hei tangata ora; te Arama whakamutunga hei wairua whakaora. 46 He ahakoa ra ehara te mea wairua i te tuatahi, engari te mea maori; no muri ko te mea wairua. 47 Te tangata tuatahi no te whenua, he mea oneone: te tangata tuarua ko te Ariki, no te rangi. 48 Nga mea oneone rite tonu ki te mea oneone: nga mea o te rangi rite tonu ki te mea o

te rangi. 49 Na, kua mau nei ki a tatou te ahua o to te oneone, waihoki ka mau ano ki a tatou te ahua o to te rangi.

50 E aku teina, ko taku korero tenei, e kore e tau kia riro te rangatiratanga o te Atua i te kikokiko i te toto; e kore ano te pirau-kore e riro i te pirau. 51 Na, he mea ngaro tenei e korerotia atu nei e ahau ki a koutou: E kore tatou katoa e moe, engari e whakaahuatia ketia tatou katoa; 52 E kore e aha, kimo kau te kanohi, i te tetera whakamutunga: e tangi hoki te tetera, a e whakaaraha nga tupapaku, he mea pirau-kore, na, ka whakaahuatia ketia tatou. 53 Kua takoto hoki te tikanga kia kakahuria te pirau-kore e tenei pirau, kia kakahuria hoki te mate-kore e tenei hanga matemate nei. 54 Heoi ka oti tenei pirau te whakakakahu ki te pirau-kore, me tenei hanga matemate nei te whakakakahu ki te mate-kore, ko reira rite ai te korero i tuhituhia, Horomia ake te mate e te wikitoria. 55 E te mate, keihea tou wero? E te reinga, keihea tou wikitoria? 56 Ko te bara ta te mate wero; a na te ture i kaba ai te hara. 57 Na, ki te Atua te whakawhetai, nana nei i homai te wikitoria ki a tatou, he meatanga na to tatou Ariki na Ihu Karaiti. 58 Heoi, e aku teina aroha, kia u, kei taea te whakakorikori, kia hira te mahi ki te Ariki i nga wa katoa, e matau ana hoki koutou, ehara i te maumau na koutou mauuitanga i roto i te Ariki.

UPOKO 16.

Mo nga teina rawakore i Hiruharama. 10 Timoti. 12 Aporo. 18 He ako. Hemihii.

NA, te kohikohi mo te hunga tapu, peratia me taku i whakarite ai ki nga bahi o Karatia. 2 Hei te ratuatahi o te wiki, whakatakotoria, rongoatia ake e tenei e tenei o koutou ki a ia ano, a te Atua manaakitanga ki a ia, kei waiho nga kohikohi mo te wa e haere atu ai ahau. 3 A ka tae ahau, maku e tono te hunga e whakapaingia ana e a koutou pukapuka, hei mau i to koutou aroha noa ki Hiruharama. 4 A ki te tika kia haere atu ano hoki ahau, ko matou tahi e haere. 5 Na, ka haere ahau ki a koutou, ina tika ahau ra Makeronia: e tika ana hoki ahau ra Makeronia. 6 A tera pea ahan e noho roa ki a koutou, taka noa pea te hotoka, kia ai koutou hei arahi i

ahau ki te wahi e haere atu ai ahau. 7 E kore hoki ahau e pai kia titiro haere ahau i a koutou aianei; e mea ana hoki ahau kia roaroa iho taku noho ki a koutou, ki te tukua e te Ariki. 8 Ka noho raia ahau ki Epeha taea noatia te Petekoha. 9 He kuwaha, rahi hoki, he mea mahi nui, kua puare nei ki a au, a he tokomaha nga kai tautohetohe.

10 Na, ki te haere atu a Timoti, kia mahara kia kua ia e whai mataku i roto i a koutou: e mahi ana hoki ia i te mahi a te Ariki, e penei ana me ahau nei. 11 Kei whakahawe ano tetahi ki a ia: engari arabina mai ia i runga i te rangimarie, kia haere mai ai ki ahau: e tatari ana hoki ahau ki a ia ratou ko nga teina. 12 Na, to tatou teina a Aporo, nui atu taku tohe ki a ia kia haere atu ratou ko nga teina ki a koutou: otiaa kihai rawa ia i pai kia haere i tenei wa; heoi e haere ano ia i te wa e watea ai.

13 Kia mataara, e tu i runga i te whakapono, whakatane, kia kaha. 14 Kia meatia a koutou mea katoa i runga i te aroha.

15 He tohe tenei naku ki a koutou, e atu teina, (e mohio ana koutou ki

nga tangata o te whare o Tepana, ko te matamua ratou o Akaia, a kua tuku ano i a ratou hei kai mahi mo te hunga tapu.) 16 Kia ngohengohe ki nga tangata pera, ki te hunga katoa ano e mahi tahi ana e uaua ana. 17 Hari tonu ahau ki te haerenga mai o Tepana, ratou ko Porotunatu, ko Akaiku: na ratou hoki i rite ai nga mea i kore i a koutou. 18 I ora hoki i a ratou toku wairua, o koutou hoki: na, kia mohio koutou ki te hunga pera.

19 Tenei nga hahi o Ahia te oha atu nei ki a koutou. He maha nei nga ohatanga atu a Akuiira raua ko Piri-hira ki a koutou i roto i te Ariki, a te hahi ano i to raua whare. 20 Tenei nga teina katoa te oha atu nei ki a koutou. Oha atu ki a koutou ano, kei te kihai tapu.

21 Ko te ohatanga tenei a Paora he mea na toku ringa ake. 22 Ki te kore tetahi e aroha ki te Ariki ki a Ihu Karaiti, kia waiho ia hei Anatema Maranata. 23 *Kia tau* te aroha noa o te Ariki o Ihu Karaiti ki a koutou. 24 Hei a koutou katoa toku aroha i roto i a Karaiti Ihu. Amine.

KO TE PUKAPUKA TUARUA A PAORA APOTORO

KI TE

HUNGA O KORINITI.

UPOKO 1.

Tana whakamarie. 12 Tikanga o tana kauwhau. 15 Take i kore ai ia e hohoro atu ki a ratou.

NA Paora, i paingia e te Atua hei apotoro ma Ihu Karaiti, na te teina hoki na Timoti, ki te hahi a te Atua i Koriniti, ratou ko te hunga tapu katoa i Akaia katoa: 2 *Kia tau* ki a koutou te aroha noa me te rangimarie, he mea na te Atua na to tatou Matua, na te Ariki hoki na Ihu Karaiti.

3 Kia whakapaingia te Atua, te Matua o to tatou Ariki o Ihu Karaiti, te Matua o nga mahi tohu, te Atua o te whakamarietanga katoa; 4 Ko ia nei te kai

whakamarie i a matou i o matou paweratanganga katoatanga, e taea ai e matou te whakamarie te hunga e pēhia ana e te aha ranei e te aha ranei, ara, te whakamarie ki ta te Atua whakamarietanga i a matou. 5 I te mea hoki ka hira tonu nei nga mamae o te Karaiti i roto i a matou, ka meinga ano hoki e te Karaiti kia hira ake to matou whakamarietanga. 6 Na ki te tukinotia matou, he mea ia e whakamarietia ai, e whakaorangia ai koutou, koia tena e mahi na, i a koutou ka whakaririka kau na ki aua mamae nei ano e mamae nei matou: ki te whakamarietia matou, he mea ano ia e whakamarietia ai, e whakaorangia ai koutou. 7 A e u ana ta matou whakaaro ki a koutou, e mātau ana hoki, na,

kua uru na koutou ki nga mamae, *ka uru* ano hoki ki te whakamarietanga. 8 Kahore hoki matou e pai kia ngaro i a koutou, e *aku* teina, i pawera matou ki Abia, nui atu te pehi i a matou, kihai hoki matou i kaha, a poroporoaki ana matou ki te ora: 9 I roto ano i a matou te kupu mo te mate, kia kore ai e u o matou whakaaro ki a matou ano, engari ki te Atua ki te kai whakaara i te hunga mate: 10 Nāna nei matou i whakaara i taua mate nui, a e whakaara nei ano: e u ana ano o matou whakaaro ki a ia, tera ano ia e whakaara; 11 I a koutou ka mahi tahi na mo matou, ara ka inoi, a ka tokomaha nei i riro mai ai tenei arohātanga noatanga i a matou, kia tokomaha ano hei whakawhetai mo te mea-tanga ki a matou.

12 Ko ta matou hoki tenei e whakamanamana nei, ko te whakaanga ake o to matou hinengaro, kei runga i te tapatahi, i te hianga kore o te Atua, ehara i te mea kei runga i to te kikokiko mohio-tanga, engari kei runga i to te Atua aroha noa, to matou whakahaere i te ao, ki a koutou rawa ano ia. 13 Ehara hoki ta matou e tuhituhi nei ki a koutou i te mea ke i ta koutou e korero na i te pukapuka, e whakaae na; a e u ana ano toku whakaaro, e whakaae ano koutou taea noatia te mutunga; 14 Me koutou na hoki i whakaae mai, ko tetahi wahi ki a matou, ko matou ta koutou e whakamanamana ai, pera hoki me koutou ta matou, i te ra o te Ariki o Ihu.

15 Na, i toku whakaaro e u ana ki tenei, i mea ahau kia haere ki a koutou ki mua, kia tuaruatia ai te pai e riro i a koutou; 16 Kia tika ano ma kona ki Makeronia, kia hoki atu ano i Makeronia ki a koutou, a kia arabina e koutou ki Huria. 17 Na, i a au e whakaaro ana i tenei, he ngakau mānā ranei toku? he whakaaro ranei no te kikokiko oku whakaaro, e mea ai ahau, Ae, ae, kahore, kahore? 18 Otira pono tonu ta te Atua, ehara ta matou kupu ki a koutou i te ae, i te kahore. 19 Ko te Tama hoki a te Atua ko Ihu Karaiti, i kauwhautia nei ematou i roto i a koutou, ara, e ahau e Hirawanu e Timoti, ehara ia i te ae, i te kahore, engari he ae i roto i a ia. 20 He ae hoki nga kupu homai katoa a te Atua i roto i a ia, he amine ano i roto i a ia, hei kororia mo te Atua i runga i ta tatou nei mahi. 21 Na, te kai whakau i a matou, i a koutou i roto i a te Karaiti, te kai whakawahi i a tatou, ko te Atua; 22 Nāna nei tatou i hiri, a homai ana e ia te wahi

tuatahi, ara, te Wairua ki roto ki o tatou ngakau.

23 Na, he karanga tenei naku ki te Atua hei kai titiro mo toku wairua, he tohu naku i a koutou tē tae wawe ai ahau ki Koriniti. 24 Ehara hoki i te mea hei rangatira matou mo to koutou whakapono, engari he hoa mahi matou i te hari mo koutou: na te whakapono hoki koutou i tu ai.

UPOKO 2.

Mo te tangata i he ra. 12 Take i kore ai ia e noho ki Toroa. 14 Whakawhetai.

KUA takoto hoki tenei i roto i a au, kia kua toku hokinga atu ki a koutou e waiho i runga i te pouri. 2 Ki te whakapouri hoki ahau i a koutou, ko wai hei whakaara i toku ngakau? ko ia anake e whakapouritia nei e ahau. 3 A i tuhituhi ano ahau i taua mea nei ano ki a koutou, kei whai pouri ahau ina tae atu, i te hunga māna nei ahau e whakahari; e u ana hoki toku whakaaro ki a koutou katoa, kei a koutou katoa toku hari. 4 He nui te mamae te pawera o te ngakau, he maha nga roimata, i taku tuhituhinga ki a koutou; ehara ia i te mea kia whakapouritia ai koutou, engari kia mātau ai koutou ki taku aroha e hira rawa nei ki a koutou.

5 Na, ki te mea kua whakapouri tetahi, kahore ia i whakapouri i a au, ko tetahi wahi anake; kei taimaha rawa taku ki a koutou katoa. 6 Heoi ano mo taua tu tangata, ko tenei riringa hara a te tokomaha. 7 Ko tenei, engari me whakarere noa iho *tana* e koutou, me whakamarie, kei horomia ia e te pouri ka hira rawa nei. 8 Koia ahau ka whakahau nei i a koutou, whakaukia te aroha ki a ia. 9 Na konei ano ahau i tuhituhi ai, kia mohio ai ahau ki nga tohu o koutou, e ngohengohe ana ranei i nga mea katoa. 10 Na, ki te whakarere noa koutou i ta tetahi, ka pena ano ahau: ki te whakarerea noatia ano hoki ta tetahi e ahau, he whakaaro ki a koutou i whakarerea noatia ai e ahau, i te aroaro o te Karaiti; 11 Kei tinihangatia hoki tatou e Hatana: ehara hoki tatou i te kuare ki ana whakaaro.

12 Na, i taku taenga ki Toroa ki te *kauwhau* i te rongo pai o te Karaiti, a ka puare ki a au tetahi kuwaha he mea na te Ariki, 13 Kihai toku wairua i whai okiokinga, noku tē kite i taku teina i a Taituha: heoi poroporoaki ana ahau ki a ratou, a haere mai ana ki

Makeronia. 14 Na, me whakawhetai ki te Atua, e mea tonu nei i a matou kia whakamanamana i roto i a te Karaiti, a e mea nei i a matou hei whakaatu i te kakara o tona matauranga i nga wahi katoa. 15 No te mea hoki he kakara pai matou no te Karaiti ki te Atua, i runga i te hunga e whakaorangia ana, i runga ano i te hunga e whakangaromia ana: 16 Ki etahi he kakara *matou* no te mate ki te mate; a ki etahi he kakara no te ora ki te ora. A ko wai e tau ki enei mea? 17 Kahore hoki matou e rite ki te tokomaha e whakararu nei i te kupu a te Atua: engari e rite ana ki ta te tinihanga-kore, e rite ana ki ta te Atua, ta matou e korero nei i te aroaro o te Atua i roto i a te Karaiti.

UPOKO 3.

Ko ratou nei ano hei pukapuka whakaatu mona. 6 Ta te Rongo pai nui ake i ta Mohi.

E TIMATA ana ano ranei matou te whakapai i a matou? e mea ana ranei matou, e pera ana me etahi atu, ki nga pukapuka whakapai ki a koutou, *kia homai* ranei *etahi pukapuka* whakapai e koutou? 2 Ko koutou ta matou pukapuka, he mea tuhituhi ki o matou ngakau, e kitea ana e korerotia ana e nga tangata katoa: 3 Kua mārama rawa na hoki koutou he pukapuka na te Karaiti, he mea minita na matou, ehara i te mea tuhituhi ki te mangumangu, engari ki te Wairua o te Atua ora; he teka ki nga papa kohatu, engari ki runga ki nga papa kikokiko o te ngakau. 4 Tenei tu whakaaro o matou, u tonu ki ta te Atua, he mea na te Karaiti: 5 He teka kei a matou ake te tikanga mo te whakaaro ki tetahi aha, me te mea no matou ake ano; engari na te Atua matou i whai tikanga ai; 6 Nāna hoki matou i tau ai hei minita mo te kawenata hou; he teka no te reta, engari no te wairua: he whakamate hoki ta te reta, he whakaora ia ta te wairua. 7 Na, i whai kororia nei te minitanga o te mate, he reta i whao nei ki nga kohatu, a kihai i taea e nga tama a Ihairaira te titiro matatau atu ki te mata o Mohi, i te kororia hoki o tona mata; *he kororia* ano e whakakahoretia ana: 8 A e kore ianei e nui noa atu te kororia o te minitanga o te Wairua? 9 Na, te minitanga o te whakatau-he, he kororia, waihoki hira rawa te kororia o te minitanga o te tika. 10 Kihai hoki te mea i whakakororiatia i whai kororia i

tenei wahi, na te kororia hoki e nui rawa nei. 11 I pa runga mai nei hoki i te kororia te mea e whakakahoretia ana, waihoki ka nui noa te kororia o te mea pumau.

12 Na, i a matou ka tumanako nei ki tenei, nui atu to matou maia ki te korero: 13 Kahore ano e pera me Mohi i maka nei i te hipoki ki tona mata, kei titiro matatau atu nga tama a Ihairaira ki te tukunga iho o te mea ka whakakahoretia nei: 14 Otira i whakapakeketia o ratou hinengaro: e mau tonu ana hoki taua hipoki ra ano i te korerotanga o te kawenata tawhito, taea noatia tenei ra, kahore ano i hurahia; i roto ia i a te Karaiti ka whakakahoretia. 15 Heoi i te mea e korerotia ana a Mohi, e takoto ana te hipoki ki to ratou ngakau, taea noatia tenei ra. 16 Na, ka tahuri ki te Ariki, ka tangohia te hipoki. 17 Na, te Ariki nei ko te Wairua: a, te wahi i *noho ai* te Wairua o te Ariki, kei reira te tikanga here-kore. 18 Na, tatou katoa, kahore he hipoki mo te mata i a tatou e titiro nei ki te kororia o te Ariki, me te mea i roto i te whakaata, a e whakaputaina ketia ana kia rite ki taua ahua ano, he kororia hono iho ki te kororia, i runga i ta te Wairua o te Ariki.

UPOKO 4.

Pau o tona ngakau ki tana mahi. 7 Ona raruraru ka puta he hei kororia mo te Atua, 12 Hei pai ano mo ratou, 16 Mona.

NA konei, i te mea kei a matou nei tenei mahi minita, a, ka tohungia nei matou, kahore matou e ngakaukore. 2 Engari whakakahoretia ana e matou nga mea huna o te whakama, kore ake to matou haere i runga i te tinihanga, kahore hoki he maminga ki te kupu a te Atua; engari ka waiho i runga i te whakapuakanga o te pono ta matou whakaatu i to matou pai ki nga hinengaro katoa o nga tangata i te aroaro o te Atua. 3 Na, ki te mea he mea hipoki ta matou rongo pai, he mea hipoki ki te hunga e whakangaromia ana: 4 I roto nei i a ratou te atua o tenei ao e whakamatapo ana i nga whakaaro o te hunga whakapono kore, kei whitingia ratou e te māramatanga o te rongo pai o to te Karaiti kororia, ko ia nei te ahua o te Atua. 5 He teka hoki ko matou te kauwhautia nei e matou, engari ko Karaiti Ihu hei Ariki; a ko matou nei hei pononga ma koutou, he whakaaro hoki ki a Ihu. 6 Ko te Atua hoki nāna nei i ki te māra-

II. KORINITII.

matanga kia whiti i roto i te pouiri, kua whiti ki roto ki o matou ngakau, hei homai i te māramatanga, ara i te matauranga o te kororia o te Atua i te mata o Ihu Karaiti.

7 Na, tenei taonga o matou kei roto i te oko oneone, kia *kūia* ai te kaha e hira tonu nei, no te Atua, ehara hoki i a matou. 8 E tukinotia ana matou i nga *taha* katoa, heoi kahore e pau te whakaaro; e raruraru ana, heoi kahore e taea te raru. 9 E whakatoia ana matou, heoi kahore i whakarerea; e turakina ana ki raro, heoi kahore i whakangaromia; 10 E mau tonu ana te matanga o te Ariki o Ihu ki o matou tinana, i a matou e haereere nei; kia mārama ai to Ihu ora i roto i o matou tinana. 11 Ko matou hoki e ora nei e tukua tonutia ana ki te mate mo te whakaaro ki a Ihu, kia mārama ai hoki to Ihu ora, i roto i o matou kikokiko matemate. 12 Na, ko te mate te mahi ana i roto i a matou, ko te orange ia i roto i a koutou. 13 Na, kei a matou nei taua wairua ra ano o te whakapono, tere hoki i tuhituhia, I whakapono ahau, koia ahau i korero ai; whakapono ana ano matou, koia hoki matou ka korero nei; 14 E mātau ana hoki matou, tere te kai whakaara o te Ariki o Ihu e whakaara ano hoki i a matou, he mea, na Ihu, e whakatu ngatahi ano i a matou, i a koutou. 15 Hei pai hoki ma koutou nga mea katoa, kia hira rawa ai te kororia o te Atua, i te aroha noa ka nui nei, i te tokomaha ano hoki e whakawhetai ana.

16 Koia hoki tatou tē ngakaukore ai; heoi ahakoa haere iho tatou ki te pirau, ara, to waho tangata, e whakahoutia ana ano to roto i tenei ra i tenel ra. 17 Ko to tatou mamas hoki, he mea māmā, he mea nonaiane nei kau nei, hei whakawhiwhi i a tatou ki te kororia, tona nui whakaharahara o te taimaha, he mea mau tonu; 18 I a tatou kahore nei e titiro ki nga mea e kitea ana, engari ki nga mea kahore e kitea: he mea nonaiane hoki nga mea e kitea ana; he mea mau tonu ia nga mea kahore e kitea.

UPOKO 5.

Tona hiahia. 4 Tana i whai ai, 10 nga take i pena ai.

E MĀTAU ana hoki tatou, na, ki te wahia to tatou whare wharau te mea whenua nei, he whare ano to tatou he mea hanga na te Atua, ehara i te whare hanga e te ringa, he mea mau tonu i nga rangi. 2 I tenei hoki he aue

ta tatou, e hiahia ana ki to tatou whare o te rangi hei kakahu mo tatou: 3 Ki te whai kakahu hoki tatou, e kore tatou e rokohanga mai e *noho* tahanga ana. 4 Kei te aue hoki tatou te hunga i *tenei* whare wharau i te taimaha: ehara i te mea e hiahia ana kia unuhia o *tatou* nei, engari kia kakahuria iho, kia horomia ai te mea matemate e te ora. 5 Na te kai hanga i a tatou mo taua mea nei ano ko te Atua, nāna nei hoki i homai ki a tatou te wahi tuatahi, ara, te Wairua. 6 Koia hoki tatou ka maia tonu ai, e mātau ana hoki, i a tatou e noho nei i te tinana, he mea motu ke mai i te Ariki ta tatou noho: 7 Ta tatou haere nei hoki kei runga i te whakapono, a kahore i runga i te titiro; 8 E maia ana ano tatou, ā, ta tatou e tino pai ai kia noho motu ke i te tinana, kia noho ai ki te Ariki. 9 Koia hoki tatou ka whai nei, ahakoa i konei e noho ana, ahakoa e noho ke ana, kia ahurekaina mai tatou e ia. 10 Kua takoto hoki te tikanga, kia kitea katoatia tatou ki mua i te nohoanga whakawa o te Karaiti; kia riro mai ai i tenei i tenei nga meatanga a te tinana, kia rite hoki ki tana i mahi ai, ahakoa pai ahakoa kino.

11 Na, ka mātau nei matou ki te wehi o te Ariki, ka kukume matou i nga tāngata; kua kitea ano ia matou e te Atua; e u ana ano toku whakaaro kua kitea ano matou e o koutou hinengaro. 12 Ehara hoki i te mea e whakapai ana ano matou i a matou ki a koutou, engari e hoatu ana i te take ki a koutou e whakamanamana ai koutou ki a matou, kia whai *kupu* ai koutou ki te hunga e whakamanamana nei ki to te kanohi, a kahore ki to te ngakau. 13 Ahakoa porangi matou, *hei mea ia* mo te Atua: ki te tika nga mahara, *hei mea ano* mo koutou. 14 E akiakina ana hoki matou e te aroha o te Karaiti; i a matou e whakaaro ana i tenei, i te matanga o te kotahi mo te katoa, he hunga mate ano te katoa: 15 A i mate ai ia mo te katoa, kia kaua ai te hunga e ora ana e ora mo ratou ake a muri ake nei, engari mo tenei i mate nei mo ratou, a i ara ake ano. 16 Na, i te wa e takoto ake nei kahore o matou matauranga ki tetahi, ara, ki tona kikokiko, ae ra, ahakoa mātau matou ki a te Karaiti, ara ki tona kikokiko, kahore o matou matauranga *ki a ia* i nga wa e takoto ake nei. 17 Na, ki te mea kei roto i a te Karaiti tetahi, he mahinga hou ia: kua pahemo nga mea tawhito; na, kua hou nga mea katoa. 18 A te putake o nga mea katoa, ko te Atua, i hohou nei i ta tatou rongo ki a ia i runga i a

Ihu Karaiti, a homai ana e ia ki a matou te minitanga o te houhanga rongo; 19 Ara, i roto te Atua i a te Karaiti e hohou ana i ta te ao rongo ki a ia, kore ake e whakairia ki a ratou o ratou hē; a kua tukua mai ki a matou te kupu mo te houhanga rongo.

20 Na, he karere matou na te Karaiti, me te mea ano ko te Atua tenei kei roto i a matou e karanga ana: ko matou hei whakakapi mo te Karaiti ki te tohe atu, kia houhia ta koutou rongo ki te Atua. 21 Tera hoki kihai nei i mātau ki te hara, meinga ana ia hei hara mo tatou; kia meinga ai tatou ko te tika o te Atua i roto i a ia.

UPOKO 6.

He-kore o tana mahi. 4 Ona mate; 11 Ngahau nui ki a ratou. 14 Na, kua e tata ki nga mahi whakapakoko.

NA, tenei matou, *ona* hoa mahi, te whakahaui nei i a koutou, kia kua e hua-kore te rironga o te aroha noa o te Atua i a koutou. 2 (E mea ana hoki ia,

No te wa manakohanga atu i whakarongo ai ahau ki a koe,

A awhinatia ana koe e ahau i te ra o te whakaoranga:

nana, tenei te wa manakohanga mai; nana, tenei te ra o te whakaoranga.) 3 E kore ano e hoatu e matou tetahi take whakaha, ahakoa he aha he aha, hei whakahengia te mahi minita: 4 Engari i nga mea katoa e whakakite ana i a matou he minita na te Atua, i runga i te hua o te manawanui, i nga tukinotanga, i nga aitua, i nga rarunga, 5 I nga whiunga, i nga whare herehere, i nga ngangaretanga, i nga mauinitanga, i nga mataaratanga, i nga nohoanga pukutanga; 6 I runga i te kino kore, i te matauranga, i te manawanui, i te ngakau ngawari, i te Wairua Tapu, i te aroha tinihanga-kore, 7 I runga i te kupu o te pono, i te kaha o te Atua, i nga mea whawhai o te tika ki matau ki mau, 8 I runga i te kororia, i te honore kore, i te kupu kino, i te kupu pai; me te mea he hunga tinihanga, a he hunga pono ano; 9 Me te mea kahore e mohiotia, a e mohiotia nuitia ana; me te mea ka mate, heoi tenei ano te ora nei; me te mea e pakia ana, heoi kahore e whakamatea; 10 Me te mea e pouri ana, heoi e hari tonu ana; me te mea e rawakore ana, heoi e mea ana i te tokomaha kia whai taonga; me te mea kahore o matou rawa, a kei a matou nei nga mea katoa.

11 Tuwhera tonu o matou mangai ki a koutou, e nga Korinitii, kua nui to matou ngakau. 12 Ehara i te mea no matou te kuiti i a koutou, engari no o koutou ngakau te kuiti. 13 Na, hei utu e rite ana, (he kupu tenei naku ki *aku* tamariki,) kia whakanuia ano hoki koutou.

14 Kei iokatia kētia koutou ki te hunga whakapono kore: nohea hoki te whakahoatanga o te tika raua ko te tutū? nohea hoki te huihuinga tahitanga o te mārāma o te pouri? 15 Ke ehea korero a te Karaiti i huihuia ki a Periaara? a na tehea wahī i *huānga* ai te tangata whakapono ki te tangata whakapono kore? 16 Kei hea he tanganga mo te whare o te Atua ki nga whakapakoko? ko koutou hoki te whare o te Atua ora; ko ta te Atua tena i mea ai, Ka noho ahau i roto i a ratou, ka haereere ahau i roto i a ratou; a ko ahau hei Atua mo ratou, ko ratou hoki hei iwi moku. 17 Mo konei

Putā mai i roto i a ratou, kia motu ke,
E ai ta te Ariki.

Kua hoki e pa ki te mea poke;

A ka riro mai koutou i a au;

18 Ko ahau ano hoki hei Matua mo koutou,

A ko koutou hei tama hei tamahine ki a au,

E ai ta te Ariki Kaha rawa.

UPOKO 7.

Kia he-kore. 2 Kia tauri ki tana. 3 Tona ngakau nui ki a ratou. 6 Koa ki ta Taituha mo te pai o ta ratou.

NA, i a tatou ka whiwhi nei ki enei kupu whakaari, e *aku* hoa aroha, kia horoi tatou i a tatou ano, ara i nga mea poke katoa o te kikokiko o te wairua, me te whai ano ki te tino tapu i runga i te wehi o te Atua.

2 Manako mai ki a matou; kahore a matou whakahaere hē ki tetahi, kahore matou i kukume i tetahi ki te kino, kahore a matou whakapati i nga taonga a tetahi. 3 Taku kupu nei ehara i te whakatau-hē: kua mea atu na hoki ahau, kei o matou ngakau koutou mo te mate tahi, mo te ora tahi. 4 Nui atu taku maia ki te korero ki a koutou, nui atu taku whakamanamana mo koutou: ki tonu ahau i te whakamarietanga, hira ake taku koa i o matou matenga katoa.

5 I to matou taenga mai hoki ki Makeronia, kihai i whai okiokinga to

matou kikokiko, heoi mate ana matou i nga *taha* katoa; i waho ko nga wha-whai, i roto ko nga matakau. 6 Otiara na te Atua, na te kai whakamarie o te hunga e whakaititia ana, nāna matou i whakamarie, i a Taituha ka tae mai nei; 7 He teka ano i tona taenga mai anake, engari na te whakamarietanga ano hoki i whakamarietia ai ia e koutou, i tana korerotanga mai ki a matou i to koutou hiahia nui, i to koutou tangihanga, i to koutou ngakau nui ki a au; a koa rawa ahau. 8 No te mea, ahakoa i whakapouritia koutou e ahau ki te pukapuka, kahore e puta ke toku whakaaro; i puta ke ano ia toku whakaaro i mua: ka kite nei hoki ahau kua pouri koutou i taua pukapuka, ara, *pouri* potopoto nei. 9 E hari ana tenei ahau, he teka no te mea i whakapouritia koutou, engari no te mea i whakapouritia koutou, a ripeneta iho: to koutou pouri hoki no ta te Atua, a kahore noa iho koutou i whai hē i a matou. 10 No ta te Atua hoki te pouri, ka mahia he ripeneta, e ora ai, e kore e ripeneta: ta te pouri ia o te ao e mahi ai, he mate. 11 Titiro hoki, taua mea nei ano, to koutou pouri he mea Atua, tana mahinga i roto i a koutou, te nui o te takare, nga kupu whakatikatika, te riri, te wehi, te hiahia, te ngakau nui, te whakapakanga riri! I nga mea katoa kua whakakite nui koutou kahore o koutou hara i tenei mea. 12 Na, ahakoa i tuhituhi ahau ki a koutou, ehara i te mea mo te tangata nāna te hē, mo te tangata ranei ki a ia nei te hē, engari kia whakakitea ai ki a koutou te nui o to matou matapopore ki a koutou i te aroaro o te Atua. 13 Koia matou i whai marietanga ai i to koutou whakamarietanga: a hira noa ake to matou koa i te koa hoki o Taituha, no te mea i ora ake tona wairua i a koutou katoa. 14 I a au hoki i whakamanamana nei ki a ia ki tetahi mea a koutou, kahore ahau i meinga kia whakama; engari na, i runga nei i te pono a matou korero katoa ki a koutou, waihoki kua whai pono ta matou whakamanamana i te aroaro o Taituha. 15 Hira ake ano hoki tona ngakau aroha ki a koutou, i a ia e mahara ana ki te ngohengohe o koutou katoa, ki te wehi, ki te wiri, i manako ai koutou ki a ia. 16 Na, ka hari nei ahau no te mea ka mārama nei toku whakaaro ki a koutou i nga mea katoa.

UPOKO 8.

Kohikohi mo nga rawakore i Hiruharama, 16 e mahia ana e Taituha-ma.

NA, he whakakite atu tenei na matou ki a koutou, e *aku* teina; i te aroha noa o te Atua kua homai nei ki nga hahi o Makeronia; 2 Ahakoa he nui te whakamatautauranga, ara, nga matenga, hira rawa to ratou koa, a i te mea e rawakore noa iho ana ratou, hira rawa to ratou taonga, ara te ohaoha. 3 Me whakaatu ano e ahau, hihiko tonu ratou ki nga mea i taea e ratou, *ki nga mea* ano kihai i taea e ratou; 4 Nui atu ta ratou tohe ki a matou, kia manako matou ki te arohatanga noatanga, kia uru hoki ki te mahi ki te hunga tapu. 5 Kihai hoki ratou i pera me ta matou i whakaaro ai, engari i te tuatahi tukua ana ratou e ratou ano ki te Ariki, ki a matou ano hoki i runga i ta te Atua i pai ai. 6 I whakahau ai matou i a Taituha, nāna hoki tena mahi aroha noa i timata, kia whakaotia ano e ia ki roto ki a koutou. 7 Na, e hua na ki a koutou nga mea katoa, te whakapono, te kupu, te matauranga, nui atu hoki te kakama, me to koutou aroha ano ki a matou, kia hua ano tenei mahi aroha noa a koutou. 8 Ehara taku i te korero ā ture, engari no te mea e kakama ana era atu, hei whakamatautau ano i te pono o to koutou aroha. 9 E mātau ana hoki koutou ki te aroha noa o to tatou Ariki o Ihu Karaiti; i a ia e whai taonga ana, whakarawakoretia iho ana ia, he whakaaro ki a koutou, kia whai taonga ai koutou i tona rawakoretanga. 10 A ka hoatu nei ahau i toku whakaaro mo tenei: he mea pai hoki tenei mo koutou, kua timata noa ake hoki ta koutou i tera tau, ehara i te mea ko te mahi anake, ko te hiahia ano hoki. 11 Ko tenei hoki whakaotia te mahi; i hihiko na hoki i mua te hiahia, waihoki *inaianei* kia whai otinga i roto i nga mea i a koutou na. 12 Na, ki te mea kua takoto te ngakau hihiko, ka manakohia; ko nga mea i te tangata e *whakaaroa*, haunga nga mea kahore i a ia. 13 He teka ia ko etahi kia māma, ko koutou kia taimaha: 14 Engari kia rite; ko nga mea o koutou i hira i tenei wa *hei mea* ma ratou kua hapa nei, a ko nga mea a ratou i hira *hei mea* ma koutou inā hapa; kia rite ai; 15 Kia pera me te mea i tuhituhia, Te tangata i te mea nui kihai i nui ake tana; a, te

tangata i te mea nohinohi kihai i iti iho tana.

16 Me whakawhetai atu ia ki te Atua, nāna i homai ki roto ki te ngakau o Taituha taua kakamatanga ki ā koutou mea. 17 I tauri mai hoki ia ki te whakahau; he kakama rawa nona i hihiko ai ia ki te haere ki a koutou. 18 Kua tonoa atu na ano e matou hei hoa mona te teina, kei nga hahi katoa nei te whakamoemiti ki a ia i roto i te rongo pai; 19 Ehara hoki i te mea ko tera anake, i whiriwhiria ano hoki ia e nga hahi hei hoa haere mo matou, ki te kawe i tenei arohatanga noatanga e mahia nei e matou, hei whakakororia mo te Ariki, hei whakakite ano i to koutou hihikotanga: 20 E tupato ana hoki matou i tenei, kei whaikupua matou e tetahi mo enei mea maha e mahia nei e matou: 21 E whakaaro wawe ana hoki matou ki nga mea pai, ki te aroaro o te Ariki, ki te aroaro ano o nga tangata. 22 Kua tonoa atu ano e matou hei hoa mo raua to matou teina, ka maha nei o matou kitinga i tona uaua i nga mea maha, heoi nui atu ano tona uaua inaianei, na te nui o te u o tona whakaaro ki a koutou. 23 Ki te mea tetahi ki a Taituha, ko taku hoa ia, he hoa mahi ano i ta koutou mea: ki te meatia mai o matou teina, he apotoro ratou na nga hahi, he kororia no te Karaiti. 24 Na, whakakitea ki a ratou, ki te aroaro ano o nga hahi, te tohu o to koutou aroha, o nga mea ano hoki i whakamanamanangia ai koutou e matou.

UPOKO 9.

Te mea i tonoa wawetia ai a Taituha ki a ratou.

6 *Te atawhai rawakore he mea whai hua;*
13 *hei kororia ano hoki mo te Atua.*

NA, te minitanga ki te hunga tapu, he mea noa ake taku tuhihi ki a koutou: 2 E mohio ana hoki ahau ki to koutou ngakau hihiko, i whakamanamanangia ai koutou e ahau ki nga Makeroni, ara ko ta Akaia kua rite noa ake i tera tau ra ano; a he tokomaha i oho i to koutou ngakaunuitanga. 3 Heoi kua tonoa nei e ahau nga teina, kei whakakohoretia tenei wahi o taku whakamanamananga ki ta koutou mahi; kia rite ai ta koutou, kia pera ai me taku i mea ai: 4 Kei haere etahi o nga Makeroni hei hoa moku, a ka rokohanga atu kahore ano kia rite noa ta koutou, na, ko te whakama mo matou, (te mea matou, mo koutou,) i tenei

whakamanamana e kaha nei. 5 Koia ahau i mea ai ko te tikanga tenei kia whakahaua nga teina, kia haere ko ratou ki mua ki a koutou, kia rite wawe ai i a ratou tenei manaakitanga a koutou, i korerotia nei i mua, ko tenei kia rite, kia tuā manaakitanga ai, kei rite ki te mea e manawapatia ana.

6 Ko taku ia tenei, He torutoru a tetahi i rui ai, he torutoru ano āna e kokoti ai; a he maha nga mea i ruia e tetahi, he maha ano āna e kokoti ai. 7 Kia rite ano ki ta tenei ki ta tenei i whakaaro ai i roto i tona ngakau; kua e tuā pouri, kua e tuā whakauaua: ko ta te Atua hoki e aroha ai, he tangata e hoatu ana i runga i te ngakau mārama. 8 E taea ana hoki e te Atua te mea kia hira nga aroha noa katoa ki a koutou; a ka ranea rawa na o koutou taonga i nga mea katoa i nga wa katoa, kia hira ano a koutou mahi pai katoa: 9 (Kia rite ai ki te mea i tuhihia,

Kua titaritara; kua hoatu e ia ki te hunga rawakore:

E pumau tonu ana tona tika ake.

10 Na, ma te kai homai i te purapura ki te kai whakato, i te taro ano hei kai, e hoatu, e whakamaha ta koutou e whakato ai, e whakanui ano nga hua o to koutou tika;) 11 Me te hua rawa o koutou taonga i nga mea katoa, ara, nga mahi ohaoha katoa, e puta ai i a matou he whakawhetai ki te Atua. 12 Na tenei mahi hoki e minitatia nei i whiwhi ai te hunga tapu ki nga mea i kore i a ratou; na tenei ano i maha noa atu ai nga whakawhetai ki te Atua; 13 I tenei mahi ka tirohia nei e ratou, a ka whakakororia ratou i te Atua mo koutou kua whakahe nei, kua ngohengohe ki te rongo pai o te Karaiti, mo to koutou ohaoha ki te tuwha mea mo ratou, mo te katoa: 14 I a ratou ano e inoi ana mo koutou, me te hiahia ano ratou ki a koutou, he whakaaro hoki ki te aroha noa o te Atua ka nui rawa nei ki a koutou. 15 Me whakawhetai ki te Atua mo tana mea homai noa e kore nei e taea te korero.

UPOKO 10.

Ahako itia ia, he nui te mana i homai e te Atua.

12 *Kahore ia e pera me era atu; 14 engari e haere ana ki nga whenua hou kawohau ai.*

NA, naku ake na Paora tenei tohe ki a koutou, whakaaroa te tikanga māhaki, te ngakau ngawari o te Karaiti, he mea iti nei hoki ahau i ahau i kona i

II. KORINITI.

roto i a koutou, i tawhiti ia e maia ana ki a koutou: 2 Na, ko taku tenei e tohe nei, kia kaua au e maia ina tae atu; kei māro, kei pera me taku e mea nei kia maia ki etahi e mea nei ki a matou no te kikokiko ta matou whakahaere. 3 No te mea ahakoa haereere matou i roto i te kikokiko, ebara i te mea no te kikokiko ta matou whawhai: 4 (Ehara hoki nga mea whawhai o ta matou pakanga i te mea no te kikokiko, heoi e kaha ana i roto i te Atua hei whakahoro i nga pa kaha:) 5 Horo ana i a matou nga whakaaroanga, me nga mea ikeike katoa e whakakake ana ki te matauranga ki te Atua, a riro pārau mai ana i a matou nga whakaaro katoa, ka meinga kia ngohengobe ki a te Karaiti; 6 Kua rite noa ake ano i a matou te whakapakanga riri mo nga mahi tutū katoa, ina tino ngohengobe rawa koutou. 7 Ko te ahua o waho ta koutou e titiro ai? Ki te u te whakaaro a tetahi no te Karaiti ia, māna ake ano e mahara ki tenei mea ano hoki, no te Karaiti ia, me matou ano no te Karaiti. 8 Ahakoa hira ake taku whakamanamana ki nga tikanga i a matou kua homai nei ki a matou e te Ariki hei hanga i te whare, ehara i te mea hei wahi i a koutou, e kore ahau e whakama: 9 Kei kiia mai au e whakawehi ana i a koutou ki nga pukapuka. 10 Ko ana pukapuka hoki, e ai ki ta ratou, e nunui ana e kaha ana; ko *tona* tinana ia i a ia i konei e ngoikore ana, ko tana korero he korekore noa iho. 11 Kia mahara taua tu tangata ki tenei, na, te tikanga a matou e ngaro mai nei, ara, o a matou kupu pukapuka, ka pera tonu hoki te mahi ina tae atu. 12 E kore hoki matou e maia ki te whakauru atu, ki te whakariterite ranei i a matou ki etahi e whakapai ana ki a ratou ano: na, i a ratou e mehua nei i a ratou ki a ratou ano, a e whakariterite nei i a ratou ki a ratou ano, kahore o ratou matauranga. 13 Ta matou whakamanamana ia e kore e neke ake i te mehua, engari ka rite ki te mehua o te rūri i wehea mai ma matou e te Atua, he mehua e tae atu ai ki a koutou. 14 Kahore hoki a matou totoro pokanoa atu, e *kiia ai* kahore he taenga atu ma matou ki a koutou: kua tae noa atu hoki matou ki a koutou *kauwhau ai* i te rongo pai o te Karaiti: 15 E kore hoki matou e neke ake i te mehua, e whakamanamana ki nga mahi a era atu; engari e u ana ta matou whakaaro, ka tupu to koutou whakapono, ka ai koutou hei

whakanui i a matou, e tino rite rawa ai ki ta matou rūri; 16 Kia kauwhautia te rongo pai ki nga *wahi* i ko atu i a koutou, a, kia kaua e whakamanamana i runga i ta te tangata ke rūri ki nga mea kua rite noa ake. 17 Ki te whakamanamana ia tetahi, me whakamanamana ki te Ariki. 18 He teka hoki ko te tangata e whakapai ana ki a ia ano ko ia e tikangatia, engari ko ta te Ariki e whakapai ai.

UPOKO 11.

Na ta ratou ia i whakanui ai i a ia ano. 13 Kahore ia e hoki iho i aua kai whakaato tinihanga; 23 Nui atu tana i ta ratou mo te Karaiti.

TAKU e hiahia nei kia ata hanga mai koutou ki a au, kia iti nei, i a au e wairangi nei: ae ra, kia ata hanga mai ano ki a au. 2 Nui atu hoki toku ngakau ki a koutou he ngakau no te Atua: kua oti hoki koutou te taumau e ahau ma te tāne kotahi, kia tapaea atu hei wahina hē-kore ki a te Karaiti. 3 E wehi ana ia ahau, kei pera me Iwi i whakawaia e te tinihanga o te nakahi, kei heke atu a koutou whakaaro ki te hē, kei mahue te tapatahitanga o te ngakau ki a te Karaiti. 4 Ki te tae atu te tangata, me te kauwhau i tetahi Ihu e rere ke ana i ta matou i kauwhau ai, ki te whiwhi ranei koutou ki tetahi wairua ke atu i ta koutou i whiwhi na, ki tetahi rongo pai ranei e rere ke ana i ta koutou i whakaae ai, e tika ano kia ata hanga koutou *ki a ia*. 5 Ki a au hoki kahore rawa ahau i hoki iho i nga tino apotoro. 6 Na, ahakoa tangata ware ahau ki te korero, kahore ia ki te matauranga; heoi i nga mea katoa kua tino kitea matou i roto i a koutou. 7 I hara oti ahau i a au i whakaiti ra i a au kia kake ai koutou, i kauwhau utukore ra i te rongo pai o te Atua ki a koutou? 8 I pahuatia e ahau era atu hahi, i tango utu ahau i a ratou, kia minita ai ahau ki a koutou. 9 A i a au ano i kona i a koutou, a i kore *tetahi mea* maku, kahore ahau i taimaha ki tetahi: na nga teina hoki i haere atu i Makeronia i whakawhiwhi ahau ki nga mea i kore i a au: i nga mea katoa hoki i pupuri ahau i a au kei taimaha iho ki a koutou; ina, ka pupuri ano ahau. 10 Kei ahau te pono o te Karaiti, e kore tenei whakamanamana aku e arara e *tetahi* i nga wahi o Akaia. 11 Na te aha? na te mea koia kahore oku aroha ki a koutou? e mātau ana te Atua. 12

Na, taku e mea nei, e meinga ano e ahau, kia motuhia atu ai e ahau te take a te hunga e hiahia ana ki te take; kia kitea ai ratou i runga i ta ratou e whakamanamana nei e rite tahi ana ano ki a matou nei. 13 He apotora teka hoki nga pera, he kai mahi tinihanga, e whakaahua ke ana i a ratou kia rite ki nga apotora a te Karaiti. 14 Ehara ano hoki tenei i te mea whakamiharo; e whakaahua ke ana hoki a Hatana i a ia kia rite ki te anahera o te māramatanga. 15 A, ehara i te mea nui ki te whakaahua ke ano āna minita i a ratou kia rite ki nga minita o te tika; na, to ratou whakamutunga e rite ki a ratou mahi.

16 Me ki atu ano e ahau, Kua tetahi e mea he wairangi ahau; a, ahakoa pena, heoi tahuri mai ki a au, ki te wairangi, kia whakamanamana ai ano ahau, he mea iti nei. 17 Taku e korero nei, ehara i te korero i runga i ta te Ariki, engari me te mea i runga i te wairangi, i tenei whakamanamana ka kaha nei. 18 Na, he tokomaha e whakamanamana nei i runga i to te kikokiko, ka whakamanamana ano ahau. 19 Pai tonu hoki koutou, te hunga whakaaro, te ata hanga ki te hunga wairangi. 20 Ka ata hanga hoki koutou ki te whakataurekareka tetahi i a koutou, ki te pai a koutou mea i tetahi, ki te tangohia ta koutou e tetahi, ki te whakakake tetahi, ki te pahiatia to koutou mata e tetahi. 21 Taku korero, he tuā whakaiti, ara, ko matou he ngoikore. Na, ki te maia tetahi ki tetahi mea (he kupu wairangi nei taku), ka maia ano ahau. 22 He Hiperu ratou? ahau ano hoki. No Iharsira ratou? ahau ano hoki. He whanau ratou no Apera-hama? ahau ano hoki. 23 He minita ratou na te Karaiti? (He korero porangi taku nei), tera atu ano taku; hira atu oku mauuitanga, nui noa atu oku whiunga, maha noa atu oku meatanga ki roto ki nga whare herehere, maha atu oku mate. 24 E rima nga wa i whiua ai ahau e nga Hurai; i te wa kotahi, kotahi pānga o te whiu i mahue o te wha tekau. 25 E toru oku whiunga ki te rakau, kotahi toku akinga ki te kohatu, e toru oku tahirutanga i te kaupuke, kotahi oku po, kotahi oku ra i te riri; 26 Nga haereerenga, maha tonu; nga oranga noatanga i nga awa, nga oranga noatanga i nga kai pahua, nga oranga noatanga i oku whanaunga, nga oranga noatanga i nga tauwi, nga oranga noatanga i te pa, nga oranga noatanga i te koraha, nga oranga noatanga i te moana,

nga oranga noatanga i nga teina teka; 27 Mauiui ana, ngenge ana, he maha nga mataaratanga, nga matekaitanga, nga matewaitanga, he maha nga wa i noho puku ai, i matao ai, i kore ai he kakahu. 28 Hei tapiri mo nga mea o waho, ko te mea e whakaake nei i a au i tenei ra i tenei ra, ko te manukanuka ki nga hahi katoa. 29 Ko wai te ngoikore ana, a kahore ahau e ngoikore? ko wai kua tūtuki te waewae, a kahore ahau e pawerawera? 30 Ki te mea ka takoto te tikanga kia whakamanamana, me whakamanamana ahau ki toku ngoikoretanga. 31 E mātau ana te Atua te Matua o to tatou Ariki o Ihu Karaiti, ko ia nei te whakapaingia ana ake tonu atu, kahore aku teka. 32 I Ramahiku e tiakina ana e ta kingi Areta kawana te pa o nga tāngata o Ramahiku, he mea kia hopukina ai ahau: 33 Heoi tukua iho ana ahau i roto i te kete, ra te matapihi ra te taiapa kohatu, a mawhiti atu ana i roto i ona ringa.

UPOKO 12.

Paora i te rangi. 7 Te whakaiti mona. 9 Te kaha mona. 11 Na ratou ana korero mo ana mahi. 14 Ka tae ano ia ki a ratou. 5 Ko ratou tana i mate-nui ai.

EHARA hoki i te pai kia whakamanamana ahau. Na, me neke atu ahau ki nga putanga, ki nga whakakitenga mai a te Ariki. 2 E mātau ana ahau ki tetahi tangata i roto i a te Karaiti, ka tekau ma wha enei tau, (i roto ranei i te tinana, kahore ahau e mātau; i wahe ranei o te tinana, kahore ahau e mātau: ko te Atua te mātau ana;) kahakina atu ana taua tangata taea noatia te tuatoru o nga rangi. 3 Heoi mātau tonu ahau ki taua tangata, (i roto i te tinana ranei, i waho ranei o te tinana, kahore ahau e mātau: ko te Atua te mātau ana;) 4 Kahakina ana ia ki pararaha, a rongo ana i nga mea e kore e taea te korero, e kore ano e tika kia korerotia e te tangata. 5 Ka whakamanamana ahau ki taua tangata: otiia e kore ahau e whakamanamana ki a au ake, engari ki oku ngoikoretanga. 6 Na, ahakoa mea noa ahau kia whakamanamana, kahore oku wairangi; he korero pono hoki taku: heoi me whakamutu, kei nui atu ta tetahi e whakaaro ai ki a au i tana e kite nei i a au, i tana ranei e rongo ai moku. 7 Na, kua homai ki a au he koikoi i te kikokiko, kei kake rawa ake ahau i te nui rawa o nga whakakitenga mai, he anahera na Hatana

II. KORINITI.

hei kuru i a au, kei kake rawa ahau. 8 E toru aku inoinga ki te Ariki mo tenei kia neke atu i a au. 9 A ka mea ia ki a au, E ranea ana taku atawhai hei mea mau: mana tonu hoki toku kaha i runga i te ngoikore. Na, engari te whakamanamana ki oku ngoikoretanga pai tonu ki a au, kia ai te kaha o te Karaiti hei taupoki moku. 10 Mo reira ahua-reka tonu atu ahau ki nga ngoikoretanga, ki nga whakatupukinotanga, ki nga aitua, ki nga whakatoinga, ki nga rarunga, mo te Karaiti; i a au hoki e ngoikore ana, ko reira ahau kaha ai. 11 Kua wairangi nei ahau i a au e whakamanamana nei; he kaha no ta koutou ki a au: i tika hoki kia whakapaingia ahau e koutou: kahore hoki ahau i hoki iho i nga tino apotero i te aha i te aha; aha-koa ra he kahore noa iho ahau nei. 12 Kua mahia na hoki i roto i a koutou nga tohu o te apotero, pau rawa ano hoki te manawanui, i runga i nga tohu, i nga mea whakamiharo, i nga merekara. 13 He aha koia te mea i iti iho ai koutou i era atu hahi, ko tenei anake, ko toku korenga e taimaha ki a koutou? whakarerea noatia iho tenei hē oku.

14 Na, ko te toru tenei o nga wa ka takatu nei ahau ki te haere atu ki a koutou; e kore ano koutou e pehia e ahau *ki tetahi mea maku*: ehara hoki i te mea ko ta koutou taku e rapu nei, engari ko koutou: ehara hoki i te tika-nga ko nga tamariki kia kahi taonga ma nga mātua, engari ko nga mātua ma nga tamariki. 15 Heoi pai tonu ahau ki te whakamau i aku, kia whakapaua ano hoki ahau i nga meatanga ki o koutou wairua; otia i toku aroha ka hira rawa nei ki a koutou, e hoki iho ana te aroha ki a au. 16 Ae ra, kihai ahau i taimaha ki a koutou: heoi, *ki ta ratou*, he tangata hangareka ahau, a hopukina ana koutou e ahau, he mea tinihanga. 17 I meinga ranei e ahau tetahi o te hunga i tonoa atu e ahau ki a koutou hei whakapati i o koutou taonga maku? 18 I whakabaua atu e ahau a Taituha, i tonoa ano hoki tetahi teina hei hoa *mona*. I whakapati ranei a Taituha i ā koutou taonga māna? he teka ianei i runga i te wairua kotahi ta maua haere? he teka ianei ko aua tapuae ra ano?

19 Tenei ano tetahi, ki ta koutou, he whakatikatika mo matou ta matou ki a koutou? kei te aroaro o te Atua matou i roto i a te Karaiti e korero ana: ko enei mea katoa, e *oku hōa* aroha, hei pai mo koutou, hei hanga mo te whare. 20 E wehi ana hoki ahau, kei rokohanga atu

koutou e ahau, ina tae atu, kahore e rite ki taku e pai nei, a kei kitea ahau e koutou, kahore e rite ki ta koutou e pai ai: kei *rokohanga atu* he whawhai, he hae, he riri, he totohe, he ngautuara, he ko-whetewhete, he whakaputa, he tutū: 21 Kei whakaititia ano pea ahau e toku Atua i roto i a koutou, ina tae atu ano ahau, a he tokomaha e tangihia e ahau o te hunga i hara i mua, a kahore ano i ripeneta mo te poke, mo te puremu, mo te hiahia taikaha, i mahia nei e ratou.

UPOKO 13.

E kore e tohungia e ia te hunga hara. 5 Kia ata tirohia iho o ratou ngakau. 7 Kia hoki ki te pai. 11 Mihi.

KO te toru tenei o oku haerenga atu ki a koutou. Ma te mangai o nga kai whakaatu tokorua tokotoru ranei ka u ai nga kupu katoa. 2 I korero wawe ahau i mua, a ka korero wawe nei ano, me te mea ko te rua tenei o oku wa i kona; heoi i a au ano e ngaro mai nei, ka tuhituhi atu nei ahau inaianei ki te hunga i hara i mua, ki era katoa ano hoki, na, ki te tae atu ano ahau, e kore e tohungia e ahau: 3 E rapu tohu na hoki koutou o te Karaiti e korero ana i roto i a au; kahore nei ia e ngoikore ki a koutou, engari e kaha ana i roto i a koutou. 4 Ahakoa hoki i ripekatia ia i te mea e ngoikore ana, kei te ora ano ia, he mea na to te Atua kaha. He ngoikore nei matou i roto i a ia, heoi ka ora tahi ano me ia, he meatanga na to te Atua kaha ki a koutou. 5 Whakamatauria iho koutou, kei roto ranei koutou i te whakapono; tirohia iho o koutou tohu e koutou ano. Kahore oti koutou e mātau ki a koutou, kei roto i a koutou a Ihu Karaiti, ki te mea ehara koutou i te mea akiri? 6 Otira e u ana toku whakaaro, e mātau ano koutou ehara matou i te mea akiri. 7 Na, ko taku inoi tenei ki te Atua, kia kausa koutou e mea i tetahi kino; ehara i te mea mo matou kia kitea e paingia ana, engari mo koutou kia mahi i te pai, a ko matou hei mea akiri. 8 E kore hoki e taea e matou tetahi mea e hē ai te pono, engari te mea e u ai te pono. 9 E hari ana hoki matou ina ngoikore matou, a ko koutou e kaha ana: ko ta matou hoki tenei e inoi nei, ko koutou kia tino tika. 10 Koia ahau ka tuhituhi atu nei i enei mea, i a au e ngaro mai nei, kei tae atu ahau ki kona, a ka koi taku i runga i te mana kua

tukua mai nei e te Ariki ki a au hei hanga mo te whare, ehara i te mea hei wahi.

11 Heoi ra, e *aku* teina, kia koa, kia tino tika, kia marie te ngakau, kia koutahi te whakaaro, kia mau te rongo; a tera te Atua o te aroha, o te maunga rongo, e noho ki a koutou 12 Oha

atu tetahi ki tetahi, hei te kihī tapu ano.

13 Tenei te hunga tapu katoa te oha atu nei ki a koutou.

14 *Kia tau* ki a koutou katoa te atawhai e te Ariki o Ihu Karaiti, me te aroha o te Atua, me te whiwhinga tahitanga ki te Wairua Tapu. Amine.

KO TE PUKAPUKA A PAORA APOTORO

KI TE

HUNGA O KARATIA.

UPOKO 1.

Moratu i takuri atu ki etahi kai whakaako he. 8 Kango mo nga pera: 11 Na te Atua tana Rongo pai. 14 I mua i he tana mahi. 17 Inaianei kua rere he.

NA Paora, na te apotoro, (kihāi nei i *tonoa* e te tangata, kihāi ano hoki i *meinga* e te tangata; engari e Ihu Karaiti, e te Atua Matua ane hoki, nāna nei ia i whakaara i te hunga mate;) 2 Na nga teina katoa hoki i a au nei, ki nga bahi o Karatia: 3 *Kia tau* ki a koutou te aroha noa me te rangimarie, he mea na te Atua Matua, na to tatou Ariki hoki na Ihu Karaiti, 4 I tuku nei i a ia ano mo e tatou hara, kia whakaorangia ai tatou e ia i tenei ao kīno, i runga i ta te Atua i ta to tatou Matua i pai ai: 5 *Waiho atu* i a ia te kororia ake ake. Amine.

6 Miharo tonu ahau ki te hohoro o to koutou nekehanga atu i te kai karanga o koutou i runga i te aroha noa o te Karaiti; na, kei tetahi rongo pai ke na koutou: 7 Ehara nei ia i te mea ke atu; engari he hunga tena e whakarururu ana i a koutou, e mea ana kia whakaputaia kētia te rongo pai o te Karaiti. 8 Na, ahakoa ko matou, ko tetahi anahera ranei o te rangi, ki te kauwhau i te rongo pai ki a koutou a ka puta ke i ta matou i kauwhau ai ki a koutou, kia kangā ia. 9 Kia rite ki ta matou i ki ai i mua, a ka kua nei ano e ahau inaianei, ki te puta ke te kauwhau a tetahi ki a koutou i tera kua riro i a koutou, kia kangā ia. 10 He tangata ranei, ko te Atua ranei, taku

e kukume nei? he tāngata ranei aku e whai nei kia whakamanawarekatia? me he mea kei runga nei au i te whakamanawareka tangata, ehara ahau i te pononga na te Karaiti.

11 Na, kia mohio mai koutou, e *aku* teina, te rongo pai i kauwhautia e ahau, ehara i te tangata. 12 He teka hoki na te tangata i riro mai ai i a au, nāna ranei i whakaako ki a au, engari na te whakakitenga mai a Ihu Karaiti. 13 Kua rongo na hoki koutou ki taku whakahaere i mua i runga i ta nga Hurai tikanga, nui atu taku whakatoī, taku whakangarongaro, i te hahi a te Atua: 14 A i ta nga Hurai tikanga i pahika noa atu ahau ki mua atu i te tokomaha o *oku* hōa o toku iwi, hira noa atu toku ngakau ki nga whakarereanga iho a *oku* mātua. 15 Otira i te mea ka pai te Atua, nāna nei ahau i momotu mai i roto tonu i te kopu o toku whaea, i karanga hoki, he mestanga na tona aroha noa, 16 Ki te whakakite i tana Tama i roto i a au, kia kauwhautia ai ia e ahau ki nga tauīwi; i reira tonu iho kihāi ahau i kororeroro ki te kikiki-ko ki te toto: 17 Kihāi ano ahau i haere atu ki Hiruharama ki te hunga i apotorotia i mua i a au; heoi haere ana ahau ki Arapia, a hoki ana ki Ramabiku.

18 A muri iho i te takanga o nga tau e toru ka haere atu ahau ki Hiruharama kia kite i a Pita, a tekau ma rima nga ra i noho ai ahau kia ia. 19 Kihāi ano ahau i kite i tetahi atu o nga apotoro, ko Hemi anake ko te teina o te Ariki. 20 Na, nga mea e tuhituhia atu nei e

ahau ki o koutou, nana, kei te aroaro tepei o te Atua, kahore aku teka. 21 Muri iho ka haere ahau ki nga wahi o Hiria o Kirikia; 22 Kihai ano toku mata i mohiotia e nga hahi o Huria i roto i a te Karaiti: 23 I rongo kau ratou, Te kai whakatoi o mateu i mua, e kauwhautia ana e ia inaianei te whakapono i whakangaromia e ia i mua. 24 A whakakororia ana ratou i te Atua mo tana ki a au.

UPOKO 2.

1 *Tona hokinga ki Hiruharama.* 8 *Taituha kihai i kotia.* 11 *whakaheanga ki ta Pita.* 15 *Kei te whakapono ki a Ihu he tika mo te Hurai mo te Karaiti.* 20 *E kore nga tangata pera e mahi i te he.*

MURI iho, ka tekau ma wha nga tau, ka haere ano maua ko Panapa ki Hiruharama, me te kawe ano ahau i a Taituha hei hoa moku. 2 A na te whakakitenga mai ahau i haere ai, a whakapuakina ana e ahau ki a ratou te rongo pai e kauwhautia nei e ahau ki nga tauwi; otia i meatia pukutia ki te hunga whai ingoa, kei maumau kau taku oma onaianei, o mua ranei. 3 Na, kihai a Taituha taku hoa, he Kariki hoki ia, i meinga kia kotia: 4 Mo nga teina teka hoki i whakaaurua pukutia mai, i haere puku mai nei ki te tiro-tiro i to matou herekoretanga i roto i a Karaiti Ihu, kia whakataurekareka ai ratou i a matou. 5 Kihai ano matou i whakangawari iho, i rongo ki a ratou, ahakoa kotahi haora; he mea kia mau ai te pono o te rongo pai ki a koutou. 6 Na, te hunga whai ingoa, (ahakoa he aha ranei ratou, hei aha maku? kahore a te Atua whakapai ki te kanohi tangata:) kihai hoki te hunga whai ingoa i whakaatu mea ki a au: 7 Engari to ratou kitenga kua tukua ki a au te rongo pai ki te kotinga kore, pera hoki me tera ki te kotinga kua tukua ki a Pita; 8 (Te kai mahi hoki i roto i a Pita hei apotoro ki te kotinga, mahi ana ano ia i roto i a au ki nga tauwi:) 9 Heoi ka matau a Hemi, a Kipa, a Hoani, i meinga nei hei pou, ki te aroha noa kua homai ki a au, ka homai e ratou nga ringa matau hei whakaboatanga ki a maua ko Panapa, mo maua kia haere ki nga tauwi, ko ratou ia ki te kotinga: 10 Otia me mahara maua ki te hunga rawakore; he mea ano tena i hihiko noa ai ahau.

11 A ka tae a Pita ki Anatioka, ka whakatika atu ahau ki a ia he kanohi

he kanohi, no te mea kua tika kia whakahengia ia. 12 I mua hoki o te taenga mai o etahi a Hemi, e kai tahi ana ia me nga tauwi: na, to ratou taenga mai, neke atu ana ia, momotu ke ana i a ia; i mataka hoki ki te hunga o te kotinga. 13 A i uru ano era atu Hurai ki tana tinihanga; heoi riro pu a Panapa i to ratou tinihanga. 14 Heoi toku kitenga kihai ratou i haere tika i runga i te pono o te rongo pai, ka mea ahau ki a Pita i te aroaro o te katoa, Ki te mea ko koe, he Hurai, ka whakatauiwi, a kahore e whakahaurai, he aha koe ka mea ai i nga tauwi kia whakahaurai? 15 Tatou, nga Hurai tupu nei, ehara nei i te hunga hara no nga tauwi, 16 A kua mohio nei ehara nga mahi a te ture i te mea e tika ai te tangata, engari na te whakapono ki a Ihu Karaiti, na, kua whakapono nei tatou ki a Ihu Karaiti, kia ai te whakapono ki a te Karaiti hei tika mo tatou, he teka ia nga mahi a te ture: no te mea hoki kahore rawa he kikokiko e tika i nga mahi o te ture. 17 Na, i a tatou e whai nei kia whakatikaia i roto i a te Karaiti, ki te mau ko tatou nei he hunga hara, ko ta te Karaiti ranei e minita ai he hara? Kahore rapea. 18 Ki te mea hoki ka hanga ano e ahau nga mea i wahia e ahau, e whakakite ana ahau i a au, ano he tangata hara. 19 Na te ture hoki ahau i tupapaku ai ki te ture, kia ora ai ahau ki te Atua. 20 Kua ripekatia tahitia ahau me te Karaiti: a e ora nei, ehara i te mea ko ahau, engari ko te Karaiti e ora ana i roto i a au: a ka ora nei au i roto i te kikokiko, he oranga na te whakapono ki te Tama a te Atua, i aroha nei ki a au, i tuku nei i a ia moku. 21 Kahore aku whakakahore i te aroha noa o te Atua: me he mea hoki i na runga mai te tika i te ture, maumau mate noa a te Karaiti.

UPOKO 3.

Kahore he tika i nga mahi a te ture. 6 *Kei te whakapono o Aperakama te manaakitanga,* 19 *Kahore i te ture.*

ENGA Karatia whakaaro-kore, na wai koutou i whaiwhaia i kore ai e rongo ki te pono, i whakakitea nuitia na a Ihu Karaiti i roto i a koutou ki o koutou kanohi, he mea ripaka? 2 Ko tenei anake taku e mea nei kia whakaakona mai e koutou, No nga mahi ranei o te ture te rironga mai o te Wai-

rua i a koutou, na te mea ranei ka rongo ki te whakapono? 3 *Ha*, kia pena koutou te whakaarokore? i runga i te Wairua ta koutou timatanga, a me whakaoti ranei e koutou i runga i te kikokiko? 4 He hua kore noa iho ranei o koutou matenga maha? ki te mea ra he mea hua kore. 5 Na, te kai whakawhiwhi i a koutou ki te Wairua, e mahi nei hoki i nga merekara i roto i a koutou, no nga mahi ranei o te ture *tana*, no te rongo ranei ki te whakapono? 6 Ka rite hoki ki a Aperahama i whakapono ki te Atua, a whakairia ana ki a ia hei tika. 7 Na, kia mātau koutou, te hunga o te whakapono, he tamariki enei na Aperahama. 8 A, te kitenga o te karapiture i mua, he whakapono ta te Atua hei whakatika mo nga tauwi, ka kauwhautia wawetia te rongo pai ki a Aperahama, Māu ka manaakitia ai nga tauwi katoa. 9 Ina, te hunga o te whakapono, e manaakitia ngatahitia ana me Aperahama i whakapono ra. 10 Te hunga katoa hoki o nga mahi o te ture, kei raro ratou i te kanga: kua oti hoki te tuhituhi, Ka kangā nga tāngata katoa kahore e mau ki nga mea katoa kua oti te tuhituhi ki te pukapuka o te ture, hei mahi *ma ratou*. 11 He hanga mārāma ano tenei, e kore e tika i te ture tetahi tangata ki te aroaro o te Atua: Ma te whakapono hoki e ora ai te tangata tika. 12 He teka hoki no te whakapono te ture: engari, Ki te mahia aua mea e te tangata, ma aua mea ia e ora ai. 13 Kua hokona tatou e te Karaiti i roto i te kanga a te ture, i a ia nei i meinga hei kanga mo tatou: kua oti hoki te tuhituhi, He mea kanga nga tāngata katoa e whakairia ki runga ki te rakau: 14 Kia tae ai i runga i a Karaiti Ihu ki nga tauwi te manaakitanga o Aperahama; kia riro mai ai i a tatou te kupu homai o te Wairua, he mea na te whakapono.

15 E *aku* teina, he kupu tangata taku nei; Ahakoa he kawenata na te tangata, ki te mea ka oti te whakau, kahore he tangata hei turaki, hei tapiri mai ranei. 16 Na, i korerotia nga kupu whakaari ki a Aperahama ki tona whanau ano hoki. Kihai ia i mea, Ki nga whanau, he tokomaha; engari me te mea he kotahi, Ki tou whanau hoki, ko te Karaiti hoki ia. 17 Na, ko taku kupu tenei, I whakaaukia te kawenata i mua e te Atua he whakaaro ki a te Karaiti, a ka wha rau ka toru tekau tau i muri mai ko te ture; na e kore tenei e tau hei turaki i te kawenata, hei

whakakahore i te kupu whakaari. 18 Me he mea hoki na te ture i *riro mai ai* te kāinga, ehara i te mea na te kupu whakaari; otira i na runga mai i te kupu whakaari ta te Atua homaitanga ki a Aperahama. 19 Hei aha ra te ture? I tapiritia mai mo nga pokanga ketanga, kia tae mai ra ano te whanau mona nei te kupu whakaari; he mahinga na nga anahera, i roto i te ringa o te takawaenga. 20 Na, he teka mo te kotahi te takawaenga; kotahi ia te Atua. 21 He turaki ranei ta te ture i ā te Atua kupu whakaari? Kahore rapa: me i homai hoki he ture e kaha ana ki te whakaara, ina kua puta ake te tika i te ture. 22 Heoi kua kopania nga mea katoa e te karapiture ki raro o te hara, kia homai ai ki te hunga e whakapono ana, te mea i whakaaria mai i runga i te whakapono ki a Ihu Karaiti.

23 Na, i mua o te taenga mai o te whakapono, e puritia ana tatou i raro i te ture, he mea kopani atu, kia taea ra ano te whakapono e whakapuakina nei i muri. 24 Na, kua meinga nei te ture hei kai whakaako mo tatou, *hei arahi* ki a te Karaiti, kia tika ai tatou i te whakapono. 25 A ka tae mai nei te whakapono, mutu ake to tatou meatanga mai e te kai whakaako. 26 He tamariki katoa hoki koutou na te Atua, he mea na te whakapono ki a Karaiti Ihu. 27 Te hunga katoa hoki o koutou kua friiria ki roto ki a te Karaiti, kua kakahuria e koutou a te Karaiti. 28 Kahore he Hurai, kahore he Kariki, kahore he pononga, kahore he rangatira, kahore he tāne, wahine ranei: kotahi tonu hoki koutou katoa i roto i a Karaiti Ihu. 29 A ki te mea na te Karaiti koutou, he whanau na Aperahama, mo koutou hoki te kainga i runga i te kupu whakaari.

UPOKO 4.

He tamariki tatou i mua e tiakina ana e te ture. 5 Inaianei he tamariki na te Atua i roto i a te Karaiti. 14 I mua e mate nui ana ratou ki a ia ki a Paora. 22 He tamariki rangatira tatou.

NA, ko taku kupu tenei, I te mea he tamariki nei ano te tangata mona te kāinga, kahore ia e rere ke i te pononga, ahakoa ko te rangatira ia o nga mea katoa; 2 Engari e meatia ana e nga kai-tohutuhu e nga kai titiro, kia taea ra ano te wa i whakaritea e te pāpā. 3 Waihoki ko tatou, i te mea he tamariki, he pononga tatou na nga mea timatanga o te ao: 4 Na ka tutuki

te taima, ka tonoa mai e te Atua tana Tama, he whanau na te wahine, hei mahi i ta te ture, 5 Hei hoko i te hunga i raro i te ture, kia whiwhi ai tatou ki te whakatamarikitanga. 6 A no te mea he tamariki koutou, kua tonoa mai e te Atua te Wairua o tana Tama ki roto ki o koutou ngakau, e karanga ana, E Apa, e Pa. 7 Na, mutu ake tou ponongatanga, engari he tama koe; a ki te mea he tama, na mou nga mea a te Atua i roto i a te Karaiti.

8 Heoi i reira i te mea kihai koutou i mātau ki te Atua, he pononga koutou na nga mea ehara nei i te atua tupu. 9 Inaianei ia i te mea ka mātau ki te Atua, engari ano ka matauria e te Atua, he aha koutou ka tāhuri na ano ki aua mea ngoikore, rawakore, ki nga mea timatanga, e hokia na e to koutou hiahia kia waiho koutou hei pononga ma aua mea? 10 E mau ana koutou ki nga ra, ki nga marama, ki nga wa, ki nga tau. 11 E manawapa ana ahau ki a koutou, kei kore he hua mo taku i mahi ai i roto i a koutou.

12 E aku teina, ko taku tohe tenei ki a koutou, kia rite ki a au; e rite ana hoki ahau ki a koutou: kahore a koutou mahi hē ki a au. 13 E mātau ana koutou he mea na te ngoikore o toku kikokiko taku kauwhau i te rongo pai ki a koutou i mua. 14 Heoi kihai koutou i whakahawea, i whakakino ki toku whakamatautauranga i toku kikokiko: na, tāhuri mai ana koutou ki a au, ano he anahera na te Atua, me te mea ano ko Ihu Karaiti. 15 He haringa pehea ra tera o koutou? He kai whakaatu hoki ahau mo ta koutou, me i taea kua hikarohia e koutou o koutou kanohi, a kua homai ki a au. 16 Koia, kua hoariritia ranei ahau ki a koutou, moku i korero i te pono ki a koutou? 17 To ratou matenui ki a koutou, ehara i te pai: engati e mea ana ratou kia tutakina mai koutou, kia matenui ai koutou ki a ratou. 18 He mea pai ia kia matenuitia i runga i te pai i nga wa katoa, kauaka ano hoki i toku noboanga anake ki a koutou. 19 E aku tamariki, ka rua nei oku mamaetanga mo koutou, ano he wahine e whanau ana, kia whai ahua ra ano a te Karaiti i roto i a koutou. 20 He hiahia toku kia tae atu ki a koutou aianei, kia puta ke ano toku reo; no te mea e ruarua ana ahau ki a koutou.

21 Ki mai ki a au, e te hunga e hiahia ana kia nobo i raro i te ture, kahore ianei koutou e rongo ki ta te

ture? 22 Kua oti hoki te tuhituhi, tokorua nga tamariki a Aperahama, kotahi na te pononga, kotahi na te wahine rangatira. 23 Ta te pononga, no te kikokiko tona whanautanga; a, ta te wahine rangatira he mea korero mai i mua. 24 Na, he mea whakarite aua mea: ko nga kawenata e rua hoki enei; kotahi no maunga Hinai, whanau ake āna hei taurekareka, ko Hakara tenei. 25 Ko tenei Hakara hoki ko maunga Hinai i Arapia, a e rite ana ki Hiruharama onaianei, he pononga nei hoki ia ratou ko ana tamariki. 26 Tena ko Hiruharama i runga he mea here-kore, ko te whaea ia o tatou katoa. 27 Kua oti hoki te tuhituhi,

Kia hari, e te pākoko kahore nei e whanau;

Hamama, karanga, e te mea kahore nei kia whakamamae;

He tini hoki nga tamariki a te mea mahue i ā te mea whai tāne.

28 Na, tatou nei, e aku teina, e rite ana ki a Ihaka, he tamariki na te kupu whakaari. 29 A, e rite ana ano ki to mua, tera no te kikokiko nei tona whanautanga, whakatoia ana e ia te tama no te Wairua nei tona; e pera ana ano inaianei. 30 Heoi e pehea ana ta te karaipiture? Peia atu te wahine pononga raua ko tana tama: e kore hoki te tama a te wahine pononga raua ko te tama a te wahine rangatira e whiwhi tahi ki te taonga. 31 Na, ehara tatou, e aku teina, i te tamariki na te wahine pononga, engari na te wahine rangatira.

UPOKO 5.

Kia u. Kei kotia. 13 Te upoko mā. 19 Nga mahi a te ngakau maori; 22 a te Wairua.

E TU ra koutou i runga i te tikanga here-kore, i ta te Karaiti i wewete nei i a tatou; kei mau hoki ki roto ki te ioka pononga.

2 Na, tenei ahau a Paora te mea nei ki a koutou, Ki te kotia koutou, e kore koutou e whai pai i a te Karaiti. 3 He whakaatu tuarua tenei naku ki nga tāngata katoa e kotia ana, kua mau ratou i te ture kia mahia katoatia. 4 Kua māwheto atu koutou i a te Karaiti, e te hunga e whakatikaia ana e te ture, kua taka iho koutou i runga i te aroha noa. 5 Ko tatou hoki, na te Wairua ta tatou tātari ki te tika e tumanakohia atu nei, e ahu mai nei i te whakapono: 6 I roto hoki i a Karaiti Ihu kahore o te kotinga wahi, kahore ano o te

kotinga kore; engari ko te whakapono e mahi ana i runga i te aroha. 7 I pai ta koutou oma; na wai koutou i whakaware, i kore ai koutou e rongu ki te pono? 8 Ehara tenei whakaaro i te mea na te kai karanga i a koutou. 9 He iti te rewhena, rewhenatia ake te puranga katoa. 10 E u ana oku whakaaro ki a koutou i roto i te Ariki, e kore e rere ke o koutou whakaaro: na, te kai whakararu i a koutou, ahakoa ko wai ranei, māna ano tona whakawakanga e pikau. 11 Me au ano, e aku teina, ki te mea he kauwhau tonu nei taku i te kotinga, he aha ahau ka whakatoia tonutia ai? penei kua kore to te ripeka tūtukitanga waewae. 12 Pai kau ki a au me i motuhia atu te hunga e whakararu na i a koutou.

13 Kua karangatia nei hoki koutou, e aku teina, ki te tikanga here-kore; kua ia ta koutou tikanga here-kore e waiho hei whakaoho i te kikokiko, engari me mahi koutou tetahi ki tetahi i runga i te aroha. 14 E takoto topu ana hoki te ture katoa i roto i te kupu kotahi, ara, Kia aroha koe ki tou hoa tata, ano ko koe. 15 Ki te ngau ia koutou, ki te kai tetahi i tetahi, kia tupato kei pareho tetahi i tetahi.

16 Na, ko taku kupu tenei, Haere i roto i te Wairua, a e kore e whakaritea e koutou te hiahia o te kikokiko. 17 E hiahia ana hoki te kikokiko tika ke i te Wairua, me te Wairua tika ke i te kikokiko: a e whawhai ana enei tetahi ki tetahi: tō taea nga mea i hiahia ai koutou. 18 Na, ki te arahina koutou e te Wairua, kahore koutou i raro i te ture. 19 A e kitea ana nga mahi a te kikokiko, ara, te puremu, te moe tahae, te poke, te hiahia taikaha, 20 Te karakia whakapakoko, te makutu, te mauahara, te whawhai, te tauwhāinga, te riri, te totohe, te wehewehenga, te titorehanga, 21 Te hae, te kohuru, te haurangi, te kakai, me nga mea e rite ana ki enei: me korero wawe e ahau enei mea ki a koutou, me pera me taku i korero ai i mua, te hunga e mahi ana i nga mea penei, e kore e whiwhi ki te rangatiratanga o te Atua. 22 Ko nga hua ia o te Wairua, he aroha, he hari, he rangimarie, he manawanui, he ngawari, he ngakau pai, he whakapono, 23 He ngakau māhaki, he ngakau kua taea te pēhi: kahore he ture e riria ai enei mea. 24 Te hunga ia o te Karaiti, kua ripekatia e ratou te kikokiko, me ona hihiritanga, me ona hiahia.

25 Ki te mea e ora ana tatou i roto i

te Wairua, kia haere ano tatou i roto i te Wairua. 26 Kei whaia e tatou te kororia hua kore, te whakapataritari tetahi ki tetahi, te hae tetahi ki tetahi.

UPOKO 6.

Te teina kua he; 2 Kia ata hanga ki a ia. 6 Kia ohaoha. 9 Kaha ki te pai. 12 Ta auu kai whakaako he. 14 Tana i whakamui ai ko te Karaiti i ripekatia.

E AKU teina, ki te haukotia te tangata e tetahi hē, ma koutou ma te hunga i te Wairua, e whakaara ake taua tangata pera, kia māhaki hoki te wairua; me te titiro iho ano ki a koe, kei whakamatautauria ano koe. 2 Pikauna e tetahi nga whakataimaha o tetahi, hei whakarite i ta te Karaiti ture. 3 Ki te ki hoki tetahi ki a ia ano he mea nui ia, i te mea he kore noa iho ia, e nuka ana ia ki a ia ano. 4 Engari kia whakamatautauria tana mahi ake e tetahi e tetahi, katahi ka ai he whakamanamananga mana ki tana anakē, e kore ano e ahui ki ta tetahi. 5 Ko tana ake pikaunga hoki hei kawenga ma tetahi ma tetahi.

6 Te tangata e whakaakona ana ki te kupu, me whakawhiwhi e ia tona kai whakaako ki nga mea pai katoa. 7 Kei whakapohehetia koutou; kahore te Atua e tinihangatia: ko ta te tangata hoki e rui ai, ko tenei tana e kokoti ai. 8 Na, te tangata e rui ana, he whakaaro ki tona kikokiko, tana o te kikokiko e kokoti ai he pirau; te tangata e rui ana, he whakaaro ki te Wairua, tana o te Wairua e kokoti ai he oranga tonutanga. 9 I a tatou e mea ana i te pai, kua tatou e ngakaukore: i te wa hoki e rite ai ka kokoti tatou, ki te kahore tatou e ngoikore. 10 Na, i te mea e whai takia ana tatou, kia mahi tatou i te pai ki nga tāngata katoa, tana no ake ia ki te hunga o te whare o te whakapono.

11 Titiro ki te nui o nga reta e tuhi-tuhi nei toku ringa ake ki a koutou. 12 Te hunga e hiahia ana ko te ahua o te kikokiko kia pai, ko ratou hei mea i a koutou kia kotia; he mea kau kei whakatoia ratou mo te ripeka o te Karaiti. 13 Kahore hoki taua hunga na ano i kotia e mau ki te ture; engari e hiahia ana kia kotia koutou, kia whakamanamana ai ratou ki to koutou kikokiko. 14 Ki a au ia kua rawa he whakamanamana, ko te ripeka anake o to tatou Ariki o Ihu Karaiti, i ripekatia ai te ao ki a au, me ahau hoki ki te ao. 15 I roto hoki i a Karaiti Ihu kahore he

aha o te kotinga, kahore hoki o te kotinga kore, engari ko te mea hanga hou. 16 Na, te hunga e haere ana i runga i tenei ruri, *kia tau* te rangimarie me te mahi tohu ki a ratou, ki te Ihara-ira hoki a te Atua.

17 A muri ake nei kua tetahi e whakararuraru i a au: e mau ana hoki ki toku tinana nga tohu a te Ariki a Ihu.

18 E aku teina, *kia tau* te aroha noa a to tatou Ariki a Ihu Karaiti ki o koutou wairua. Amine.

KO TE PUKAPUKA A PAORA APOTORO

KI TE

HUNGA O EPEHA.

UPOKO 1.

Mihi. Whakawhetai. 4 To tatou whiriwhiringa i roto i a Ihu, 11 Nana ake. 16 Inoi mo ratou.

NA Paora, i paingia e te Atua hei apotoro ma Ihu Karaiti, ki te hunga tapu e noho ana i Epeha, ara, ki te hunga whakapono i roto i a Karaiti Ihu: 2 *Kia tau* ki a koutou te aroha noa, me te rangimarie, he mea na te Atua na to tatou Matua, na te Ariki hoki na Ihu Karaiti.

3 Kia whakapaingia te Atua te Matua o to taton Ariki o Ihu Karaiti, nana nei tatou i manaaki ki nga manaakitanga katoa a te wairua ki nga mea o te rangi i roto i a te Karaiti: 4 I runga i te tikanga i whiriwhiria ai tatou e ia i roto i a ia, i mua i te orokohanganga o te ao, hei hunga tapu, koha-kore i tona aroaro i runga i te aroha. 5 He mea whakarite hoki tatou nāna i mua, hei tamariki māna, i roto i a Ihu Karaiti, ta tona whakaaro hoki i pai ai, 6 Hei whakamoemitianga mo te kororia o tona aroha noa, i atawhaitia ai tatou i roto i tana i aroha ai. 7 Kei roto nei i a ia to tatou whakaoranga i runga i ona toto, ara, te murunga o nga hē; he hua hoki no tona aroha noa, 8 I hira rawa nei ki a tatou i runga i nga whakaaro nui, i nga whakaaro mohio katoa; 9 A whakakitea mai ana e ia ki a tatou tana pai i ngaro ra, tana hoki i ahuaakea ai, tana i whakatakoto ai i mua i roto i a ia, 10 Mo te tikanga ina rite nga wa, kia huihua nga mea katoa i roto i a te Karaiti, nga mea i te rangi, me nga mea i te whenua, i roto ano i a ia: 11 I whakawhiwhia nei matou i roto i a ia, he

mea whakarite i mua i runga i tana i whakatakoto ai, e mahia ana hoki e ia nga mea katoa i runga i ta tona whakaaro i pai ai: 12 Kia ai matou hei whakamoemitianga mo tona kororia, ara, matou te hunga kua tumanako wawe ki a te Karaiti. 13 Me koutou hoki *tumanako ana ano koutou* ki a ia, i to koutou rongonga ai ki te kupu o te pono, ki te rongo pai o to koutou oranga: a, to koutou whakaponotanga ki a ia, na, hiritia ana koutou e te Wairua Tapu i korerotia mai i mua: 14 Ko ia nei te wahi tuatahi o nga taonga mo tatou, kia whakaoranga ra ano te mea i hokona, hei whakamoemitianga mo tona kororia.

15 Na konei ahau i taku rongonga ai ki to koutou whakapono ki te Ariki ki a Ihu, ki te aroha ano hoki ki te hunga tapu katoa, 16 Kahore e mutu taku whakawhetai mo koutou, i a au e mahara nei ki a koutou i aku inoinga; 17 Kia homai ki a koutou e te Atua o to tatou Ariki o Ihu Karaiti, e te Matua o te kororia, te wairua o te whakaaro nui, o te whakakitenga i runga i te mohio-tanga ki a ia: 18 Kia whakamaramatia nga kanohi o to koutou hinengaro; kia mātau ai koutou ki te mea o tana karanga e tumanakohia atu nei, ki te kororia nui hoki o tona taonga i roto i te hunga tapu, 19 Ki te nui whakabarahara hoki o tona kaha ki a tatou ki te hunga e whakapono nei, ara, te mabinga a te mana o tona kaha, 20 I mahi ai ia i roto i a te Karaiti i tana whakaarahanga i a ia i te hunga mate, a whakanohia ana ia ki tona matau, ki nga wahi i te rangi, 21 Ki runga ake i nga kawanatanga katoa, i te mana, i te kaha, i te rangati-

ratanga, i nga ingoa katoa hoki e karangatia ana, ehara i te mea ko o tenei ao anake, ko o tera ao ano hoki: 22 A tukua ana e ia nga mea katoa ki raro i ona waewae, a meinga ana ia hei upoko i runga i nga mea katoa mo te hahi, 23 Ara mo tona tinana, e ki tonu nei i a ia, i te kai whakaki o nga mea katoa i roto i te katoa.

UPOKO 2.

Kua ara ratou i te mate, 8 he mea na Tona aroha; 10 hei mahi i te mahi a te tama rangatira. 13 Kei rite ki nga Tauwi.

ME koutou ano, i te mea he tupapaku i nga hē i nga hara; 2 I haere-erea ra e koutou i mua i runga i ta tenei ao tikanga, i ta te rangatira o te kaha o nga kapua, o te wairua e mahi nei inaianei i roto i nga tamariki a te tutū. 3 Ara, i era hoa o tatou katoa i mua, i a tatou e nobo ana i runga i nga hiahia o to tatou kikokiko, e mahi ana i nga mea e paingia ana e te kikokiko, e nga whakaaro; a i te maoritanga he tamariki na te riri, he pera me era atu. 4 Ko ta te Atua ia tenei, ranea rawa hoki tana mahi tohu, nui atu tona aroha i arohaina mai ai tatou e ia, 5 Na, i te mea he tupapaku tatou i nga hē, whakaorangia ngatahitia ana tatou e ia me te Karaiti, (he aroha noa i whakaorangia ai koutou); 6 A whakaarahia ngatahitia ana e ia, whakanohoia ngatahitia ana ki nga wahi o te rangi i roto i a Karaiti Ihu: 7 Kia whakakitea ai e ia i nga wa e haere ake nei te hira o te taonga o tona aroha noa, i a ia ka ngawari mai nei ki a tatou i roto i a Karaiti Ihu. 8 Na te aroha noa hoki koutou i whakaorangia ai i runga i te whakapono; ehara ano hoki tenei i te mea na koutou: he mea homai noa na te Atua: 9 Ehara i nga mahi, kei whakamanamana te tangata. 10 He mahinga hoki tatou nāna, he mea hanga i roto i a Karaiti Ihu mo nga mahi pai i whakaritea e te Atua i mua hei haereenga ma tatou.

11 Na, kia mahara he tauwi koutou i mua no te wahi ki te kikokiko, a e kiia ana, ko te kotinga kore e tenei e kiia nei, ko te kotinga, ara, to te kikokiko, he mea na te ringa; 12 I taua wa he mea motu ke atu koutou i a te Karaiti, ehara i te tangata whenua no Iharaia, he tangata ke ki nga kawenata o te mea i whakaaria mai i mua, kahore he tumanakotanga atu, he hunga Atua-kore i te ao: 13 Tena ko tenei i

roto i a Karaiti Ihu ko koutou, ko te hunga i tawhiti i mua, kua meinga e nga toto o te Karaiti kia tata. 14 Ko ia hoki to tatou maunga rongo, nāua hoki i mea nga mea e rua kia kotahi, a whakaboroa iho e ia te pātu e arai ana i waenga; 15 Whakakahoretia ana hoki e ia ki tona kikokiko te mauahara, ara, te ture i nga kupu ako, i nga tika-nga; kia hangā ai i roto i a ia te tokorua hei kotahi, hei tangata hou, a mau ake te rongo i a ia; 16 Kia houbia ai ano hoki e ia te rongo a te tokorua ki te Atua i roto i te tinana kotahi, he meatanga na te ripeka, ko tana mea hoki ia hei whakamate mo te mauahara: 17 A haere mai ana ia, kauwhau ana i te maunga rongo ki a koutou i tawhiti, ki a matou hoki e tata ana. 18 Nāua hoki tatou, te tokorua nei, i whai tatanga atu ai i roto i te Wairua kotahi ki te Matua. 19 Na, i muri nei ehara koutou i te tangata ke, i te manee; engari he tangata whenua koutou tahi ko te hunga tapu, no te whare ano hoki o te Atua; 20 He mea hanga ki runga ki te turanga a nga apotoro ratou ko nga poropiti, ko Ihu Karaiti ano hei tino kamaka mo te kokonga; 21 Kei roto nei i a ia te whare katoa, he mea ata hono marie, e neke ake ana hei whare tapu i roto i te Ariki: 22 Me koutou ano e hangā tahitia ana i roto i a ia, hei nohonga mo te Atua, he mea na te Wairua.

UPOKO 3.

Te kupu mo nga Tauwi ka ora kua tukua nei ki a ia. 13 Ana inoi.

NA konei taku ta Paora, he herehere nei au na Karaiti Ihu, hei mahi ki a koutou ki nga tauwi; 2 Kna rongo pea koutou ki te mahi tuari i te aroha noa o te Atua kua homai nei ki a au, hei mea ki a koutou: 3 Ara, tana whakakitenga, tana whakaaturanga i te mea ngaro ki a au; (he pera hoki me ena kupu torotoru i tuhituhia na e au i mua; 4 A ka oti i a koutou tena te korero, ka mohio koutou ki toku matauranga ki te mea ngaro a te Karaiti), 5 Kihai nei i whakakitea i era atu whakatupuranga ki nga tama a te tangata, kihai i penei me te whakakitenga inaianei e te Wairua ki ana apotoro tapu ratou ko nga poropiti; 6 Ara, mo nga tauwi kia uru tahi ki nga taonga, kia tinana kotahi, kia whiwhi ngatahi ki ana mea i whakaaria i mua i roto i a te Karaiti, he meatanga na te rongo pai:

7 Mō reira ahau i meinga nei hei minita, i runga i ta 'te aroha noa o te Atua, i homai noa nei ki a au, he mabinga na toa kaha. 8 I homai ano tenei aroha noa ki a au ki te iti rawa o te hunga tapu katoa, kia kauwhautia e ahau i roto i nga tauwiwi te taonga o te Karaiti e kore nei e taetae te rapu atu; 9 Kia whakakitea ano hoki e ahau ki nga tangata katoa te whiwhinga tahitanga ki te mea ngaro, ki te mea i hunā nei i era wa noa atu i roto i te Atua, nāna nei ta te Karaiti hanganga i nga mea katoa: 10 Kia ai te hahi inaianei hei whakaatu ki nga rangatiratanga, ki nga mana i nga wahi o te rangi i te maha o nga whakaaro nui o te Atua; 11 I runga i tana i whakatakoto ai i mua noa atu, he mea mahi nāna i roto i to tatou Ariki i a Karaiti Ihu: 12 Kei roto nei i a ia to tatou maia tanganga me to tatou whakatanganga atu i te mea e u nei te whakaaro, he meatanga na te whakapono ki a ia. 13 Koia ahau ka mea nei kia kua koutou e ngakaukore i oku tukinotanga mo koutou; ko to koutou kororia hoki tenei.

14 Na konei i tuturu ai oku turi ki te Matua o to tatou Ariki o Ihu Karaiti, 15 Nona nei te ingoa e huaina ana ki nga hapu katoa i te rangi i te whenua, 16 Kia rite tana ki toa kororia e nui rawa nei, kia homai e ia ki a koutou kia meinga to roto tangata e toa Wairua kia marohirohi i te kaha; 17 Kia noho a te Karaiti ki roto ki o koutou ngakau he mea whakapono; me te whai pakiaka me te whai turanga ano koutou i roto i te aroha, 18 Kia uru ai koutou ki ta te hunga tapu katoa, ara, kia taetae e te whakaaro te whanui, te roa, te hohonu, te tiketike; 19 Kia mohio ano hoki ki te aroha o te Karaiti e kore nei e taetae te mohio; kia tino ki rawa ai koutou i te Atua.

20 Na, e kaha nei ia ki te mea i nga mea nui whakaharahara, nui noa atu i nga mea katoa e inoi ai, e whakaaro ai tatou, he penei ano me te kaha e mahi nei i roto i a tatou, 21 *Waiho atu i a ia te kororia i roto i te hahi i runga i a Karaiti Ihu*, a, nga whakapaparanga katoa, ake ake ake. Amine.

UPOKO 4.

Kia kotahi. 7 Nga tini mahi ma ratou, 8 Kia neke ake ai te hahi. 18 Kei rite ki nga Tauwiri. 24 Kia hou. 25 Kei teka, 26 mauahara, aha aha.

KOIA ahau, ta te Ariki herehere, ka whakahau nei i a koutou kia rite

ta koutou haere ki te karangatanga i karangatia ai koutou, 2 Kia papaku rawa te ngakau, kia māhaki, kia manawanui, kia ata hanga tetahi ki tetahi i runga i te aroha; 3 Me whai kia mau te kotahitanga o te Wairua, he mea paihere na te rangimarie. 4 Kotahi tonu te tinana, kotahi te Wairua, pera hoki me to koutou karangatanga, kotahi tonu te mea o to koutou karangatanga hei tumanakotanga atu; 5 Kotahi Ariki, kotahi whakapono, kotahi iriiringa, 6 Kotahi Atua, ko te Matua o nga mea katoa, kei runga nei ia i nga mea katoa, puta noa ia i nga mea katoa, kei roto hoki i a koutou katoa. 7 Na, kua oti te aroha noa te homai ki tenei i tenei o tatou, i runga i te mehua o ta te Karaiti homaitanga. 8 Na reira hoki ia i mea ai,

Tona kakenga ki runga, whakarauna ana e ia nga whakarau,

A hoatu mea ana e ia maha tangata.

9 (Na, toa kakenga ki runga ra, he aha to tana ki te kahore ia i mātua heke ki nga wahi o raro rawa o te whenua? 10 Tera i heke ra, ko ia ano i kake atu nei ki runga ake i nga rangi katoa, kia ki ai nga mea katoa i a ia.) 11 A homai ana e ia ko etahi, hei apotoro; ko etahi, hei poropiti; ko etahi, hei kai kauwhau i te rongo pai; ko etahi, hei hepara, hei kai whakaako; 12 Kia tino rite ai te hunga tapu, he mea mo te mahi minita, hei hanga i te whare, ara, i te tinana o te Karaiti: 13 Kia tae katoa ra ano tatou ki te kotahitanga o te whakapono, o te matauranga hoki ki te Tama a te Atua, ki te tino tangata, ki te mehua o te tino kaumatanganga e tutuki ai ki to te Karaiti: 14 Kia mutu ai to tatou tamarikitanga, kei akina, kei kahakihakina e nga hau katoa o te whakaako, he maminga na te tangata, he tinihanga e mahia ai te whakapohehe; 15 Kia korero pono ai i runga i te aroha, kia neke ake ai tatou ki roto ki a ia i nga mea katoa, ko te upoko nei ia ko te Karaiti: 16 Nona nei te tinana katoa, he mea whakapiri marie, he mea ata hono e nga meatanga a nga hononga katoa, whakarite rawa ki te nui o te mabinga o ia wahi o ia wahi, e mea ana i te tinana kia neke ake, hei whare e hanga ana i a ia i runga i te aroha.

17 Na, ko taku tenei e ki nei, e whakaatu nei i roto i te Ariki, kia kati ta koutou haere pera me era atu tauwiwi, e haere nei i roto i te tekanga noatanga o to ratou hinengaro, 18 Kua oti nei

te whakapouri o ratou whakaaro, kua tangata-ketia ki to te Atua oranga, i te kuaretanga i roto i a ratou, he pakeke hoki no o ratou ngakau: 19 Kahore o ratou ohoobonga, a tukua ana ratou e ratou ano ki te hiahia taikaha; riro pu ratou ki te mahi i nga mea poke katoa. 20 Ko koutou ia kihai i pera ta koutou ako i a te Karaiti; 21 Ki te mea kua rongo koutou ki a ia, a kua whakaakona e ia ki nga mea e rite ana ki te pono i roto i a Ihu: 22 Mo te tangata tawhito i to mua whakahaere kia whakarerea e koutou; he mea pirau nei hoki ia i runga i nga hiahia tinihanga; 23 Kia whakahoutia hoki koutou, ara, te wairua o to koutou hinengaro; 24 Kia kakahuria iho hoki *ki a koutou* te tangata hou, no ta te Atua nei te hanganga i runga i te tika, i te tapu o te pono.

25 Na, whakarerea atu te teka; kia pono te korero ki tona hoa ki tona hoa: he wahi hoki tatou tetahi no tetahi. 26 Kia riri, a kua e hara: kei toene te ra ki ta koutou riri: 27 Kua hoki tetahi wahi e tukua ki te rewera. 28 Te tangata tahae, me whakamutu tana tahae: engari me mahi, ko ona ringa ano hei mahi i te mea pai, kia whai rawa ai ia hei hoatutanga *mana* ki te rawakore. 29 Kei puta tetahi kupu kino i o koutou mangai, engari hei te mea e pai ana hei hanga i te whare, kia whiwhi ai ki te pai nga tangata e rongo ana. 30 Kua hoki e whakapouritia te Wairua Tapu o te Atua, nana nei koutou i hiri mo te ra o te whakaoranga. 31 Kia wehea rawatia atu i roto i a koutou te nanakia, te riri, te aritarita, te ngangan, te korero kino, me te manahara katoa: 32 Kia ngawari ta koutou tikanga tetahi ki tetahi, kia pai te ngakau, me te hohou noa iho i te rongo tetahi ki tetahi, kia pera ano me te Atua i hohou nei i te rongo ki a koutou i roto i a te Karaiti.

UPOKO 5.

3 *Kei moe puku, apo, aha, aha.* 15 *Kia tupato.* 22 *Mahi ma nga wahine; ma nga tane.*

NA, kia rite ta koutou ki ta te Atua, kia pera me ta nga tamariki e arohaina ana; 2 Haere hoki i runga i te aroha, kia pera me te Karaiti i aroha ki a tatou, a homai ana i a ia ano mo tatou hei whakahere, hei patunga tapu ki te Atua, hei kakara pai. 3 Te pūremu ia, me nga mahi poke katoa, me

te apo, kua ena e whakahuatia i roto i a koutou, kia rite ki ta te hunga tapu tikanga; 4 *Kua* hoki te mea whakama, te korero wairangi, te korero maminga, kahore nei i tika, erangi ia te whakawhetai. 5 E mātau ana hoki koutou ki tenei, e kore tetahi tangata puremu, poke ranei, apo ranei, he kai karakia nei hoki i a ki te whakapakoko, e whai wahi ki te rangatiratanga o te Karaiti, ara o te Atua. 6 Kei tinihangatia koutou e te tangata ki nga kupu tekateka noa: na enei mea hoki te riri a te Atua e puta nei ki nga tamariki a te tūtū. 7 Na, kua koutou e uru ki ta ratou. 8 He pouri hoki koutou i mua, tena ko tenei he mārama i roto i te Ariki: kia rite to koutou haere ki to nga tamariki o te mārama: 9 Kei runga hoki te hua o te Wairua i te pai katoa i te tika i te pono. 10 Me whakamatau ano e koutou ta te Ariki e pai ai. 11 Kei uru ano ki nga mahi hua kore o te pouri, engari whakahengia. 12 He mea whakama hoki te whakahua kau i nga mea ngaro e meinga nei e ratou. 13 Na, nga mea katoa e whakahengia ana, ma te māramatanga e whakakite: he māramatanga hoki nga mea katoa e whakakite ana. 14 Koia hoki tana kupu nei, Maranga, e tenei e moe nei, ara ake i roto i te hunga mate, a ma te Karaiti koe e whakamarama.

15 Na, kia mahara ki to koutou haere kia tupato, kei rite ki ta nga whakaarokore, engari ki ta nga whakaaro nui; 16 Hokona te taima ma koutou, he kino hoki nga ra. 17 Mo konei ra kei whakaaro-kore koutou, engari kia mātau ki ta te Ariki e pai ai. 18 Kua hoki e haurangi i te waina, he toreretanga hoki tena ki te hē; engari kia ki i te Wairua; 19 Ta koutou korero ki a koutou ano, hei te waiata tapu, hei te himene, hei te waiata wairua; waiata, himene atu, i roto i o koutou ngakau ki te Ariki; 20 Me te whakawhetai ki te Atua, ara, ki te Matua, i nga wa katoa, mo nga mea katoa, i runga i te ingoa o to tatou Ariki o Ihu Karaiti; 21 Kia ngohe-ngohe tetahi ki tetahi i runga i te wehi ki te Atua.

22 E nga wahine, kia ngohengohe ki a koutou tāne ake, hei mea ki te Ariki. 23 No te mea ko te tāne te upoko o te wahine, e rite ana hoki ki a te Karaiti, ko te upoko ia o te hahi: ko te kai whakaora ano ia o te tinana. 24 Na, e ngohengohe ana te

hahi ki ta te Karaiti, kia pera ano nga wahine ki a ratou tane ake i nga mea katoa. 25 E nga tane, arohaina a koutou wāhine, kia pera hoki me te Karaiti i aroha nei ki te hahi, a hoatu ana i a ia ano mo taua *hahi*; 26 Hei whakatapunga mana, mā rawa i a ia i te hōringa ki te wai, i runga i te kupu, 27 Hei hahi e tapaea atu e ia ki a ia ano, kororia rawa, tē whai ira, korokoru, tetahi atu mea pera ranei, engari kia tapu, kia koba-kore. 28 Me aroha e nga tane a ratou wāhine me te mea ko o ratou tinana ake ano. Te tangata e aroha ana ki tana wahine ake, e aroha ana ki a ia ake ano. 29 Kahore hoki tetahi kia kino noa ki tona kikokiko ake; engari e atawhai ana, e whakaa-huru ana, e pera tonu ana me ta te Ariki ki te hahi: 30 He wahi hoki tatou no tona tinana, ara, no tona kikokiko, no ona wheua. 31 Mo konei ra ka whakarere ai e te tangata tona pāpā tona whaea, a ka piri ki tana wahine, a ko raua tokorua hei kikokiko kotahi. 32 He nui tenei mea ngaro; otiia mo te Karaiti raua ko te hahi taku korero. 33 Na, kia rite *ki tona aroha* ki a ia ake ano to koutou aroha to tenei to tenei ki tana wahine ki tana wahine; me te wahine ano, kia hopohopo ia ki tana tane.

UPOKO 6.

Mahi ma nga tamariki; 6 pononga. 10 Ta tatou whawhai, me nga patu. 21 Ma Tikiku e korero ona ahatangā.

E NGA tamariki, kia ngohengohe ki o koutou mātua i roto i te Ariki: ko te mea tika hoki tenei. 2 Whakahonoretia tou pāpā me tou whaea; ko te ture tuatahi tenei i runga i te kupu whakaari; 3 Kia hua ai te pai ki a koe, kia roa ai hoki tou noho i te whenua. 4 Me nga mātua hoki, kei whakapataritari i a koutou tamariki kia riri: engari whakatupuria ake ratou i runga i te whakaakoranga i te whakatupatoranga a te Ariki.

5 E nga pononga, kia ngohengohe ki o koutou rangatira o te wahi ki te kikokiko, me te mea ko te Karaiti, me te matakū me te wiri ano *koutou*, kia tapatahi ano te ngakau; 6 Kaua hei ta te kanohi mahi, ko ta te whakamana-wareka tangata hoki ia; engari hei ta nga pononga a te Karaiti, e mahi a ngakau ana i ta te Atua i pai ai; 7 Kia pai te whakaaro ina mahi, *hei mea* ki te Ariki, a ehara i te mea ki te tangata:

8 Kia mātau hoki, na, te pai e mea ai te tangata, ka whakawhiwhia mai ano ia ki tenei e te Ariki, ahakoa pononga ahakoa rangatira. 9 E nga rangatira, kia pera ano hoki ta koutou ki a ratou; kāti te whakawahi: kia mātau hoki he Ariki ano to koutou kei te rangi; kahore ano hoki ana whakapai kanohi.

10 Heoi, e aku teina, kia whai kaha koutou i roto i te Ariki, i te mana ano hoki o tona kaha. 11 Kakahuria iho nga mea whawhai katoa a te Atua, kia taea ai e koutou nga mahi tinihanga a te reuera te tu ki te riri. 12 Ehara hoki ta tatou i te pakanga ki nga toto ki te kikokiko, engari ki nga rangatira-tanga, ki nga mana, ki nga ariki o te pouri o tenei ao, ki nga wairua kino o nga *wahi* i te rangi. 13 Mo konei kia mau ki nga mea whawhai katoa a te Atua, kia taea ai e koutou te tu atu ki te riri i te ra kino, a, ka poto i a koutou nga mea katoa te mahi, kia tu. 14 E tu ra, he mea whitiki o koutou hope ki te pono, kakahuria iho ano hoki ko te tika hei pukupuku; 15 Herea iho te rongo pai o te rangimarie hei hu mo nga waeae, kia takatu ai; 16 Mo waho i *enei* mea katoa e mau ki te whakapono hei whakangungu rakau, e taea ai e koutou te tinei nga matia muramura katoa a te *wairua* kino. 17 E mau hoki ki te ora hei potae, ki te hoari hoki a te Wairua, ara, ki te kupu a te Atua: 18 Kia pau te inoi me te tohe, me inoi i nga wa katoa i roto i te Wairua, kia mataara hoki koutou ki tenei mea nei ano, me te u tonu ki te tohe mo te hunga tapu katoa; 19 Moku ano hoki, kia homai he kupu ki a au, kia maia te puaki o toku mangai, ki te whakaatu i te mea ngaro, ara, i te rongo pai; 20 Ko tana karere nei au, he mea meka-meka; ara, kia maia ahau ki taua *korero*, kia rite taku korero ki te mea i tika.

21 Na, kia mātau ai hoki koutou ki aku mea, ki aku mahi, ma Tikiku e whakaatu nga mea katoa ki a koutou, he teina aroha nei ia, he minita pono i roto i te Ariki: 22 Kua tonoa atu na ia e ahau ki a koutou mo tenei mea nei ano, kia mātau ai koutou ki ā matou mea, kia whakamarie ai ano hoki ia i o koutou ngakau.

23 *Kia tau* ki nga teina te rangimarie, te aroha, me te whakapono, he mea na te Atua Matua, na te Ariki hoki na Ihu Karaiti. 24 *Kia tau* te aroha noa ki te hunga katoa e hē-kore ana te aroha ki to tatou Ariki ki a Ihu Karaiti. Amine.

HUNGA O PIRIPAI.

UPOKO 1.

Tona kōa ki to ratou aroha. 9 Tana inoi. 12 Te rongo pai i Roma. 21 Tana i mate nui ai. 27 Kia kotahi. 28 Kia u.

NA Paora, raua ko Timoti, na nga pononga a Ihu Karaiti, ki te hunga tapu katoa i roto i a Karaiti Ihu e noho ana i Piripai, ratou ko nga pihopa ko nga rikona: 2 *Kia tau* ki a koutou te aroha noa, me te rangimarie, he mea na te Atua na to tatou Matua, na te Ariki hoki na Ihu Karaiti.

3 Whakawhetai tonu ahau ki toku Atua i nga maharatauga katoatanga ki a koutou. 4 I aku inoinga katoa e puta ana taku inoi mo koutou katoa i nga wa katoa i runga i te hari, 5 Mo koutou i uru ki te rongo pai, o te ra tuatahi ano a moroki noa nei; 6 Pumaui tonu toku whakaaro ki tenei mea nei ano, tera te kai tinatino o te mahi pai i roto i a koutou e whakaoti, taea noatia te ra o Ihu Karaiti; 7 He tika nei hoki kia penei oku whakaaro ki a koutou katoa, no te mea kei roto koutou i toku ngakau; ara, koutou katoa i uru tabi me ahau ki te aroha noa, i a au nei i te here, i a au e korero whakatikatika nei, e whakau nei i te rongo pai, 8 Ko te Atua hoki hei kai whakaatu moku, mo te nui o toku koingo ki a koutou katoa, i runga i te ngakau aroha o Ihu Karaiti. 9 Ko taku inoi ano tenei, kia nui haere tonu to koutou aroha i runga i te matauranga, i nga mahara mohio katoa; 10 Kia kitea ai e koutou nga mea e rere ke ana; kia tinihanga kore ai koutou, kia he kore ai, taea noatia te ra o te Karaiti; 11 Kia ki ano hoki i nga hua o te tika, e puta ana i a Ihu Karaiti, hei kororia, hei whakamoemiti-tanga mo te Atua.

12 Na e mea ana ahau kia mātau koutou, e aku teina, ki te tukunga iho o nga mea i pa ki a au, pai tonu hei whakaneke ake i te rongo pai; 13 Kua kitea hoki oku mekameka mo ta te Karaiti, puta noa i te kāinga o te kingi, i era atu wahi katoa ano hoki;

14 A kua ngakau nui te tokomaha o nga teina i roto i te Ariki, i oku mekameka nei, hira rawa ano hoki to ratou maia ki te korero i te kupu, kahore he matakū. 15 Etahi na te hae na te totohe, etahi na te whakaahuareka, i kauwhau ai i a te Karaiti; 16 Etahi na te totohe ta ratou kauwhau i a te Karaiti, ehara i te mea he hā-kore no te whakaaro, e mea ana kia tapiritia oku mekameka ki te mamae; 17 Etahi na te aroha, e mahara ana kua waiho ahau hei korero whakatikatika mo te rongo pai. 18 A, pehea iho? ahakoa he aha, he aha, he tinihanga, he pono, e kauwhautia ana a te Karaiti; a e hari ana ahau ki tenei, ae ra, ka hari ano ahau. 19 E mātau ana hoki ahau ka ai tenei hei whakaaro moku, i a koutou na ka inoi, i te Wairua ano hoki o Ihu Karaiti ka homai; 20 Ko taku hoki tenei e whakamau tonu nei, e tumanako atu nei, e kore ahau e whakama i tetahi mea, engari ka tino maia ahau, a ka pera me to nga wa katoa, ka whakanuia ano a te Karaiti aianei e toku tinana, ahakoa i te ora, ahakoa i te mate. 21 Ki a au hoki to te ora ko te Karaiti, to te mate he taonga. 22 Ki te ora ia ahau i te kikokiko, ko te hua tenei o taku mahi: a kahore ahau e mohio ki taku e whiriwhiri ai. 23 E karapitia mai ana hoki ahau e nga mea e rua, he hiahia nei toku ki te haere, kia noho ai ahau ki a te Karaiti; ko te mea tino pai rawa hoki ia: 24 Ko te noho ia i te kikokiko, engari tena he pai mo koutou. 25 A ka u nei toku whakaaro ki tenei, e mātau ana ahau tera ahau e noho, noho tonu iho ano hoki ki a koutou katoa, hei whakaneke ake hei whakahari i a koutou i runga i te whakapono; 26 Kia hira rawa ai to koutou whakamanamana i roto i a Karaiti Ihu ki a au, moku ka tae atu ano ki a koutou. 27 Kia tika ia ta koutou whakahaere, kia rite ki ta te rongo pai o te Karaiti: a ki te haere atu ahau kia kite i a koutou, ki te ngaro mai ranei, kia rongo ahau ki a koutou mea, e tu ana

koutou i runga i te wairua kotahi, i te ngakau kotahi, me te tohe tahi ano ki te whakapono o te rongo pai; 28 Kahore hoki he webi ki tetahi mea a o koutou hoā-riri: he tohu hoki tenei ki a ratou mo te whakangaromanga, ki a koutou ia mo te ora, a ko tenei ano na te Atua. 29 Kua hoatu nei hoki tenei ki a koutou hei meatanga *ma koutou* ki a te Karaiti, ehara i te mea ko te whakapono anake ki a ia, engari ko te mate ano hoki mo te whakaaro ki a ia; 30 Kei a koutou hoki taua pakanga i kite ra koutou ki a au, a ka rongo nei inaianei kei a au.

UPOKO 2.

Kei whakakake. Kei wehewehe. 12 Whaia te ora i runga i te webi. 13 Kei te Atua hoki te hiahia, aha, aha. 19 Ka tonoa atu a Timoti. 25 Kua riro atu a Epaporitu.

NA, ki te mea he whakamarietanga kei roto i a te Karaiti, ki te mea he pehi mamae to te aroha, ki te mea he whiwhinga tahitanga ki te Wairua, ki te mea he ngakau aroha, he mahi tohu, 2 Kia rite toku hari i a koutou, kia kotahi te whakaaro, kia kotahi te aroha, huihuria nga ngakau i runga i te whakaaro kotahi. 3 Kei *meinga* tetahi mea i runga i te totohe i te whakapehapa; engari kia papaku te ngakau, ko era atu, kia whakanuia e te whakaaro. 4 Kua tana ake e tirohia e tetahi e tetahi, engari ko nga mea a era atu *hei tirohanga* ma tetahi ma tetahi. 5 Ko tenei hei whakaaro ma koutou, ko tera i a Karaiti Ihu: 6 I te ahua nei ia o te Atua, kihai i mea he taonga tango te rite ki te Atua; 7 Heoi whakaititia ana ia e ia ano, kua mau ki te ahua o te pononga, kua meinga kia rite ki te tangata: 8 A ka kitea tona ahua e rite ana ki to te tangata, ka whakapapaku iho i a ia ano, kua meinga kia ngohengohe, taea rawatia te mate, te mate nei o te ripeka. 9 Na konei whakateiteitia ake ana ia e te Atua, a hoatu ana ki a ia he ingoa e nui atu ana i nga ingoa katoa; 10 Kia tuturi ai ki te ingoa o Ihu nga turi katoa, o nga mea i te rangi, o nga mea i te whenua, o nga mea i raro i te whenua; 11 Kia whakaae ano nga arero katoa ko Ihu Karaiti te Ariki, hei whakakororiatanga mo te Atua Matua.

12 Na, e aku teina aroha, i ngohengohe tonu ra koutou *ki a au* i mua, he teka i nga wa anake oku i kona, engari

rawa ano ia inaianei i a au kahore i kona, whakaotia to koutou whakaoranga i runga i te webi i te wiri: 13 Ko te Atua hoki te kai mahi i roto i a koutou o te hiahia, o te mahi, hei mea i tana i pai ai. 14 I nga mea katoa e mea ai koutou, whakakahoretia te amuamu te tautohe-tohe; 15 Kia kore ai koutou e whaikupuria, kia tapatahi ai, he tamariki koha-kore na te Atua, i waenganui o te whakatupuranga tuti, parori ke, kei roto nei koutou i a ratou e tiaho ana hei māramatanga i te ao; 16 Kia mau pu ki te kupu o te ora, kia hari ai ahau i te ra o te Karaiti, ki a au kihai nei i oma noa, kihai i mahi noa. 17 Na, ki te ringihia ahau ki runga ki te patunga tapu, ki nga mahi a to koutou whakapono, ka hari ahau, ina ka hari tahi me koutou katoa. 18 Waihoki ko koutou, ka hari, hari tahi me ahau.

19 Na, e mea ana ahau i roto i te Ariki i a Ihu, tera a Timoti e tonoa wawetia e ahau ki a koutou, kia ora ai hoki toku ngakau, ina mohio ahau ki a koutou mea. 20 Kahore hoki oku tāngata e rite ana te ngakau ki tona, hei mahara pono ki a koutou mea. 21 Ko ta te katoa hoki e rapu nei, ko ta ratou ake, kahore hoki nga mea a Karaiti Ihu. 22 E mātau ana ia koutou ki ona tohu, he pera tana me ta te tamaiti ki te matua, ko toku hua ia ki nga mahi a te rongo pai. 23 Ko ia taku e mea nei kia tonoa wawetia atu, ina kite ahau i te tukunga iho ki a au. 24 Otia e u ana toku whakaaro i roto i te Ariki, ka hohoro taku tae atu. 25 I mea ano ia ahau me tono atu ki a koutou a Epaporitu, *toku teina, toku hua mahi*, toku hua hoia, na koutou ia karere, he kai mahi ano hoki i nga mea i matea e ahau. 26 Koingo tonu hoki ia ki a koutou katoa, konohi rawa, no te mea i rongo koutou he turoro ia. 27 He turoro ra hoki ia, tata pu ki te mate: otira i tohungia ia e te Atua; ehara ano i te mea ko ia anake, ko ahau ano hoki, hei tapiritia he pouri ki toku pouri. 28 Koia i nui rawa ai toku ngakau ki te tono atu i a ia, kia kite ai ano koutou i a ia, kia hari ai, kia taharahara iho ai hoki toku pouri. 29 Kia nui te hari i runga i te Ariki, ina tae atu ia; whakahonoretia ano hoki nga pera: 30 No te mea na te mahi ki a te Karaiti i tata ai ia ki te mate, tē ihupuku ki te ora, kia rite ai i a ia nga mahi ki ahau, kihai nei i rite i a koutou.

UPOKO 3.

Kei tahuri ki nga kai whakaako he. 4 Ana ake mea nui whakarere e ia. 15 Kia pera ano ratou.

HEOI, e aku teina, kia hari i roto i te Ariki. Ki ahau kahore he ho-hatanga o te tuhituhi atu i aua mea nei ano ki a koutou; ki a koutou ia hei mea e u ai. 2 Kia tupato ki nga kuri, kia tupato ki nga kai mahi i te kino, kia tupato ki te tapahanga. 3 Ko tatou hoki te kotinga, e mahi nei ki te Atua i runga i te wairua, e whakamanamana nei ki a Karaiti Ihu, a kahore e u te whakaaro ki te kikokiko: 4 Tenei ano ia hei a au he take e u ai te whakaaro ki te kikokiko. Ki te mea tetahi atu he mea tana e u ai tona whakaaro ki te kikokiko, tera atu ano taku: 5 Ko te kotinga i te ra tuawaru, no te whanau a Ihairaira, no te hapu o Peniamine, he Hiperu no nga Hiperu; ki to te ture he Parihi; 6 To te ngakau nui ki te Atua, i whakatoi ahau i te hahi; ko te tika, ara to tera i te ture, kahore he kupu moku. 7 Heoi, nga mea i waiho e ahau hei taonga, kiia ake enei e ahau hei rukenga, i te mea ka whakaaro nei ki a te Karaiti. 8 Ae ra kiia iho e ahau nga mea katoa hei rukenga, i te mea ka whakaaro nei ki te pai whakaharahara o te matauranga ki a Karaiti Ihu ki toku Ariki: he whakaaro nei ki a ia i riro ai ena mea katoa aku ki te kore, ae ra kiia iho e ahau hei paru, kia whiwhi ai ahau ki a te Karaiti; 9 Kia kitea ai hoki i roto i a ia, kahore he tika oku ake, ara tera i te ture, engari ko tera e na runga mai ana i te whakapono ki a te Karaiti, te tika a te Atua, tera i te whakapono: 10 Kia matau ai ahau ki a ia, ki te kaha hoki o tona aranga mai, ki te urunga tahitanga hoki ki ona mamae, he mea whakaahua kia rite ki tona matenga; 11 Me kore ahau e tutuki ki te aranga mai i roto i te hunga mate. 12 Ehara i te mea kua mau ano i a au, kua tino rite ranei ahau: engari e whaia atu ana e ahau, me kore e mau i a u te mea i mau ai ahau i a Karaiti Ihu. 13 E aku teina, kahore aku kianga ake kua mau i a au: kotahi ia taku, wareware ake i a au nga mea o muri, tautoro totonu ahau ki nga mea i mua, 14 Whai tonu atu ki te tohu, ki te utu whakahonore o te runga karangatanga a te Atua, i roto i a Karaiti Ihu. 15 Na, te hunga o tatou kua tino rite, kia penei a tatou whakaaro: a ki te rere ke

a koutou whakaaro ki tetahi mea, ma te Atua ano tenei e whakakite ki a koutou. 16 Ahakoa kua taea e tatou te aha te aha, kia kotahi ano te ruri mo to tatou whakahaere, kia kotahi tonu te mea hei whakaaronga ma tatou.

17 Kia rite ta koutou ki taku, e aku teina, tirohia hoki te hunga e rite ana te haere ki to matou kua waiho nei hei tauira ma koutou. 18 (He tokomaha hoki kei te haere, ka maha nei nga wa i korerotia ai ratou e ahau ki a koutou, a ka korerotia nei insaianei me te tangi ano ahau, he hoha whawhai ratou ki te ripeka o te Karaiti; 19 Te tukunga iho ki a ratou he whakangaromanga, to ratou atua ko te kopu, to ratou kororia hoki kei runga i to ratou whakama, ko nga mea o te whenua ta ratou e whakaaro ai.) 20 Ko te rangi ia te wahi i tangata whenua ai tatou; kei reira hoki te Kai whakaora e taria atu nei e tatou, te Ariki a Ihu Karaiti: 21 Māna nei e whakaahua ke to tatou tinana tūtūa nei, kia rite ki tona tinana kororia, i runga i te mahinga a tona kaha e taea ai e ia te pēhi nga mea katoa ki raro i a ia.

UPOKO 4.

Whakahau. 10 Koa ki to ratou.

NA, e aku teina aroha, e hiahiaia atu nei, e toku haringa, e toku karaua, tena ra, e tu i runga i te Ariki, e aku hoa aroha.

2 He kupu tenei naku ki a Uoria, he kupu ano tenei ki a Hinatiki, kia kotahi ta raua whakaaro i roto i te Ariki. 3 Na, he tohe tenei naku ki a koe, e toku hoa pono ki te mahi, ko koe hei whakamāmā i ta raua, he hunga raua i uru tahi ki taku tohe ki nga mea o te rongo pai, ratou tahi ko Keremeneta, ko era atu hoki o aku hoa mahi, kei roto nei i te pukapuka o te ora o ratou ingoa.

4 Kia hari tonu i roto i te Ariki: ko taku kupu ano tenei, Kia hari. 5 Kia mohiotia o koutou ngakau ngawari e nga tāngata katoa: Kua tata te Ariki. 6 Kua e manukanuka ki tetahi mea; engari i nga mea katoa me karakia me inoi me whakawhetai, i a koutou e whakaatu ana i a koutou inoi ki te Atua: 7 A ma te marie o te Atua, e kore nei e taea te whakaaro, e tiaki o koutou ngakau o koutou hinengaro, i roto i a Karaiti Ihu.

8 Heoi, e aku teina, ko nga mea e pono ana, ko nga mea e whakaaro ana, ko nga mea e tika ana, ko nga mea e

KOROHE.

kino kore ana, ko nga mea e atahua ana, ko nga mea e korerotia paitia ana; ki te mea he pai, ki te mea he whakamoemiti; whakaaroa enei mea. 9 A, nga mea i whakaakona ki a koutou, i riro i a koutou, i rongo ai i kite ai ki a au, mahia enei: a ka noho te Atua o te rangimarie ki a koutou.

10 Na, nui atu taku hari i roto i te Ariki, mo to koutou whakaaro ki a au ka tahi nei ka pibi ake ano; he mea ano ia i whakaaroa e koutou i mua, otiia kihai i whai meatanga. 11 Ehara i te rawakoretanga taku e korero nei: kua ako hoki ahau, kia tatū toku ngakau i aku aha katoa. 12 Te whakahoki i a au ki raro, mātau tonu i a au; te whai rawa, mātau tonu i a au: i nga wahi katoa, i nga mea katoa, ka oti ahau te whakaako, kia makona, kia mate i te kai, kia whai rawa, kia rawakore ranei. 13 Ka taea e ahau nga mea katoa, he mea na te Karaiti e whakakaha nei i a au. 14 He ahakoa ra, he pai ta koutou mahi, i a koutou i uru nei ki toku mate. 15 Na, e mātau ana ano ra koutou, e nga Piripai, i te orokomeatanga o te rongo pai, i taku haerenga atu i Makeronia, kahore he hahi i uru ki taku, ara ki

te tikanga mo tetahi mea kia homai, kia riro atu ranei, ko koutou anake. 16 I Teharonika ano hoki kotahi, e rua a koutou *homaitanga* i nga mea i matea e ahau, kia kawea mai *maku*. 17 Ehara i te mea e whai ana ahau i tetahi mea kia homai; engari e whai ana ahau kia maha nga hua hei mea ma koutou. 18 Otiia kei a au nei nga mea katoa, hira noa ake hoki aku: kua ki ahau, tenei kei a au a koutou mea i a Epaporitu, he kakara reka, he patunga tapu e manakohia ana, ta te Atua e ahuaireka mai ai. 19 A ma toku Atua e mea kia hua nga mea katoa e matea ana e koutou, kia rite ki te nui o tona kororia, i roto i a Karaiti Ihu. 20 Na, *waiho* i te Atua, ara i to tatou Matua, te kororia, ake ake ake. Amine.

21 Oha atu ki te hunga tapu katoa i roto i a Karaiti Ihu. He ohatanga atu tenei ki a koutou na nga teina i a au nei. 22 He ohatanga atu tenei ki a koutou na te hunga tapu katoa, tenei rawa ia ta te hunga o te whare o Hiha.

23 *Kia tau* te aroha noa o to tatou Ariki o Ihu Karaiti ki a koutou katoa. Amine.

KO TE PUKAPUKA A PAORA APOTORO

KI TE

HUNGA O KOROHE.

UPOKO 1.

3 *Whakawhetai mo ta ratou.* 7 *Epapara.* 9 *Inoi mo ratou.* 12 *Kia whakawhetai mo ta te Karaiti i mea ai.* 15 *Nui o te Karaiti.* *Kia u ki a ia.*

NA Paora, i paingia e te Atua hei apotoro ma Ihu Karaiti, na te teina na Timoti, 2 Ki te hunga tapu i Korohe, ki nga teina whakapono hoki i roto i a te Karaiti: *Kia tau* ki a koutou te aroha noa, me te rangimarie, he mea na te Atua na to tatou Matua, na te Ariki hoki na Ihu Karaiti.

3 Tenei matou te whakawhetai atu nei ki te Atua, ara ki te Matua o to tatou Ariki o Ihu Karaiti, me te inoi tonu ano matou mo koutou, 4 No matou ka ro-

ngo nei ki to koutou whakapono ki a Karaiti Ihu, ki to koutou aroha hoki ki te hunga tapu katoa; 5 Mo te mea e tāria atu nei e takoto mai nei ma koutou i te rangi, ta koutou i rongo ai i mua ki te kupu o te pono o te rongo pai: 6 Kua tae atu na ki a koutou, kua pera me tona *pakutanga* ki te ao katoa: a e whai hua ana, he pera hoki me ena i a koutou, no te ra ano i rongo ai, i mātau pono ai koutou ki te aroha noa o te Atua. 7 I whakaakona atu na hoki koutou ki tena e Epapara, e to matou hoa pononga e arohaina nei; he minita pono nei ia na te Karaiti ki a koutou: 8 Nāna hoki i whakakite mai ki a matou to koutou aroha i runga i te Wairua.

9 No konei hoki matou i te ra ano i

rongo ai matou, kahore e mutu ta matou karakia mo koutou; e inoi ana kia whakakia koutou ki te mohiotanga ki tana e pai ai, i runga i nga whakaaro nui katoa, i te mahara wairua ano hoki; 10 Kia tika ai ta koutou haere, kia rite ai ki te Ariki, ahuaereka rawa, hua rawa i runga i nga mabi pai katoa, tupu tonu i runga i te mohiotanga ki te Atua; 11 Kia whakanuia mai te kaha hei whakakaha mo koutou, kia rite ki ta te mana o tona kororia, e u tonu ai, e whakamanawanui ai i runga i te hari; 12 Me te whakawhetai atu ano ki te Matua, nāna nei tatou i whai tikanga ai ki tetahi wahi o te kāinga o te hunga tapu i roto i te māramatanga: 13 Nāna nei tatou i whakaora mai i te kaha o te pouri, a whakawhitia ake tatou e ia ki te rangatiranga o tana Tama aroha: 14 Kei roto nei i a ia ta tatou whakaoranga i runga i ona toto, ara, te muringa o nga hara: 15 Ko ia nei te ahua o te Atua e kore nei e kitea atu, te whanau matanua o nga mea hanga katoa: 16 Nāna hoki nga mea katoa i hanga, nga mea i te rangi, me nga mea i te whenua, nga mea e kitea ana, me nga mea kahore e kitea, nga torona, nga kawanatanga, nga rangatiranga, nga mana: nāna, māna, te hanganga o nga mea katoa: 17 No mua ano hoki ia i nga mea katoa, nāna ano hoki nga mea katoa i mau ai; 18 Ko ia ano te upoko o te tinana, ara, o te hahi: ko ia te timatanga, te whanau matamua i roto i te hunga mate; kia waiho a ia hei tuatahi i roto i nga mea katoa. 19 I pai hoki te Matua kia noho te hua noa iho o nga mea katoa ki roto ki a ia: 20 Kia ai ia hei houhanga rongo mo nga mea katoa ki a ia i te mea ka mau nei i a ia te rongo i nga toto o tona ripeka; hei runga ano i a ia, ahakoa he mea no te whenua, ahakoa he mea no te rangi. 21 Me koutou hoki he tangata ke i mua, he hoa riri nga hinengaro i nga mahi kino, na, kua meinga nei e ia kia houhia ta koutou rongo, 22 I runga i te tinana o tona kikokiko, he mea na te mate; mo koutou ano kia tapaea atu ki tona aroaro, he hunga tapu kahore nei he koha, kahore he hē; 23 Ki te pumau koutou ki te whakapono, u tonu, man tonu, tē taea te whakaneke atu i runga i te tumanakotanga atu ki ta te rougo pai i rongo ai koutou, kua kauwhautia atu nei ki nga mea hanga katoa i raro o te rangi: mo reira nei ahau a Paora i meinga hei minita.

24 Tenei ahau te hari nei ki oku ma-

mae mo koutou, ka kapi hoki i oku kikokiko nga mate o te Karaiti kahore ano i rite noa, hei mea mo tona tinana, ara mo te hahi; 25 Mo reira nei ahau i meinga hei minita, rite tonu ki ta te Atua tikanga ki a koutou i homai nei ki a au, kia whakapaua te kauwhau o te kupu a te Atua; 26 o te mea ngaro i hunā i era wa noa atu, i era whakatupuranga, a kua whakakitea inaiane ki tona hunga tapu: 27 He meatanga hoki na te Atua, kia whakaaturia ki a ratou te taonga nui o te kororia o tenei mea ngaro ki roto ki nga tauhiwi, ara a te Karaiti i roto i a koutou, e tumanako atu ai ki te kororia: 28 Ko ta matou hoki tenei e kauwhau nei, i a matou ka whakatupato nei i nga tāngata katoa, ka whakaako nei i nga tāngata katoa i runga i nga whakaaro mohio katoa, he mea kia tapaea atu ai e matou nga tāngata katoa, he mea tino tika i roto i a Karaiti Ihu: 29 Ko taku tenei e uana nei, e tohe nei i runga i tana mahinga e kaha nei te mahi i roto i a au.

UPOKO 2.

He kupu mo ratou kia u ki te upoko. 18 Kei riro i nga karakia pokanoo, 20 i nga mea o te ture hua kore nei i a te Karaiti.

NA, e mea ana ahau kia mohio koutou ki te nui o taku uana mo koutou, mo te hunga ano hoki o Raorikia, mo te hunga katoa ano hoki kahore nei i kite noa i toku mata i te kikokiko; 2 Kia whakamarietia o ratou ngakau, kia honohonoa i runga i te aroha, kia taea ai nga taonga katoa o te ngakau mahara ina u, kia whakaae ai ki te mea ngaro a te Atua, ara a te Matua, a te Karaiti ano hoki; 3 Kei roto i a ia nga taonga katoa o te mahara, o te matauranga e hunā ana. 4 Na, i korero ai ahau i tenei, kei kumea ketia koutou e ta te tangata kupu whakawai. 5 No te mea ahakoa kei ta-whiti toku kikokiko, kei a koutou na toku wairua, e hari ana e titiro ana ki ta koutou ritenga tika, ki te u ano hoki o te koutou whakapono ki a te Karaiti.

6 Na, kua riro na te Ariki a Karaiti Ihu i a koutou, kia pena ano ta koutou haere i roto i a ia; 7 He mea whai pakiaka, he whare e neke ake ana i runga i a ia, whakapumau rawa ki runga ki te whakapono; kia pera me koutou i whakaakona ra, kia hira rawa ta koutou ki tera me te whakawhetai ano.

8 Kia tupato kei riro pārau koutou i ta te tangata whakaaro mohio, i te

tinihanga hua kore, e rite nei ki te whakarerenga iho a te tātanga, ki nga mea timatanga o te ao, a kahore ki a te Karaiti: 9 Kei roto katoa hoki i a ia te tino o te Atua e noho a tinana ana. 10 A kua tino tangata ano koutou i roto i a ia, ko te upoko nei ia o nga rangatiratanga, o nga mana katoa; 11 He mea kokoti koutou i roto i a ia, he kotinga kihai i meatia e te ringaringa, i te unuhanga atu i te tinana o nga hara o te kikokiko, i ta te Karaiti kotinga; 12 He mea tanu tahi koutou me ia i te iriiringa, he mea whakaara ngatahi ano hoki me ia i reira, no te mea ka whakapono nei ki te mahi a te Atua, nāna nei ia i whakaara ake i te hunga mate. 13 He tupapaku na hoki koutou i nga hē, i te kotinga-kore hoki o to koutou kikokiko, na, whakaorangia ngatahitia ana koutou me ia, he mea whakarere noa atu nāna a koutou hē katoa; 14 Murua ake e ia nga tikanga i tuhituhia e te ringaringa, to tatou hoa riri i pehi nei i a tatou, tangohia ake e ia i waenganui, he mea titi nāna ki te ripeka; 15 Pahuatia iho e ia nga rangatiratanga, nga mana, whakakitea nuitia ana e ia, waiho iho e ia taua ripeka hei mea whakataka māna i a ratou.

16 Na, kua tetahi e whakawa i a koutou mo te kai, mo te wai, mo nga meatanga ki te hakari, ki te kowhiritanga marama, ki nga hapatī; 17 He atarangi enei no nga mea i kiia e puta mai ana i muri; no te Karaiti ia te tinana. 18 Kei mamingatia koutou e te tangata e mea ana ki te whakaiti i a ia, ki te karakia ki nga anahera, e pokanoa ana ki nga mea kahore nei ia i kite, e whakapehapeha noa ana, he mea na tona ngakau kikokiko; 19 A kahore e mau ki te Upoko, māna nei te tinana katoa, he mea atawhai, he mea tuhonohono e nga hononga e nga hore, ka tupu ai, he tupu na te Atua.

20 Na, ki te mea kua whakatupapaku ngatahi koutou ko te Karaiti ki nga mea timatanga o te ao, he aha koutou ka ahua ora ai ki te ao, ka pupuri tikanga ai, 21 Kei pa ringaringa; kei pa kai; kei rahurahu; 22 (Aua mea katoa hoki, i te meatanga iho ano ka pirau;) he whakahaunga, he akoranga na te tangata? 23 Te ahua nei o aua mea kei to te whakaaro nui, he karakia pokanoa, he whakaiti i a ia ake, he atawhai kore i te tinana; a kahore o te kikokiko honore e makona ai.

UPOKO 3.

Whaia nga mea a Ihu. 5 Pehia te hiahia. 10 Kia hou. 12 Mo te aroha, aha, aha.

NA, ki te mea kua ara tahi koutou me te Karaiti, rapua nga mea o runga, o te wahi e noho mai nei a te Karaiti i te ringa matau o te Atua. 2 Whakaaroa nga mea o runga, kauaka o te whenua. 3 Kua mate hoki koutou, a kua oti to koutou oranga te huna ki a te Karaiti i roto i te Atua. 4 I te whakakitenga mai o te Karaiti, o to tatou oranga, ko reira hoki koutou whakakitea tahitia ai me ia i runga i te kororia.

5 Na, whakamatea o koutou wahi i runga i te whenua; te moe tahae, te poke, te minamina ki te hē, te hiahia kino, me te apo, he karakia whakapakoko hoki ia: 6 He mea hoki enei e puta mai ai te riri a te Atua ki nga tamariki a te tūtū: 7 I roto hoki i enei mea koutou e haere ana i mua, i a koutou e noho ana i roto i a ratou. 8 Tena ko tenei whakarere enei mea katoa; te aritarita, te riri, te mauahara, te korero kino, te korero whakariharia, i roto i o koutou mangai. 9 Kua e teka tetahi ki tetahi, kua unuhia atu hoki te tangata tawhito me ana hanga; 10 A kua kakahuria nei te tangata hou, e whakahoutia nei i runga i te matauranga kia rite ki te ahua o tona kai hanga: 11 Kahore o tena Kariki, Hurai ranei, kotinga, kotinga kore ranei, tau tangata, Haitiana, pononga, rangatira ranei: engari ko te Karaiti te katoa, i roto ano i te katoa.

12 Na, kia rite ki te hunga whiriwhiri a te Atua, ki te hunga e tapu ana, e arohaina ana, a kakahuria iho te ngakau tohu tangata, te ngawari, te ngakau papaku, te ngakau mābaki, te manawanui; 13 Kia ata hanga koutou tetahi ki tetahi, me te hohou i te rongo tetahi ki tetahi, ki te mea kei tetahi he take riri ki tetahi: kia rite ki ta te Karaiti i hohou nei i te rongo ki a koutou, kia pera ano hoki koutou. 14 A hei waho i enei katoa ko te aroha, ko te tauhere tika rawa ia. 15 A waiho ma te rangimarie a te Atua te whaka-haere tikanga i roto i o koutou ngakau: i karangatia hoki koutou ki tenei i roto i te tinana kotahi; kia whakawhetai hoki koutou. 16 Kia noho nui te kupu a te Karaiti i roto i a koutou i runga i nga matauranga katoa; me whakaako me whakatupato tetahi e tetahi ki nga

waiata tapu, ki nga himene, ki nga waiata wairua, me te waiata ano ki te Ariki i runga i te aroha noa, i roto i o koutou ngakau. 17 A, nga mea katoa e mea ai koutou, nga kupu, nga mahi ranei, *kia meinga* katoatia i runga i te ingoa o te Ariki o Ihu, me te whakawhetai ano ki te Atua, ara ki te Matua, i roto i a ia.

18 E nga wāhine, kia ngohengohe ki a koutou tāne ake, kia rite ta te Ariki tikanga. 19 E nga tāne, arohaina a koutou wāhine, kei kaha hoki te riri ki a ratou. 20 E nga tamariki, kia ngohengohe ki o koutou mātua i nga mea katoa: he mea pai hoki tenei ki te Ariki. 21 E nga mātua, kei whakatakariritia a koutou tamariki, kei ngakaukore ratou. 22 E nga pononga, kia ngohengohe ki nga rangatira o te wahi ki te kikokipo i nga mea katoa: kua hei ta te kanohi mahi, he whakamana-wareka tangata hoki tera; engari hei runga i te ngakau tapatahi, me te wehi ano ki te Atua: 23 A, nga mea katoa e mea ai koutou mahia ngakautia, hei mea ki te Ariki, a ehara i te mea ki nga tāngata; 24 E mātau ana hoki, ka riro i a koutou ta te Ariki utu, te kāinga a mua: he pononga hoki koutou na te Ariki na te Karaiti. 25 Na, te tangata e hē ana te mahi, ka whakawhiwhia ano ia ki tana hē i mahi ai: kahore hoki he whakapai kanohi.

UPOKO 4.

2 *Kia kaha ki te inoi.* 5 *Te hunga o waho.*
7 *Ma Tikiku raua ko Onehimu nga korero mona.* 10 *Mihi.*

E NGA rangatira, hoatu ki nga pononga te mea e tika ana, te mea e rite ana; e mohio ana hoki koutou he Rangatira to koutou kei te rangi.

2 Kia u ki te inoi, kia mataara tonu ki taua mea i runga i te whakawhetai; 3 Me te inoi ano mo matou, kia whakapuaetia e te Atua he kuwaha korero ki a matou, hei korerotanga i te mea ngaro a te Karaiti, i hereherea nei ahau: 4 Kia whakakitea atu ai e au, kia rite ai taku korero ki te mea i tika. 5 Hei

runga i te whakaaro mohio ta koutou whakahaere ki te hunga o waho. Hokona te taima. 6 Hei runga i te aroha noa ta koutou korero i nga wa katoa, he mea kinaki ki te tote, kia mātau ai koutou ki te tikanga mo te whakahoki kupu atu ki tenei tangata ki tenei tangata.

7 Ma Tikiku e whakakite aku mea katoa ki a koutou; he teina aroha ia, he minitā pono, he hoa pononga i roto i te Ariki: 8 Ko te mea pu ano tenei i tonoa atu ai ia e ahan ki a koutou, kia mātau ai ia ki a koutou mea, hei whakamarie ano i o koutou ngakau; 9 Tona hoa ko Onehimu, he teina pono, e arohaina ana, no koutou ano hoki. Ma raua e whakakite ki a koutou nga mea katoa o konei.

10 He oha atu tenei ki a koutou na Aritaku, na toku hoa herehere, raua ko Maka iramutu o Panapa; (kua tae atu na hoki nga tikanga mona ki a koutou; ki te tae atu ia ki a koutou, kei a koutou he tukunga atu mona); 11 Me Ihu ano hoki, tetahi ingoa ona ko Hutuha; no te kotinga ratou. Ko enei anake *oku* hoa mahi ki te rangatiratanga o te Atua, he oranga ngakau ano ratou ki a au. 12 Tenei te oha atu ki a koutou a Epapara; no koutou ia, he pononga na te Karaiti. Tohe tonu ia ki te inoi mo koutou, kia tu, he hunga tino tika, ki tonu i ta te Atua katoa i pai ai. 13 Whakaae tonu atu au ki te nui o tona ngakau mo koutou, mo te hunga hoki i Raorikia, mo te hunga hoki i Hierapori. 14 Tenei te oha atu nei ki a koutou a Ruka te rata aroha, raua ko Rimaha. 15 Oha atu ki nga teina i Raorikia, ki a Naimapa hoki, ki te hahi ano hoki i tona whare. 16 A ka korerotia tenei pukapuka ki a koutou, meinga kia korerotia ano hoki i roto i te hahi o nga Raorikia; korerotia ano hoki e koutou tera i Raorikia. 17 Mea atu hoki ki a Arakipu, Kia mahara ki te mahi minitā kua riro nei i a koe i roto i te Ariki, kia ata mahia marietia.

18 Te ohatanga nei a Paora na toku ringaringa ake. Kia mahara ki oku mekameka. *Kia tau* te aroha noa ki a koutou. Amine.

HUNGA O TEHARONIKA.

UPOKO 1.

2 Tona mahara ki a ratou, 5 e u tonu nei ki te whakapono.

NA Paora, ratou ko Hirawanu, ko Timoti, ki te hahi o te hunga o Teharonika i roto i te Atua Matua, i te Ariki hoki i a Ihu Karaiti: *Kia tau te aroha noa ki a koutou, me te rangimarie, he mea na te Atua na to tatou Matua, na te Ariki hoki na Ihu Karaiti.*

2 Whakawhetai tonu matou ki te Atua mo koutou katoa, maharahara tonu ki a koutou i a matou inoinga; 3 Mau tonu ta matou mahara ki ta koutou mahi whakapono, ki te uaua o to koutou aroha, ki te u o te tumanako ki to tatou Ariki ki a Ihu Karaiti, i te aroaro o te Atua, ara o to tatou Matua; 4 E mohio ana hoki matou, e nga teina e arohaina ana e te Atua, ki to koutou whiriwhiringa. 5 Kihai hoki ta matou rongo pai i tae atu ki a koutou i runga i te kupu anake, engari i te kaha, i te Wairua Tapu hoki, nui atu hoki te u o te ngakau; e mātau ana hoki koutou ki to matou peheatanga i roto i a koutou, he whakaaro ki a koutou. 6 I rite ano hoki ta koutou ki ta matou, ki ta te Ariki ano hoki, he nui hoki te raru i te rironga atu o te kupu i a koutou, me te whakahari ano ia a te Wairua Tapu: 7 No ka waiho koutou hei taurira ki te hunga whakapono katoa o Makeronia, o Akaia. 8 I pakū haere na hoki i roto i a koutou te kupu a te Ariki, ehara i te mea i Makeronia, i Akaia anake, i puta atu ano hoki to koutou whakapono ki te Atua ki nga wahi katoa; a kahore he rawa e puaki ai tetahi kupu a matou. 9 Ko ratou nei hoki kei te korero mo matou mo to matou taenga atu ki a koutou, mo to koutou tauritanga mai hoki i nga whakapakoko ki te Atua, ki te mahi ki te Atua ora ki te Atua pono; 10 Ki te tatari ano hoki ki tana Tama i te rangi, i whakaarohia ake nei e ia i te hunga mate, ki a Ihu, e whakaora nei i a tatou i te riri meake nei puta.

UPOKO 2.

Nga raruraru me ana tikanga i tana kauwhau-tanga mataati ki a ratou. 18 Te mea i roa ai ia. 19 Tona mate-nui ki a ratou.

E MĀTAU nei ano koutou, e aku teina, ki to matou haerenga atu ki a koutou, ehara i te mea noa iho: 2 Heoi mate ana matou, tukinotia ana i Piripai, kua mohio na koutou, na, ka mala ano matou i roto i to tatou Atua ki te korero i te rongo pai o te Atua ki a koutou, puta ana te uaua. 3 Ta matou whakahauhau na hoki, ehara i te mea na te tinihanga, na te poke ranei, ehara ano hoki i te mea hangareka: 4 Engari ka tikangatia nei matou e te Atua kia tukua ki a matou te rongo pai, penei tonu ta matou korero; ehara i te mea kia whakamanawarekatia te tāngata, engari te Atua, e whakamatautau nei i o tatou ngakau. 5 Kahore hoki matou kia anga ki te kupu whakapati, e mātau na ano hoki koutou, ki te ahua kau ranei hei mea taonga; ko te Atua te kai titiro mai: 6 Kihai ano matou i rapu kororia i te tāngata, i a koutou ranei, i era atu ranei, i te mea e tika ana kia taimaha iho matou, no te mea he apotero na te Karaiti; 7 Engari i ngawari matou i waenganui i a koutou, i rite ki te kai hiki e whakaahuru ana i ana tamariki ake: 8 Pera tonu to matou matenui ki a koutou, a ehara i te mea ko te rongo pai anake o te Atua ta matou i pai ai kia hoatu ki a koutou, engari ko o matou ake wairua, no te mea e arohaina ana koutou e matou. 9 E mahara ana hoki koutou, e aku teina, ki ta matou mahi, ki to matou mauui: mahi ana matou i te po i te ao, kei taimaha ki tetahi o koutou, a kauwhautia ana e matou te rongo pai o te Atua ki a koutou. 10 Ko koutou nga kai titiro, ko te Atua hoki, ki te tapu ki te tika ki te hē kore o ta matou whakahaere ki a koutou e whakapono na: 11 E mātau ana ano koutou ki ta matou whakahau whakamarie, kauwhau ki tetahi ki te-

UPOKO 3, 4.

tahi o koutou, rite tonu ki ta te matua ki ana tamariki; 12 Mo ta koutou haere kia rite ki ta te Atua, nāna nei koutou i karanga ki tona rangatiratanga ki tona kororia.

13 Mo konei matou ka whakawhetai tonu nei ki te Atua, no te mea i to koutou tauritanga ki te kupu a te Atua i rongo ra koutou ki a matou, e hāra i te mea he tauritanga no koutou ki te kupu tangata, engari ki te kupu a te Atua, ko ia pu na hoki ia e mahi na ano i roto i a koutou i te hunga e whakapono na. 14 Kua rite na hoki ta koutou, e *aku* teina, ki ta nga hahi a te Atua i Huria i roto i a Karaiti Ihu: o koutou matenga na hoki i nga tāngata o to koutou iwi ake kua rite ki o era i nga Hurai; 15 Na ratou nei hoki i whakamate te Ariki a Ihu, me o ratou ake poropiti, whakatōi ana ratou ki a matou; kahore hoki a ratou whakamana-wareka ki te Atua, he hoa riri hoki ratou no nga tāngata katoa; 16 E arai mai ana i a matou kei korero ki nga tauwi kia ora ai, he mea tenei e tutuki ai o ratou hara i nga wa katoa; na, ka whakapaua rawatia te riri ki a ratou.

17 Ko matou ia, e *aku* teina, he iti nei te wahi kua wehea mai nei matou i a koutou, ko te kanohi, kahore te ngakau, hira rawa to matou takare kia kite i to koutou kanohi, nui atu te hiahia. 18 No reira te tuatahi te tuarua o a matou meatanga kia haere atu ki a koutou, ara oku nei o Paora, heoi na Hatana matou i whakaware. 19 He aha hoki ta matou e tumanako atu ai, e hari ai, he aha oti te karauna e whakamanamana ai matou? He teka ianei ko koutou i te aroaro o to tatou Ariki o Ihu Karaiti i tona taenga mai? 20 Ko koutou hoki to matou kororia, to matou whakaharinga.

UPOKO 3.

Tana tononga i a Timoti ki a ratou. 6 Koa ki ana korero. 7 Ngakau mui ki a ratou.

NA, tē taea te ngakau te pēhi tonu, i pai matou kia mahue ko matou anake ki Atene: 2 A tonoa ana e matou a Timoti to matou teina, he minita na te Atua, he hoa mahi no matou ki te rongo pai o te Karaiti, hei whakau i a koutou, hei korero whakamarie ki a koutou mo nga mea o to koutou whakapono; 3 Kei whakangāueuetia tetahi e enei tukinotanga: e mātau ana ano hoki koutou he mea momotu tatou mo tenei

mea. 4 I a matou hoki e noho ana i a koutou, i korero wave ano matou ki a koutou, tera tatou e tukinotia; ko ia ano tenei, ka mātau nei koutou. 5 Na, tē taea toku ngakau te pēhi tonu, ka tono tangata atu ahau kia mohio ai ahau ki to koutou whakapono, kei whakawaia pea koutou e te kai whakawai, a maumau kau ta matou mahi. 6 Tena ko tenei ka tae mai nei a Timoti ki a matou i a koutou, a ka pai tana korero ki a matou mo to koutou whakapono, mo to koutou aroha, a e whai mahara pai ana koutou ki a matou i nga wa katoa, e hiahia ana kia kite i a matou, he pera ano me to matou ki a koutou; 7 Na, kua whai whakamarietanga matou i a koutou, e *aku* teina, i o matou tukinotanga katoa, i o matou matenga, he mea na to koutou whakapono: 8 Ko to matou orange nei hoki tenei, ara, kia tu tonu koutou i runga i te Ariki. 9 Kei te aha hoki he whakawhetai ma matou ki te Atua mo koutou, mo nga haringa katoatanga e hari nei matou ki a koutou, i te aroaro o to tatou Atua? 10 Nui atu ta matou inoi i te po i te ao kia kite i o koutou kanohi, kia whakaoitia ano hoki e matou nga wahi o to koutou whakapono i mahue.

11 Na, ma te Atua ake ano, ara ma to tatou Matua, ma to tatou Ariki hoki ma Ihu Karaiti, e whakatika to matou ara ki a koutou. 12 Ma te Ariki ano hoki e mea kia nui, kia hira to koutou aroha tetahi ki tetahi, ki nga tāngata katoa hoki, kia penei ano me to matou ki a koutou: 13 Kia whakaukia ai o koutou ngakau he mea hē-kore i runga i te tapu i te aroaro o te Atua, ara o to tatou Matua, i te taenga mai o to tatou Ariki o Ihu Karaiti, ratou ko tona hunga tapu katoa.

UPOKO 4.

Ana whakahau. 18 Kupu mo nga tupapaku; 15 aranga; hokinga mai o Ihu.

HEOI, e *aku* teina, he mea tenei na matou, he whakahau ki a koutou i roto i te Ariki i a Ihu, kua riro atu na hoki ta matou i a koutou, ara, te tikanga mo ta koutou haere mo ta koutou whakamanawareka atu ki te Atua, na, kia tino hira rawa tera a koutou. 2 E mātau ana hoki koutou ki nga tikanga i whakatakotoria atu e matou ki a koutou i roto i te Ariki i a Ihu. 3 Ko ta te Atua hoki tenei e pai ai ko to koutou whakatapunga, kia mawehe atu

koutou i te puremu: 4 Kia mātau koutou katoa ki tona tinana, ki tona tinana, kia mau i runga i te tapu i te honore: 5 Kaua i runga i te toronga atu o te hiahia, kei rite ki nga tauwi kahore nei e mātau ki te Atua: 6 Kia kaua tetahi e tinihanga e whakapati i te mea a tona teina; no te mea ko te Ariki te kai rapu utu mo era *mahi* katoa; ko ta matou hoki ia i korero ai i mua, i whakaatu atu ai ki a koutou. 7 Kihai hoki tatou i karangatia e te Atua ki te puke, engari ki te tapu. 8 Na, te tangata e whakorekore ana, ehara tana i te whakorekore ki te tangata, engari ki te Atua, nāna nei i homai tona Wairua Tapu ki a tatou.

9 Na, te aroha ki nga teina, kahore a koutou mea e tuhituhi atu ai ahau ki a koutou; he mea whakaako hoki koutou na ano e te Atua ki te aroha tetahi ki tetahi. 10 Ko ta koutou na hoki ia e mea na ki nga teina katoa a puta noa i Makeronia: heoi he whakahau ano tenei na matou ki a koutou e *aku* teina, kia hira rawa *tenei* a koutou: 11 Me whai ano hoki kia ata noho, kia mahia ta koutou *mahi* ake e tera e tera: ko o koutou ringaringa ake ano hei mahi, kia rite ki ta matou i ako ai ki a koutou; 12 Kia ataahua ai to koutou haere ki te hunga o waho, a kia kaua ai e matea tetahi mea.

13 Na, e kore ahau e pai, e *aku* teina, kia kuare koutou ki te hunga kua moe, kei koingo koutou, kei pera me era atu kahore nei o ratou tumanakotanga atu. 14 Ki te whakapono hoki tatou kua mate a Ihu, kua ara ake ano, waihoki ko te hunga e moe ana i roto i a Ihu, ka arahina tahitia mai ratou me ia e te Atua. 15 Ko ta matou korero hoki tenei ki a koutou, he mea ki mai na te Ariki, ko tatou ko te hunga kua mahue ki te ora, ki te taenga mai o te Ariki, e kore e pahika atu ki mua o te hunga kua moe. 16 No te mea ko te Ariki pu ano e heke iho i te rangi me te karanga ano, me te reo o te tino anahera, me te tētere a te Atua: a ko te hunga kua mate i roto i a te Karaiti e ara ki mua: 17 Ko reira tatou te hunga kua mahue ki te ora, ka kahakina ngatahitia atu me ratou i runga i nga kapua, ki te whakatau ki te Ariki i te rangi: na, ka noho tonu tatou ki te Ariki. 18 Na, he kupu enei hei whakamarie ma koutou tetahi i tetahi.

UPOKO 5.

Kia mataara. 14 Tikanga mo nga mahi.

KO nga wa ia me nga taima, e *aku* teina, kahore he rawa e tuhituhi atu ai ahau ki a koutou. 2 E mātau pu ana hoki koutou, tera e haere mai te ra o te Ariki, ano he tahae i te po. 3 I a ratou hoki e ki ana, He whenua rangatira, he oranga; ko reira te whakangaromanga huaki tata ai ki a ratou, ka pera me te mamea ki te wahine hapū, a e kore ratou e mawhiti. 4 Ko koutou ia, e *aku* teina, kahore he pouritanga i a koutou, e rite ai ki ta te tahae te hopu a taua ra i a koutou. 5 He tamariki koutou katoa no te māramatanga, he tamariki no te ra: ehara tatou i te po, ehara i te pouritanga. 6 Na, aua tatou e moe, kei pera me era atu; engari kia mataara tatou, kia whai whakaaro. 7 Te hunga hoki e moe ana, e moe ana i te po; a, te hunga e haurangi ana, e haurangi ana i te po. 8 Ko tatou ia te hunga o te ra, kia whai whakaaro, kia kakahuria iho te whakapono me te aroha hei pukupuku; a hei potae, ko te tumanakotanga atu ki te ora. 9 Kihai hoki tatou i waiho e te Atua mo te riri, engari kia meinga kia whiwhi ki te oranga he mea na to tatou Ariki na Ihu Karaiti; 10 I mate mo tatou, mo tatou ahakoa mataara, moe ranei, kia ora tahi me ia. 11 Na, whakamarie koutou tetahi i tetahi, hangā hoki te pai o tetahi e tetahi, peratia ano me ta koutou e mea na.

12 Na, he mea tenei na matou ki a koutou, e *aku* teina, kia mātau ki te hunga e mahi ana i roto i a koutou, e tohutohu ana i a koutou i roto i te Ariki, e whakaputa ana i a koutou; 13 Kia nui whakaharahara ano a koutou whakaaro ki a ratou i runga i te aroha, me whakaaro ki ta ratou mahi. Kia mau ta koutou rongo ki a koutou ano. 14 Na, ko ta matou whakahau tenei ki a koutou, e *aku* teina, whakaputatoria te hunga whakakeke, whakamarietia te hunga ngakau rahirahi, tautokona ake te hunga ngoikore, kia manawanui ki nga tāngata katoa. 15 Kia tupato kei hoatu he kino mo te kino e tetahi ki tetahi; engari i nga wa katoa whaia he pai mo tetahi mo tetahi, mo nga tāngata katoa ano hoki. 16 Kia hari i nga wa katoa. 17 Kei whakamutua te inoi. 18 I nga meatanga katoatanga me whakawhetai atu; ko ta te Atua hoki tenei e pai ai i roto i a

Karaiti Ihu *hei mahi* ma koutou. 19 Kei tinea te Wairua. 20 Kaua e whakahawea atu ki nga poropititanga. 21 Whakamatamatauria nga mea katoa; kia u ki te pai. 22 Mawehe atu i nga ahua katoa o te kino.

23 A ma te Atua pu ano o te rangi-marie e tino whakatapu rawa koutou: kia tiakina hoki o koutou wairua, o koutou ngakau, o koutou tinana, kia toitu kia he-kore, i te taenga mai o to

tatou Ariki o Ihu Karaiti. 24 E pono ana te kai karanga i a koutou mana ano hoki e whakaoti.

25 E *aku* teina, inoi mo matou.

26 Oha atu ki nga teina katoa, hei te kihi tapu ano. 27 Na, he whakahua tenei naku i te Ariki ki a koutou, koretia tenei pukapuka ki nga teina tapu katoa.

28 *Kia tau* ki a koutou te aroha noa o to tatou Ariki o Ihu Karaiti. Amine.

KO TE PUKAPUKA TUARUA A PAORA APOTORO

KI TE

HUNGA O TEHARONIKA.

UPOKO 1.

3 *Mo to ratou whakapono, aroha, manawanui.* 5 *Ana kupu whakamarie.*

NA Paora, ratou ko Hirawanu, ko Timoti, ki te hahi o te hunga o Teharonika i roto i te Atua i to tatou Matua, i te Ariki hoki i a Ihu Karaiti: 2 *Kia tau* ki a koutou te aroha noa, me te rangimarie, he mea na te Atua, na to tatou Matua, na te Ariki hoki na Ihu Karaiti.

3 Tika rawa kia whakawhetai matou ki te Atua i nga wa katoa mo koutou, e *aku* teina, he mea pai ra hoki ia, no te mea e neke ake ana to koutou whakapono, a he nui rawa te aroha o koutou katoa o tetahi ki tetahi: 4 I whakamanamana ai matou ki a koutou i roto i nga hahi o te Atua, ki to koutou u, ki to koutou whakapono i o koutou whakatotinga katoa, i nga tukinotanga hoki e whakaririka kau na koutou; 5 He tohu tenei mo te tika o ta te Atua whakarite whakawa, e whakatikangatia ai koutou mo te rangatiratanga o te Atua, he whakaaro nei hoki ki tera i mate ai koutou: 6 He mea tika nei hoki ki te Atua kia utua ki te tukinotanga te hunga e tukino ana i a koutou; 7 A ki a koutou e tukinotia na, kia okioki tahi me matou, i te whakakitenga mai o te Ariki o Ihu i runga i te rangi me nga anahera o tona kaha, 8 I roto i te mura

ahi e rapu utu ana i te hunga kahore e matau ki te Atua, kahore nei hoki e ngohengohe ki te rongo pai o to tatou Ariki o Ihu Karaiti. 9 Te utu hoki e whakapangia ki a ratou he whakangaromanga, he mea mutunga-kore i te aroaro ano o te Ariki, i te kororia ano hoki o tona kaha; 10 Ina haere mai ia kia whakakororiatia i roto i tona hunga tapu, kia whakamoemititia i roto i te hunga whakapono katoa, i taua ra; i whakapono na hoki koutou ki ta matou whakaaturanga i roto i a koutou. 11 Koia nei hoki matou kainei tonu nei mo koutou, kia whakatikangatia koutou e to tatou Atua mo tenei karangatanga, kia whakaotia ano hoki e ia i runga i te kaha nga mea katoa i ahuaereka ai tona pai, me te mahi ano hoki o te whakapono, 12 Kia whakakororiatia ai te ingoa o to tatou Ariki o Ihu Karaiti i roto i a koutou, me koutou hoki i roto i a ia, kia rite ai ki ta te aroha noa o to tatou Atua o te Ariki hoki o Ihu Karaiti.

UPOKO 2.

Kia u. 8 *Kia puta ra ano te poropiti teka ka puta mai ai a te Karaiti.* 15 *Na, kia u.*

NA, he mea tenei na matou ki a koutou, e *aku* teina, mo te taenga mai o to tatou ariki o Ihu Karaiti, mo to tatou huihuinga atu ano ki a ia; 2 Kei

II. TEHARONIKA.

whakaoioia wawetia o koutou hinengaro, kei ohorere i ta te wairua ranei, i ta te kupu ranei, i ta te pukapuka ranei e kiia ana na matou i tuhituhi, kei mea ka tata te ra o te Karaiti. 3 Kei tinihangatia koutou i tetahi mea e te tangata: e kore hoki e tae wawe mai, kia mātua tae mai te takanga atu, kia whakakitea mai ano hoki te tangata o te hara, te tama a te whakangaromanga: 4 He hoa riri nei ia, e whakakake ana i a ia ki runga ake i nga mea katoa e karangatia ana he Atua, e karakiatia ana ranei, a ko ia ano hei Atua e noho ana i te whare o te Atua, e whakakite ana i a ia ko ia te Atua. 5 Kahore ranei koutou e mahara i a au ano i a koutou, i korerotia e ahau enei mea ki a koutou? 6 A e mātau ana koutou inaianei ki te mea e arai nei, kia whakakitea mai ra ano ia i tona taima ano. 7 Kei te mahi nei hoki inaianei te kino ngaro: otia kei te arai tetahi inaianei, a, kia hipa atu ra ano ia i waenganui. 8 Ko reira whakakitea mai ai taua tangata kino, e whakangaromia e te Ariki ki te ha o tona mangai, e whakakahoretia ki te putanga nui o tona taenga mai. 9 To tera taenga mai rite tonu ki te mabinga a Hatana, i runga i nga mahi kaha katoa, i nga tohu, i nga merekara teka, 10 I nga mahi tinihanga katoa ano o te hē, i roto i te hunga e whakangaromia ana; no te mea kihai i riro i a ratou te aroha o te pono, kia ora ai ratou. 11 Mo kinei hoki ka tonoa e te Atua ki a ratou he pohehe e mahi ana, e whakapono ai ratou ki te teka:—12 Kia tukua ai ki te hē te hunga katoa kahore i whakapono ki te pono, a e ahureka ana ki te hē.

13 Tika tonu ia kia whakawhetai atu matou ki te Atua mo koutou i nga wa katoa, e aku teina e arohaina nei e te Ariki, he mea whiriwhiri na hoki koutou na te Atua no te timatanga ra ano mo te ora, i runga i te whakatapunga a te Wairua, i runga ano i te whakapono ki te pono; 14 Ko te mea tena i karangatia ai koutou e ia, he mea na to matou rongo pai, ara, kia whiwhi ki te kororia o to tatou Ariki o Ihu Karaiti. 15 Na, e aku teina, e tu koutou: kia mau ki nga whakarereanga iho i whakakona ai koutou e te kupu, e ta matou pukapuka ranei.

16 Na, ma to tatou Ariki ma Ihu Karaiti pu ano, ma te Atua, ara ma to tatou Matua, i aroha mai nei ki a tatou, a homai ana i te whakamarietanga mutu-nga kore, me te mea pai e tumanakohia atu nei, he meatanga na te aroha noa,

17 Māna e whakamarie o koutou ngakau, māna koutou e whakau ki runga ki nga kupu me nga mahi pai katoa.

UPOKO 3.

Kia inoi ratou mona. 3 Tana mo ratou. 6 Ana ako. Kei mangere; kaua e huihui ki nga kai mahi kino.

HEOI, e aku teina, inoi mo matou, ara, mo te kupu a te Ariki kia rere kia whai kororia, kia pena ano me tena i a koutou: 2 Kia whakaorangia hoki matou i nga tāngata poauau i nga tāngata kino: kahore hoki he whakapono i te katoa. 3 Otia e pono ana te Ariki, a māna koutou e whakau, e tiaki kei riro i te kino. 4 Na, e u ana to matou whakaaro i roto i te Ariki ki a koutou, kei te mahi koutou, a ka mahi ano i a matou e whakaako nei ki a koutou. 5 Ma te Ariki ano e whakatika o koutou ngakau ki te aroha o te Atua, ki te tatari marie atu ano hoki ki a te Karaiti.

6 Na, ko ta matou ako atu tenei ki a koutou, e aku teina, i runga i te ingoa o to tatou Ariki o Ihu Karaiti, mawehe atu i nga teina katoa e hē ana te whakahaere, a kahore e rite ki a matou whakarereanga iho i riro i a ratou. 7 E mātau na hoki koutou ki nga mea e tika ai ta koutou whakarite ki a matou: kihai hoki i hē ta matou whakahaere i roto i a koutou; 8 Kihai ano hoki matou i kai noa i ta tetahi taro; engari i mahi i uaua, i mauuii i te po i te ao, kei taimaha ki tetahi o koutou: 9 Ehara ra i te mea kahore he mana i a matou; engari kia waiho ai matou hei tauira ma koutou, kia rite ai ta koutou ki ta matou. 10 I a matou hoki e noho ana i a koutou, ko ta matou ako tenei ki a koutou, ki te kore tetahi e pai ki te mahi, kei kai ia. 11 Ka rongo hoki matou tera etahi e hē ana te whakahaere i roto i a koutou, kahore e mahi, heoi e pokanoa ana ki ta tera. 12 Na, ko ta matou ako ko ta matou whakahau tenei ki aua tangata pera, me whakaaro ki to tatou Ariki ki a Ihu Karaiti, me mahi marie ratou, ka kai ai i ta ratou taro ake. 13 Ko koutou ia, e aku teina, kei ngakau kore ki te mahi pai. 14 Na, ki te kore tetahi e ngohengohe ki ta matou kupu i tenei pukapuka, whaitohungia iho ia, kei huihui hoki ki a ia, kia whakama ai ia. 15 Otia kaua e mea he hoa riri ia, engari whakatupatoria, ano he teina.

16 Na, ma te Ariki pu o te rangimarie e hoatu te rangimarie ki a koutou i nga

wa katoa, i nga mea katoa. *Kia, noho* te Ariki ki a koutou katoa.

17 Te obatanga nei a Paora, na toku ringaringa ake, ko te tohu ia i nga puka-

puka katoa; he penei taku tuhituhi. 18 *Kia tau* te aroha noa o te tatou Ariki o Ihu Karaiti ki a koutou katoa, Amine.

KO TE PUKAPUKA TUATAHI A PAORA APOTORO

KI A

TIMOTI.

UPOKO 1.

8 *Nga mahi māna ki Epeha.* 5 *Te ture.* 11 *Tona karangatanga hei apotoro.* 20 *Haimeniu-ma.*

NA Paora, na te apotoro a Ihu Karaiti, he mea whakarite e te Atua na to tatou Kai whakaora, na te Ariki hoki, na Ihu Karaiti, ko ia ta tatou e tumanako atu nei, 2 Ki a Timoti ki taku tamaiti pono i roto i te whakapono: *kia tau atu* te aroha noa, te mahi tohu, te rangimarie, he mea na te Atua na to tatou Matua, na Karaiti Ihu hoki na to tatou Ariki.

3 *Kia rite tau* ki taku i whakahau atu ai ki a koe, i a au e haere ana ki Make-ronia, ara kia noho koe ki Epeha, ako ai i etahi kia kaua e rere ke te whakaako, 4 *Kia kaua e whakarongo* ki nga korero tito noa, ki nga whakapapa tupuna kahore nei e whai mutunga; nga putanga ake o ena, he tautohetohe, kahore he whakatupu mo te tikanga a te Atua i runga i te whakapono. 5 Na, te tukunga iho mo te akoranga, ko te aroha, no roto i te ngakau ma, i te hinengaro pai, i te whakapono tinihangakore. 6 Kapea ake enei e etahi, kotiti ke ana ki nga korero teka noa; 7 Ki ta ratou he kai whakaako ratou i te ture; heoi kahore e mātau ki ta ratou e korero nei, ki nga mea ranei e kauwhautia nei e ratou. 8 Na, e mātau ana tatou he mea pai te ture, ki te rite te meatanga e te tangata ki ta te ture tikanga; 9 E mātau ana hoki ki tenei, kibai te ture i whakatakotoria mo te tangata tika, engari mo te hunga ture-kore, tutū, karakia-kore, hara, tapu-kore, whakarihariha, mo nga kai patu i nga pāpā, mo nga kai patu i nga whaea, mo nga kai kohuru tangata, 10 Mo te hunga puremu, moe tāne, tahae tangata, korero teka, oati teka, a ki te

mea tera atu tetahi mea kahore nei e rite ki te whakaako tika. 11 Rite tonu tenei ki te rongo pai, ki te mea kororia o te Atua koe, ki te mea kua tukua mai nei ki a au.

12 A e whakawhetai atu nei ahau ki a Karaiti Ihu ki to tatou Ariki, nāna nei au i whakakaha; i whakaaro hoki ia he tangata pono ahau, a meinga ana ahau hei minita; 13 Ahau nei te tangata kohukohu i mua, te kai whakatoī, whakatupu kino: heoi i tohungia ahau, no te mea i meinga kuaretia e ahau i runga i te whakapono kore: 14 Heoi tino nui rawa te aroha noa o to tatou Ariki, hui tahī ki te whakapono, ki te aroha i roto i a Karaiti Ihu. 15 He pono te korero, a e pai ana kia tangohia rawatia, i haere mai a Karaiti Ihu ki te ao ki te whakaora i te hunga hara; te tino tangata o ratou ko ahau. 16 Heoi na konei ahau i tohungia ai, kia ai ko ahau ki mua hei whakaaturanga ma Ihu Karaiti i nga manawanuitanga maha, hei tohu ki te hunga e whakapono ana ki a ia i muri iho, kia ora tonu ai ratou. 17 Na, te Kingi ora tonu, e kore nei e pirau, e kore nei e kitea, ko ia nei anake te Atua mātau, *waiho atu* i a ia te honore me te kororia, ake ake ake. Amine.

18 Ka tukua atu nei e ahau tenei kupu ako ki a koe, e taku tamaiti, e Timoti, ko te poropititanga ano tenei i puta mai i mua mou, hei mea i a koe kia whawhai i te whawhai pai; 19 *Kia whai whakapono*, me te hinengaro pai, he mea akiri tenei na etahi, a, to ratou whakapono koia ano kei te kaupuke pakaru: 20 No ratou a Haimeniu raua ko Arehanera, kua tukua nei e ahau ki a Hatana, kia whakaakona ai kia kaua e kohuhohu.

UPOKO 2.

Me inoi mo nga tangata katoa. 9 Whaka-paipai mo nga wahine. 12 Kaua ratou e whai kupu i roto i te hahi.

NA, ko taku whakahau tenei i te tuatahi o nga mea katoa, kia puta nga inoi, nga karakia, nga inoi wawao, nga whakawhetainga, mo nga tātanga katoa; 2 Mo nga kingi, mo te hunga whai mana katoa hoki: kia ata noho marie ai tatou i runga i nga whakaaro karakia i nga tikanga mahara katoa. 3 He mea pai hoki tenei, he mea e manakohia ana i te araro o te Atua o to tatou Kai whakaora; 4 Ko tana nei e pai ai ko nga tātanga katoa kia ora, kia haere mai hoki ki te matauranga ki te pono. 5 Kotahi hoki te Atua, kotahi te takawaenga o te Atua o nga tātanga, ko te tangata ko Karaiti Ihu; 6 I hoatu nei i a ia hei utu mo te katoa, he mea whakarite i ona wa ake. 7 A meinga ana ahau hei karere, hei apotero mo taua mea, (he pono taku korero i roto i a te Karaiti, kahore aku teka); he kai whakaako mo nga tauwi i runga i te whakapono, i te pono.

8 Na, taku e pai ai, ko nga tātanga kia inoi i nga wahi katoa, kia tapu nga ringa ina ara, kaua he riri, he tautohe-tohe. 9 Nga wāhine ano hoki, te whaka-paipai mo ratou hei te kakahu ata-ahua, hei te ahua e whakama ana, e whai whakaaro ana; kauaka te makawe whiri, te koura, te peara, te kakahu utu nui; 10 Engari te mea e pai ana mo nga wāhine e whakaae ana ki te karakia, ara nga mahi pai. 11 Me ako marie te wahine kia nui te ngohengohe. 12 E kore hoki e tukua e ahau te wahine kia whakaako, kia neke ake ranei tana tikanga i ta te tāne, engari me ata noho. 13 Ko Arama hoki kua hangā ki mua, muri iho ko Iwi. 14 Kihai ano hoki a Arama i tinihangatia, ko te wahine ia i tinihangatia, a takahi ana i te ture. 15 Otira ka ora ano i te whanautanga tamariki, ki te mau tonu to ratou whakapono, aroha, tapu whaka-aro.

UPOKO 3.

Mo nga pihopa; rikona, 11 me a ratou wahine. 15 Mo te hahi. 16 Mo Ihu.

HE pono te korero, Ki te hiahia tetahi ki te mahi pihopa, e hiahia ana ia ki te mahi pai. 2 Na, ko te tikanga tenei, kia kaua te pihopa e

ekengia e te kupu, he tahu nō te wahine kotahi, kia whai mahara, kia whai whakaaro, kia ataahua ana tikanga, kia atawhai ki nga manuhiri, kia whai ngakau ki te whakaako: 3 Kia kaua e kakai waina, kia kaua e patu, kia kaua e whaiā e ia nga taonga hē; engari kia ngakau ngawari, kia kaua e whawhai, kia kaua e matenui ki te moni; 4 Kia pai tana tohutohu i tona whare; e mea ana i ana tamariki kia ngohengohe ki a ia, kia nui te mahara: 5 (Ki te kore hoki tetahi tangata e mātau ki te tohutohu i tona whare ake, me pehea ka tiaki ai ia i te hahi a te Atua?) 6 Ko te tauhou kauaka, kei whakakake, a ka tau to te rewera he ki a ia. 7 Kia pai ano hoki te korero mona a te hunga o waho; kei taka ia ki te whakahawe, ki ta te rewera mahanga ano hoki. 8 Me nga rikona ano kia ahua kaumatua, kaua e korero rua, kaua e matenui ki te waina, kaua e whaiā te taonga hē; 9 Kia ma ano te hinengaro e mau ai i a ratou to te whakapono mea ngaro. 10 Kia mātua whakamatautauria ano hoki anei; ko reira ratou meinga ai hei rikona, i te mea ka kore nei he whakahe mo ratou. 11 Me nga wāhine hoki kia ahua kaumatua, kaua e ngautuara, kia whai mahara, kia pono i nga mea katoa. 12 Nga rikona ia kotahi te hoa wahine; kia pai te tohutohu i a ratou tamariki, i o ratou whare ake ano hoki. 13 Ki te pai hoki ta ratou mahi rikona, ka whiwhi ratou ki te turanga pai mo ratou, ka nui hoki to ratou maia i runga i te whakapono ki a Karaiti Ihu.

14 He tuhituhi atu tenei naku i enei mea ki a koe, e mea ana hoki tēra ahau e haere wawe atu ki a koe: 15 Ki te roa ia ahau, kia mātau ai koe ki te tikanga mo to mahi, i roto i te whare o te Atua, ko te hahi nei ia o te Atua ora, ko te pou me te turanga o te pono. 16 Na, takoto rawa te whakaae ki te nui o te mea ngaro e karakiatia nei: Te Atua i whakakitea mai i roto i te kiko-kiko, he mea whakatika mai na te Wairua, i kitea e nga anahera, kua kauwhautia nei i roto i nga tauwi, kua whakaponohia nei e te ao, a tangohia atu ana ki te kororia.

UPOKO 4.

Tenei ake ka ngau ke te whakapono. 6 Mahi ma Timoti.

NA, he korero mārama rawa ta te Wairua, ko a nga wa whakamutunga tetahi kotiti ke atu ai i te whaka-

pono, tahuri ai ki nga wairua tinihanga, ki nga whakaakoranga rewera; 2 He mea na te hianga o te hunga korero teka; o ratou hinengaro, ano he mea tahu ki te rino wera; 3 E riri ana kia kaua e marena, kia kaua e pa ki nga kai i hanga e te Atua hei mea ma te hunga e whakapono ana, e mātau ana hoki ki te pono; me te whakawhetai ano ratou. 4 He pai hoki nga mea katoa i hanga e te Atua, ehara hoki i te mea hei rukunga, ki te mea e tangohia ana i runga i te whakawhetai: 5 E tapu ana hoki, he mea na te kupu a te Atua, na te inoi.

6 Ki te whakamahara koe i nga teina ki enei mea, he miniti pai koe na Ihu Karaiti, he mea whakatupu ake i runga i nga kupu o te whakapono, o te whakaakoranga pai kua whaia nei e koe. 7 Na, nga korero tito noa, nga mea whakarihariha a te ruruhi, whakarerea, a, te mahi māu, ko nga mea o te ngakau karakia. 8 Te whakamahinga hoki i te tinana, he iti te pai: ko te ngakau karakia ia pai tonu mo nga mea katoa, kei reira hoki nga korero mo te oranga inaianei, mo tera hoki a mua. 9 He pono tenei korero, e pai ana hoki kia tangohia rawatia. 10 Koia hoki matou ka mamahi ai ka tawaiia ai, no te mea ka u ta matou whakaaro ki te Atua ora, ko ia nei te Kai whakaora o nga tāngata katoa, tera noa ake ia o te hunga whakapono. 11 Me kauwhau enei mea e koe, me whakaako. 12 Kei whakahawea tetahi ki tou taitamarikitanga; engari hei tauria koe ki te hunga whakapono, to kupu, to whakahaere, to aroha, to wairua, to whakapono, to ngakau ma. 13 Kia pumau koe ki te korero pukapuka, ki te whakahau, ki te whakaako, kia tae atu ra ano ahau. 14 Kei takoto noa te mea homai noa i roto na i a koe, i homai ra ki a koe he mea poropiti, i nga ringaringa ano o nga kaumatua i whakapangia atu ra. 15 Whakaaroa enei mea; anga nui ki enei mea; kia kitea ai tou nekehanga ake i nga mea katoa. 16 Kia mahara ki a koe ano, ki te whakaakoranga hoki: kia u ki enei mea: ki te mea hoki koe i tenei, ka whakaora koe i a koe ano, i te hunga ano hoki e whakarongo ana ki a koe.

UPOKO 5.

Mo te kupu ki te kaumatua, ina he. Ki nga taitamariki, 2 wahine. 3 Mo nga pouaru. 17 Atawhai mo nga kaumatua pai. 22, 24 Tangata hei miniti.

KAUA e whakatupehupehu ki te kaumatua; engari ata korerotia atu, ano he matua; nga taitamariki hoki, ano he teina; 2 Nga ruruhi, ano he whaea; nga wahine taitamariki, ano he tuahine, i runga i nga whakaaro ma katoa. 3 Whakahonoretia nga pouaru, ara, nga tino pouaru. 4 Ki te mea ia he tamariki, he mokopuna ranei a tetahi pouaru, kia whakaakona ratou i te tuatahi kia whakaaro tika ki to ratou whare ake, kia utua hoki ta nga mātua, he mea pai hoki tenei, he mea e mana-kohia ana i te aroaro o te Atua. 5 Na, te tino pouaru te mea mokemoke, e tumanako ana ia ki te Atua, mau tonu ki nga inoi ki nga karakia i te po i te ao. 6 A ki te whai tetahi ki ā te tinana whakaahuareka, ahakoa ora he tupapaku. 7 Akona atu enei mea, kei ekingia ratou e te kupu. 8 Na, ki te kore tetahi e whakaaro ki ona ake, ki te hunga rawa ano ia o tona whare, kua whakakahoretia e ia te whakapono, kino atu tana i ta te tangata whakapono kore. 9 Kaua te pouaru e tangohia ki roto, i te mea kahore ano i ono tekau noa oua tau, hei te wahine i tūturu ki te tāne kotahi. 10 Hei te mea e whakaetia ana āna mahi pai; ki te mea i whakatupu tamariki, ki te mea i atawhai manuhiri, ki te mea i horoi i nga wawae o te hunga tapu, ki te mea i atawhai i te hunga e tukinotia ana, ki te mea i whaia e ia nga mahi pai katoa. 11 Nga pouaru taitamariki ia me whakare: ki te ngau ke hoki to ratou ngakau taikaha i ta te Karaiti, ka hiabia ki te marena; 12 Ka tau te he ki a ratou, no te mea kua whakarerea e ratou to ratou whakapono tuatahi. 13 Ka ako ano hoki ratou ki te *noho* mangere, ki te haereere noa ki nga whare: a ehara i te mea ko te mangere kau, he mate korerorero ano ia to ratou, he poka-noa ki ta tera ki ta tera, ta ratou e korero ai ko nga mea e kore e tika. 14 Koia ahau ka mea ai kia marena nga pouaru taitamariki, kia whanau tamariki, kia tohutohu i nga mea o te whare, kia kaua e hoatu ki te hoa riri tetahi take tawai. 15 Kua tahuri ke nei hoki etahi ki te whai i a Hatana. 16 Ki te mea he pouaru a tetahi tangata whakapono, a tetahi wahine whakapono ranei, māna ano ratou e atawhai, kaua hoki te hahi e whakataimahatia; ko ana hoki e atawhai ai ko nga tino pouaru.

17 Kia nui ake te honore mo nga kaumatua e tohutohu pai ana; engari rawa ia mo te hunga ko ta ratou nei mahi ko te kupu ko te whakaako. 18 E mea

1. TIMOTI.

ana hoki te karaipiture, Kaua e whakamōkātia *te mangai* o te kau patu witi: Me tenei hoki, Ka tika te utu mo te kai mahi. 19 Kaua e whakarongo ki te whakawa mo te kaumatua, engari hei te aroaro o nga kai whakaatu tokorua tokotoru ranei. 20 Te hunga hara, riria i te aroaro o te katoa, kia matakū ai era atu hoki. 21 Ko taku kupu nui tenei *ki a koe* i te aroaro o te Atua, o te Ariki hoki o Ihu Karaiti, o nga anahera whiriwhiri ano hoki, puritia enei mea, kaua e pokai he tikanga, kaua e whakahipahipaia. 22 Kei whakapakia wawetia nga ringaringa ki tetahi tangata, kaua ano e uru ki nga hara o te tangata ke: kia mau tou barakore. 23 Kāi tou inu wai; engari hei te waina māu kia iti, hei mea mo tou puku, mo ou mate e honohono na. 24 Nga hara o etahi tāngata, mārāma noa ake, e tae wawe ana ki te whakawakanga: o etahi ia e whai mai ana i muri i a ratou. 25 Waihoki ko nga mahi pai e mārāma noa ake ana; a, nga mea e rere ke ana e kore e taea te huna.

UPOKO 6.

Mo nga pononga. 3 Te aho ngau ke. 6 Te taonga nui. 11 Tana e oma ai. Tana e whai ai. 17 Era atu mahi mana.

NGA pononga whai rangatira katoa, kia kiia iho e ratou nga honore katoa he mea tika mo o ratou rangatira ake, kei korerotia kinotia te ingoa o te Atua me *tana* whakaakoranga. 2 Kaua era i nga rangatira whakapono e whakahawea *ki a ratou*, no te mea he teina ratou; engari kia nui rawa te mahi, no te mea e whakapono ana ratou, e arohaina ana, e uru ngatahi ana ki te mahi pai. Me whakaako enei mea e koe, me whakahau atu.

3 Ki te whakaako ke tetahi, a kaore e tahuri ki nga kupu ora, ki ā to tatou Ariki o Ihu Karaiti, ki te whakaakoranga ano hoki e rite ai te karakia pai, 4 E whakakake ana ia, kahore ona matauranga ki tetahi mea, heoi e hawata ana ki nga uiuinga, ki nga tautohetohenga, no reira nei te hae, te wha-whai, nga korero kino, nga whakaaro kino, 5 Nga whakahokihoki kupu a nga tāngata ngakau kino, kahore nei he pono i a ratou, e mea nei hei taonga te karakia pai: mawhe atu koe i era. 6 He taonga nui ano ia te karakia pai hui tahi ki te ngakau tatu. 7 Kahore hoki he mea

i mauria mai e tatou ki te ao, e kore hoki e ahei te mau atu e tatou tetahi mea. 8 Na, ki te mea he kai ta tatou, he hipoki, kāti ano ko enei ma tatou. 9 Na, te hunga e hiahia ana kia whai taonga, ka taka ratou ki te whakamatautauranga, ki te mahaanga, ki te tini o nga hiahia kuare e raru ai, e totohu ai nga tāngata ki te whakangaromanga, a hunā iho. 10 He putake hoki no nga kino katoa te aroha ki te moni; he minamina ki tenei i kotiti ke ai etahi i te whakapono, a werohia putia iho ratou e nga mamea maha.

11 Ko koe ia, e ta te Atua tangata, oma atu i enei; a whaia te tika, te karakia pai, te whakapono, te aroha, te manawanui, te ngakau māhaki. 12 Wha-whaitia te whawhai pai o te whakapono, hopukia atu te orange tonutanga, ko te mea hoki ia i karangatia ai koe, a whakaetia ana e koe te whakaetanga pai i te aroaro o nga kai titiro tokomaha. 13 Ko taku ako atu tenei ki a koe i te aroaro o te Atua, uāna nei nga mea katoa i whai ora ai, o Ihu Karaiti ano hoki, nāna nei i whakapuaki te whakaetanga pai i te aroaro o Ponotio Pirato; 14 Puritia tenei ture, kei whai koha, kei whai hē, taea noatia te putanga mai o to tatou Ariki o Ihu Karaiti: 15 Tana e whakakite ai i ona ake wa, ko ia anake nei hoki te Mea kaha, te Mea koa, te Kingi o nga kingi, te Ariki o nga ariki; 16 Nona anake te mate-kore, e noho ana ia i te māramatanga e kore e taea atu e tetahi; kahore ia e kitea e tetahi tangata, kahore ano hoki e ahei kia kitea: *waiho atu* i a ia te honore me te kaha, ake ake ake. Amine.

17 Akona te hunga i nga taonga o tenei ao kia kaua e whakakake te ngakau, kia kaua e whakawhirinaki ki nga taonga pahuhu noa, engari ki te Atua ora, ko ia hoki hei homai nui i nga mea pai katoa hei mea ma tatou; 18 Kia pai a ratou hanga, kia hua a ratou mahi pai, kia hihiko ki te ohaoha, ki te whakawhiwhi i etahi; 19 Ko te turanga pai mo a mau ta ratou taonga e rongoa ai, kia mau ai i a ratou te orange tonutanga.

20 E Timoti, tiakina te mea kua tukua na *ki a koe*; tahuri atu i nga korero whakarihariha, i nga kupu teka noa, i nga whakaputanga ketanga a te mea e tekaia nei he matauranga: 21 Kua waiho nei hei tikanga ma etahi, a hē ake ratou ki te whakapono.

Kia tau te aroha noa ki a koe. Amine.

KO TE PUKAPUKA TUARUA A PAORA APOTORO

KI A

TIMOTI.

UPOKO 1.

*Mo ratou ko tona whaea ko tona tupuna. 6
Kia kaha; kia u. 13 Kia mau ki nga kupu.
15 Kua he a Abia. 16 Engari a Onehipora.*

NA Paora, i paingia e te Atua hei apotoro ma Ihu Karaiti, mo te orange i whakaaria mai i roto i a Karaiti Ihu, 2 Ki a Timoti, ki taku tamaiti aroha: *kia tau atu* te aroha noa, te mahi tohu, te rangimarie, he mea na te Atua Matua, na Karaiti Ihu hoki na to tatou Ariki.

3 Whakawhetai tonu ahau ki te Atua, e mahi atu nei ahau ki a ia, he mea no oku tupuna iho i runga i te hinengaro ma, no te mea kahore e mutu taku maharatanga ki a koe i aku inoinga i te po i te ao; 4 Nui atu toku hiahia kia kite i a koe, i ahau e mahara ana ki ou roimata, kia ki ai ahau i te hari; 5 I te mea ka hoki ake nei taku mahara ki te whakapono tinihanga kore i roto i a koe, ki tera hoki i noho i mua i tou tupuna wahine i a Roihi, i tou whaea hoki i a Uniki, a e u ana toku whakaaro kei roto ano i a koe. 6 Koia ahau ka whakamahara nei i a koe, kia whakaungia te ahi, ara ta te Atua mea i hoatu na, tera i roto i a koe, he mea na te whakapanga atu o oku ringaringa. 7 Kahore hoki i homai e te Atua ki a tatou te wairua o te wehi; engari to te kaha, to te aroha, to te ngakau mahara. 8 Na, kei whakama koe ki te whakaaturanga i to tatou Ariki, ki a au ranei ki tona herehere: engari uru atu koe ki nga mate o te rongo pai, kia rite ki ta te Atua whakakahanga; 9 Nana nei tatou i whakaora, nana hoki tatou i karanga, tapu tonu te karangatanga; kihai i rite ki a tatou mahi, engari ki tana ake tikanga i whakatakoto ai i mua, ki te aroha noa hoki i homai nei ki a tatou i roto i a Karaiti Ihu, i mua atu o te timatanga o te ao; 10 A kua whakakitea mai nei inaianei i te putanga nui mai o to tatou Kai whakaora o Ihu Karaiti, i whakakahore nei i te mate, a whakakitea mai ana e ia te ora me te matenga-kore, he mea na

te rongo pai: 11 A meinga iho ahau hei kai kauwhau mo tenei, hei apotoro hei kai whakaako i nga tauwi. 12 Ko te mea hoki tenei i pangia ai ahau e enei mate: he ahakoa ra kahore ahau e whakama: e matatau ana hoki ahau ki taku i whakapono ai, a e u ana toku whakaaro e taea ano e ia te tiaki taku i toku atu ai *ki a ia*, taea noatia tana ra. 13 Kia mau ki te taurira mo nga kupu tika i rongo ra koe ki a au, puritia i runga i te whakapono, i te aroha i roto i a Karaiti Ihu. 14 Te mea pai i tukua *ki a koe*, me tiaki e koe, ara, e te Wairua Tapu e noho ana i roto i a tatou.

15 E matatau ana koe ki tenei, kua tahuri ke i a au te hunga katoa i Abia; no ratou a Paikeru raua ko Heremokeni. 16 Kia tohungia e te Ariki nga tangata o te whare o Onehipora; he maha hoki oku orange ngakau i a ia, kihai hoki ia i whakama ki toku mekameka. 17 I a ia ano hoki i Roma, i rapua marletia ahau, a kitea noatia iho. 18 Ma te Ariki e toku ki a ia kia kite i te mahi tohu a te Ariki i tana ra: na, ana mahinga mea maku i Epeha, erangi koe e mohio ana.

UPOKO 2.

*Kia u hei hoia pai. 17 He o Haimoniu-ma.
19 U tonu ia ta te Atua. 23 Tana e tupato ai. Tana e whai ai. 24 Te mahi tika mana.*

NA, ko koe, e taku tamaiti, kia kaha i runga i te aroha noa i roto i a Karaiti Ihu. 2 A, nga mea i rongo ra koe ki a au i nga kai whakaatu tokomaha, tukua ena ki etahi tangata pono, e pai ana hei whakaako ki era atu hoki. 3 Na, tukua atu nga mamae ki a koe, kia rite ki te hoia pai a Ihu Karaiti. 4 Ki te whakahoia tetahi tangata, e kore ia e whakarururua e nga mea o te ao; kia ahuaureka ai ki a ia te kai whakatu i a ia hei hoia. 5 Ki te whakataetae ano tetahi, e kore ia e karaunatia, ki te kore e rite ki te tikanga tana whakataetae. 6 Ko te tikanga tenei kia matua

mahi te kai mahi, ka kai ai i nga hua. 7 Whakaaroa aku e korero nei; a ma te Ariki e hoatu ki a koe he ngakau mahara i nga mea katoa. 8 Kia mahara ki a Ihu Karaiti, i whakaarahia nei i te hunga mate, he uri no Rawiri, ko ta taku rongo pai hoki tenei: 9 Ko te mea ano ia i pāngia ai ahau e nga mamae, a hereherea noatia iho, ano he tangata mahi kino; otira e kore ta te Atua kupu e herea. 10 Koia hoki ahau i whakaririka kau ai ki nga mea katoa he mea mo te hunga whiriwhiri; kia whiwhi ai hoki ratou ki te oranga i roto i a Karaiti Ihu, ki te kororia mutunga kore ano hoki. 11 He pono te korero; ki te mate tahi hoki tatou, ka ora tahi ano hoki tatou me ia. 12 Ki te mamae tatou, ka whakakingitia ngatahitia me ia: ki te whakakahore tatou, ka whakakahoretia hoki tatou e ia: 13 Ki te kore tatou e whakapono, e mau ana ano tona pono: e kore e ahei kia whakakahore ia i a ia ano.

14 Whakamaharatia ratou ki enei mea. Me kauwhau i te aroaro o te Ariki, kia kaua e tautobetohe ki nga mea hua kore, ki nga mea whakaputa ke i nga kai whakarongo. 15 Kia puta to tohe mou kia tu ki te aroaro o te Atua, he mea e manakohia ana, he kai mahi e kore e whakama, e wehewehe tika ana i te kupu pono. 16 Mawehe atu i nga korero whakariharia, i nga korero teka noa: ka neke ake hoki, a nui noa te karakia kore: 17 A e kai ano ta ratou kupu, ano he mea kua kikohungatia: no ratou a Himeniu raua ko Piritu; 18 Kua hē nei ki te pono, e mea ana, Kua pahemo ke te aranga mai; a whakaputaia ketia ake e ratou te whakapono o etahi. 19 E u ana ia te mau o ta te Atua turanga, ko tona hiri hoki tenei, E mātau ana te Ariki ki āna ake: me tenei hoki, Kia mawehe atu i te hē nga tāngata katoa e whakahua ana i te ingoa o te Karaiti. 20 Otia i te whare nui ehara i te mea he koura he hiriwa kau nga oko, tera ano etahi he mea rakau he mea oneone; etahi hei mea honore, etahi hei mea honore kore. 21 Na, ki te mea te tangata i a ia kia ma i ena mea, hei oko ia mo te honore, kua oti te whakatapu, te whakapai mo nga mea o te rangatira, rite rawa mo nga mahi pai katoa. 22 Oma atu i nga hiahia taitamariki: whaia te tika, te whakapono, te aroha, te rangimarie, e koutou tahi ko te hunga e karanga ana ki te Ariki i roto i te ngakau ma. 23 Whakarerea atu

ano nga uiuinga wairangi, kuare, kia mahara hoki ko aua mea hei whakatupu whawhai. 24 Na, e kore e pai kia whawhai te pononga a te Ariki; engari kia ngawari ki nga tāngata katoa, kia whai ngakau ki te whakaako, kia manawanui, 25 Me whakaako marie te hunga e totohe ana; me kore e hoatu e te Atua ki a ratou he ripeneta e whakaae ai ki te pono; 26 Kia ara ake ai hoki i roto i te mahanga a te rewera te hunga i hopukia oratia e ia hei mahi i tana i pai ai.

UPOKO 3.

Nga he i muri. 6 Hoa riri o te pono. 10 Kia rite ki tana. 16 Nga karaipitire.

KIA mātau koe ki tenei, ko a nga ra o te whakamutunga puta mai ai nga wa o te hē. 2 E aroha hoki nga tāngata ki a ratou ano, e aroha ki te moni, e whakapehapeha, e whakakake, e kohukohu, e tutū ki nga mātau, kahore he whakawhetai, kahore he tapu, 3 Kahore he aroha, he hunga takahi kawenata, ngautuara, e kore e pēhi i te ngakau, he hunga nanakia, e kino ana ki nga tāngata pai, 4 He hunga tuku tangata, he hunga hikaka, whakakake, to ratou aroha ki nga mahi takaro nui atu i to ratou ki te Atua; 5 Ko te ahua o te karakia kei a ratou, tona kaha ia whakakahoretia iho: tauri atu koe i nga tāngata pera. 6 No ratou hoki te hunga e tomo nei ki nga whare, a riro pārau ana i a ratou nga wāhine kuare, kua ikeikē noa ake nei nga hara, he mea arahi na nga hiahia maha, 7 E ako tonu ana, heoi kahore rawa kia tae atu ki te matauranga o te pono. 8 E rite ana ki a Hani raua ko Hamapiri i totohe ki a Mohi; waihoki ko enei tangata e totohe ana ki te pono: he hunga kua kino ke te hinengaro, he rukenga atu i roto i te whakapono. 9 Heoi e kore ratou e kake haere: ka kitea hoki to ratou kuaretanga e te katoa, ka pera hoki me to raua. 10 Na, kua mau na i a koe taku whakakoranga, taku whakahaere, taku whakaaro whakatakoto, taku whakapono, toku puhoi ki te riri, toku aroha, toku manawanui, 11 Oku whakatoinga, oku matenga i mate ai ahau i Anatioka, i Ikoniuma, i Raihitara; nga whakatoinga i whakatoia ai ahau: heoi whakakoranga ake ahau e te Ariki i roto i te katoa. 12 A e whakatoia ano te hunga katoa e hiahia ana kia noho i runga i

te karakia i roto i a Karaiti Ihu. 13 Na, e kake haere ki te kino nga tātanga kino, me te hunga maminga, e tinihanga ana, e tinihanga ana. 14 Ko koe ia kia mau ki nga mea i ako ra koe, i whakaetia ra e koe, e mātau na hoki koe ki to kai whakaako *hei ena mea*; 15 Ki a koe ano i mohio o tou tamarikitanga ake, ki nga karaipiture tapu, ko nga mea era e whai matauranga ai koe, e ora ai i runga i te whakapono ki a Karaiti Ihu. 16 No te ha o te Atua nga karaipiture katoa, a e pai ana hei whakaako, hei hopu i te hē, hei whakatikatika, hei whakaako ki te tika; 17 Kia tino rite ai te tangata a te Atua, rite rawa mo nga mahi pai katoa.

UPOKO 4.

Whakahau. 6 Kua tata ki tona karauna. 9 Haere mai korua ko Maha, me aku mea ano i Toroa. 14 Ta Arehanera. 16 Tona whakawakanga i Roma.

KO taku kupu tenei i te aroaro o te Atua, raua ko te Ariki ko Ihu Karaiti, māna nei e whakawa te hunga ora me te hunga mate i tona putanga mai, i tona rangatiratanga; 2 Kauwhautia te kupu; tohea i nga wa pai, i nga wa kino; hopukia te hē, riria iho, whakahaua, whakapaua te manawanui, te whakaako. 3 Tenei ake hoki ko te wa e kore ai ratou e whakarongo ki te whakaakoranga tika; heoi ka riro ki o ratou hiabhi ake, ka apohia mai e ratou he kai whakaako, he taringa minamina hoki no ratou; 4 A ka tahuri ke o ratou taringa i te pono, ka anga atu ki nga korero tito noa. 5 Na, kia mataara koe i nga mea katoa; tukua atu nga mamae ki a koe; mahia te mahi a te kai kauwhau i te rongo pai; whakapaua to mahi minita. 6 Ka tata nei hoki ahau te ringitia, kua rite ano te wa hei haerenga moku. 7 Kua whawhaitia e ahau te whawhai pai, kua omakia taku omanga, kua rite i a au te whakapono: 8 Kei te takoto mai moku i nga

wa o muri nei te karauna o te tika, e homai ki ahau i taua ra e te Ariki, e te kai whakarite tika o te whakawa: a he teka ki ahau anake, ki te hunga katoa ano hoki e hiabhi ana ki tona putanga mai.

9 Kia puta tou uua ki te haere wawe mai ki a au: 10 Kua whakarerea ahau e Rimaha, he aroha nona ki tenei ao, a haere ana ia ki Teharonika; *kua riro atu* a Kerekeha ki Karatia, a Taituha ki Ramamatia. 11 Ko Ruka anake kei a au. Tena a Maka arahina mai hei hoa mou; e pai ana hoki ia mo taku mahi minita. 12 Kua tonoa e ahau a Tikiku ki Epeha. 13 Ka haere mai koe, mauria mai te koroka i mahue i a au ki Toroa ki a Karapu, me nga pukapuka; tena rawa ia nga hiako. 14 He maha nga kino i meatia mai e Arehanera e te kai mahi parahi ki a au: ma te Ariki e hoatu ki a ia he utu e rite ana ki ana mahi: 15 Kia tupato hoki koe ki a ia; he rahi hoki tana totohe ki a matou kupu. 16 I taku korerotanga tuatahi kahore he tangata hei tuara moku, heoi whakarerea ake ahau e te katoa. Kua tenei, e *te Atua*, e whakairia ki a ratou. 17 I tu ia te Ariki ki toku taha, nana hoki ahau i whakakaha; i whakapaua rawatia ai e ahau te kauwhau, i rongo katoa ai nga tauiri: a toia mai ana ahau i roto i te mangai o te raiona. 18 A tera ahau e toia mai e te Ariki i roto i nga mahi kino katoa, e whakaorangia hoki tae noa ki tona rangatiratanga i te rangi: *waiho atu* i a ia te kororia, ake ake ake. Amine.

19 Oha atu ki a Pirihira raua ko Akuira, ki te hunga ano hoki o te whare o Onehipora. 20 Kua noho a Eratu ki Koriniti: i mahue i ahau a Toropimu ki Miretu, i te mate ia. 21 Kia puta tou uua ki te haere mai i mua o te hotoke. Tenei te oha atu nei ki a koe a Upuru, a Purena, a Rinuha, a Karauria, me nga teina katoa.

22 *Kia noho* te Ariki a Ihu Karaiti ki tou wairua. *Kia tau* te aroha noa ki a koutou. Amine.

TAITUHA.

UPOKO 1.

5 *Mahi mana ki Kariti. 6 Te minita pai.*
10 *Kai whakaako he.*

NA Paora, na te pononga a te Atua, na te apotoro a Ihu Karaiti, i runga i te whakapono o te hunga whiriwhiri a te Atua, i te whakaetanga atu ano hoki ki ta te pono e rite ai te karakia; 2 I runga ano i te tumanakohanga atu ki te ora tonu, i whakaaria mai nei i mua atu o te ao e te Atua e kore nei e teka; 3 Nāna nei ano i whakakite mai tana kupu i ona wa ake ano, i te kauwhautanga nei, i tukua mai kia ahau, he mea whakarite mai na te Atua na to tatou Kai whakaora; 4 Ki a Taituha, ki *taku* tamaiti pono i runga i *ta tatou* whakapono tahi: *Kia tau* te aroha noa, te mahi tohu, te rangimarie, he mea na te Atua Matua, na te Ariki hoki na Ihu Karaiti, na to tatou Kai whakaora.

5 Ko te mea tenei i waiho ai koe e ahau ki Kariti, kia whakatikaia ai e koe nga mea i mahue, kia whakaritea ai ano hoki he kaumatua ki ia pa ki ia pa, kia pera ai me taku i whakatakoto atu ai ki a koe: 6 Ki te mea he tangata kahore e ekengia e te korero, he tahu no te wahine kotahi, he tamariki whakapono āna, kahore e korerotia *to ratou* toreretanga ki te kino, kahore e tutū. 7 Te tikanga hoki mo te pihopa kia kaua e ekengia e te kupu, kia rite ki ta te Atua tuari; ehara i te mea tohe ki tana ake, kahore ona aritarita, kahore ana kakai waina, kahore ana papatu, kahore e whai i te taonga hē; 8 Engari e atawhai ana i te manuhiri, e aroha ana ki nga tāngata pai, e whai whakaaro ana, e tika ana, e tapu ana, e pēhi ana i *ona* hiahia; 9 E u ana te pupuri i te kupu pono i whakaakona atu na, kia taea ai e ia, i te mea ka tika nei *tana* whakaako, te whakahauhau, te turaki ano i ta te hunga e totohe mai ana.

10 He tokomaha hoki te hunga tutū, korero teka noa, tinihanga; nui atu ia to te hunga o te kotinga: 11 Me kukuti o ratou waha; riro pu hoki etahi whare te whakaputa ke e ratou, e whakaako ana i

nga mea e kore e tika, he whakaaro hoki ki te taonga hē. 12 I mea tetahi o ratou, he poropiti no ratou ake, He teka tonu ta nga Kariti, he kararehe kino, he kopu mangere. 13 Ka pono tenei kore-ro. Na, kia koi to kupu riri ki a ratou; kia ora ai to ratou whakapono; 14 Kei tahuri hoki ratou ki nga kupu tito a nga Hurai, ki nga ture a nga tāngata e whakaputa ke atu ana i te pono. 15 *E ma ana* nga mea katoa ki te hunga ma: tena ki te hunga poke, kahore nei o ratou whakapono, kahore he mea ma; heoi he mea poke o ratou whakaaro o ratou hine-ngaro. 16 Ki ta ratou ki kua mātau ratou ki te Atua; heoi ko a ratou mahi hei whakakahore *ki a ia*, he hunga whakarihariha ratou, he hunga tutū, e kore ano e tikangatia mo tetahi pai.

UPOKO 2.

Whakahau ki a Taituha. 9 Mo nga pononga.
11 *Ta te Atua ako i runga i tana atawhai.*

KO koe ia, korerotia nga mea e rite ana ki to te whakaakoranga ora: 2 Nga kaumatua kia mahara, kia ahua kaumatua, kia whai whakaaro, kia ora te whakapono, te aroha, te manawanui. 3 Me nga wāhine kaumatua ano hoki, kia rite nga tikanga ki a te hunga e whakaaro ana ki te tapu, kia kaua e ngautuara, kia kaua e riro hei pononga ma te waina nui, kia whakaako i nga mea pai; 4 Kia meinga e ratou nga wāhine taitamariki kia whai whakaaro, kia aroha ki a ratou tāne, kia aroha ki nga tamariki, 5 Kia whai whakaaro, kia hē-kore, kia noho ki o ratou whare, kia pai, kia ngohengohe ki a ratou tāne, kei korerotia kinotia te kupu a te Atua. 6 Me whakahau atu hoki nga taitamariki kia whai whakaaro: 7 I nga mea katoa kia kitea koe he tauira mo nga mahi pai; *tau* hē-kore ki te whakaako, *tau* ahua kaumatua, *tau* kino kore, 8 *Kia* ora te kupu, kei taea te whakahe; kia whakama ai te tangata tikanga ke, *tā* ai he kino e korerotia kinotia ai koutou e ia. 9 Ko nga pononga

kia ngohengohe ki o ratou rangatira, kia whakamanawarekatia ratou i nga mea katoa; kaua e whakahoki kupu; 10 Kaua e kaia, engari kia kitea he pai he nui *to ratou* pono; kia ai ratou i nga mea katoa hei whakapaipai i te whakakoranga a te Atua a to tatou Kai whakaora. 11 Kua puta mai hoki te aroha noa o te Atua e ora ai nga tangata katoa, 12 Hei whakaako i a tatou, kia whakahoretia e tatou te karakia kore, me nga hiahia o te ao, kia noho whakaaro tatou, i runga ano i te tika, i te karakia pai, i tenei ao; 13 Me te tatari atu ano ki te mea whakahari e tumanakohia atu nei, ki te putanga kororia mai ano hoki o te Atua nui, o to tatou Kai whakaora ano hoki o Ihu Karaiti; 14 I hoatu nei i a ia mo tatou, hei hoko i a tatou i roto i nga kino katoa, hei horoi hoki i a *tatou* hei iwi mona ake, e ngakau nui ana ki nga mahi pai.

15 Korerotia enei mea, whakahaua; kia nui tou maia ki te riri i te hē. Kei whakahawea tetahi ki a koe.

UPOKO 3.

Te ako mana. 10 *Mo nga whakapono he.* 12 *Haere mai.*

WHAKAMAHARATIA ratou kia ngohengohe ki nga rangatiratanga ki nga mana, kia rongo ki nga rangatira, kia takatu ki nga mahi pai katoa; 2 Kia kaua e korerotia kinotia tetahi tangata, kia kaua e whawhai, *kia* ngakau ngawari, *kia* nui te māhaki o te ngakau e whakaputaina ki nga tangata katoa. 3 He whakaaro kore hoki tatou i mua, he tutū, e tinihangatia ana, he pononga na nga hiahia, na nga whakahuareka maha, e noho ana i runga i te nanakia, i te hae, he hunga whakarihariha, e mauahara ana tetahi ki tetahi. 4 Otira i te mea ka puta mai nei te

tikanga ngawari me te aroha o te Atua o to tatou Kai whakaora ki nga tangata, 5 Ehara i te mea na nga mahi tika i mahia e tatou, engari na tana mahi tohu i whakaorangia ai tatou e ia, he mea-tanga na te horoinga o te whanautanga houtanga, na te whakahoutanga a te Wairua Tapu; 6 I ringihia nuitia mai nei e ia ki runga ki a tatou, he mea na Ihu Karaiti na to tatou Kai whakaora; 7 Kia whakatikaia ai tatou e tona aroha noa, kia whiwhi ai ki te taonga, ara ki te oranga tonutanga e tumanakohia atu nei. 8 He korero pono *tenei*; a e mea ana ahau kia kaha to kauwhautanga i enei mea; kia mahara te hunga kua whakapono ki te Atua ki te mahi i nga mahi pai. Ko nga mea enei e atahua ana, e whai pai ana mo nga tangata. 9 Ko nga uiuinga kuare ia, me nga whakapapa tupuna, whakarerea atu, me nga totohe, me nga whawhai ki nga mea o te ture, kahore hoki he pai o *aua mea*, he mea hanga noa. 10 He tangata whakapono hē, ka kotahi ka rua nga whakatupatotanga, whakarerea atu; 11 E mātau ana hoki koe kua whakaputaia ketia taua tangata pera, kei te hara ano hoki, kua mau tona he i a ia ano.

12 Ka tonoa atu e ahau ki a koe a Aratema, a Tikiku ranei, kia puta tou uaua ki te haere mai ki a au ki Nikopori: kua takoto hoki taku tikanga kia noho ki reira i te hotoke. 13 Kia puta tou whakaaro kia kawea mai a Hina kai ako i te ture, raua ko Aporo: kei kore tetahi mea mo raua. 14 Me ako hoki o tatou ki te mahi i nga mahi pai mo nga wa o te rawakore, kei hua kore ratou.

15 Tenei te oha atu nei ki a koe oku hoa katoa. Oha atu ki te hunga e aroha ana ki a matou i runga i te whakapono.

Kia tau te aroha noa ki a koutou katoa. Amine.

PIRIMONA.

Tona whakapono (aroha). 9 Kua e riri ki tana pononga i tahuti.

NA Paora, na te herehere a Karaiti Ihu, na te teina hoki, na Timoti, ki ta maua e aroha nei, ki to maua hoa mahi, ki a Pirimona, 2 Ki a Apia hoki, ki te wahine e arohaina ana, ki to maua hoa hoia, ki a Arakipu, ki te hahi hoki i tou whare: 3 *Kia tau* te aroha noa ki a koutou, me te rangimarie, he mea na te Atua na to tatou Matua, na te Ariki hoki na Ihu Karaiti.

4 Tenei ahau te whakawhetai atu nei ki toku Atua, mau tonu taku mahara ki a koe i aku karakiatanga: 5 He rongono noku ki tou aroha, ki tou whakapono, ki tou na ki te Ariki ki a Ihu, e hua na ki te hunga tapu katoa; 6 Mo te whakahoatanga mai o tou whakapono kia whai mana, i runga i te matauranga ki nga pai katoa i roto i a koutou, he mea ki a Karaiti Ihu. 7 He nui hoki to matou koe, marie ana hoki te ngakau i tou aroha, no te mea e ora, ana nga ngakau o te hunga tapu i a koe, e *taku* teina.

8 No reira, *ahakoa* he nui taku maia ki te whakatakoto atu i te mea tika ki a koe, 9 Ko te aroha ke taku hei whakahau, ara taku nei ta te koreheke ta Paora, inaianei ra he herehere na Ihu Karaiti; 10 He kupu tenei naku ki a koe mo taku tamaiti mo Onehimu, he mea whanau naku i ahau nei i te herehere: 11 I mua kahore tetahi mea pai ana ki a koe; inaianei ia kua whai pai koe i a ia, ahau ano hoki. 12 Kua whakahokia atu nei ia e ahau: manako mai ki a ia, ara ki toku ngakau ake. 13 I mea ano ahau kia puritia ia ki ahau, hei whakakapi mou ki te mahi

ki a au i roto i nga mekameka o te rongono pai: 14 Otira ka kore nei tau kupu, kihai ahau i pai kia meatia tetahi mea; kei riro whakauaua mai tou pai; engari i roto ano i te ngakau. 15 Ko te mea ano pea tenei i motuhia mai ai ia mo tetahi wa, kia mau pu ai ia i a koe, ake ake ake; 16 Ehara i te mea hei pononga ia i enei wa, engari tera atu i te pononga, he teina i nui rawa ai toku aroha, nui rawa atu ia tou, i te kikokiko, i te Ariki ano hoki. 17 Na, ki te mea kua waiho ahau hei hoa mou, manako mai ki a ia me te mea ko ahau, 18 Na, ki te mea kua he ia ki tetahi mea au, kei a ia ranei tetahi mea *au*, waiho mai maku tena e whakaaro; 19 He tuhituhi tenei naku na Paora, na toku ringaringa ake, maku e whakautu; na, kahore aku meatanga atu ki a koe, tera ano taku taonga kei a koe, ko koe ano. 20 Ae ra, e *taku* teina, kia whai pai ahau i a koe i roto i te Ariki: kia ora toku ngakau i roto i te Ariki. 21 He u no toku whakaaro ki a koe ka ngohengohe, i tuhituhi atu ai ahau ki a koe, e mohio ana hoki tera e nui atu tau e mea ai i taku e korero atu nei. 22 Tenei ano hoki, kia rite mai i a koe tetahi whare moku: e mea ana hoki ahau tera e mana a koutou inoi, a ka tukua atu ahau ki a koutou.

23 Tenei te oha atu nei ki a koe a Epapara, toku hoa herehere i roto i a Karaiti Ihu; 24 Ratou ko Maka, ko Aritaku, ko Rimaha, ko Ruka, oku hoa mahi.

25 *Kia tau* te aroha noa o to tatou Ariki o Ihu Karaiti ki o koutou wairua, Amine.

H I P E R U.

UPOKO 1.

Ta te Atua karere nui. 4 Nui atu i nga anahera.

HE maha nga wahi, he maha nga huarahi i korero ai te Atua i mua, ara, nga poropiti, ki nga mātua, 2 I enei ra whakamutunga na tana Tama ana korero ki a tatou, ko tana hoki ia i māua ai māna nga mea katoa, ko tana kai hanga hoki ia o nga ao; 3 Ko ia te kanapatanga o tona kororia, te tino ahua o tona pumautanga, e whakau nei i nga mea katoa ki te kupu o tona kaha, ka oti i a ia ake ano te horoi o tatou hara, na, noho ana ia i te ringa matau o te Nui i runga rawa; 4 A meinga ana ia kia pai ake i nga anahera, kia pera me te ingoa i riro i a ia e nui atu ana i to ratou. 5 Ki a wai hoki o nga anahera tana meatanga i mua,

Ko koe taku Tama,
Nonaianei koe i whakatupuria ai e ahau?

Me tenei ano,

Ko ahau hei Matua ki a ia,

Ko ia hei Tama ki a au?

6 I tana kawenga mai ano hoki i te whanau matamua ki te ao, ka mea ia, A kia koropiko nga anahera katoa o te Atua ki a ia. 7 Tana kupu ia mo nga anahera,

Meinga ana e ia ana anahera hei wairua,

Ana kai mahi hei murāahi.

8 Tana ia ki te Tama,

Pumau tonu tou torona, e te Atua, ake ake:

He hepeta tika te hepeta o tou kingitanga:

9 I arohaina e koe te tika, i kinongia e koe te hara;

No reira nui atu i to ou hoa te whakawahinga a te Atua,

A tou Atua, i a koe ki te hinu o te hiri.

10 Me tenei ano,

Nāu, e te Ariki, i te timatanga i whakakato te whenua;

A he mahi nga rangi na ou ringa:

11 Ko era e hemo atu, ko koe ia e mau tonu:

Ka tawhitotia katoatia hoki era me he kakahu;

12 Ka whakakopakopaia e koe, Ano he koheka, ka whakaputaia ketia:

Ko koe tonu ano ia koe,

Kahore hoki he mutunga o ou tau.

13 Ki a wai hoki o nga anahera tana meatanga i mua,

Hei toku ringa matau koe noho ai,

Kia meinga ra ano e ahau ou hoa riri hei turanga waewae mou?

14 He teka ianei he wairua kai mahi ratou katoa, he mea tono mai hei miniti, he whakaaro ki te hunga mo ratou nei te whakaoranga?

UPOKO 2.

Kei paopao ki a ia. 5 No tatou nei hoki ia.

14 A, hei tuakana ia ki a tatou.

NA, ko te tikanga rawatanga tenei, kia whakaaro tatou ki nga mea kua rangona, kei pahuhu atu i a tatou. 2 Na, i u nei te kupu i whakapuakina e nga anahera, tika tonu hoki te utu i whakahokia mo nga pokanga ketanga katoa me nga mahi tutū; 3 Me pehea ka mawhiti ai tatou ki te paopao tatou ki tenei oranga nui; i timataia nei te korero e te Ariki, a kua whakaukia mai ki a tatou e te hunga i rangona ai; 4 Me te whakaatu ano te Atua ki ta ratou, i runga i nga tohu, i nga mea whakamiharo, i tona tini o nga merekara, i nga tuwhanga mai ano hoki o te Wairua Tapu, he pera ano me tana i pai ai? 5 Kahore hoki i waiho e ia ki raro i nga anahera te ao meake nei puta, ta matou e korero nei. 6 Heoi i whakaturia mai e tetahi i tetahi wahi, i mea nui ia,

He aha te tangata, i mahara ai koe ki a ia?

Te tama ranei a te tangata, i tirohia ai ia e koe?

7 Nohinohi nei te wahi i whakaititia iho ai ia e koe i nga anahera;

Kua karaunatia ia e koe ki te kororia ki te honore,

Kua waiho ano ia e koe hei rangatira mo nga mahi a ou ringa:

8 Kua waiho nei e koe nga mea katoa ki raro i ona waewae,

Na, i nga mea katoa ka waiho nei i raro i a ia, kahore i mahue tetahi mea kihai nei i waiho i raro i a ia. Otira kahore ano tatou kia kite noa i nga mea katoa kua oti te waiho i raro i a ia.

9 Ka kite raia tatou i a Ihu, he nohinohi nei te wahi i whakaititia iho ai ia i nga anahera, ka oti nei te karauna ki te kororia ki te honore; i muri nei i tona ngaunga e te mate, he meatanga na to te Atua aroha noa kia pangia ia e te mate mo nga tangata katoa.

10 Ko tana tikanga tika hoki ia, māna nei nga mea katoa, nāna ano hoki nga mea katoa, i a ia e arahi ana i nga tama tokomaha ki te kororia, kia waiho nga mamae hei mea e tino rite ai te Take o to ratou whakaoranga. 11 Na, to kai whakatapu ratou ko te hunga e whakatapua ana, no te pu kotahi ratou katoa: koia ia tē whakama ai kia karangatia ratou he teina;

12 E mea nei ia, Maku e korero tou ingoa ki aku teina;

Ka himene atu ahau ki a koe i waenganui o te hahi.

13 Me tenei ano hoki, Ka u pu ahau ki a ia. Me tenei ano, Nana, ahau nei me nga tamariki i homai e te Atua ki ahau.

14 Na, kei nga tamariki he kikokiko he toto, koia hoki ia i whakawhiwhia ai ano hoki ki aua mea; kia ai tona mate-nga hei whakakahore mo te rangatira o te mate, ara mo te rewera; 15 Kia whakaputaina mai ai hoki e ia ki waho te hunga i meinga e te wahi o te mate hei taurekareka i nga wa katoa i ora ai ratou. 16 Kihai hoki ia i mau ki nga anahera; engari i mau ia ki te whanau o Aperahama. 17 Na konei i tika ai kia whakaritea ia ki ona teina i nga mea katoa, kia waiho ai ia hei tohunga nui e atawhai ana e pono ana i nga meatanga ki te Atua, hei mea whakamarietanga mo nga hara o te iwi. 18 I te mea hoki ka whakamatautauria ia, a mamae iho, e taea e ia te awhina te hunga e whakamatautauria ana.

UPOKO 3.

Nui atu ia i a Mohi. 7 Na, kei tutu. Nui atu hoki i to nga Hurai te whiu.

NA, e aku teina tapu, e te hunga kua uru nei ki ta te rangi karangatanga, whakaaroa a Ihu Karaiti te Apotoro te Tohunga nui o te tikanga kua whakaaetia nei e tatou; 2 I pono nei ki tona kai whakarite mai, i pera ano me Mohi i tona whare katoa. 3 I tika hoki kia nui ake te kororia mo tenei tangata i to Mohi, no te mea nui ake i to te whare te honore o te kai hanga. 4 He mea hanga hoki na tetahi nga whare katoa; ko te Atua ia te kai hanga o nga mea katoa. 5 A i pono ano a Mohi i roto i tona whare katoa, i pera me te pononga, hei kai whakaatu mo nga mea ka korerotia i muri; 6 Ko te Karaiti ia i rite ki te tama i tona whare ano; ko tona whare tonu hoki tatou, ki te u, a taea noatia te mutunga, to tatou maia me te whakamanamana ki te mea e tumanakohia atu nei. 7 Na, kia rite ki ta te Wairua Tapu i mea ai,

Ki te rongo koutou ki tona reo aianei,

8 Kua e whakapakeketia o koutou ngakau, kei pera me o te whakatoinga,

I te ra o te whakamatautauranga i te koraha;

9 I a au i whakamatautauria e o koutou mātua, i a au i ata mohiotia, A e wha tekau nga tau i kite ai ratou i aku mahi.

10 Na, ka hoha ahau ki taua whakaputuranga,

Ka mea, Kotiti ke tonu o ratou ngakau;

Kahore ratou e mohio ki aku ara.

11 No reira i riri ai ahau i oati ai hoki, E kore ratou e tae ki taku okiokinga.

12 Kia tupato, e aku teina, kei noho te ngakau kino, whakapono kore i roto i tetahi o koutou; kei whakarerea te Atua ora. 13 Engari me whakahau koutou tetahi i tetahi i tenei ra i tenei ra, i te mea e karangatia ana ko tenei ra, kei whakapakeketia tetahi o koutou e te tīnīhanga o te hara. 14 Ka uru hoki tatou ki ta te Karaiti, ki te mea ka mau i a tatou te timatanga o te whakaaro pumau, taea noatia te mutunga; 15 I te mea hoki e korerotia ana,

Ki te rongo koutou ki tona reo aianei,

Kua e whakapakeketia o koutou ngakau, kei pera me o te whakatoinga.

16 Ko wai hoki i whakato i to ratou rongonga ai? he teka ianai ko te hunga katoa i haere mai i Ihipa, ā Mohi i arahi

ra? 17 A i riri ia ki a wai i nga tau e wha tekau? he teka ianei ki te hunga i hara, i hinga na o ratou tinana ki te koraha? 18 A i oati ia ki a wai, e kore ratou e tae ki tona okiokinga? he teka ranei ki te hunga kihai nei i whakapono? 19 Na, ka kite nei tatou kihai ratou i ahei te tae atu i te kore o te whakapono.

UPOKO 4.

Te tino hapati. 11 Whaia. 14 To tatou tino tohunga, hore rawa ona koha. 16 Na, haere maia atu ki te Atua.

NA, kia matakau tatou, i te mea ka tukua iho nei he korero pai mo tatou kia tae atu ki tana okiokinga, kei tirohia mai tetahi o koutou kua mahue ki muri. 2 He mea kauwhau hoki te rongo pai ki a tatou, he pera ano me tera i a ratou: heoi kihai te kupu i rangona i whai pai ki a ratou; no te mea kihai i whakananua ki te whakapono i roto i te hunga i rangona ai. 3 Ka taea hoki te okiokinga e tatou kua whakapono nei; ka rite ki tana i ki ra,

No reira i riri ai ahau i oati ai hoki,
E kore ratou e tae ki taku okiokinga:

Kua oti na hoki nga mahi i te timatanga ra ano o te ao. 4 Ko tana kupu hoki tenei i tetahi wahi mo te ra whitu, A ka okioki te Atua i te ra whitu i ana mahi katoa. 5 I tenei wahi ano hoki,

E kore ratou e tae ki taku okiokinga.

6 Na, tera atu ano he taenga mo etahi ki reira; kihai hoki te hunga i kauwhatia ai te rongo pai ki a ratou i mua i tae, no te mea kahore o ratou whakapono: 7 He wahi ano ka motuhia mai e ia tetahi ra, i a ia i mea ra i ta Rawiri, Hei aianei, i muri i taua wa roa ra; ko te kupu hoki tenei,

Hei aianei ki te rongo koutou ki tona reo,

Kaua e whakapakeketia o koutou ngakau.

8 Me he mea hoki i whai okiokinga ratou i a Hohua, e kore e korerotia e ia tetahi atu ra i muri iho. 9 Ina, tera atu ano he okiokinga mo te iwi o te Atua. 10 Ki te tae hoki te tangata ki tona okiokinga, ka okioki ano ia i ana mahi ake, ka pera me te Atua i okioki i ana mahi ake. 11 Na, kia puta to tatou uaua ki te tomo ki taua okiokinga, kei pera te whakapono kore o tetahi, a ka hinga. 12 Ora tonu hoki te kupu a

te Atua, mana tonu, koi rawa atu i nga hoari matarua katoa, ngoto tonu, a wehea noatia te ngakau me te wairua, nga ponapona me te hinu wheua, e wawae ana ano i nga whakaaro me nga hihiritanga o te ngakau. 13 Kahore hoki he mea hanga i ngaro ki tona aroaro: heoi e takoto kau ana, e tuwhera ana nga mea katoa ki ona kanohi kei a i nei he kupu mo tatou.

14 Na, he tino tohunga nui to tatou, kua tomo ki nga rangi, a Ihu te Tama a te Atua, kia mau pu tatou ki te tikanga i whakaaetia e tatou. 15 Ehara hoki to tatou i te tohunga nui e kore e ahei kia mamae tahi me tatou e ngoikore nei; i whakamatautauria nei hoki ia i nga mea katoa, i penetia me tatou, kahore ia he hara. 16 Na, kia haere maia atu tatou ki te torona o te aroha noa, kia puta mai ai ki a tatou te mahi tohu, kia kitea ai e tatou ta te aroha noa hei awhina mai mo nga wa e pai ai.

UPOKO 5.

Nui o to tatou tohunga. 11 Kaha-kore o taua hahi.

NGA tohunga nui katoa hoki e tangohia nei i roto i nga tangata, he mea whakatu ratou mo nga mea a nga tangata ki te Atua, hei tapae i nga whakahere i nga patunga tapu mo nga hara: 2 E taea e ia te ata hanga ki te hunga e kuare ana, e kotiti ke ana; no te mea e muia ana ano ia e te ngoikore. 3 Na konei ano i tika ai, kia rite ki tana mo te iwi tana e tapae ai mona ake, hei whakahere mo nga hara. 4 E kore ano hoki tetahi e tango i tenei houore ki a ia ano, engari te tangata e karangatia ana e te Atua, e peratia ana me Arona. 5 Waihoki ko te Karaiti kahore ana whakanui i a ia hei tohunga nui; na tera ke ia i ki mai ra ki a ia,

Ko koe taku Tama,

Nonaianei koe i whakatupuria ai e ahau.

6 Pera hoki me tana i ki ai i tetahi atu wahi,

Hei tohunga koe ake ake i runga i te ritenga o Mere-kihereke.

7 Inga ra hoki o tona kikokiko, i tukua e ia he inoi he karakia, i runga i te karangaranga kaha, i te roimata, ki te Mea kaha ki te whakaora i a ia i te mate, a whakarangona mai ana ia i a ia i wehi ra; 8 Alakoa he Tama ia, i whakaa-kona ia ki te ngohengohe e ona mamae: 9 A ka meinga nei ia kia tono rite, ka waiho ia hei take mo te oranga tonu-

tanga ki te hunga katoa e ngohengohe ana ki a ia; 10 He mea karanga na te Atua hei tohunga nui i runga i te ritenga o Merekihereke.

11 He maha nei a matou korero mo tenei, he pakeke ina korerotia, he puhoi hoki no koutou ki te whakarongo. 12 I te mea nei hoki ka tika kia waiho koutou hei kai whakaako no te mea ka roa nei, na, me tuarua te whakaako i a koutou ki nga timatanga rawatanga o nga kupu a te Atua; a, me waiu he kai ma koutou, kauaka te kai pakeke. 13 Nga tangata katoa hoki e kai ana i te waiu, e kuare ana ratou ki te kupu o te tika, he kohungahunga hoki. 14 Ma te hunga tino tika ia te kai pakeke, kua taungatia nei o ratou hinengaro e nga meatanga maha, e wehe ai i te pai, i te kino.

UPOKO 6.

Kei hoki ki muri. 11 Kia u, kia kaha. 13 Mau tonu hoki ta te Atua.

NA, kia mahue ki muri nga timatanga o ta te Karaiti akoranga, ho ake tatou ki te tino tikanga; kua e tuaruatia te whakatākoto i te turanga, ara, i te ripeneta ki nga mahi mate, i te whakapono hoki ki te Atua, 2 I te whakaakoranga ki nga iiriinga, i te whakapanga o nga ringaringa, i te aranga o nga tangata mate, i te whakawakanga mutunga kore. 3 A ka meatia ano tenei e tatou ki te tukua e te Atua. 4 Te hunga hoki kua oti te whakamarama, kua pa ki te mea i homai i runga i te rangi, kua whiwhi ano ki te Wairua Tapu, 5 A kua kitea te pai o ta te Atua kupu, me nga mea kaha o te ao meake nei puta; 6 Ki te taka atu ratou, e kore ratou e taen te whakahou ake ki te ripeneta; ka ripekatia houtia hoki te Tama a te Atua e ratou nei ano, a ka meinga kia tawaiia nuitia. 7 Te whenua hoki e iuu nei i te ua e honohono nei te heke ki runga ki a ia, a e mea ana i te otaota pai kia tupu ake ma te hunga i mahia ai, ka whiwhi ki ta te Atua manaakitanga: 8 Tena ko te whenua i tupu ai nga tataramoa, nga tumatakuru, ka whakakino, ka tata ki te kanganga; tona whakamutunga he tahunga.

9 Na, ahakoa penei noa ta matou korero, e u ana ano ta matou whakaaro, e aku hōa aroha, ki nga mea i a koutou he pai ke atu, he mea ano hoki mo te ora. 10 E kore hoki te Atua e hē, e wareware ki ta koutou mahi, ki te uaua.

o to koutou aroha, i whakakitea mai e koutou ki tona ingoa, i a koutou i atawhai i te hunga tapu, a ka atawhai nei ano. 11 Otia e hiahia ana matou kia whakakitea taua uaua na ano e tenei e tenei o koutou, kia taea ra ano te unga rawatanga o te whakaaro i tumanako ai koutou, ā te mutunga ra ano: 12 Kia kua e puhoi, engari kia rite ki ta te hunga i whakapono; i whakamanawanui, a riro mai ana i a ratou nga mea i whakaaria mai.

13 I te Atua hoki e whakaari mea ana ki a Aperahama, a kahore ana mea nui atu hei oaititanga, ka oaititia a ia ake ano, 14 I mea ia, Ina, ka manaakitia rawatia koe e abau, ka whakanuia rawatia ano hoki koe. 15 Na, whakamanawanui ana ia, a riro ana i a ia te kupu whakaari. 16 Ko te mea nui ake hoki ta nga tangata e waiho ai hei oati: a ki a ratou hei mutunga mo nga whakahokihoki kupu katoa te oati whakau. 17 No reira hoki, i te Atua e tino pai rawa ana kia whakakitea ki te hunga mo ratou nei aua mea i korerotia ra, te mau o tana whakaaro. whakaurua mai ana e ia he oati; 18 Na, ka rua nga mea pumau, he mea hoki e kore ai e ahei kia teka te Atua, a ma enei ka kaha ai he whakamarietanga mo tatou mo te hunga kua rere ki te pupuri i te mea e takoto mai nei i te aroaro, e tumana-kohia atu nei: 19 Hei puna ano tenei ma tatou mo te wairua, he mea mau tonu, u tonu, tae tonu atu ano hoki ki roto i te arai; 20 Ki te wahi kua tapoko atu nei a Ihu ki reira, hei matamua mo tatou, i a ia i meinga hei tohunga nui mo a mau tonu atu, i runga i to Merekihereke ritenga.

UPOKO 7.

No Merekihereke to Ihu tohungatanga. 11 Nui atu i to Arona.

KO tenei Merekihereke hoki, kingi o Harema, tohunga o te Atua i runga rawa, i tutaki nei ki a Aperahama i a ia e hoki mai ana i te patunga i nga kingi, i manaaki nei i a ia; 2 A hoatu ana e Aperahama ki a ia nga whakatekau o nga mea katoa; te whakana-oritanga nei o tona ingoa i te tuatahi ko te Kingi o te tika, a i to muri ko te Kingi o Harema, ara, ko te Kingi o te rangimarie; 3 He mea matua kore, whaea kore, kahore nei ona whakapapa tupuna, kahore he timatanga o ona ia, kahore he mutunga o tona oranga; he

tangata kua whakaritea ki te Tama a te Atua, mau tonu ana ia hei tohunga.

4 Na, whakaaroa te nui o tenei tangata, i hoatu nei ki a ia e te tupuna nui e Aperahama nga whakatekau o nga taonga parakete. 5 Nga tama hoki a Riwai, ara, nga mea kua riro nei i a ratou te mabi tohunga, he ture kei a ratou kia tangohia ta te ture i whakarite ai, nga whakatekau a te iwi, he mea na o ratou tuakana, teina i puta mai nei ano i te hope o Aperahama: 6 Ko tenei tangata ia ehara nei i te mea no to ratou kawai, riro ana i a ia nga whakatekau a Aperahama, a manaakitia ana e ia te tangata i a ia nei nga kupu whakaari. 7 Na, e kore rawa tenei e taea te whakateka, ara, ko te mea iti te manaakitia ana e te mea nui. 8 I konei hoki e riro ana nga whakatekau i nga tangata matemate nei; i reira ia i riro i tera e korerotia nei, kei te ora ia. 9 Me penei ano te ki, ko Riwai e tango whakatekau nei, hoatu ana e ia he whakatekau i ta Aperahama meatanga ra. 10 I roto hoki ia i te hope o tona pāpā i te tutakitanga o Merekihereke ki a ia.

11 Na, ki te mea na ta te Riwai mahi tohunga i tino rite ai, (i na runga hoki i tera te rironga mai o te ture i te iwi,) he aha atu te mea e whakatika ai tetahi atu tohunga i runga i to Merekihereke ritenga; tē karangatia ra i runga i to Arona ritenga? 12 Ka whakaputaia ketia hoki te mabi tohunga, ina, kua puta ke ano hoki te ture. 13 Te tangata hoki mona enei korero, he hapu ke tona, kahore nei tetahi o ratou i whakatata ki te āta. 14 He mea takoto mārama hoki tenei, i puta ake to tatou Ariki i roto i a Hura: a hore rawa ā Mohi kupu mo te mahi tohunga a taua iwi. 15 Tenei ano hoki tetahi mea e tino mārama rawa ana: kua whakatika hoki tetahi atu tohunga, i runga i te ritenga o Merekihereke; 16 A, tona whakatohungatanga, ehara i te mea no runga i te ture o nga tikanga o te kiko-kiko, engari no runga i te kaha o te orange e kore e mutu. 17 Kua whakaturia mai nei hoki e ia,

Hei tohunga koe ake ake i runga
I te ritenga o Merekihereke.

18 Kua whakakahoretia hoki te ture i whakatakotoria i mua, no te mea kahore ona kaha, kahore ona hua, 19 (Kahore hoki tetahi mea i tino tika i ta te ture:) a kua kawea mai te mea pai rawa e tumanakohia atu nei; na tenei hoki tatou ka whakatata atu nei ki te Atua. 20 Na, kihai nei i mahue te oati: 21

(Ko era hoki kahore he oati i to ratou whakatohungatanga; he oati ia i to tenei, na tera i ki mai ra ki a ia,

Kua oati te Ariki a e kore e puta ke tona whakaaro,

Hei tohunga koe ake ake i runga i te ritenga o Merekihereke:)

22 Koia i nui ke ai te pai o te kawenata ko Ihu nei tona kai whakamau. 23 He tohunga tokomaha hoki ratou kihai hoki i tukua e te mate kia tu tonu: 24 Ko tenei ia, e mau tonu ana ake ake, a e kore e puta ke tana mahi tohunga. 25 Na, e taea ano e ia te tino whakaora te hunga e na runga atu ana i a ia ki te Atua; e ora tonu ana hoki ia hei inoi mo ratou.

26 Pai rawa hoki tenei tu tohunga nui mo tatou, te tapu, te kino kore, te pake kore, he mea motu ke i te hunga hara, kua whakanekehia ake ano hoki ki runga ake i nga rangi; 27 Kahore ana mea e pera ai ia me nga tohunga nui, e whakaeke patunga tapu ai ia, i ia ra, i ia ra, mo ona hara ake i te tuatahi, muri iho mo o te iwi; kotahi tonu hoki tana meatanga i tenei, i tana whakaeke-nga atu i a ia. 28 Nga tohunga nui hoki e whakaturia ana e te ture, he tangata e pehia ana e te ngoikore; ta te kupu ia o te oati, i muri nei i te ture, ko te Tama, kua oti nei te mea kia tino tika, a ake ake.

UPOKO 8.

To Ihu tohungatanga nui atu, mau tonu. 18
Kua kore to Arona.

NA, ko te tino tenei o enei korero: He tohunga pera to tatou, kua noho ki matau o te torona o te Nui i nga rangi; 2 He minita mo nga mea tapu, mo te tapenakara pono, tona kai whakaara nei ko te Ariki, ehara i te tangata. 3 Nga tohunga nui katoa hoki, he mea whakarite hei tapae atu i nga whakahere i nga patunga tapu: na konei hoki i tika ai kia whai mea ano tenei hei tapae atu māna. 4 Me i runga hoki ia i te wheua, kahore ona tohungatanga; tenei hoki nga tohunga hei tapae i nga whakahere i runga i ta te ture. 5 Ta ratou mahi he ritenga he aarangi no nga mea i te rangi, he pera ano me te mea i tohu tohungia ki a Mohi, i a ia meake hanga i te tapenakara: i mea hoki ia, Kia mahara kia hanā e koe nga mea katoa kia rite ki te tauria i whakakitea ki a koe i runga i te maunga. 6 Tena ko tenei he nui ke te mahi minita kua riro

nei i a ia, he pai rawa hoki te kawenata ko tona takawaenga nei ko ia, he pai rawa ano hoki nga kupu whakaari, i whakatakatoria ai *taua kawenata*. 7 Me he mea hoki kihai i whai hē *taua kawenata* o mua, e kore e rapua he wahi mo te tuarua. 8 I a ia hoki e whakahe ana, i mea ia ki a ratou,

Nana, tenei ake ko nga ra, e ai ta te Ariki,

E whakaritea ai e ahau he kawenata hou ki te whare o Iharaia, ki te whare ano hoki o Hura:

9 E kore e rite ki te kawenata i whakaritea e ahau ki o ratou mātua,

I te ra i mau ai ahau ki o ratou ringaringa i ariahi mai ai i a ratou i te whenua o Ihpa;

Kihai nei hoki ratou i u ki taku kawenata,

A kore ake oku whakaaro ki a ratou, e ai ta te Ariki.

10 Ko te kawenata hoki tenei e whakarite ai ahau ki te whare o Iharaia I muri iho i aua ra, e ai ta te Ariki;

Ka hoatu e ahau aku ture ki o ratou hinengaro,

Ka tuhituhia ano hoki ki o ratou ngakau:

A ko ahau hei Atua mo ratou,

Ko ratou hoki hei iwi moku:

11 E kore ano hoki ratou e whakaako i tona hoa i tona hoa,

I tona teina i tona tuakana, e mea, Kia mātau koe ki te Ariki:

E mātau katoa hoki ratou ki ahau, Te nohinohi o ratou, te nui ano hoki o ratou.

12 Ka mahi tohu hoki ahau ki a ratou hē,

E kore ano hoki e maharatia e ahau o ratou hara, a ratou kino a mua ake nei.

13 I a ia i mea, He *kawenata* hou, kua whakatawhitotia e ia te tuatahi. Na,

te mea kua tawhitotia kua koroheketia, ka tata te memeha.

UPOKO 9.

Nga patunga tapu o te ture. 11 Nui o ta Ihu.

NA, te *kawenata* tuatahi he tikanga karakia ano ona, me tetahi wahi tapu, he mea maori. 2 I hangā hoki tetahi tapenakara, te tuatahi, i reira te turanga rama, me te tepu, me te taro araro, tona ingoa ko te wahi tapu: 3 A i tua atu o te rua o nga arai, ko te tapenakara, e huaina ana ko te wahi tino tapu. 4 He tahu kakara koura i reira

me te āka o te kawenata he mea whakakikorua nga wahi katoa ki te koura, i roto ano i taua mea ko te oko koura i te mana, me te tokotoko o Arona i pihira, me nga papa o te kawenata: 5 A i runga atu i tenei ko nga Kerupima o te kororia, e whakamarumaru ana i te taupoki whakamarie: e kore aua mea e taea te ata korero aianei. 6 Heoi ka ata rite nei enei mea, ka haereere nga tohunga i nga wa katoa ki te tapenakara tuatahi, i a ratou e mahi ana i nga mahi minita. 7 Ki te tuarua ia kotahi ano te *haerenga atu* i te tau, a ko te tohunga nui anake, kihai ano i mahue atu nga toto; i tapaea atu hoki mona, mo nga hē ano o te iwi: 8 Ko ta te Wairua Tapu hoki tenei i whakaatu ai, kiano te huarahi ki te wahi tino tapu i whakakitea mai, i te mea e tu ana aua te tapenakara tuatahi: 9 He aha tenei i taua wa ra, i tapaea ai nga whakahere me nga patunga tapu, kihai i tau hei mea i te tangata nāna *tera* mahi kia tino tika te hinengaro; 10 Heoi ano o *era* he kainga, he inumanga, he horoinga maha, he tikanga na te kikokiko, he mea whakarite mai, a taea noatia te wa whakatikatika.

11 Heoi, te taenga mai o te Karaiti hei tohunga nui mo nga mea pai e whai mai ana i muri, he nui atu ano hoki he tino tika te tapenakara, ehara i te mea hanga na te ringaringa, ara, ehara i te mea no tenei hanganga: 12 Ehara ano hoki i te mea no nga koati nga toto, no nga kua kau ranei, engari nona ake nga toto i haere atu ai ia, kotahi tonu te haerenga, ki roto ki te wahi tino tapu, i te mea ka whiwhi ki tana mea hei hoko mo *tatou* a ake tonu atu. 13 Ki te mea hoki ma nga toto o nga puru o nga koati, ma nga pungarehu ranei o te kua kau, he mea tāhūhihi atu ki te hunga kua poke, ka tapu ai ka ma ai te kikokiko; 14 Tera atu to nga toto o te Karaiti, nāna nei ia i tapae atu ki te Atua, i runga i ta te Wairua ora tonu, kahore hoki ona koha; ma era e ma ai o koutou hinengaro i nga mahi mate, e mahi ai koutou ki te Atua ora. 15 Mo konei ano ia i meinga ai hei Takawaenga mo te kawenata hou, kia mate ai ia hei utu mo nga hē i raro i te kawenata tuatahi, kia riro ai i te hunga e karangatia ana te wahi tīturu i korerotia i mua. 16 He oha-kī hoki, te mea e whai tikanga ai, ko te matenga o te *tangata* nāna i whakakato. 17 Kia mate hoki te tangata, katahi ka whai mana te oha-kī: kahore hoki e u i te

mea e ora ana te tangata nāna i whakakotoko: 18 Koia hoki tē mahue ai te toto i te whakatapunga o te *kawenata* tuatahi. 19 I te mutunga hoki o ta Mohi korero i nga tikanga katoa ki te iwi katoa, hei whakaritenga mo ta te ture, ka mau ia ki nga toto o nga kuao kau o nga koati, ki te wai, ki te hūhūhū whero, ki te hihopa, a tāuhiuhia ana e ia te pukapuka, me te iwi katoa; 20 Me tana ki ano, Kō nga toto enei o te kawenata kua akona mai nei e te Atua ki a koutou. 21 I tāuhiuhia ano hoki e ia ki nga toto te tapenakara, me nga oko katoa mo te mahi minita. 22 I runga hoki i te ture he torutoru nga mea i mahue te pure ki te toto; ki te kahore hoki he ringihanga toto, kahore he murunga *hara*.

23 Koia i tika ai kia purea ki enei nga ritenga o nga mea i te rangi; ko nga tino mea ia o te rangi ki nga patunga tapu e pai rawa atu ana i enei. 24 Ehara hoki i te mea kua tomo a te Karaiti ki nga wahi tapu i hangā e te ringaringa, ki nga ahua o nga tino *wahi*; engari ki te tino rangi pu ano, puta ai ki te araro o te Atua, mo tatou: 25 Ehara ano i te mea kia maha ana tapaenga i a ia, kia pera me te tohunga nui e haere nei ki roto ki te wahi tino tapu i tenei tau i tenei tau, no etahi atu *ano* hoki nga toto; 26 Penei kia maha he mamaetanga mona he mea timata i te hanganga ra ano o te ao: tena ko tenei kotahi tonu tona whakakitenga mai i te mutunga o te ao, hei whakakahore i nga hara, i a ia ka meinga hei patunga tapu. 27 Na, kua takoto nei te tikanga mo nga tangata kia kotahi tonu te matenga, a muri iho i tenei ko te whakaritenga whakawa; 28 Waiho ki te Karaiti kotahi tonu tona tapaenga atu hei pikau i nga hara o te tini, a tenei ake ko te rua o ona whakakitenga mai, kahore ano he hara, hei whakaora i te hunga e tatari ana ki a ia.

UPOKO 10.

He ahua kau nga whakahere o mua. 10 To Ihu kotahi tonu. 14 Ea ake nga hara. 19 Na, kia mau.

TO te ture hoki he atarangi no nga pai e puta mai ana i muri, ehara hoki i te ahua pu o aua mea, e kore ano e whai mana i aua patunga tapu e whakaeke tonutia ana e ratou i tenei tau, i tenei tau, e tino tika ai te hunga e whakatata mai ana. 2 Penei e kore

ranei e mutu te whakaeke? me i oti hoki te hunga nāna taua karakia te mea kia ma, kua kore o ratou maharatanga ki nga hara. 3 I aua *patunga tapu* ia e hokihoki ana te mahara ki nga hara i ia tau i ia tau. 4 E kore hoki e tau ma nga toto o nga puru o nga koati e whakakahore nga hara. 5 Na reira i a ia e haere mai ana ki te ao, ka mea ia,

Kihai i matenuitia e koe te patunga tapu me te whakahere,

Kua rite mai i a koe he tinana moku.

6 Kihai koe i ahuaereka ki nga tahunga tinana ki nga *whakahere* hara:

7 Katahi ahau ka mea atu, Tenei au te haere atu nei,

(Kei roto i te upoko o te pukapuka te tuhituhinga moku,)

Ki te mea i tāu i pai ai, e te Atua.

8 I tana meatanga i mua ake, Kihai koe i matenui ki te patunga tapu ki te whakahere, ki nga tahunga tinana me nga *whakahere* hara, kahore ano hoki ou ahuaerekatanga mai, he mea nei e tapaea ana i runga i te ture; 9 Katahi ia ka mea, Tenei ahau te haere nei ki te mea i tāu i pai ai, e te Atua. E tangohia ana e ia te tuatahi, kia whakaturia ai e ia te tuarua. 10 Na taua pai nei i oti ai tatou te whakatapu, he meatanga na te tapaenga atu kotahi o te tinana o Ihu Karaiti. 11 Na, nga tohunga katoa, e tu ana ratou e minita ana i tenei rai tenei ra, he maha ano hoki a ratou whakaeke-nga atu i aua patunga tapu na ano, e kore rawa nei e tau hei tango i nga hara: 12 Ko tenei ia, kotahi nei tana patunga tapu i whakaeke atu ai mo nga hara, na, noho tonu ana i te ringa matau o te Atua; 13 I muri nei he tatari tana kia waiho ra ano ona hoa riri hei takahanga mo ona waewae. 14 Kotahi nei hoki tana whakahere, a tika tonu i a ia ake ake te hunga ka oti te whakatapu. 15 Hei kai whakaatu ano te Wairua Tapu mo tenei ki a tatou: i muri nei hoki i tana kianga mai,

16 Ko te kawenata tenei e whakaritea e ahau ki a ratou

I muri i aua ra, e ki ana te Ariki,

Ka hoatu e ahau aku ture ki o ratou ngakau,

Ka tuhituhia ano e ahau ki o ratou hinengaro;

17 E kore ano hoki e maharatia e ahau o ratou hara a ratou hē, ake ake ake.

18 Na, ki te murua enei, kahore he whakahere mo nga hara i muri iho.

19 Na, ka ai nei nga toto o Ihu hei take e maia ai tatou te tomo ki te tino

wahi tapu; 20 Hei ara hou mo tatou, ara ora, he mea whakatapu nāna, e tika atu ana na te arai, ara, na tona kiko-kiko; 21 A he nui ano hoki to tatou tohunga mo te whare o te Atua; 22 Kia whakatata atu tatou, i runga i te ngakau pono, i te whakapono e tino u ana, he mea tāuhiuhi te ngakau, *kia* kore *ia* te hinengaro kiho, he mea horoi ano hoki te tinana ki te wai mārama. 23 Kia mau ta tatou whakaae ki te mea e tumanakohia atu nei, kei ngaueue; (he pono hoki ta te Kai whakaari mai;) 24 Kia whai whakaaro ano tatou tetahi ki tetahi, *kia* whakaohokia te aroha me nga mahi pai: 25 Kei mahue te huihui i a tatou ano, kei pera me te hanga a etahi; engari me whakahauhau tetahi i tetahi: *kia* nui rawa ano hoki i te mea ka kite koutou ka tata te ra.

26 Ki te hara hoki tatou me te whakaae ano te ngakau i muri i a tatou kua whiwhi ki te matauranga ki te pono, kahore atu he patunga tapu i mahue mo nga hara; 27 Engari he tatari ahua matakau nei ki te whakawakanga, ki te riri tuuahi, nei e pareho ai nga hoa riri. 28 Te tangata i whakorekore ki te ture a Mohi kihai i tohungia; tokorua tokotoru nga kai whakaatu ka mate ia: 29 Ki ta koutou whakaaro, e kore ranei e tika *kia* rahi ake te whiu mo te tangata, i takahia ai te Tama a te Atua, i meinga ai hei mea noa nga toto o te kawenata i whakatapua ai ia, a whakaiti ana i te Wairua o te aroha noa? 30 E mātau ana hoki tatou na wai tenei kupu, Maku te rapu utu; maku te hoatu utu, e ai ta te Ariki: me *tenei* ano, E whakarite whakawa te Ariki mo tona iwi. 31 He mea matakau te taka ki roto ki nga ringaringa o te Atua ora.

32 Engari *kia* mahara ki nga ra o mua, i a koutou i whakamaramatia ra, a nui noa te totohetanga mai o nga mate, i whakaririka kau na koutou; 33 Tetahi wahi, i a koutou i meinga e nga tawainga e nga tukinotanga hei mea e matakita ana; tetahi wahi, i a koutou i meinga hei hoa mo te hunga i peratia. 34 I mamae tahi hoki koutou me au, i a au i te herehere, i hari hoki ki te pahuatanga o o koutou taonga, i mahara hoki tera atu he taonga mo koutou he mea pai ake e mau tonu ana i te rangi. 35 Na, kausa e whakarerea to koutou maia, he rahi hoki tona utu. 36 Te mea hoki hei matenuitanga ma koutou he manawanui; *kia* mahia ai e koutou ta te Atua i pai ai, a riro tonu mai i a koutou nga mea i whakaaria mai ra.

37 Potopoto kau ake hoki, A ka tae mai tenei e haere mai nei, e kore ano e whakarara.

38 Na, ma te whakapono e ora ai te tangata tika:

A ki te hoki *tetahi* ki muri, e kore toku wairua e ahuaereka ki a ia.

39 Na, ehara tatou i te *hunga* e hoki ana ki muri ki te whakangaromanga, engari no te *hunga* e whakapono ana, a ora ana te wairua.

UPOKO 11.

Ta te whakapono mahi. 7 Ona hua.

NA, te whakapono, he whakapumautanga i nga mea e tumanakohia atu ana, he whakakitenga i nga mea kahore nei e kitea. 2 Na konei hoki nga kaumatua i korerotia paitia ai. 3 Na te whakapono i mātau ai tatou he mea hanga nga ao e te kupu a te Atua, a, nga mea e tirohia atu nei kihai i puta ake i roto i nga mea e kitea ana. 4 Na te whakapono i pai ake ai i ta Kaina te patunga tapu i tapaea e Aperā ki te Atua, na tena hoki i whakaatu tona tika, i whakaatu hoki te Atua ki ana whakahere: na tena ano ia i whai kupu ai, ahakoa mate. 5 Na te whakapono a Enoka i kawea ketia ai, tē kite i te mate; na, kahore ia i kitea, no te mea kua kawea ketia ia e te Atua: i mua hoki i tona kawenga ketanga i whakaaturia mai ia, e ahuaereka ana te Atua ki a ia. 6 Na, ki te kahore he whakapono, e kore e taea he mea e ahuaereka mai ai *ia*: ki te haere hoki tetahi ki te Atua, me whakapono ko ia ano tenei *ko te Atua*, a e hoatu ana ano e ia he utu ki te hunga e ata rapu ana i a ia. 7 Na te whakapono a Noa, i tona whakamaharatanga e te Atua ki nga mea kahore i kitea noatia, i oho ai, a hangā ana e ia te āka hei whakaora mo tona whare; he whakataunga tena nana i te he ki te ao, a uru ana ki te tika o te whakapono. 8 Na te whakapono a Aperahama i ngohengohe ai, i tona karangatanga *kia* haere ki te wahi meake riro i a ia hei kāinga; a haere ana ia, tē mātau ki te wahi e haere ai ia. 9 Na te whakapono ia i noho manene ai ki te whenua i whakaaria mai, he whenua tangata-ke ano ki a ia, a noho teneti ana ia, ratou ko Ihaka ko Hakoja, *ona* hoa kua uru tahi nei ratou ki taua mea i whakaaria mai ra: 10 I tatari hoki ia ki te pa whai turanga, ko te Atua nei te kai hanga, te kai mahi. 11 Me Hera ano hoki, na te whaka-

pono ia i whai kaha ai i hapū ai, a whanau ana *tana tama* i te mea kua taka ke *ona* tau; i mahara hoki ia he pono ta te kai whakaari mai. 12 Na, whanau ake i te kotahi, a he tangata ano hoki ia kua whakatupapakutia ki enei mea, me te mea ko nga whetu o te rangi te tini, koia ano kei te onepu i te taha o te moana e kore nei e taea te tatau.

13 I mate katoa enei i runga i te whakapono, kihai i whiwhi ki nga mea i whakaaria mai ra, engari he mea kite atu na ratou i tawhiti, a whakaponohia atu ana e ratou, awhitia atu ana, whakaae ana ratou he manene ratou he noho noa iho i runga i te whenua. 14 Te hunga hoki he penei a ratou korero, e whakakite pu ana ratou he whenua tupu ta ratou e rapu nei. 15 Me i mahara hoki ratou ki taua *kāinga* i haere mai nei ratou i reira, penei kua atea he hokinga atu ma ratou: 16 Tena ko tenei e hiahia ana ratou ki tetahi *kāinga* pai ake, ki tera i te rangi: koia te Atua tē whakama ai ki a ratou, kia karangatia ko to ratou Atua; kua rite hoki i a ia tetahi pa mo ratou.

17 Na te whakapono a Aperahama i tapae ai i a Ihaka, i tona whakamatautauranga; na, te tangata i a ia nei nga kupu whakaari, tapaea ana e ia tana huatahi, 18 Mona nei te kupu, na, Kei a Ihaka he karangatanga mo to whanau: 19 I whakaaro hoki ia, ahakoa i roto nei ano i te hunga mate, e taea ano ia e te Atua te whakaara ake; a riro mai ana ia i reira, he mea ahua. 20 Na te whakapono ta Ihaka kupu manaaki mo Hakopa raua ko Ehau; he meatanga ki nga mea o muri nei. 21 Na te whakapono a Hakopa, i a ia ka tata te mate, i manaaki ai i nga tamarihi tokorua a Hohepa; a koropiko ana i runga i tona tokotoko. 22 Na te whakapono a Hohepa, i a ia e whakabemohemo ana i whakahua ai i te haerenga mai o nga tamarihi a Ihairaira; i whakatakoto tikanga ai ano mo ona wheua. 23 Na te whakapono a Mohi, i tona whanautanga, i hunā ai e ona matua e toru nga marama, i kite hoki raua he tamaiti ataahua *ia*; kihai hoki raua i matakua ki te ture a te kingi. 24 Na te whakapono a Mohi, i tona kau-matuatanga, kihai i pai kia karangatia he tama na te tamahine a Parao; 25 Ki tana hoki, ko te mamea tahi me to te Atua iwi, he mea pai ke atu i nga ahua eka o te hara kia riro mai mo tetahi wa; 26 Ki tona whakaaro, ko te

tawainga mo te Karaiti, he taonga nui ke atu i nga taonga o Ihipa: i titiro atu hoki ia ki te utu ka homai. 27 Na te whakapono ia i haere atu ai i Ihipa, kihai hoki i matakua ki te riri a te kingi: i u tonu hoki ia, he titiro nana ki te *Atua* e kore nei e kitea. 28 Na te whakapono ia i whakarite ai i te kape-nga, me te ringihanga toto, kei pa ki a ratou te kai whakamate i nga whanau matamua. 29 Na te whakapono ratou i haere ai ra te Moana whero me te mea e na runga ana i te *whenua* maroke; a, te whakamatauranga a nga Ihipiana, horomia ake ratou. 30 Na te whakapono nga taiepa o Heriko i whenuku ai, i te mea e whitu nga ra e taiawhiotia ana. 31 Na te whakapono a Rahapa te wahine puremu kihai i whakangaromia ngatahitia me te hunga whakapono kore, mona i whakamanuhiri i nga tutei i runga i te rangimarie. 32 Kia pehea ake ano hoki aku korero? e kore hoki e ranea te taima hei korerotanga maku i nga mea a Kireono, a Paraka, a Hamahona, a Iepeta, a Rawiri, a Hamuera, a nga poropiti; 33 Na te whakapono nei i hinga ai i a ratou nga rangatiratanga, i mahia ai e ratou te tika, i whiwhi ai ratou ki nga mea i whakaaria mai i mua, i tutakina ai e ratou nga waha o nga raiona. 34 I tineia ai e ratou te kaha o te ahi, i mawhiti atu ai i te mata o te hoari, i whai kaha ai i runga i te ngoikore, i meinga ai kia kaha i te whawhaitanga, whati ana i a ratou nga taua a nga tauwi. 35 Riro mai ana i nga wahine a ratou tupapaku he mea whakaara ake: ko etahi i whakamamaetia, kihai ano i whakaae atu kia whakaorangia; kia whiwhi ai ratou ki te whakaarahanga e pai ke atu ana: 36 Ko etahi i whakamatau i nga tawainga, i nga whiunga, i nga mekameka ano hoki, i te whare herehere. 37 I akina ratou ki te kohatu, i kania, i whakawaia, i mate i te patunga a te hoari: i haereere ratou he hiako hipi te kakahu, he hiako koati; he hunga rawakore ratou, e tukinotia ana, e whakatupuria kinotia ana; 38 (Kihai nei te ao i pai mo ratou:) atiutiu noa ana ratou i waenga tahora, i nga maunga, i nga ana, i nga poka o te whenua. 39 Na, *poi tonu* te korero mo enei katoa, he mea na te whakapono, heoi kihai ratou i whiwhi ki te mea i whakaaria mai: 40 Kua whakaaroa wawetia hoki e te Atua tetahi mea pai atu mo tatou, kei tino tika ratou i te mea kahore nei tatou.

UPOKO 12.

Whakahau. 22 Te Kavenata hou, nui atu i to mua.

NA, i tenei kapua nui o nga kai whakaatu e karapoti nei i a tatou, kia whakarerea e tatou nga whakataimaha katoa, me te hara whakaeke tata, a kia manawanui tatou ki te oma i te omanga e takoto nei i to tatou aroaro; 2 Me te titiro pu ano ki a Ihu, ki te kai timata ki te kai whakaoti i te whakapono; i whakaaro hoki ia ki te hari i tona aroaro, a whakamanawanui ana ki te ripeka, whakahawea ana ki te whakama, na, kua noho ki matau o te torona o te Atua. 3 Whakaaroa hoki ia i whakamanawanui nei ki taua totohe nui a te hunga hara ki a ia, kei hoha o koutou ngakau, a ka ngakau kore koutou. 4 Ta koutou pakanga, kahore ano kia tae noa ki te toto i a koutou ka whawhai na ki te hara. 5 Kua wareware ano koutou ki te whakahau e korero nei ki a koutou, me te mea he tamariki *tupu* koutou,

E taku tama, kua e whakahawea ki ta te Ariki papaki;

Kei ngakau kore hoki ina riria e ia:

6 E papaki ana hoki te Ariki ki tana e aroha ai,

E whiua ana hoki e ia nga tamariki katoa e whakatamarikitia ana ki a ia.

7 Ki te manawanui koutou ina pakia, e rite ana ta te Atua meatanga ki a koutou *ki tana* ki nga tama *tupu*; ko wai hoki te tama e kore e pakia e te papa? 8 Ki te kahore ia o koutou pakinga, te mea e whakawhiwhia ana ki te katoa, he poriro koutou, ehara i te tamariki. 9 He mātau ano o tatou no te wahi ki te kikokiko, he mea papaki *tatou* na ratou; i hopohopo ano *tatou ki a ratou*: kua ianei e nui noa atu to tatou ngohengohe ki te Matua o nga wairua, kia ora ai? 10 Ta ratou papaki hoki he torutoru nei nga ra, he mea ano na ta ratou ake i whakaaro ai; ta tenei ia mo te pai, kia whiwhi ai *tatou* ki tona tapu. 11 Na, nga pakinga katoa e kore e kiia inaianei hei whakahari, engari hei whakapouri: muri iho ia ka puta mai te hua rangimarie o te tika, ki te hunga e whakamahia ana ki taua mea. 12 Na, kia ara nga ringaringa kua tukua iho, me nga turi ngoikore: 13 Hangā hoki etahi huarahi tika mo o koutou waewae, kei whakapeaua ketia atu te kopa; engari kia ora ake i te mate.

14 Whaia te rongo kia mau ki te katoa, me te tapu hoki, ki te kahore nei hoki tenei, e kore tetahi tangata e kite i te Ariki. 15 Me titiro marie kei bapa tetahi i to te Atua aroha noa; kei pihī ake tetahi pakiaka o te kawa hei whakararuru, a he tokomaha e poke; 16 Kei puremu tetahi, kei ahua whakarihariha, kei pera me Ehau: ta tenei hoki, kotahi ano te kainga i hokona ai e ia tona matamuatanga. 17 E mātau ana hoki koutou ki tona hiahia i muri kia riro i a ia te manaakitanga, a kapea ana ia: (kihai hoki i kitea he wahi mo te whakaputanga ketanga,) i rapua marietia ano e ia me te heke ano nga roimata.

18 Ehara hoki i te mea kua tae koutou ki te maunga e taea te whakapa atu, ki te ahi e ka ana, ki te pango kerekere, ki te pouri, ki te tupuhi, 19 Ki te tangi o te tetere, ki te reo e korero ana; i inoi ra te hunga i rangona ai kia kua he kupu ki a ratou i muri iho: 20 (Kihai hoki ratou i kaha ake ki te mea i whakaritea mai, Na, ahakoa he kararehe i pa atu ki te maunga, me aki ki te kohatu, me wero ranei ki te matia. 21 Koia ano te matakau o te mea i puta mai ra, i mea ai a Mohi, Matakau rawa ahau, wiri rawa:.) 22 Engari kua tae nei koutou ki Maunga Hiona, ki te pa o te Atua ora, ki Hiruharama i te rangi, ki nga mano tini o nga anahera, 23 Ki te huihuinga nui, ki te hahi o nga matamua, kua oti te tuihuhu ki te rangi, ki te Atua hoki ki te kai whakariite whakawa o nga tāngata katoa, ki nga wairua ano o te hunga tika kua oti te mea kia tino tika, 24 Ki a Ihu ano hoki ki te takawaenga o te kawenata hou, ki nga toto o te tāhuihuinga, he pai ake nei nga korero i to Apera. 25 Kia mahara kei whakarere koutou i tenei e korero mai nei. Ki te mea hoki kihai i mawhiti atu te hunga i paopao ki tera i korero ra i runga i te whenua, ina e kore rawa ano tatou, ki te tahuri ke atu i tenei *kua korero mai nei* i te rangi: 26 Ngaueue ana te whenua i tona reo i reira: inaianei ia kua puaki tana kupu whakaari, kua mea ia, Kia kotahi ano meatanga, a ehara i te mea ko te whenua anake, ko te rangi ano hoki taku e whakangaueue ai. 27 Na, taua *kupu* nei, Kia kotahi meatanga, hei whakakite i te putanga ketanga o nga mea ka whakangaueuetia ra, he mea hanga hoki; a mau tonu iho nga mea e kore nei e whakangaueuetia. 28 Na, ka riro nei i a tatou he kingitanga

e kore e taea te whakangaueue, kia whiwhi tatou ki te aroha noa, kia manakohia mai ai ta tatou e mahi nei ki te Atua i runga i te hopohopo i te wehi: 29 He ahi hoki e kai ana to tatou Atua.

UPOKO 13.

E tahi atu whakahau.

KIA mau tonu te aroha ki nga teina. 2 Kei wareware ki te atawhai manuhiri: na tenei hoki i whakamanuhiri anahera ai etahi, kihai ano i matau atu. 3 Maharatia nga herehere, no koutou tahi hoki te hereherenga; me te hunga hoki e whakatupuria kinotia ana, kei te tinana na hoki koutou. 4 He mea honore te marena ma te katoa, kahore hoki he poke o te moenga: te hunga moe puku ia, me te hunga puremu, e whakataua e te Atua te hē ki a ratou. 5 Whakakahoretia atu te mahi apo taonga; a kati ano nga mea ma koutou ko nga mea i a koutou na: kua mea mai hoki ia, E kore ahau e whakarere i a koe, e kore ano hoki e mawehe atu i a koe. 6 Na, ka maia tatou ki te ki ake,

Kei toku taha te Arika,

E kore ahau e matakū ki ta te tangata e mea ai ki a au.

7 Kia mahara ki te hunga e tohutohu ana i a koutou, kua korero nei i te kupu a te Atua ki a koutou: tirohia atu te tukunga iho o ta ratou whakahaere, kia rite to koutou ki to ratou whakapono. 8 Tūturu tonu a Ihu Karaiti inanahi, inaianei, a ake ake ake. 9 Kei kaha-kihakina koutou e nga whakaakoranga maha, e nga mea poka hou ake: he mea pai hoki kia whakaukia te ngakau ki runga i te aroha noa; ehara nga kai, kahore hoki he pai o ena mea mo te hunga na ratou nei tera mahi. 10 He āta ano ta tatou, a e kore e tika kia kainga to tenei e te hunga e mahi ana i ta te tapenakara. 11 Na, nga kararehe no ratou nei nga toto e mauria atu ana e te tohunga nui mo te hara ki roto ki te wahi tino tapu, e tahuna ana nga tinana o era ki waho o te puni. 12 Nō reira hoki a Ihu, i tana whakatapunga

i te iwi ki ona toto ake ano, i mamae ai ki waho o te kuwaha. 13 Na, kia haere atu tatou ki a ia ki waho o te puni, me te mau ano tatou i tona tawainga: 14 Kahore hoki he pa tumau mo tatou i konei, engari e rapu ana tatou i tetahi i roto i nga wa a muri nei. 15 Na, kia tapaea atu e tatou ki runga ki a ia i nga wa katoa te whakamoemiti ki te Atua hei whakahere, ara, te hua o nga ngutu e whakawhetai ana ki tona ingoa. 16 Kei wareware hoki ki te mahi pai, ki te atawhai: e manakohia ana hoki e te Atua nga patunga tapu pera. 17 Kia ngohengohe ki o koutou kai tohu-tohu, whakanuia ta ratou kupu; e mataara ana hoki ratou ki o koutou wairua, a me korero ano e ratou a mua te tika-nga o a ratou mahi: kia hari ai ratou ina mea i tenei, kia kaua hoki e pouri: kahore hoki he pai o tenei mo koutou.

18 Inoi mo matou: u tonu hoki to matou whakaaro ki to matou hinengaro he pai, e hiahia ana hoki matou kia tika ta matou whakahaere i nga mea katoa. 19 I hira rawa ai taku whakahau nei kia meatia tenei, he mea kia wawe ai ahau te whakahokia ki a koutou.

20 Na, ma te Atua o te rangimarie, nāna nei i whakahoki mai i roto i te hunga mate to tatou Arika a Ihu, taua Hepara nui o nga hipi, he meatanga na nga toto o te kawenata mutunga-kore, 21 Māna koutou e mea kia tino tika i runga i nga mahi pai katoa, kia mahia ano e koutou tana i pai ai; māna e mahi i roto i a koutou te mea e ahua-reka ana ki tana titiro, i roto ano i a Ihu Karaiti; waiho atu i a ia te kororia, ake ake ake. Amine.

22 He kupu ano tenei naku ki a koutou, e aku teina, ata whakarangona mai te kupu whakahau: he torutoru nei hoki nga kupu kua tuhituhia atu nei e ahau ki a koutou. 23 Kia mātau koutou kua tukua ki waho te teina, a Timoti. Ki te haere wawe mai ia, ko maua tahi e kite i a koutou.

24 Oha atu ki te hunga katoa e tohutohu ana i a koutou, ki te hunga tapu katoa ano hoki. Tenei te oha atu ki a koutou te hunga i Itari.

25 Kia tau te aroha noa ki a koutou katoa. Amine.

A HEMI

APOTORO KI NGĀ TĀNGATA KĀTOA.

UPOKO 1.

2 *Kia u, i runga i te inoi.* 13 *Kaua e whakapaea atu he he ki te Atua.* 19 *Engari kia mau ki tana kupu.*

NA Hemi, na te pononga a te Atua, a te Ariki hoki a Ihu Karaiti, ki nga hapu kotahi tekau ma rua e noho marara ana; Tena koutou.

2 Kiia iho, e aku teina, he mea hari nui ina taka koutou ki nga whakamatautauranga maha; 3 E mātau ana hoki koutou, ko te whakamatautauranga o to koutou whakapono hei mahi i te manawanui. 4 Na, kia puta rawa te mahi a te manawanui, kia tino tika ai koutou, kia toitu ai, tē hapa i te aha i te aha.

5 Ki te hapa tetahi o koutou i te matauranga, me inoi ia ki te Atua, e homai nui nei ki te katoa, kahore hoki ana tawai mai; a ka homai ki a ia. 6 Otira me inoi whakapono ia, kaua e ruarua. Te tangata ruarua hoki, tona rite kei te ngaru o te moana, e puhia ana e te hau e akina ana. 7 Kaua hoki taua tangata e mea, e whiwhi ia ki tetahi mea i te Ariki. 8 E kore te tangata ngakau rua e u i ana hanga katoa.

9 Te teina iti, kia whakamanamana ia i te mea ka whakanekehia ake ia: 10 Me te tangata taonga ano, i te mea ka whakaititia: ka memeha atu hoki ia, ano he puawai tarutaru. 11 Te putanga mai hoki o te ra me te werawera ano, na, kua maroke te tarutaru, kua ngahoro tona puawai, a ngaro iho te ataahua o tona ahua: ka pera ano te tangata taonga, ka memeha atu i ona haereerenga.

12 Ka hari te tangata u ake ana ki te whakamatautauranga: no te mea hoki ka oti ia te whakamatautau, ka whiwhi ia ki te karuana o te ora kua whakaaria mai nei e te Ariki mo te hunga e aroha ana ki a ia. 13 Kaua tetahi e mea ina whakamatautauria, E whakamatautauria ana ahau e te Atua: e kore hoki te Atua e taea te whakamatautau e te kino, e kore ano hoki ia e whakamatautau i

tetahi: 14 Engari he mea whakamatautau te tangata, i a ia e kumea ana e poaina ana e tona hiahia ake ano. 15 Na, te hapunga o te hiahia, ka whanau ko te hara; a, te otinga o te hara, ka whanau ko te mate. 16 Kei whakapohetia koutou, e aku teina aroha. 17 No runga nga homaitanga papai katoa, nga mea katoa e tino tika ana, he mea heke iho no te Matua o nga whakamarama, kahore nei ona putanga ketanga, kahore hoki he atarangi o te tauri. 18 Na tona hiahia ake ano tatou i whanau ai, he meatanga na te kupu o te pono; kia meinga ai tatou hei matamua mo ana mea i hanga ai.

19 Na, e aku hoa aroha, kia hohoro nga tāngata katoa ki te whakarongo, kia puhoi ki te korero, kia puhoi ki te riri: 20 E kore hoki ta te Atua tika e mahia e ta te tangata riri. 21 Na, me whakarere katoa atu nga tikanga poke, me te hara e hua tonu nei, me tauri marire ki te kupu kua oti te whakato iho; e taea hoki e tenei te whakaora o koutou wairua. 22 A hei kai mahi ano koutou i te kupu, kaua hei kai whakarongo anake, kei tinihaugatia koutou e koutou ano. 23 Ki te mea hoki he kai whakarongo tetahi i te kupu, a ehara i te kai mahi, e rite ana ia ki te tangata e matakītiki ana ki tona kanohi maori i roto i te whakaata: 24 Tana matakītikinga hoki i a ia ano, haere ana, wareware tonu ake he ahua pehea ranei tona. 25 Tena ko te tangata e ata titiro iho ana ki te ture tino tika, ki te mea here kore, a ka u tonu, he kai whakarongo ano ia e kore e wareware, engari e mahi ana i te mahi, e hari ano tenei i tana mahi. 26 Ki te mea he ahua karakia to tetahi i roto i a koutou, a kahore e parairetia e ia tona arero, he tinihaugatia hoki nona ki tona ngakau, he maumau karakia tana. 27 Te karakia pono, te mea poke-kore, ki te aroaro o te Atua Matua, ko ia tenei, Ko te tirotiro i nga pani i nga pouaru i o ratou matenga, ko te tiaki i a ia ake kei poke i te ao.

UPOKO 2.

Kaua e whakapahipapa te tangata. 13 Engari kia puta te aroha. 14 Ehara hoki te whakapono i te kupu kau. Engari he mea haka ki te mahi.

E AKU teina, kaua e waiho i runga i te whakapai kanohi, te whakapono ki to tatou Ariki kororia ki a Ihu Karaiti. 2 Ki te tomo hoki tetahi tangata ki to koutou whare karakia he mowhiti koura nei tona, he kakahu pai; a ka tomo atu ano he rawakore he kakahu paru nei tona; 3 A ka titiro atu koutou ki te tangata i te kakahu pai, ka mea ki a ia, E noho koe ki konei ki te wahi pai; a ka mea ki te rawakore, E tu koe ki kona, E noho ranei ki konei ki raro i toku turanga waewae: 4 He teka ianei he tikanga tahatahi ta koutou, a kua hē nga whakaaro o koutou o nga kai whakarite whakawa? 5 Whakarongo, e aku teina aroha, Kahore ano koia te Atua i whiriwhiri i nga rawakore o tenei ao, kia whiwhi ki te taonga, ara ki te whakapono, kia riro mai hoki i a ratou te rangatiratanga kua whakaaria mai e ia mo te hunga e aroha ana ki a ia? 6 Heoi ka whakakino na koutou ki te rawakore. He teka ianei ko nga tātanga taonga hei whakatupu rangatira ki a koutou, hei tōtō i a koutou ki nga whakawakanga? 7 He teka ianei he hunga kohukohu ratou i te ingoa pai kua karangatia na ki a koutou? 8 Na, ki te rite i a koutou te ture kingi, to te karaipiture, Me aroha e koe tou hoa, ano ko koe, ka pai ta koutou hanga: 9 Tena ki te whakapai kanohi koutou, e mahi ana koutou i te hara, ka mau hoki i te ture he hunga hē. 10 Ki te mau hoki te ture katoa i tetahi tangata, a ka kotahi ano te mea e tapepa ai ia, kua hē ia ki te katoa. 11 I tana kiangā mai hoki, Kaua e puremu, i ki mai ano ia, Kaua e patu tangata. Na, ahakoa kahore koe e puremu, ki te patu tangata koe, kua takahia e koe te ture. 12 Kia rite ta koutou korero, ta koutou mahi, ki ta te hunga e whakawakia amua i runga i nga tikanga o te ture here-kore. 13 Te tangata hoki kahore ona ngakau tohu, e kore e tohungia ina whakawakia; ka whakapehepeha ia te ngakau tohu ki te whakawa.

14 He aha te pai, e aku teina, ki te mea tetahi he whakapono tona, a kahore ana mahi? E taea ranei ia te whakaora e taua whakapono? 15 Na, ki te mea e noho tahanga ana tetahi teina tuahine ranei, *ki te mea ranei kua kore he kai*

māna mo tenei ra mo tenei ra, 16 A ka mea atu tetahi o koutou ki a ratou, Haere marie, kia mahana kia makona; a kahore e hoatu e koutou ki a ratou nga mea e matea ana e te tinana; he aha te pai? 17 Waihoki ko te whakapono, ki te kahore ana mahi, he mea mate, ko ia anake hoki. 18 Na, he ki tenei ma tetahi, He whakapono tou, he mahi aku: whakakitea mai ki a au tou whakapono motu ke i o mahi, a maku, ara, ma aku mahi e whakakite atu toku whakapono ki a koe. 19 E whakapono ana koe kotahi tonu te Atua; e pai ana tau meatanga: e whakapono ana hoki nga rewera, me te wiri ano ratou. 20 Heoi e pai ana ranei koe kia mātau, e te kuare, he mea mate te whakapono ki te kahore he mahi? 21 Kihai ianei a Aperahama to tatou matua i tika i nga mahi, i a ia i whakaeke atu i tana tama i a Ihaka ki runga ki te āta? 22 Ka kite ranei koe i mahi tahi te whakapono me ana mahi, a na nga mahi i tino rite ai te whakapono? 23 A i rite ano ta te karaipiture, e mea nei, I whakapono a Aperahama ki te Atua, a ka whakairia ki a ia hei tika: ka karangatia ano hoki ia he hoa aroha no te Atua. 24 Heoi ka kite koutou kei nga mahi he tika mo te tangata, a ehara i te mea kei te whakapono anake. 25 Waihoki ko Rahapa te wahine puremu, kihai ianei ia i whakatikaia e nga mahi, i a ia i whakamanuhiri i nga karere, a tukua atu ana raua e ia ra tetahi ara ke? 26 Ka rite hoki ki te tinana ka mate nei ki te kahore te manawa, waihoki ko te whakapono, ki te kahore he mahi, he mea mate.

UPOKO 3.

Kei he te arero. 13 Ahua o te tangata pai.

KEI tokomaha koutou ki te whakaako, e aku teina, e mātau ana hoki koutou rahi ake te he e tau ki a tatou. 2 He maha hoki nga mea e tapepa ai tatou katoa. Ki te kore tetahi e tapepa i te kupu, he tino tika tenei tangata, e taea ano e ia te paraire te tinana katoa. 3 Na, ka pangā nei e tatou nga paraire ki nga mangai o nga hoihoi, kia rongo ai ratou ki a tatou; a pareparea ana e tatou to ratou tinana katoa. 4 Whakaaroa nga kaipuke, nga mea nui rawa nei, he mea ake nei e nga hau kaha, *heoi* e pareparea ana e te urungi nohinohi rawa, ki te wahi e hiahia ai te hinengaro o te kai urungi: 5

Waihoki ko te arero he wahi nohinohi ia, nui atu hoki tona whakapehapeha. Nana, te nui o te wahi e whakaungia ana e te ahi nohinohi! 6 He kapura ano hoki te arero, ko te ao maori o te kino: pera tonu te arero i roto i o tatou wahi, pake iho i a ia te tinana katoa, ngiha ana i a ia nga mea katoa a te tangata; a he mea whakau ano ia na te Kehena. 7 Nga tini tu kararehe hoki, nga manu, nga mea ngokingoki, nga mea i te moana, e whakaratatia ana, i whakaratatia ano hoki i mua e te tangata: 8 Ko te arero ia e kore tena e taetae e tetahi tangata te whakarata; he kino ia e kore e taetae te pahi, ki tonu i te wai whakamate. 9 Ko ta tatou mea ia hei whakapai i te Atua i te Matua; ko ta tatou mea ano ia hei kanga i nga tangata, i hanga kia rite ki te Atua. 10 Kotahi tonu te mangai puta ake ana i roto ko te manaaki ko te kanga. Ehara i te pai, e aku teina, kia peni enei mea. 11 E pupū ake ana ranei i te puna ko te reka ko te kawa i roto i te poka kotahi? 12 E hua ranei he oriwa ma te piki, e aku teina, he piki ranei ma te waina? e kore ano hoki e pupū ake i roto i te puna kotahi te wai tai me te wai reka.

13 Ko wai te tangata whakaaro nui, tangata mātau i roto i a koutou? ma tana whakahaere pai e whakaatu ana mahi, kei runga i te māhaki o te whakaaro nui. 14 Tena ko tenei he hae nanakia ta koutou, he totohe i roto i o koutou ngakau, kua e whakamanamana, kua hoki e teka ki te pono. 15 Ehara tenei matauranga i te mea e heke iho ana i runga; no te whenua ia, no te ngakau maori, no te rewera. 16 I te wahi hoki e *noho ai* te hae me te totohe, ko reira ano te noho kino me nga mahi he katoa. 17 Te matauranga ia o runga he mea kino kore i te tuatahi, muri iho he rangimarie, he ngawari, he hohoro ki te whakarongo, ki tonu i te mahi tohu, i nga hua pai, kahore ana whiriwhiringa i te tangata, kahore ona tinihanga. 18 A e ruia ana nga hua o te tika i roto i te rangimarie ma te hunga hohou rongo.

UPOKO 4.

Nga hiahia taikaha. Te hae, aha aha. 13 He tarike ahiahi tatou; kia tupato.

NO hea nga pakanga me nga ngangaretanga i roto i a koutou? he teka ianei no tenei, no o koutou hiahia e hawhai ana i roto i o koutou wahi? 2 E hiahia ana koutou, heoi kahore e

whai rawa; e patu ana koutou, e minamina atu ana, a kahore e whiwhi: e ngangare ana, e hawhai ana, heoi kahore e whai rawa, no te mea kahore koutou e inoi. 3 E inoi ana koutou, a kahore e riro mai i a koutou, no te mea e inoi hē ana koutou, kia whakapaua ai ki o koutou hiahia. 4 E nga tangata puremu, e nga wāhine puremu, kahore ianei koutou e mātau ko te aroha o te ao he hoariritanga ki te Atua? na, te tangata e hiahia ana kia meinga hei hoa aroha mō te ao, ka meinga ia he hoa riri ki te Atua. 5 Ki ta koutou whakaaro he korero noa ranei ta te karaipiture? ara, Te hiahia o te wairua e noho nei i roto i a tatou, tona tukunga iho he hae. 6 Nui atu ia tana homaitanga i te aroha noa: koia tana e mea nei, Ka pakeke te Atua ki ta te hunga whakapehapeha, na, ka homai e ia he aroha noa ki te hunga ngakau papaku. 7 Na, kia ngohengohe koutou ki ta te Atua. Turia atu te rewera, a ka oma atu ia i a koutou. 8 Whakatata atu ki te Atua, a ka whakatata mai ia ki a koutou. Horoia o koutou ringaringa, e te hunga hara: meinga o koutou ngakau kia hēkore, e te hunga ngakau rua. 9 Kia pouri koutou, kia puta te aue, te tangi: kia puta ke to koutou kata hei aue, to koutou hari hei aua whakapoururu. 10 Whakapapaku koutou ki te aroaro o te Ariki, a māna koutou e whakateitei ake.

11 Kāti te ngautuara tetahi ki tetahi, e aku teina. Te tangata e ngautuara ana ki tona teina, e whakahe ana hoki i tona teina, e ngautuara ana ia ki te ture, e whakahe ana i te ture: a ki te whakahe koe i te ture, ehara koe i te kai mahi i te ture, engari he kai whakawa. 12 Kotahi tonu te kai whakatako ture, kei a ia te kaha hei whakaora, hei whakangaro: ko wai ra koe e whakahe na i tera atu?

13 Tena, e te hunga e mea nei, Hei aianei, hei apopo ka haere matou ki te pa ra, a ka noho ki reira, kia kotahi tau, ka hohoko, ka whiwhi ki te taonga: 14 Kahore na hoki koutou e mātau ki nga mea o apopo: he aha hoki to koutou oranga? He kōhu ra, he iti nei te wa e puta mai ai, na, kua memeha atu. 15 Tē mea ra koutou, Ki te pai te Ariki, a ka ora matou, ka mea i tenei mea i tera mea ranei. 16 Tenei ia koutou te whakamanamana nei ki a koutou kupu whakaputa: e kino ana taua whakamanamana katoa. 17 Na, te tangata e mātau ana ki te mea i te pai, a kahore e meatia e ia, he hara tēra nona.

UPOKO 5.

Ki nga tangata taonga. 7 Kia manawanui. 12 oati. 13 mahi, ina pouri, ina hari. 16 Whaki he. 17 Nui o te inoi.

TENA, e te hunga taonga, e tangi koutou e aue ki o koutou mate meake nei puta mai. 2 Kua pirau o koutou taonga, kua kainga o koutou kakahu e te huhu. 3 Kua waikuratia to koutou koura me to koutou hiriwa; a ko te waikura o aua mea hei kai whakaatu i to koutou hē, hei kai hoki i o koutou kikokiko, ano he kapura. Kua pae na i a koutou he taonga mo nga ra whakamutunga. 4 Na, kei te karanga te utu i kaiponuhia e koutou ma nga kai mahi nāna i kokoti a koutou māra, kua tae atu ano hoki nga karanga a nga kai kokoti ki nga taringa o te Ariki o nga mano tini. 5 Kua kai koutou i nga kai papai i runga i te whenua, whaia ana e koutou a te tinana whakaahuareka; atawhaitia ana e koutou o koutou ngakau, me te mea ano, ko te ra okanga tenei. 6 Whakatakā ana e koutou ki te hē, patua iho te mea tika, kihai ano ia i pēhi atu i ta koutou.

7 Na, tatari marie koutou, e aku teina, ki te haerenga mai o te Ariki. Na, tumanako tonu te kai ngaki ki nga hua utu nui o te whenua, he mea tatari marie atu nāna, kia tae mai ra ano to mua me to muri ua. 8 Tatari marie ano hoki koutou; kia u o koutou ngakau: kua tata hoki te haerenga mai o te Ariki. 9 Kua e amuamu tetahi ki tetahi, e aku teina; kei whakatakā koutou ki te hē: na, kei nga tatau te kai whakawa e tu ana. 10 Nga poropiti i korero nei i runga i te ingoa o te Ariki, waiho ratou, e aku teina, hei tauria mo

te whakamanawanui ki nga kino, mo te tatari marie. 11 Na, ki ta tatou e hari ana te hunga e whakamanawanui ana. Kua rongo koutou ki te manawanui o Hopa, kua kite hoki i ta te Ariki whakamutunga, i te nui o to te Ariki aroha, i tana mahi tohu.

12 Na, te tuatahi o nga mea katoa, e aku teina, kua te rangi, kua te whenua, kua tetahi atu oati, e oatitia e koutou: engari me ae ta koutou ae, me kahore ta koutou kahore; kei taka koutou ki te whakahenga.

13 Ki te pāngia tetahi o koutou e te mamea, me inoi. Ki te kōa te ngakau o tetahi, me waiata. 14 Ki te turorotia tetahi i roto i a koutou, me karanga e ia ki nga kaumatua o te hahi; a ma ratou e inoi ki runga ki a ia, me te whakawahi ano i a ia ki te hinu i runga i te ingoa o te Ariki: 15 A e ora te turoro i te inoi whakapono, ma te Ariki ano ia e whakaara ake; a ki te mea kua mahi hara ia, ka murua tona hāra. 16 Whakina a koutou hē tetahi ki tetahi, me inoi ano koutou tetahi mo tetahi, kia ora ai o koutou mate. Nui atu te mana o te inoi kaha a te tangata tika. 17 He tangata a Iraia i rite tahi te ngakau ki o tatou, heoi ka kaha nei tana inoi kia kua e ua; kore ake he ua ki runga ki te whenua, a e toru nga tau e ono nga marama. 18 Inoi ana ano ia, a ka homai ano te ua e te rangi, na, hua ana nga hua o te whenua.

19 E aku teina, ki te kotiti atu tetahi o koutou i te pono, a ka meinga e tetahi kia tahuri mai ano, 20 Kia mātau ia, na, te tangata i tahuri ai te tangata hara i te hē o tona ara, e ora ia ia he wairua kei mate, a he tini nga hara ka hipokina e ia.

KO TE PUKAPUKA TUATAHI

A PITA

APOTORO KI NGA TĀNGATA KATOA.

UPOKO 1.

8 He whakapai. 10 He mea poropiti a Ihu no mua. 18 Na, kia u ki te pai; he mea hoko hoki koutou.

NA Pita, na te Apotoro a Ihu Karaiti, ki nga konene e noho manene ana ki Ponoto, ki Karatia, ki Kaparokia, ki

Ahia, ki Pitinia, 2 He hunga kua oti te whiriwhiri, te pera ano me ta te Atua Matua i mātau ai i mua, i runga i te whakatapunga a te Wairua, kia ngo-hengohe, kia tāubihia ki nga toto o Ihu Karaiti: Kia whakanuia ki a koutou te aroha noa, me te rangimarie.

3 Kia whakapaingia te Atua te Matua.

o to tatou Ariki o Ihu Karaiti, nāna nei, na tana mahi tohu e nui nei, tatou i whanau hou ai ki te tumanakotanga ora, i a Ihu Karaiti ka ara ake nei i te hunga mate, 4 Ki te kāinga kahore ona pirau, kahore ona poke, e kore ano hoki e memeha, e puritia mai nei i te rangi mo koutou, 5 Mo te hunga e tiakina nei e te kaha o te Atua i runga i te whakapono, kia taea ra ano te whakaoranga kua rite noa ake nei, a ka whakakitea i te wa whakamutunga. 6 Nui atu to koutou koa ki tenei, ahakoa pouri, (ki te ai he pouri) i nga whakamatautauranga maha, he wa iti nei, 7 Na, te whakamatautauranga o to koutou whakapono, nui atu tona pai i to te koura ka kore nei, ae ra i te mea kua oti te whakamatautau ki te kapura, a ka kitea *tona tukunga iho*, he whakamoemiti, he honore, he kororia, i te whakakitenga mai o Ihu Karaiti, 8 Kahore nei ia e kitea e koutou, heoi e arohaina ana e koutou; ahakoa kahore koutou e kite inaianei, heoi i a koutou ka whakapono nei ki a ia, nui atu te koa, he koa kororia, e kore e taea te kororo: 9 I te mea ka whiwhi ki te tukunga iho o to koutou whakapono, ki te whakaoranga o nga wairua. 10 Taua whakaoranga, he mea ata rapu, he mea whakataki iho na nga poropiti, i poropititia ai te aroha noa, ara, tenei i a koutou nei: 11 I a ratou i rapu ko tehea wa, he wa pehea hoki, ta te Wairua o te Karaiti i roto i a ratou i whakapuaki ai, i a ia e whakatu ana i mua i nga mamae o te Karaiti, i te kororia ano hoki o muri iho. 12 I whakakitea mai nei ano ki a ratou, ehara i te mea mo ratou ake, engari mo tatou, nga mea i minititia ra e ratou, kua korerotia nei hoki ki a koutou inaianei e te hunga i kauwhautia ai te rongopai ki a koutou, he meatanga na te Wairua Tapu i tonoa mai nei i te rangi. Hiahia tonu nga anahera ki te matakita ki aua mea.

13 Na, whitikiria nga hope o o koutou hinengaro, kia mataara, tumanako atu, a taea noatia te mutunga, ki te aroha noa e kawea mai ki a koutou i te whakakitenga mai o Ihu Karaiti. 14 Kia rite ki nga tamariki ngohengohe; kei rite te ahua ki nga hiahia o mua, i a koutou e kuare ana: 15 Engari kia rite ki te kai karanga i a koutou, e tapu ana hoki ia; kia tapu ano hoki i a koutou whaka-haere katoa; 16 Kua tuhituhia na hoki, Kia tapu koutou; e tapu ana hoki ahau. 17 Na, i a koutou e karanga nei ki te Matua, ko ia nei hei whakawa mo te

mahi a tenei a tenei, kahore ano hoki āna whakapai kanohi, e noho i runga i te matakau i a koutou e noho manene nei: 18 Kia mahara ehara nga mea pirau, te hiriwa, te koura, i te utu mo koutou, i puta mai ai i a koutou ritenga tekateka i whakarerea mai e nga mātua; 19 Engari he toto utu nui me te mea no te reme koha-kore, poke-kore, ara, no te Karaiti. 20 I whakaritea nei i mua o te orokohanganga o te ao, a kua whakakitea mai nei i nga wa whakamutunga he whakaaro hoki ki a koutou, 21 Kua meinga nei e ia kia whakapono ki te Atua, nāna nei ia i whakaara ake i te mate, a hoatu ana ki a ia he kororia; kia whai whakapono ai koutou kia whai tumanakotanga atu ai ki te Atua. 22 Ka hēkore nei i a koutou o koutou wairua, i a koutou ka meinga nei e te Wairua kia ngohengohe ki te pono, a kore iho he tinihanga o te aroha ki nga teina, na, kia nui te aroha o tetahi ki tetahi, kia ma ano hoki te ngakau: 23 He mea whanau hou hoki koutou, ehara i te mea no te purapura pirau, engari no te mea pirau kore, na te kupu a te Atua, e ora nei, e u tonu nei, ake ake ake.

24 Rite tonu hoki ki te tarutaru nga kikokiko katoa;

Te kororia katoa ano hoki o te tangata, ano he puawai tarutaru.

E maroke te tarutaru, e ngahoro tona puawai:

25 Ko te kupu ia a te Ariki, mau tonu ake ake.

A ko te kupu ano tenei e kauwhautia atu nei ki a koutou.

UPOKO 2.

Pehia te ngakau maori; hiahiaia te kupu. 4 He whare ratou no te Karaiti. 11 Nga hiahia maori, 13 ata noho. 18 Ki nga pononga, 20 ki te hunga e tukinotia ana.

NA, whakarerea atu nga mauahara katoa, nga hianga katoa, nga tinihanga, nga hae, me nga kupu ngautuara katoa, 2 Kia rite ki nga tamariki whanau hou, hiahiaia atu te waiu tinihanga kore o te kupu, ko te mea hoki ia e tupu ai koutou: 3 Ki te mea kua whakamatautau koutou he tikanga ngawari ta te Ariki. 4 To koutou haerenga mai ki a ia ki te kohatu ora, i whakakahoretia nei e nga tāngata, he mea whiriwhiri ia na te Atua, he mea utu nui; 5 Ka hangā hoki koutou, ano he kohatu ora hei whare, ara, hei mea wairua, hei tohunga tapu, hei tapae atu i nga patunga tapu, ara, i nga mea wairua, he mea e mana-

kohia ana e te Atua i runga i a Ihu Karaiti. 6 Mo reira tera wahi o te karaipiture,

Na, ka whakatakotoria e ahau ki Hiona te tino kamaka o te kokonga, he mea whiriwhiri, he mea utu nui,

A, te tangata e whakapono ana ki a ia e kore e whakama

7 Ki a koutou e whakapono na he mea utu nui ia: ki te hunga whakapono kore ia,

Te kamaka i kapea e nga kai hanga, Kua meinga tenei hei upoko mo te kokonga,

8 Hei kamaka tūtukitanga waewae ia, hei toka whakahinga

ki te hunga e tūtuki ana ki te kupu, ki te hunga whakapono kore: i whakaritea mai hoki ratou hei penei. 9 Ko koutou ia he whakatupuranga whiriwhiri, he tohunga, he kingi, he iwi tapu, he iwi kua riro pu mai; hei whakapuaki i nga pai o te kai karanga i a koutou i roto i te pouri ki tana maramatanga whakamiharo: 10 I mua, ebara i te iwi, inaianei ia he iwi na te Atua: kihai nei i tohungia i mua, inaianei ia ka tohungia.

11 E aku hua aroha, ko taku whakahau atu tenei, he hunga nobo noa he konene hoki koutou, mawehe atu i nga hiahia kikokiko e whawhai nei ki te wairua; 12 Kia pai ta koutou whakahae i roto i nga tauwi, mo ta ratou whakapae ki a koutou, he kai mahi koutou i te kino, na kia whakakororia ratou i te Atua i te ra o te tirohanga mai, ina kite i a koutou mahi pai.

13 Na, kia ngohengohe koutou ki nga tikanga katoa a te tangata he whakaaro ki te Ariki: ahakoa na te kingi, na te mea nui rawa; 14 Na nga kawana ranei, na te hunga i tonoa mai e ia hei whiu i nga kai mahi i te kino, hei whakamoemiti ia mo te hunga e mahi ana i te pai. 15 Ko ta te Atua hoki tenei i pai ai, kia ai a koutou mahi pai hei puru mo nga mangai kuare o nga tātanga whakaaro kore: 16 He hunga ebara nei i te herehere, otia e kore e waiho to koutou herekoretanga hei hipoki mo te mauahara, engari kia rite ki nga pononga a te Atua. 17 Whakahonoretia nga tātanga katoa. Arohaina nga teina nga tuakana. E wehi ki te Atua. Whakahonoretia te kingi.

18 E nga pononga, kia ngohengohe ki o koutou rangatira, kia nui te wehi; he teka ki te hunga pai ki te hunga ngawari anake, ki te hunga whanoke ano hoki. 19 He mea whai whakapainga

hoki tenei, ki te mea na te maharatanga ki te Atua ka whakamanawanui ai tetahi ki nga mea whakapouri, i a ia ano hoki e whakamamaetia hētia ana. 20 He aha hoki te kororia, ki te mea ka whakamanawanui, i te mea kua haka koutou a ka motokia? tena ka whakamanawanui, i te mea ka mahi pai a ka whakamamaetia, he mea whai whakapainga tenei ki te Atua. 21 I karangatia hoki koutou ki tenei: i whakamamaetia hoki a te Karaiti mo tatou, a waiho iho e ia he taurua ma tatou, kia aru ai koutou i ona tapuae: 22 Kihai nei ia i mea i te hara, kahore ano hoki i kitea te tinihanga i tona mangai: 23 Ka taunutia, kihai ia i taunu atu; ka whakamamaetia, kihai ia i whakatumu; engari i toku atu i a ia ki te kai whakarite tika o te whakawa: 24 Nāna ake i waha o tatou hara, na tona tinana ake, i runga i te rakau, kia whakatupapaku ai tatou ki te hara, kia ora ai ki te tika: na ona karawarawa i ora ai o koutou mate. 25 I rite hoki koutou ki te hipi kua kotiti ke; heoi kua hoki tenei koutou ki te Hepara ki te Pihopa o o koutou wairua.

UPOKO 3.

Ki nga wahine (tane). 8 Kia kotahi. 14 Manawanui i runga i te pai. 19 Pai o ta Ihu ki nga tangata o mua.

NGA wāhine, kia ngohengohe ki a koutou tāne ake; a ki te turi etahi ki te kupu, na, i kore i te kupu, ko te whakahae e nga wāhine hei mea e riro mai ai ratou; 2 I a ratou e titiro ana ki te hē-kore o ta koutou whakahae, ki te hopohopo. 3 Te whakapai-pai mo koutou, kauaka hei to waho, kauaka hei te makawe i whiria, kauaka hei te whakapiritanga mai o nga mea koura, kauaka hei te whakakakahuranga o nga kakahu; 4 Engari hei te tangata ngaro o te ngakau, hei te kakahu e kore e pirau, ara te wairua māhaki, te wairua rangimarie, he mea utu nui hoki tenei i te aroaro o te Atua. 5 He penei hoki i mua ta nga wāhine tapu whakapaipai mo ratou, ta te hunga i whakaaro ki te Atua, ngohengohe tonu ratou ki a ratou tāne ake: 6 Me Hera hoki i ngohengohe ki a Aperahama, ko te ariki hoki tana ingoa mona: nāna hoki koutou tamariki, i a koutou e mahi pai ana, a kahore e matakū i tetahi whakapawera.

7 Me nga tāne ano hoki, kia rite ki to koutou matauranga ta koutou noho ki a ratou, whakawhiwhia te wahine ki te

honore, ko te mea kahakore hoki ia, ka uru tahi nei ano hoki korua ki te oranga ka homai noa nei; he mea kei araia a korua inoi.

8 Na, te whakamutunga nei o *taku*, kia kotahi te whakaaro o te katoa, kia kotahi te ngakau, kia rite te aroha ki to te tuakana ki to te teina, kia pai te ngakau, kia ngawari: 9 Kaua e utua he kino ki te kino, he taunu ki te taunu: engari me manaaki; me te mahara ano kua karangatia koutou ki tenei, ara kia whiwhi koutou ki te manaakitanga. 10 Ki

Te mea hoki tetahi kia aroha ki te ora,

Kia kite i nga ra pai,

Me pēhi e ia tona arero kei kino,

Ona ngutu hoki kei korero tiniha-nga;

11 Me peka ke atu i te kino, me mahi pai;

Ko te rangimarie hei rapunga māna, hei whainga atu māna.

12 No te mea hoki kei runga i te hunga tika nga kanohi o te Ariki,

Me ona taringa hoki ina inoi ratou:

E hē mai ana ia te mata o te Ariki ki te hunga e mahi ana i te kino.

13 Ko wai hoki hei homai i te hē ki a koutou, ki te aru koutou i te pai? 14

Otiia ki te mea na te whakaaro ki te tika i whakamamaetia ai koutou, ka hari koutou: aua ra e matakū ki ta ratou whakamataku, kaua e pawera; 15

Engari whakataua te Ariki te Atua i roto i o koutou ngakau: a kia rite tonu te kupu i a koutou i nga wa katoa, hei whakahokinga atu ma koutou ki nga

tāngata katoa e ui ana ki a koutou ki te mea e tumanakohia atu nei e koutou;

kia māhaki ano ia te ngakau kia wehi: 16 Kia pai o koutou hinengaro; mo ta ratou ngautuara ki a koutou, he kai mahi koutou i te kino, kia whakama

taua hunga e whakapae teka ra ki ta koutou whakahaere pai i roto i a te Karaiti. 17 Ki te mea hoki i a tatou e mahi ana i te pai ka takoto i te Atua he

namae mo tatou, erangi tera i te *mamae i a tatou* e mahi ana i te kino. 18 Ko-

tahi hoki whakamamaetanga o te Karaiti mo nga hara, te tika mo te hē, kia

arahina ai tatou e ia ki te Atua; i whakamatea ko te kikokiko, i whakaorangia ia ko te Wairua: 19 Ko tana ano tena i tona haerenga ki te kauwhau ki nga

wairua i te whare herehere: 20 I turi nei i mua, i te mea e tatari ana te manawānui o te Atua i nga ra i a Noa, i te

mea e hangā ana te āka, te mea i ora ai

etahi wairua torutoru nei, ara, tokowaru, he mea na te wai. 21 He mea whakarite ki tenei te mea e whakaora nei i a tatou inaianei, ara, te iriiri, (ehara i te whakarereanga atu i te poke o te kikokiko, engari he whakaenga ake na te hinegaro pai ki te Atua,) he meatanga na te aranga mai o Ihu Karaiti: 22 Kua riro nei ki te rangi, a kei te ringa matau ia o te Atua; kei raro ano i a ia nga anahera, nga rangatiratanga, nga kaha.

UPOKO 4.

Whakarereanga nga mahi o mua. 12 Whakamare mo te tukinotanga.

NA, kua mamae nei o te Karaiti kiko-kiko mo tatou, e mau koutou ki nga mea whawhai, ara ki taua whakaaro pu na ano: te tangata hoki kua mamae te kikokiko kua mutu te hara; 2 Mo te wa e toe nei o te noho ki te kikokiko kia kaua i runga i nga hiahia o te tāngata, engari i ta te Atua i pai ai. 3 Kāti hoki ma tatou ko te wahi o *to tatou* oranga kua pahemo nei, hei mahinga ma tatou i ta nga tauwiwi i pai ai, i a tatou i haere i runga i nga hiahia taikaha, i nga minaminatanga, i nga haurangitanga waina, i nga kakaina, i nga inumanga, i nga karakia whakarihariha ki nga whakapakoko: 4 He banga hou tenei ki a ratou, ara, koutou kahore e rere tahi, e torere ki taua kino: a kino iho a ratou korero: 5 Me korero e ratou a ratou mahi ki te Kai whakawa mo te hunga ora mo te hunga mate, kua rite noa ake hoki tāna. 6 Mo konei ra i kauwhautia ai ano hoki te rongo pai ki te hunga kua mate, hei whakahaenga hoki ratou, ara, te kikokiko ma te tangata, kia ora ia ratou, ara, te wairua i runga i ta te Atua.

7 Heoi, kua tata te whakamutunga o nga mea katoa: na, kia whai whakaaro koutou, kia mataara, kia inoi. 8 Na, i te tuatahi o nga mea katoa arohaina putia koutou e koutou ano: he tini hoki nga hara ka hipokina e te aroha. 9 Whakamanuhiriia tetahi e tetahi; kaua e amuamu. 10 Te mea kua riro noa mai i tetahi i tetahi meatia atu ano e koutou ma tetahi ma tetahi, kia rite ki ta nga tuari pai o nga homaitanga maha a te Atua. 11 Ki te korero tetahi, kia rite ki ta nga kupu a te Atua; ki te minita tetahi, hei to te kaha e homai ana e te Atua: kia whai kororia ai te Atua i nga mea katoa i roto i a Ihu Karaiti; kei a ia te kororia me te mana, ake ake ake. Amine.

12 E *aku* *hoa* aroha, kua e kiia he hanga hou te tahunga i roto i a koutou, hei whakamatautau i a koutou; kei ki he mea hou *tenei* kua pa ki a koutou: 13 Engari ka uru nei koutou ki nga mamae o te Karaiti, kia hari koutou; he mea hoki e hari ai koutou, whakamana mānā rawa, i te whakakitenga mai o tona kororia. 14 Ki te tawāia koutou mo te ingoa o te Karaiti, ka hari koutou; no te mea e tau ana te Wairua o te kororia ara to te Atua ki runga ki a koutou: ta ratou mona he korero kino, ta koutou mona he whakakororia. 15 Kua ia tetahi o koutou e whakamamaetia mo te mahi patu tangata, mo te tahae, mo te mahinga i te kino, mo te pokanoa ki ta tera meatanga. 16 Ki te *whakamamaetia ia tetahi* mo te ki he Karaitiana ia, kua ia e whakama; engari hei mea tenei e whakakororia ai ia i te Atua. 17 Ko te wa hoki *tenei* e timata ai te whakarite whakawa ki te whare o te Atua: a ki te mea kei a tatou te tuatahi, he pehea ra te whakamutunga ki te hunga e kore e tauri ki te rongo pai o te Atua? 18 A ki te mea ka ora noa te tangata tika, kei hea he putanga mo te tangata karakia kore, mo te tangata hāra? 18 Na, te hunga kua pai nei te Atua kia whakamamaetia ratou, me tuku e ratou o ratou wairua *ki a ia*, ara, ki te Kai hanga pono, me te mahi ano ia i te pai.

UPOKO 5.

Ki nga kaumatua; 5 Taitamariki. 8 Hei hoia ratou. Te hoa riri.

HE whakahau tenei naku ki nga kaumatua i roto i a koutou, he *hoa* kaumatua hoki ahau, he kai whakaatu mo nga mamae o te Karaiti, a kua whiwhi tahi nei ki te kororia e whakakitea mai i muri: 2 Whangainga te kahui a te Atua i roto i a koutou; kua e ngakau kore ina tiroiro, engari kia hihiko; kua e waiho i runga i te taonga

hē, engari i te ngakau nui; 3 Kua ano hoki e whakatupu rangatira *ki ta te Atua* wahi, engari hei tauria koutou ki te kahui. 4 A ka puta mai te tino Hepara, ka whiwhi koutou ki te karauna kororia e kore e pirau. 5 Me koutou ano hoki, e nga taitamariki, kia ngohengohe ki nga kaumatua, Kia ngohengohe ano hoki koutou katoa tetahi ki tetahi, ko te ngakau pa; kua ano hei kakahu mo koutou: no te mea hoki e pakeke ana te Atua ki te hunga whakapehapeha, a ka hoatu e ia he aroha noa ki te hunga papaku. 6 Na, whakapapaku iho koutou i raro i te ringaringa kaha o te Atua, kia whakateititia ake ai koutou e ia i te wa e pai ai: 7 Makā atu o koutou manukanutanga katoa ki runga ki a ia; e whakaaro ana hoki ia ki a koutou. 8 Kia mataara, kia matapopore; kei te haereere hoki to koutou *hoa* whawhai te rewera, ano he raiona e ngengere ana, e rapu ana i te tangata hei horomanga mānā: 9 Kia u ki te whakapono, ka tu atu ai ki a ia; me te mahara ano ka rite aua mamae nei ano i o koutou teina i te ao. 10 Na, ma te Atua o nga *mahi* aroha noa katoa, i karangatia ai tatou ki tona kororia mutunga kore i roto i a Karaiti Ihu, ka oti koutou te whakamamae i *tenei* wa iti nei, mānā koutou e mea kia tino rite, mānā e whakau, mānā e whakakaha, mānā e whakapumau. 11 *Waiho atu* i a ia te kororia me te kaha, ake ake ake. Amine.

12 Kua tuhituhia atu nei e ahau *etahi kupu* torutoru, hei maunga ma Hirawanu: he teina pono ia no koutou, ki toku whakaaro: he whakahau atu tenei, he whakaatu naku, ko te tino aroha noa tenei o te Atua e tu nei koutou. 13 Tenei te oha atu nei ki a koutou *te hahi* i Papurona, i whiriwhiria ngatahitia nei *koutou*; me taku tamaiti ano hoki me Maka. 14 Oha atu tetahi ki tetahi, hei te kahi aroha ano.

Kia tau te rangimarie ki a koutou katoa i roto i a Karaiti Ihu. Amine.

A PITA.

APOTORO KI NGĀ TANGATA KATOĀ.

UPOKO 1.

5 *Me whai kia tino u ki te ora.* 12 *Ka tata ia te mate.* 16 *Kahore e ruarua tana whakaaro ki a Ihu.*

NA Haimona Pita, na te pononga na te apotoro a Ihu Karaiti, ki te hunga kua whiwhi tahi nei tatou ki te whakapono utu nui, i runga i te tika o to tatou Atua, o Ihu Karaiti o te Kai whakaora. 2 Kia whakanuia te aroha noa me te rangimarie ki a koutou, i runga i te matauranga ki te Atua, ki a Ihu hoki ki to tatou Ariki. 3 Kua homai na hoki e tona kaha Atua ki a tatou nga mea katoa mo te ora, mo te karakia pai, i te mea ka mātau nei ki te Kai karanga i a tatou i runga i te kororia i te pai: 4 Na enei hoki i riro mai ai i a tatou nga kupu whakaari, he mea nui whakaharahara, he mea utu nui; ma enei hoki koutou ka whiwhi ai ki te ahua Atua, i a koutou ka mawhiti mai nei i te pirau i te ao, ara i to te hiahia. 5 Ma reira nei hoki, me whakapau rawa o koutou uaua, a honoa iho te pai ki runga ki to koutou whakapono; ki runga hoki ki te pai ko te matauranga; 6 Ki runga ki te matauranga ko te pēhi o te hiahia; a ki runga ki te pēhi o te hiahia ko te manawanui; ki runga ki te manawanui ko te karakia pai; 7 Ki runga ki te karakia pai ko te atawhai ki nga teina; ki runga ki te atawhai ki nga teina ko te aroha. 8 Ki te mea hoki kei a koutou enei mea, a e nui ana, ka meinga *koutou* kia kaua e mangere, kia kaua e hua-kore i runga i te matauranga ki to tatou Ariki ki a Ihu Karaiti. 9 Te tangata hoki kahore nei i a ia enei mea, he matapo, he atarua, kua wareware ki te horoinga o ona bara o mua. 10 Mo konei, e *aku* teina, kia puta o koutou uaua ki te whakapumau i to koutou karangatanga i to koutou whiriwhiringa: ki te penei hoki ta koutou mahi e kore rawa koutou e tapepa: 11 Penei hoki ka whiwhi nui koutou ki te tapokoranga ki te rangatiratanga mutu-nga kore o to tatou Ariki, ara o te Kai whakaora o Ihu Karaiti.

12 Mo reira ano e kore ahau e mangere ki te whakamahara tonu i a koutou ki enei mea, e mātau ana rāia koutou, kua oti ano te whakau ki runga ki tenei mea pono. 13 Ki toku whakaaro hoki, i a au e noho ana i tenei tapenakara, he mea tika ano kia whakaoho ahau i a koutou, kia whakamahara; 14 E mohio ana hoki ahau e kore e wheau ka mahue *tenei* tapenakara oku, ka pera ano me ta to tatou Ariki, me ta Ihu Karaiti i whakakite mai ai ki a au. 15 Ka puta ano hoki toku uaua kia mau tonu to koutou mahara ki enei mea, i muri i taku haerenga atu. 16 Ehara hoki i te mea he whai ta matou i nga kupu i titos e te whakaaro tinihanga, i te whakapuakanga o te kaha me te haerenga mai o to tatou Ariki o Ihu Karaiti ki a koutou; engari he kai titiro ano matou ki tona nui. 17 I riro mai hoki he honore he kororia ki a ia i te Atua Matua, i te putanga mai o taua reo ki a ia i roto i te kororia nui rawa, Ko taku Tama tenei i aroha ai, ko taku i ahua-reka atu ai. 18 I rongo ano matou ki tenei reo e puta mai ana i te rangi, i a matou i tona taha i runga i te maunga tapu. 19 Te kupu poropiti ano hoki, nui atu te u ki a tatou inaianei; pai tonu ki te anga ta koutou whakaaro ki reira, he rama hoki e tiaho ana i te wahi pouri, kia puao ra ano te ra, kia ara ra ano te whetu o te ata i roto i o koutou ngakau: 20 Ko tenei ta koutou e mohio ai i te tuatahi, kahore he poropititanga o te karaipiture nona ake *ona* tikanga. 21 Ehara hoki i te mea na te tangata i pai ake i puta mai ai te poropititanga i mua, engari he mea whakamahara na te Wairua Tapu i korero ai nga tāngata tapu a te Atua.

UPOKO 2.

Nga kai whakaako he, 7 Ka rite ki era i a Noa, i a Rota. 10 *To ratou ahua.*

NA, he poropiti teka ano i mua i roto i te iwi, he pera ano me nga kai whakaako teka e puta ake a mua i roto

i a koutou; ma enei e mau puku mai nga titorehanga whakangaro, he whakakahore na ratou i te Ariki i hokona ai ratou, a he mea hohoro tonu te whakangaromanga e takina iho e ratou ki a ratou ano. 2 He tokomaha ano hoki e aru i ta ratou tikanga taikaha; ma enei ano te ara o te pono ka korerotia kinotia ai. 3 He apo moni hoki e tito kupu ai ratou kia whai taonga ai ratou i a koutou: nonamata te tukunga mo ratou ki te hē, e kore ano e whakaroa; kahore hoki he moe o to ratou whakangaromanga. 4 Na, kihai i tohungia e te Atua nga anahera i hara, engari i peia ratou e ia ki te po, he mea herehere i te pouri, he mea tiaki mo te whakawakanga; 5 A kihai i tohungia te ao tawhito, he mea tiaki ia nāna a Noa, te tokowaru, te kai kauwhau i te tika, i tana kawenga mai i te waipuke ki te ao o te hunga karakia kore; 6 Nga pa ano hoki, a Horoma, a Komora, pungarehu rawa i a ia, tana whakataunga hē he hurihanga, waiho iho hei tohu ki te hunga e noho karakia kore i nga wa i muri; 7 Ko Rota ia ko te tangata tika whakaorangia ake e ia, i a ia e whakapouritia ana e te ritenga taikaha a te hunga kino; 8 I taua tangata tika e noho ana i roto i a ratou, mamea ana tona ngakau tika i a ratou mahi kino, i tana i kite ai, i tana i rongo ai i tenei ra i tenei ra: 9 Mātau tonu te Ariki ki te whakaora i te hunga karakia i roto i te whakamatautauranga, kia waiho ano hoki te hunga hē mo a te ra whakawa whiua ai: 10 Tera rawa ia tana mo te hunga e whai ana i ta te kikokiko, e haere ana i runga i te hiahia poke, e whakahawea ana ki te rangatiratanga: he hunga hikaka, e whai ana i ta ratou ake; kahore hoki e wehi ki te korero kino ki nga tāngata nunui. 11 Na, nga anahera he nui rawa nei te kaha te mana, kahore e puaki i enei he kupu kino mo ratou i te araro o te Ariki ina whakawa. 12 Ko era ia, rite tonu ratou ki te kararehe kahore nei he whakaaro, he mea maori anake, i hangā nei hei hopukanga hei whakangaromanga, korero kino ana ratou ki nga mea kahore nei e mohiotia e ratou; a ka ngaro i runga i ta ratou tikanga pirau; 13 Ka whiwhi ki te utu o te hē; o ta ratou ahuareka ki te kakai awatea. He ira ratou, he whakaheanga mai, e kai ana i nga mea papai i runga i a ratou mahi tinihanga i a ratou e hakari tahi ana me koutou; 14 O ratou kanohi ki tonu i te puremu, kahore hoki e mutu to ratou hara; e poaina ana e

ratou nga hinengaro kahore i u: he ngakau to ratou kua oti te whakamahi ki te apo; he tamariki kua oti te kanga: 15 Mahue ake i a ratou te ara tika, kotiti ke ana ratou, whai tonu ai i te ara o Paraama tama a Pohora, i whakapai nei ki te utu o te hē; 16 Otira i riria ano ia mo tana hē: i korero te kararehe reo-kore, no te tangata ano te reo, a pēhia ana e ia te wairangitanga o te poropiti. 17 He puna wai kore enei tāngata, he kapua e akina ana e te tūpuhi; pouri kerekere te wahi kua rite mo ratou, mo ake tonu atu. 18 Tetere rawa hoki, he mea teka noa a ratou korero, e poaina ana e ratou ki nga hiahia o te kikokiko, ki nga hiahia taikaha, te hunga kua mawhiti rawa atu i roto i te hunga e noho ana i te hē. 19 He here-kore ta ratou e whakaari nei ki a ratou, heoi he pononga ratou na te pirau: ki te taea hoki te tangata e te hoa riri, hei pononga ia mana. 20 Ka mawhiti mai ratou i nga poke o te ao, i a ratou ka mātau nei ki te Ariki, ara ki te Kai whakaora, ki a Ihu Karaiti, na, ki te mau ratou, a ka hinga rawa i aua mea, kino noa atu to ratou whakamutunga i te timatanga. 21 Erangi hoki te kore e mātau ki te ara o te tika, he kino rawa ia te mātau, me te tauri ke atu ano i te ture tapu kua tukua nei ki a ratou. 22 Heoi te tukunga iho ki a ratou rite tonu ki ta te whakatauki pono, kua hoki te kuri ki tona ruaki; me te poaka ano i horoia, ki tana tita-katakanga i te paru.

UPOKO 3.

Ahako roa, e tae mai ano a Ihu. 8 Manawanui o te Atua inaianei. 10 Mutunga o te ao. 15 To te ariki manawanui hei whakaoranga.

KO te rua tenei o aku pukapuka, e aku hōa aroha, ka tuhituhia atu nei ki a koutou; hei whakaoho i o koutou hinengaro tinihanga kore kia mahara: 2 Kia mahara ai koutou ki nga kupu i korerotia i mua e nga poropiti tapu, ki ta matou hoki ki ta nga apotora a te Ariki a te Kai whakaora: 3 Ko tenei ta koutou e mātau ai i te tuatahi, tera e puta mai etahi kai whakamanumanu i nga ra whakamutunga, e haere ana i runga i nga ritenga o o ratou hiahia ake, 4 E mea ana, Kei hea te korero o tona haerenga mai? mau tonu hoki nga mea katoa no te moenga ra ano o nga mātau, pera tonu me to te

II. PITA.

orokohanganga. 5 E pai ana hoki ratou kia kuare ki tenei, na te kupu a te Atua nga rangi i mua, me te whenua ano to-toka tonu i roto i te wai, na te wai ano hoki. 6 He hurihanga na enei i ngaro ai i te wai te ao o tera wa. 7 Ko nga rangi onaianei ia me te whenua, he mea rongoa na taua kupu ra ano, he mea waiho marire mo te ahi, ina taea te ra e whakaritea ai te whakawa, e whakangaromia ai nga tångata karakia kore.

8 Na, kei kuare koutou, e *aku hoa* aroha, ki tenei mea kotahi, ki ta te Ariki he ra kotahi rite tonu ki nga tau kotahi mano, a nga tau kotahi mano rite tonu ki te ra kotahi. 9 Kahore he whakaroa o te Ariki ki tana kupu whakaari, e kore e rite ki ta etahi e ki nei he whakaroa; engari e manawanui ana ki a tatou, kahore ana whakaaro mo te tångata kia ngaro; engari kia tae katoa mai ki te ripeneta. 10 E puta mai hoki te ra o te Ariki, ano he tahae i te po; ko reira pahemo atu ai nga rangi, tona nui hoki o te tangi; na, ka ngiha nga mea timatanga i te ahi, ka rewa; a pau ake i te ahi te whenua me ana mahi. 11 Na, mo te rewa nei enei mea katoa, kia pehea ra he tikanga ma koutou i runga i te whakahaere tapu i te karakia; 12 Me te tumanako atu me te takare atu ano koutou ki te taenga

mai o te ra o te Atua, e rewa ai nga rangi i te ahi, e ngiha ai nga mea timatanga, e memeha ai? 13 Heoi kei te tumanako atu tatou ki nga rangi hou, ki te whenua hou, ki tana i whakaari mai ai, kei reira te tika e noho ana.

14 Mo konei ra, e *aku hoa* aroha, i a koutou ka tumanako atu na ki enei mea, kia puta o koutou uaua kia rokohina e ia i runga i te rangimarie, tē whai ira, tē whai koha. 15 Kia mahara ano ki te manawanui o to tatou Ariki he whakaora; ko te mea hoki ia i tuhituhia ki a koutou e to tatou teina aroha e Paora, he mea i rite tonu ki te matauranga kua homai nei ki a ia; 16 I pera ano i ana pukapuka katoa, i korerotia hoki enei mea ki reira; kei reira ano hoki etahi mea e pakeke ana ki te whakaaro, whakawiria ketia ake e te hunga kuare e te hunga kahore ano i u; ko ta ratou hanga ano ia ki era atu karaipiture, a ngaro iho ratou. 17 Na, e *aku hoa* aroha, ka mātau wawe nei koutou, kia tupato kei kahakina atu koutou e te hē o te hunga kino, kei taka atu, kei kore e u. 18 Engari kia neke ake i runga i te aroha noa, i te matauranga o to tatou Ariki, ara o te Kai whakaora o Ihu Karaiti. *Waiho atu i a ia te kororia, aianei a ake tonu atu.* Amine.

KO TE PUKAPUKA TUATAHI

A HOANI

APOTORO KI NGĀ TĀNGATA KĀTOA.

UPOKO 1.

A ratou korero mo Ihu ehara i te mea i rangona ki te tångata. 3 Ka whakahoatia nei ki a ia, 5 kia pai. Kia kitea te pono o ta tatou.

TE mea o te timatanga, ta matou i rongo ai, ta o matou kanohi i kite ai, ta matou i titiro atu ai, ta o matou ringaringa i whāwhā atu ai, nga mea o te Kupu o te ora; 2 (I whakakitea mai hoki te ora, a kite ana matou, na, ka whakaatu nei, ka kauwhau nei ki a koutou i te ora tonu, i tera i te Matua i mua, a kua whakakitea mai nei ki a matou;) 3 Ko ta

matou ra i kite ai i rongo ai e kauwhautia atu nei e matou ki a koutou, kia whakahoatia ai koutou ki a matou: na, to tatou whakahoatanga kei te Matua, kei tana Tama hoki, kei a Ihu Karaiti. 4 Na, ka tuhituhia atu nei enei mea e matou ki a koutou, kia tino nui ai to koutou hari.

5 Ko te korero ano tenei i rongo ai matou kia ia, a ka korerotia atu e matou nei ki a koutou, na, he mārāmātanga te Atua, kahore rawa hoki he pouri i a ia. 6 Ki te mea tatou e whakahoa ana tatou ki a ia, me te haere ano tatou i te pouri, e korero teka ana tatou, ehara hoki i te pono ta.

tatou e mahi nei: 7 Ki te haere ia tatou i te māramatanga, me ia hoki e noho nei i te māramatanga, na, ka whakahoa tatou tetahi ki tetahi, a e horoia ana o tatou hara katoa e nga toto o Ihu Karaiti, o tana Tama. 8 Ki te mea tatou kahore o tatou hara, e whakapohēhe ana tatou i a tatou ano, a kahore te pono i roto i a tatou. 9 Ki te whaki tatou i o tatou hara, e pono ana ia e tika ana, a ka murua e ia o tatou hara, ka horoia hoki o tatou hē katoa. 10 Ki te mea tatou kahore tatou i hara, ka meinga ia he kai korero teka, a kahore tana kupu i roto i a tatou.

UPOKO 2.

Te whakamarietanga ina he. 8 Tohu e mohiotia ai te whakapono tika. Ta tatou e aroha ai. 18 Kei tinihangatia. 20 Te mea e u ai.

E AKU tamariki nonohi, ka tuhituhi atu nei ahau i enei mea ki a koutou, kia kana ai koutou e hara. A ki te hara tetahi, he kai korero mo tatou kei te Matua, ko Ihu Karaiti, ko te tika: 2 Ko ia ano te whakamarietanga mo o tatou hara: ehara i te mea mo o tatou anake, mo o te ao katoa ano hoki. 3 Ma konei hoki tatou ka mātau ai kua mātau tatou ki a ia, ki te puritia e tatou ana ture. 4 Ki te mea tetahi, Kua mātau ahau ki a ia, a kahore e pupuri i ana ture, he tangata teka ia, a kahore te pono i roto i a ia. 5 Te tangata e pupuri ana i tana kupu, kua tino rite pu i a ia te aroha o te Atua: ma konei tatou ka mātau ai kei roto tatou i a ia. 6 Te tangata e mea ana e noho ana ia i roto i a ia, ko te tikanga tenei māna, ko tona haere kia rite ki to tēra haere.

7 E aku teina, ehara taku i te ture hou ka tuhituhia atu nei e ahau ki a koutou, engari ko te ture tawhito, ko tēra i a koutou o te timatanga iho ra ano. Te ture tawhito ko te kupu i rongu ai koutou no te timatanga iho ra ano. 8 Tenei ano he ture hou e tuhituhia atu nei e ahau ki a koutou; he mea pono i tana, i ta koutou, kua pahemo atu hoki te pouritanga, a ko te māramatanga pono tenei te whiti nei. 9 Te tangata e mea ana kei te māramatanga ia, a e mauahara ana ki tona teina, kei roto ano ia i te pouri, a taea noatia tenei ra. 10 Te tangata e aroha ana ki tona teina, e noho ana ia i roto i te māramatanga, kahore hoki

he tūtukitanga waewae i roto i a ia. 11 Te tangata ia e mauahara ana ki tona teina, kei te pouri ia, e haere ana ia i roto i te pouri, kahore hoki ona matauranga e haere ana ranei ia ki hea, no te mea kua matapotia ona kanohi e te pouri.

12 Ka tuhituhi atu nei ahau ki a koutou, e nga tamariki nonohi, no te mea kua murua o koutou hara, he whakaaaro hoki ki tona ingoa. 13 Ka tuhituhi atu nei ahau ki a koutou, e nga mātua, no te mea kua mātau koutou ki a ia, ara, ki to te timatanga. Ka tuhituhi atu nei ahau ki a koutou, e nga taitamariki, no te mea kua hinga i a koutou te wairua kino. Ka tuhituhi atu nei ahau ki a koutou, e nga tamariki nonohi, no te mea kua mātau koutou ki te Matua. 14 I tuhituhi atu ai ahau ki a koutou, e nga mātua, no te mea kua mātau koutou ki a ia, ara, ki to te timatanga. I tuhituhi atu ai ahau ki a koutou, e nga taitamariki, no te mea e kaha ana koutou, a e mau ana te kupu a te Atua i roto i a koutou, kua hinga ano hoki i a koutou te wairua kino. 15 Kua e aroha ki te ao, kua ano hoki ki nga mea o te ao. Ki te aroha tetahi ki te ao, kahore te aroha o te Matua i roto i a ia. 16 Na, nga mea katoa i te ao, te hiahia o te kikokiko, te hiahia o nga kanohi, me te whakapehapeha ki nga rawa, ehara i te Matua, engari no te ao. 17 Ka pahemo atu ano te ao, me tona hiahia: tena ko te tangata e mea ana i ta te Atua e pai ai, e noho tonu ana ia a ake ake.

18 E nga tamariki nonohi, ko te taima whakamutunga tenei: a ka rite ki ta koutou i rongu ai e haere mai ana a anatikaraiti; na, kua tokomaha nei nga anatikaraiti; ma konei tatou ka mātau ai ko te taima whakamutunga tenei. 19 I haere atu ratou i roto i a tatou, ehara ia i te mea no tatou ratou; mehemea hoki no tatou ratou, kua noho tonu ki a tatou: otiia he mea tenei kia whakakitea ai ratou katoa ehara i a tatou. 20 Na, he whakawahinga ano to koutou na te Mea Tapu; e mātau ana ano hoki koutou ki nga mea katoa. 21 Ehara i te mea i tuhituhi atu ai ahau ki a koutou no te mea kahore koutou e mātau ki te pono, engari no te mea e mātauria ana e koutou, no te mea hoki kahore he teka i puta ake i te pono. 22 Ko wai koia te tangata teka? he teka ianei ko te tangata e mea ana, ehara a Ihu

i a te Karaiti? Ko te anatikaraiti tenei, ko te tangata e whakakahore ana ki te Matua ki te Tama. 23 Nga tângata katoa e whakakahore ana ki te Tama, kahore te Matua i a ratou: te tangata e whakaana ana ki te Tama, kei a ia ano hoki te Matua. 24 Na, kia mau ki roto ki a koutou ta koutou i rongo ai no te timatanga ra ano. Ki te mea ka mau i roto i a koutou ta koutou i rongo ai no te timatanga ra ano, e mau ano koutou i roto i te Tama, i roto ano hoki i te Matua. 25 Ko te mea ano hoki tenei i whakaaria mai nei e ia ki a tatou, ko te oranga tonutanga. 26 I tuhituhia atu e ahau enei mea ki a koutou, mo te hunga e whakapohehe ana i a koutou. 27 Otia e mau ana ano i roto i a koutou tana whakawahinga kua riro mai na i a koutou: kahore hoki o koutou mea e whakaakona ai koutou e tetahi: na, te whakawahinga e whakaako na i a koutou ki nga mea katoa, pono tonu, kahore hoki he teka, kia rite ra ki tana i whakaako ai i a koutou to koutou mau ki roto ki a ia. 28 Na, inaianei, e nga tamariki nonohi, kia mau ki roto ki a ia; kia whai maiatanga ai tatou ina puta mai ia, kei whakama hoki ki a ia ina tae mai ia. 29 Ki te mātau koutou e tika ana ia, ka mātau koutou he mea whanau nāna nga tângata katoa e mea ana i te tika.

UPOKO 3.

To te Atua aroha ki a tatou. 8 Na, kia mau ki ana ture; 11 Ki te aroha ano hoki.

KIA kite koutou i te tikanga o te aroha i homai nei e te Matua ki a tatou, ara, kia karangatia tatou ko nga tamariki a te Atua! koia te ao tē mātau ai ki a tatou, kahore hoki i mātau ki a ia. 2 E nga hōa aroha, he tamariki tatou na te Atua inaianei; a kahore ano i kitea noatia he aha ranei tatou a mua: otira e mohio ana tatou, ka puta mai ia, ka rite tatou ki a ia; ka kite hoki tatou i a ia, a ia ake ano. 3 Na, ki te mea kei tetahi tenei tumanakotanga atu ki a ia, ka tahia atu e ia ona hē, kia rite ai ki a ia e hē-kore nei. 4 Te tangata e mea ana i te hara, he takahi tāna i te ture: he takahi hoki te hara i te ture. 5 E mātau ana ano koutou i whakakitea mai ia hei whakakahore i o tatou hara; kahore ano hoki he hara i roto i a ia. 6 Te tangata e mau ana i roto i a ia e kore e hara: nga tângata katoa

e hara ana, kahore i kite i a ia, kahore ano hoki ratou i mātau ki a ia. 7 E nga tamariki nonohi, kei whakapohehetia koutou e tetahi: te tangata e mea ana i te tika, he tika ano ia, pera hoki me tera e tika ana. 8 Te tangata e mea ana i te hara, no te rewera ia; he hara hoki to te rewera no te timatanga ra ano. Mo konei te Tama a te Atua i whakakitea mai ai, kia whakakahoretia ai e ia nga mahi a te rewera. 9 Te tangata kua whanau i te Atua e kore e mea i te hara; no te mea e mau ana tana purapura i roto i a ia: a e kore e ahei i a ia te hara, no te mea kua whanau ia i te Atua. 10 Ma konei ka kitea ai nga tamariki a te Atua, me nga tamariki a te rewera: te tangata e kore e mahi i te tika, chara ia i te Atua, me ia ano hoki e kore e aroha ki tona teina. 11 Ko te korero hoki tenei i rongo ai koutou i te timatanga, kia aroha tatou tetahi ki tetahi. 12 Kaua ra e pera me Kaina; no te *wairua* kino nei ia, a kohurutia ana e ia tona teina. A na te aha ia i kohuru ai i a ia? No te mea i kino ana mahi, a ko a tona teina i tika.

13 Kaua e miharo, e aku teina, ki te kino te ao ki a koutou. 14 E mātau ana tatou kua whiti tatou i te mate ki te ora, no te mea e aroha ana tatou ki nga teina. Te tangata kahore e aroha ki te teina, e noho ana ia i roto i te mate. 15 Te tangata e mauahara ana ki tona teina, he kai patu tangata ia: a ka mātau koutou, na, te kai patu tangata kahore he oranga tonutanga e mau ana i roto i a ia. 16 Na konei tatou i mātau ai ki te aroha, i tuku atu hoki ia i a ia kia mate mo tatou: a e tika ana kia tukua tatou e tatou ano ki te mate mo nga teina. 17 Na, te tangata i a ia nei nga oranga o tenei ao, a ka kite e matea ana tetahi mea e tona teina, na, ka tutakina iho e ia tona ngakau aroha ki a ia, e mau pehea ana te aroha o te Atua i roto i a ia? 18 E aku tamariki nonohi, kaua e waiho ma te kupu ma te arero te aroha; engari ma te mahi ma te pono. 19 Ma konei hoki tatou ka mātau ai no te pono tatou, ka whakau ai hoki i o tatou ngakau i tona aroaro. 20 Na, ki te mea ka whakahe mai o tatou ngakau ki a tatou, nui atu te Atua i o tatou ngakau; e mātau ana ano ia ki nga mea katoa. 21 E nga hōa aroha, ki te kore o tatou ngakau e whakahe ake ki a tatou, ka maia tatou ki te Atua. 22 A, te mea e inoia ana e tatou, ka homai e ia ki a tatou,

no te mea e pupuri ana tatou i ana ture, e mea ana hoki i nga mea e ahua-reka ana ki tana titiro. 23 Ko tana ture ano tenei, Kia whakapono tatou ki te ingoa o tana Tama o Ihu Karaiti, kia aroha ano tetahi ki tetahi, kia rite ano ki te ture i homai e ia ki a tatou. 24 Na, te tangata e pupuri ana i ana ture, e mau ana i roto i a ia me ia ano i roto i a ia. Na konei ano tatou i mātau ai e mau ana ia i roto i a tatou, na te Wairua kua homai nei e ia ki a tatou.

UPOKO 4.

*Tohu e mohiotia ai nga kai whakaako he. 7
Kia mau ki te aroha.*

E NGA *hoa* aroha, kua e whakapono atu ki nga wairua katoa, engari me whakamatau nga wairua no te Atua ranei; he tokomaha hoki nga poropiti teka kua haere mai ki te ao. 2 Ma konei koutou ka mātau ai ki te Wairua o te Atua: nga wairua katoa e whaka-ae ana i haere mai a Ihu Karaiti i te kikokiko, no te Atua era: 3 A, nga wairua katoa kahore e whaka-ae i haere mai a Ihu Karaiti i te kikokiko, ehara i te mea no te Atua: ko to te anatikaraiti wairua ano tenei, i rongo nei koutou e haere mai ana; a tenei ano kei te ao nei inaianei. 4 No te Atua koutou, e nga tamariki nonohi, kua kaha ano koutou i a ratou: no te mea nui atu ia i roto i a koutou, i tēra i roto i te ao. 5 No te ao ratou: na reira no te ao nei ano a ratou korero, a e whakarongo ana te ao ki a ratou. 6 No te Atua tatou: te tangata e mātau ana ki te Atua, e whakarongo ana ia ki a tatou; te tangata ehara nei i ta te Atua, e kore ia e whakarongo ki a tatou. Ma konei tatou ka mātau ai ki te wairua o te pono, ki te wairua o te hē.

7 E nga *hoa* aroha, kia aroha tatou tetahi ki tetahi: no te Atua hoki te aroha; a, te hunga katoa e aroha ana, kua whanau i te Atua, a e mātau ana ki te Atua. 8 Te tangata kahore e aroha, kahore ia e mātau ki te Atua; he aroha hoki te Atua. 9 Na konei i kitea mai ai te aroha o te Atua ki a tatou, na te mea kua tonoa mai e te Atua tana Tama kotahi ki te ao; kia ora ai tatou i a ia. 10 Ko to te aroha tenei, ehara i te mea ko tatou kua aroha ki te Atua, engari ko ia kua aroha ki a tatou, a tonoa mai ana e ia tana Tama hei whakamaritanga mo o tatou hara. 11 E nga *hoa* aroha, ki te mea i penei te aroha o te

Atua ki a tatou, e tika ana hoki kia aroha tatou tetahi ki tetahi. 12 Kahore he wa i kite ai tetahi i te Atua. Ki te aroha tatou tetahi ki tetahi, e noho ana te Atua i roto i a tatou, a kua rite pu tona aroha i roto i a tatou. 13 Na konei tatou i mātau ai e noho ana tatou i roto i a ia, me ia i roto i a tatou, na te mea kua homai e ia ta tona Wairua ki a tatou. 14 A kua kite ano matou, ka whakaatu nei ano hoki, i tonoa te Tama e te Matua hei Kai whakaora mo te ao. 15 Te tangata e whaka-ae ana ko Ihu te Tama a te Atua, e noho ana te Atua i roto i a ia, me ia ano hoki i roto i te Atua. 16 Kua mātau nei ano hoki tatou kua whakapono ki te aroha o te Atua ki a tatou. He aroha te Atua; a, te tangata e noho ana i runga i te aroha e noho ana i roto i te Atua, me te Atua ano hoki i roto i a ia. 17 Na konei te aroha i roto i a tatou ka rite pu ai, a ka whai maia tanga ano tatou a te ra whakawa: na te mea e rite ana ki a ia tatou e noho nei i tenei ao. 18 Kahore he matakū i roto i te aroha; engari ka makā te matakū ki waho e te aroha ina tino rite; no te mea he mamea to te matakū. Na, te tangata e matakū ana, kahore ia i tino rite i roto i te aroha. 19 E aroha ana tatou ki a ia, no te mea ko ia kua aroha ki a tatou i te tuatahi. 20 Ki te mea tetahi, E aroha ana ahanu ki te Atua, a e mauahara ana ki tona teina, he tangata teka ia: te tangata hoki kahore e aroha ki tona teina i kitea nei e ia, me pehea ka aroha ai ia ki te Atua kahore nei i kitea e ia? 21 Kei a tatou ano hoki tenei ture he mea nāna, Te tangata e aroha ana ki te Atua, kia aroha hoki ki tona teina?

UPOKO 5.

Na te Atua te whakapono. Na reira ano te aroha. To te aroha ahua. 10 Kai whakaatu pai. 11 Te kupu whakahari. 14 Inoi.

NGA tāngata katoa e whakapono ana ko Ihu te Karaiti, kua whanau i te Atua: nga tāngata katoa ano hoki e aroha ana ki te Pāpā, e aroha ana ano ki tona whanau. 2 Ma konei tatou ka mātau ai e aroha ana tatou ki nga tamariki a te Atua, ma te mea ka aroha tatou ki te Atua, a ka pupuri i ana ture. 3 Ko te aroha hoki tenei ki te Atua, kia pupuri tatou i ana ture: ehara hoki ana ture i te mea taimaha. 4 Nga mea katoa hoki kua whanau i te Atua e

II. HOĀNI.

kaha ana i te ao: a ko te wikitoria tenei e taea ai te ao, ko to tatou whakapono. 5 Ko wai i kaha i te ao? ehara ianei te tangata e whakapono ana ko Ihu te Tama a te Atua? 6 Ko ia tenei i haere mai nei i runga i te wai i te toto, ko Ihu te Karaiti; ehara i te mea i runga i te wai anake, engari i runga i te wai i te toto. Ko te Wairua hoki te kai whakaatu, he pono hoki te Wairua. 7 Tokotoru hoki nga kai whakaatu i te rangi, ko te Matua, ko te Kupu, ko te Wairua Tapu: a kotahi ano enei tokotoru. 8 A tokotoru nga kai whakaatu i te whenua, ko te Wairua, ko te wai, ko te toto: a kotahi ano to ratou tokotoru. 9 Ki te whakaase atu tatou ki ta nga tangata whakaatu, he nui ke ta te Atua whakaatu: ko ta te Atua whakaatu hoki tenei, i whakaaturia mai e ia mo tana Tama. 10 Te tangata e whakapono ana ki te Tama a te Atua, he whakaaturanga tana kei roto ano i a ia: te tangata kahore e whakapono ki te Atua, he whakateka tana ki a ia; no te mea kahore ia i whakapono ki te whakaaturanga i whakaaturia mai nei e te Atua mo tana Tama. 11 A ko te whakaaturanga tenei, ara kua homai e te Atua ki a tatou te oranga tonutanga; kei roto ano i tana Tama tenei oranga. 12 Te tangata kei a ia te Tama, kei a ia ano te oranga; te tangata kahore nei i a ia te Tama a te Atua, kahore i a ia te oranga.

13 I tuhituhia atu ai e ahau enei mea ki a koutou e whakapono nei ki te ingoa

o te Tama a te Atua; kia mātau ai koutou kei a koutou te oranga tonutanga, kia whakapono ai hoki koutou ki te ingoa o te Tama a te Atua. 14 Ko to tatou maiautanga ano tenei ki a ia, na, ki te inoia e tatou tetahi mea i a ia, tana i pai ai, ka whakarongo mai ia ki a tatou: 15 A ki te mea ka mātau tatou e whakarongo ana ia ki tā tatou e inoi ai, ka mātau kei a tatou nga mea i inoia e tatou i a ia. 16 Ki te mea ka kite tetahi i tona teina e hara ana, haunga te hara e mate ai ia, me inoi ia, a e homai he oranga ki a ia mo te hunga ehara nei to ratou i te hara e mate ai. Tera ano te hara e mate ai: e kore ahau e mea kia inoi ia mo tera. 17 He hara nga hē katoa: tenei ano tetahi hara ehara nei i te mea e mate ai.

18 E mātau ana tatou, na, nga tangata katoa kua whanau i te Atua kahore e hara; engari ka tiaki te tangata kua whanau i te Atua i a ia ano, e kore hoki te *wairua* kino e pa ki a ia. 19 Ka mātau nei tatou no te Atua tatou, a kei te takoto te ao katoa i roto i te kino. 20 Na, e mātau ana ano tatou kua tae mai te Tama a te Atua, a kua homai e ia ki a tatou he matauranga, kia mohio ai tatou *ki a ia* ki te Mea Pono; kei roto ano hoki tatou i a ia i te Mea Pono, ara i tana Tama i a Ihu Karaiti. Ko te Atua pono tenei, me te oranga tonutanga. 21 E *aku* tamariki nonohi, kia tupato koutou ki nga whakapakoko. Amine.

KO TE PUKAPUKA TUARUA

A HOANI APOTORO.

Mo te u. 10 Kei tauri ki nga kai whakaako he.

NA te kaumatua ki te wahine rangatira kua oti te whiriwhiri, ki ana tamariki hoki, e arohaina ponotia nei e ahau; a ehara i te mea e ahau anake, e nga tangata katoa ano hoki kua mātau ki te pono; 2 He whakaaro hoki ki te pono e mau nei i roto i a tatou, a e mau ano ki a tatou, ake ake ake: 3 Kia tau ki a koutou te aroha noa, te mahi tohu, me te rangimarie, he mea na te Atua Matua, na te Ariki hoki na Ihu Karaiti,

na te Tama a te Matua, i runga ano i te pono, i te aroha.

4 Hari pu ahau noku i kite i etahi o o tamariki e haere ana i runga i te pono, e whakarite ana i te ture kua homai ki a tatou e te Matua. 5 Na, tenei ano taku kupu ki a koe, e tai, ehara i te ture hou taku e tuhituhi atu nei ki a koe, engari ko tera i a tatou no te timatanga, kia aroha tatou tetahi ki tetahi. 6 A ko te aroha tenei, kia haere tatou i runga i ana ture. Ko te ture ano tenei, kia rite ki ta koutou i rongo ai i te timatanga, hei runga i tera he

III. HOANI.

haorenga ma koutou. 7 He tokomaha hoki te hunga whakapohehe kua tae mai ki te ao, kahore nei e whakaae i haere mai a Ihu Karaiti i te kikokiko. Ko te kai whakapohehe tenei, ko te anatikaraiti. 8 Kia whai whakaaro ki a koutou ano, kei maumauria a tatou mahi, engari kia tino nui te utu e riro i a tatou. 9 Te tangata e poka ke ana, a kahore e mau ki te whakaakoranga a te Karaiti, kahore te Atua i a ia: te tangata e mau ana ki te whakaakoranga a te Karaiti, kei tenei te Matua me te Tama. 10 Ki te tae atu tetahi ki a

koutou, a ehara tenei i te whakaakoranga e kawea atu e ia, kua ia e puritia ki te whare, kua ano hoki e oha atu ki a ia: 11 Ki te oha atu hoki tetahi ki a ia, ka uru ia ki ana mahi kino.

12 He maha nga mea hei tuhituhinga atu maku ki a koutou, *heoi* kihai ahau i pai ki te pepa ki te mangumangu: engari e mea ana ahau tera ahau e haere atu ki a koutou, a ka korero atu he mangai he mangai, kia tino nui ai to tatou hari. 13 Tenei te oha atu nei ki a koe nga tamariki a tou teina whiriwhiri. Amine.

KO TE PUKAPUKA TUATORU

A HOANI APOTORO.

Mo te mahi atawhai a Kaiu. 9 He o Rioterepi. 12 Pai o Rimitiriu.

NA te kaumatua ki a Kaiu, ki te *hoa* aroha ki taku e aroha atu nei i runga i te pono.

2 E te *hoa* aroha, nui atu i nga mea katoa taku inoi kia kake koe ki te pai, kia ora, kia pera ano me tou wairua kua kake ki te pai. 3 Hari pu hoki ahau ki nga teina i haere mai nei, i whakaatu i te pono i roto i a koe, ara, tou haere i runga i te pono. 4 Kahore aku hari e nui atu ana i enei, ara kia rongo ahau e haere ana aku tamariki i runga i te pono.

5 E te *hoa* aroha, pono tonu tau mahi e mea na koe mo nga teina, mo nga tangata iwi ke ano hoki; 6 E whakaatu na i tou aroha i te aroaro o te hahi: na, kia rite ki ta te Atua tau kawenga i a ratou, a ka pai to mahi: 7 He whakaaro hoki ki *tona* ingoa i haere atu ai ratou, kihai ano i riro i a ratou tetahi mea a nga tau iwi. 8 Koia i tika ai kia whakamanuhiri tatou i nga tangata penei, kia ai hoki tatou hei *hoa* mahi mo te pono.

9 I tuhituhi atu ahau ki te hahi:

otira kahore matou e manakohia mai e Rioterepi, tana hoki e pai ai ko ia kia meinga hei tuatahi mo ratou. 10 Mo konei ki te haere atu ahau, ka mahara ahau ki ana mahi e mea nei ia, ki te kino o ana kupu i a ia e hāmemememe mai nei mo matou; kahore hoki tana i mutu i konei, kahore ia e manako ki nga teina, a ki te pai etahi, e riria ana e ia, e peia ana i roto i te hahi. 11 E te *hoa* aroha, kua e arumia te kino, engari te pai. Te tangata e mahi pai ana, no te Atua ia: tena ko te kai mahi i te kino, kahore ia kia kite i te Atua. 12 E korerotia *paitia* ana a Rimitiriu e te katoa, e te pono ano hoki: hei kai whakaatu ano hoki matou; e mohio ana ano koutou he mea pono ta matou whakaaturanga.

13 He maha nga mea hei tuhituhinga atu maku, otira e kore ahau e pai kia tuhituhi atu ki a koe ki te mangumangu ki te pene: 14 E mea ana hoki ahau tera ahau e kite wawe i a koe, a e korero taua he mangai he mangai. *Kia tau* te rangimarie ki a koe. Tenei nga *hoa* aroha te oha atu nei ki a koe. Oha atu ki nga *hoa* aroha me te whakahua ano i te ingoa o tera o tera.

A HURA.

Kia u. 4 Kai whakaako he. 20 Kia neke ake te whakapono, inoi i roto i te Wairua, kia u ai, kia tupu ai, kia mau ai. 22 Tikanga ki o waho.

NA Hura, na te pononga a Ihu Karaiti, na te teina o Hemi, ki te hunga kua oti te whakatapu e te Atua Matua, he mea tiaki i roto i a Ihu Karaiti, he hunga karanga: 2 Kia whakanuia ki a koutou te mahi tohu, te rangimarie, me te aroha.

3 E nga *hoa* aroha, i a au e tākare tou ana ki te tuhituhi ki a koutou mo to tatou oranga tahi, i mea ahau me tuhituhi ki a koutou, me whakahauhau kia kaha te tohe ki te whakapono kua oti nei te tuku mai ki te hunga tapu. 4 Kua tomo puku mai hoki etahi tāngata, i tubituhia i mua mo tenei whakataunga-hē, he hunga karakia kore, whakaputaina ketia ake e ratou te aroha noa o to tatou Atua hei mea mo nga hiahia taikaha. a whakakahore ana ratou ki te Atua ko ia anake nei te rangatira, ki to tatou Ariki hoki ki a Ihu Karaiti.

5 Na, e mea ana ahau kia whakamaratira koutou, kua mātau noa ake ano hoki koutou ki tenei, i whakaorangia mai e te Ariki te iwi i te whenua o Ihapa, muri iho whakangaromia ana e ia te hunga kihai nei i whakapono. 6 Na, nga anahera kihai nei i mau ta ratou o te timatanga, heoi whakarerea ake e ratou to ratou nohoanga ake, kua waiho e ia i raro i te pouri, mau tonu te *here* ki nga mekameka, mo te whakawakanga o te ra nui. 7 Ka rite ki Horoma raua ko Komora, me nga pa i tata ki a raua, i pera nei me enei, te puremu, te whai i nga kikokiko ke; kua waiho ratou hei tohu, pangia ana ratou e te whiu, ara e te ahi e ka tonu ana. 8 Ko ta tenei hunga moemoea ano hoki tena; e whakapoke ana i te kikokiko, e whakahawea ana ki te kawanatanga, e korero kino ana ki nga rangatira. 9 Na, Mikaera te tino anahera, i ta raua ngangautanga ko te rewera, i a ia e tohe ana ki te tinana o Mohi, kihai i tae tona aro ki te kupu kanga i te whakawakanga; i mea *kau* ia, Ma te Ariki koe e riri. 10 Ko enei ia, e korerotia kinotia

ana e ratou nga mea kahore nei ratou i mātau: na, nga mea e matauria noatia ake nei e ratou tahi ko nga kararehe whakaaro kore, hē iho ratou i aua mea. 11 Aue te mate mo ratou! kua haere nei hoki ratou i te ara o Kaina, kua torere rawa hoki ki te hē, ara, ki to Paraama utu, na, ko to Koraha totohe-nga hei whakangaromanga mo ratou. 12 He toka moana ratou i roto i a koutou hakari aroha, i a ratou e hakari tahi ana me *koutou*, e whangai ana i a ratou ano, kahore hoki e matakū: he kapua wai kore e akina ana e nga hau; he rakau kua pirau nei nga rau, he mea hua kore, ka rua nei nga matenga, he mea kua unuhia ake i nga pakiaka; 13 He ngaru pua no te moana; te huka, ko to ratou whakama; he whetu atiutiu noa, pouri kerekere te wahi kua rite mo ratou mo ake tonu atu. 14 I poropititia ano hoki enei e Enoke e te tokowhitu i muri i a Arama, i a ia i mea, Na, kei te haere mai te Ariki me nga mano tini o tona hunga tapu, 15 Kia whakaritea he whakawa mo nga tāngata katoa, kia riria hoki te hunga karakia kore katoa o ratou mo a ratou mahi karakia kore katoa, i hē ai ratou ki te karakia, mo nga kupu pakeke katoa i korerotia e te hunga hara, e te hunga karakia kore mona. 16 He hunga amuamu ratou, he kowhetewhete, e haere ana i runga i o ratou hiahia ake, tetere rawa ano hoki *nga kupu* e korero nei o ratou mangai, he hunga miharo kanohi ratou, he mea kia riro mai ai he mea *ma ratou*.

17 E nga *hoa* aroha, kia mahara koutou ki nga kupu i korerotia i mua e nga apotoro a to tatou Ariki a Ihu Karaiti; 18 I mea hoki ratou ki a koutou, tera e puta mai te hunga whakamanumanu i te wa whakamutunga, e haere ana i runga i o ratou hiahia karakia-kore. 19 He hunga tenei e momotu ke ana i a ratou, he hunga ngakau maori, kahore nei i a ratou te Wairua. 20 Ko koutou ia, e nga *hoa* aroha, hangā ake koutou hei whare ki runga ki to koutou whakapono tapu rawa, me te inoi ano i roto i te Wairua Tapu, 21 Me te tiaki ano

WHAKAKITENGA.

i a koutou i runga i te aroha o te Atua, me te tātari ano ki te mahi tohu a to tatou Ariki a Ihu Karaiti a te oranga tonutanga ra ano. 22 Ko etahi ano tohungia, he mea kowae marie. 23 Ko etahi me whakaora i runga i te mataku, me tō mai i roto i te kapura; te kakahu nei ano kua pōke i te kikokiko, whakariharihangia.

24 Na, te Mea kaha ki te tiaki i a koutou kei hinga, ki te whakatu hoki i a koutou ki te aroaro o tona kororia he mea koha-kore i runga i te hari whakaharahara, 25 Ko ia anake nei te Atua te Mea mātau, to tatou Kai whakaora, waiho atu i a ia te kororia me te nui, te kaha me te mana, aianei a ake ake ake. Amine.

KO TE

WHAKAKITENGA A HOANI.

UPOKO 1.

4 *Ki nga rama; ara, ki nga hahi e whitu. Te haerenga mai o Ihu. 13 Tona nui.*

TE whakakitenga a Ihu Karaiti, i homai e te Atua ki a ia, kia whakapuakina ki ana pononga nga mea meake nei rite; na, whakaaturia mai ana e ia, ara, e tana anahera i tonoa mai e ia ki tana pononga, ki a Hoani: 2 Ki te kai whakaatu i te kupu a te Atua, i te whakaaturanga hoki o Ihu Karaiti, i tana hoki i kite ai. 3 Ka hari te tangata e titiro ana i te pukapuka, me te hunga ano hoki e whakarongo ana ki nga kupu o te poropititanga, a e pupuri ana i nga mea kua oti te tuhituhi ki reira: kua tata hoki te taima.

4 Na Hoani ki nga hahi e whitu i Ahia: *Kia tau* ki a koutou te aroha noa, me te rangimarie, he mea na Tenei e ora nei ia, i mua ano ia, a kei te haere mai ao; he mea ano na nga Wairua e whitu i mua i tona torona; 5 He mea ano na Ihu Karaiti, na te kai whakaatu pono, ko ia nei te putanga matamua o te hunga mate, me te rangatira o nga kingi o te whenua. I arohaina nei tatou e ia, i horoia ano hoki o tatou hara ki ona toto, 6 A meinga ana tatou e ia hei kingi hei tohunga ki te Atua, ara ki tona Matua; *waiho atu* i a ia te kororia me te kaha, ake tonu atu. Amine. 7 Tenei ia te haere mai nei me nga kapua, a e kite i a ia nga kanohi katoa, me te hunga hoki i wero i a ia: ka aue ano hoki nga hapu katoa o te whenua ki a ia. Ae, Amine.

8 Ko ahau te Arepa me te Omeka, te 253

timatanga me te whakamutunga, e ai ta te Ariki, e ora nei, i mua ano ia, a kei te haere mai ano, ko te Kaha rawa nei ia.

9 Ko ahau tenei ko Hoani, ko to koutou tuakana, kua uru tahi nei ki te tukinotanga, ki te rangatiratanga ano hoki me te manawanui o Ihu Karaiti, i te motu ahau e karangatia nei ko Patamo, he mea hoki mo te kupu a te Atua, mo te whakaaturanga hoki o Ihu Karaiti. 10 I te Wairua ahau i te ra o te Ariki, a ka rongo ahau i te reo nui, i muri i a au, me te mea no te tētere, 11 E mea ana, Ko ahau te Arepa me te Omeka, ko te tuatahi me te whakamutunga. Tuhihihihi ki te pukapuka tāu e kite nei, tukua atu hoki ki nga hahi e whitu i Ahia; ki Epeha, ki Hamurana, ki Perekamu, ki Taiaitaira, ki Harariha, ki Pirarerepihi, ki Raorikia. 12 Na, toku tauritanga ake kia kite i te reo i kororo nei ki ahau. Tahuri rawa ake, ka kite ahau i nga turanga rama koura e whitu; 13 A i waengapu o nga turanga rama e whitu *ko tetahi* e rite ana ki te Tama a te tangata, tatū noa ki nga waewae tona kakahu, he mea whitiki hoki te uma ki te whitiki koura; 14 Ko tona mātenga me nga makawe he ma, anō he huruhuru ma no te hipi, anō he hukare; ko ona kanohi, anō he mura ahi; 15 Ona waewae ano hoki rite tonu ki te parahi pai, anō e ka ana i roto i te omumu; tona reo, ano ko te haruru o nga wai maha. 16 E whitu ano nga whetu i tona ringaringa matau: i puta atu ano hoki he hoari i roto i tona mangai, he mea e rua nei ona mata, he mea kōi: tona kanohi hoki, ano ko te ra ina kaha te whiti mai. 17 A, toku

kitenga i a ia, hinga ana ahau ki ona waewae, anō he tangata kua mate. Na, ka whakapangia mai e ia tona ringaringa matau ki a au, ka mea mai ki a au, Kāua e matakū; ko ahau te tuatahi me te whakamutunga: 18 Ko ahau ano tenei e ora nei, i mate ano hoki ahau i mua; na, kei te ora tenei ahau, a ake tonu atu, Amine; kei a au ano nga ki o te po raua ko te mate. 19 Tuhituhia nga mea kua kite nei koe, nga mea onāianei nei, me nga mea meake nei puta i muri iho i enei mea; 20 Te mea ngaro nei, nga whetu e whitu i kitea e koe i toku matau, me nga turanga rama koura e whitu. Nga whetu e whitu ko nga anahera o nga hahi e whitu: a, nga turanga rama e whitu i kite na koe, ko nga hahi e whitu.

UPOKO 2.

Kupu ki nga anahera, ara, ki nga minita o nga hahi. To ratou pai. Nga mea i koha.

TUHITUHIA atu ki te anahera o te hahi i Epeha;

Ko nga kupu enei a te kai pupuri i nga whetu e whitu i tona matau, a e haereere ana i waenganui o nga turanga rama koura e whitu; 2 Ka mātau ahau ki āu mahi, ki tou uaua, ki tou manawau, a e kore koe e ata hanga ki te hunga kino: kua whakamatautauria hoki e koe te hunga e mea nei he apotoro ratou, a ehara, kua mau ano hoki i a koe he hunga teka ratou: 3 I pēhia koe, heoi whakamanawanui tonu, mahi ana koe, he whakaaro ki toku ingoa, kahore hoki i hoha. 4 Otira he mea ano taku ki a koe, no te mea kua whakareera e koe tou aroha tuatahi. 5 Na, kia mahara ki te wahi i taka iho ai koe, ripeneta, mahia hoki nga mahi o mua; ki te kahore, ka hohoro taku haere atu ki a koe, ka nekehia atu e ahau tou turanga rama i tona wahi, ki te kore koe e ripeneta. 6 Ko tenei ia tau na, e kino ana koe ki nga hanga a nga Nikoraiti, e kinongia nei e ahau. 7 Te tangata he taringa tona, kia rongoa ia ki ta te Wairua e mea nei ki nga hahi; Te tangata i a ia te wikitoria, ka hoatu e ahau māna e kai to te rakau o te ora, e tu ana i waenganui o te parairahi o te Atua.

8 Tuhituhia ano hoki ki te anahera o te hahi i Hamurana;

Ko nga kupu enei a te tuatahi, a te whakamutunga, i mate nei a kua ora; 9 Ka mātau ahau ki āu mahi, ki tou tukinotanga, ki tou rawakoretanga, (heoi e whai taonga ana ano koe,) e mātau

ana ano ahau ki te korero kino a te hunga e mea nei he Hurai ratou, a ehara, engari ko te whakamenenga ratou o Hatana. 10 Kāua o wehi ki nga mamae meake nei pa ki a koe, na, tera e makā etahi o koutou e te rewera ki te whare herehere, kia whakamatautauria ai koutou; a ka whakamamaetia koutou kotahi tekau nga ra: kia pono koe a mate noa, a maku e hoatu ki a koe te karauna o te ora. 11 Te tangata he taringa tona, kia rongoa ia ki ta te Wairua e mea nei ki nga hahi; Te tangata i a ia te wikitoria, e kore ia e he i te matenga tuarua.

12 Tuhituhia ano hoki ki te anahera o te hahi i Perekamū;

Ko nga kupu enei a te kai mau i te hoari koi e rua nei nga mata; 13 Ka mātau ahau ki āu mahi, ki te wahi hoki e noho na koe, ko te wahi ia i te torona o Hatana: a e mau ana koe ki toku ingoa, kahore hoki koe i whakakahore ki toku whakapono, i nga ra hoki i a Anatipa, i taku kai whakaatu pono, i whakamatae nei i roto i a koutou i te wahi e noho na a Hatana. 14 Tenei ia etahi mea aku ki a koe, no te mea kei a koe te hunga e mau ana ki te whakaakoranga a Paraama, nāna nei i whakaako a Paraka ki te maka tūtukitanga-waewae ki te aroaro o nga tamariki a Ihairaira, e kai ai ratou i nga mea i patua ma te whakapakoko, e puremu ai hoki. 15 Kei a koe ano hoki te hunga e mau ana ki te whakaakoranga a nga Nikoraiti, ki taku e whakarihariha atu nei. 16 Ripeneta; na, ki te kahore, ka hohoro taku haere atu ki a koe, a ka whawhaitia ratou e ahau ki te hoari a toku maugai. 17 Te tangata he taringa tona, kia rongoa ia ki ta te Wairua e mea nei ki nga hahi; Te tangata i a ia te wikitoria, ka hoatu e ahau te mana huna, ka hoatu ano e ahau ki a ia he kohatu ma, me te ingoa hou, he mea tuhituhi ki te kohatu, e kore nei e matauria e tetahi, e te tangata anake kua whiwhi.

18 Na, tuhituhia atu ki te anahera o te hahi o Taiatāira;

Ko nga kupu enei a te Tama a te Atua, ona i kanohi me te mea he mura ahi, ona waewae ano hoki rite tonu ki te parahi pai; 19 E mātau ana ahau ki āu mahi, ki to aroha, ki to mahi minita, ki tou whakapono, ki tou manawanui, ki āu mahi; nga mea ano hoki o muri nui atu i o mua. 20 Tenei ano ia etahi mea aku ki a koe, no te mea e tukua ana e koe taua wahine a Ietepere, e mea nei he poropiti ia, ki te whakaako, ki te

kukume i aku pononga kia moe tahae, kia kai ano hoki i nga mea e patua ana ma nga whakapakoko. 21 I hoatu ano e ahau ki a ia he taima e ripeneta ai ia ki tana moe tahae; a kihai ia i ripeneta. 22 Na, ka makā ia e ahau ki tetahi moenga, me te hunga ano hoki e puremu ana ki a ia, ki roto ki te tukinotanga nui, ki te kore ratou e ripeneta ki a ratou mahi. 23 Ka whakamatea ano hoki e ahau ana tamariki kia mate rawa; a ka mātau nga hahi katoa ko ahau te kai rapu i ta nga whutumanawa i ta nga ngakau: ka rite hoki ki a koutou mahi taku e hoatu ai ki tenei ki tenei o koutou. 24 Ko taku kupu ia tenei ki a koutou, ki era atu hoki i Taiaitara, ki te hunga kahore nei i a ratou tenei whakaakoranga, a kahore ano kia mātau ki nga mea hohonu a Hatana, ki ta ratou e korero nei; E kore e whakawahā e ahau tetahi atu mea taimaha ki a koutou. 25 Ko tera ia i a koutou, puritia kia tae atu ra ano ahau. 26 Na, te tangata i a ia te wikitoria, a e puritia ana e ia aku mahi taea noatia te mutunga, maku e hoatu ki a ia he mana rangatira ki nga tauhiwi: 27 A he rino te tokotoko e whakahaere tikanga ai ia mo ratou; ka pākaria ratou, ano he oko na te kai pokepoke paru: ka rite ki ta toku Matua i homai ai ki a au. 28 Ka hoatu ano e ahau ki a ia te whetu o te ata. 29 Te tangata he taringa tona, kia rongo ia ki ta te Wairua e mea nei ki nga hahi.

UPOKO 3.

To Harariha. 8 To Pirarerepia. 14 Raorikia. 20 Kei te tatau a Ihu e patuki ana.

NA, tuhituhia atu ki te anahera o te hahi i Harariha;

Ko nga kupu enei a te Ariki, kei a ia nei nga Wairua e whitu o te Atua, me nga whetu e whitu; Ka mātau ahau ki āu mahi, na, he ingoa tou, e ora ana koe, heoi he tupapaku ano koe. 2 Kia mataara, whakaikia nga mea e toe nei, ka tata nei te mate: kahore hoki ahau i kite i au mahi kia tino rite ki te aroaro o te Atua. 3 Kia mahara ra ki te rironga mai o nga mea i a koe, ki āu rongo ai hoki, a puritia, ripeneta hoki. Na, ki te kore koe e mataara, ka tae atu ahau ki a koe, ano he tahae; e kore hoki koe e mātau ki te haora e tae atu ai ahau ki a koe. 4 Tera kei a koe etahi ingoa he torutoru na i Harariha, kahore nei i pōke o ratou kakahu; na, e haereere tahi ratou me ahau, he na hoki nga kakahu; no te mea e pai ana

ratou. 5 Te tangata i a ia te wikitoria, e whakakakahuria ia ki te kakahu ma; e kore ano hoki e murua e ahau tona ingoa i te pukapuka o te ora, e whakaetia ano e ahau tona ingoa ki te aroaro o toku Matua, ki te aroaro ano hoki o ana anahera. 6 Te tangata he taringa tona, kia rongo ia ki ta te Wairua e mea nei ki nga hahi.

7 Na, tuhituhia atu ki te anahera o te hahi i Pirarerepia;

Ko nga kupu enei a te tapu, a te pono, kei a ia nei te ki o Rawiri, ko ia hei whakapuare, a kahore tetahi hei tutaki; māna hoki e tutaki, a kahore tetahi hei whakapuare; 8 E mātau ana ahau ki āu mahi: na, kua hoatu e ahau ki tou aroaro he tatau puare, e kore nei e taea te tutaki e tetahi: he kaha hoki tou, he mea iti nei, a kua puritia ano e koe taku kupu, kahore ano hoki koe i whakakahore ki toku ingoa. 9 Na, maku e mea te hunga o te whakamenenga o Hatana, e mea nei he Hurai ratou, a ebara, he teka hoki na ratou; na, maku ratou e mea kia haere mai kia koropiko ki mua i ou waewae, a e mātau ratou kua arohaina koe e ahau. 10 Na, kua puritia na e koe te kupu o taku manawanuitanga, waihoki ka puritia koe e ahau i te wa o te whakamatautauranga, meake nei puta ki te ao katoa, hei whakamatautau i te hunga e noho ana i te whenua. 11 Na, ka bohoro taku haere atu: puritia tau, kei tangohia tou karauna e tetahi. 12 Te tangata i a ia te wikitoria, maku ia e mea hei pou i roto i te whare o toku Atua; e kore ano ia e haere atu ki waho i nga wa i muri: maku hoki e tuhituhi ki runga ki a ia te ingoa o toku Atua, te ingoa hoki o te pa o toku Atua, o Hiruharama hou, ka heke iho nei i te rangi i toku Atua; me toku ingoa hou ano hoki. 13 Te tangata he taringa tona, kia rongo ia ki ta te Wairua e mea nei ki nga hahi.

14 Tuhituhia atu ki te anahera o te hahi o nga Raorikia;

Ko nga kupu enei a te Amine, a te kai whakaatu pono, tika, a te timatanga o ta te Atua hanganga; 15 Ka mātau ahau ki āu mahi, ehara koe i te matao, ehara koe i te werawera: e pai ahau me i matao koe, me i werawera ranei. 16 Na, he mea mahanahana kau koe, ehara i te matao ehara i te werawera, ka ruakina atu koe e ahau i roto i toku mangai. 17 Na, e ki na koe, Kua whai taonga ahau, kua tini aku rawa, kahore hoki tetahi mea e matea ana e ahau; a kahore e mātau he wai korohuhu noa

iho koe, he hā noa iho, he rawakore, he matapo, he mea kakahu kore: 18 Ko taku kupu tenei ki a koe, kia hokona ki a au he koura mou kua oti te tahu ki te ahi, kia whai rawa ai koe; he kakahu ma hoki, hei kakahu ki a koe, kia kua ai hoki e kitea te whakama o tou tūnga kautanga; pania hoki ou kanohi ki te rongoa, kia kite ai koe. 19 Aku e aroha nei, ka riria e ahau, ka whiua: na, kia ngakau nui koe, ripeneta hoki. 20 Tenei ahau te tu nei ki te tatau, te patuki nei: ki te whakarongo tetahi ki toku reo, a ka uaki i te tatau, e tomo atu ahau ki a ia, a hei hoa ahau mona ki te kai, hei hoa ano ia moku ki te kai. 21 Te tangata i a ia te wikitoria, ka hoatu e ahau ki a ia kia noho ki toku taha ki runga ki toku torona, me ahau heki, i a au nei te wikitoria, a kua noho ki te taha o toku Matua i runga i tona torona. 22 Te tangata he taringa tona, kia rongoi ia ki ta te Wairua e mea nei ki nga hahi.

UPOKO 4.

*Te torona. 4 Nga kaumatua. 6 Mea ora.
10 Ta nga kaumatua mo te kingi.*

MURI iho i enei mea ka kite ahau, na, he tatau kua oti te whakapuarē i te rangi: a ko te reo tuatahi i rongoi ai ahau me te mea no tetahi tētere e ki mai ana ki a au, e mea ana, Haere mai ki runga nei, a e whakakitea e ahau ki a koe nga mea kua takoto mo muri i enei. 2 I reira pu ano kua nohoia ahau e te Wairua: na, he torona kua tu ki te rangi, a i runga i te torona *ko tetahi* e noho ana. 3 A te ahua o tera i noho ra rite tonu ki te kamaka hahapa, ki te hararina: he aniwaniwa ano i nga taha katoa o te torona, te ahua kei to te emerara. 4 A i nga taha katoa o te torona etahi torona e rua tekau ma wha: i kitea ano e ahau i runga i nga torona e rua tekau ma wha nga kaumatua e noho ana, he mea whakakakahu ki te kakahu ma; a he karauna koura ano o ratou i runga i o ratou mātenga. 5 Me te puta mai ano i roto i te torona he uira, he whatitiri, he reo: e whitu ano hoki nga rama ahi e ka ana i mua i te torona; ko nga Wairua e whitu enei o te Atua. 6 I mua ano o te torona he moana karahi, te rite kei te haupapa: a i waenganui o te torona, i nga taha katoa o te torona, ko nga mea ora e wha, kapi tonu a mua a muri o ratou i te kanohi.

7 Te tuatahi o nga mea ora i rite ki te raiona, te tuarua o nga mea ora i rite ki te kua kau, na, te mata o te tuatoru o nga mea ora i rite ki to te tangata, a, te wha o nga mea ora i rite ki te ekara e rere ana. 8 Na, aua mea ora e wha e ono nga parirau o tetahi o tetahi i nga taha katoa; ki tonu ano hoki a roto o ratou i te kanohi: a kahore e mutu ta ratou i te ao i te po, he mea tonu ta ratou, Tapu, tapu, tapu te Ariki te Atua Kaha rawa, i mua nei ia, tenei ano inaianei, a e haere mai ana ano a mua. 9 A i te mea ka hoatu e nga mea ora te kororia, te honore, me te whakawhetai, ki tera e noho ana i runga i te torona, e ora ana ake ake ake, 10 Ka hinga iho nga kaumatua e rua tekau ma wha ki te aroaro o tera e noho ana i runga i te torona, a ka koropiko ki a ia e ora tonu nei ake ake ake, ka panga hoki i o ratou karauna ki mua o te torona, ka mea, 11 Tika tonu, e te Ariki, kia riro i a koe te kororia te honore te kaha: i hangā hoki e koe nga mea katoa, nau ano i pai ake i takoto ai aua mea, *na reira* ano hoki i hangā ai.

UPOKO 5.

Te pukapuka; 5 Ma te Reme anake e whakatuwhera. 9 Te waitata hou ki a ia.

A I kitea ano e ahau ki matau o tera e noho ana i runga i te torona, he pukapuka kua oti te tuhituhi a roto, a tua hoki, he mea hiri ki nga hiri e whitu. 2 I kite ano ahau i tetahi anahera kaha e karanga ana, he nui te reo, Ko wai e tikangatia hei whakatuwhera i te pukapuka, hei wawahi i ona hiri? 3 A kihai i taea e tetahi i te rangi, i te whenua, i raro i te whenua, te whewhera i te pukapuka, te titiro ki reira. 4 Na, nui atu taku tangi, no te mea kihai i kitea tetahi i tikangatia hei whewhera, hei korero i te pukapuka, te titiro iho ranei ki reira. 5 Na, ka mea mai tetahi o nga kaumatua ki a au, Kua e tangi, na, kua riro te wikitoria i te Raiona o te hapu o Hura, i te Putake o Rawiri, māna e whakatuwhera te pukapuka, e wawahi ona hiri e whitu. 6 A i kite ano ahau, na, i waenganui o te torona, o nga mea ora hoki e wha, i waenganui ano hoki o nga kaumatua, he Reme e tu ana, te ahua kei to te mea i whakamatea, e whitu ona haona, e whitu nga kanohi; ko nga Wairua e whitu enei o te Atua, kua tonoa nei puta noa i te ao. 7 Na,

ka haere atu ia, ka tango i te pukapuka i roto i te matau o tera e noho ana i runga i te torona. 8 Ano ka tango ia i te pukapuka, ka hinga iho nga mea ora e wha, me nga kaumatua e rua tekau ma wha, ki te aroaro o te Reme, he hāpa ano hoki i tetahi i tetahi o ratou, me nga oko koura ki tonu i nga mea kakara, ko nga inoi ia a te hunga tapu. 9 Na, ka waiata ratou i te waiata hou, ka mea, Pai tonu koe hei tango i te pukapuka, hei wahi i ona hiri: i whakamatea hoki koe, a hokona ana matou e koe *hei hunga* mo te Atua ki ou toto, i roto i nga hapu, i nga reo, i nga huihuinga tangata, i nga iwi katoa; 10 A meinga ana matou e koe hei kingi hei tohunga ki to matou Atua: ka kingi ano matou ki runga ki te whenua. 11 A i kite ano ahau, i rangona hoki e ahau he reo no nga anahera tokomaha, i nga taha katoa o te torona, no nga mea ora hoki, no nga kaumatua ano hoki: na, te tokomaha o ratou ko nga mano tekau mano tekau, me nga mano mano; 12 Nui atu to ratou reo ki te mea mai, Pai tonu te Reme i whakamatea hei tango i te kaha, i te taonga, i te matauranga, i te mana, i te honore, i te kororia, i te whakapai. 13 A i rongo ano ahau ki nga mea hanga katoa o te rangi, o te whenua, i raro ano hoki i te whenua, ki era hoki i te moana, me nga mea katoa o reira, e mea ana, *Waiho atu* i tenei e noho nei i runga i te torona, i te Reme hoki, te whakapai, te honore, te kororia, te kaha, a ake ake ake. 14 Na, ka mea mai nga mea ora e wha, Amine. A i hinga iho ano nga kaumatua e rua tekau ma wha, koropiko ana ratou ki tera e ora tonu ana, a ake ake ake.

UPOKO 6.

Nga hiri ka wahia. Te poropititanga.

A I kite ahau i te wāhanga o tetahi o nga hiri e te Reme, i rongo hoki i tetahi o nga mea ora e wha e mea mai ana, ano he reo whatitiri, Haere mai kia kite. 2 I kite ano ahau, na, he hoiho ma: na, te kai noho i runga he kopere tana; a i hoatu ano he karuna ki a ia: a haere atu ana ia i runga i te wikitoria ki te wikitoria.

3 A, i tana wāhanga i te rua o nga hiri, ka rongo ahau i te rua o nga mea ora e mea ana, Haere mai kia kite. 4 Na, ko te haerenga atu o tetahi hoiho he mea whero: i hoatu ano ki te kai noho i

runga kia tangohia atu e ia te rangi-marie i runga i te whenua, kia patu ai ratou tetahi i tetahi: i hoatu ano hoki he hoari nui ki a ia.

5 A, i tana wāhanga i te toru o nga hiri, ka rongo ahau i te toru o nga mea ora e mea ana, Haere mai kia kite. A, taku tirohanga atu, na, he hoiho māngū; a, te kai noho i runga he pauna taimaha tana kei tona ringaringa. 6 A rongo ana ahau i te reo i waenganui o nga mea ora e wha e mea ana, He kuata witi mo te pene, e toru kuata parei mo te pene; kei kino hoki to mahi ki te hinu me te waina.

7 A, i tana wāhanga i te wha o nga hiri, ka rongo ahau i te reo o te wha o nga mea ora e mea ana, Haere mai kia kite. 8 A, taku tirohanga atu, na, he hoiho ahua ma: me te kai noho i runga, tona ingoa ko te Mate, me te aru ano te Reinga i a ia. A i hoatu ano ki a raua nga tikanga ki te tuawha o nga wahi o te whenua, kia whakamatea ki te hoari, ki te mate kai, ki te mate turoro, ki nga kararehe hoki o te whenua.

9 A, i tana wāhanga i te rima o nga hiri, ka kitea e ahau i raro i te āta nga wairua o te hunga i whakamatea mo te kupu a te Atua, mo ta ratou whakaaturanga hoki: 10 Nui atu to ratou reo ki te karanga, i mea ratou, Kia pehea te roa, e te Ariki, he tapu he pono nei koe, kahore nei koe e whakawa, e rapu utu mo o matou toto, i te hunga e noho ana i runga i te whenua? 11 A i hoatu ano he kakahu ma ki tenei ki tenei o ratou; ka kiia hoki ratou kia okioki, he wa iti nei, kia rite ra ano o ratou hoa pononga me o ratou teina, e patua nei i nga wa i muri, e peratia me ratou nei.

12 A ka kite ahau i tana wāhanga i te ono o nga hiri, na, he ru nui; kua mangu te ra, ano he kakahu taratara, mea huruhuru nei, kua rite ano te marama ki te toto; 13 A taka iho ana nga whetu o te rangi ki te whenua, pera ana me te piki e whakangahoro nei i ona hua matamua, ina whakaoioia e te hau nui. 14 Kua riro ke hoki te rangi, ano he pukapuka e whakakopakopaiia ana; i nekehia atu ano hoki nga maunga katoa me nga motu i o ratou turanga. 15 Na, nga kingi o te whenua, nga tāngata nunui, nga tāngata taonga, nga rangatira mano, nga tāngata kaha, nga pononga katoa, me nga rangatira katoa, piri ana ratou ki roto ki nga ana ki nga toka o nga maunga; 16 Me te ki ake ano ratou ki nga maunga ki nga toka,

E hinga ki runga ki a matou, hei huna i a matou i te kanohi o tera e noho ana i runga i te torona, i te riri hoki o te Reme: 17 Kua taea hoki te ra nui o tana riri; a ko wai e tu?

UPOKO 7.

Nga pononga o te Atua ka hiritia. 9 Te huihui ki te aroaro o te Reme. 14 Ma rawa o ratou kakahu.

A MURI iho i enei mea ka kite ahau tokowha nga anahera, e tu ana i nga pito e wha o te whenua, e pupuri ana i nga hau e wha o te whenua, kia kaua e pupuhi te hau ki runga ki te whenua, kia kaua ki te moana, kia kaua ki nga rakau katoa. 2 A i kite ano ahau i tetahi atu anahera e haere ake ana i te rawhiti, kei a ia te hiri a te Atua ora: nui atu tona reo ki te karanga ki nga anahera tokowha, i tukua nei ki a ratou kia meatia he kino ki te whenua ki te moana, 3 E mea ana, Kaua e meatia he kino ki te whenua, kaua hoki ki te moana, kaua hoki ki nga rakau; kia hiritia ra ano e matou nga rae o nga pononga a to tatou Atua. 4 A i rongu ahau ki te tokomaha o te hunga i hiritia: kotahi rau e wha tekau ma wha mano i hiritia, no nga pu katoa o nga tamariki a Ihairaira.

5 O te pu o Hura kotahi tekau ma rua nga mano i hiritia.

O te pu o Reupena kotahi tekau ma rua nga mano i hiritia.

O te pu o Kara kotahi tekau ma rua nga mano i hiritia.

6 O te pu o Ahera kotahi tekau ma rua nga mano i hiritia.

O te pu o Nepetarima kotahi tekau ma rua nga mano i hiritia.

O te pu o Manahe kotahi tekau ma rua nga mano i hiritia.

7 O te pu o Himiona kotahi tekau ma rua nga mano i hiritia.

O te pu o Riwai kotahi tekau ma rua nga mano i hiritia.

O te pu o ... kotahi tekau ma rua nga ...

8 O te pu o Ha ... kotahi tekau ma rua nga ...

O te pu o H ... kotahi tekau ma rua nga ...

O te pu o Pe ... kotahi tekau ma rua nga ...

9 Muri iho i enei i ... e ahau, na, ... e tetahi ... nga hapu, ... nga reo, e

tu ana i mua i te torona i mua hoki i te Reme, he mea whakakakahu ki nga kakahu ma, he nikau ano hoki kei o ratou ringaringa; 10 Nui atu to ratou reo ki te karanga, i mea ratou, Te whakaoranga, na to tatou Atua e noho nei i runga i te torona, na te Reme hoki. 11 Me te tu ano hoki nga anahera katoa i nga taha katoa o te torona, o nga kau-matua, o nga mea ora e wha, takoto tapapa ana hoki ratou ki mua i te torona, koropiko ana ki te Atua, 12 Me te ki ake ano Amine: Te whakapai, te kororia, te matauranga, te whakawhetai, te honore, te mana, te kaha, he to tatou Atua, ake ake ake. Amine. 13 A ka oho mai tetahi o nga kaumatua, ka mea mai ki a au, Enei kua oti nei te whakakakahu ki nga kakahu ma ko wai ra? i haere mai hoki ratou i hea? 14 Ano ra ko ahau ki a ia, E kara, e matau ana koe. Ka mea mai ano ia ki a au, Ko te hunga tenei i haere mai i te tukinotanga nui, o ratou kakahu ano hoki, he mea horoi, he mea whakama na ratou ki nga toto o te Reme. 15 Koia ratou e noho nei ki mua i te torona o te Atua, e mahi nei ki a ia i te ao i te po i roto i tona whare: a, tera e noho ra i runga i te torona, ka noho ano ia i roto i a ratou. 16 Kore ake o ratou mate kai, kore ake o ratou mate wai; e kore ano hoki te ra e pa iho ki a ratou, tetahi werawera ranei. 17 Ko te Reme hoki i waenganui o te torona hei whangai i a ratou, māna ratou e arahi ki nga puna wai ora: a ma te Atua e muru atu nga roimata katoa o o ratou kanohi.

UPOKO 8.

Te whitu o nga hiri, me nga anahera e whitu.

A I tana wāhanga i te whitu o nga hiri, kahore he aha i rangona i te rangi me te mea kotahi te hawhe haora. 2 I kite ano ahau i nga anahera tokowhitu i tu ra i te aroaro o te Atua; a e whitu nga tētere i hoatu ki a ratou.

3 A ka haere mai tetahi atu anahera, ka tu ki te āta, he tahu whakakakara tana, he mea koura; a he maha nga whakakakara i hoatu ki a ia, hei tapiritanga māna ki nga inoi a te hunga tapu katoa ki runga ki te āta koura i mua i te torona. 4 A, te paoa o nga whakakakara, me nga inoi a te hunga tapu, kake ana i roto i te ringaringa o te anahera i te aroaro o te Atua. 5 A ka

mau te anahera ki te tahu whakakakara, whakakia ana e ia ki te kapura o te āta, pangā ana e ia ki te whenua: na, ko te putanga mai o nga reo, o nga whaittiri, o nga uira, me te ru.

6 Na, kua takatu nga anahera tokowhitu i nga tētere e whitu, *ka mea* ki te whakatangi.

7 Whakatangi ana te anahera tuatahi, na, he whatu tera, he kapura, he toto ano hoki i roto, ka pangā ki te whenua: na, kua pau i te ahi te wahi tuatoru o nga rakau, pau ake hoki nga tarutaru matomato katoa.

8 Te whakatangihanga a te rua o nga anahera, na, me te mea he maunga nui tera kua makā ki te moana, e ka ana i te ahi: a ka meinga te wahi tuatoru o te moana hei toto; 9 A mate iho te wahi tuatoru o nga mea hanga i roto i te moana, o nga mea whai ora; te wahi tuatoru hoki o nga kaipuke ngaro iho.

10 A, te whakatangihanga a te toru o nga anahera, na, kua taka iho i te rangi he whetu nui e ka ana, ano he rama, a taka ana ki te wahi tuatoru o nga awa, ki nga puna wai hoki; 11 Te ingoa hoki o te whetu ko Womawori: a ka meinga te wahi tuatoru o nga wai hei womawori; he tokomaha ano hoki nga tāngata i mate i nga wai, no te mea kua kawa.

12 A, te whakatangihanga a te whā o nga anahera, na, kua patua te wahi tuatoru o te ra, me te wahi tuatoru o te marama, me te wahi tuatoru o nga whetu; na kua pouri te wahi tuatoru o ana mea, kīhai hoki i mārama te wahi tuatoru o te ra, o te po ano hoki.

13 A i titiro ano ahau, a ka rangona tetahi anahera e rere ana i waenganui o te rangi, he nui tona reo ki te mea mai, Aue, aue, aue, te mate mo te hunga e noho ana i runga i te whenua, i era reo o te tētere a nga anahera tokotoru meake nei tangi!

UPOKO 9.

Te whetu, me te ki o te poka. 2 Ka uakina te poka. 12 Te aue tuatahi. 14 nga anahera e whā.

A TE whakatangihanga a te rima o nga anahera, ka kite ahau i tetahi whetu kua taka iho i te rangi ki te whenua: a ka hoatu ki a ia te ki o te poka torere. 2 A uakina ana e ia te poka torere; a ka kake he paoa i roto i te poka, ano he paoa no te kapura nui;

a pouri iho te ra me te rangi i te paoa o te poka. 3 A ka puta mai i te paoa he mawhitiwhiti ki runga ki te whenua: i hoatu ano ki a ratou he kaha, he pera me te kaha o nga kopiona o te whenua. 4 I korerotia ano hoki ki a ratou kia kawa e kino i a ratou te tarutaru o te whenua, tetahi mea matomato ranei, tetahi rakau ranei; ko nga tāngata anake kahore nei te hiri a te Atua i o ratou rae. 5 I tukua ano hoki ki a ratou kia kawa e whakamate i era, engari me whakamamae kia rima ra auo nga marama: na, to ratou whakamamae, ano ko te whakamamaetanga a te kopiona, ina wero i te tāngata. 6 A e rapu ano nga tāngata i te mate i aua ra, e kore ano e kitea; e hiahia ano ratou kia mate, heoi ka oma te mate i a ratou. 7 Na, nga ahua o nga mawhitiwhiti rite tonu ki nga hoibo kua oti te whakanoho mo te tātauranga; a i runga i o ratou māteanga *he mea* e rite ana ki nga karauna koura, o ratou kanohi hoki, ano he kanohi tāngata. 8 He makawe ano to ratou, ano he makawe wahine, o ratou niho ano hoki, me te mea no te raiona. 9 He pukupuku ano o ratou, ano he pukupuku rino; te haruru o o ratou pakau, ano ko te haruru o nga hariata o nga hoibo maha e oma ana ki te tātauranga. 10 He hiku ano o ratou koia ano kei to te kopiona, he wero ano hoki i roto i o ratou hiku: na, he kaha to ratou hei tukino i nga tāngata, e rima nga marama. 11 He kingi ano to ratou, ko te anahera o te poka torere, tona ingoa i te reo Hiperu ko Aparona, tona ingoa i te reo Kariki ko Aporiona.

12 Kua pahemo te tuatahi o nga aue; na, e rua ake nga aue e haere mai nei i muri i enei mea.

13 Na, ka whakatangi te ono o nga anahera, a ka rongo ahau ki tetahi reo, e *ahu* mai ana i nga haona e whā o te āta koura i te aroaro o te Atua, 14 E mea ana ki te ono o nga anahera, kei a ia nei te tētere, Wetekina nga anahera tokowha kua oti te herehere ki te awa nui ki Uparati. 15 Na, ka wetekina nga anahera tokowha, kua rite noa ake nei, kia taka ra ano te haora, te ra, te marama, te tau, hei whakamate i te wahi tuatoru o nga tāngata. 16 A te tokomaha o te taua o nga hoia hoibo e rua rau nga miriona: i rongo hoki ahau ki to ratou tokomahatanga. 17 Ko taku tenei i kite ai i a au e titiro matakite ana, ko nga hoibo me nga kai noho i runga, he pukupuku o ratou, he mea

ahi, he hakiniti, he whanariki: na, nga upoko o nga hoiho, ano he upoko raiona; a e puta mai ana i o ratou mangai he kapura, he paoa, he whanariki. 18 Mate ake te wahi tuatoru o nga tângata i enei e toru, i te kapura, i te paoa, i te whanariki i puta mai i o ratou mangai. 19 Ko te kaha hoki o nga hoiho kei o ratou mangai, kei o ratou waero: o ratou waero koia ano kei te nakahi, he upoko ano o ratou, ko a ratou mea tukino enei. 20 Na, era atu tângata kihai nei i whakamatea e enei mate, kihai ratou i ripeneta ki nga mahi a o ratou ringaringa, kihai i mutu ta ratou koropiko ki nga rewera, ki nga whakapakoko koura, hiriwa, parahi, kohatu, rakau, ki nga mea kahore nei e titiro, kahore e rongo, kahore e haereere: 21 Kihai ano hoki i ripeneta ki a ratou kohuru, ki a ratou mahi makutu, ki a ratou puremutanga, ki a ratou tahae.

UPOKO 10.

Anahera me te pukapuka. 6 Tana oati. 9 Me kai te pukapuka.

A KA kite ahau i tetahi atu anahera kaha e heke iho ana i te rangi, he kapua nei te kakahu: he aniwaniwa ano i runga i tona mātenga, tona kanohi rite tonu ki te ra, ona waewae ki te pou kapura: 2 Kei tona ringaringa ano hoki tetahi pukapuka nohinohi e tuwhera ana: a e takahi ana tona waewae matau ki te moana, tona mau ki te whenua: 3 He nui ano tona reo ki te karanga, ano he raiona e tangi ana: a ka karanga ia, ka puaki nga reo o nga whatitiri e whitu. 4 Ano ka puaki nga reo o nga whatitiri e whitu, ka mea ahau ki te tuhihihi: na, ka rangona e ahau he reo i te rangi e mea mai ana ki a au, Hiritia nga mea kua whakapuakina nei e nga whatitiri e whitu, kua hoki enei e tuhihihi. 5 Na, te anahera i kitea e ahau e tu ana i runga i te moana, i runga ano i te whenua, kukiritia atu ana e ia tona ringaringa ki te rangi, 6 A oaitia ana e ia te Mea ora tonu ake ake, nāna nei i hanga te rangi me ona mea, te whenua me ona mea, te moana me ona mea, i mea ia, Na, kahore ake he taima: 7 Engari i nga ra o te reo o te whitu o nga anahera, ina mea ia ki te whakatangia, ka whakaotia te mea ngaro a te Atua, tana i kauwhau ai ki ana pononga ki nga poropiti. 8 A ka korero ano ki a au te reo i rongo ai ahau i te rangi, ka mea, Tikina atu te pukapuka nohinohi

e tuwhera na i te ringaringa o te anahera e tu na i runga i te moana i runga ano i te whenua. 9 Na ka haere ahau ki te anahera, ka mea ki a ia, Homai ki a au te pukapuka nohinohi na. Ka mea mai ia ki a au, Tangohia kainga; a ka kawa tou kopu, ka reka ia ki tou mangai, ano he honi. 10 Na, ka tango ahau i te pukapuka nohinohi i te ringaringa o te anahera, kainga ana e ahau; a i reka ano ki toku mangai, ano he honi: kainga iho e au, kua kawa toku kopu. 11 A ka mea mai ano ia ki a au, Me poropiti ano koe ki nga huihuinga tokomaha o nga tângata, ki nga iwi, ki nga reo, ki nga kingi.

UPOKO 11.

Ruritanga o te temepara. 3 Nga kai whakatu tokorua, 7 ka whakamatea. 11 Ka ara ano. 14 Aue tuarua. 15 Whitu o nga tetera.

NA, kua homai ki a au he kakaho e rite ana ki te tokotoko: a ka tu te anahera, ka mea mai, E ara, whangangā te whare o te Atua, me te āta, me te hunga e koropiko ana i roto. 2 Me whakarere ia ki waho te marae i te taha ki waho o te whare tapu, kua ia e whangangā; kua hoatu hoki ki nga tauhiwi: a e takatakahia e ratou te pa tapu, e wha tekau ma rua nga marama. 3 A maku e hoatu he tikanga ki aku kai whakaatu tokorua, a e poropiti raua, kotahi mano e rua rau e ono tekau nga ra, he taratara ano te kakahu. 4 Ko nga oriwa e rua enei, me nga turanga rama e rua, e tu nei i te araro o te Atua o te whenua. 5 A ki te mea tetahi ki te tukino i a raua, ka puta mai he kapura i o raua mangai, e pau ai o raua hoa riri: ki te mea hoki tetahi ki te tukino i a raua, ko te whakamatenga tenei mona. 6 Kei a raua te tikanga mo te kopani i te rangi, kia kua e ua te ua i nga ra o ta raua poropititanga: kei a raua ano te tikanga mo te whakaputa ke i nga wai hei toto, mo te patu ano i te whenua ki nga patunga katoa, i nga wa katoa e pai ai raua. 7 Ano ka mutu ta raua whakaatu, ka whawhai ki a raua te kararehe e haere ake ana i roto i te poka torere, a e taea raua e ia, e whakamatea raua. 8 Ka takoto ano o raua tinana ki te huarahi o te pa nui, e karangatia wairuatia nei ko Horoma ko Ihipa, ki te wahi hoki i ripekatia ai to tatou Ariki. 9 A e toru nga ra me te hawhe e tirohia ai o raua tinana e nga huihuinga tângata, e nga hapu, e nga

reo, e nga iwi, e kore ano hoki e tukua o raua tinana kia hoatu ki te urupa. 10 A e koa ki a raua te hunga e noho ana i te whenua, e hari, e hoatu ano he mea hoatu noa e tetahi ki tetahi; no te mea i whakamamae enei poropiti tokorua i te hunga e noho ana i te whenua. 11 A muri iho i nga ra e toru me te hawhe, ka tapoko te manawa ora ki a raua, he mea na te Atua, a ka tu o raua waewae ki runga; nui atu hoki te wehi i pa ki te hunga e titiro ana ki a raua. 12 A ka rongo raua i te reo nui, i te rangi, e mea ana ki a raua, Haere ake korua ki konei. Na, haere atu ana raua ki te rangi i roto i te kapua; me te titiro ano o raua hoa riri ki a raua. 13 I taua haora ano nui atu te ru, a ka hinga te wahi whakatekau o te pa, a e whitu mano tātanga i mate i taua ru: na, ka matakuru era atu, a hoatu ana e ratou he kororia ki te Atua o te rangi.

14 Kua pahemo te rua o nga aue; na, ka hohoro te toru o nga aue te haere mai.

15 Ka whakatangi ano te whitu o nga anahera; na, he nui nga reo i te rangi, e mea ana, Kua riro nga rangatiratanga o te ao i to tatou Ariki, i tona Karaiti hoki; a ko ia hei kingi ake ake ake. 16 Na, nga kaumatua e rua tekau ma wha, e noho ana i te aroaro o te Atua i runga i o ratou torona, ka takoto ratou ko o ratou kanohi ki raro, ka koropiko ki te Atua, 17 Ka mea, Ko ta matou whakawhetai atu tenei ki a koe, e te Ariki e te Atua Kaha rawa; tenei koe inaianei, i mua ano koe, a kei te haere mai ano; no te mea kua riro i a koe tou mana nui, a e kingi ano koe. 18 I riri hoki nga iwi, kua tae mai hoki to riri, me te wa mo nga tupapaku e whakawakia ai, e hoatu ai hoki e koe he utu ki o pononga ki nga poropiti, ki te hunga tapu ano hoki, ki te hunga ano e wehi ana i tou ingoa, ki te hunga nonohi ki te hunga nunui; e whakangaromia ai hoki te hunga e whakangaro nei i te whenua.

19 A i whakapuaretia ano te whare o te Atua i roto i te rangi, a ka kitea te āka o tana kawenata i roto i tona whare: na, he uira tera, me nga reo, me nga whatitiri, me te ru, me te whatu nui.

UPOKO 12.

Wahine me tona kakahu. 8 Te tarakona. 5 Ka whanau. Ka rere. 7 Te whawhaitanga ki te tarakona. 13 Ta te tarakona ki te wahine.

NA, ka kitea he tohu nui i te rangi; he wahine ko te ra tona kakahu, 261

ko te marama kei raro i ona waewae, a i runga i tona mātenga ko nga whetu kotahi tekau ma rua hei karauna: 2 Kua hapū hoki ia, na karanga ana, oke ana, he mamas whanautanga. 3 A, ka kitea tetahi atu tohu i te rangi, na, he tarakona nui he mea where, e whitu ona mahunga, tekau ona haona, a e whitu ano nga karauna i runga i ona mahunga. 4 A e kumea ana e tona hiku te wahi tuatoru o nga whetu o te rangi, makā ana e ia ki te whenua: a ka tu te tarakona i te aroaro o te wahine i mea nei ki te whanau, hei kai mo tana tamaiti ina whanau. 5 Na, ka whanau he tamaiti tāne, māna nei e whakahaere tikanga mo nga iwi katoa ki te tokotoko rino: na, kua kahakina atu tana tamaiti ki te Atua, ki tona torona hoki. 6 A ka oma te wahine ki te koraha, kua rite noa ake hoki i te Atua he kāinga mona ki reira, ki reira whangainga ai ia, kia taka ra ano nga ra kotahi mano e rua rau e ono tekau.

7 Na, he whawhai tera kei te rangi: ko Mikaera ratou ko ana anahera e whawhai ana ki te tarakona; whawhai ana hoki te tarakona ratou ko ana anahera. 8 A kihai ratou i toa; kihai ano hoki te ratou wahi i kitea i te rangi i muri iho. 9 Na, ka makā te tarakona nui, te nakahi onamata, e karangatia nei ko te Rewera, ko Hatana hoki, e whakapohehe nei i te ao katoa: ka makā ia ki te whenua, ko ia ratou tahi ko ana anahera i makā atu. 10 A ka rongo ahau i te reo nui i te rangi e ki ana, Tenei kua tae mai te whakaoranga, te kaha, me te rangatiratanga o to tatou Atua, me te mana hoki o tana Karaiti: no te mea kua whakatakā te kai whakapa hē ki o tatou teina, e whakapa hē nei ki a ratou i te ao i te po i te aroaro o to tatou Atua. 11 Hinga ana ia i a ratou, he meatanga hoki na nga toto o te Reme, na te kupu hoki o ta ratou whakaaturanga: kihai ratou i aroha ki te ora mo ratou, a mate noa. 12 Kia hari koutou ki tenei, e nga rangi, e te hunga hoki e noho ana i reira. Aue te mate mo te hunga e noho ana i te whenua, i te moana hoki! kua heke atu hoki ki a koutou te rewera, nui atu hoki tona riri, no te mea kua mātau ia he poto tana taima.

13 Ano ka kite te tarakona kua makā ia ki te whenua, ka whakatoia e ia te wahine nāna te tamaiti tāne i whanau nei. 14 Na, e rua nga pakau o te ekara nui kua hoatu ki te wahine, kia rere ai ia ki te koraha, ki tona kāinga, ki reira whangainga ai a taka noa he taima, eta-

hi taima, me te hawhe taima, kei kitea mai e te nakahi. 15 Na, ka ruakina mai he wai, ano he awa, e te nakahi i tona mangai i muri i te wahine, kia kahakina atu ai ia e te awa. 16 A ka awhinatia mai te wahine e te whenua, ka hamama te mangai o te whenua, inumia ake te awa i ruakina mai nei e te tarakona i roto i tona mangai. 17 Heoi riri ana te tarakona ki te wahine; haere ana ia ki te whawhai ki era atu o tona whanau, ki te hunga e pupuri ana i nga ture a te Atua, kei a ratou nei te whakaaturanga o Ihu Karaiti.

UPOKO 13.

Te kararehe i te moana. 11 Tetahi atu kararehe. 14 Ana tikanga.

NA, i te tu ahau i te one o te moana, A ka kite ahau i tetahi kararehe e haere ake ana i te moana, e whitu ona mahunga tekau nga haona, kotahi hoki tekau nga karauna i runga i ona haona, a i runga i ona mahunga ko te ingoa kohukohu. 2 A rite tonu te kararehe i kite ai ahau ki te reparo, ona waewae, kei o te pea, tona mangai, kei te mangai o te raiona: a ka hoatu e te tarakona tona kaha ki a ia, tona torona, he nui ano te mana. 3 A i kite ano ahau i tetahi o ona matenga me te mea kua maru, he mea e mate rawa ai; heoi kua ora ia i tona patunga e mate ai ia: na, kei te miharo te ao katoa i muri mai o te kararehe. 4 Na, koropiko ana ratou ki te kararehe: koropiko ana hoki ki te kararehe: i mea ratou, Ko wai te rite ana ki te kararehe? Ko wai te kaha ana ki te whawhai ki a ia? 5 A i hoatu ano ki a ia he mangai, he korero nui, he korero kohukohu nei tana korero; i hoatu ano hoki ki a ia he kaha e mahi ai ia, a taka noa nga marama e wha tekau ma rua. 6 A ka puaki i tona mangai he kohukohu ki te Atua, he kohukohu ki tona ingoa, ki tona nohoanga, ki te hunga hoki e noho ana i te rangi. 7 I tukua ano ki a ia kia whawhai ki te hunga tapu, kia taea hoki ratou e ia: i hoatu ano ki a ia he mana ki nga hapu katoa, ki nga reo, ki nga iwi. 8 Ka koropiko ano hoki ki a ia te hunga katoa e noho ana i te whenua, kahore nei o ratou ingoa i tuhutihia ki te pukapuka ora a te Reme no te timatanga iho ra ano o te ao nei tona whakamatenga. 9 Ki te mea he taringa to tetahi, kia rongo ia. 10 Te tangata hopu taurekareka, ka

riro ia hei taurekareka: he tangata e patu ana ki te hoari, ka patua ano ia ki te hoari. Tenei te manawanui me te whakapono o te hunga tapu.

11 I kite ano ahau i tetahi atu kararehe e haere ake ana i roto i te whenua; e rua ona haona rite tonu ki o te Reme, a i rite ki ta te tarakona tana korero. 12 Kei a ia ano nga mana katoa o te kararehe tuatahi hei mahi ki tona aroaro, e whakamea ana hoki ia i te whenua me te hunga hoki e noho ana i reira kia koropiko ki te kararehe tuatahi, kua ora nei tona patunga e mate ai ia. 13 He nui hoki nga tohu e meatia ana e ia, e mea ana ia i te kapura kia heke iho i te rangi ki te whenua i te aroaro o nga tangata. 14 E whakapohehe ana ano ia i te hunga e noho ana i te whenua, ki nga tohu ka hoatu nei ki a ia kia mahia ki te aroaro o te kararehe; e mea ana ia ki te hunga e noho ana ki te whenua, kia hanga he whakapakoko mo te kararehe i patua nei ki te hoari, a kua ora ano. 15 I hoatu ano ki a ia kia hoatu he wairua ki te whakapakoko o te kararehe, e korero ai te whakapakoko o te kararehe, e mea ai hoki i te hunga e kore e koropiko ki te whakapakoko o te kararehe kia whakamatea. 16 I mea ano hoki ia i te hunga katoa, i te iti, i te rahi, i te hunga whai taonga, i te hunga rawakore, i nga rangatira, i nga pononga, kia meatia ki a ratou he tohu ki o ratou ringaringa matau, ki o ratou rae ranei: 17 Kia kaua hoki tetahi e hoko mai e hoko atu ranei, ko te tangata anake kei a ia nei te tohu, te ingoa ranei o te kararehe; te whika ranei o tona ingoa. 18 Tenei te matauranga. Ma te tangata whai whakaaro e tatau te whika o te kararehe: he whika tangata hoki. Na, tona whika, E ono rau e ono tekau ma ono.

UPOKO 14.

Te Reme i Maunga Hiona. 6 Anahera e kauwhau ana. 8 Horonga o Papurona. 15 Kotinga witi. 20 Riri a te Atua.

IKITE ano ahau, na, he Reme e tu ana i Maunga Hiona, kotahi rau e wha tekau ma wha mano ona hoa, me te ingoa o tona Matua, he mea tuhituhi ki o ratou rae. 2 Na, ka rongo ahau i te reo i te rangi, tona rite kei te haruru o nga wai maha, kei te haruru ano o te whatitiri nui: i rongo ano ahau i te reo o nga kai whakatangi hapu e whakatangi ana i a ratou hapu: 3 A ta ratou waiaata me te mea he waiaata hou i mua i te to-

rona, i mua hoki i nga mea ora e wha, i nga kaumatua ano hoki: e kore hoki e taea e tetahi te ako taua waiata, ko nga mano anake kotahi rau e wha tekau ma wha, kua oti nei te hoko i runga i te whenua. 4 Ko te hunga tenei kahore nei i poke i te wahine; he wahina hoki ratou. Ko te hunga tenei e aru ana i te Reme ki nga wahi e haere ai ia. He mea hoko enei i roto i te tångata, he matamua ki te Atua, ki te Reme hoki. 5 Kahore hoki he tinihanga i mau i o ratou mangai: he koha-kore hoki ratou i mua i te torona o te Atua.

6 A i kite ano ahau i tetahi atu anahera e rere ana i waenganui o te rangi, kei a ia te rongo pai mau tonu hei kau-whau māna ki te hunga e noho ana i te whenua, ki nga iwi katoa, ki nga hapu, ki nga reo, ki nga huihuinga tangata. 7 He nui tona reo ki te mea mai, Kia wehi koutou ki te Atua, hoatu ki a ia he kororia; kua tae mai hoki te haora e whakarite whakawa ai ia: koropiko atu hoki ki te Kai hanga o te rangi, o te whenua, o te moana, me nga puna wai.

8 A i aru mai ano tetahi atu anahera, i mea, Kua horo, kua horo a Papurona, te pa nui, i whakainu nei i nga tauwi katoa ki te waina o te riri o tana puremutanga.

9 A i aru mai ano te toru o nga anahera i a raua, nui atu tona reo ki te mea mai, Ki te koropiko tetahi ki te kararehe ki tona whakapakoko hoki, a ka tango i te tohu ki tona rae, ki tona ringaringa ranei, 10 E inu ano ia i te waina o te riri a te Atua, e ringitia nei, he mea whakananu kore, ki roto ki te kapa o tana riri; e whakamamaetia hoki ia i roto i te kapura, i te whanariki i te aroaro o nga anahera tapu, i te aroaro hoki o te Reme: 11 A kake ana te paoa o to ratou whakamamaetanga, ake ake ake: kahore hoki he okiokinga i te ao i te po, mo te hunga e koropiko ana ki te kararehe ki tona whakapakoko hoki, mo te tangata hoki e tango ana i te tohu o tona ingoa. 12 Tenei te manawanui o te hunga tapu: tenei te hunga e pupuri ana i nga ture a te Atua, i te whakaponohoki o Ihu.

13 A ka rongo ahau i tetahi reo i te rangi e mea mai ana ki a au, Tuhituhia, Ka hari nga tupapaku e mate nei i roto i te Ariki i nga wa i muri nei: Ae ra, e ai ta te Wairua, kia okioki ai ratou i a ratou mahi; e aru tahi hoki a ratou mahi i a ratou.

14 I titiro ano ahau, na, he kapua ma, a i runga i te kapua tetahi e noho ana,

tona rite kei te Tama a te tangata, a i runga i tona mahunga he karauna koura, i roto ano i tona ringaringa he toronaihi koi. 15 Na, ko te putanga mai o tetahi atu anahera i roto i te whare tapu, he nui tona reo ki te karanga ki tera e noho ana i runga i te kapua, Akina iho to toronaihi, kotia: kua tae hoki te wa e kokoti ai koe; kua maroke hoki te witi o te ao: 16 Katahi tera e noho ana i runga i te kapua ka aki iho i tana toronaihi ki te whenua, a ka kotia te whenua.

17 A ka puta mai ano he anahera i roto i te whare tapu i te rangi, he toronaihi koi ano hoki tana. 18 Na, ka puta mai ano tetahi atu anahera i roto i te āta, kei a ia he mana ki te kapura; he nui tona reo ki te karanga ki tera i te toronaihi koi, i mea ia, Akina iho to toronaihi koi, whakia nga tautau waina o te whenua; kua maoa hoki ona karape. 19 Na, akina atu ana tana toronaihi e te anahera ki te whenua, whakia ana e ia te waina o te whenua, pangā ana e ia ki te takahanga nui o te riri a te Atua. 20 Na, ka takahia te takahanga waina i waho o te pa, a puta ake ana he toto i roto i te takahanga, tae noa ake ki nga paraire o nga hoiho, a taea noatia nga paronga kotahi mano e ono rau.

UPOKO 15.

Nga anahera e whitu me nga whiu e whitu.

3 Waiata a nga toa. 7 Nga oko e whitu e ki ana i te riri.

A I kite ano ahau i tetahi atu tohu i te rangi, he mea nui, he mea whakamiharo, tokowhitu nga anahera kei a ratou nga whiu whakamutunga e whitu; ko te whakaotinga hoki enei o ta te Atua riri.

2 A ka kitea e ahau he mea e rite ana ki te moana karahi, he mea whakananu ki te kapura: a, te hunga i kaha i te kararehe, i tana whakapakoko, i tana tohu, i te whika ano hoki o tona ingoa, e tu ana i runga i te moana karahi, kei a ratou ano nga hāpa a te Atua. 3 A kei te waiata ratou i te waiata a Mohi pononga a te Atua, me te waiata ano a te Reme; i mea ratou, He nui o mahi, e miharotia ana, e te Ariki e te Atua Kaha rawa; tika tonu ou ara, pono tonu, e te Kingi o te hunga tapu. 4 Ko wai e kore e matakū i a koe, e whakakororia hoki i tou ingoa, e te Ariki? *ko koe anake hoki te Mea tapu: e tae mai hoki nga tauwi katoa, e koropiko*

ki tou aroaro; kua whakakitea hoki o tikanga.

5 A muri iho i enei mea ka kite ahau, na, kua puare te whare tapu o te tape-nakara o te whakaaturanga i te rangi: 6 Na, ka puta mai i roto i te whare tapu nga anahera e whitu, i a ratou nei nga whiu e whitu, o ratou kakahu he rinena ma, he mea kanapa, he mea whitiki o ratou uma ki te whitiki koura. 7 A ka hoatu e tetahi o nga mea ora e wha ki nga anahera e whitu etahi oko koura e whitu, ki tonu i te riri a te Atua e ora nei, a ake ake ake. 8 Na kua ki te whare tapu i te paoa, he mea na te kororia o te Atua, na tona kaha hoki: kihai hoki tetahi tangata i ahei te tomo ki te whare tapu, kia mutu ra ano nga whiu e whitu a nga anahera e whitu.

UPOKO 16.

2 Ka ringihia nga oko. 6 Nga whiu. 15 Haerenga mai o te Karaiti.

A KA rongo ahau i te reo nui, he mea no roto i te whare tapu, e mea ana ki nga anahera e whitu, Haere koutou, ringihia nga oko o te riri a te Atua ki te whenua.

2 Na, haere ana te tuatahi, ringihia ana e ia tana oko ki te whenua; a kua pa he mariao kino whakariharia ki nga tangata kei a ratou nei te tohu a te kararehe, ki te hunga hoki e koropiko ana ki tona whakapakoko.

3 Na, ka ringihia e te tuarua o nga anahera tana oko ki te moana; a ka meinga hei toto, ano no te tupapaku: a ka mate nga wairua ora katoa i roto i te moana.

4 Na, ka ringihia e te tuatoru o nga anahera tana oko ki nga awa ki nga puna wai; a ka meinga hei toto. 5 I rongo ano ahau i te anahera o nga wai e mea ana, Tika tonu koe, e te Ariki, tenei koe inaianei, i mua ano koe, ko te Mea Tapu hoki koe, nau hoki enei whakarite whakawa. 6 I ringihia hoki e ratou nga toto o te hunga tapu, o nga poropiti, a hoatu ana e koe he toto ki a ratou kia inumia; he mea tika hoki ma ratou. 7 I rongo ano ahau i tetahi atu i roto i te ata e mea ana, Ae ra, e te Ariki, e te Atua Kaha rawa, pono tonu, tika tonu au whakaritenga whakawa.

8 Na, ka ringihia e te tuawha o nga anahera tana oko ki te ra; a ka hoatu ki a ia kia tunua nga tangata ki te ahi. 9 Na, he nui te tununga i tunua ai nga tangata, a kohukohua ana e ratou te

ingoa o te Atua, kei a ia nei te tikanga mo enei whiu: kihai hoki ratou i ripeneta, i hoatu i te kororia ki a ia.

10 Na, ka ringihia e te tuarima o nga anahera tana oko ki te torona o te kararehe; a ka whakapouritia tana rangatiratanga; a ngau ana e nga tangata o ratou arero i te mamae, 11 Kohukohua ana hoki e ratou te Atua o te rangi mo o ratou mamae mo o ratou mariao, kihai ano ratou i ripeneta ki a ratou mahi.

12 Na, ka ringihia e te tuaono o nga anahera tana oko ki te awa nui ki Uparati; a mimiti ake tona wai, he mea kia rite ai te huarahi o nga kingi o te rawhiti. 13 A i kite ano ahau i nga wairua poke e toru, te rite kei te poroka, e puta mai ana i te mangai o te tarakona, i te mangai hoki o te kararehe, i te mangai ano hoki o te poropiti teka. 14 Ko nga wairua hoki ratou o nga rewera, e mahi ana i nga tohu, e haere atu ana ki nga kingi o te whenua o te ao katoa, ki te huihui i a ratou ki te whawhai i taua ra nui o te Atua Kaha rawa. 15 Nana, ka haere atu ahau, anō he tahae. Ka hari te tangata e mataara ana, e tiaki ana i ona kakahu, kei haere tahanga ia, kei kitea tona whakama. 16 Na, ka huihuia ratou e ia ki tetahi wahi e karangatia nei i te reo Hiperu ko Aramakerona.

17 Na, ka ringihia e te anahera tuawhitu tana oko ki te takiwa o te rangi: a ka puta mai he reo nui i te whare tapu o te rangi, i te torona, e mea ana, Kua mutu. 18 A ka puta he reo, he whaititiri, he uira, me te ru nui; kahore he ru i pera te nui no te oroko nohoanga ra ano o nga tangata ki te whenua. 19 Na, ka wehea te pa nui, e toru nga wahi, a ka horo nga pa o nga tauwiwi: a ka maharatia Papurona nui i te aroaro o te Atua, hoatu ana ki a ia te kapa o te waina o te aritarita o tana riri. 20 A oma ana nga motu katoa, kihai ano i kitea nga maunga. 21 I heke iho ano hoki he whatu nui ki nga tangata i te rangi, kei to te taranata te taimaha: a kohukohua ana te Atua e nga tangata mo te whiu a te whatu; he nui rawa hoki tana whiu.

UPOKO 17.

Te wahine, 5 ara, a Papurona. 9 Ona mahunga e whitu. Ona haona ko tahi tekau. 14 Kei te Reme te papa. 16 Whiu mo te wahine puremu.

NA, ha haere mai tetahi o nga anahera e whitu kei a ratou nei nga

oko e whitu, a ka korero mai ki a au, ka mea mai ki a au, Haere mai; maku e whakakite ki a koe te whakawakanga o te wahine puremu, o te mea nui e noho ana i runga i nga wai maha: 2 Kua puremutia nei e nga kingi o te whenua, a haurangi iho te hunga e noho ana i te whenua i te waina o tana puremutanga. 3 Na, ka arahina wairuatia ahau e ia ki te koraha: a ka kite ahau i tetahi wahine e noho ana i runga i tetahi kararehe whero, kapi tonu i te ingoa kohukohu, e whitu ona mahunga, tekau nga haona. 4 Na, te kakahu o te wahine ra he mea papura, he mea whero, he mea whakapaipai ki te koura, ki te kohatu utu nui, ki te peara, he kapa koura ano kei tona ringa ki tonu i te mea whakarihariha, i te poke hoki o tana puremu: 5 I tona rae ano hoki tetahi ingoa tuhituhi rawa, KO TE MEA NGARO, KO PAPURONA NUI, KO TE WHAEA O NGWA WAHINE PUREMU, O NGWA MEA WHAKARIHARIHA HOKI O TE AO. 6 I kite ano ahau i taua wahine nei e haurangi ana i nga toto o te hunga tapu, i nga toto hoki o nga kai whakaatu i a Ihu: a toku kitenga i a ia, nui atu te miharotanga i miharo ai ahau. 7 A ka mea mai te anahera ki a au, He aha koe i miharo ai? maku e korero ki a koe taua mea ngaro, te wahine, me te kararehe hoki e waha ra i a ia, nona nei nga matenga e whitu me nga haona kotahi tekau. 8 Te kararehe i kite ra koe, i mua ia, kahore hoki inaianei; ka puta ake ano hoki ia a mua i roto i te poka torere, a ka riro atu ki te whakangaromanga: na, te hunga e noho ana i te whenua, kahore nei o ratou ingoa i tuhituhia ki te pukapuka o te ora i te orokohanganga ra ano o te ao, ka miharo ratou ina kite i te kararehe i ora i mua, a kahore nei inaianei, a, tenei ake ka puta. 9 Tenei te hinengaro whai mahara. Nga matenga e whitu e whitu era maunga, kei reira te wahine e noho ana i runga i era. 10 Na, e whitu era kingi: tokorima kua hinga, kotahi tenei, ko tetahi kahore ano i tae noa mai; a ka tae mai ia, me noho ia, he wa iti nei. 11 Na, te kararehe, te mea i mua ra, a kahore nei inaianei, ko te tuawaru ano ia, no nga tokowhitu ano hoki, e riro ano ia ki te whakangaromanga. 12 Na, nga haona kotahi tekau i kite ra koe, kotahi tekau era kingi, kahore ano kia whiwhi noa ki tetahi rangatiratanga; heoi kotahi te haora e whiwhi tahi ai ratou ko te ka-

rarehe ki te mana, me te mea he kingi, 13 Kotahi tonu te whakaaro nui a enei. e hoatu, ano e ratou to ratou kaha, to ratou mana ki te kararehe. 14 E wha-whai ano enei ki te Reme, a e taea ano ratou e te Reme: no te mea ko te Ariki ia o nga ariki, ko te Kingi o nga kingi: na, ona hoa ano hoki he hunga karanga, he hunga whiriwhiri, he hunga pono. 15 I mea mai ano ia ki a au, Nga wai i kitea e koe i te nohoanga o te wahine puremu ra, ko nga huihuinga tangata ratou, ko nga mano, ko nga iwi, me nga reo. 16 Na, nga haona kotahi tekau i kitea e koe i runga i te kararehe, e kino ano enei ki te wahine puremu, ka meinga ia e ratou kia moti rawa iho, ka noho tahanga, e kai ano ratou i ona kikokiko, e tahu hoki i a ia ki te ahi. 17 Kua hoatu hoki e te Atua ki o ratou ngakau kia whakarite i tana i pai ai, kia kotahi ano hoki o ratou whakaaro, kia hoatu hoki e ratou to ratou rangatiratanga ki te kararehe, kia rite ra ano nga kupu a te Atua. 18 Na, te wahine i kite na koe, ko te pa nui ia, kei a ia nei te kingitanga ki nga kingi o te ao.

UPOKO 18.

Papurona ka horo. 4 Kei noho ki reira. 9 Tangi o nga tangata numui ki a ia. 20 Hari o te hunga tapu.

AMURI iho i enei mea ka kite ahau i tetahi atu anahera e heke iho ana i te rangi, he mana nui tona; marama tonu hoki te ao i tona kororia. 2 He nui ano tona reo, he kaha tana karanga, i mea ia, Kua horo, kua horo a Papurona nui, kua meinga hei kainga rewera, hei whare herehere hoki mo nga wairua poke katoa, hei whare herehere mo nga manu poke katoa, mo nga manu whakarihariha. 3 Kua inu hoki nga tau iwi katoa i te waina o te riri o tana puremu, i puremu hoki nga kingi o te whenua ki a ia, kua whai taonga hoki nga kai hoko o te ao i te nui o ana mea papai.

4 I rongu ano ahau i tetahi atu reo i te rangi, e mea ana, Puta mai koutou i roto i a ia, e toku iwi, kei uru tahi koutou ki ona hara, kei pangia koutou e ona whiu. 5 Kua tutuki hoki ana hara ki te rangi, a kua mahara te Atua ki ana mahi he. 6 Hoatu ki a ia tana i hoatu ai ki a koutou, takiruatia nga mea mona, kia rite ki ana mahi: te kapa i whakakia e ia kia rua a koutou whakakinga mona. 7 Na, i whakanui ia i a ia, i torere ki

ana mea whakaahuareka, kia pera ano te mamee me te pouri e hoatu e koutou ki a ia: e mea ana hoki ia i tona ngakau. E noho ana ahau hei kuini, ehara hoki ahau i te pouaru, e kore ano hoki ahau e kite i te pouri. 8 Mo konei ano ka tae mai ona whiu i te ra kotahi, te mate, te pouri, te mate kai; a ka tabuna ia ki te ahi: e kaha ana hoki te Ariki te Atua e whakawa nei i a ia. 9 A e tangi ki a ia e aue ki a ia nga kingi o te ao i puremu nei ki a ia, i torere ngatahi nei ki ana mea whakaahuareka, ina kite ratou i te paoa o tona tahunga; 10 Ka tu mai ratou i tawhiti i te wehi ki tona whakamamaetanga, ka mea, Aue, aue, te pa nui a Papurona, te pa kaha! kua tae mai hoki tou whakawakanga i te haora kotahi. 11 Ka tangi ano hoki nga kai hoko o te whenua, ka aue ki a ia; no te mea kahore atu he tangata hei hoko i ta ratou utanga mai: 12 I te utanga mai o te koura, o te hiriwa, o te kohatu utu nui, o te peara, o te rinena pai, o te papura, o te hirika, o te kahu whero, me nga rakau taina katoa, me nga tini oko rei, me nga tini oko rakau utu nui whakaharahara, oko parahi, rino, mapara, 13 Me te hinamona, me nga mea kakara, me te hinu kakara, me te parakihe, me te waina, me te hinu, me te paraoa pai, me te witi, me nga kararehe, me nga hipi, me nga hoiho, me nga hariata, me nga pononga, me nga wairua tangata. 14 Heoi kua mahue koe i nga hua i hihiatia e tou ngakau, kua mahue hoki koe i nga mea ngako katoa i nga mea papai, heoi ano kitenga o aua mea e koe. 15 Nga kai hoko o enei mea, kua whai taonga nei i a ia, tu ana ratou i tawhiti i te wehi ki tona whakamamaetanga, me te tangi me te aue ano ratou, 16 Me te ki ano ratou, Aue, aue, te pa nui, i kakahuria ki te rinena pai, ki te papura, ki te whero, i whakapaia ki te koura, ki te kohatu utu nui, ki nga peara! 17 Kotahi tonu hoki te haora a moti rawa iho taua taonga nui. Na, nga rangatira kaupuke katoa, me te hunga katoa e huihui ana ki runga ki nga kaupuke, me nga kai whakateru kaupuke, me te hunga katoa kei te moana a ratou mahi, tu mai ana ratou i tawhiti, 18 Me te karanga ano ratou i to ratou kitenga i te paoa o tona tahunga, me te ki ano ratou, Ko tehea pa i rite ki tenei pa nui? 19 Opehia ana hoki e ratou he oneone ki o ratou mahunga, kei te karanga ratou, he tangi, he aue, kei te mea, Aue, aue,

te pa nui, i whai taonga ai i ona utu nui te hunga katoa he kaupuke a ratou i te moana! kotahi tonu nei hoki te haora a moti rawa iho. 20 Kia hari ki a ia, e te rangi, e nga apotoro tapu ano hoki, e nga poropiti; kua whakaritea nei hoki e te Atua ta koutou whakawa i a ia.

21 Katahi ka hapainga ake e tetahi anahera kaha he kamaka i rite nei ki tetahi kamaka rahi no te mira, a makā ana e ia ki te moana, me te ki ano ia, Ka penetitia a Papurona te pa nui, ka makā whakareretia atu, e kore ano hoki e kitea i muri nei. 22 Na, heoi ano rongonga i roto i a koe ki te reo o nga kai whakatangi hāpa, o nga kai whakatakoto rangi waiata, o nga kai whakatangi i nga putorino, i nga tētere; e kore ano hoki e kitea i nga wa i muri nei tetahi kai mahi o nga tini mahi i roto i a koe; e kore ano hoki e rangona i nga wa i muri nei te haruru o te kohatu mira i roto i a koe; 23 E kore ano hoki e kitea i nga wa i muri nei te maramatanga o te rama i roto i a koe; e kore ano hoki e rangona i nga wa i muri nei te reo o te tāne marena hou, o te wahine marena hou, i roto i a koe: ou kai hokohoko hoki ko nga tangata nunui o te ao; na o mahi makutu ano hoki i pohehe ai nga iwi katoa. 24 I kitea ano hoki i roto i a ia nga toto o nga poropiti, o te hunga tapu, o te hunga katoa hoki i whakamatea ki runga ki te whenua.

UPOKO 19.

Whakamoemiti ki te Atua. 7 Marenatanga o te Reme. 10 Ka pehia ta Hoani koropiko e te anahera. 11 Parekura.

NA, muri iho i enei mea ka rangona e ahau he reo nui me te mea no te mano tini i te rangi, e mea ana, Arerua; Te whakaoranga, te kororia, te honore, te kaha, kei te Ariki kei to tatou Atua: 2 He pono hoki he tika ana whakaritenga whakawa: kua whakaritea hoki e ia te whakawa mo te wahine puremu, te mea nui, i hē ai te whenua i tana puremu, kua rapua ano e ia he utu i a ia mo nga toto o ana pononga. 3 Na, ka tuaruaia ano a ratou meatanga, Arerua. Heoi kake ake ana te paoa o taua pa, ake ake ake. 4 A takoto ana nga kaumatua e rua tekau ma wha me nga mea ora e wha, koropiko ana ki te Atua e noho ana i runga i te torona, mea ana, Amine;

Areruia. 5 A ka puta mai he reo i te torona, e mea ana, Whakamoemiti atu ki to tatou Atua, e ana pononga katoa, e te hunga hoki e wehi ana i a ia, e te hunga iti, e te hunga nunui. 6 Na, ka rangona ano he reo e ahau me te mea no te mano tini, me te mea he haruru no nga wai maha, me te mea he haruru no nga whatitiri kaha, e mea ana, Areruia: ka kingi hoki te Ariki te Atua Kaha rawa. 7 Kia hari tatou kia kōa, kia hoatu he kororia ki a ia: kua taea hoki te marenatanga o te Reme, kua oti ano te whakapā a tana wahine i a ia ano. 8 A i tukua ki a ia kia whakakakahuria ki te rinena ma, ki te rinena kanapa: na, te rinena ra, ko te tika a te hunga tapu. 9 I mea mai ano ia ki a au, Tuhituhia, Ka hari te hunga kua karangatia ki te hapa o te marenatanga o te Reme. Ka mea mai ano ia ki a au, Ko nga kupu pono enei a te Atua. 10 Na, ka takoto ahau ki mua i ana waewae, ka mea kia koropiko ki a ia. A, ka mea mai ia ki a au, Kauaka: ko tou hoa pononga ano ahau, no ou tuakana hoki kei a ratou nei te whakaaturanga o Ihu: me koropiko ki te Atua: ko te whakaaturanga hoki i a Ihu ta te wairua o te poropititanga.

11 A ka kite ahau i te rangi e tuwhera ana, na, he hoiho ma; a, te ingoa o tona kai noho ko te Pono ko te Tika, kei runga i te tika tana whakarite whakawa tana whawhai. 12 Ona kanohi, ano he mura ahi, i runga ano i tona matenga nga karauna maha; he ingoa tona kua oti te tuhituhi, e kore nei tetahi e mātau, ko ia anake. 13 Te kakahu i kakahuria e ia he mea tuku ki te toto: te ingoa i karangatia ai ia, Ko te Kupu a te Atua. 14 E haere ana hoki i muri i a ia nga taua, era i te rangi, o ratou hoiho ano he ma, he mea whakakakahu ano ratou ki te rinena ma, ki te mea paru kore. 15 E puta mai ana hoki i roto i tona mangai he hoari koi, hei patu māna i nga tauwi: he rino ano hoki te tokotoko e tohutohu ai ia i a ratou: e takahi ana hoki ia i te takahanga waina o te aritarita o te riri o te Atua Kaha rawa. 16 He ingoa ano tona tuhituhi rawa ki tona kakahu ki tona huha, KO TE KINGI O NGA KINGI, KO TE ARIKI O NGA ARIKI.

17 I kite ano ahau i tetahi anahera e tu ana i te ra; a he nui tona reo ki te karanga, i mea ia ki nga manu katoa e rere ana i waenganui o te rangi, Haere mai, me huihui mai ki te hapa a te Atua nui; 18 Ki te kai i nga kikokiko o nga

kingi, i nga kikokiko o nga rangatira mano, i nga kikokiko o te hunga kaha, i nga kikokiko o nga hoiho, o o ratou kai noho hoki, i nga kikokiko o nga tangata katoa, o nga mea ehara nei i te pononga, o nga pononga ano hoki, o te hunga nonohi, o te hunga nunui.

19 A ka kite ahau i te kararehe, me nga kingi o te whenua, me a ratou taua, kua huihuia ki te whawhai ki tera e noho ana i runga i te hoiho, ki tana taua hoki. 20 Na, ka hopukina te kararehe raua tahi ko te poropiti teka, i mahi ra i nga tohu ki tona araro, i pohehe ai te hunga i tango i te tohu o te kararehe, i koropiko hoki ki tona whakapakoko. Na, pangā oratia ana raua tokorua ki te roto kapura e ka ana i te whanariki. 21 Na, te hunga i toe, i whakamatea ratou e tera e noho ra i runga i te hoiho ki te hoari e puta mai nei i roto i tona mangai: a makona ana nga manu katoa i o ratou kikokiko.

UPOKO 20.

Herenga o Hatana. 6 Aranga tuatahi. 7 Hatana ka wetekia. 8 Kōka raua ko Makōka. 10 Te rerewa ki te roto kapura. 12 Aranga nui.

I KITE ano ahau i tetahi anahera e heke iho ana i te rangi, kei a ia te ki o te poka torere, me tetahi mekameka nui i tona ringaringa. 2 Na, ka mau ia ki te tarakona, ki te nakahi onamata, ko ia nei te Rewera, ko Hatana hoki, ka herehere i a ia kotahi mano nga tau; 3 Ka makā ia e ia ki te poka torere, uakina atu ana, whakapiri rawa te hiri ki runga ki a ia, kei whakapohehe ia i nga tauwi i muri iho, kia taka ra ano nga tau kotahi mano: a muri iho i enei mea me wewete ia he taima iti kau ia.

4 I kite ano ahau i nga torona, a e noho ana ratou i runga, i hoatu ano hoki te whakarite whakawa ki a ratou: i nga wairua hoki o te hunga i poutoa mo te whakaaturanga i a Ihu, mo te kupu hoki a te Atua, *te hunga kahore* i koropiko ki te kararehe, ki tona whakapakoko ranei, kihai hoki i meatia te tohu ki o ratou rae, ki o ratou ringaringa; na, ka ora ratou ka kingi tahi me te Karaiti, kotahi mano tau. 5 A kihai i ora ake te toenga o nga tupapaku, a taka noa nga tau kotahi mano. Ko te aranga tuatahi tenei. 6 Hari tonu, tapu tonu te tangata he wahi nei tona i te aranga tuatahi: e kore te matenga tuarua e whai mana ki a ratou; engari hei tohunga ratou ma te Atua ma te Karaiti hoki, a ko-

tahi mano nga tau e kingi tahi ai ratou me ia.

7 Ano ka pahemo nga tau kotahi mano, ka wetekina a Hatana i roto i tona whare herehere, 8 A ka haere ia ki te whakapohehe i nga tauhiwi i nga pito e wha o te whenua, i a Koka raua ko Makoka, e huihui ai ratou ki te taua: te tokomaha o ratou rite tonu ki te onepu o te moana. 9 Na, haere ana ratou ki te whanui o te whenua, karapotia ana e ratou te nohoanga o te hunga tapu, me te pa e arohaina ana: na, ko te heketanga iho o te kapura i te Atua i te rangi, pau ake ratou. 10 Na, te Rewera i whakapohehe nei i a ratou, pangā ana ia ki te roto kapura whanariki, ki te wahi kei reira nei te kararehe me te poropiti teka, a ka whakama-maetia ratou i te ao i te po, ake ake ake.

11 A i kite ano ahau i tetahi torona nui, he mea ma, i tetahi hoki e noho ana i runga, rere ana te whenua me te rangi i tona kanohi; kahore hoki i kitea he wahi mo raua. 12 I kite ano ahau i te hunga mate, i te hunga ririki, i te hunga nui, e tu ana i te aroaro o te Atua; na, kua whakatuwheratia nga pukapuka: kua whakatuwheratia ano hoki tetahi atu pukapuka, ara to te oranga: a kei nga mea i tuhituhia ki aua pukapuka he whakaritenga whakawa mo te hunga mate, he mea whakarite tonu ki a ratou mahi. 13 I tukua mai ano e te moana te hunga mate i roto i a ia; i tukua mai ano e te mate, e te po te hunga mate i roto i a raua: na, ka whakaritea te whakawa mo tetahi mo tetahi, he mea whakarite ki a ratou mahi. 14 Na, ka pangā te mate me te po ki te roto ahi. Ko te tuarua tenei o nga mate. 15 A te tangata kihai i kitea kua oti te tuhituhi ki te pukapuka o te ora, i pangā ia ki te roto ahi.

UPOKO 21.

Rangi hou, whenua hou. 10 Hiruharama i te rangi. 23 Tona ra ko te Atua. 24 Hakari a nga kingi.

I KITE ano ahau i te rangi hou i te whenua hou: kua pahemo hoki te rangi tuatahi, me te whenua tuatahi; a kahore atu he moana. 2 I kitea ano e ahau e Hoani te pa tapu, a Hiruharama hou, e heke iho ana i te Atua i te rangi, rite rawa ano he wahine marena hou kua oti te whakapaipai mo tana tane. 3 I rongo ano ahau i te reo nui i te rangi e mea ana, Na, kei nga tāngata te tape-

nakara o te Atua, a e noho ia ki a ratou, ko ratou hoki hei iwi mona, ko te Atua nei ano hoki hei hoa mo ratou, hei Atua ano mo ratou. 4 Ka murua hoki e te Atua nga roimata katoa i o ratou kanohi; a kore ake he mate, kahore he aue, kahore he tangi, kahore he mamae, i nga wa i muri nei: kua pahemo atu hoki nga mea o mua. 5 A ka korero mai tera e noho ana i runga i te torona, Na, ka hangā houtia e ahau nga mea katoa. I mea mai ano ia ki a au, Tuhi-tuhia: no te mea he pono, he tika enei kupu. 6 I mea mai ano ia ki a au, Kua oti. Ko ahau te Aropa me te Omeka, te timatanga me te whakamutunga. Ka hoatu noa e ahau ki te tangata mate wai he wai i te puna ora. 7 Te tangata i a ia te wikitoria, e whiwhi ia ki nga mea katoa; ko ahau ano hei Atua mona, a ko ia hei tama maku. 8 Na, te hunga wehi, te hunga whakateka, te hunga whakarihariba, nga kai kohuru, te hunga puremu, te hunga makutu, te hunga karakia ki te whakapakoko, te hunga teka katoa, te wahi mo ratou kei te roto e ka ana i te ahi i te whanariki: ko te matenga tuarua tenei.

9 Na, ka haere mai ki a au tetahi o nga anahera e whitu, kei a ratou nei nga oko e whitu e ki ana i nga whiu whakamutunga e whitu; ka ki mai ki a au, ka mea, Haere mai, maku e whakakite ki a koe te wahine marena hou, te wahine a te Reme. 10 Na, kawea wai-ruatia ana ahau e ia ki tetahi maunga, he nui, he tiketike, a ka whakakitea mai ki a au te pa nui, a Hiruharama tapu, e heke iho ana i te rangi i te Atua; 11 Kei taua pa ano te kororia o te Atua: rite tonu tona māramatanga ki to te kohatu he nui whakaharahara nei ona utu, rite tonu ki te kohatu hahapa, e mārama nei me he karahi; 12 He taiepa kohatu ano tona, he mea nui, he mea tiketike, tekau ma rua nga tatau, kotahi tekau ma rua ano nga anahera i nga tatau, tuhituhi rawa ki te ingoa, ara, ki o nga hapu kotahi tekau ma rua o nga tamariki a Ihairara: 13 I te rawhiti e toru nga tatau; i te bauraro e toru nga tatau; i te tonga e toru nga tatau; i te hauauru e toru nga tatau. 14 Te taiepa ano hoki o te pa, kotahi tekau ma rua ona turanga, kei aua *turanga* ano nga ingoa o nga apotoro a te Reme, kotahi tekau ma rua. 15 Na, tera i kororo ra ki a au, he kakaho koura tana hei whanganga māna i te pa, i ona tatau, i tona taiepa kohatu. 16 Na, te takoto o te pa, e wha nga poti, tona roa

rite tonu ki *tona* whanui: na, ka whangā e ia te pa ki te kakaho, kotahi tekau ma rua mano nga paronga. Tona roa, te whanui, me te ikeike, rite tonu. 17 Na, ka whangā ano e ia tona taiepa kohatu, kotahi rau e wha tekau ma wha nga whaitanga, he ruri na te tangata, ara na te anahera. 18 Na, te mea i hangā ai tona taiepa kohatu he hahapa: he koura para-kore ano hoki te pa, rite tonu ki te karahi marama. 19 He mea whakapaipai ano ki nga kohatu utu nui katoa nga turanga o te taiepa kohatu o te pa. Te turanga tuatahi, he hahapa; te tuarua, he hapsira; te tuatoru, he karakeroni; te tuawha, he emera; 20 Te tuarima, he hararonika; te tuaono, he harariu; te tuawhitu, he karihorita; te tuawaru, he perira; te tuaiwa, he topaha; te ngahuru, he karihoparaha; te tekau ma tahi, he hakiniti; te tekau ma rua, he ametihita. 21 Na, nga tatau kotahi tekau ma rua kotahi tekau ma rua peara: tenei tatau tenei tatau kotahi tonu peara: a, te huarahi o te pa he koura para-kore, ko ia ano kei te karahi piata. 22 Na, kihai ahau i kite i tetahi whare i reira: ko te Ariki hoki ko te Atua Kaha rawa raua ko te Reme te whare o reira. 23 Na, kahore taua pa i mea ki te ra mona, ki te marama ranei, hei whiti ki roto: e whakamaramatia ana hoki a reira e te kororia o te Atua, ko te Reme hoki tona māramatanga. 24 A e haere i tona māramatanga nga iwi o te hunga e whakaorangia ana: e kawea mai ano hoki e nga kingi o te ao to ratou kororia me to ratou honore ki reira. 25 E kore ano ona tatau e tutakina i te awatea: kore ake hoki o reira po. 26 E kawea mai ano te kororia me te honore o nga tauwi ki reira. 27 E kore ano e tomo ki roto tetahi mea whakanoa, e mahi ana ranei i te mea whakarihariha, i te teka ranei: ko te hunga anake kua oti te tuihiti ki ta te Reme pukapuka o te ora.

UPOKO 22.

Awa wai ora. 2 Rakau o te ora. 5 Te whakamarama mo te pa. 9 Kaua e koropiko ki te anahera. 18 Kei tapiritia mai he kupu ki ta te Atua. Kei tangohia atu.

NA, ka whakakitea mai e ia ki a au he awa ora, e piata ana me te karahi, e puta mai ana i te torona o te Atua raua ko te Reme. 2 I waenganui o tona huarahi o te awa ano hoki, i tetahi taha i tetahi taha, te rakau o te ora,

kotahi tekau ma rua ona hua, e hua ana ona hua i tetahi marama i tetahi marama: a ko nga rau o te rakau hei whakaoanga mo nga tauwi. 3 A kore ake he kanga i muri nei: ko reira ano hoki te torona o te Atua raua ko te Reme; a ka mahi ana pononga ki a ia: 4 E kite hoki ratou i tona kanohi; *ka mau* hoki tona ingoa ki o ratou rae. 5 Kore ake hoki o reira po; kore ake o ratou meatanga ki te rama, ki te māramatanga hoki o te ra; e mārama hoki ratou i te Ariki i te Atua: a e kingi ratou, ake ake ake.

6 I mea mai ano ia ki a au, he pono, he tika enei kupu: a kua tonoa e te Ariki e te Atua o nga poropiti tapu tana anahera, hei whakakite mai ki ana pononga i nga mea ka hohoro nei te meinga. 7 Na, ka hohoro taku haere atu: ka hari te tangata e whakarite ana i nga kupu o te poropititanga o tenei pukapuka.

8 A i kite ano ahau a Hoani i rongo i enei mea. A toku rongonga toku kiteanga, ka hinga ahau ki raro ka mea kia koropiko ki mua i nga waewae o te anahera i whakakitea mai ai enei mea ki a au. 9 Na, ko tana meatanga mai ki a au, Kauaka: he hoa pononga hoki ahau nou, no ou tuakana hoki no nga poropiti, no te hunga ano e pupuri ana i nga kupu o tenei pukapuka: me koropiko ki te Atua.

10 Ka mea mai ano ia ki a au, Kaua e hiritia nga kupu o te poropititanga o tenei pukapuka: e tata ana hoki te taima. 11 Te tangata e hē ana te whakahaere, kia hē ano te whakahaere: te tangata e poke ana, kia poke ano ia: te tangata e tika ana, kia tika ano ia: te tangata e tapu ana, kia tapu ano ia. 12 Na, ka hohoro taku haere atu; kei a au ano taku utu, a ka rite ki ana mahi ake nga mea e hoatu ki tetahi ki tetahi. 13 Ko ahau te Arepa me te Omeka, te timatanga me te whakamutunga, te tuatahi me te whakaotinga. 14 Ka hari te hunga e mahi ana i ana ture, ka taunga hoki ratou ki te rakau o te ora, ka tomo ano ki te pa ra nga tatau. 15 Kei waho nga kuri, me te hunga makutu, me te hunga puremu, me nga kai kohuru, me te hunga karakia ki te whakapakoko, me te hunga katoa e pai ana e mahi ana i te teka.

16 Kua tonoa e ahau e Ihu taku anahera, hei whakaatu i enei mea ki a koutou i roto i nga hahi. Ko ahau te pakiaka me te uri o Rawiri, te whetu mārama o te ata.

17 E mea ana hoki te Wairua me te

WHAKAKITENGA.

wahine marena hou, Haere mai. Me ki ake ano e te tangata e rongo ana, Haere mai. Kia haere mai hoki te tangata e hiainu ana: kia tangohia noatia ano te wai ora e te tangata e hiahia ana.

18 He whakaatu hoki naku tenei ki te hunga katoa e rongo ana ki nga kupu o te poropititanga o tenei pukapuka, Ki te tapiritia mai e tetahi ki enei mea, ka tapiritia atu ano e te Atua mona nga whiu kua oti te tuhituhi ki tenei pukapuka: 19 A ki te tangohia atu e tetahi

he kupu i te pukapuka o tenei poropititanga, ka tangohia e te Atua tona wahi i roto i te pukapuka o te ora, i te pa tapu hoki, i nga mea hoki kua oti te tuhituhi ki tenei pukapuka.

20 Tenei te ki nei te Kai whakaatu o enei mea, Na, ka hohoro ano taku haere atu. Amine. Ae ra, haere mai, e te Ariki e Ihu.

21 *Kia tau* ki a koutou katoa te atawhai o to tatou Ariki o Ihu Karaiti. Amine.

TE MUTUNGA.